TÜRK DİL KURUMU YAYINLARI

DERLEME SÖZLÜĞÜ

V

E-F

DERLEME SÖZLÜĞÜ

17.10.1988 - ANKARA

TÜRK DİL KURUMU YAYINLARI — SAYI : 211/5

Türkiye'de Halk Ağzından

DERLEME SÖZLÜĞÜ

V

E - F

TÜRK TARİH KURUMU BASIMEVİ — ANKARA, 1972

Bu cildi, Türk Dil Kurumu Derleme ve Tarama Kolu Başkanı Ömer Asım Aksoy'un yönetimi altında Kurum görevlilerinden Güneş Bayraktaroğlu hazırlamıştır.

SÖZLÜĞÜN DÜZENLENMESİNDE TUTULAN YOLLAR VE KULLANAN İŞARETLER

1. Ayrı ayrı yerlerde değişik söylenişleri bulunan bir sözün en önemli görülen ya da yaygın olan biçimi madde başı olarak alınmış, yanına [ ] içinde değişik biçimleri konulmuştur. Bu değişik biçimlerden her birinin nerelerde kullanıldığı da aynı madde içinde gösterilmiştir. Ayrıca her değişik biçime, sözlüğün alfabe sırasında madde başı olarak da yer verilmiş, ancak karşısına anlam ve derleme yeri yazılmayıp → işaretiyle bu sözün ve benzeri sözlerin toplu olarak bulunduğu madde gösterilmiştir.

2. Madde başlarında dört sesin gösterilmesine çalışılmış, bunlar için "é, ḫ, ñ,–" fonetik işaretleri kullanılmıştır.

3. Yazılışları aynı olup da anlamları arasında ilgi bulunmayan sözler, ayrı madde başı yapılmış ve bunlar (I), (II), (III) rakamlarıyle işaretlenmiştir.

4. Birbiriyle ilgili birkaç anlamı bulunan sözcüklerin her anlamı, aynı madde içinde 1., 2., 3., rakamlarıyle ayrılmıştır.

5. Kimi sözler için verilen kullanış örnekleri, anlam açıklamalarından sonra italik harflerle dizilmiştir.

6. Derleme yeri olan il adları kısaltmalarla gösterilmiştir. Bu kısaltmaların listesi s. VII'de verilmiştir. İlçe ve köy adlarında kısaltma kullanılmamıştır.

7. Madde başı olan sözlerin derlendiği yerler ( ) içinde gösterilmiştir. Derleme yeri köy ise başına hiç bir işaret konulmamış, ilçe merkezi ise başına*, il merkezi ise – işareti konulmuştur. Örneğin :

emlig İyi cins kuzu. (Zarşat –Kr.)
biçiminde yazılı olan madde, Kars il merkezine bağlı Zarşat köyünden derlenmiş demektir.

ebcin Bir çeşit mantar. (*Emet, –Kü.)
biçiminde yazılı olan madde, Kütahya il merkezinden ve bu ile bağlı Emet ilçe merkezinden derlenmiş demektir.

enikonum Hısım, akraba. (Havsu *Kelkit –Gm.)
biçiminde yazılı olan madde, Gümüşhane iline bağlı Kelkit ilçesinin Havsu köyünden derlenmiş demektir.

8. Bir söz aynı il içinde birkaç yerden derlenmiş ise, bu yerler virgül ile ayrılmıştır. Söz birkaç ilde kullanılıyorsa, bu iller arasına noktalı virgül konulmuştur. Örneğin :

fırtmak Kaçmak, kaçıp gitmek. (Bayat *Emirdağ –Af.; Yassıören *Senirkent, Örkenez *Yalvaç –Isp.; Kümbet *Seyitgazi –Es.; *Kandıra –Kc.)
biçiminde yazılı olan madde Afyon iline bağlı Emirdağ ilçesinin Bayat köyünden, Isparta iline bağlı Yalvaç ilçesinin Örkenez köyü ile Senirkent ilçesinin Yassıören köyünden ve Eskişehir iline bağlı Seyitgazi ilçesinin Kümbet köyünden, bir de Kocaeli iline bağlı Kandıra ilçesinden derlenmiş demektir.

9. Birçok yerlerde kullanılmakta olan bir sözün derlendiği yerler gösterilirken birbirine yakın olan bölgeler, mümkün olduğu kadar arka arkaya sıralanmıştır.

10. Bazı köylerin ilçelere, ilçelerin de ile bağlanışları zamanla değişmektedir. Bu kitapta gösterilen bağlantılar, derleme yapıldığı zamandaki bağlantılardır.

11. Halk ağzından alınmış ve bu kitaba geçirilmiş olan sözler içinde Türkçe asıllı olmayanlar da vardır. Halk, bunları şu ya da bu yönden değiştirerek kullandığından, sözlüğümüze alınmaları faydalı görülmüştür.

İL ADLARINDA KISALTMALAR

(s. V te sözü geçmektedir.)

Adana	Ada.	İzmir	İz.
Adıyaman	Adı.	Kars	Kr.
Afyonkarahisar	Af.	Kastamonu	Ks.
Ağrı	Ağ.	Kayseri	Ky.
Amasya	Ama.	Kırklareli	Krk.
Ankara	Ank.	Kırşehir	Krş.
Antalya	Ant.	Kocaeli	Kc.
Artvin	Ar.	Konya	Kn.
Aydın	Ay.	Kütahya	Kü.
Balıkesir	Ba.	Malatya	Ml.
Bilecik	Bil.	Manisa	Mn.
Bingöl	Bn.	Maraş	Mr.
Bitlis	Bt.	Mardin	Md.
Bolu	Bo.	Muğla	Mğ.
Burdur	Brd.	Muş	Mş.
Bursa	Brs.	Nevşehir	Nş.
Çanakkale	Çkl.	Niğde	Nğ.
Çankırı	Çkr.	Ordu	Or.
Çorum	Çr.	Rize	Rz.
Denizli	Dz.	Sakarya	Sk.
Diyarbakır	Dy.	Samsun	Sm.
Edirne	Ed.	Sivas	Sv.
Elâzığ	El.	Siirt	Sr.
Erzincan	Ezc.	Sinop	Sn.
Erzurum	Ezm.	Tekirdağ	Tk.
Eskişehir	Es.	Tokat	To.
Gaziantep	Gaz.	Trabzon	Tr.
Giresun	Gr.	Tunceli	Tn.
Gümüşhane	Gm.	Urfa	Ur.
Hakkâri	Hak.	Uşak	Uş.
Hatay	Hat.	Van	Vn.
Isparta	Isp.	Yozgat	Yz.
Istanbul	Ist.	Zonguldak	Zn.
İçel	İç.		

Kıbrıs, Irak, Yugoslavya, Bulgaristan, Yunanistan Türklerinden derlenmiş olan sözlerin, derleme yerleri için kısaltma kullanılmamış, kasaba ve memleket adları olduğu gibi yazılmıştır.

DÜZELTMELER

Sayfa	Sütun	Satır	Yanlış	Doğru
1672	1	35	[→ eğek (I) -5]	[→ eğek (I) -4]
1673	1	36	[→ egiş (I) -2]	[→ eğiş (I) -2]
1673	2	25	[. . ., egmeç (I) -2]	[. . ., eğmeç (I) -2]
1678	1	23	[→ eğrilcen]	[→ eğrilcek]
1690	2	28	éhsch	éhsek
1731	1	13	emcek	emçek
1805	1	35	evelik	evellik
1805	2	12	[→ evelek]	[→ evelek-1]
1845	1	20	. . ., ferfene	. . ., felfene
1868	2	17	firek pathcanı	firenk pathcanı

E

e, ē [**ebre** (II)] **1.** Çağırma ünlemi. (–Tr. ve köyleri)
[**ebre** (II)] **:** (*Elbistan ve çevresi –Mr.)
2. İğrenme, tiksinme bildirir ünlem. (*Düzce –Bo.; Hasanoğlan –Ank.)
3. Efendim, ha öyle mi anlamında kullanılır. (Dikici *Dinar –Af.; Hasanoğlan –Ank.; Tekeler *Silifke –İç.) **4.** Evet, peki. (*Antakya –Hat.; Kerkük) **5.** Devam et, sonra anlamında kullanılır. (Demirkapı –Ba.)

ebah Oh ne güzel anlamında ünlem. (*Uluborlu –Isp.)

ebane Yollu baş örtüsü. (Solaklar –Kc.)

ēbbē [→ **ebe** (X) **-1**]

ebbeh 1. [→ **ebe** (X) **-1**] **2.** Telâş bildirir ünlem. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.) **3.** Maşallah. (Başpınar *Tefenni –Brd.)

ebben [**ebeç** (III)] Elim sende oyunu. (*Mut köyleri –İç.)
[**ebeç** (III)] **:** (*Saray –Tk.)

ebcim 1. Eli işe yatkın, becerikli. (Karkıncık *Artova –To.; –Krş.; Dont, *Fethiye köyleri –Mğ.) **2.** Şımarık, hoppa. (Musulumantaş *Kozan –Ada).

ebcin Bir çeşit mantar. (*Emet, –Kü.)

ebcit Kağnı tekerleğinin ağaç kısmı. (Aşağıkayı *Tosya –Ks.; *Afşin ve çevresi, Taşoluk *Göksun –Mr.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

ebdel Çok büyük, çirkince olan. (Bolat –Kn.)

ebe (I) [**ebede -1, ebem** (I) **-1**] **1.** Büyükanne, nine. (*Bolvadin ve köyleri, Kırıklar, Çiftlik *Dinar, *Emirdağ –Af.; *Eşme –Uş.; Eskigençeli, Gelegerur *Yalvaç, *Eğridir, *Sütçüler, Gönen, Lağus, Köke *Gelendost –Isp.; Kayadibi *Yeşilova, Karamanlı *Tefenni, Karaseki *Bucak, –Brd.; Alaeddin *Acıpayam, *Sarayköy köyleri, İsabey *Çal, Belevi, *Tavas, Derbent *Buldan, *Çivril, Kale, Narlıdere, Bereketli, Kızılışıklı aşireti, –Dz.; Sürez *Bozdoğan, Eğridere *Kuyucak, –Ay.; –İz. ve çevresi; Sandal, *Kula, *Akhisar –Mn.; Osmanlar, Çakallar *Balya, Bakacak –Ba.; *Bayramiç –Çkl.; Yürükler –Kü.; Dudaş *Söğüt, Halıköy, *Gölpazarı, Pazarcık, Dodurga *Bozüyük, *Osmaneli –Bil.; *Sivrihisar, Bozan, Sarıkavak, Tokat –Es.; *Gölcük, Derince *İzmit –Kc.; Kıbrıscık, *Gerede –Bo.; *Devrek, Yakademirciler, Kilimli, Cumayanı, Aliköy *Çaycuma, Koyullu *Saranbolu –Zn.; Aşağıkayı *Tosya –Ks.; Saray, *Kurşunlu –Çkr.; Boğazköy, *Kargı, Seydim, *İskilip, –Çr.; *Boyabat, –Sn.; Dikbıyık *Çarşamba –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Bozcalı, *Reşadiye, *Zile, –To.; *Ünye –Or.; Uluşiran *Şiran, Havsu *Kelkit –Gm.; Kaptanpaşa *Çayeli –Rz. ve çevresi; Utav, *Yusufeli –Ar.; Yeniköy *Aşkale, –Ezm.; *Refahiye ve çevresi –Ezc.; Aşudu *Darende –Ml.; *Kilis –Gaz.; Varyanlı, Kayışlı, Taşoluk –Mr.;

Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı, Küçükçaylı *Dörtyol, Hisarcık *Yayladağı –Hat.; Maksutlu ve çevresi *Şarkışla, Hacılyas, *Koyulhisar, *Yıldızeli, *Gürün ve köyleri, Karaözü *Gemerek, *Gürün, Çamova, Palha, Vazıldan *Divriği, Soğukpınar *Kangal, –Sv.; Salmanfakılı, –Yz.; Çelebi *Keskin, *Kalecik, Hacılar, Oyaca, Çayırer *Haymana, Çanıllı *Ayaş, –Ank.; *Mucur –Krş.; Sarılar *Avanos, –Nş.; *Pınarbaşı ve köyleri –Ky.; Madenköyü, *Bor –Nğ.; *Seydişehir, Ilgınçeşit, Hocaköy, Kirligeyret, *Bozkır, *Kadınhanı, Atlandı, *Ereğli, *Ermenek ve köyleri, *Karaman, –Kn.; *Kozan, *Pozantı, *Kadirli, –Ada.; Sarıkavak, *Tarsus, Çiftlik, *Anamur, *Silifke, *Gülnar, *Mut –İç. ve köyleri; Serik, Çakırlar, Semayük *Elmalı, Güzelsu *Akseki, Yeni Osmanlılar aşireti –Ant.; Günlük Başı, *Marmaris, *Milas, Dont *Fethiye, –Mğ.; *Saray –Tk.)

[**ebem** (I) **-1**] : (Karaözü *Gemerek –Sv.)

2. [→ **eci -1**] **3.** [→ **eze** (I) **-1**] **4.** Düğünde geline verilen armağanları toplayıp, göz önüne yayan kadın. (–Sm.)

[**ebede -1**] : (*Vezirköprü –Sm.)

5. Soy, boy. (–Nğ. ve çevresi.)

ebe (II) Çok konuşan, geveze. (*Çivril ve köyleri –Dz.)

ebe (III) Arıbeyi. (*Gürün –Sv.)

ebe (IV) Bir çeşit mantar. (Nikfer *Tavas –Dz.)

ebe (V) Küçük çocukların gözünde korkunç bir varlığı canlandıran ve onları korkutmak için söylenen sözcük. (Başpınar *Tefenni –Brd.)

ebe (VI) Ham eriklerin arasından daha önce olgunlaşıp, yenebilen ekşi erik. (Peşman *Daday –Ks.)

ebe (VII) [**ebebe** (I), **ebelebel**] **1.** Oyunda elebaşı olan çocuğun durduğu yer. (*Ermenek –Kn.) **2.** Körebe oyunu. (*Antakya ve köyleri –Hat.)

[**ebebe** (I)] : (Çıtak, Kovukköy *Çivril –Dz.; Şabanözü *Polatlı –Ank.)

[**ebelebel**] : (–Isp.)

ebe (VIII) Dişi koyun. (Akse –Uş.; *Kula –Mn.)

ebe (IX) Budanmış asma dallarının bir ya da iki yılda uzamış kısımları. (*Eğridir ve köyleri –Isp.)

ebe (X) [**ēbbē, ebbeh -1, ebebe** (III), **ebee** (I), **ebeh -1, eberu, ebey, ebi** (I), **eboo -1, ebre** (I), **ebu** (I), **ebül, eğe** (VI), **ele, eleh** (I), **elleh, ene** (I), **enee, eppe** (II)] **1.** Şaşma bildirir ünlem. (*Senirkent –Isp.; Başpınar, Karamanlı *Tefenni, –Brd.; Kerkük)

[**ēbbē**] : (–Brd.)

[**ebbeh -1**] : (Çığrı *Dinar –Af.)

[**ebee** (I)] : (Yayla *Tefenni –Brd.; –Ezm.)

[**ebeh -1**] : (Başpınar, Yayla *Tefenni, Kayadibi *Yeşilova –Brd.; *Çameli –Dz.; Karaçulha *Fethiye –Mğ.)

[**eberu**] : (*Edremit ve çevresi –Ba.)

[**ebey**] : (Dallıca *Nazilli –Ay.; Dışkaya *Gemlik –Brs.; *Mucur –Krş.; Yerkesik –Mğ.)

[**ebi** (I)] : (*Tavas –Dz.; Dont, *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

[**eboo -1**] : (Başpınar *Tefenni –Brd.; –Kü.; Tokat –Es.; Yeniköy *Aşkale –Ezm.; Ören *Akçadağ –Ml.; Dont *Fethiye –Mğ.)
[**ebre** (I)] : (*Karaman –Kn.)
[**ebu** (I)] : (*Tavas –Dz.; Dallıca *Nazilli –Ay.; *Bodrum –Mğ.)
[**ebül**] : (*Bodrum –Mğ.)
[**eğe** (VI)] : (Köşker –Krş.)
[**ele**] : (İshaklı *Bolvadin –Af.; *Uluborlu, *Senirkent –Isp.; Kozağaç *Gölhisar, Kavak *Yeşilova –Brd.; Çöplü *Çivril, İsabey *Çal –Dz.; Çayağzı *Şavşat –Ar.; İrişli, Bayburt, *Selim, *Sarıkamış, Karakoyunlu –Kr.; *Antakya –Hat.; *Bünyan –Ky.; *Silifke –İç.)
[**eleh** (I)] : (–Brd.)
[**elleh**] : (İshaklı *Bolvadin –Af.; *Yeşilova –Brd.)
[**ene** (I)] : (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; –Brd.; Darıveren, Tahtalı *Acıpayam, İsabey *Çal, Bereketli *Tavas –Dz.; Bayadı –Or.; Haçevera *Maçka –Tr.; Uluşiran *Şiran –Gm.; –Ezc.; *Dörtyol –Hat.; –Ant.; *Fethiye ve köyleri, –Mğ.)
[**enee**] : (Çerçin –Brd.; Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**eppe** (II)] : (Başpınar *Tefenni –Brd.)

2. Cansıkıntısı, bıkkınlık, yorgunluk bildirir ünlem. (Kozağaç *Gölhisar, –Brd.)

[**ebebe** (III)] : (*Yeşilova –Brd.)

ebe (XI) Şarap, sirke, turşu vb. şeylerin yüzünde toplanıp, pıhtılaşan kalın kaymak. (Kızılkeçili *Edremit –Ba.; –Çr.; –Sm.; *Nizip –Gaz.; *Bor –Ng.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

ebebe (I) [→ **ebe** (VII) **-2**]

ebebe (II) [**elele**] Salyangoz. (–Kü.)
[**elele**] : (–Kü.)

ebebe (III) [→ **ebe** (X) **-2**]

ebebin Bir yere konduğu zaman kolay kolay kalkamayan bir cins ufak kuş. (*Elbistan –Mr.)

ebebulgur [**ebebulguru, ebembulguru** (I)] Bulgur iriliğinde yağan kar. (*Sivrihisar –Es.; Çopnı, *Mudurnu –Bo.; –Ist.; Gerze, *Devrek –Zn.; Aşağıkayı, *Tosya –Ks.; *İskilip –Çr.; *Boyabat –Sn.; Karabucak, *Vezirköprü, –Sm.; *Merzifon ve bazı köyleri –Ama.; Yukarıkale *Koyulhisar –Sv.)
[**ebebulguru**] : (*Sivrihisar –Es.; *Mudurnu –Bo.; *İskilip –Çr.; *Boyabat –Sn.; Karabucak *Vezirköprü, –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Yukarıkale *Koyulhisar –Sv.)
[**ebembulguru** (I)] : (Elbengi, Kumdanlı, Sücüllü –Isp.; Dadıç, İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Ist.; Boğazköy *Sungurlu, –Çr.; *Güdül, *Ayaş, Kıbrıscık, Koyunbaba *Kalecik –Ank.; Karaviran *Bozkır, Bozca, İncesu, *Beyşehir –Kn.)

ebebulguru [→ **ebebulgur**]

ebece [**ebeçe, ebicahal, ebucahil**] Küçük kavun ve karpuz. (Honaz –Dz.; Afşar *Alaşehir –Mn.; *Mucur –Krş.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)
[**ebeçe**] : (Yukarıkale *Koyulhisar –Sv.)
[**ebicahal**] : (Honaz –Dz.; Afşar *Alaşehir –Mn.; *Mucur –Krş.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)
[**ebucahil**] : (Honaz –Dz.; Afşar *Alaşehir –Mn.; *Mucur –Krş.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

ebecelik Doğumda ebeye verilen armağan ya da bahşiş. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

ebecen Akıllı çocuk. (*İskilip –Çr.)

ebecik Çocukların oynadıkları bir çeşit oyun. (Navlu *Yeşilova –Brd.)

ebecik otu Bir çeşit tarla otu. (Zemme, –Kü.)

ebecük Büyük insanlar gibi konuşan çocuk, iş bilir, akıllı. (Peşman *Daday –Ks.; *Divriği –Sv.)

ebeç (I) Fide. (*Nizip, –Gaz.)

ebeç (II) Kurbağa. (Ortalık *Ayancık –Sn.)

ebeç (III) [→ **ebben**]

ebeçe [→ **ebece**]

ebeçöreği Yağda pişirilen mayalı bir çörek. (*Tire –İz.)

ebede **1.** [→ **ebe** (I) **-4**] **2.** Düğünde geline getirilen armağanlar gösterilirken söylenen söz. (*Merzifon ve köyleri –Ama.; *İskilip –Çr.) **3.** Düğün günü geline verilen armağanlar. (Çıkrık *Mecitözü –Çr.; Kamolos –Sm.; –Ama.)

ebee (I) [→ **ebe** (X) **-1**]

ebee (II) Doktor, hekim. (*Şebinkarahisar –Gr.)

ebegarı Bilgiçlik taslayan. (Soğukpınar *Kangal –Sv.)

ebegeçti Bir çeşit çocuk oyunu. (–Kn.)

ebegömeci (I) [**ebegümeç, ebekömeci, ebemkömci, ebemkömeci, ebemkömesi, ebomeç, ebuğmeci, eligümeç, emenkömenci, evenkövenci**] Kendi kendine yetişen, yemeği yapılan bir çeşit ot, ebegümeci. (Kumdanlı *Yalvaç –Isp.; *Yeşilova –Brd.; *Susurluk –Ba.; *Düzce –Bo.; –Sm.; –To. ve çevresi; Sökün *Silifke –İç.; Güzelsu *Akseki –Ant.)

[**ebegümeç**] : (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

[**ebekömeci**] : (–Ağ.)

[**ebemkömci**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[**ebemkömeci**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.; –Kr. ve köyleri)

[**ebemkömesi**] : (–Yz.)

[**ebomeç**] : (*Ermenek –Kn.)

[**ebuğmeci**] : (–Nğ.)

[**eligümeç**] : (Kırcaklı *Nazilli –Ay.)

[**emenkömenci**] : (*Iğdır –Kr.)

[**evenkövenci**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)

ebegömeci (II) Anormal yürüyerek oynanan bir çeşit oyun. (*Yeşilova –Brd.)

ebegulağı [→ **ebekulağı** (I)]

ebegümeç [→ **ebegömeci** (I)]

ebeğimsağma [**eleğimsema, elemsame, elemzahman, elirzaman, emirsema, eneğimsağma**] Gökkuşağı. (–Ist. ve köyleri)

[**eleğimsema**] : (Alaeddin *Acıpayam –Dz.)

[**elemsame**] : (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

[**elemzahman**] : (*Düzce –Bo.)

[**elirzaman**] : (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

[**emirsema**] : (*Kırkağaç –Mn.)

[**eneğimsağma**] : (Zana –Ama.)

ebeh [**ebek** (I) **-2, ebih, ebiy**] **1.** [→ **ebe** (X) **-1**] **2.** Acı bildirir ünlem. (Başmakçı, Çığrı *Dinar –Af.; Başpınar, Yayla *Tefenni, Kayadibi *Yeşilova, –Brd.; *Çameli –Dz.; Karaçulha *Fethiye –Mğ.)

[**ebek** (I) **-2**] : (Yaka *Keçiborlu –Isp.)
[**ebih**] : (İshaklı *Çivril –Dz.)
[**ebiy**] : (Çığrı *Dinar –Af.)

3. Birini korkutmak için söylenir: *Kapının arkasına saklanmış ebeh diye beni korkuttu.* (*Bünyan –Ky.)
4. Seslenme ünlemi. (Hisarcık *Yayladağı –Hat.)

ebehörlüm [**ebihörlüm**] Beş nisanda esen fırtına. (Eldirek *Fethiye –Mğ.)
[**ebihörlüm**] : (Eldirek *Fethiye –Mğ.)

ebek, ébek (I) [**eboo-2, ebu** (III)] **1.** Korku bildirir ünlem. (Yaka *Keçiborlu –Isp.)
[**eboo-2**]: (Yeniköy *Aşkale –Ezm.; Ören *Akçadağ –Ml.)
[**ebu** (III)] : (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
2. [→ **ebeh -2**]

ebek, ébek (II) **1.** Toprak ve gübreden yapılan tepecikler. (Peşman *Daday –Ks.) **2.** Evin yıkılmış durumu. (Haçevera *Maçka ve köyleri –Tr.) **3.** Açık ve yüksek yer. (Yeniköy *Aşkale –Ezm.)

ebek (III) [→ **epek**]

ebekaç Saklambaç oyunu. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; *Karaman –Kn.)

ebekömeci [→ **ebegömeci** (I)]

ebekulağı (I) [**ebegulağı**] Salyangoz. (–Çkr.; Yeniköy, *Zile, –To.; *Merzifon ve köyleri –Ama. ve çevresi)
[**ebegulağı**] : (–To.)

ebekulağı (II) Kuzuların yediği küçük yapraklı bir ot. (Hadım *Çal –Dz.)

ebekuşa, ebekuşağı [→ **ebemkuşağı**]

ebelebel [→ **ebe** (VII) **-2**]

ebel ebel Bön bön, aptalca bakışı anlatır. (Başpınar *Tefenni –Brd.)

ebelek gübelek Beceriksiz, herhangi bir işi sonuçlandıramayan. (Yayla *Tefenni –Brd.)

ebelek göbelek etmek Saçma sapan konuşmak. (Yukarıdirek *Şarkîkaraağaç –Isp.)

ebelek sebelek (I) [**epelek sepelek**] Yürürken sık sık düşüp kalkan, düşe kalka yürüyen (insan ya da hayvan). (Örkenez *Yalvaç –Isp.; Bereketli *Tavas –Dz.; *Merzifon ve çevresi –Ama.; Uzunmusa –Or.; *Bodrum ve çevresi –Mğ.)
[**epelek sepelek**]: (Uzunmusa –Or.)

ebelek sebelek (II) [**epek kepek**] Saçma sapan, abuk sabuk, anlamsız, ipe sapa gelmez söz ya da eylem. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; *Çal –Dz.)
[**epek kepek**] : (Çebiş –Brd.; *Çivril –Dz.)

ebelemek (I) [**ebertlemek**] Bir kimseye iyi bakmak, bakımına özenmek. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; –Kn.)
[**ebertlemek**] : (*Çal –Dz.; Burhaniye *Nazilli –Ay.)

ebelemek (II) Çocuğu olmayan kadınları ebeye muayene ettirmek. (*Refahiye –Ezc.)

ebelemek (III) Dürtmek, dokunmak. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

ebelemek cibelemek Nazlandırmak. (–Çr.)

ebeleşmek (I) Eşleşmek, taraflaşmak. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

ebeleşmek (II) Kökleşmek, yerleşmek. (Eldirek *Fethiye –Mğ.)

ebeli (I) Köklü asma çubuğu. (–Isp.; Çomaklıdede *Korkuteli –Ant.)

ebeli (II) Yer elması. (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)

ebelik (I) Doğum yaptıran ebe kadına verilen armağan. (–Çr.; *Mut ve köyleri –İç.)

ebelik (II) **1.** Yabanî pancar. (Tatarcık, *Afşin ve çevresi –Mr.) **2.** Uzunca yassı yapraklı, sapının dip tarafı kırmızı ve ekşi tatta, yenilebilen bir kır bitkisi. (Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri, *Reyhanlı, –Hat.) **3.** Tütüne benzeyen bir bitki. (*Pınarbaşı ve köyleri –Ky.) **4.** Ebegümeci. (*Kilis –Gaz.) **5.** Yaralara sarılan ve yarayı yumuşatmaya yarayan geniş yapraklı bitki. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

ebem (I) **1.** [→ **ebe** (I) **-1**] **2.** Arkadaş. (Şambayadı *Besni –Ml.)

ebem (II) Onur kırma, onuruna dokunma. (Şambayadı *Besni –Ml.)

ebembulguru (I) [→ **ebebulgur**]

ebembulguru (II) Bük üzümü. (*Reşadiye ve köyleri –To.)

ebembükme Hastaları iyileştirmekte kullanılan bir çeşit bitki. (*Hadım –Kn.)

ebembülük Yaprakları hindibaya benzeyen, sarı çiçek açan sütlü bir bitki. (*Bor –Ng.)

ebem çıt çıt Bir çeşit çocuk oyunu. (–Çr.)

ebem ekmeği (I) Ebegümecine benzeyen bir bitki. (*Kurşunlu –Çkr.; Keşanuz, Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Karaman –Kn.)

ebem ekmeği (II) İki tarafı yağlanmış yufka, bazlama. (Güdül *Ayaş –Ank.; Dont *Fethiye –Mğ.)

ebemekşisi [**ebemeşkisi**] Kuzukulağı. (Gücüge –Gaz.)

ebemeşkisi : (Gücüge –Gaz.)

ebemeşkisi [→ **ebemekşisi**]

ebemevi Çocukların nemli topraktan yaptıkları set, kale. (Bekilli *Çal –Dz.)

ebemgirgulaç Yuvarlak bir cismi sopalarla çukura sokma oyunu. (Güdül *Ayaş –Ank.)

ebemgömeci Yabanî pancar. (Akkışla –Ky.)

ebemguşa [→ **ebemkuşağı**]

ebemguşağı [→ **ebemkuşağı**]

ebemin gümüş kuşağı [→ **ebemkuşağı**]

ebemin yeşil kuşağı [→ **ebemkuşağı**]

ebemkarı Kocakarı. (Soğukpınar *Kangal –Sv.)

ebemkeşik [→ **ebemkuşağı**]

ebemkömci [→ **ebegömeci** (I)]

ebemkömeci [→ **ebegömeci** (I)]

ebemkömesi [→ **ebegömeci** (I)]

ebemkurşağa [→ **ebemkuşağı**]

ebemkuşağa [→ **ebemkuşağı**]

ebemkuşağı [**ebekuşa, ebekuşağı, ebemguşa, ebemguşağı, ebemin gümüş kuşağı, ebemin yeşil kuşağı, ebemkeşik, ebemkurşağı, ebemkuşağa, ebemseccadesi**] Gökkuşağı. (Bayat *Emirdağ, Çiftlik, Kızılköy *Dinar, İshaklı, –Af.; *Eşme –Uş.; Sofular *Eğridir –Isp.; Bulkaz *Çivril, Kösten, Honaz –Dz.; Kırcaklı, Dallıca *Nazilli –Ay.; *Tire –İz.; *Alaşehir, Kösler –Mn.; Petit *Burhaniye, *Susurluk –Ba.; –Brs.; Bozan, Tokat, Sarıkavak –Es.; *Sungurlu –Çr.; Sara *Merzifon –Ama.; *Niksar, Çayır *Zile –To.; Uzunmusa –Or.; Avutmuş *Şebinkarahisar, Seyit, Çandır, Şıhlı, –Gr.; *Kelkit

ve çevresi, –Gm.; Ersis *Yusufeli, Bağlıca *Ardanuç –Ar.; Nurgâh –Ezm.; *Refahiye –Ezc.; *Hozat –Tn.; *Ağın, –El.; Aşudu *Darende, –Ml.; *Birecik –Ur.; *Kilis –Gaz.; *Dörtyol –Hat.; Karayün *Hafik, Hacılyas *Koyulhisar, Vazıldan *Divriği, Karadoruk, *Gürün, *Şarkışla ve çevresi, *Kangal –Sv.; –Yz. ve köyleri; Pazar *Kızılcahamam, *Keskin, Solakuşağı, Kürtü, Yusufaşağı *Şereflikoçhisar, Çayırlı *Haymana –Ank.; Kaz *Çiçekdağ, –Krş.; Bozcaköy *İncesu, Yeniköy *Bünyan –Ky.; –Nş.; Bahçeli *Bor, –Nğ.; *Ermenek ve köyleri –Kn.; Dikili –Ada.; *Anamur –İç.; Sarıkeçili, Ceylân *Fethiye, *Milas –Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.)

[**ebekuşa, ebekuşağı**] : (*Çivril, Hırka, *Tavas –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Edremit ve çevresi –Ba.; *Sivrihisar –Es.; Darıca *Gebze –Kc.; *Çarşamba, –Sm.; Uzunmusa, Danışman *Fatsa –Or. ve köyleri; *Tirebolu –Gr.; –Tr. ve çevresi; Utav *Yusufeli –Ar.; Soğukpınar *Kangal –Sv.; –Krş.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

[**ebemguşa**] : (–Gaz.)

[**ebemguşağı**] : (Dereköy *Düzce –Bo.; *Zile –To.; Uluşiran *Şiran –Gm.; *Mucur –Krş.)

[**ebemin gümüş kuşağı**] : (Çepni *Gemerek –Sv.)

[**ebemin yeşil kuşağı**] : (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

[**ebemkeşik**] : (Eğin –Ml.)

[**ebemkurşağı**] : (–Kr. ve köyleri)

[**ebemkuşağa**] : (Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)

[**ebemseccadesi**] : (*Arapkir –Ml.)

ebempisiği Bir otun uçan tüylü tohumu, pisi pisi. (–Gaz.)

ebemseccadesi [→ **ebemkuşağı**]

eben [→ **emen** (I) **-1**]

ebenene Çok bilgili kadın. (–Sm.)

ebenk Tarla ve çayırlarda kendiliğinden biten bir ot. (Dodurga *Bozüyük –Bil.)

ebenlemek Güçlük çekmeden gitmek. (–Brd.)

eberdivermek Alıvermek, verivermek. (*Bodrum –Mğ.)

eberivermek (I) Getirivermek. (–Af.; *Eşme –Uş.; Güney *Yeşilova –Brd.; Bereketli *Tavas, Oğuz *Acıpayam, Bulkaz *Çivril –Dz.; Eymir *Bozdoğan, *Kuşadası, –Ay.; *Torbalı, –İz.; *Alaşehir, *Kırkağaç, –Mn. ve çevresi; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; –Kü.; Abbaslık, Dodurga *Bozüyük –Bil.; *Gölcük –Kc.; Düğrek, Denizabat, Yerkesik –Mğ.)

eberivermek (II) Çağırıvermek. (Gülağzı –Mğ.)

ebermek (I) [**epermek** (II)] **1.** Getirmek, vermek. (*Sandıklı, –Af.; Elvanlar *Eşme, –Uş.; *Keçiborlu, *Yalvaç –Isp. ve çevresi; Çamköy *Gölhisar, Gebrem, Karamanlı, Yayla *Tefenni –Brd.; Honaz, Kadıköy, *Çivril ve çevresi, Kızılcabölük, *Tavas, Derbent, *Buldan, Yenice, Gerzile, Karaköy, Babadağ ve köyleri *Sarayköy, Yeşilyuva *Acıpayam, Kale, Kösten –Dz.; Yenipazar, Burhaniye *Nazilli, *Karacasu, Ortaklar, Eymir *Bozdoğan, *Kuşadası, –Ay.; *Bornova, Kozak, Birgi *Ödemiş, *Tire ve köyleri, *Foça,

–İz. ve köyleri; *Kırkağaç, *Demirci, *Gördes, *Turgutlu, –Mn.; *Sındırgı, *Bigadiç, *Balya, –Ba.; –Çkl.; Domaniç *Tavşanlı, *Gediz, *Simav, –Kü.; Gümele *Söğüt, Ahırköy, *Bozüyük –Bil.; –Es.; Hacılar –Ar.; Karahisar –Ky.; –Kn.; Bayralar –Ant.; *Milas, *Marmaris, Karaçalı *Köyceğiz –Mğ.)

[**epermek** (II)] : (*Seydişehir –Kn.) **2.** Almak. (–Ba. ve çevresi; *Karacabey –Brs.)

ebermek (II) Başarmak, becermek, yapmak. (Cebel *Eğridir, –Isp.; –Dz.; Germencik –Ay.; *Ödemiş –İz.; *Turgutlu –Mn.)

ebermek (III) **1.** Gizlemek. (–İz. ve çevresi) **2.** Bulmak. (Alsancak –İz.)

ebertlemek [→ **ebelemek** (I)]

ebertmek (I) Kabartmak. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

ebertmek (II) Kaçırmak, elde etmek. (–Kn.)

eberu [→ **ebe** (X) **-1**]

ebes (I) **1.** Herkes tarafından hoş görülmeyen, ayıp. (Kızılköy *Dinar –Af.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Yerkesik –Mğ.) **2.** Boş, saçma sapan. (*Akçakoca –Bo.)

ebes (II) Siyah. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

ebes (III) Çirkin. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

ebesili **1.** Kurnaz, şeytan gibi. (Karaözü *Gemerek –Sv.) **2.** Hep kendini düşünen. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

ebesüt Yağlı süt ile yoğrularak yapılmış ekmek. (*Şereflikoçhisar –Ank.)

ebeş (I) **1.** Yaşı ile uygun söz söylemeyen ve her şeyi bilirim diyen. (*Çal –Dz.; *Emet –Kü.; Dont *Fethiye –Mğ.) **2.** Konuşurken hecelerin hakkını veremeyen, kekeme. (Karkıncık *Artova –To.; Yukarıkale, *Koyulhisar –Sv.)

ebeş (II) **1.** Şişman, göbekli insan. (Uzunmusa –Or.) **2.** Çirkin, koca başlı. (*Kozan, Çığşar *Kadirli –Ada.)

ebeş (III) **1.** Gözlerinin önü kırmızıya çalar, kuyruğu, yelesi kır, sevimsiz kırmızı renkli at, öküz (insan için de kullanılır). (–Mr.; *Pınarbaşı ve köyleri –Ky.; Bekirli –Ada.) **2.** Alaca benekli, çilli hayvan. (Oymaklı –Ada.)

ebeş (IV) Beş taş oyunu. (*Bünyan –Ky.)

ebetaşı Çocukların kaydırak oynadıkları ufak yassı taş. (–Af.)

ebetmek Getirtmek. (Karamanlı *Tefenni –Brd.)

ebey [→ **ebe** (X) **-1**]

ebeyılanı (I) Yeşil kertenkele. (*Bor –Nğ.)

ebeyılanı (II) Saman altından su yürüten. (*Bor, –Nğ.)

ebezemzem [→ **ebizemzem**]

ebi (I) [→ **ebe** (X) **-1**]

ebi (II) Hindi. (Ağlı *Küre, –Ks.)

ebibük Gelincik çiçeği. (Orhaniye *Marmaris –Mğ.)

ebicahal [→ **ebece**]

ebice (I) Hallaç tokmağı. (Köke *Gelendost –Isp.)

ebice (II) [→ **ebici**]

ebice (III) **1.** Kardeşlik. (Ladik *Niksar –To.) **2.** Amca. (*Tosya –Ks.; *Kargı –Çr.)

ebici [ebice] Çocuk dilinde ekmek: *Şu çocuğa biraz ebici ver.* (–Kü.; Tokat –Es.)
[ebice] : (Bozan –Es.)

ebicili Şaşkın, budala. (Büyükkabaca *Senirkent –Isp.)

ebicingil ocağı Karmakarışık, altı üstüne gelmiş yer. (*Silifke –İç.)

ebiculluk (I) Elbisesi eski, üstü başı yırtık pırtık olan. (Kabaklar *Çameli –Dz.)

ebiculluk (II) **1.** Başkasının sözüne uyan. (Kabaklar *Çameli –Dz.) **2.** Berduş, serseri. (Kabaklar *Çameli –Dz.)

ebiç Çocukların birbirine ellerini vurup kaçarak oynadıkları oyun. (*Fethiye ve köyleri –Mğ.)

ebiçmek [→ **ebişmek**]

ebidak Kalmadı, bitti anlamında kullanılır. (*Zara –Sv.)

ebidünya Pek çok anlamında. (*Keçiborlu –Isp.)

ebigat Avukat. (Yassıören *Senirkent –Isp.)

ebih [→ **ebeh -2**]

ebihörlüm [→ **ebehörlüm**]

ebik Pislik. (*Bucak –Brd.)

ebilbil Tavuk, hindi vb. kümes hayvanlarını çağırma ünlemi. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

ebilcan Cinsi bozulmuş karpuz tohumlarından meydana gelen, portakal büyüklüğünde karpuz. (*Sarayköy ve köyleri –Dz.)

ebile Böyle, şöyle. (–Es.)

ebilemek 1. Arzulamak, istemek. (Fariske, Halimiye *Ermenek –Kn.) **2.** Özlemek. (Yukarıkale *Koyulhisar –Sv.) **3.** Dikkat ve özenle bakmak. (–Isp.)

ebilgubul etmek Bozmak. (Yayla *Tefenni –Brd.)

ebilkabil olmak [ebilkubul olmak -1] İçtiği su ayrı gitmemecesine samimi olmak. (*Yalvaç –Isp.)
[ebilkubul olmak -1] : (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

ebilkubul olmak 1. [→ **ebilkabil olmak**] **2.** Barışmak, dostça toplanmak, geçinmek. (–Kü.; Tokat –Es.; –Mr.; –Krş.)

ebilobut 1. Ahmak, sersem, kalın kafalı. (Kale *Tavas, Kelekçi, *Acıpayam –Dz.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; *Nizip –Gaz.; Yerkesik –Mğ.) **2.** İri yarı, çopur yüzlü. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

ebinmek [→ **ebişmek**]

ebir Öbür : *Ebir gün.* (*Maçka –Tr.)

ebir cübür Öteberi. (*Yalvaç –Isp.)

ebire Yahu anlamında ünlem. (Tahtacı –Isp.; Bereketli *Tavas –Dz.; Ersis *Yusufeli –Ar.; Yeniköy *Aşkale –Ezm.; Aşudu, *Darende –Ml.; Kesim –Mr.; Hisarcık *Yayladağı, Kuzuculu *Dörtyol –Hat.; Avşar köyleri, Solaklar *Pınarbaşı –Ky.; Toprakkale, *Bahçe –Ada.)

ebis Geri. (Kapıköy *Maçka –Tr.)

ebişek Bir çeşit mantar. (*Boyabat –Sn.)

ebişivemek [→ **ebişmek**]

ebişmek [ebiçmek, ebinmek, ebişivemek, epişmek (I)] Çocuğu sırtına almak, sırtlamak. (B. Findos, Köprü *Şarkîkaraağaç, Köke, *Gelendost, Sücüllü, Örkenez *Yalvaç ve köyleri, *Eğridir ve köyleri, –Isp.; Kestel *Bucak

–Brd.; Alandız *Alaşehir –Mn.; –Zn.; Aşağıkuzlukçu *Akşehir, *Beyşehir, Sarayönü, –Kn.; *Akseki, *Korkuteli, Bağyaka *Finike, –Ant.; Çaltılar –Mğ.)

[**ebiçmek**] : (Sofular *Eğridir, –Isp.; –Kn.; Güzelsu *Akseki –Ant.)

[**ebinmek**] : (–Kn.)

[**ebişivemek**] : (Hasımlar *Eğridir –Isp.)

[**epişmek** (I)] : (–Isp.; Navlu, Çeltek *Yeşilova, Başpınar *Tefenni –Brd.; Sille –Kn.; *Serik –Ant.)

ebitçi Tutumlu, cimri. (Türkbeyli, *Mengen –Bo.)

ebiy [→ **ebeh -2**]

ebizemzem [**ebezemzem**] Gökkuşağı. (Çiftlik *Osmaneli –Bil.)

[**ebezemzem**] : (Çiftlik *Osmaneli –Bil.)

eblah üzüm Üzerinde çeşitli renkte taneleri olan üzüm salkımı. (*Antakya ve köyleri –Hat.)

ebleşük Kalaycıların kenarsız kapları ocakta tutmak için kullandıkları düz ağızlı kıskaç. (–To.)

ebném [**ebrehem**] Beceriksiz. (*Bor –Nğ.)

[**ebrehem**] : (*Bor –Nğ.)

eboo 1. [→ **ebe** (X) **-1**] **2.** [→ **ebek, ébek** (I) **-1**]

ebomeç [→ **ebegömeci** (I)]

ebre (I) [→ **ebe** (X) **-1**]

ebre (II) [→ **e, ē -1**]

ebre (III) [**emre**] **1.** Kardeş. (–Ada.)

[**emre**] : (–Dy.)

2. Arkadaş. (–Ada.)

ebrehem [→ **ebném**]

ebri İnce dokunmuş bir çeşit kumaş, krep. (Çöplü *Çivril, –Dz.)

ebriğe basılmak Başkası için hazırlanan yemek ya da ziyafete, tesadüfen orada bulunan bir başkası da katılmak. (–Nğ.)

ebrik (I) [**ebrük**] **1.** Erimeğe yüz tutmuş (kar, yağ vb.). (Navlı *Yeşilova –Brd.; *Alayunt –Kü.; *Göynük –Bo.; *Bor –Nğ.)

[**ebrük**] : (Uzunmusa, –Or.)

2. Ağızda dağılan, yumuşak. (Tokat –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.)

ebrik (II) Su içmeye ya da taşımaya yarayan kap. (*Alaçam –Sm.)

ebrik (III) Yıpranmış, eskimeye yüz tutmuş çamaşır, elbise. (*Bor –Nğ.)

ebrik (IV) [**eprik -1**] Çamaşır yıkandıktan sonra geriye kalan az kirli ve köpüklü su. (*Bor, –Nğ.)

[**eprik -1**] : (–Nğ.)

ebrim ebrim (I) [**ebrüm** (I)] Büklüm büklüm. (*Göynük –Bo.; –Ur.)

[**ebrüm** (I)] : (–Bt.; –Dy.; –Yz.)

ebrim ebrim (II) Bitkinlik, perişanlık, içten içe eriyişi anlatır. (–Mr. ve çevresi)

ebrimek [→ **eprimek** (I) **-1**]

ebrinik Islanan kâğıtların aldığı şekil. (–Isp.)

ebrul Beş nisanda esen fırtına. (*Elmalı –Ant.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)

ebrük [→ **ebrik** (I)]

ebrüm (I) [→ **ebrim ebrim** (I)]

ebrüm (II) Şişman. (*Ünye –Or.)

ebrümek [→ **eprimek** (I) **-5**]

ebu (I) [→ **ebe** (X) **-1**]

ebu (II) Dilsiz. (–Kü.)

ebu (III) [→ **ebek, ébek** (I)]

ebucahil [→ **ebece**]

ebuğmeci [→ **ebegömeci** (I)]

ebü Küçümseme bildirir ünlem. (Aşudu *Darende –Ml.)

ebül [→ **ebe** (X) **-1**]

ebük gübük Aslı astarı olmayan. (Navlu *Yeşilova –Brd.)

ebür cübür Faydasız, değersiz, saçma sapan. (Hançalar *Çal, Çıtak *Çivril –Dz.; *Tire –İz.)

ebürnünük Obur. (–Ada.; Namrun *Tarsus –İç.)

ebürşüm İpek. (*Antakya –Hat.)

ebzeköget Yemişi olan bir ağaç. (Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

ecanaz 1. [→ **ecenez** (I)] **2.** Kurnaz. (Homa *Çivril –Dz.)

eccek Camdan yapılmış yuvarlak bilye. (Çamköy *Gölhisar –Brd.)

eccik [→ **ecük** (I)]

eccim [**ecim** (I)] Girişken, becerikli. (*Milas, –Mğ.)

[**ecim** (I)] : (–Dz.)

éccur [**ecir** (IV)] Üzeri tüylü ve tüysüz iki türü olan bir çeşit hıyar, acur. (*Antakya –Hat.)

[**ecir** (IV) : (–Isp. ve çevresi)

eccük [→ **ecük** (I)]

ece (I) **1.** [→ **ede** (I) **-1**] **2.** Baba. (*Eğridir –Isp.; *Gölpazarı –Bil.; Arpaköy –Or.; Saçıkaralı aşireti, Dere –Kn.; –Ant.) **3.** Amca. (*Gelendost, Direskene *Eğridir –Isp.; Bolu *Gördes –Mn.; Kaya *Fethiye –Mğ.) **4.** Erkek kardeş. (–Dz.; Erzin *Dörtyol –Hat.) **5.** [→ **eci -1**] **6.** [→ **eci -4**] **7.** Babaanne. (Zindancılar *Ereğli, Karamusa *Çaycuma –Zn.; –Tk.) **8.** Kadın. (Karaçakal *Yenipazar –Ay.) **9.** Arkadaş, samimi arkadaş. (Bağlı *Eğridir –Isp.; Yukarıkale *Koyulhisar –Sv.) **10.** Ağa. (Hayta aşireti, Bozan –İç.; Eskihisar –Ant.) **11.** Aksakallı ihtiyar. (*Urla –İz.; Uzunmusa –Or.; *Ilgın –Kn.) **12.** Hala çocuğu. (–Kn.)

ece (II) Çocukları korkutmak için kullanılan bir sözcük. (*Yerköy –Yz.)

ece (III) Güzel kadın. (–Sv.)

ece (IV) Seslenme ünlemi. (Hapanosekreği, *Kemaliye –Ezc.)

ece (V) Ense. (*Söğüt –Bil.)

ecece [**ecik** (V)] Küçük çocukları eğlendirmek için söylenen söz. (Küçükisa *Zile –To.)

[**ecik** (V)] : (–Gaz.)

ecef [**eceyif**] Acaba. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

[**eceyif**] : (Koyundere *Ahıska –Kr.)

ecele Acele. (Uluşiran *Şiran –Gm.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; *Birecik –Ur.)

ecelem Sözün başı, başlangıcı. (Gilevgi köyü, *Elmalı –Ant.)

ecem [→ **ede** (I) **-1**]

ecemi çaylak Bir şey bilmeyen, acemi. (*Antakya –Hat.)

ecemiş Çok bilmiş, olgun. (*Bor –Ng.)

ecemük [**eceremük**] Zayıf, cılız. (*Perşembe –Or. ve köyleri)

[**eceremük**] : (Uzunmusa, Akpınar –Or.)

ecene (I) [**ecine -1, 2**] **1.** Marangozların delik açmakta kullandıkları bir araç, keski, demir kalem. (–Brd.; Diği *Sungurlu, B. Hırka, *Alaca –Çr.; *Taşova, *Merzifon ve köyleri –Ama.; Kuzköy, Karakuş

*Ünye, Sarıca *Gölköy –Or.; Zemher *Refahiye –Ezc.; *Afşin –Mr.; Alaçayır *Şarkışla, Bektaş *Zara, *Gürün, Hacılyas, *Koyulhisar, Çepni *Gemerek –Sv.; Karahoca, Çayırlı *Haymana, Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; Genezin *Avanos, –Nş.; Girveli Yeniköy, *Bünyan, Avşar *Pınarbaşı ve köyleri –Ky.)

[**ecine -1**] : (Süksün *İncesu –Ky.)

2. Taşçıların kullandıkları bir araç. (–Brd.; *Şereflikoçhisar –Ank.; –Krş.; Dont *Fethiye –Mğ.)

[**ecine -2**] : (Süksün *İncesu –Ky.)

3. Ayakkabı yapılan hayvan derilerini delmek için kullanılan dikey açı biçiminde demirden bir araç. (Uzunmusa, Danışman *Fatsa, –Or. ve köyleri)

ecene (II) Cüce, kısa boylu. (Telin *Gürün –Sv.)

ecene (III) Çocuk oyuncağı. (Sarıkavak –Es.)

ecenez (I) [**ecanaz -1, ecnez**] Huysuz. (Salar –Af.; *Beyoğlu –Ist.)

[**ecanaz -1**] : (Süngüllü, Emircik *Çivril –Dz.)

[**ecnez**] : (Bozan –Es.)

ecenez (II) Verilen sözü bozmak için uydurulan özür. (*Çal –Dz.)

ecenez (III) Övendirenin ucundaki demir. (Ekse *Çal –Dz.)

ecenez (IV) Zayıf, cılız, gelişmemiş: *Bu buğday çok ecenez, 25 kuruştan fazla etmez.* (Kozağaç *Gölhisar –Brd.)

ecer Yeni. (*Zile ve köyleri –To.; *Iğdır –Kr.; Aşudu *Darende –Ml.; *Pazarcık, Bozhüyük, Değirmendere, Taşoluk, Şekeroba, *Afşin ve çevresi, –Mr.; *Antakya ve köyleri –Hat.; Çepni *Gemerek, E. Hüyük *Şarkışla –Sv.; *Mucur ve köyleri –Krş.)

eceremük [→ **ecemük**]

eceş Kendinden küçüklere söylenen söz. (Karaçulha –Mğ.)

ecet Dul bir kadının yeniden evlenmesi için beklemek zorunluğunda olduğu zaman. (*Bartın, *Safranbolu –Zn.)

ecet becet Görülmemiş şekilde. (*Yalvaç –Isp.)

ecevit [**ecvit**] **1.** Çevik, çalışkan, açık fikirli, açıkgöz. (Saray –Çkr.; –Çr.; *Antakya –Hat.; *Boğazlıyan, Kâhyaköy *Yerköy –Yz.; –Ank.; Çığşar *Kadirli –Ada.)

[**ecvit**] : (*Nizip –Gaz.)

2. Yaramaz. (Gönen –Isp.) **3.** Sinirli. (Kozağaç *Gölhisar –Brd.) **4.** Fitne. (–Yz.)

eceyif [→ **ecef**]

eci [**ebe** (I) **-2, ece** (I) **-5, 6; ecim** (III) **-1, 3; ede** (I) **-3, edeē -2, egeç** (I), **egeçi, eycana, eyce**] **1.** Abla, büyük kız kardeş. (*Tosya –Ks.; Üğür, Müsellim, –Çkr.; Kuzuluk, Hacı Hamza *Osmancık, Sarin, Çukurköy, Kurusaray *İskilip, *Kargı, –Çr.; *Boyabat, *Gerze –Sn.; *Alaçam, *Vezirköprü –Sm.; Belvar *Merzifon, Sarayözü *Ezine –Ama.; *Zile –To.; *Fatsa, Kuzköy, Karakuş, *Ünye, Armutlu, Aybastı –Or.; –Ank.)

[**ebe** (I) **-2**] : (Yaka *Keçiborlu –Isp.; Böğrüdelik, *Cihanbeyli –Kn.)

[**ece** (I) **-5**] : (Üçkuyu *Bolvadin –Af.; Çetni, Çandarlı *Bergama –İz.; –Bil.)

[**ecim** (III) **-1**] : (*Ünye, Karakuş –Or.)
[**ede** (I) **-3**] : (Karabüzey *Araç –Ks.; Toreshav *Ardahan –Kr.; Şehşaban *İncesu –Ky.)
[**egeç** (I)] : (Çilehane *Reşadiye –To.; Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
[**egeçi**] : (Kadıçiftliği *Yalova –Ist.)
2. Büyükanne. (Elur, *Emirdağ –Af.; Bozlar *Eşme –Uş.; Sarıkavak –Es.; Gırap –Ama.; *Besni –Ml.; Barak, *Pazarcık –Mr.; Hisarcık *Yayladağı, *Antakya –Hat.; Çelebi, *Keskin –Ank.; Sadıkali ,Köşker, –Krş.; Seydin *Avanos –Nş.; Akkışla –Ky.; Demirli *Mecidiye –Ed.)
[**edeē -2**] : (Şahin *Divriği –Sv.)
[**eycana**] : (*Zile –To.; *Ünye –Or.)
[**eyce**] : (*Ereğli –Zn.; *Ünye –Or.)
3. [→ **ede** (I) **-1**] **4.** Yenge. (Diği *Sungurlu –Çr.)
[**ece** (I) **-6**] : (Kurudere –Gr.)
5. Saygıya yaraşır kadın. (*Ahlat –Bt.)
[**ecim** (III) **-3**] : (*Ünye –Or.)

eci bücü Kırda kendi kendine yetişen ve yenebilen bir ot. (Ören *Fethiye –Mğ.)

ecicik [→ **ecük** (I)]
ecik (I) [→ **ecük** (I)]
ecik (II) Kasık. (–Ist.; –Gm.; –Kr. ve köyleri; –Ezm.; –Ezc.; İriağaç, –Ml.)
ecik (III) Yağmurdan ıslanmış buğday ya da arpa. (Çakır, *Şebinkarahisar –Gr.; Hacılyas, *Koyulhisar –Sv.)

ecik (IV) Küçük çocuk. (*Bor –Ng.)
ecik (V) [→ **ecece**]
ecik (VI) Köpek yavrusu. (Devri *Bucak –Brd.)
ecik (VII) Tırpanın sapındaki elle tutulan ağaç kısım. (Çöplü *Çivril –Dz.)
ecik boncuk Çoluk çocuk. (*Edremit –Ba.)
ecik cücük Ufak, çürük, ezik. (Kumdanlı *Yalvaç –Isp.)
ecil [→ **eçki**]
ecil ecivat Hastalık, boya vb. şeylerle yüzünün şekli değişen (kimse). (Örkenez *Yalvaç –Isp.)
ecilik Sağdıçlık. (Dombaylı –Mn.)
ecim (I) [→ **eccim**]
ecim (II) Borç. (Lori *Bayburt –Gm.)
ecim (III) **1.** [→ **eci -1**] **2.** [→ **ede** (I) **-1**] **3.** [→ **eci -5**]
ecim çekişmek [**ecimek**] **1.** Dediğinde direnmek, bahse girmek. (–Gm.; *Gemerek –Sv.; Tavlusun –Ky.)
[**ecimek**] : (–Ky.)
2. Lâdes tutuşmak. (–Gm.; *Gemerek –Sv.; *Çayıralan –Yz.)
ecimduvar Çocukların oynadığı bir çeşit oyun. (Çilehane *Reşadiye –To.)
ecimecim Çocukların birbirlerinin parmaklarından tutuşarak yaptıkları bahse girme. (*Zile ve köyleri –To.)
ecim ecim kemiği [**ecimecin**] Lâdes kemiği. (Maksutlu *Şarkışla –Sv.)
[**ecimecin**] : (–Ky.)
ecimecin [→ **ecim ecim kemiği**]
ecimek [→ **ecim çekişmek -1**]
ecin [**ecünnü**] Cin, peri, şeytan, ecinni. (Dallıca *Nazilli –Ay.; Ökseyti *Şiran –Gm.)

[**ecünnü**] : (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

ecine 1. [→ **ecene** (I) **-1**] 2. [→ **ecene** (I) **-2**]

ecinli [**ecinni**] Zeki fakat çok yaramaz çocuk. (Küçük İsa *Zile –To.) [**ecinni**] : (–Kr.)

ecinni [→ **ecinli**]

ecinus Açıkgöz, kurnaz, çevik (kimse). (Uluköy *Dinar –Af.)

ecir (I) **1.** Aşırı güçlük ve sıkıntı. (Dağ köyleri *Sarayköy –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; –Rz.; *Iğdır –Kr.; –Nş.; *Bor –Nğ.) **2.** Günah. (Yeniköy *Aşkale –Ezm.; Telin *Gürün –Sv.; Mesken *Yatağan –Mğ.) **3.** Öç, öç alma. (Yayla *Tefenni –Brd.; Uğurlu *Ermenek –Kn.) **4.** Kötü alınyazısı, çile. (*Çivril ve çevresi –Dz.) **5.** Yerinde, uygun, doğru. (İshaklı *Çivril –Dz.) **6.** Kısmet, pay. (Karahöyük *Acıpayam –Dz.)

ecir (II) Aziz : *Ecir kardeşim.* (–Ks.; *İskilip –Çr.)

ecir (III) Bereket. (Karahöyük *Acıpayam –Dz.)

ecir (IV) [→ **eccur**]

ecirini çıkarmak 1. Yerini doldurmak, karşılamak, eksiğini tamamlamak : *Emeğine karşılık verdiğim para az oldu ama sonra ecirini çıkarırım.* (*Bor –Nğ.) **2.** Kötü bir davranışın öcünü çıkarmak, ödeşmek. (*Bor –Nğ.)

ecirini vermek Yardım etmek. (Tahtacı –Isp.)

eciş meciş Cin peri cinsinden olan. (Balıkhisar *Şiran –Gm.)

ecit mecit [**eççik meççik**] **1.** Anormal denecek kadar çirkin. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; –Gaz.; –Nğ.) [**eççik meççik**] : (*Bor –Nğ.) **2.** Korku nedeniyle insan yüzünün aldığı bambaşka, anormal şekil. (Yassıören *Senirkent –Isp.)

eclik Duvar yaparken büyük taşlar arasına konulan küçük taşlar, moloz. (Kösrelli –İç.)

ecmeb Nazik (kimse). (Bağıllı *Eğridir –Isp.)

ecnas Değerli taş, mücevher. (–Sm.)

ecnez [→ **ecenez** (I)]

ecü Çocuk dilinde umacı. (–Tr.)

ecücük [→ **ecük** (I)]

ecük (I) [**eccik, eccük, ecicik, ecik (I), ecücük, eççik, eççük, eççük**] Az, çok az, azıcık, biraz, küçücük. (Ayvalı *Taşköprü, Peşman *Daday –Ks.; *İskilip –Çr.; Çilehane *Reşadiye, Çilekoru *Turhal, Çayır *Zile ve köyleri –To.; Bayadı –Or.; Uluşiran *Şiran, *Bayburt –Gm.; Yeniköy *Aşkale –Ezm.; Zemher *Refahiye –Ezc.; –Gaz. ve köyleri; Hacılyas *Koyulhisar, *Zara, *Hafik, –Sv.; Gürcü *Kızılcahamam –Ank.; *Mucur –Krş.)

[**eccik**] : (*Merzifon –Ama.)

[**eccük**] : (*Merzifon –Ama.)

[**ecicik**] : (Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.; *Haymana –Ank.)

[**ecik** (I)] : (–Çr.; *Alucra –Gr.; Telin *Gürün –Sv.; Sarıhamzalı *Sorgun, Türkmenaraplısı –Yz.; Çayırlı *Haymana, Hasanoğlan –Ank.; Yerkesik –Mğ.)

[**ecücük**] : (Çepni *Gemerek –Sv.; *Merzifon köyleri –Ama.; Tekneli, Almus *Turhal, *Zile –To.; Havsu *Kelkit –Gm.)

[**eççik**] : (*Sivrihisar –Es.)

[**eççük**] : (Ziyere –Ama.)

[**eççük**] : (Ziyere –Ama.)

ecük (II) Kalça. (Hasköy –Ist.; *Ağın, *Keban –El.)

ecük becük Çok küçük çocuklara verilen isim. (–Rz.)

ecük cücük Birkaç küçük çocuğun bir arada bulunması. (Erkinis *Yusufeli, Çavdarlı *Şavşat –Ar.)

ecünnü [→ **ecin**]

ecür Çok sulu, biraz ekşi tatta olan bir çeşit kavun. (–Ist.)

ecvit [→ **ecevit -1**]

ecza [→ **eza** (I)]

eççik [→ **ecük** (I)]

eççük [→ **ecük** (I)]

eççik meççik [→ **ecit mecit**]

eççük [→ **ecük** (I)]

eçe (I) [→ **ede** (I) **-1**]

eçe (II) Kadar. (Hasanoğlan –Ank.)

eçer 1. Aşevi, mutfak. (–Bo.) **2.** Oda. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

eçi [→ **ede** (I) **-1**]

eçki [**ecil**] Keçi. (Yazılıköy *Emirdağ –Af.; Misebolu *Mudanya –Brs.; Ihlamur, Kızıltoprak, Çilehane *Reşadiye –To.; Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

[**ecil**] : (–Ada.)

ede (I) [**ece** (I), **ecem, eci -3, ecim** (III) **-2, eçe** (I), **eçi, edi** (I), **edigey, edocom, efe** (II) **-1, 2; efi, egim, eğe** (I) **-2, eke** (IV) **-1, eppe** (I), **etde** (I) **-1, 2**] **1.** Büyük kardeş, ağabey. (Beyköy *Dinar, *Emirdağ –Af.; –Ay.; *Çeşme –İz.; Borlu *Gördes –Mn.; Bayındır –Bil.; Çukurköy *Sungurlu, –Çr.; *Gümüşhacıköy –Ama.; *Iğdır –Kr.; Savur –Md.; Çelik *Besni, –Ml.; Barak *Halfeti, –Ur.; *Kilis –Gaz.; *Pazarcık, Hartlap, Şekeroba, Değirmendere, *Göksun, Efsus *Elbistan, *Andırın, Varyanlı, *Afşin, –Mr.; Amik ovası *Reyhanlı –Hat.; Çepni, Karaözü *Gemerek, Soğukpınar *Kangal –Sv. ve çevresi; Peyik, *Akdağmadeni, Kötüköy, Sarıhamzalı *Sorgun, –Yz.; Yusufuşağı, Seymenli, Şıhlı, Kadıncık *Şereflikoçhisar, Büyükafşar *Balâ –Ank.; Sadıkali, Köşker *Mucur –Krş.; *Pınarbaşı ve köyleri, *Bünyan –Ky.; Karakuyu, Çömelek, Yeniyapan, Seydin *Avanos, –Nş.; *Ereğli –Kn.; *Erzin, *Bahçe, Gavurdağı, *Kadirli –Ada.; *Tarsus, Bozyazı, *Gülnar, *Silifke –İç.; Demirli –Ed.)

[**ece** (I)] : (B. Findos, Kesme, *Eğridir –Isp.; Narlıdere, Homa, Honaz, Alveren, Tahtalı *Acıpayam, Kalınkoz, Karaman *Çameli –Dz.; Köşk, *Söke, *Kuşadası, –Ay.; *Menemen, *Torbalı –İz.; Allahdeğen *Salihli –Mn.; Denizciler *Gebze, Akhisar *Geyve, Derince *İzmit –Kc.; *Şiran –Gm.; Alihan *Hekimhan –Ml.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; Çakırlar *Akşehir, *Beyşehir, –Kn.; –Ada.; *Kaş, *Korkuteli, –Ant.; *Milas, Üzümlü, Karaçalı, Çöğmen, Dalyan, Şerefler, Meryem, *Fethiye –Mğ.)

[**ecem**] : (Ağzıkaraca *Kozan –Ada.)

[**eci -3**] : (*Sungurlu –Çr.; Çaparlı aşireti, Danişment –Gr.)

[**ecim** (III) **-2**] : (–Dz.)

[**eçe** (I)] : (Kesin –Mr.)

[**eçi**] : (Nikfer *Tavas –Dz.; –Tk.)

[**efi**] : (Maden *Simav –Kü.)

[**egim**] : (–Ay.)

[**eğe** (I) **-2**] : (*Samatya –Ist.; Böğrüdelik *Cihanbeyli –Kn.)

[**eke** (IV) **-1**] : (–Gr.)

[**etde** (I) **-1**] : (*Gürün –Sv.)
2. Baba. (Tahtacılar –Isp.; Kızılı *Artova –To.; Talas *Tercan –Ezc.; –Ml.; –Gaz.; Çayılhan *Afşin, *Göksun –Mr.; *Divriği, *Kangal, *Gürün –Sv.; *Erkilet –Ky.; *Kozan –Ada.; Çiftlik –İç.; Akçaeniş *Elmalı –Ant.; *Köyceğiz –Mğ.)
[**edocom**] : (Karaözü *Gemerek –Sv.)
[**edi** (I)] : (*Acıpayam –Dz.)
[**efe** (II) **-1**] : (–Ezm.; *Erciş –Vn.)
[**eppe** (I)] : (–Ezc.)
[**etde** (I) **-2**] : (*Gürün –Sv.)
3. [→ **eci -1**] **4.** Dede. (B. Findos –Isp.; –Brd. ve köyleri; –Çr.; Bahçekapı –To.; –Kn. ve çevresi)
[**efe** (II) **-2**] : (–Ezm.)
5. Elinden iş gelir büyük adam. (–Çr.) **6.** Anne. (*Divriği –Sv.)
[**edigey**] : (Şahin *Divriği –Sv.)
7. Amca. (Boğaz *Sungurlu –Çr.)
8. Yirmi yaşına kadar olan çocuk. (–Ank.)

ede (II) [**edi** (III)] Dinle anlamında kullanılır. (Kösten –Dz.; Akçaeniş *Elmalı –Ant.)
[**edi** (III)] : (Yerkesik –Mğ.)

ede (III) Kendisine saygı gösterilen (kimse). (Bektaşlı –Yz.; Bahçeli *Bor –Nğ.; Seydiler *Manavgat –Ant.)

ede (IV) Çingene. (Elbaşı *Bünyan –Ky.)

edeē **1.** Ebe. (Şahin *Divriği –Sv.) **2.** [→ **eci -2**]

edehlemek Küçük çocuklar yürümeye başlamak. (Kızılçakçak *Arpaçay –Kr.)

edek Saklambaç oyunu. (Muratlar *Bayramiç –Çkl.)

edeklik Kırkılan keçilerin karnında bırakılan kıllar. (*Reşadiye –To.)

edemik Çam sakızı. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Kumarlar *Bayramiç –Çkl.)

edepsiz mıh Uzun ve kalın demir çivi. (Güney *Yeşilova –Brd.)

edeşmek [→ **edişmek** (II)]

edet Usul, âdet, kural, gelenek. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

edeti [→ **evedi**]

edi (I) [→ **ede** (I) **-2**]

edi (II) Büyü : *Ahmede edi yapmışlar.* (*Tire –İz.)

edi (III) [→ **ede** (II)]

edi (IV) Yapılış. (*Ulubey –Or.)

ediben Yapan, eden anlamında. (*Çaycuma –Zn.)

edigey [→ **ede** (I) **-6**]

edik (I) [**edik papuç, edük, etik** (II)]
1. Köylü çizmesi. (Eber *Dinar –Af.; Karaağaçlı *Germencik, Köşk, Yavlu –Ay.; *Sarayköy –Dz.; Davutlar *Kuşadası, –Ay.; *Menemen, *Kemalpaşa, *Tire –İz.; Sancaklıboz, İğdecik –Mn.; Kızılkeçili *Edremit –Ba.; Şücaattin –Es.; *Osmancık –Çr.; –Ama.; Aşudu *Darende –Ml.; *Halfeti –Ur.; Barak, *Kilis, –Gaz.; *Göksun, –Mr.; *Reyhanlı, Amik ovası, Kuzuçulu *Dörtyol –Hat.; –Ank.; Alsar *Pınarbaşı ve köyleri, Hisarcık –Ky.; Morcalı *Karaman, *Ermenek ve köyleri –Kn.; Karaishak, İncirgediği, Solaklı, *Osmaniye, Küçükçaylı, *Kadirli –Ada.; Burunucu *Silifke, Karatiken *Tarsus, Genceli, Tekeli, Işıklı aşireti, Ferhenk *Anamur, *Mut ve köyleri, *Gülnar, –İç.; *Alanya –Ant.)
[**etik** (II)] : (Romanya göçmen-

leri –İz.; Argıthanı *Ilgın –Kn.; –Ant.; Kınık *Fethiye –Mğ.)
2. Patik, çocuk ayakkabısı. (*Eşme –Uş.; Sücüllü *Yalvaç –Isp.; *Çal –Dz.; Çamaltı *Menemen –İz.; Bozlar, Kızılköy *Ezine –Çkl.; –Kü.; Tokat, Bozan, *Sivrihisar –Es.; *Gerede, –Bo; Kargı *Tosya –Ks.; Saray –Çkr.; –Ist.; *Mecitözü, Kızılviran *İskilip, Ovasaray, *Sungurlu –Çr.; *Merzifon –Ama.; *Niksar, –To.; Bektaşlı –Yz.; Tahtacı, Örencik, Çanıllı *Ayaş, Çayırlı *Haymana, Kışlacık, Şıhlar, –Ank.; –Krş.; *Bor –Nğ.; İznabol *Ermenek, Bolat *Hadım, Karaş *Ereğli, Geçit *Ilgın, Bayındır *Beyşehir, –Kn.; *Akseki –Ant.; *Bodrum –Mğ.; –Ed.)
[**edük**] **:** (Gökçesu –Bo.; *Kargı –Çr.)
3. Mest. (–Brs.; Büyükelmalı *Bozüyük –Bil.; –Ks.; Hartlap –Mr.; *Gürün –Sv.; Akçakaya *Erkilet –Ky.; Manyan *Karaman –Kn.)
4. Yünden örülen, çok kısa konçlu çorap. (Çöplü *Çivril –Dz.; *Edremit –Ba.; Gazipınarı *Artova –To.) **5.** Köylü yemenisi, pabuç. (–Af.; *Şarkîkaraağaç –Isp.; Narlıdere –Dz.; Çamaltı *Kuşadası –Ay.; *Urla –İz.; –Kr.; *Antakya –Hat.; Gerce *Avanos, –Nş ; Köşker, –Krş.; Germir –Ky.; Gücer, Kayapınar, *Akşehir –Kn.; Mansurlu, –Ada.; Civanyaylağı –İç.; *Alanya –Ant.)
6. Terlik. (*Bolvadin, –Af.; *Yalvaç –Isp.; Burhaniye *Nazilli –Ay.; *Tavşanlı –Kü.; –Es.; *Merzifon ve köyleri, –Ama.; –Ur.; Sille, *Akşehir –Kn.)
[**edik papuç**] **:** (–Af.)
7. Ayakkabı. (–Mr.; *Anamur –İç.; *Serik –Ant.) **8.** Fotin. (*Ereğli –Kn.) **9.** Karda yürümeye yarayan ayakkabı. (*Alucra, *Şebinkarahisar –Gr.)

edik (II) Arıların ayağında toplanan sarı renkteki mum. (Eldirek *Fethiye –Mğ.)

edik (III) İlgi. (*Kula –Mn.)

edik (IV) Mısır yarması. (*Kadınhanı –Kn.)

edikçi Kunduracı. (*Ödemiş –İz.)

edilcev Sünnet. (*Ünye –Or.)

edik papuç [→ **edik** (I) **-6**]

ediklemek [**ediktirmek, edindirmek, edirtmek, edittirmek, edüklemek -1**] **1.** Sağılan bir hayvanı ikinci kez sağmak. (*Kurşunlu –Çkr.; *Kargı –Çr.)
[**edüklemek -1**] **:** (Peşman *Daday –Ks.; *Boyabat –Sn., –Or. ve köyleri; Yerkesik –Mğ.)
2. İnek sağılacağı zaman ya da biraz sağıldıktan sonra yavrularına emzirilmek. (Eymir *Bozdoğan –Ay.; –Çr.)
[**ediktirmek**] **:** (Kavaklıdere, Şeref *Yatağan –Mğ.)
[**edindirmek**] **:** (–Nğ.)
[**edirtmek**] **:** (Sücüllü, Kumdanlı *Yalvaç –Isp.; Oğuz *Acıpayam, Bereketli *Tavas, Kösten, Honaz ve çevresi –Dz.; *Torbalı –İz.; –Kü.; Bozan, Tokat, –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Soğukpınar *Kangal, Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; Yerkesik –Mğ.)
[**edittirmek**] **:** (Darıveren *Acıpayam –Dz.)
3. Hayvan yavrusu annesini emerken memeye tos vurarak emmek. (–Çr.) **4.** Sağılacak hayvanın me-

melerini yumuşatacak şekilde elle oğuşturmak. (Sarı *Merzifon –Ama.)

ediktirmek [→ **ediklemek -2**]

edindirmek [→ **ediklemek -2**]

edip Kurul. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

edipyatıya Yapıpdurma. (*Devrek –Zn.)

edir Zayıf, hastalıklı. (Aşağıkayı *Tosya –Ks.)

edirāf [**edraf**] Çevre. (*Düzce –Bo.) [**edraf**] : (–Nğ.)

edirgudur Karmakarışık. (Ağlı *Küre –Ks.)

edirnene Bir çeşit çocuk oyunu. (–Kn.)

edirtmek [→ **ediklemek -2**]

ediş [→ **etiş**]

edişetmek Benzetlemek, yansılamak. (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; *Ağın, *Keban –El.; –Ml.)

edişken Her söze cevap veren, söz altında kalmayan. (*Develi –Ky.)

edişmek (I) Cinsel ilişkide bulunmak. (Sücüllü *Yalvaç, Uluğbey *Senirkent –Isp.; Yayla *Tefenni –Brd.; İshaklı *Çivril –Dz.; –Kü.; Telin *Gürün –Sv.; *Mut ve köyleri –İç.)

edişmek (II) [**edeşmek**] **1.** Tartışmak, söz atışmak. (–Çr.; –Tr.; Yeniköy *Aşkale –Ezm.; –Ky.; Himmetli, Bahçeli *Bor –Nğ.; Dont *Fethiye –Mğ.) [**edeşmek**] : (–İz.) **2.** Büyüklerin sözüne saygısızca karşılık vermek. (–Çr.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; –Nğ.) **3.** Kadınlar aralarında çekişmek. (–Çr.)

editlemek 1. Hayvan yavrusu anasını yalancıktan emmek. (Birgi *Ödemiş –İz.; Genezin *Avanos –Nş.) **2.** Yavrusu ölmüş hayvanı oyalayarak sütünü almak. (Yerkesik –Mğ.)

editmek İnek yavrusunu çok önceden emzirmek. (Örkenez *Yalvaç –Isp.)

edittirmek [→ **ediklemek -2**]

ediviran İri bir çeşit üzüm. (Taşpınar –Ank.)

ediyaman Havuç. (Gürağaç *Tavşanlı –Kü.)

edize [→ **eza** (I)]

edocom [→ **ede** (I) **-2**]

edraf [→ **edirāf**]

edraman İri, büyük. (Kuzgun –Ada.)

edrek Kalaycı ve demircilerin ateşi karıştırmak için kullandıkları demir çubuk. (*Ladik –Sm.; –To.)

edremit Bir kişinin oynadığı halk oyunu. (*Bergama ve çevresi –İz.; –Ba.)

edük [→ **edik -2**]

edük düdük (I) **1.** Şu, bu : *Evde edük düdük ne varsa topladım.* (Çebiş –Brd.; Çepni *Gemerek –Sv.) **2.** Küçük. (Çepni *Gemerek –Sv.)

edük düdük (II) Beceriksiz. (Çepni *Gemerek –Sv.)

edüklemek 1. [→ **ediklemek -1**] **2.** Buzağı annesinden azar azar süt emmek. (Karabüzey *Araç –Ks.)

edildüdül Geçim sıkıntısı çeken, fakir. (*Tosya –Ks.)

edürkudür Dedikodu. (*İskilip –Çr.)

ee Güzel. (Bayadı –Or.)

eebegeldi Bir çeşit çocuk oyunu. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

eeğrilce [→ **eğrilce** (I) **-1**]

eek Sapanın toprağı işleyen parçası. (*Şebinkarahisar –Gr.)

eel Herhangi bir şeyi dövmek için kullanılan dibeklerin demir eli. (Zana çevresi –Ama.)

eerilce [→ **eğrilce** (I) **-1**]

eesik [→ **esik** (II) **-2**]

eesmek [**efismek**] Taneli şeyleri kabuğundan ayırmak için tepside savurmak. (Zana –Ama.) [**efismek**] : (*Siverek –Ur.)

eesük [→ **eysiyh**]

eéter Sırtı sarı, yanları siyah olan sığır çeşidi. (*Antakya ve köyleri –Hat.)

eey Seslenme ünlemi. (*Gelendost, *Şarkîkaraağaç –Isp.)

eezen Bir çeşit romatizma. (*Şebinkarahisar –Gr.)

ef Af. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

efannamak Sona ermek, dinmek, bitmek. (Çıkrık *Mecitözü –Çr.)

efci Kadın gibi iş gören erkeklere verilen ad. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

efcik kefcik Gereksiz, boş, işe yaramayan şeyler. (*Bigadiç –Ba.)

efdal **1.** Ucuz. (İğneciler *Mudurnu –Bo.) **2.** Kolay. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

efdik (I) [→ **eftik** (I)]

efdik (II) Çaba, heves. (–Nğ.)

efdiklemek [→ **eftiklemek -5**]

efe (I) Çoban köpeği. (İshaklı *Bolvadin –Af.; *Senirkent –Isp.; Darıveren *Acıpayam, Çıtak *Çivril –Dz.)

efe (II) **1.** [→ **ede** (I) **-2**] **2.** [→ **ede** (I) **-4**]

efe (III) **1.** Kadın erkek arasında kullanılan çağırma ünlemi. (Gargara *Ermenek –Kn.) **2.** Gelinin kayınbiraderini çağırmak için kullandığı sözcük. (Dont *Fethiye –Mğ.)

efe (IV) Evsiz barksız, işsiz güçsüz. (Karkıncık *Artova –To.)

efedi İnce, saydam kâğıt. (–Nğ.)

efedik [→ **eftik** (I)]

efek (I) [**efekotu, efelekotu, etek** (V)] **1.** Yabanî yonca, fiğ. (Kızılköy, Çığrı *Dinar –Af.; *Eğridir ve köyleri, Kumdanlı *Yalvaç, Alikköy –Isp.; Yayla, Başpınar *Tefenni, Kayadibi *Yeşilova –Brd.; Bulkaz *Çivril –Dz.; Birgi ve çevresi *Ödemiş –İz.; *Şebinkarahisar –Gr.; *Koyulhisar –Sv.; *Bor, –Nğ.; *Beyşehir –Kn.; Eldirek *Fethiye –Mğ.; Büyükmanika *Saray –Tk.) [**efekotu**] : (Bizeri, Kızılköy –To. ve çevresi) [**efelekotu**] : (Sücüllü *Yalvaç –Isp.) [**etek** (V)] : (Bereketli *Tavas –Dz.) **2.** Bir cins ot. (–Isp.; Kelekçi *Acıpayam, Kösten, Honaz, Yukarı Seyit *Çal, Çöplü *Çivril –Dz.; Ulucak *Menemen –İz.; Zemme –Kü.; *Bor –Nğ.; –Kn.)

efek (II) Toz gibi yağan kar. (Tepelice *Bozkır –Kn.)

efek (III) Samankâğıdı. (–Nğ.)

efek otu [→ **efek** (I) **-1**]

efelek (I) **1.** [→ **evelek -1**] **2.** Ebembülük adındaki bitkinin ince, tüy gibi uçuşan, elle tutulamayan tohumu. (*Bor –Nğ.)

efelek (II) [**efelekli**] **1.** Herkesin söylediğini yapan, iltifattan hoşlanan, iltifat meraklısı (kimse). (Danışman *Fatsa –Or.) 2. Aceleci, çok telâşlı, delimsi hareketleri olan (kimse). (*Düzce –Bo.) [**efelekli**] : (Balkur *Devrek –Zn.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

efelek dolması Bir çeşit yemek adı. (–Ank.)

efelekli [→ **efelek** (II) **-2**]

efelekotu [→ **efek** (I) **-1**]

efelemek (I) Rüzgâr esmek. (*Silifke –İç.)

efelemek (II) Yıkamak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

efelik [→ **evelek -1**]

efen Kolay. (Karamanlı *Tefenni, Navlu *Yeşilova –Brd.)

efenek Çok gıdıklanan kimse. (*Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.)

efeng Mavi çiçek açan, ormanlarda bulunan bir çeşit bitki. (Kayadibi *Yeşilova –Brd.)

efenk [**efenk otu**] Kurutulup kışın hayvanlara verilen, bağla ya da karacaot denilen bir bitki. (Güney *Yeşilova –Brd.; Kavakköy *Çivril, *Sarayköy ve köyleri, Oğuz *Acıpayam –Dz.; Dallıca *Nazilli, Eymir, Sürez *Bozdoğan –Ay.; Bayındır, *Ödemiş ve çevresi –İz.; Yeniköy –Ba.; Nilüfer –Brs.; Köprücek –Kü.; *Milas –Mğ.)

[**efenk otu**] : (Navlu *Yeşilova –Brd.)

efenk otu [→ **efenk**]

eferim Aferin. (Zile *Mesudiye –Or.; *Antakya –Hat.)

efetufa Sigara. (*Silifke –İç.)

efeyik [**efik**] Kumru. (*Lâdik –Sm.; *Sürmene –Tr.; Çikil *Ilgın, –Kn.)

[**efik**] : (Kavacık *Mengen –Bo.)

efgaf Öteberi. (Güney *Yeşilova –Brd.)

efi [→ **ede** (I) **-1**]

efik [→ **efeyik**]

efil Çok küçük taze, körpe bitki yaprağı. (Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.)

efildemek [→ **efilemek** (I)]

efil efil (I) [**efir efir**] **1.** Rüzgârın hafif hafif, yavaş yavaş esmesini anlatır. (Çığrı *Dinar –Af.; Bağıllı *Şarkîkaraağaç, Kumdanlı *Yalvaç, Büyükbala *Senirkent, Tahtacı aşireti –Isp.; Başpınar, Yayla *Tefenni, Güney *Yeşilova –Brd.; Darıveren *Acıpayam, Bulkaz, Emircik, Süngüllü, *Çivril, Yukarı Seyit *Çal, Beylerli –Dz.; Kemaliye *Alaşehir –Mn.; –Kü.; *Sivrihisar, Tokat, Bozan, –Es.; Karabüzey *Araç –Ks.; *Kurşunlu, Saray –Çkr.; *İskilip –Çr.; –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; –To.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Yeniköy *Aşkale –Ezm.; Hani *Lice –Dy.; –Gaz.; Hisarcık *Yayladağı, Amik ovası *Reyhanlı –Hat.; Hacılyas *Koyulhisar, Çamova *Divriği, Soğukpınar *Kangal, –Sv.; Çayırlı *Haymana –Ank.; –Yz.; –Krş.; *Pınarbaşı ve köyleri –Ky.; *Mucur –Krş.; *Bor –Ng.; Fariske *Ermenek, *Karaman –Kn.; *Anamur, *Mut ve köyleri, Namrun *Tarsus, –İç.; Dont *Fethiye –Mğ.)

[**efir efir**] : (Kayadibi *Yeşilova –Brd.; Darıveren *Acıpayam, Beylerli, Kösten, Abaş, Honaz –Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; –Brs.; Bahçeli *Bor –Ng.; Kürkçüler –Ada.; Ceylân *Fethiye –Mğ.) **2.** Karın iri iri yağmasını anlatır. (Bozteke –Gr.)

efil efil (II) Cayır cayır (yanmak için). (–Kü.)

efil efil (III) **1.** Temiz, parlak. (–Nş.) **2.** Güzel, çekici. (*Antakya –Hat.)

efil efil (IV) Acele, telâşlı olmayı anlatır. (*Kandıra –Kc.; *Afşin –Mr.)

efil efil (V) **1.** Bitkilerin birdenbire büyüyerek dal budak salmasını anlatır. (*Gürün –Sv.) **2.** Salkım saçak : *Başına efil efil çiçek takmışlardı.* (–Gaz.)

efilemek (I) [**efildemek**] Korku ya da sevinç etkisiyle yürek çarpmak. (–Çr.; Aşudu *Darende –Ml.; *Gürün –Sv.; –Krş.; Hamurcu *İncesu, *Pınarbaşı ve köyleri –Ky.; –Nş.; –Nğ.; Mehmetli *Kadirli –Ada.)

[**efildemek**] : (Tokat –Es.; –Çr.)

efilemek (II) [**efirdemek**] **1.** Rüzgâr hafif hafif esmek. (*Mut ve köyleri, Sökün *Silifke –İç.)

[**efirdemek**]: (Uluşiran *Şiran –Gm.) **2.** Hafif hafif esen rüzgârın etkisiyle bitkiler dalgalanmak. (*Gürün –Sv.; –Krş.)

efillenmek Koku yayılmak. (Kızılköy *Dinar –Af.; –Ezm.)

efilti (I) Yürek çarpıntısı. (–Çr.; Aşudu *Darende –Ml.; Telin *Gürün –Sv.; –Yz.; –Ky.; *Anamur –İç.; Yerkesik –Mğ.)

efilti (II) [**efirti**] Serin serin esen rüzgâr. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; Bulkaz *Çivril –Dz.; *Bor –Nğ.; *Mut ve köyleri, Taşucu –İç.)

[**efirti**] : (*Bor –Nğ.; –Kn.)

efil üfül **1.** Oyunda rakibinin şansını kırmak için elle yapılan büyü. (–Kü.) **2.** Büyülü söz. (–Kü.) **3.** Yalan söz. (–Kü.)

efin [**efiyen -1**] **1.** Ardıç meyvesi. (Sürez, Karabüzey *Araç –Ks.; *Şebinkarahisar –Gr.)

[**efiyen -1**] : (–Bo.)

2. Haşhaş tohumu. (*Nizip, –Gaz.)

efindefin [→ **efintefin**]

efintefin [**efindefin**] Darmadağınık, karmakarışık. (–Ur.; –Gaz.; –Mr.; Amik ovası *Reyhanlı –Hat.; Ahırlı –Ank.; Dont *Fethiye –Mğ.)

[**efindefin**] : (*Refahiye ve çevresi –Ezc.)

efintefin etmek Darmadağınık etmek, altüst etmek, döküp saçmak, karmakarışık etmek. (–Ml.; *Kilis, –Gaz.; Amik ovası *Reyhanlı –Hat.)

efin tefin olmak Harap olmak, bozulmak. (*Nizip –Gaz.; –Mr.; *Dörtyol –Hat.; Telin *Gürün –Sv.)

efin tofun Çok yorgun. (Örkenez *Yalvaç –Isp.)

efir Nefes, soluk. (Kızılköy *Dinar –Af.; Büyükkabaca *Senirkent, *Eğridir ve köyleri –Isp.; *Karacasu –Ay.)

efirdemek [→ **efilemek** (II) **-1**]

efir efir [→ **efil efil** (I) **-1**]

efirge Ağaçların çiçekleri dökülünce görünen küçük meyvesi. (Yuvacık –Kc.)

efirikli [**efrikli -1, 2**] **1.** Düşüncesiz.

[**efrikli -1**] : (Bayındır *Beyşehir –Kn.)

2. Aceleci. (*Bor –Nğ.)

[**efrikli -2**] : (Bayındır *Beyşehir –Kn.)

efir küfür etmek [**efir nefir etmek**] Kızgınlıkla ağzına geleni söylemek, küfretmek. (*Akkışla –Ky.)

[**efir nefir etmek**]:(–Kn. ve çevresi.)

efir nefir Karların rüzgârla karışıp savrulması (için). (*Düzce –Bo.)
efir nefir etmek [→ **efir küfür etmek**]
efirti [→ **efilti** (II)]
efir üfür Hava akımı. (–Kü.)
efismek [→ **eesmek**]
efiş nefiş Yaş ya da kuru, çeşitli yemiş. (*Uluborlu, *Eğridir ve köyleri –Isp.; Kızıllar *Karaman –Kn.; –Nğ.)
efiye Güzel kokusu olan bir çiçek ve ot. (Baklan *Çal –Dz.)
efiyen 1. [→ **efin -1**] **2.** Tütün tozu. (*Yerköy –Yz.)
ef kaf iş yapmak Üstünkörü, baştan savma iş yapmak. (Oğuz *Acıpayam –Dz.)
efkelemek [**evkelemeḫ**] Hırpalamak, altına almak. (Kerkük) [**evkelemeḫ**] : (Kerkük)
efker Öfke, kızgınlık. (Çığrı *Dinar –Af.; Güney *Yeşilova –Brd.)
efkere Evlerin önünde bulunan, çevresi tel ya da duvarla çevrili bir kaç dönümlük toprak parçası. (Değirmenocağı *Osmaniye, Haruniye –Ada.; Hacıhamzalı *Tarsus –İç.)
eflāni Pazartesi. (*Safranbolu –Zn.)
eflek Korkak, şaşkın. (Karaözü *Gemerek –Sv.)
efrikli 1. [→ **efirikli -1**] **2.** [→ **efirikli -2**]
efsecek Tahılın toprak ve taşlarını ayıklamaya yarayan tahta kalınlığında ve daire biçiminde ağaçtan yontularak yapılan bir araç. (–Gr. ve köyleri; *Taşova –Ama.; *Nizip –Gaz.)
efselemek 1. [→ **evselemek -1**] **2.** [→ **evselemek -2**] **3.** Döğen ya da sopa ile inceltilen ekin vb. şeylerin iri kısımlarını üste getirip almak için el ve yaba ile karıştırmak. (Başpınar *Tefenni –Brd.) **4.** Bir şeyin irisini üste çıkarmak. (Yayla *Tefenni –Brd.) **5.** Karıştırmak, altını üstüne getirmek. (Çığrı *Dinar –Af.; Oğuz *Acıpayam –Dz.; *Savaştepe –Ba.)
efsemek [→ **evselemek -1**]
efsene Dengesiz, az akıllı, budala. (*Maçka –Tr.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
efsermek [→ **evselemek -1**]
efsimek Bulgur vb. şeyleri altını üstüne getirerek bir kap içinde çalkalamak. (–Gaz.)
efsin [**efsün**] Avcıların avlarına görünmemek için çalı çırpıdan yapılan gizlenecek yer, pusu. (*Antakya ve köyleri –Hat.; *Kilis –Gaz.) [**efsün**] : (*Antakya –Hat.)
efsinti Kuru otların incelip kırılmışları. (Kemaliye *Alaşehir –Mn.)
efsmek [→ **evselemek -1**]
efsün [→ **efsin**]
efşef etmek Har vurup harman savurmak, gereksiz yere harcamak. (–Sm.)
efşün Ocak üzerindeki saçtan, ekmeği almaya ve çevirmeye yarayan demir araç. (Akyoma –Gr.)
eftef Gereksiz, asılsız. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Yukarı Seyit *Çal, Vakıf *Tavas –Dz.; *Bozdoğan, Dallıca, Toygar *Nazilli –Ay.; Eldirek *Fethiye, *Milas, Yerkesik –Mğ.)
eften püften Dayanıksız, derme çatma, yalan yanlış, asılsız. (Çığrı *Dinar –Af.; *Eşme –Uş.; Tahtacı

–Isp.; Başpınar *Tefenni, Kozluca, Kayadibi, *Yeşilova, –Brd.; İsabey, Yukarı Seyit *Çal, *Sarayköy ve köyleri, –Dz.; Dallıca, Toygar *Nazilli, Sürez *Bozdoğan –Ay.; *Ödemiş ve çevresi –İz.; *Alaşehir, Demirkapı *Susurluk, *Savaştepe, Yeniköy, *Edremit ve çevresi –Ba.; *Ayvacık –Çkl.; *Mustafa Kemal Paşa, –Brs.; Tokat, Bozan, Sarıkavak –Es.; *Akyazı –Kc.; Dadıç, *Göynük –Bo.; Saray, *Kurşunlu –Çkr.; –Çr.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Alucra –Gr.; –Tr.; Keçek *Oltu –Ezm.; *Refahiye –Ezc.; *Ağın –El.; Aşudu *Darende, –Ml.; Telin *Gürün, Soğukpınar *Kangal –Sv.; –Yz.; *Bor, –Nğ.; *Karaman, *Ermenek –Kn.; Hacıhamzalı *Tarsus, *Anamur –İç.; Güzelsu *Akseki –Ant.; Dont, Eldirek *Fethiye ve köyleri, Yerkesik, *Milas –Mğ.; *Lüleburgaz, Çavuşköy *Babaeski –Krk.; *Saray –Tk.)

eftiği artmak Telâşı, çabası artmak. (–Nğ.)

eftiği daralmak Canı sıkılmak. (Uğurlu *Ermenek –Kn.)

eftik (I) [**efdik** (I), **efedik**] **1.** Zaman geçirmek için ufak bir işle uğraşma, eğlenme. (Avdancık *Bucak –Brd.; –Nş.; *Bor, –Nğ.; *Ermenek ve köyleri –Kn.; Çakaldere, Tuzla –Ada.; Tekir *Silifke, *Anamur, *Tarsus –İç.; Abdurrahmanlar *Serik, *Manavgat –Ant.)

[**efdik** (I)] : (–Nğ.)

[**efedik**] : (–Nğ.)

2. Değersiz, kazançsız uğraşı. (Zanapa *Ereğli –Kn.) **3.** Can sıkıntısı ile durup düşünmek. (Boztepe *Serik –Ant.) **4.** Acele, telâş. (Sücüllü, Kumdanlı *Yalvaç –Isp.; *Beyşehir, –Kn.)

eftik (II) Herhangi bir koyuna emdirilen öksüz kuzu. (Türkmen aşireti, Yeniköy *Bünyan –Ky.)

eftik etmek 1. [→ **eftiklemek -1**] **2.** [→ **eftiklemek -5**]

eftiklemek [**efdiklemek, eftik etmek -1, 2; eftiklenmek**] **1.** Zaman geçirmek, oyalanmak, eğlenmek. (–Nğ.; *Karaman, Gargara, Uğurlu *Ermenek ve köyleri –Kn.; Çakallı –Ada.; *Anamur –İç.; Güzelsu *Akseki –Ant.; Dont *Fethiye –Mğ.)

[**eftik etmek -1**] : (–Ky.; *Karaman –Kn.)

[**eftiklenmek**] : (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Tekir, Koyunlu *Silifke –İç.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)

2. Telâşlanmak, acele etmek. (Çığrı *Dinar –Af.; Tahtacı aşireti, Uluğbey *Senirkent –Isp.; Yukarı Seyit *Çal –Dz.) **3.** Azıcık korkmak, heyecanlanmak, heyecandan kıvranmak. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; *Seydişehir –Kn.) **4.** Herhangi bir iş için meraklanmak, endişelenmek. (Çığrı *Dinar –Af.; Pırnaz *Fethiye –Mğ.) **5.** Uğraşmak, çabalamak. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

[**eftik etmek -2**] : (*Karaman –Kn.)

[**efdiklemek**] : (–Nğ.)

6. İncelemek, ince eleyip sık dokumak. (Gökçeburun *Silifke –İç.)

eftiklenmek [→ **eftiklemek -1**]

eftileme Kendi kendini oyalama. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

efün yefün olmak Şaşırıp kalmak, neye uğradığını bilmemek: *Beni görünce efün yefün oldu.* (*Akseki –Ant.)

efür efür esmek Hafif hafif ve tatlı tatlı rüzgâr esmek. (–Gm.)

efür sefür Üstünkörü, alelâcele, mümkün olduğu kadar. (*Akseki –Ant.)

egal Baş örtüsü. (*Karaköse –Ağ.)

egan Ekini harmana yaymak için kullanılan bir araç. (*Bayburt –Gm.)

ege [eğe (III)] **1.** Kendinden yaşça büyük olanlara denir. (*Arpaçay –Kr.; –Kn.) **2.** Hey, ulan anlamında seslenme ünlemi: *Ege, beni dinle.* (*Arpaçay –Kr.)
[eğe (III)]: (–Kr.)

egeberi [→ **eğarberi**]

egece [eğe (IV), eğece (I)] Kadınların yalnız başlarını yıkamaları. (–Ezm.; Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.)
[eğe (IV)]: (Uluğbey *Senirkent –Isp.)
[eğece (I)]: (*Karaman –Kn.)

egeç (I) [→ **eci -1**]

egeç (II) [eğeç] Tarlanın bayırımsı ve meyilli yeri. (Dont *Fethiye –Mğ.)
[eğeç]: (–Ank.)

egeçi [→ **eci -1**]

egef [→ **eyef**]

egek (I) **1.** [→ **eğek** (I) **-1**] **2.** [→ **eğek** (I) **-5**]

egek (II) Çene. (*Kızılcahamam –Ank.)

egelmek Getirmek, celbetmek. (Üçkuyu *Çal –Dz.)

egemi Herhangi bir iş ya da zanaatta acemilik devresini geçirmiş (kimse). (Çukurköy *Menemen –İz.)

egen ağacı Huysuz hayvanların ağzına takılan ağaç. (–Brs.)

egenoz Bozukluk para. (Çobansa *Fethiye –Mğ.)

eger Tazı. (Çilehane *Reşadiye –To.)

egerti İri yapraklı meşe ağacı. (*Antakya ve köyleri –Hat.)

egéş [→ **eyiş** (I) **-1**]

egeşmek İddialaşmak. (Hisarcık *Yayladağı, Erzin *Dörtyol –Hat.; *Mut –İç.)

egev Eğe. (Çilehane *Reşadiye –To.)

egeze [→ **eneze** (II) **-1**]

egiç Ekmeği tandırdan almaya yarayan şiş. (Harput –El.)

egiçmeç [→ **eğircek**]

egil [→ **eyin** (II) **-1**]

egilcen Çayır cinsinden bir ot. (Kelitçi *Acıpayam –Dz.)

egim [→ **ede** (I) **-1**]

egime Eğri taş. (*Ermenek ve köyleri –Kn.)

egin [→ **eyin** (I) **-2**]

eginti [→ **eğinti**]

egir [→ **eğir** (II) **-1**]

egirmeḫ [→ **egirmek**]

egirmek [**egirmeḫ, eğdilemek, eğermek, eğirmeg, eyirmek**] Yünü büküp iplik yapmak. (*Edremit –Ba.; Uluşiran *Şiran –Gm.; –Kr. ve köyleri; –Ezc.; *Arapkir –Ml.; Karaözü *Gemerek, Palha *Divriği –Sv.; *Ereğli –Kn.; Avşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.)
[egirmeḫ]: (Kerkük)
[eğdilemek]: (Karkıncık *Artova –To.)
[eğermek]: (Uzunmusa –Or.)
[eğirmeg]: (–Brd.)
[eyirmek]: (Kayadibi *Yeşilova, –Brd.; Bereketli *Tavas –Dz.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)

egir mumu [**eğer mumu, eğil mumu, eğin mumu, eğir** (II) **-2, eğir mumu, eğri mum**] Kışın arıların kovan deliklerine sıvadıkları madde. (Uluşiran *Şiran –Gm.; –Ezc.; –Sv.)

[**eğer mumu**] : (Soğukpınar *Kangal, Çamova *Divriği –Sv.; –Nğ.)

[**eğil mumu**] : (*Pınarbaşı –Ky.)

[**eğin mumu**] : (–Ml.)

[**eğir** (II) **-2**] : (Diktaş *Divriği –Sv.)

[**eğir mumu**] : (*Refahiye –Ezc.)

[**eğri mum**] : (Keçek *Oltu –Ezm.)

egirtmeç [→ **eğircek**]

egirtmek İplik büktürmek. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

egis [**eğes**] Sitem. (*Niksar –To.)

[**eğes**] : (–Or. ve köyleri)

egiş (I) [**eğiş** (I) **-4, eğişmeç** (I) **-2**]**1.** [→ **eğiş** (I) **-1**] **2.** [→ **eğiş** (I) **-2**] **3.** [→ **eyiş** (I) **-1**] **4.** Tandırdaki ateşleri karıştırmaya ve düzelmeye yarayan bir araç. (Nigezevan *Yusufeli –Ar.; Höbek *Ürgüp –Nş.)

[**eğiş** (I) **-4**] : (*Bayburt –Gm.; *Talas, Tavlusun, –Ky. ve çevresi)

[**eğişmeç** (I) **-2**] : (–Ky.)

5. Ocaklara tencere vb. şeylerin düşmemesi için, enlilemesine konulan demir çubuk. (–Ezm.)

egiş (II) Bıçkının ağzından dökülen toz. (Zanapa *Ereğli –Kn.)

egiş bügüş [→ **eğrim büğrüm**]

egişi [→ **egiş** (I) **-2**]

egişmeç [→ **eğircek**]

egişmek Sarkıntılık etmek. (*Devrek –Zn.)

egişmeş [→ **eğircek**]

egitmek [**eğitmek**] Götürmek. (Aliköy *Çaycuma –Zn.; Peşman *Daday –Ks.)

[**eğitmek**] : (*Iğdır –Kr.)

eglanmak Durmak. (Çavdanlı *Şavşat –Ar.)

eglatmak Bir kimseyi zorla durdurmak. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

eglek Durma, duraklama yeri. (*Niksar –To.)

eglemek [**egleşmek -2**] Beklemek. (*Nizip –Gaz.)

[**egleşmek -2**] : (Tokat –Es.; *Kargı –Çr.)

eglenmek **1.** Eğlenmek, avunmak. (*Antakya –Hat.) **2.** Durmak. (*Talas –Ky.) **3.** Acele etmemek. (*Antakya –Hat.)

egleşmek **1.** [→ **eğleşmek** (II) **-1**] **2.** [→ **eglemek**]

egletmek Bekletmek. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

egmaç [→ **eymeç** (II)]

egmece Dağın aşağıya doğru sarkmış kısmı. (Kaboğlu –Zn.)

egmecek [**egmenç, egmeç** (I) **-2**] Ağaç dallarını eğmek için kullanılan ucu eğri sırık. (Aşağıkayı *Tosya –Ks.; *Darende –Ml.)

[**egmenç**] : (–Ml.)

[**eğmeç** (I) **-2**] : (–Ist.; Kocayatak *Serik –Ant.)

egmenç [→ **egmecek**]

egni [→ **éyin** (I) **-1**]

egos [→ **eğens**]

egrek [→ **eyrek** (I) **-1**]

egren Suyun derin yeri. (Güdül *Ayaş –Ank.)

egreti İğreti, emanet. (Gökçekışla *Yerköy –Yz.)

egri Kötü yollara sapmış olan. (*Alaçam –Sm.)

egrica Kağnı arabalarının tekerlekleri arasında mazı üzerine konan yay şeklinde ağaç. (Yavuz *Şavşat –Ar.)

egrice [→ **eğrilce** (I) **-1**]

egrikoca Keklik renginde ve büyüklüğünde, uzun gagalı, eti lezzetli, kışın sulak yerlere giden göçebe bir kuş. (*Antakya –Hat.)

egrilçe [→ **eğrilce** (I) **-1**]

egrim [→ **eğrim** (I)]

egrim bügrüm [→ **eğrim büğrüm**]

egsi [→ **eğsi** (I) **-1**]

egsiketek [→ **eksiketek**]

egsiren [→ **eğsiran**]

egu **1.** Yüzü çilli çingene. (–Kn.)
2. Aptal. (Saraycık –Kn.)

egüç [→ **eyiş** (I) **-1**]

egük Gök. (*Aksaray –Kn.)

egünnü Sofa. (*Boyabat –Sn.)

eğ (I) [**eğecen** (II), **eğmeç** (III), **ek** (II)] **1.** Vücuttaki eklem yerleri. (Köşker –Krş.)
[**eğecen** (II)] : (*Merzifon ve köyleri –Ama.)
[**eğmeç** (III)] : (–Sv.)
[**ek** (II)] : (–Dz.; –Ky.)
2. Parmak boğumu. (–Gaz.)

eğ (II) [→ **eğsen**]

eğ (III) Peki, öyle olsun anlamında. (–Çr.)

eğ (IV) Etek: *Eğinden aldım yakasına yamadım.* (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

eğa [→ **eye** (III)]

eğarberi [**egeberi, eğeberi**] Öteberi, ufak tefek. (Eymir *Bozdoğan –Ay.)
[**egeberi**] : (Zeki *Ödemiş –İz.)
[**eğeberi**] : (Dallıca *Nazilli –Ay.)

eğber (I) Geçimsiz, aksi, budala. (*Ermenek, –Kn.)

eğber (II) Eğri, biçimsiz. (–Gaz.)

eğbez eğbez Küme küme, kafile kafile, bölük bölük. (Karacaören *Bahçe, Kırmıt *Osmaniye –Ada.)

eğdemir [→ **eğidemir**]

eğdi (I) Yüksek dallardaki meyveleri toplamaya yarayan çatal ağaç. (Saray –Çkr.)

eğdi (II) [**eydi -1, 2**] **1.** Sebze diplerindeki otları kesmeye ve sebzelerin diplerini kabartmaya yarayan bir çeşit çapa. (Telin *Gürün –Sv.; Ahırlı –Ank.; –Krş.; *Erkilet, *Develi, Darsıyak, İsgöbü, *İncesu, Süksün, –Ky.; –Nş.; –Nğ.; Aşağı İzvitler, Yukarı İzvitler, Gargara *Ermenek –Kn.)
[**eydi -1**] : (–Nş.; –Nğ.)
2. Ağaç kaşıkların içini oymaya yarayan bir çeşit araç. (Çandır *Sütçüler, Yassıören *Senirkent, *Eğridir ve köyleri –Isp.; Eğridere *Kuyucak –Ay.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; B. Hırka *Alaca –Çr.; Çavdere, Yavuz *Şavşat, Erkinis *Yusufeli –Ar.; Keçeli *Oltu –Ezm.; Güzüngüt –Ml.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; Çepni *Gemerek, Palha *Divriği, *Koyulhisar –Sv.; Bardos, Mastat *Karaman, Uğurlu *Ermenek ve köyleri –Kn.; *Kadirli –Ada.; –İç. ve bazı köyleri; Eldirek *Fethiye –Mğ.)
[**eydi -2**] : (Tahtacı –Isp.)

eğdi (III) Sakaların kullandıkları su omuzluğu. (Eflani *Safranbolu –Zn.)

eğdi (IV) Peteklerden bal almakta kullanılan eğri uçlu demir araç. (Şıhlar *Ulubey –Or.)

eğdilemek [→ **egirmek**]

eğdilenmek Zayıflamak, incelmek.

(İzvitler, Gargara –Kn.; Yeniköy –Ada.)

eğdirme (I) Kadınların başlarına örttükleri örtünün kenarına konulan oya. (Terkeşan –Yz.)

eğdirme (II) Eğriltme. (Yayla *Tefenni –Brd.)

eğdirmek Acele etmek. (Çamova *Divriği –Sv.)

eğe (I) **1.** [→ **eye** (I)] **2.** [→ **ede** (I) **-1**]

eğe (II) [**eğey** (II)] Çakı, bıçak vb. eşyaların ağızlarını keskinletmek için kullanılan bir araç. (Bağıllı *Eğridir –Isp.; Yerkesik –Mğ.)

[**eğey** (II)]: (Çeltek *Yeşilova –Brd.)

eğe (III) [→ **ege -2**]

eğe (IV) [→ **egece**]

eğe (V) Kuka ipliğinden boncuk ve pul ile örülen oya. (Karkıncık *Artova –To.)

eğe (VI) [→ **ebe** (X) **-1**]

eğe (VII) Motor ve kayık içinde bulunan bölme tahtaları. (–Tr.)

eğe (VIII) Kısmet, nasip, pay. (–Kr.)

eğeberi [→ **egarberi**]

eğece (I) [→ **egece**]

eğece (II) Buğdaygiller familyasından bir çeşit kılçıklı bitki. (*Sandıklı –Af.)

eğecen (I) Büyüyüp kuruyunca tohumları iğne gibi insanın üstüne sıvaşan bir çeşit çayır otu. (Uluğbey, Büyükkabaca *Senirkent, *Keçiborlu –Isp.)

eğecen (II) [→ **eğ** (I)]

eğecen (III) [→ **eğrilce** (I) **-1**]

eğeç [→ **egeç** (II)]

eğeç büğeç İğri büğrü. (–Sm.)

eğe demiri [→ **eği demir**]

eğef (I) **1.** [→ **eyef**] **2.** Arabaya yük yüklerken iplerin kolaylıkla geçmesini sağlayan ağaç halka. (Beylerli –Dz.; *Bergama –İz.; *Karaman –Kn.) **3.** Kağnıya ekin yüklerken ince halatları sıkmak için kullanılan bir araç. (Karamanlı *Tefenni –Brd.)

eğef (II) Bez dokuma aygıtı. (–Kn.)

eğef (III) Beli bükülmüş ihtiyar. (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

eğek (I) [**egek** (I) **-1, 2**; **eğenk -1, 2**; **eyengi, eyenk -1, 2**; **eyink**] **1.** Sabanın el ile tutulan ağaç kısmı, tutak. (*Çivril –Dz.; –Bo.; Saray –Çkr.; *Ladik –Sm.; *Ünye, Uzunmusa, Danışman *Fatsa –Or.; *Yıldızeli –Sv.; Gürcü *Kızılcahamam –Ank.; Eskere, Geriçam *Köyceğiz, Yerkesik –Mğ.)

[**egek** (I) **-1**]: (Karahisar *Tavas –Dz.)

[**eğenk -1**]: (Nikfer *Tavas –Dz.; Gelenbe *Kırkağaç –Mn.; Yeniköy –Ba.; Bozan –Es.; Yeniköy *Aşkale –Ezm.; Gözene –Ml.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.)

[**eyenk -1**]: (Tilkili *Tavas –Dz.; Alanlı –Ay.; Selimşahlar –Mn.; *Kelkit –Gm.; –El.; *Arapkir, Ağın –Ml.)

2. Sabanın demir takılan ve biraz da toprağa giren kısmı, ökçe. (Maruf –Çkr.; –Sn.; –Sm.; Bayadı –Or.; *Refahiye –Ezc.; Hacılyas, Yukarıkale *Koyulhisar –Sv.)

[**eğenk -2**]: (Bayat *Emirdağ –Af.; Çakır *Şebinkarahisar –Gr.; Havsu *Kelkit –Gm.; Kömür *Kemah –Ezc.; –El.; Vazıldan *Divriği –Sv.)

[**eyengi**]: (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[**eyenk -2**]: (*Bozdoğan –Ay.; *Şebinkarahisar –Gr.; Uluşiran *Şiran –Gm.; *Tercan –Ezc.)

[**eyink**] : (–Mğ.)

3. Saban demirinin takıldığı ağaçtan yapılmış eğri parça, ökçenin üst kısmı. (İncesu *Sungurlu –Çr.; Aliköy *Çaycuma –Zn.; *Elbistan –Mr.; Yeğren –Kn.) **4.** Kara sabanın en büyük ve asıl parçası. (Sarayözü *Ezine –Çkl.; Kayı *Tosya –Ks.)

[**egek (I) -2**] : (*Kargı –Çr.; *Alaçam –Sm.)

5. Sabanın arka kısmı. (*Gürün –Sv.)

eğek (II) Alt çene kemiği. (Yukarısölöz *Orhangazi –Brs.)

eğe kemiği 1. [→ **eğey** (I)] **2.** [→ **eye** (III)]

eğelce [→ **eğrilce** (I) **-1**]

eğeleşmek Büyümek : *Bizim çocuk artık eğeleşti.* (Emirler *Balâ –Ank.)

eğelik (I) Çocuğu olmayan kadınlara çocuğu olması için yapılan ilâç. (*Şebinkarahisar –Gr.)

eğelik (II) İçerisine eğe konulan torba. (Tahtacı –Isp.; Muradiye –Rz.)

eğelmek Eğilmek. (–Çr.)

eğemek (I) İğdiş etmek. (*Çal –Dz.)

eğemek (II) Asmanın dallarını budamak. (*Çal –Dz.)

eğemi Boyunduruğa alışkın öküz. (Saray *Gerze –Sn.)

eğen (I) **1.** [→ **éyin** (I) **-1**] **2.** Omuz. (–Nğ.)

eğen (II) **1.** [→ **eyin** (II) **-1**] **2.** Kadın elbiselerinin etek kısmı. (E. Hüyük *Şarkışla –Sv.)

eğen (III) Eziyet. (*Mut ve köyleri –İç.)

eğenk 1. [→ **eğek** (I) **-1**] **2.** [→ **eğek** (I) **-3**] **3.** Saban ökçesi. (Yeniköy *Aşkale –Ezm.; Başlamış *Dörtyol –Hat.; Çamova *Divriği –Sv.)

eğens [**egos, eğenz -2, eyes**] Çift sürerken saban demirinin tarlada açtığı iz, ince yol. (Burhanettin –Or.)

[**egos**]: (*Erciş –Vn.)

[**eğenz -2**] : (Burhanettin –Or.)

[**eyes**] : (*Fatsa, Bayadı –Or.)

eğens etme Alay etme, sitem etme. (–Or. ve köyleri)

eğenz 1. Ekin biçildikten sonra toprakta kalan köklü sap. (Güzelsu *Akseki –Ant.) **2.** [→ **eğens**]

eğerbelli Beli çok çukur olan at. (–Nğ. ve çevresi)

eğercek [→ **eğircek**]

eğercemayana Lohusa kadınlara, sancılarını dindirmek için, kaynatılıp suyuna şeker koyularak içirilen kokulu bir otun tohumu. (*Gürün –Sv.)

eğere [→ **eğeremek** (II)]

eğerek Keten tohumu. (*Ahlat –Bt.)

eğerem [→ **eğeremek** (II)]

eğeremek (I) Sıcakta hayvanları gölge altına toplamak. (Başköy *Tavşanlı –Kü.)

eğeremek (II) [**eğere, eğerem, eğerim, eğerime, eğerlim**] Eğer, şayet : *Eğeremek ben bu işi yapmazsam yazıklar olsun bana.* (Hisarcık *Yayladağı –Hat.)

[**eğere**] : (*Bucak –Brd.)

[**eğerem**] : (*Maçka –Tr.)

[**eğerim**] : (*Bor –Nğ.)

[**eğerime**] : (*Bor –Nğ.)

[**eğerlim**] : (*Ünye –Or.)

eğer etmek Ayar etmek, ayarlamak. (*Gürün –Sv.)

eğerim [→ **eğeremek** (II)]

eğerime [→ **eğeremek** (II)]

eğer kaşı Eğerin ön kısmındaki yüksek yer. (*Kandıra –Kc.)

eğerlik Eğere benzeyen kaya ve dağ sırtlarına denir. (Işıklı *Çivril –Dz.)

eğerlim [→ **eğeremek** (II)]

eğermek [→ **egirmek**]

eğer mumu [→ **egir mumu**]

eğes [→ **egis**]

eğesi ağır Hantal, ağır hareketli. (–Gaz.)

eğeş [→ **eğiş** (I) **-2**]

eğeş büğüş [→ **eğrim büğrüm**]

eğeşlemek Bir şeyi sürte sürte kesmeye uğraşmak. (Uluğbey *Senirkent, *Keçiborlu –Isp.)

eğeşmek **1.** Herhangi bir işin yapılmasını birbirinden bekleyerek iki kişi iddialaşmak. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Yayla *Tefenni –Brd.; –Ba.; *Göynük –Bo.; Aliköy *Çaycuma –Zn.; Aşağıkayı *Tosya –Ks.; Derekülât *Çerkeş –Çkr.; –Gaz.; Soğukpınar *Kangal, –Sv.; *Bor –Nğ.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.) **2.** Yarışmak. (Alacahan *Kangal –Sv.) **3.** Güvenmek. (Uğurlu *Ermenek –Kn.) **4.** Şakalaşmak, sataşmak. (–Ba.) **5.** Bir işin yapılmasını emretmek. (Kesme *Eğridir –Isp.) **6.** Söz etmek. (–Sv.)

eğey (I) [**eğe kemiği -1**] Bir ucu boşta bulunan kaburga kemikleri. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; Başpınar *Tefenni, Kayadibi *Yeşilova –Brd.; Hadım *Çal, Bereketli *Tavas –Dz.; *Bor –Nğ.; *Karaman –Kn.) [**eğe kemiği -1**] : (Oğuz *Acıpayam –Dz.; –Sm.)

eğey (II) [→ **eğe** (II)]

eğeyi [→ **eye** (III)]

eğeysi beş bannak Kaba, inatçı, kart adam. (*Bor –Nğ.)

eğez (I) Derin ve çukur in. (Veliköy –Ar.)

eğez (II) [→ **eneze** (II) **-1**]

eğeze [→ **eneze** (II) **-1**]

eğgel Eğri sırık. (Çiftepınar –İç.)

eğgi Tahta kaşık yapmaya yarayan keskin, eğri bir araç. (Şeref, Alaşar, Deştin, Kavak, Kavaklıdere *Yatağan –Mğ.)

eğıçmeç [→ **eğircek**]

eği Arabaların özek demiri. (–Ist.)

eğiç **1.** [→ **eğiş** (I) **-9**] **2.** Yemiş koparmak için ağaç dalını çekmeye yarayan ucu eğri araç. (Kozak *Bergama –İz.) **3.** Fırıncıların hamur bulaşıklarını temizledikleri bir araç. (–Ky.)

~~**eğıçmeç**~~ [→ **eğircek**]

eğidemir [**eğdemir, eğedemiri, eydemir, eydemiri, eyidemür**] Marangozların, semercilerin ve taşçıların oyma ve delme işlerinde kullandıkları demir kalem. (Örkenez *Yalvaç –Isp.; Yayla *Tefenni, Kozağaç *Gölhisar –Brd.; İsabey, Hadım *Çal –Dz.; *Alayunt, –Kü.; –Es. ve köyleri; Aşağıkayı *Tosya –Ks.; Salman *Akkuş, Uzunmusa –Or.; *Refahiye ve çevresi –Ezc.; Hacıilyas *Koyulhisar, *Divriği, Maksutlu *Şarkışla –Sv.; Gargara *Ermenek –Kn.)

[**eğdemir**] : (Başpınar *Tefenni –Brd.; Çamova *Divriği, *Gürün –Sv.)

[**eğedemiri**] : (Çerçin –Brd.; Bekilli *Çal –Dz.)

[**eydemir**] : (*Merzifon –Ama.; Bayadı –Or.; Çepni *Gemerek –Sv.)

[**eydemiri**] : (Çığrı *Dinar –Af.; Yukarı Seyit *Çal –Dz.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Nğ.; *Ermenek –Kn.; Aslanköy *Mersin –İç.)
[**eyidemür**] : (Kumdanlı *Yalvaç –Isp.; Palha *Divriği –Sv.)

eğik büzük Pörsümüş, eğilmiş, kırılmış eşya ya da sebze. (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)

eğil (I) [→ **éyin** (I) **-2**]

eğil (II) [→ **eyin** (II) **-1**]

eğil (III) Aksilik yapma anlamında. (Körküler *Yalvaç –Isp.)

eğil (IV) Çocukların karın ağrılarını geçirmek için kullanılan bir çeşit beyaz baharat. (*Anamur –İç.)

eğil (V) Develeri kaçırmamak için dizlerine bağlanan yün ip. (–Nş.)

eğilbaş Testi. (Akdoğan *Kızılcahamam –Ank.)

eğilcan [→ **eğrilce** (I) **-1**]

eğilce [→ **eğrilce** (I) **-1**]

eğilcen [→ **eğrilcen** (I) **-1**]

eğilmek Kurnaz olmak. (Körküler *Yalvaç –Isp.)

eğil mumu [→ **eğir mumu**]

eğiltmek Kandırmak, inandırmak, kendi sözüne getirmek. (*Çal –Dz.)

eğim [**eğlim** (II)] Bir insanda doğuştan gelen özellik ya da yetişme gücü, istidat, anıklık. (–Çkl.; *Koyulhisar –Sv.)
[**eğlim** (II)] : (*Bor –Nğ.; *Silifke –İç.)

eğimli [**eğintili**] Hünerli, istidatlı, kabiliyetli. (–Sv.; *Mucur –Krş.; Çorakçılar –Ky.; *Mut ve köyleri –İç.)
[**eğintili**] : (–Nğ.)

eğin (I) [**eğni** (II)] **1.** [→ **éyin** (I) **-2**] **2.** Boy bos, endam. (–Çr.)
[**eğni** (II)] : (–Çr.)

eğin (II) [→ **eyin** (II) **-1**]

eğinbaş [→ **eyin** (II) **-1**]

eğinbele Kolay kolay : *Bu kızın eğinbele gönlü olmaz.* (Maşta *Gölhisar –Brd.)

eğinç Isırgan otu. (Kaptanpaşa ve köyleri *Çayeli –Rz.)

eğindirik Piraplazmoz hastalığı. (Varvil *Milas –Mğ.)

eğindirlik Elbise, gömlek gibi şeylerin çabuk eskimemesi için yakanın ön ve arka taraflarına konan astar. (*İznik –Brs.)

eğinek Bağda kurulan çadırlar. (Sofular *Eğridir –Isp.)

eğingeç [→ **engeç**]

eğin mumu [→ **eğir mumu**]

eğinti [**eginti**] Eğenin ağzından dökülen demir ufakları. (Yeniköy –Ba.; *Lapseki –Çkl.; *Düzce –Bo.; Uzunmusa –Or.; –Mr.)
[**eginti**] Çilehane *Reşadiye –To.)

eğintili [→ **eğimli**]

eğinti olmak Başkasının sırtına yük olmak. (Beylerli –Dz.)

eğip büğmek Özür bulmak, kaçamak yapmak. (*Çal –Dz.)

eğir (I) [→ **eyir** (I)]

eğir (II) [**egir**] **1.** Arıların çıkardığı bir çeşit salgı. (Avutmuş *Şebinkarahisar, –Gr.; *Tercan –Ezc.; *Ağın –El.)
[**egir**] : (*Kemaliye ve çevresi –Ezc.) **2.** [→ **eğir mumu**]

eğir (III) **1.** Karın ağrısına karşı kullanılan bir çeşit kök. (–Mn.; *Ermenek –Kn.) **2.** Bir çeşit baharat. (*Mut ve köyleri –İç.)

eğircek [**egiçmeç, egirtmeç, egişmeç, egişmeş, eğercek, eğıçmeç, eğiç-**

meç, eğirgeç, eğirmeç, eğirmen, eğirşek, eğirtmeç, eğişmeç (I) -1, eğişmeş, eğri (IV), ekercek, eşmeç, eyirtmeç] Yün eğirmeye yarayan araç, kirmen. (Büyükkabaca *Senirkent –Isp.; –Kü.; Mersin *Perşembe, Bayadı, Uzunmusa –Or.; *Havza –Sm.; *Kozan –Ada.)

[egiçmeç] : (Kayapınar –Kn.)

[egirtmeç] : (Detse *Ereğli –Kn.; Çarıklar *Anamur –İç.)

[egişmeç] : (–Kn.)

[egişmeş] : (Göcer *Karaman, Karacahöyük –Kn.)

[eğercek] : (Uzunmusa –Or.; Nefsiköseli *Görele –Gr.)

[eğıçmeç] : (Uğurlu *Ermenek –Kn.)

[eğiçmeç] : (Fariske *Ermenek, Manyan *Karaman, Bardos –Kn.; Güzelsu *Akseki –Ant.)

[eğirgeç] : (Yukarı Seyit *Çal –Dz.; Kostanbul *Ezine –Çkl.)

[eğirmeç] : (Kızılköy *Dinar –Af.)

[eğirmen] : (–İz.)

[eğirşek] : (*Zile –To.)

[eğirtmeç] : (*Yalvaç, *Şarkîkaraağaç –Isp.; Baklan *Çal –Dz.; –Ist.; –Nğ.; Uğurlu *Ermenek, –Kn.; Güzeloluk *Silifke, *Mut ve köyleri, *Anamur, –İç.)

[eğişmeç (I) -1] : (*Karaman, *Ermenek –Kn.)

[eğişmeç (I) -1] : (*Karaman, *Ermenek –Kn.)

[eğişmeş] : (*Beyşehir –Kn.)

[eğri (IV)] : (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)

[ekercek] : (*Şebinkarahisar –Gr.)

[eşmeç] : (*Akseki –Ant.)

[eyirtmeç] : (Kumdanlı *Yalvaç –Isp.; –Dz.; Kızılviran –Kn.; Dont *Fethiye –Mğ.)

eğirgeç [→ **eğircek**]

eğirip sarmak Boş durmamak, az çok kazanç sağlayan bir işle uğraşmak. (*Bor –Nğ.)

eğirme Çarşamba. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

eğirmeç [→ **eğircek**]

eğirmeg [→ **egirmek**]

eğirmek Hayvanları bir araya toplamak. (*Orhaneli –Brs.)

eğirmen [→ **eğircek**]

eğir mumu [→ **egir mumu**]

eğirşek [→ **eğircek**]

eğirtmeç [→ **eğircek**]

eğirtmek [**ertmek** (I)] Köpek havlamak. (Şıhlar *Ulubey, Danışman *Fatsa –Or.; Müslümantaş *Kozan –Ada.)

[**ertmek** (I)] : (*Ulubey –Or.)

eğiş (I) [**egiş** (I) **-1, 2; egişi, eğeş, eğiç -1, eyeş**] **1.** Ekmeği tandırdan almak için demirden yapılan bir ucu eğik, bir ucu yassı araç. (Eyidere –Rz.; –Ezm. ve çevresi; –Ezc.; Harput, –El.; *Gürün, Çepni *Gemerek –Sv.; –Krş.; –Ky.; *Ürgüp –Nş.; –Nğ.; –Kn.)

[**egiş** (I) **-1**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.; –Kr. ve köyleri; –Ezm.; Ergân, –Ezc.; –El.; –Sv.)

2. Kazan ya da teknedeki hamuru kazımaya yarayan bir çeşit araç. (Kamolos –Sm.; Zana –Ama.; Bolus *Artova, –To.; *Şebinkarahisar –Gr.; –Gm.; Erkinis *Yusufeli, Akarsu, Bağlıca *Ardanuç –Ar.; Yeniköy *Aşkale –Ezm.; Haşhaşı –Ezc.; *Yıldızeli, Karaözü *Gemerek, *Koyulhisar, Çamova *Divriği –Sv.; *Ürgüp –Nş.)

[**egiş** (I) **-2**] : (Havsu *Kelkit, Uluşiran *Şiran –Gm.; Çayağzı *Şavşat –Ar.; Yeniköy *Aşkale, Ağveren *Ilıca –Ezm.; –Ezc.)

[**egişi**] : (Bağlıca *Ardanuç, *Şavşat –Ar.)

[**eğeş**] : (*Alucra –Gr.; *Bor –Nğ.)

[**eyeş**] : (*Alucra –Gr.)

3. [→ **eyiş** (I) **-1**] **4.** [→ **egiş** (I) **-4**] **5.** Hamur kesmek için kullanılan bir araç. (*Hozat –Tn.; Karaözü *Gemerek, Soğukpınar *Kangal –Sv.) **6.** Ucu kıvrık demir parçası. (Cenciğe –Ezc.) **7.** Sebze fidelerinin diplerini hafifçe eseleyip yumuşatmak için kullanılan ucu eğri demir araç. (*Bor –Nğ.) **8.** Üvendirenin bir tarafında sabana tutturulan çamurları kazımaya yarayan demir araç. (Bahçeli *Bor –Nğ.) **9.** Kovandan bal almak için kullanılan demir araç. (*Refahiye –Ezc.; Vazıldan *Divriği –Sv.)

[**eğiç -1**] : (*Develi –Ky.)

eğiş (II) **1.** Sert ve küçük taneler halinde yağan kar, bulgurcuk. (Eldirek *Fethiye –Mğ.) **2.** Yavaş yavaş yağan yağmur. (Eldirek *Fethiye –Mğ.)

eğiş (III) **1.** Tahıl ve bostanları sulamak için sabanla açılan yol. (–Ky.) **2.** Bostan ekmek için yapılan çift çizgi. (–Ky.)

eğiş büğüş [→ **eğrim büğrüm**]

eğiş büğüş olmak Eğri büğrü olmak. (Ulubey *Senirkent –Isp.)

eğişik Arkadaşların işi birbiri üzerine atması. (*Dörtyol –Hat.; Soğukpınar *Kangal –Sv.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)

eğişmeç (I) **1.** [→ **eğircek**] **2.** [→ **egiş** (I) **-4**]

eğişmeç (II) Bostanın su yolu. (–Ky.)

eğişmek (I) Kıskanmak, inatlaşmak. (*Sarayköy –Dz.; Karatiken *Tarsus, Güvere *Silifke –İç.; *Bodrum –Mğ.)

eğişmek (II) Emanet etmek. (*Anamur –İç.)

eğişmeş [→ **eğircek**]

eğiş üyüş [→ **eğrim büğrüm**]

eğit (I) Kemençe. (*Ermenek –Kn.)

eğit (II) Kabadayı, yiğit. (–Gaz.; –Ank.)

eğit meğit olmak Şaşırmak, hayrete düşmek. (*Gelendost –Isp.)

eğitmek [→ **egitmek**]

eğiz buğuz Sıkıntı, işkence. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

eğlemek (I) **1.** İkram ederek alıkoymak. (–Mn ve çevresi.) **2.** Durdurmak. (–Tr.; –Kr. ve köyleri; Cenciğe –Ezc.; *Ağın –El.)

eğlemek (II) Ham deriyi işlemek. (Güzelsu *Akseki –Ant.)

eğleşmek (I) Hizmetçilik yapmak: *Sen kimin kapısında eğleşiyorsun?* (–Krş.)

eğleşmek (II) [**egleşmek -1**] **1.** Oturmak, yerleşmek, kalmak. (–Kn.)

[**egleşmek -1**] : (Tokat –Es.)

2. Oyalanmak. (–Kn.)

eğleşmek (III) Sataşmak. (–Ks.)

eğletmek Bekletmek, alıkoymak. (Haçavera *Maçka –Tr.)

eğlik Beklenilen, durulan yer. (–Af.)

eğlikçi Beşik sallayan. (*Divriği –Sv.)

eğlim (I) Altında barınılacak kadar büyük ve eğri olan taş. (Morcalı

*Karaman, Gargara *Ermenek –Kn.)

eğlim (II) [→ **eğim**]

eğlim (III) [→ **eğrim** (I)]

eğlim ağacı Tek atlı arabalarda hayvanın iki tarafındaki okların üzerinden geçen eğri, kıvrık ağaç. (–Kn.)

eğlim eğlim [→ **eylim eylim**]

eğlimli Eli işe yatkın, becerikli. (*Bor –Ng.)

eğmālacık Yaylalara çıkanların çam dallarını eğerek yaptıkları sığınak. (Güney *Yeşilova –Brd.)

eğme (I) **1.** Yazın ağaç dallarıyle yapılan ve üstü çul ile örtülen kulübe. (Azaplı *Kadirli, Tuzsuzoğlu –Ada.) **2.** Eğilerek duvar üstüne yatırılmış çalı ağacı. (*Bor –Ng.) **3.** Döven ile sırt denilen kısmı birbirine bağlayan eğilmiş ince ağaç. (Alan *Çumra –Kn.)

eğme (II) Altı okka buğday alan ağaç ölçek. (Çiftlik, –Ng.)

eğme (III) Gölgelik kaya altı. (Karahisar –Ky.)

eğmeç (I) [**eymeç** (I) **-1**] **1.** Loğ taşının yay biçimindeki ağaç sapı. (Bağıllı *Eğridir –Isp.; Uğurlu *Ermenek –Kn.) **2.** [→ **egmecek**] **3.** Kuş tutmak için kullanılan sepetlerin ağzına takılan yay gibi ağaç parçası. (*Eğridir ve köyleri –Isp.) **4.** Baston. (Örkenez*Yalvaç –Isp.; Kayadibi *Yeşilova –Brd.; Kevenli *Keskin –Ank.)

[**eymeç** (I) **-1**] : (Kayadibi *Yeşilova –Brd.; Darıveren *Acıpayam –Dz.)

5. Üzerine cibinlik konulan ağaçtan yapılmış araç. (Tahtacı –Isp.) **6.** Tek atlı arabalarda hayvanın boynuna geçirilen hamut. (–Ba. ve çevresi) **7.** Kuyudan su çekmek için kullanılan ucu eğri ağaç. (–Ml.)

eğmeç (II) **1.** [→ **eymeç** (II)] **2.** Çay ya da ırmağın kıvrıntı yeri. (Düzköy *Ayancık –Sn.)

eğmeç (III) [→ **eğ** (I) **-1**]

eğmek Acele etmek. (Ortaköy *Şarkışla –Sv.)

eğmel Toprak tabakalarının yıkılması yüzünden bir tarafa meyletmiş olan büyük kayalar, taşlar. (Kızılca *Hadım –Kn.)

eğmelik Bakımsız orman. (Kürtün *Torul –Gm.)

eğmenmek [→ **eymenmek -2**]

eğmir [**eymir**] Kağnı tekerleğinin dingil geçecek yerine oturtulan demir halka. (Çığrı *Dinar –Af.; Kumdanlı *Yalvaç, *Keçiborlu ve köyleri –Isp.; Dağal *Çal –Dz.; –Or.; Eğrigöz –Kn.)

[**eymir**] : (*Çivril –Dz.)

eğnehan [→ **eynehan**]

eğnel [→ **eynel**]

eğnel başı [→ **eynelci**]

eğneline dönmek [**eyneline dönmek**] Birisine, dileğince hizmet etmek: *Ben bir köylü kızıyım, onun nasıl eğneline döneyim.* (İshaklı *Çivril –Dz.)

[**eyneline dönmek**] : (Homa *Çivril –Dz.)

eğnemek [→ **eğnenmek** (I)]

eğnenmek (I) [**eğnemek, eğnine almak, eynenmek**] Herhangi bir giyeceği giymeyip, sırta almak. (*Merzifon –Ama.)

[**eğnemek**] : (Çapar –Çkr.)

[**eğnine almak**] : (*Merzifon ve çevresi –Ama.)

[**eynenmek**] : (–Ama.)

eğnenmek (II) Omuzlamak. (Diphacı *Merzifon –Ama.)

eğner [→ **eyner** (I)]

eğni (I) [→ **eyin** (II) **-1**]

eğni (II) [→ **eğin** (I) **-2**]

eğnihan [→ **eynehan**]

eğnihon [→ **eynehan**]

eğnik Kırmızı renkli bazı ot köklerini iç yağıyle karıştırarak yapılan bir çeşit yemek. (–Sv.)

eğniksiz Söylemeyi gerektirmeden eksiksiz iş yapan (kimse). (–Dz.)

eğnimek Eskimek, kumaş akmak ve erimek. (–Dz.)

eğnine almak [→ **eğnenmek** (I)]

eğraltı Eğrelti. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

eğran [→ **ergen** (I)]

eğrat İmece. (Ambarlık, –Rz. ve çevresi)

eğratlık İmeceye gelenlerin topluluğu. (–Rz. ve çevresi)

eğre (I) Kağnı arabalarında okun mazıdan çıkarılması için takılan eğri çivi. (Eskiyapar *Alaca –Çr.; *Kavak –Sm.; *Merzifon –Ama.; –To.; *Elbistan –Mr.; Karayün *Hafik –Sv.; –Yz. ve köyleri)

eğre (II) Toprak damlı evlerin saçağı. (Kumdanlı *Yalvaç –Isp.)

eğredi vermek Peşin vermek. (*Lapseki –Çkl.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)

eğreğaç [→ **eğri ağaç** (I)]

eğrek (I) **1.** [→ **eyrek** (I) **-1**] **2.** Dinlenme yeri. (*Çal –Dz.; –Ba. ve çevresi, Çukurhisar, Gümele *Söğüt –Bil.; *Bafra –Sm.; –Ama.) **3.** Hayvanların toplandığı yer. (*Sandıklı ve çevresi –Af.; Germencik, Koçarlı –Ay.; Misi –Brs.; Boğazköy –Çr.; *Vezirköprü –Sm.; –Ama. ve köyleri; *Şebinkarahisar –Gr.; *Kelkit –Gm.; Çukurköy *Karaisalı –Ada.) **4.** Hayvanların toplu olarak durdukları su başı. (Çalıca *Yalova –Ist.; Kızılköy –To.; Çepni *Gemerek –Sv.) **5.** Küçük baş hayvanların gece yattıkları yer, ağıl. (Gündoğdu –Brs.; Gemrik, Bolaman *Fatsa –Or.) **6.** Köyün ya da mahallenin meydanlığı. (*Tire –İz.; *Merzifon ve köyleri –Ama.) **7.** Eğlence yeri. (Birgi ve köyleri *Ödemiş –İz.; *Yıldızeli –Sv.)

eğrek (II) Misafir odası. (*Yıldızeli –Sv.)

eğrek (III) Akar suların yataklarını meydana getiren girintili çıkıntılı topraklar. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

eğreklemek Kuşluktan sonra koyunları ağıla getirip yatırmak. (–İç. ve köyleri)

eğrelti (I) [**eğretli**] Yıkılmak üzere olan. (Uluğbey *Senirkent, Tahtacı, Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Bekilli *Çal –Dz.; Eğridere *Kuyucak –Ay.; –Mn.; Demirkapı *Susurluk, Yeniköy, *Savaştepe –Ba.; Nilüfer –Brs.; Tokat –Es.; *Kurşunlu –Çkr.; Çilehane *Reşadiye –To.; Uzunmusa, Bayadı –Or.; Alvera –Gr.; –Rz. ve çevresi; Keçek *Oltu –Ezm.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; Yerkesik –Mğ.)

[**eğretli**] : (Kayadibi *Yeşilova –Brd.)

eğrelti (II) **1.** Yeşil ve parçalı yapraklı bir çeşit bitki. (*Ödemiş ve çev-

resi –İz.; Abana *Bozkurt –Ks.; Dülgerli, Karadere –Rz.; –Mr.; *Kadirli –Ada.) **2.** Kökü toprağın derin tabakalarında bulunan bitki. (Müstek *Göynük –Bo.) **3.** Yüksek yerlerde yetişen ve yazın buzun erimemesi için kullanılan bir çeşit ot. (Güre *Edremit –Ba.)

eğrelti (III) Şimdilik anlamında kullanılır. (Kayadibi *Yeşilova –Brd.; *Perşembe –Or. ve köyleri)

eğremek Sıcak aylarda hayvanları gölgelik yerde toplamak. (Kavak *Yeşilova –Brd.; Kösten, Honaz –Dz.; –Kü.; –Çr.)

eğren (I) [→ **ergen** (I)]

eğren (II) [**eyran, eyrim** (III)] **1.** Su çevirisi, döneğen. (Gelenbe *Kırkağaç, Ortabereket, *Beypazarı –Ank.)

[**eyran**] : (Keşanuz –Ank.)

[**eyrim** (III)] : (–Ist.)

2. Irmak kenarlarında kum, çakıl, mil gibi birikintilerden oluşan topraklar. (Değirmenocağı *Osmaniye –Ada.) **3.** Yağmur suları birikmiş olan çukur. (*Marmaris –Mğ.)

eğren (III) Toplanma yeri. (–Ba. ve köyleri)

eğret Belirli bir zaman için başkasından alınan, ödünç eşya. (Bekilli *Çal, *Çivril –Dz.; –Sm.)

eğreti [**éhreti**] Bir işin gelişigüzel yapılması. (Kozluca –Brd.; *Korkuteli, *Elmalı –Ant.)

[**éhreti**] : (Darıveren *Acıpayam –Dz.)

eğretli [→ **eğrelti** (I)]

eğrez (I) Eğridir gölünde çıkan, havyarı zehirli, üzeri küçük pullu bir cins tatlı su balığı. (*Eğridir –Isp.)

eğrez (II) Cılız. (Sofular *Eğridir –Isp.)

eğri (I) [→ **eğri ağaç** (I)]

eğri (II) Sarı çiçek açan kısa boylu, bir ağaç. (Kaptanpaşa köyleri *Çayeli –Rz.)

eğri (III) Bıçak. (–Zn. ve çevresi; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; –Ank.)

eğri (IV) [→ **eğircek**]

eğri ağaç (I) [**eğreğaç, eğri** (I)] Tek hayvanla çekilen arabalarda iki ucu oklara geçirilen eğri ağaç kısım. (–Ba. ve çevresi; Aliköy *Çaycuma –Zn.; –Çr.)

[**eğreğaç**] : (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

[**eğri** (I)] : (Çöplü *Çivril –Dz.; *Maçka –Tr.)

eğri ağaç (II) [→ **evirgeç**]

eğrice (I) **1.** [→ **eğrilce** (I) **-1**]

2. Su sineği. (*Ağın, *Keban –El.)

eğrice (II) [**eğrilce** (II)] **1.** Hıdırellez günü. (*Merzifon ve köyleri –Ama.; –Yz.)

[**eğrilce** (II)] : (–Sv.)

2. Nevruz. (–Yz.)

eğrice (III) Mazının tekerleğe yakın yerde içinden geçtiği yarım daire şeklindeki ağaç. (–Sn.; –Sm.)

eğrice (IV) Bir çeşit koyun hastalığı. (İçerenköy –Ist.)

eğrice (V) Butların topak etlerinden yapılan pastırma parçası. (–Ky.)

eğrice (VI) Baldır siniri. (*Bornova –İz.; *Lapseki –Çkl.)

eğriç Eğri. (*Yıldızeli –Sv.)

eğriçe [→ **eğrilce** (I) **-1**]

eğri doma Dam kenarlarına uzunluğuna konan ağaçların düşmesini önlemek için merteklere

dikine geçirilen çubuk ya da korniş taşları. (Ağlasun –Brd.; –Nğ.)

eğri iğne Bir nakış çeşidi. (Dodurga *Bozüyük –Bil.)

eğrik (I) [→ **eyrek** (I) **-1**]

eğrik (II) Bükülmüş, ip haline getirilmiş pamuk ya da yün. (Yukarı Seyit *Çal –Dz.)

eğri kazık Halı dokuma tezgâhında kullanılan ve halıyı sıkıştırmaya yarayan kaldıraç biçiminde eğri bir ağaç. (Kıran, Kaya *Fethiye –Mğ.)

eğrikmek Su birikmek: *Tarlada su eğrikdi.* (Karakuş *Ünye –Or.)

eğrilce (I) [**eeğrilce, eerilce, egrice, egrilçe, eğecen** (III), **eğelce, eğilcan, eğilce, eğilcen, eğrice** (I) **-1, eğriçe, eğrince, erilce, eyelce, eyilce, eyilecen, eyrelce, eyrice** (I) **-1**] **1.** Hayvanlara dadanan, eğri belli, boz renkli bir çeşit sinek, sığır sineği, büğelek. (Çığrı *Dinar –Af.; *Eşme ve köyleri –Uş.; Büyükkabaca *Senirkent, Örkenez, Kumdanlı *Yalvaç, –Isp.; Kayadibi, Güney *Yeşilova, Kozağaç *Gölhisar –Brd.; Darıveren *Acıpayam, Beylerli, Kösten, Honaz, Yukarı Seyit *Çal –Dz.; *Alaşehir –Mn.; –Kn.; Çapar *Tarsus, *Anamur –İç.; –Ant.; *Milas –Mğ.)

[**eeğrilce**] : (*Eşme –Uş.)

[**eerilce**] : (*Eşme –Uş.)

[**egrice**] : (Körküler *Yalvaç –Isp.; *Kargı –Çr.; Kızıllar *Karaman –Kn.)

[**egrilçe**] : (Dont *Fethiye –Mğ.)

[**eğecen** (III)] : (Bağıllı *Eğridir –Isp.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.)

[**eğelce**] : (*Bozdoğan –Ay.)

[**eğilcan**] : (Sofular *Eğridir –Isp.)

[**eğilce**] : (Bulkaz *Çivril –Dz.; Kırcaklı *Nazilli –Ay.; *Ödemiş ve çevresi –İz.; *Anamur –İç.; –Mğ.)

[**eğilcen**] : (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Karamanlı *Tefenni –Brd.; Alaeddin *Acıpayam –Dz.; *Anamur –İç.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)

[**eğrice** (I) **-1**] : (Saray –Çkr.; –Çr.; *Ağın –El.; Çayırlı *Haymana –Ank.; Köşker –Krş.; Manyan *Karaman, Gargara, Uğurlu *Ermenek –Kn.; –Ada.; *Mut ve köyleri, Tekeler *Silifke, *Anamur –İç. ve köyleri)

[**eğriçe**] : (Atlas *Sivrihisar –Es.; –İç.)

[**eğrince**] : (Fadılca –Mğ.)

[**erilce**] : (İlâma *Eğridir –Isp.; Konak *Yeşilova, Başpınar *Tefenni –Brd.; –Ba.; *Fethiye ve köyleri, Yerkesik –Mğ.)

[**eyelce**] : (*Bozdoğan –Ay.)

[**eyilce**] : (Hisar *Sarayköy –Dz.; Toygar *Nazilli –Ay.)

[**eyilecen**] : (Zemne –Kü.)

[**eyrelce**] : (*Marmaris –Mğ.)

[**eyrice** (I) **-1**] : (*Lapseki –Çkl.; Alpanas *Seyitgazi –Es.; *Kargı –Çr.; *Ermenek ve köyleri –Kn.)

2. Sarı renkli bir çeşit kuş. (*Sungurlu –Çr.)

eğrilce (II) [→ **eğrice** (II) **-1**]

eğrilce (III) Kuruduğunda insanları kaşındırarak rahatsız eden, saçak köklü bir çeşit ot. (Baklan, Bekilli *Çal –Dz.)

eğrilce (IV) Erik çağlalarının yağmur etkisiyle bozulması. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

eğrilce (V) Hayvan yavrularının kusursuz doğması inanciyle, kadınların 16 şubat günü duvara çaktıkları çivi. (Zana –Ama.)

eğrilik Hırsızlık. (–Çr.)

eğrim (I) [**egrim, eğlim** (III), **eyrim** (II)] Domates. (*Çekirge –Brs.; Balkusan *Ermenek –Kn.)
[**egrim**] : (*Ermenek –Kn.)
[**eğlim** (III)] : (*Anamur –İç.)
[**eyrim** (II)] : (*Silifke, *Mut –İç.)

eğrim (II) Yünün eğrilecek kısmı. (Ersis *Yusufeli –Ar.)

eğrimadı Ağaçtan yapılmış çatal dirgen. (Ergân –Ezc.)

eğrimboz Eğri ayaklı ve yürüyüşlü (kimse). (Limasol –Kıbrıs)

eğrim buğrum [→ **eğrim büğrüm**]

eğrim büğrü [→ **eğrim büğrüm**]

eğrim büğrüm [**egrim bügrüm, egiş bügüş, eğeş bügüş, eğiş büğüş, eğiş üyüş, eğrim buğrum, eğrim büğrü, eğriş büğrüş, ekiş bekiş, ekiş büküş, ekiş üküş, evgeş gevgeş, eyrim büyrüm**] Eğri büğrü, yamuk yumuk, dolambaçlı. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; Yayla, Başpınar *Tefenni, Güney *Yeşilova –Brd.; Hırka *Tavas, Oğuz, Darıveren *Acıpayam, Yukarı Seyit, Bekilli *Çal, Kavakköy *Çivril –Dz.; Dallıca *Nazilli –Ay.; Yeniköy *Susurluk –Ba.; Tokat –Es.; *Göynük –Bo.; Karabüzey *Araç –Ks.; Genek, *Kurşunlu –Çkr.; *İskilip –Çr.; Bayadı –Or.; *Kelkit –Gm.; Ersis *Yusufeli –Ar.; Yeniköy *Aşkale, Keçek *Oltu –Ezm.; *Refahiye ve çevresi –Ezc.; Aşudu *Darende –Ml.; *Gürün –Sv.; *Ermenek, *Karaman –Kn.; *Anamur –İç.; *Fethiye ve köyleri, Yerkesik –Mğ.; –Kıbrıs)
[**egrim bügrüm**] : (*Boyabat –Sn, Dont, Eldirek *Fethiye –Mğ.)
[**egiş bügüş**] : (–Kr.; *Koyulhisar –Sv.)
[**eğeş bügüş**] : (Uzunmusa –Or.)
[**eğiş büğüş**] : (Uluğbey *Senirkent –Isp.; *Çal –Dz.; –Kü.; –Çr.; –To.; –Or.; –Gaz.; Telin *Gürün, Hacılıyas *Koyulhisar –Sv.; –Yz.; –Nğ.)
[**eğiş üyüş**] : (Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**eğrim buğrum**] : (Akarsu *Ardanuç –Ar.)
[**eğrim büğrü**] : (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)
[**eğriş büğrüş**] : (Aliköy *Çaycuma –Zn.)
[**ekiş bekiş**] : (*Bor –Nğ.)
[**ekiş büküş**] : (*Bor, –Nğ.)
[**ekiş üküş**] : (Erzin *Dörtyol –Hat.; *Bor –Nğ.)
[**evgeş gevgeş**] : (–Es.)
[**eyrim büyrüm**] : (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

eğrimıh [→ **eğrioğlan**]

eğrimli **1.** Sırmalı gelin elbisesi. (Yeniköy –Ba.; –Kü.; –Es.; –Ada.)
2. Kolayca eğrilen yün ya da pamuk. (Utav *Yusufeli –Ar.)

eğri mum [→ **egir mumu**]

eğrince [→ **eğrilce** (I) **-1**]

eğrioğlan [**eğrimıh**] Bakırcıların kullandıkları bir aygıt. (–Ks.)
[**eğrimıh**] : (–Ks.)

eğri pıçak **1.** Saldırma, büyük bıçak. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)
2. Pala. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

eğriş büğrüş [→ **eğrim büğrüm**]

eğri yañış Ocak çekirgesi. (*Afşin –Mr.)

eğri yavşan Lavanta çiçeği. (–Kn.)

eğsan [→ **eğsen**]

eğse [→ **eğsi** (I) **-1**]

eğsen [**eğ** (II), **eğsan, eksan, eksen, ensen, essan, eysan, eysen**] Araba dingili. (Çığrı *Dinar, –Af.; Aydoğmuş *Eğridir ve köyleri, Uluğbey *Senirkent –Isp.; –Es.; Alagöz, Genek –Çkr.; Solakuşağı *Şefliköçhisar –Ank.; Hocaköy –Kn.; *Bor –Nğ.)

[**eğ** (II)] : (Güney *Yeşilova –Brd.)

[**eğsan**] : (Örkenez *Yalvaç –Isp.; Doğanbey *Beyşehir –Kn.)

[**eksan**] : (Barla *Eğridir –Isp.; *Alayunt –Kü.; *Kurşunlu –Çkr.; Eğrigöz *Akşehir –Kn.)

[**eksen**] : (–Af.; *Eşme ve çevresi –Uş.; Güllü *Buldan, İsabey, Yukarı Seyit, *Çal, Bulkaz *Çivril, Narlıdere –Dz.; Anafarta –Çkl.; –Kü.; Kümbet *Seyitgazi –Es.; Çiftlik *Kalecik –Ank.; Alan *Çumra –Kn.)

[**ensen**] : (–Brd.)

[**essan**] : (*Atabey –Isp.)

[**eysan**] : (Hisarlıkaya *Polatlı, Dastarlı *Ayaş –Ank.; Çakırlar *Akşehir –Kn.)

[**eysen**] : (*Senirkent –Isp.; Çerçin –Brd.; Bekilli *Çal –Dz.; Mahmudiye –Gr.; Ağaeli *Kalecik –Ank.)

eğsenmek Alay etmek, eğlenmek. (Şehli, *Piraziz –Gr.)

eğser [→ **enser -1**]

eğseren [→ **eğsiran**]

eğseri (I) [→ **enser -1**]

eğseri (II) Çoğunluk, ekseriyet. (Yeniköy *Aşkale –Ezm.)

eğseri mıhı [→ **enser -1**]

eğsı mıh [→ **enser -1**]

eğsıran [→ **eğsiran**]

eğsi (I) [**egsi, eğse, éhsek, eksevü, eksi** (I), **ense** (I), **eñsel, eñsi, esa-1, ese-1, esevi, esi** (I), **eskā, evsevü, eyis** (II), **eyisi, eyse, eyseri** (III), **eysi**] **1.** Yarı yanmış odun. (*Sandıklı –Af.; *Keçiborlu, Kumdanlı, Örkenez *Yalvaç, *Eğridir ve köyleri, Yakaköy *Gelendost –Isp.; Kozağaç *Gölhisar, Başpınar, Yayla *Tefenni, Güney *Yeşilova, Kozluca, Hacılar –Brd.; Honaz, *Sarayköy ve köyleri, *Çal –Dz.; Işıklar *Torbalı –İz.; Dursunbey, Yeniköy, *Savaştepe –Ba.; Çitli *İnegöl –Brs.; Domaniç *Tavşanlı –Kü.; Gaca –Zn.; –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; –Çr.; –Sm. Makedonya göçmenleri; *Bor –Nğ.; *Karaman, Uğurlu, Gargara *Ermenek ve köyleri, Hatip, –Kn.; Çukurbağ, Yapıntı *Mut ve köyleri, *Anamur –İç.; Çandır *Serik, Bağyaka *Finike, Güzelsu *Akseki –Ant.; *Marmaris, *Fethiye ve köyleri, Yerkesik –Mğ.)

[**egsi**] : (Ebel *Eğridir, *Gelendost, *Şarkîkaraağaç –Isp.; –Kn.)

[**eğse**] : (Kayadibi *Yeşilova –Brd.; Eymir *Bozdoğan –Ay.)

[**éhsek**] : (*Antakya ve köyleri –Hat.)

[**eksevü**] : (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)

[**eksi** (I)] : (Büyükkabaca *Senirkent –Isp.; Bulkaz *Çivril –Dz.; *Ödemiş –İz.; *Akhisar –Mn.; –Kü.; –Bo.; Karadere, Mollaveyis –Rz.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; Üsküp, Florina, Yugoslavya)

[**ense** (I)] : (Bereketli *Tavas, Alaeddin *Acıpayam –Dz.; Eğridere *Kuyucak, Sürez *Bozdoğan, –Ay.; Adala *Salihli –Mn.; Gölcük –Mğ.)
[**eñsel**] : (*Eşme ve çevresi –Uş.)
[**eñsi**] : (İshaklı *Bolvadin, Çiftlik *Dinar –Af.; Hortma, Oğuz, Kelekçi *Acıpayam, Honaz, –Dz.; *Buca –İz.; –Es. ve köyleri; –Ist.; –Zn.; *İskilip –Çr.; *Kaş –Ant.; *Bodrum, *Fethiye ve köyleri, *Milas –Mğ.)
[**esa-1**] : (Nefsiköseli *Görele –Gr.; Fakıekinciliği *Pınarbaşı –Ky.)
[**ese -1**] : (–Kü.; Bozburun –Mğ.)
[**esevi**] : (Oğuz, Yumra –Tr.)
[**esi** (I)] : (Bağıllı *Şarkîkaraağaç, İğdecik –Isp.; Kuşbaba *Bucak, Çuvallı, Kavak, Navlı *Yeşilova, Karamanlı, Dengere, Başpınar *Tefenni, –Brd.; *Tavas, Yukarı Seyit, *Çal, Kolak *Çameli, Oğuz, *Acıpayam, Çıtak, Düzbel, Bulkaz *Çivril –Dz.; *Balya –Ba.; *Bayramiç –Çkl.; *Emet –Kü.; –Bil.; *Sivrihisar ve köyleri –Es.; İhsaniye *Geyve –Sk.; Kavşut *Sungurlu –Çr.; *Alaçam –Sm.; Sobran *Nallıhan –Ank.; *Korkuteli, *Elmalı ve köyleri –Ant.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)
[**eskā**] : (Büyükçaylı *Dörtyol, Küçükçaylı –Ada.)
[**evsevü**] : (–Gr.)
[**eyis** (II)] : (–Brs.; –Kn.)
[**eyisi**] : (*Simav –Kü.)
[**eyse**] : (Davut *Kuşadası –İz.)
[**eyseri** (III)] : (–Kü.)
[**eysi**] : (Bayat *Emirdağ –Af.; Yassıviran *Senirkent –Isp.; Yusufça *Gölhisar, Güney, Salda *Yeşilova, Çerçin –Brd.; *Çal, –Dz.; *Tire –İz.; *Biga –Çkl.; *İznik, –Brs.; –Kü.; *Söğüt –Bil.; Bozan –Es.; *Düzce, Gökçesu –Bo.; *Safranbolu –Zn.; Peşman *Daday –Ks.; Saray –Çkr.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.; Sorkun *Beypazarı, Gürcü *Kızılcahamam, *Ayaş –Ank.; *Akşehir, *Ermenek –Kn.; Temre *Kaş –Ant.; Ceylanköy *Lüleburgaz –Krk.)
2. Kömür marsığı. (–Af.)

eğsi (II) Eski. (Yeniköy *Aşkale –Ezm.)
eğsi (III) Domates salçası. (Bekilli *Çal –Dz.)
eğsi (IV) Sandalların iskeletini meydana getiren ağaçlar. (Rumelikavağı –Ist.)
eğsigetek [→ **eksiketek**]
eğsik (I) [→ **eksiketek**]
eğsik (II) [→ **eysiyh**]
eğsiketek [→ **eksiketek**]
eğsikli [→ **eksiketek**]
eğsilmek Eksilmek. (–Nğ.; *Mut köyleri –İç.)
eğsiran [**egsiren, eğseren, eğsıran, eğsiranı, eğsiren, eksiran -1, eksiranı, ekşisıran, elsaran, elsıranı, eñsıran, eñsiren, esıranı, esiran, esiranı, esiren** (I), **esran, evsün** (I) **-1, eyisran, eyseran, eysere, eyseren, eyseri** (II), **eysıran, eysiran, eysiren, eysisiran**] Kazan ya da teknedeki hamuru kazımaya ve kesmeye yarayan bir çeşit araç. (–Af.; *Eğridir ve köyleri, Sücüllü, Örkenez, Kumdanlı, Körküler *Yalvaç, Yakaköy *Gelendost, Yakaemir –Isp.; Çeşmeoklar *Ödemiş, *Çeşme –İz.; *Ed-

remit –Ba.; –Kü.; *Sivrihisar –Es.; –Ks.; –Çkr.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Gürnes *Akşehir, Morcalı *Karaman, *Ermenek ve köyleri –Kn.)
[**egsiren**] : (Salda *Yeşilova –Brd.)
[**eğseren**] : (–Es. ve köyleri; Berk –Bo.; –Ks. ve çevresi; *Kalecik –Ank.)
[**eğsıran**] : (*Kurşunlu –Çkr.)
[**eğsiramı**] : (Uluğbey *Senirkent –Isp.; Uğurlu *Ermenek –Kn.)
[**eğsiren**] : (Birgi *Ödemiş –İz.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.)
[**eksiran -1**] : (Elemen –Bo.)
[**eksiramı**] : (B. Findos *Atabey –Isp.; Tepelice *Bozkır –Kn.)
[**ekşisıran**] : (–Çkl.)
[**elsaran**] : (Samandıra *Kartal –Ist.)
[**elsıramı**] : (*Mut ve köyleri –İç.)
[**eñsıran**] : (Bozan –Es.)
[**eñsiren**] : (*Emet –Kü.; *Söğüt –Bil.; –Ist.; –Zn.; *Ereğli –Kn.)
[**esıramı**] : (*Bozdoğan –Ay.)
[**esiran**] : (–Isp.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; Demircilik *Bayındır –İz.; Kızılkeçili, *Edremit –Ba.; Boymul *Tavşanlı –Kü.; İncirli *Gölpazarı –Bil.; *Sivrihisar ve köyleri –Es.; *Düzce –Bo.; *Karaman –Kn.)
[**esiramı**] : (*Atabey, İğdecik –Isp.; *Ermenek –Kn.)
[**esiren (I)**] : (–Bil.; *Küre –Ks.; –Ant.)
[**esran**] : (Sofular *Eğridir –Isp.; Demirkapı *Susurluk –Ba.; Fili *Biga, *Gelibolu –Çkl.; –Brs.; G. Karacaağaç –Bo.; *Karaman, –Kn.; Mansurlu –Ada.)
[**evsün (I) -1**] : (Balaç –Sm.)
[**eyisran**] : (Karaburun –İz.)
[**eyseran**] : (*Düzce –Bo.; Şıhlar –Ank.)
[**eysere**] : (*Emirdağ –Af.)
[**eyseren**] : (*İnegöl, –Brs.; Alikköy *Çaycuma, Karamusa, –Zn.; –Ks.; –Ank.)
[**eyseri (II)**] : (–Bo.)
[**eysıran**] : (Uluğbey *Senirkent –Isp.; *Gerede –Bo.; Ağlı *Küre –Ks.)
[**eysiran**] : (*Bolvadin, Bayat *Emirdağ –Af.; –Isp.; Yukarı Seyit *Çal –Dz.; Balçova –İz.; Dodurga *Bozüyük, Dudaş *Söğüt –Bil.; –Es.; *Gerede –Bo.; –Zn.; Peşman *Daday, Karabüzey *Araç –Ks.; *Çerkeş, Kise –Çkr.; Mahmudiye –Gr.; *Ayaş, Pazar *Kızılcahamam, –Ank.; *Ermenek –Kn.)
[**eysiren**] : (–Af.; Yassıören *Senirkent –Isp.; –Ist.)
[**eysisiran**] : (–Krş.)

eğsiramı [→ **eğsiran**]
eğsiren [→ **eğsiran**]
eğsügetek [→ **eksiketek**]
eğsük [→ **eysiyh**]

eğşi [**eğşili, eyşi**] **1.** Kızılcık vb. ekşi meyvelerden yapılan, bazı yemeklere konulan bir çeşit yiyecek. (*Merzifon ve köyleri –Ama.) **2.** Ekşi. (Nefsiköseli *Görele –Gr.; –Nğ.; *Mut köyleri –İç.)
[**eğşili**] : (*Ermenek –Kn.)
[**eyşi**] : (Yassıören *Senirkent –Isp.; İğneciler *Mudurnu –Bo.) **3.** Turşu. (Sekiyaylası –Isp.)

eğşi hamur Ekmek mayası. (–Brs.)

eğşikulak [**eğşimene**] Kuzu kulağı denilen yeşil ve yabanî bir çeşit

bitki. (Tepeköy *Torbalı –İz.; *Mut köyleri –İç.)
[**eğşimene**] : (*Ermenek ve köyleri –Kn.)

eğşileme Kuş eti ve soğanla yapılan yahniye benzer yemek. (*Mut köyleri –İç.)

eğşili [→ **eğşi -2**]

eğşilik [**eğşioğlak**] Yeşil köklü ve yuvarlak yapraklı mayhoş bir bitki. (Örkenez *Yalvaç –Isp.) [**eğşioğlak**] : (Bağıllı *Yalvaç –Isp.)

eğşimek Ekşimek. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

eğşimene [→ **eğşikulak**]

eğşimik [→ **ekşimik** (I)]

eğşioğlak [→ **eğşilik**]

eğşümük **1.** Kusmuk, mide bulantısı. (–Ks.) **2.** Ekşimiş, bozulmuş. (Karabüzey *Araç –Ks.)

eğşün Saçta pişirilen ekmeği çevirmeye yarayan demir araç. (*Perşembe –Or. köyleri)

eğz Kinaye, sitem: *Ben senin hatırını saydım da geldim, niçin bana eğz ediyorsun.* (Yiğren *Boyabat –Sn.)

eğza [→ **ezā** (I)]

eğzenmek Yavaş yavaş, dura dura eğlenerek yürümek. (–Çr.)

eh (I) İğrenme bildirir ünlem. (Karabüzey *Araç –Ks.)

eh (II) Küçük çocukların pisliği. (Beylerli –Dz.)

eh (III) Alacağın olsun anlamında kullanılır. (Çiftlik, Çat *Reşadiye –To.)

eha Peki, olur, kabul anlamında kullanılır. (*Maçka –Tr.)

ehal Orta yaşlı insan. (–Vn.; –Krş.)

ehali Halk. (*Varto –Mş.)

ehbap [**ehpap**] Dost, ahbap. (Uluşiran *Şiran –Gm.; –Nğ.) [**ehpap**] : (Hasanoğlan –Ank.)

ehbin Ekin. (Güneyce –Rz.)

ehdi (I) [→ **ekti** (II) **-2**]

ehdi (II) [→ **ekti** (I) **-1**]

ehdiyarrak İhtiyarca, az ihtiyar. (İncekum *Silifke –İç.)

éhdiyat Sakıntı, tedbir, ihtiyat. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

ehe **1.** Görüşme ve tartışmalarda "evet, tabii, kabul ediyorum" anlamında kullanılır. (*Maçka, –Tr.; Tekeler *Silifke –İç.) **2.** Birine seslenme ünlemi. (–Kn.)

ehek Alçı. (*Iğdır –Kr.)

ehelli Uslu. (–Ada.)

ehel 30-40 cm. derinliğinde açılan çukur. (İncesu *Dinar –Af.)

ehem (I) Dargın. (–Or. ve köyleri.; *Aluera –Gr.; –Tr.; –Md.)

ehem (II) Alay etmekte kullanılan bir ünlem. (*Kandıra –Kc.)

ehem (III) İşte, al anlamında kullanılır. (Kaptanpaşa köyleri *Çayeli –Rz.)

ehemlik Dargınlık. (–Tr.)

ehenk (I) Seyir, eğlence. (Kozlar *Tavas –Dz.; Ersis *Yusufeli –Ar.; Ceylan *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

ehenk (II) Uyumluluk, ahenk. (Ersis *Yusufeli –Ar.)

ehenk (III) Saban demirinin takıldığı eğri ağaç. (–Or.)

eher Binek hayvanlarının sırtına vurulan semer, eyer. (*Şavşat –Ar.)

eheşmek Büluğa ermek. (Arapköy –Or.)

eh etmek Çocuk dilinde dövmek. (Köfünye, Larnaka –Kıbrıs)

ehıt Çok kaynamaktan koyulaşıp, hamur haline gelen şeker, pekmez. (*Antakya –Hat.)

ehi Değil mi anlamında kullanılır. (–Brd.)

ehil (I) Yumuşak, durgun, yavaş. (Uluşiran *Şiran –Gm.; *Bor –Nğ.)

ehil (II) **1.** Aşılanmış meyve ağacı. (–Tr.) **2.** Kestane, ceviz, karaağaç gibi dayanıklı, kereste yapmağa elverişli ağaç. (–Tr.)

ehini [→ **ekini -1**]

ehlez [→ **eneze** (II) **-1**]

ehlezimek 1. Güç ve kuvvetten düşmek. (Seydin *Avanos –Krş.) **2.** Kuvvet bulmak, derman kazanmak. (Tahtacı –Isp.)

ehliz Uslu, sakin, ağırbaşlı. (Anbanaz, –Af.; –Mr. ve çevresi; *Bozkır, *Ermenek ve köyleri –Kn.; *Mut ve köyleri, Çeltikçi *Anamur –İç.)

ehmar Yemlik. (Sofular, Yenice *Eğridir –Isp.)

ehmediye 1. Bir çeşit sarık. (Koyundere *Ahıska –Kr.) **2.** Eskiden kadın fesinin çevresine sarılan şal. (–Ezm.)

eḫmek (I) Ekin ekmek. (Zarşat –Kr.)

eḫmek (II) Ekmek : *Ana eḫmek alıver.* (Oğuz *Acıpayam –Dz.)

ehnesek Ahmak. (–Ml.)

ehnez [→ **eneze** (II) **-1**]

ehnez galmış Başak bağlayamamış, zayıf kalmış. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

ehnezik 1. Güneşin etkisiz ışık ve sıcaklığı. (Karahisar –Ky.; –Nş.) **2.** Sönmeye yüz tutmuş. (*Bor –Nğ.) **3.** Yıpranmış. (*Bor, –Nğ.)

ehnezimek (I) **1.** Açlıktan zayıf düşmek, zayıflamak. (*Kemalpaşa köyleri –İz.; Hortu *Ereğli –Kn.; –Ada.; Aslanköy *Mersin –İç.) **2.** Çok acıkmak, içi geçmek. (–Krş.; Civanyaylağı *Mersin –İç.) **3.** Kuvvetsizlikten, cansızlıktan esnemek. (*Karaisalı –Ada.) **4.** Gücü, dayanağı azalmak. (–Yz.; –Krş.; *Bor –Nğ.; –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.) **5.** Az yorulmak. (–Ada.) **6.** Tıkanmak. (*Yerköy –Yz.)

ehnezimek (II) Ayağı takılmak. (–Ada.)

ehnezimek (III) Eskimeğe yüz tutmak. (*Bor, –Nğ.)

ehnezleşmek Vücut kuvvetten düşmek, zayıflıktan kötüleşmek. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

ehniz çöhnüz [→ **eneze** (II) **-1**]

eh olmak (I) Hayran olmak. (–Ml.)

eh olmak (II) Yok olmak. (Yeniköy *Aşkale –Ezm.)

ehpap [→ **ehbap**]

ehpel Ahmak. (*Turgutlu –Mn.)

éhreti [→ **eğreti**]

ehretlik Kardeş gibi tutulan kimse. (*Antakya –Hat.)

ehrez Dilsiz. (*Antakya –Hat.)

éhseh [→ **eğsi** (I) **-1**]

éht Kendi kendine söz verip bir işi üzerine alma, ant : *Éhtellemişem esger olanda toy çaldıracam.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

ehtaç Gereksinli, muhtaç : *Gonşu gonşuya her vakit ehtaçtır.* (Uluşiran *Şiran –Gm.)

ehte İğdiş edilmiş at. (*Ahlat –Bt.)

ehteriya Öteberi, ev eşyası. (Yavuz *Şavşat –Ar.)

ehti (I) [→ **ekti** (I) **-1**]

ehti (II) **1.** [→ **ekti** (II) **-2**] **2.** [→ **ekti** (II) **-3**] **3.** Fakir, yoksul, sefil. (Aliköy *Çaycuma, Burun-

kaya, Yakademirciler –Zn.; Uzunmusa –Or.)

ehti (III) Hısım, akraba. (Uzunmusa –Or.)

ehti (IV) [**ehtiyar**] İhtiyar. (Amasra *Bartın –Zn.)

[**ehtiyar**] : (–Nğ.)

ehti (V) Anadan doğma yetim. (*Düzce –Bo.)

ehdi (VI) Karların toplandığı yer. (–Kn.)

ehti behti Bütün ev halkı. (–Çr.)

eḫtivar Saygınlık, itibar. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

ehtiyar [→ **ehti** (IV)]

ehvan (I) Pişkin olmayan, yavan. (*Divriği –Sv.)

ehvan (II) Ucuz. (Büyükkabaca *Senirkent –Isp.)

ehvenimek Yavaşlamak, azalmak, hafiflemek. (*Bor –Nğ.)

ehya 1. Toprak altından çıkan yumuşak, beyazımsı, yağlı ve tarlalara çok faydalı olan bir çeşit taş. (Yaslıbahçe *Bulancak –Gr.) **2.** Her çeşit gübre. (–Tr.) **3.** Kirizme, toprağı derince sürerek altını üstüne getirme, havalandırma. (Güneyce –Rz.)

ehyalık Gübrelenmiş toprak. (*Andırın –Mr.)

ehyasına irmek Hayrını görmek, emek vererek yetiştirdiği bir şeyden faydalanmak. (*Bor –Nğ.)

éjeyif galmak Şaşmak, şaşırmak. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

ek (I) Çocukların bir şeyden sakınmaları için söylenir : *Ek kızım ek alma.* (*Ünye –Or.)

ek (II) [→ **eğ** (I) **-1**]

ekāḫ [**ekek** (II) **-2**] Ekelim anlamında. (–Bt.)

[**ekek** (II) **-2**] : (*Şiran –Gm.)

ekçe kökçe İnceden inceye, titizlikle. (*Düzce –Bo.)

ékde (I) [**ekti** (I) **-5**] Keçi vb. hayvanları çağırma ünlemi. (Darıveren *Acıpayam –Dz.)

[**ekti** (I) **-5**] : (Darıveren *Acıpayam –Dz.)

ékde (II) [**ekte** (II)] İstenmediği halde arkasına takılıp gelen, gölge gibi dolaşan : *Bu ekdeyi getirmesen olmazdı.* (Darıveren *Acıpayam –Dz.)

[**ekte** (II)] : (Navlu *Yeşilova –Brd.)

ekdi (I) **1.** [→ **ekti** (I) **-1**] **2.** [→ **ekti** (I) **-2**] **3.** [→ **ekti** (I) **-4**] **4.** Oğlak. (Kızıltı, Çamlıbel *Artova –To.)

ekdi (II) **1.** [→ **ekti** (II) **-1**] **2.** [→ **ekti** (II) **-3**]

ekdi (III) [→ **ekti** (IV) **-2**]

ekdi (IV) **1.** Yetim çocuk. (*Taşköprü –Ks.) **2.** Yanaşma, piç, öksüz. (*Mudurnu –Bo.) **3.** Anası başka bir kocaya gidince babasının evinde kalan çocuk. (–Çkr.)

ekdi (V) **1.** [→ **eke** (II) **-1**] **2.** Serseri, başıboş. (*Senirkent –Isp.) **3.** İki yüzlü, yüze gülücü. (–Nğ.)

ekdi oğlak Çobana alışık olan oğlak ya da kuzu. (Güney *Yeşilova –Brd.)

ek dolak Birinin peşine takılıp dolaşan. (*Bigadiç –Ba.)

eke (I) Büyük, yetişkin, yaşlı, kart, olgun (insan ve hayvan). (–Ba.; Tokat –Es.; Genek –Çkr.; *İskilip, İncesu *Sungurlu, *Kargı –Çr.; *Havza, *Vezirköprü –Sm.; –Ama.; –To.; *Alucra –Gr.; *Kelkit –Gm.; Erkinis *Yusufeli –Ar.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; –Ezm.;

*Refahiye ve çevresi, –Ezc.; Musik *Tutak –Ağ.; *Darende, –Ml.; –Gaz.; Çokak *Andırın, Bozüyük –Mr.; Kavak *Kangal, *Koyulhisar –Sv.; –Yz.; Çayırlı *Haymana –Ank.; Seydin *Avanos –Nş.; *Karaman –Kn.; –Ada.)

eke (II) [**ekdi** (V) **-1, ekeşmiş, ekki** (I)] **1.** Kurnaz, açıkgöz (insan). (–Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; *Kargı –Çr.; *Boyabat –Sn.; –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Uzunmusa –Or.; Kögenk *Palu –El.; –Sv.; Arap *Keskin, –Ank.; –Krş.; Avşar aşireti ve köyleri *Pınarbaşı –Ky.; *Bor, –Nğ.; Çavuşcu *Ilgın, *Karaman –Kn.; *Kadirli, Haruniye –Ada.)

[**ekdi** (V) **-1**] **:** (Yazıgınık, Budak, Acıöz *Mucur –Krş.)

[**ekeşmiş**] **:** (–Nğ.)

[**ekki** (I)] **:** (–Ank.)

2. Tecrübeli, usta. (–Çkr.; –Çr.; *Merzifon –Ama.; *Zile –To.; Sayacı –Or.; *Afşin –Mr.; –Sv.; Pazar *Kızılcahamam, Dastarlı *Ayaş –Ank.; Karahisar –Ky.; İvriz, *Ereğli –Kn.; Paşalı *Feke –Ada.; Çakallık *Serik –Ant.; –Ed.) **3.** Zeki, çok bilgili (adam). (Derince *İzmit –Kc.; *İskilip –Çr.; Karahisar *İncesu, Hisareık –Ky.; –Nğ.) **4.** Dâhi. (–Ank.) **5.** Görgülü. (*Kurşunlu –Çkr.; *Merzifon –Ama.; Uzunmusa –Or.; Avşar aşireti ve köyleri *Pınarbaşı –Ky.) **6.** [→ **ekece** (I)]

eke (III) [**ekebüke, ekece** (II) **-1, eketaka, eketoḫa, eketoka -1**] **1.** Yaşı küçük olduğu halde sözleri ve işleri büyük olan (çocuk). (Narlıdere –İz.; –Kü.; Sarıkavak –Es.; Karaözü *Gemerek –Sv.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; –Nş.; Alibeyhüyüğü *Çumra –Kn.; –Ada.)

[**ekebüke**] **:** (–Gm.; Cenciğe –Ezc.)

[**ekece** (II) **-1**] **:** (–Sv.)

[**eketaka**] **:** (*Elbistan –Mr.)

[**eketoḫa**] **:** (*Gürün –Sv.; *Bünyan –Ky.)

[**eketoka -1**] **:** (*Merzifon ve köyleri –Ama.; Aşudu *Darende Ml.; –Mr.)

2. Çok konuşan, geveze, ukâla. (Narlıdere –İz.; Sarıkavak –Es.; *Göksun –Mr.; Vazıldan *Divriği –Sv.; *Ereğli, *Cihanbeyli –Kn.)

eke (IV) **1.** [→ **ede** (I) **-1**] **2.** Küçük kardeş. (*Hopa –Ar.; Misis –Ada.)

eke (V) Baş çoban. (Salur *Seydişehir –Kn.)

ekebe Dağ yollarında merdiven gibi çıkılan sarp yerler. (*Antakya –Hat.)

ekebir [**ekemen**] Kibirli, gururlu. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[**ekemen**] **:** (Alansa *Kelkit –Gm.)

ekebüke [→ **eke** (III) **-1**]

ekece (I) [**eke** (II) **-6**] Kabadayı, efe halli. (*Kilis –Gaz.; Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; Soğukpınar *Kangal –Sv.; Gâvurdağı *Osmaniye –Ada.)

[**eke** (II) **-6**] **:** (–Gr.; Haruniye –Ada.)

ekece (II) **1.** [→ **eke** (III) **-1**] **2.** Kendini sevdirecek şekilde gevezelik yapan. (Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.)

ekece (III) Orta yaşlı. (–Çr.; *Refahiye ve çevresi –Ezc.)

ekecek [**ekenek -2, ekilge -2**] Tohum.

(Yayla *Tefenni –Brd.; Bereketli *Tavas, Kavakköy *Çivril –Dz.; Yeniköy –Ba.; Fili *Biga –Çkl.; *Akyazı ve çevresi –Kc.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Vezirköprü –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Salarha, İyidere –Rz.; Utav *Yusufeli, Bağlıca *Ardanuç –Ar.; –Kr. ve köyleri; Yeniköy *Aşkale –Ezm.; Çamova *Divriği –Sv.; –Nğ.; –Kn.; Dont *Fethiye, Yerkesik –Mğ.)

[**ekenek -2**] : (*Merzifon –Ama.; –Ezc.; –Nğ.)

[**ekilge -2**] : (–Ada.)

ekecik 1. Toprak tencere, güveç. (Balçova –İz.; *Mucur –Krş.; Genezin *Avanos –Nş.; Sazlıca, Uluağaç –Nğ.) **2.** Reçel kavanozu. (–Kn.)

ekek (I) İki çene kemiğinin birleştiği yer. (–Kn.)

ekek (II) **1.** Ekin ekme aygıtı. (*Susurluk –Ba.) **2.** [→ **ekāḫ**]

ekelemek (I) **1.** Birini baştan savmak. (–Çr.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; Halimiye *Ermenek, –Kn.; Dont, Ceylân *Fethiye ve köyleri, Yerkesik –Mğ.) **2.** Aldatmak. (Kelekiş *Acıpayam –Dz.)

ekelemek (II) **1.** Tane ya da toz halindeki bir şeyi serpmek. (–Sm.; *Merzifon –Ama.; Salman *Akkuş –Or.; *Afşin –Mr.; *Antakya –Hat.; *Mersin köyleri –İç.) **2.** Yemeğe tuz, biber vb. şeyleri ekmek. (Bulkaz *Çivril –Dz.; –Gaz.)

ekelemek (III) **1.** Tarlayı ikinci kez sürmek. (Yayla, Başpınar, *Tefenni, Kayadibi *Yeşilova, Kozluca, Çebiş, Hacılar –Brd.) **2.** Tohumları tarlaya gelişigüzel dikmek. (*Alucra –Gr.) **3.** Tohum ekmeden önce tarlayı ekime hazırlamak için sürmek. (Eymir *Bozdoğan –Ay.) **4.** Tohumu seyrek olarak saçmak. (–Isp.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; –Ky.)

ekelemek (IV) Hafifletmek, değiştirmek. (–Ed.)

ekelemek (V) Bildiği bir şeyi söylememek. (Yeniköy –Ba.)

ekelenmek (I) **1.** Bilgiçlik taslamak. (Tahtacı aşireti –Isp.; Sarıkavak –Es.; Hacıilyas *Koyulhisar –Sv.; Fakıekinciliği *Pınarbaşı, *Develi –Ky.; *Mucur –Krş.; –Kn.) **2.** Kibirlenmek, gururlanmak. (Tahtacı aşireti –Isp.; Yeniköy *Aşkale –Ezm.; Aşudu *Darende –Ml.; *Develi –Ky.) **3.** Aksilenmek. (–Mr.)

ekelenmek (II) **1.** Yaşlanmak: *Bizim at ekelendi, tepmeden ne anlar.* (–Çr.) **2.** Tam olgunlaşmak (insan için). (*Havza –Sm.)

ekeleşmek (I) Vücutça kuvvetlenmek, olgunlaşmak. (*Taşköprü –Ks.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Zile –To.; Uzunmusa –Or.; –Ezc.; –Gaz.; –Mr. ve çevresi; –Sv.; *Mucur –Krş.; –Ada.)

ekeleşmek (II) [**ekelmek -2, ekeşmek**(I) **-1**] **1.** Tecrübe, görgü sahibi olmak. (Ağlı *Küre –Ks.; –Çr.; *Bor, –Nğ.)

[**ekelmek -2**] : (–Krş.)

[**ekeşmek** (I) **-1**] : (–Or. ve köyleri) **2.** Bir işte usta olmak, pişkinleşmek. (*Merzifon ve köyleri –Ama.; Bahçeli *Bor –Nğ.)

ekeleşmek (III) Av hayvanı avcıya yanaşmamak. (*Ağın, *Keban –El.)

ekelge [**ekerek**] **1.** [→ **ekenek -1**] **2.** Ekin. (*Bor –Nğ.; Höketçe *Saimbeyli –Ada.)

[**ekerek**] : (Kerkük)

ekelmek 1. Büyümek, yetişmek, çocukluk çağını geçirmek. (Saray –Çkr.; –El.; Bahçeli *Bor –Nğ.) 2. [→ **ekeleşmek** (II) **-1**]

ekemen [→ **ekebir**]

ekemiş 1. Hareketleri yaşı ve durumuyle bağdaşmayan (kimse). (–Krş.; Tazıgınık, Budak *Mucur –Krş.) 2. Bilgiç kadın. (–Krş.; Acıöz, Tazıgınık, Budak *Mucur –Krş.) 3. Her şeyde çıkarını çok fazla düşünen. (Acıöz, Tazıgınık, Budak *Mucur –Krş.)

ekemsiz Fazla etkisi olmayan güneş ışığı. (–Ky.)

ekenek [**ekelge -1, ekerge, ekilge -1**] 1. Ekilecek, ekilmeye elverişli yer, tarla. (*Osmancık –Çr.; *Boyabat –Sn.; *Merzifon ve köyleri, *Taşova –Ama.; *Reşadiye, –To.; –Or.; *Görele, Tepeköy *Piraziz –Gr.; *Maçka ve köyleri, –Tr.; –Gm.; –Rz.; Akarsu *Ardanuç, *Şavşat, Utav, Erkinis *Yusufeli –Ar.; –Kr. ve köyleri ; Yeniköy *Aşkale, Keçek *Oltu, –Ezm.; *Kemah, *Refahiye ve çevresi –Ezc.; Hacılyas *Koyulhisar, Soğukpınar *Kangal, *Gürün, –Sv.; Çayırlı *Haymana –Ank.; Fakıekinciliği *Pınarbaşı, Akkışla, Turan –Ky.; *Ermenek ve köyleri –Kn.; *Anamur, Yapıntı, *Mut ve köyleri –İç.)
[**ekelge -1**] : (Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; Sarılar *Avanos –Nş.; *Bor, –Nğ.; *Karaman –Kn.; Civanyaylağı –İç.)
[**ekerge**] : (–Nğ.; –İç.)
[**ekilge -1**] : (Karakuyu –Ada.)
2. [→ **ekecek**] 3. Saban demirinin geçirildiği ağaç. (Küpesi –Ezc.)

ekercek [→ **eğircek**]

ekerek [→ **ekelge -2**]

ekerge [→ **ekenek -1**]

eker mumu Mühür mumu. (–Nğ.)

ekeşik Bir işi diğerinin üstüne atan. (Kocaveliler *Karaisalı, Gerdan –Ada.; Dont *Fethiye –Mğ.)

ekeşmek (I) 1. [→ **ekeleşmek** (II) **-1**] 2. Birinin yaptığı işi aynen yapmak, rakip çıkmak. (*İskilip –Çr.; Rumkuş –Ada.)

ekeşmek (II) Erkekleşmek, kartlaşmak, ihtiyarlamak, yavruluktan çıkarak anaç hale gelmek (kanatlı hayvanlar için). (–Çr.)

ekeşmiş [→ **eke** (II) **-1**]

eketaka [→ **eke** (III) **-1**]

eketoḫa [→ **eke** (III) **-1**]

eketoka 1. [→ **eke** (III) **-1**] 2. İri yarı. (*Mut ve köyleri –İç.)

ekeze Baston. (*Birecik –Ur.)

ekır Çam ağacına benzeyen zehirli bir çeşit ağaç. (Keçek *Oltu –Ezm.)

ekidesi kereli Onursuz. (*Artova –To.)

ekilce Fakir. (Sarıyer –Ist.)

ekilge 1. [→ **ekenek -1**] 2. [→ **ekecek**]

ekili [→ **ekinlik -2**]

ekimay Mayıs ayı. (*Ünye –Or.)

ekinci [→ **ekinçi**]

ekinçi [**ekinci**] Ekinci, çiftçi. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**ekinci**] : (Kerkük)

ekinderef Elbisenin yakasına dikilen parça. (*Lapseki –Çkl.)

ekindi İkinci. (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

ekindirek Elbisede koltuk altına dikilen parça. (*Lapseki –Çkl.)

ekin havızı Yağ, pekmez şerbeti ve undan yapılan muhallebi gibi hafif bir helva. (*Bor –Nğ.)

ēkini [**ehini**] **1.** Onu. (*Alaşehir –Mn.) [**ehini**] **:** (Honaz –Dz.) **2.** Yanındaki. (Kösten –Dz.)

ekini gevremek Çok ihtiyarlamak, ölüm hali gelip çatmak. (*Bor –Nğ.)

ekinivermek Getirivermek. (–Kn. çevresi)

ekin kellesi Başak. (–Ank.)

ekinlik [**ekili, ekiññik**] **1.** Evlerin önündeki küçük çiçeklik. (–Gaz.) [**ekiññik**] **:** (–Gaz.) **2.** Ekin ekilmiş yer. (Kumdanlı *Yalvaç –Isp.; *Düzce –Bo.) [**ekili**] **:** (*Bor –Nğ.)

ekinnege Dağ aralarında ya da tepelerde, yamaçlar üzerinde bulunan düz ve verimli yerler. (–Çkr.)

ekiññik [→ **ekinlik -1**]

ekinti [**ekintü, ekünti**] Ekilen şey. (Bereketli *Tavas –Dz.; Yeniköy –Ba.; *Lapseki –Çkl.; –Es. köyleri; Muradiye, Yapraklar –Rz.; Ulusiran *Şiran –Gm.) [**ekintü**] **:** (*Merzifon ve köyleri –Ama.) [**ekünti**] **:** (Uluşiran *Şiran –Gm.)

ekintü [→ **ekinti**]

ekir 1. Yağ eritildikten ve süzüldükten sonra, geride kalan tortu. (Aşudu *Darende –Ml.; *Antakya ve köyleri –Hat.; –Mr. ve çevresi; Telin, *Gürün, *Zara –Sv.; *Şereflikoçhisar –Ank.) **2.** Çakıldak ve pislik birikintisi, kir. (–Gaz.; –Nğ.)

ekirde [→ **ekire**]

ekire [**ekirde, ekiresi**] Orada, yanında, yakınında. (*Eşme –Uş.; –Brd. çevresi; Yukarı Seyit *Çal –Dz.) [**ekirde**] **:** (*Eşme –Uş.; –Brd. çevresi; Yukarı Seyit *Çal –Dz.) [**ekiresi**] **:** (*Eşme –Uş.; –Brd. çevresi; Yukarı Seyit *Çal –Dz.)

ekiresi [→ **ekire**]

ekis [**eksi** (III), **eksin** (II)] **1.** Sitem, söz dokundurma. (Estiğin, Ohtap –To.; *Şebinkarahisar –Gr.; *Koyulhisar –Sv.) **2.** Kötü, ters, fena, aksi. (Uluşiran *Şiran –Gm.; Yeniköy *Aşkale –Ezm.) [**eksi** (III)] **:** (Saray –Çkr.) [**eksin** (II)] **:** (Narlıdere –İz.; Ağveren *Ilıca –Ezm.)

ekiş [→ **eyiş** (I) **-1**]

ekiş bekiş [→ **eğrim büğrüm**]

ekişbeş Yün eğirmeğe yarayan araç, kirmen. (*Bozkır –Kn.)

ekiş büküş [→ **eğrim büğrüm**]

ekişmek İşi birbirine bırakmak. (Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)

ekiş üküş [→ **eğrim büğrüm**]

ekit Pekmez vb. maddelerin çok koyu, katıya yakın şekli: *Pekmez ekit oldu.* (*Antakya –Hat.)

ekiz 1. İkiz. (*Gelendost, *Şarkîkaraağaç, Sücüllü *Yalvaç, Bağıllı *Eğridir, Uluğbey *Senirkent –Isp.; Yayla *Tefenni, Kayadibi *Yeşilova –Brd.; –Sm.; Yeniköy *Aşkale –Ezm.; –Gaz.; Çamova *Divriği –Sv.; Çataloluk, Bakırdağ *Develi –Ky.; Güvere *Silifke –İç.) **2.** Çok yakın, sıkı fıkı, içtikleri su ayrı gitmeyen dost, arkadaş. (*Bor –Nğ.)

ekizler Sabaha yakın güney doğuda görülen iki yıldız. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Kayadibi *Yeşilova, Bucak –Brd. *Tavas –Dz.; Fili *Biga –Çkl.)

ekki (I) [→ **eke** (II) **-1**]

ekki (II) Ham derilerin üzerine ekilen ve yayık tulumlarını pişirmek ve korumak için kullanılan, çam kabuğundan yapılmış bir

toz. (Sarıvadi, Gargara *Ermenek ve köyleri, Bolay –Kn.; *Anamur, Civanyaylağı *Mersin –İç.)

ekkin Örümcek. (Sulutaş *Sille –Kn.)

ekleme Ayakkabı pençesi, yama. (–Nğ.)

ekleşik **1.** Bitişik. (Karabüzey *Araç –Ks.; *Vakfıkebir –Tr.) **2.** Akrabalık, ilgi. (–Tr.)

ekleşikli İlgili, akrabadan birisi. (–Tr.)

ekleşmek (I) **1.** Sataşmak, birinin başına belâ olmak. (Yayla *Tefenni, Kozağaç *Gölhisar, Kozluca –Brd.; *Akyazı ve çevresi –Kc.; *Düzce, Himmetoğlu *Göynük, İğneciler *Mudurnu, –Bo.; Yakademirciler, Aliköy *Çaycuma –Zn.; –Ks.; –Çkr.; *Kargı –Çr.; Mardar *Bafra, *Çarşamba –Sm.; Çilehane *Reşadiye –To.; *Perşembe, Salman *Akkuş, Bayadı, Uzunmusa –Or. ve köyleri; *Maçka ve köyleri –Tr.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; –Krş.; *Mut ve köyleri –İç.; Eldirek, Dont *Fethiye ve köyleri, Yerkesik –Mğ.; *Lüleburgaz, Çavuşköy *Babaeski –Krk.) **2.** Eklenmek, katılmak: *Düğüne gidiyorlarmış, ben de ekleştim gittim.* (–Es. ve köyleri) **3.** Bir başkasına uymak, arkadaş olmak. (–Tr. ve ilçeleri) **4.** Yanaşmak, birleşmek, birbirine değmek: *Amcamın evine ekleşik olan bizimkidir.* (Bekilli *Çal –Dz.)

ekleşmek (II) Köpekler çiftleşmek. (Ceylanköy *Lüleburgaz –Krk.)

ekleştirmek (I) Tokat, yumruk vurmak. (*Düzce –Bo.)

ekleştirmek (II) İğreti olarak eklemek, birleştirmek. (*Düzce –Bo.)

eklize at Atın kuyruğu. (Kösten, Honaz –Dz.)

ekmāşı [→ **ekmek aşı -1**]

ekme Tarlaya tohum ekme işi: *Ekmeleri bitirince öküzleri satacağım.* (Eğrigöz *Emet –Kü.)

ekmek aşı [**ekmāşı**] **1.** Kurumuş ve bayatlamış ince ekmek dilimlerini soğan, kıyma ya da bulgurla pişirip, üzerine sarmısaklı yoğurt dökerek yapılan bir çeşit yemek. (–Sm.; Sarı *Merzifon –Ama; –To.) [**ekmāşı**] : (Sarı *Merzifon –Ama.; –To. ve çevresi) **2.** [→ **epbeyaşı**]

ekmekci Çocukların oyun oynadıkları aşıkların toka tarafı. (–Rz.; –Ar.)

ekmekci çırağı Aşığın çukur tarafı. (–Nğ.)

ekmekcik (I) Küçük, beyaz ekmek. (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)

ekmekcik (II) [→ **ebegömeci** (I)]

ekmek dürümü Pide ya da yufka ekmeğin içine, peynir vb. şeyler konulup büküldükten sonra aldığı şekil. (–Ank.)

ekmeketeği Sofra. (–Gaz.)

ekmekevi Yemek yapılan ve yenilen oda. (*Safranbolu –Zn.)

ekmek kapağı Saç üzerinde pişirilen ekmekleri çevirmek için kullanılan tahta araç. (Bayadı –Or.)

ekmek karıştırmak Düğünden bir hafta sonra kız evinden el öpmek için oğlan evine gitmek. (*Burhaniye –Ba.)

ekmek keları Kertenkele. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

ekmeklemek Ev halkını, misafirleri doyurmak, onlara yemek çıkarmak. (Çavuşbucağı *Silifke –İç.)

ekmeklik (I) İnek, öküz, manda gibi hayvanların gerdanından sarkan kısım. (Küpesi, –Ezc.; Uğurlu, *Ermenek –Kn.; Kırıklı *Karaisalı –Ada.)

ekmeklik (II) Bönlüğü yüzünden başkalarına alay konusu olan adam. (–Tr.; *Antakya –Hat.)

ekmeklik (III) **1.** Pişirilen ekmeklerin konulduğu yer. (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; Çepni *Gemerek, Hacılyas *Koyulhisar –Sv.) **2.** Ekmek koymak için yapılan örme kap. (–Gaz.)

ekmek mendili İçine yufka ekmeklerinin konulduğu kare şeklinde ve bir metre genişliğinde bez. (*Senirkent –Isp.)

ekmek uması Ufalanmış ekmeği yağda kızartarak yapılan bir çeşit yemek. (–Kn.)

ekme sovan Tohum olarak kullanılan arpacık soğanı. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

ekne Ense. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

ekrut Gevşek, miskin, tembel. (Bahadın –Yz. Türkmenleri)

eksan [→ **eğsen**]

ekselek Cömert. (Yakaköy *Gelendost –Isp.)

eksen [→ **eğsen**]

eksepekse söylemek İleri geri can sıkacak şekilde konuşmak. (–Gaz.)

ekser (I) [→ **enser**]

ekser (II) Arasıra, ekseri, çoğunlukla. (*Akyazı çevresi –Kc.; Muradiye –Rz.; Uşhum *Yusufeli –Ar.)

eksevü [→ **eğsi** (I) **-1**]

eksi (I) [→ **eğsi** (I) **-1**]

eksi (II) **1.** Eski, bayat. (Çayağzı *Şavşat –Ar.; *Zara –Sv.) **2.** Kullanılmış eşya. (Çayağzı *Şavşat –Ar.; *Zara –Sv.)

eksi (III) [→ **ekis -2**]

eksigetek [→ **eksiketek**]

eksik (I) Zamanı gelmeden doğan insan ya da hayvan yavrusu. (*Refahiye çevresi –Ezc.)

eksik (II) [→ **eksiketek**]

eksiketek [**egsiketek, eğsigetek, eğsik** (I), **eğsiketek, eğsikli, eğsügetek, eksigetek, eksik** (II), **eksiketekli, eksikli, eksüetek, eksügetek, eksüvetek, esgieteyh, esik** (III), **esikli, esketek, eskietek, evsüketekli, evsüklü, eysikli, eysüketek**] Kadın. (*Sandıklı, Çiftlik *Dinar –Af.; Çıtak, *Çivril, *Sarayköy ve köyleri, –Dz.; –Ba.; –Brs.; Bozan, Keskin –Es.; *İzmit– Kc.; Çengelköy, –Ist.; –Ks.; *Osmancık, *İskilip –Çr.; *Vezirköprü, –Sm.; –Ama.; Çayır *Zile –To.; –Rz.; Uşhum *Yusufeli –Ar.; –Ezm.; Sosunga *Çayırlı, –Ezc.; *Nazimiye –Tn.; Harput, *Ağın, *Keban –El.; –Gaz.; Ortaköy *Şarkışla, Hacılyas *Koyulhisar, Çepni *Gemerek, *Gürün, Soğukpınar *Kangal, Tutmaç –Sv.; –Ank.; *Develi –Ky.; *Bor –Nğ.; *Karaman –Kn.; *Kozan, –Ada.; –İç.; Bağyaka *Finike –Ant.)

[**egsiketek**] : (Tepeköy *Torbalı –İz.; Üçem *Balâ –Ank.)

[**eğsigetek**] : (*Ermenek –Kn.)

[**eğsik** (I)] : (Köprü *Keskin –Ank.)

[**eğsiketek**] : (*Bünyan –Ky.; *Bor –Nğ.)

[eğsikli] : (Uluborlu *Senirkent –Isp.; –Ist.; –Çr.; *Bünyan –Ky.; *Bor –Nğ. ;*Ermenek ,–Kn.; Ulaşköyü *Tarsus, Ayvagediği *Mersin –İç.)

[eğsügetek] : (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

[eksigetek] : (*Reşadiye –To.; –Sv.)

[eksik (II)] : (*Antakya ve köyleri –Hat.; –Nğ.)

[eksiketekli]: (Yukarıdinek *Şarkîkaraağaç –Isp.; *Kurşunlu –Çkr.)

[eksikli] : (*Sarayköy ve köyleri –Dz.; *Sivrihisar, Tokat –Es.; Fındıklı, –Ist.; *Alaca –Çr.; *Zile ve köyleri –To.; Çepni *Gemerek, Maksutlu, E. Hüyük *Şarkışla –Sv.; *Keskin, –Ank.; *Develi –Ky.; *Bor –Nğ.; *Ereğli, *Bozkır –Kn.; İncirlik, –Ada.; Emirler *Mersin –İç.)

[eksüetek] : (Kızılköy –To.)

[eksügetek] : (–To.)

[eksüvetek] : (–Sv.)

[esgieteyh] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)

[esik (III)] : (–Gaz.; –Ank. ve köyleri)

[esikli] : (–Dz.; Hasanoğlan, –Ank.; Avşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.; *Tarsus –İç.; Boğalar *Fethiye –Mğ.)

[esketek] : (–Ezm.; Ergani –Eze.; –Ml.)

[eskietek] : (*Varto –Mş.)

[evsüketekli] : (Dadıy –Bo.)

[evsüklü] : (*Ayaş –Ank.)

[eysikli] : (*Sivrihisar –Es.)

[eysüketek]: (Uluşiran *Şiran –Gm.)

eksiketekli [→ **eksiketek**]

eksik iş Ayıp sayılacak, kusurlu iş ve hareket: *Benim eksik işim mi var, çekinecegim?* (–Dz.)

eksiklemek Tökezlemek, sürçmek nedeniyle vücudun bir tarafını incitmek. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

eksikli [→ **eksiketek**]

eksikli eksikli durmak Suçlu suçlu durmak. (İshaklı *Çivril –Dz.)

eksilmek Karakter ve onurundan birşeyler kaybetmek: *Sana öyle dedik diye eksildin mi?* (–Rz. çevresi)

eksin (I) **1.** İhtiyar. (Narlıdere –İz.) **2.** Yaşlılık ya da şiddetli bir hastalık nedeniyle bunamış (kimse). (Burhaniye *Nazilli –Ay.)

eksin (II) [→ **ekis -2**]

eksiran 1. [→ **eğsiran**] **2.** [→ **eyiş (I) -1**]

eksiranı [→ **eğsiran**]

eksüetek [→ **eksiketek**]

eksügetek [→ **eksiketek**]

eksüvetek [→ **eksiketek**]

ekşi 1. Limon. (–Nğ.) **2.** Üzümden yapılan biraz ekşi pekmez. (Yusufuşağı, Kürtü, Solakuşağı *Şeref-likoçhisar –Ank.) **3.** Domates salçası. (Dikici *Dinar –Af.; Uluğbey *Senirkent –Isp.; Karamanlı *Tefenni –Brd.)

ekşice İlkbaharda kurak yerlerde biten ekşi bir ot. (*Ağın, *Keban –El.)

ekşihamur Hamur mayası. (Çöplü *Çivril –Dz.; *Kurşunlu –Çkr.)

ekşikara 1. Büyük, siyah, sulu ve iri taneli bir çeşit üzüm. (Yayla *Tefenni –Brd.; *Sarayköy köyleri, Yukarı Seyit, Ekse *Çal –Dz. ;*Nizip –Gaz.; *Hadım –Kn.)

2. Siyah, sulu iri ve ekşi karadut. (Bebek *Beşiktaş –Ist.; *Safranbolu –Zn.; *Bodrum –Mğ.)

ekşikulak [**ekşilik, ekşimelek, ekşimenek, ekşimik** (IV), **ekşincik, eşimcik, eşki** (II), **eşkimelek, eşkimen**] Kuzukulağı. (Büyükkabaca *Senirkent –Isp.; Yayla *Tefenni, Aziziye –Brd.; *Sarayköy, *Buldan ve çevresi, Eziler, Güney, Bulkaz *Çivril, Ekse *Çal –Dz.; *Alaşehir –Mn.; Yeniköy, *Savaştepe –Ba.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; *Ermenek köyleri –Kn.; Aslanköy *Mersin –İç.; *Marmaris, Yerkesik –Mğ.)

[**ekşilik**] : (Cabertarar *Alaşehir –Mn.)

[**ekşimelek**] : (Eskipazar, Bayadı –Or.; Izgın *Elbistan –Mr.)

[**ekşimenek**] : (*Pazarcık –Mr.)

[**ekşimik** (IV)] : (Bereketli *Tavas –Dz.)

[**ekşincik**] : (Çamlıca –Ist.)

[**eşimcik**] : (Kırcaklı, Dallıca *Nazilli, Eymir *Bozdoğan –Ay.)

[**eşki** (II)] : (Sosunga *Çayırlı –Ezc.)

[**eşkimelek**] : (*Afşin ve köyleri –Mr.)

[**eşkimen**] : (*Şarkışla ve köyleri –Sv.; Kayışlı –Mr.)

ekşileme Hamur köftesi. (Yeniköy *Çerkeş –Çkr.)

ekşili (I) Turşu. (Topkaya, Karatepe –Es.; –Ur.; *Nizip –Gaz.)

ekşili (II) **1.** Buğday ununa ekşimiş maya katarak yapılan ekmek. (Dülgerli *Karadere ve çevresi –Rz.) **2.** Ekşi meyve koruklarını haşlayarak doğranmış ekmeğin üzerine koyup, daha da üstüne yağ ve kavurma dökerek yapılan bir çeşit yemek. (–Ezc.; –Nğ.) **3.** Maydanoz, sirke ve soğan ile pişirilen balık tavası. (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.) **4.** Ekşimiş yemek. (–Rz.) **5.** Yemlik otlardan kaynatılarak ekşimiş yoğurtla yapılan yemek. (Topkaya, Karatepe –Es.)

ekşilice Sarı renkli, huni biçiminde, soğan köklü bir bitki. (–Kıbrıs)

ekşilik [→ **ekşikulak**]

ekşime [**ekşitme** (II) **-2**] Hoşnutsuzluk. (–Nğ.)

[**ekşitme** (II) **-2**] : (–Nğ.)

ekşimek (I) Surat asmak. (–Kr.)

ekşimek (II) [→ **ekşimik** (I)]

ekşimelek [→ **ekşikulak**]

ekşimen Yeşil köklü ve yuvarlak yapraklı mayhoş bir bitki. (Avşar köyleri *Pınarbaşı, Akkışla –Ky.)

ekşimenek [→ **ekşikulak**]

ekşimik (I) [**eğşimik, ekşimek** (II), **ekşimük** (II)] Kaynatılmış ayran ya da kesilmiş sütten yapılan kesmik ya da çökelek. (–İz.; –Ba. ve çevresi; Fili *Biga –Çkl.; *Mustafa Kemal Paşa, –Brs.; Saka, –Kü.; –Es.; *Akyazı, *Kandıra –Kc.; *Düzce –Bo.; Aksaray –Ist.; –Sm.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Dont *Fethiye –Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.; *Saray –Tk.; Rusçuk, Tutrakan, Bulgaristan.)

[**eğşimik**] : (Karaköy, Sultançayır ve köyleri *Susurluk, Yeniköy, –Ba.; –Es. köyleri; –Ama.; –Nğ.; Höketçe *Saimbeyli –Ada.; Değirmenci *Uzunköprü –Ed.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

[**ekşimek** (II)] : (*Edremit –Ba.)

[**ekşimük (II)**] : (*Düzce –Bo.)
ekşimik (II) Sucuk. (–Ky.)
ekşimik (III) [→ **ekşimük** (I)]
ekşimik (IV) [→ **ekşikulak**]
ekşimük (I) [**ekşimik** (III)] Yeşil köklü ve yuvarlak yapraklı mayhoş bir bitki. (Dereköy –To.; Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**ekşimik** (III)] : (–Çr.)
ekşimük (II) [→ **ekşimik** (I)]
ekşincik [→ **ekşikulak**]
ekşi ot Çiy olarak yenilen bir çeşit ot. (–Brs.)
ekşi sıkmak **1.** Can sıkmak. (Köfünye, Larnaka –Kıbrıs) **2.** Kırıcı sözler söylemek. (Köfünye, Larnaka –Kıbrıs) **3.** Fazla konuşup yanındakilerin başını ağrıtmak. (Köfünye, Larnaka –Kıbrıs)
ekşisıran [→ **eğsiran**]
ekşisu Maden suyu. (*Vezirköprü –Sm.; *Zile –To.; Divriği *Refahiye –Ezc.)
ekşitme (I) **1.** Yılan yastığı denilen bitkiyi ekşitip, mayalatarak yapılan ekşi lapa. (*Kilis –Gaz.) **2.** Hamuru mayalama. (*Çal –Dz.) **3.** Mayanın tavını geçirme. (*Çal –Dz.) **4.** Sütten yoğurt yapıp tulumda ekşittikten sonra yayıkta yağını çıkarma. (Oğuz *Acıpayam –Dz.; Bahçeli *Bor –Ng.)
ekşitme (II) **1.** Yüzü gülmez insan. (Salarha –Rz.) **2.** [→ **ekşime**]
ekşitme (III) Bir şeyin doğal biçiminin değişmesi. (Salarha –Rz.)
ekte (I) [→ **ekti** (I) **-1**]
ekte (II) [→ **ékde** (II)]
ekti (I) [**ehdi** (II), **ehti** (I), **ekdi** (I) **-1, 2, 3; ekte** (I), **ektioğlak**] **1.** Anası ölüp de başka bir koyuna alıştırılan ya da elde beslenen kuzu. (Güney *Yeşilova –Brd.; Ekse *Çal, *Sarayköy ve köyleri, Bereketli *Tavas –Dz.; Alanlı –Ay.; –İz.; –Ba.; Seydiömer –Kü.; –Ist.; –Sm.; *Refahiye –Ezc.; *Beypazarı –Ank.; Fakıekinciliği *Pınarbaşı –Ky.; Üzümlü –Mğ.)
[**ehdi** (II)] : (*Ünye ve çevresi –Or.)
[**ehti** (I)] : (*Alayunt –Kü.)
[**ekdi** (I) **-1**] : (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Yayla *Tefenni –Brd.; Kayakköy *Çivril, Kösten, Honaz –Dz.; Sürez *Bozdoğan –Ay.; *Alaşehir –Mn.; –Çkr.; *Kargı –Çr.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; Bezkese *Köyceğiz, Dont *Fethiye ve köyleri –Mğ.)
[**ekte** (I)] : (Aşağı tuzlukçu *Akşehir –Kn.; –İç.)
2. Önüne gelen koyunu emen kuzu. (Başpınar *Tefenni –Brd.; *Gördes ve köyleri –Mn.)
[**ekdi** (I) **-2**] : (*Sorgun –Yz.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Ermenek ve köyleri –Kn.)
[**ektioğlak**] : (Eymir *Bozdoğan –Ay.)
3. Başkasının otlağından geçinen (hayvan). (*Kula –Mn.) **4.** Alışkın, evcil (hayvan). (Kılkış –İz.; İğdecik, Sancaklıboz –Mn.; Tekke *Taşova –Ama.; –Mr.; Navdalı *Mut, *Mersin ve köyleri –İç.)
[**ekdi** (I) **-3**] : (*Eşme ve çevresi –Uş.; –Kü.; –Gaz.; *Pazarcık –Mr.; Aslanköy *Mersin, *Mut ve köyleri–İç.)
5. [→ **ékde** (I)]
ekti (II) [**ehdi** (I), **ehti** (II) **-1, 2; ekdi** (II) **-1, 2**] **1.** Asalak, başkalarının sırtından geçinen. (Koza-

ğaç *Gölhisar –Brd.; *Bergama –İz.; –Brs.; Çavuşcu *Ilgın –Kn.; Sidek *Kaş –Ant.)
[**ekdi** (II) **-1**] : (Kumdanlı *Yalvaç –Isp.; Bulkaz *Çivril, Yukarıseyit *Çal, Honaz –Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; *İskilip –Çr.)
2. Cimri, pinti, görmemiş. (*Devrek –Zn.; *Tarsus –İç.; –Ed.; *Vize, Çavuşköy *Babaeski –Krk.)
[**ehdi** (I)] : (Uluşiran *Şiran –Gm.; *Divriği –Sv.; Sekli *Beypazarı –Ank.)
[**ehti** (II) **-1**] : (*Düzce –Bo.; *Devrek –Zn.; Uluşiran *Şiran –Gm.)
3. Arsız, yüzsüz, görgüsüz. (Beylerli –Dz.; Narlıdere, Kozanlı *Ödemiş –İz.; Yeniköy –Ba.; Gölcük *Bayramiç –Çkl.; Dayakadın *Çatalca –Ist.; *Gürün –Sv.; İvriz –Kn.)
[**ehti** (II) **-2**] : (*Devrek –Zn.)
[**ekdi** (II) **-2**] : (Ovacık *Tavas –Dz.; Birgi *Ödemiş –İz.; Yeniköy –Ba.; –Es. ve köyleri; Bizmişen –El.; Çamova *Divriği, *Gürün –Sv.)
4. Dilenci tabiatlı. (Honaz –Dz.; *Savaştepe ve köyleri –Ba.; *Alucra –Gr.; –Yz.; *Bor –Nğ.; Zanapa *Ereğli –Kn.; Abdurrahmanlar *Serik –Ant.) **5.** Her şeyden tatmak isteyen. (Narlıdere –İz.; Zanapa *Ereğli –Kn.) **6.** Obur. (–Bo.) **7.** Aşağılık (kimse). (Çiğiller *Gördes –Mn.;– Kü.)

ekti (III) **1.** Anası ve babası olmayan (çocuk). (*Tire, –İz.; *Kula –Mn.; *Kargı –Çr.; –Nğ.; *Milas –Mğ.) **2.** Atılmış, bırakılmış (çocuk). (*Tire –İz.; –Nğ.) **3.** Kimsesiz. (Büyükkabaca *Senirkent –Isp.; –İz.)

ekti (IV) [**ekdi** (III)] **1.** Dağınık, düzensiz. (–Gr.) **2.** Hizmetçi. (–Isp.; Bağyaka *Finike, *Elmalı –Ant.)
[**ekdi** (III)] : (*Boyabat –Sn.) **3.** Çok gezen. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

ekti (V) **1.** Uyanık, işini bilen. (Kurugöl *Mucur –Krş.) **2.** Dalkavuk. (*Bergama –İz.; *Lapseki –Çkl.)

ekti (VI) Büyümüşte küçülmüş, yaşı ile bağdaşmayan sözler söyleyen. (–Çr.; Gömek, –Kn.)

ekti (VII) **1.** Metres, kapatma. (*Marmaris –Mğ.) **2.** Pezevenk, yolsuz birleşmelere aracılık eden (kimse). (–İz.)

ékti ékti konuşmak [**ektileşmek** (I)] Küçük çocuklar büyükler gibi her şeye akıl erdirerek konuşmak. (–Çr.)
[**ektileşmek** (I)] : (–Çr.)

ektileşmek (I) [→ **ékti ékti konuşmak**]

ektileşmek (II) Tok gözlü iken dilenci tabiatlı olmak. (*Bor –Nğ.)

ektilik Dilenci tabiatlı olanın, asalaklık edenin hali. (*Bor –Nğ.)

ektioğlak [→ **ekti** (I) **-2**]

eküge Su yollarının bölünme yeri. (–Vn.)

eküntü [→ **ekinti**]

ek yok Kimsesiz, yalnız, garip. (Kayaköy *Gelendost –Isp.)

ekyuk Kabuk. (Avşar, Akçalar, Kocullar *Eğridir –Isp.)

el (I) İlgi. (Büyükkabaca *Senirkent, *Eğridir ve köyleri –Isp.; –Brd.; Yukarı Seyit *Çal, Bereketli *Tavas –Dz.; Tokat –Es.; *Merzifon –Ama. ve çevresi; Tepeören –Gr.; *Antakya –Hat.; –Sv.; –Nğ.; Dont *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

él (II) Memleket. (Merdinik *Göle –Kr.; Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.; *Anamur –İç. köyleri)

el (III) **1.** Çelik oyununda bir bölüm. (Karamanlı *Tefenni –Brd.) **2.** Birkaç kişinin kuvvetlerini denemeleri için belirli bir yerden attıkları demirden bir oyun aracı. (Eşke *Divriği –Sv.)

el (IV) Bir yerde yaşayanlar, oturanlar. (*Mut köyleri –İç.)

el (V) Havan tokmağı. (–Tr.)

el (VI) **1.** Irgatın bir seferde biçtiği ekin bölüğü. (*Mersin –İç. ve birçok köyleri.) **2.** Evlek boyunca tohum saçarak gidiş ya da geliş. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

el (VII) Aynı cins yaprakların toplanması. (–Sm. ve çevresi.)

el (VIII) Neden, sebep : *Senin elinden gördüğüm zararlar bini aştı.* (–Sm.)

elacinli melacinli [elcēş melceş] Benekli, karmakarışık. (–Bo.; –Ank.) **[elcēş melceş] :** (–Krş.)

elaç İlâç. (*Birecik –Ur.)

elāgöz Çiğdemgillerden yumrusu yenen bir çeşit çiçek. (Salda *Yeşilova –Brd.)

elağacı 1. Dokuma tezgâhlarında üzerine bez sarılan ve selmin denilen 25-40 cm. boyundaki ağaç parçası. (Kadıköy –Dz.; *Merzifon ve köyleri –Ama.) **2.** Sap arabalarında, yük yüklendikten sonra halatları –urganları– üzerine sararak gerdirmeye yarayan dolabı çevirmek için kullanılan 75-100 cm. boyundaki ağaç kol. (*Merzifon köyleri –Ama.)

elağız 1. Dedikoducu. (–Ist.) **2.** Başkasının sözüne inanan (kimse). (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

elağızda İlk ağız, ilk sefer, ilk kez. (*Silifke –İç.)

elâğız vermemek Çok perişan bir halde olmak. (–Çr.)

el ağzı Başkalarının ağzı, başkalarının söylediği. (Ersis *Yusufeli –Ar.)

el ağzına bakmak Başkasının sözüne kapılarak hareket etmek. (–Gm.)

el almak (I) İzin almak. (*Kandıra –Kc.)

el almak (II) [→ **el tutmak** (II) **-1**]

el altı (I) **1.** Her işe karışan (kimse). (–Gaz.) **2.** Aracılık eden (kimse). (–Gaz.) **3.** Bina yapılırken yardım eden gündelikci. (*Kilis –Gaz.)

el altı (II) Yazı yazılırken kâğıdın altına konan altlık, sümen. (*Merzifon –Ama.; –Gaz.)

elāmencik İspinoz kuşu. (*Osmaniye –Ada.)

elarabası Bisiklet. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

el arı El kınaması, elin ayıplamasından utanma. (*Dinar –Af.)

elāşsız Çaresiz, onulmaz. (*Iğdır –Kr.)

el atmak [→ **el tutmak** (II) **-1**]

elāvay (I) [→ **elevay -1**]

elāvay (II) [**elāvaycı -1, 2**] **1.** Her şeye ağlayan, küsen, bağıran çağıran (kimse). (*Mucur –Krş.) **[elāvaycı -1] :** (*Mucur –Krş.) **2.** Söz götürüp getiren (kimse). (*Mucur –Krş.) **[elāvaycı -2] :** (*Mucur –Krş.)

elāvaycı 1. [→ **elāvay** (II) **-1**] **2.** [→ **elāvay** (II) **-2**]

el avı El yordamı. (*Ulubey, Bayadı ve çevresi –Or.; *Tirebolu –Gr.)

el ayağa düşmek İhtiyarlar, maddî manevî başkalarının yardımına muhtaç duruma düşmek. (Kızılköy *Dinar –Af.)

el ayağa kavuşmak Doğurmak. (insan için). (–Gaz.)

el ayak Küçük çocukların beden eğitimi. (Hisarcık *Yayladağı –Hat.)

el ayak taşı El ya da ayağı ovmaya yarayan taş. (Oğuz *Acıpayam –Dz.)

el bardağı 2-3 kg. su alabilen ağaç testi. (Yassıören *Senirkent –Isp.)

elbaş Çocukların beş taşla oynadıkları bir oyun ki, taşın birini ellerine alıp, dördünü yere koyarak ellerindeki taşı havaya atıp yerdekilerini kaparlar. Çocuklar bu oyunu oynayacakları zaman "elbaşım, etek taşım, yüzük taşım, toptaşım" diye birbirlerini çağırıp oyuna başlarlar. (–Çr.)

elbaşı **1.** Oyunda ilk oynayan (kimse). (Bereketli *Tavas –Dz.; –Ur.; *Dörtyol –Hat.) **2.** Bir soyun başı ya da aşiret beyi. (Avşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.)

elbaşta [→ **elbeşte** (I) **-1**]

elbaydan **1.** Cömert, gözü tok. (Uluşiran *Şiran –Gm.) **2.** Zenginmiş gibi gereksizce harcayan, savurgan. (Uluşiran *Şiran–Gm.)

elbeli Çelik çomak oyununda atılan çeliğin, karşıdaki oyuncu tarafından tutulması. (–Krş.)

elbende Çocukların birbirlerine el vurup kaçarak oynadıkları bir oyun. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

elbende kuşak Büyük kızların oynadıkları bir çeşit oyun. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

elbere Kıvam. (–Ank.)

elberek İki kişi arasında söz getirip götüren (kimse). (Gümele *Söğüt –Bil.)

elbermek Alıvermek, alıp getivermek. (–Ba.)

elberesini almak Kıvamına gelmek. (–Ank.)

elbesi Elde beslenen koyun vb. hayvanlar. (–Ist.)

elbeşik (I) Saatçilerin kullandıkları bir çeşit ufak kıskaç. (–Ama.)

elbéşik (II) Çocuğun içinde 6-7 aylık olana dek yattığı ağaçtan yapılan bir çeşit beşik. (Kerkük)

elbeşik gülbeşik Çocuğun nazlandırılarak büyütülmesini anlatır. (–Çr.)

elbeşte (I) [**elbaşta, elbeştir**] **1.** Tabakların kullandıkları tekne. (*Bor, –Nğ.; –Ada.)

[**elbaşta**] : (–Çkl.)

2. Kulplu büyük kazan. (–Gaz.)

3. Kuyu çengeli. (Tömek, Saraycık, Göndere –Kn.)

[**elbeştir**] : (–Kn.)

elbeşte (II) [**elpeşte**] Erimiş, pelteleşmiş. (*Sivrihisar –Es.)

[**elpeşte**] : (*Sivrihisar –Es.)

elbeşte (III) Elinden bir iş gelmeyen. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

elbeşte dağarı Tabakların deri ıslattıkları, içine somak ve palamut konmuş tekne. (–Isp.; –Kü.)

elbeşte işi Kireçten arıtılan derileri, tabak sumağı denilen ezik ve inceltilmiş bir madde ile yapılmış çorbanın içinde döndürüp çevirme işi. (*Bor –Nğ.)

elbeştir [→ **elbeşte** (I) **-3**]

elbeyi 1. Bucak müdürü. (Gülâbi –Yz.) 2. Vali, mıntıka kumandanı. (Gâvurdağı *Osmaniye –Ada.)

elbili Ne olursa olsun anlamında. (*Antakya ve köyleri –Hat.)

elbin Karakış. (*Ezine –Çkl.)

elbir 1. Dargın olan iki kişinin arasını bulan. (*Nizip –Gaz.; *Gürün –Sv.; Fakıekinciliği *Pınarbaşı, Türkmen aşireti, Yeniköy *Bünyan –Ky.; *Kadirli –Ada.) 2. Casus. (*Antakya –Hat.; –Ky.) 3. İki sevgilinin arasını bulan. (Tokat –Es.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; Köşker –Krş.) 4. Bir işi birlikte yapanlar için kullanılır: *Bu işte onlar elbirdiler.* (Tokat, Karatepe –Es.)

elbir etmek [**elbir olmak**] Birleşmek, işbirliği etmek. (*Merzifon ve çevresi –Ama.; *Zile –To.) [**elbir olmak**]: (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

elbiri Bir kadınla, bir erkek arasında söz götürüp getiren (kimse). (*Sungurlu –Çr.; *Nizip –Gaz.; –Mr.)

elbirlik etmek İki tarafı anlaştırmak, uzlaştırmak. (*Kadirli –Ada.)

elbir olmak [→ **elbir etmek**]

elbişim İbrişim. (–Çr.)

elbiz (I) 1. Sümüklü böcek. (Kesme *Eğridir, Cebel –Isp.; *Bayburt –Gm.; Palha *Divriği –Sv.; Afşar aşireti ve köyleri, Pazarviran *Pınarbaşı –Ky.) 2. Örümcek. (Kızık *Artova –To.; Tombak *Göksun –Mr.; Erzin *Dörtyol –Hat.; Soğukpınar *Kangal, Çamova *Divriği –Sv.) 3. Örümcek ağı. (Marabuz *Elbistan –Mr.; Kuzuculu *Dörtyol –Hat.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; Gümüşkünbet *Mucur –Krş.; –Kn.; *Osmaniye –Ada.)

elbiz (II) Bitek olmayan toprak. (–Çr.; Doruk *Ceyhan –Ada.)

elbiz (III) Zararlı bir çeşit ot. (*Gürün –Sv.)

elbiz (IV) Şeytan, düşman. (–Gaz.)

elbizine Görmediği bir şeyi görmüş gibi anlatış. (*Kozan –Ada.)

elbiz kurşunu "Kulağına elbiz kurşunu çakıla" biçiminde ilenç olarak kullanılır. (–Gaz.)

elbiz yolu (I) Tarla ve bağlarda yol biçimindeki bitek yerler. (–Çr.; *Merzifon ve köyleri –Ama.)

elbiz yolu (II) Samanyolu. (–Çr.)

elboş Kız çocuklarının küçük ve yuvarlak beş taşla oynadıkları oyun. (–Çr.)

elböreği Puf böreği. (*Hozat –Tn.)

elbürgeç Birdirbir oyunu. (–Sm.)

elce (I) 1. [→ **ellice** (II) **-1**] 2. [→ **ellice** (II) **-2**]

elce (II) Küçük sepet. (–El.)

elceg 1. Kuyudan su çekilen çıkrığın el ile tutulan yeri. (–Brd.) 2. [→ **elicek** (I) **-1**]

elcek (I) 1. [→ **ellik** (I) **-1**] 2. Eli korumak için ele takılan ya da alınan kanca gibi bir araç. (*Gürün –Sv.) 3. [→ **ellik** (I) **-2**]

elcek (II) [**elçek** (II), **elecek** (I) **-3**] 1. Tırpanın el ile tutulan yeri. (Sarıkavak –Es.; –To.; –Kr. ve köyleri; *Refahiye ve çevresi –Ezc.; *Nizip –Gaz.; Ortaköy *Şarkışla –Sv.; Hasanoğlan –Ank.; *Mucur –Krş.; –Nğ. ve köyleri) [**elçek** (II)]: (Emirler *Balâ –Ank.) [**elecek** (I) **-3**]: (–Ist.)

2. Bulgur taşında elle tutulan yer. (Uluşiran *Şiran –Gm.; Çamova *Divriği –Sv.) **3.** Kapının tutacak yeri. (Ersis *Yusufeli, Bağlıca *Ardanuç, Çayağzı *Şavşat –Ar.) **4.** Harman aygıtını çevirmek için kullanılan kol. (Palha *Divriği –Sv.) **5.** [→ **elicek** (I) **-1**] **6.** [→ **elicek** (I) **-2**] **7.** Sapanın elle tutulan yeri. (–Gaz.)

elcek (III) Kuvvetsiz, zayıf kadın. (Cenciğe –Ezc.)

elcek (IV) Yağ eritmeye yarayan küçük kap. (–Mş.)

elcek (V) Küçük çekiç. (*Safranbolu –Zn.)

elcek taşı Haşhaş, tuz vb. şeyleri ezmek için kullanılan, taştan yapılmış araç. (Güney *Yeşilova –Brd.)

elcēş melceş [→ **elacinli melacinli**]

elci (I) [**elcim -1, elcimek** (II), **elcimen, elcin** (I) **-1, 2**] **1.** İnsana alışkın hayvan. (Yukarı Seyit *Çal, Çöplü, Bulkaz *Çivril –Dz.; İkipınar *Mihalıççık –Es.; *Kargı –Çr.; –Sm.; *Niksar –To.)

[**elcim -1**] : (Yeniköy –Ba.)

[**elcimek** (II)] : (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

[**elcimen**] : (Bozan –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.)

[**elcin** (I) **-1**] : (Uluğbey *Senirkent –Isp.; *Çal ve köyleri, *Sarayköy ve köyleri –Dz.) **2.** Davar sürülerinin önünde giden koyun ya da keçi. (Yukarı Seyit *Çal –Dz.; Keskin –Es.)

[**elcin** (I) **-2**] : (Honaz –Dz.)

elci (II) **1.** Amele başı. (Kuzuculu *Dörtyol –Hat.; *Bor –Nğ.; Uğurlu *Ermenek –Kn.; İncirlik –Ada.; Karakütük, Hacıhamzalı *Tarsus –İç.) **2.** Yapı ustasının yamaklığını yapan amele. (*Bor –Nğ.) **3.** Çiftliklerde çalıştırmak için amele toplayan (kimse). (Hisarcık *Yayladağı –Hat.; –Ada.) **4.** Irgatın biçeceği ekin parçasını işaretleyen, ayıran (kimse). (Bahçeli *Bor –Nğ.; *Mersin ve köyleri –İç.)

elci (III) **1.** [→ **elçi, élçi -1**] **2.** Dargın olan iki tarafı barıştıran (kimse). (Kayadibi *Yeşilova –Brd.)

elcik (I) [**elcil**] Sürüden ayrı olarak elde beslenen ve insana çok alışkın olan hayvan. (*Sandıklı –Af.; *Eğridir ve köyleri –Isp.; Yayla *Tefenni, Kuşbaba, Bucak, Kozluca, Kağılcık, –Brd.; Sürez *Bozdoğan, *Kuşadası –Ay.; *Tire, Tepeköy ve çevresi, *Torbalı, –İz.; Bağyaka *Finike –Ant.)

[**elcil**] : (Kızılköy *Dinar, *Sandıklı –Af.; Kuşbaba *Bucak –Brd.; Sarıkavak –Es.)

elcik (II) Haşhaş yağı çıkarılmakta kullanılan aygıt. (Nuribey –Af.; –Kü.)

elcik (III) **1.** [→ **ellik** (I) **-2**] **2.** [→ **ellik** (I) **-1**]

elcik (IV) [→ **elicek** (I) **-1**]

elcik (V) Dokumacılıkta gücüleri aşağı yukarı hareket ettiren demir araç. (–To.)

elcik (VI) Masa çekmelerine takılan kulp. (*Çivril –Dz.)

elcik (VII) Fışgırak denilen çocuk oyuncağının sapı ve sapın devamı olup, suyu ileri atan kısım. (Birgi *Ödemiş –İz.)

elcik (VIII) İp bükmek için kullanılan araçlardan biri. (Muradiye –Rz.)

elcil [→ **elcik** (I)]

elcillik Kalabalık, şenlikli yer. (İmamlı *Silifke –İç.)
elcim 1. [→ **elci** (I) **-1**] **2.** İyi terbiye edilmiş hayvan. (Yeniköy –Ba.)
elcimek (I) [→ **ellik** (I) **-1**]
elcimek (II) [→ **elci** (I) **-1**]
elcimen [→ **elci** (I) **-1**]
elcin (I) **1.** [→ **elci** (I) **-1**] **2.** [→ **elci** (I) **-2**]
elcin (II) Çabuk aldanan ve kanan. (*Sarayköy ve köyleri –Dz.)
elcivan Yünden yapılmış eldiven. (Körküler *Yalvaç –Isp.)
elcük Kaba rendenin karşılıklı sapları. (–Rz. köyleri)
elçağı İplik saran tahta araç. (–Çr.)
el çalmak [→ **eli şapşak vurmak**]
elçatı Ağır bir cismi kaldırmak için iki kişinin ellerinin özel bir biçimde birleşmiş durumu. (Peşman *Daday –Ks.)
elçek (I) **1.** Tencere. (Ağzıkaraca *Kozan –Ada.) **2.** Eleğin büyüğü. (*Nazimiye –Tn.)
elçek (II) [→ **elcek** (II) **-1**]
elçek (III) Vazgeç anlamında: *Ahmet'ten ne istiyirsen? Ondan elçek.* (*Iğdır –Kr.)
elçek (IV) Dik açı. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)
elçek (V) [→ **ellik** (I) **-1**]
elçek (VI) [→ **elicek** (I) **-1**]
elçek bezi İmamların ölü yıkarken ellerine sardıkları bez. (–Çr.)
elçekmek Vazgeçmek. (–Kr. ve köyleri)
el çıpbası Hamuru elde açılan ve tandırda pişirilen bir çeşit ekmek. (*Iğdır –Kr.)
elçi, élçi [**elci** (III) **-1, elçim** (VI), **elçin** (III)] **1.** Kız istemeye gönderilen kimse, görücü, dünür. (*Menemen –İz.; Yavuz *Şavşat –Ar.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.; *Erciş –Vn.)
[**elci** (III) **-1**]: (Kayadibi *Yeşilova –Brd.)
[**elçim** (VI)]: (Çayağzı *Şavşat –Ar.)
[**elçin** (III)]: (Çayağzı *Şavşat –Ar.)
2. İki kişi arasında söz getirip götüren, bunu iş ve huy edinen (kimse). (Bağıllı *Eğridir –Isp.; *Bor –Nğ.)
elçik (I) Küçük el. (–Çr.)
elçik (II) Kısa boylu kadın. (–Ezm.)
elçilik Kızla erkeğin arasını yapma işi. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
elçim (I) [**elçin** (I)] **1.** Az, bir kerede ele alınabilecek kadar az olan nesne. (Karkıncık *Artova –To.; Salman *Akkuş –Or.; –Gm.; –Kr. ve köyleri; Keçek *Oltu –Ezm.; Aşudu *Darende –Ml.; Bozüyük *Göksun –Mr.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; –Sv.; Kortulu –Krş.; Bahçeli *Bor –Nğ.; –Ada.; *Mut köyleri –İç.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.) **2.** Tutam, bir avucun alabileceği miktar, bir demet, bir parça. (Gündüzbey *Sandıklı –Af.; *Sungurlu –Çr.; *Merzifon, –Ama. ve köyleri; Uluşiran *Şiran –Gm.; Tepeköy, Ciritdüzü *Şavşat –Ar.; Yeniköy *Aşkale –Ezm.; *Ahlat –Bt.; Lohan –Gaz.; Türkçayırı *Afşin –Mr.; Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; *Gürün, Kesme *Divriği –Sv.; –Yz.; Meydanlı *Saideli –Kn.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)
[**elçin** (I)]: (–İç.)
3. Deste. (–Gaz.)

elçim (II) Ağustos böceği. (Hisarköy *Domaniç –Kü.)

elçim (III) Bilmece, bulmaca. (Evciler *Dinar –Af.)

elçim (IV) **1.** Taranmış yünü bükmek için yapılan yumak. (Ovasaray –Çr.; Afşar aşireti köyleri *Pınarbaşı –Ky.) **2.** Deste deste yapılmış yün. (Kirazlı *Şavşat –Ar.) **3.** Baş parmakla, serçe parmak arasına sarılan iplik. (Ersis *Yusufeli –Ar.)

elçim (V) Salamuraya konmak üzere dizilmiş yemeklik asma yaprağı. (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

elçim (VI) [→ **elçi, élçi -1**]

elçim kaldırmak İmece ile iş görenlere, patron bahşiş vermek (yün tararken, tarla ya da çayır biçerken, imececiler o nesneden bir tutam kaldırarak patrona gösterirler). (–Kr. köyleri)

elçin (I) [→ **elçim** (I) **-2**]

elçin (II) Kışın ocak başında öten cırcır böceği. (Köprücek *Emet –Kü.; Konurlar *İnegöl –Brs.)

elçin (III) [→ **elçi, élçi -1**]

elçiti [**elçitisi**] Mendil. (–Kü.; –Ml.)
[**elçitisi**] : (–Kü.; –Ml.)

elçitisi [→ **elçiti**]

el çorabı [→ **ellik** (1) **-1**]

elçük Küçük yüz. (Seciğen *Osmancık –Çr.)

eldaş [**eldaş üzümü**] Bir çeşit üzüm. (Çepni *Gemerek –Sv.; –Ky.)
[**eldaş üzümü**] : (Zencidere –Ky.)

eldaşı (I) [**eldaşı oyunu**] Bir çeşit taş oyunu ki bunu en çok kızlar oynar. (Kurna –Brd.)
[**eldaşı oyunu**] : (*Zile –To.)

eldaşı (II) **1.** Haşhaş sürtülen küçük taş. (Körküler *Yalvaç –Isp.) **2.** Eldeğirmeni. (Uluşiran *Şiran –Gm.; *Gürün –Sv.)

eldaşı oyunu [→ **eldaşı** (I)]

eldaş üzümü [→ **eldaş**]

eldeci Hizmetçi, hademe. (Çataloluk, Bakırdağ –Ky.)

eldeç Bulgur, mısır, buğday gibi tahılları dövmekte kullanılan taş ya da ağaçtan yapılmış dibek tokmağı. (Uzunmusa, Bayadı –Or.; *Şebinkarahisar, *Alucra, Kayadibi –Gr.)

eldem [**eldéñ** (I)] Alışkın, ehlî. (Gönen –Isp.; *Ula, Yerkesik –Mğ.)
[**eldéñ** (I)] : (Darıveren *Acıpayam –Dz.)

elde galmak (I) Mal satılmamak. (*Bor –Ng.)

elde galmak (II) [**elde kalmak**] Kopup kopup gelmek, neye el uzatılsa boşa çıkmak. (*Bor –Ng.)
[**elde kalmak**] : (*Bor –Ng.)

el değiştirmek Süt çocuklarının kollarını ve bacaklarını, çaprazlayarak vücutlarına idman yaptırmak. (–Çkr.)

eldeğirmeni Buğday, mısır gibi tahılların bulgur kıvamında öğütülmesine yarayan ve elle çevrilen değirmen. (–Tr.)

eldek (I) İhtiyat, tedbir. (–Md.)

eldek (II) Bulgur taşının üzerindeki elle tutulan kısım. (Sarıkavak –Es.)

eldek (III) Aletsiz kalma : *Kirmenimi kırıp, beni eldek koydular.* (Sarıkavak –Es.)

eldek (IV) Ele geçirilmesi kolay (kadın). (*Ödemiş –İz.)

elde kalmak [→ **elde galmak** (II)]

el demiri Marangoz ve taşçıların kullandığı ucu keskin demir. (–Tr.)

eldéñ (I) [→ **eldem**]
elden (II) Borç para alma. (–Sm.)
elden ağıza düşmek Çalışamayacak hale gelmek, sıkıntı çekmek. (*Bor –Nğ.)
elden ağıza kalmak Başkasının eline bakar olmak, kimsesiz, malsız, mülksüz kalmak. (Hisarcık *Yayladağı –Hat.)
elden almak Kurtarmak. (*Bor –Nğ.)
elden avıca galmak Varlıklı iken darlığa düşüp, yardımla geçinmek. (*Bor –Nğ.)
elden avıçtan çıkmak (I) Hasta, nöbetin şiddetinden dalmak. (*Bor –Nğ.)
elden avıçtan çıkmak (II) Avareleşmek, zaptedilmez hale gelmek. (*Bor –Nğ.)
elden ayrıksı Kimseye benzemeyen. (–Gaz.)
elden dutmak [**ele sarılmak**] Para yardımı yaparak kalkındırmak: *Elinden duttuklarının hepsi zengin oldular.* (*Bor –Nğ.)
[**ele sarılmak**] : (*Bor –Nğ.)
eldenlik Salepçilerin üzerine bardak koyup ellerinde taşıdıkları teneke bardaklık. (–Isp.)
eldeşik [→ **eldirek** (II)]
eldeve Sahtiyan yağlamaya yarayan bir çeşit araç. (–Çkl.)
el deymeni Mısır öğütmek için iki yuvarlak taştan yapılan bir çeşit değirmen. (*Düzce –Bo.)
eldığanı [**eldığına, eldovanı**] Küçük tava. (Çiftlik *Dinar –Af.; Başköy *Uluborlu, Yassıviran *Senirkent –Isp.; Güney, Horoz, Karaköy, Kurtlar, Salda, Çuvallı, Kavak *Yeşilova, Yusufça, *Gölhisar, Çerçin –Brd.; Oğuz *Acıpayam, Çıtak *Çivril –Dz.; Eymir, *Bozdoğan, Toygar *Nazilli –Ay.; Tepeköy *Torbalı –İz.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; Güğü *Elmalı, –Ant.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)
[**eldığına**] : (*Gelendost –Isp.)
[**eldovanı**] : (Kuşbaba *Bucak –Brd.)
eldığına [→ **eldığanı**]
eldirek (I) Taneleri küçük, yumuşak, rengi esmer bir çeşit buğday. (Navlu *Yeşilova –Brd.; Yukarı Seyit *Çal, *Sarayköy ve köyleri, Karahisar –Dz.)
eldirek (II) [**eldeşik**] Kalaycı kıskacı. (–Isp.; –Çkl.)
[**eldeşik**] : (–Mr.)
eldirekçi Aldatan, aldatıcı. (–Kü.)
eldirem Azıcık. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
eldirti Yabancı, ecnebi: *Eldirtinin iyisinden, bizim kötümüz yeğdir.* (*Ünye –Or.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)
eldivan [→ **ellik** (I) **-1**]
eldovanı [→ **eldığanı**]
el döymek 1. El, sıcağa ya da soğuğa dayanmak. (*Bor –Nğ.) **2.** Sıcaklık ve soğukluk derecesi el dayanacak kadar olmak. (*Bor –Nğ.)
elduran 1. Dağlarda yetişen ve çayı pişirilen bir çeşit ot. (Yayla, Başpınar *Tefenni –Brd.) **2.** Bayramlarda kabir taşlarına bağlanması görenek olan bir çiçek. (Aşağıkaraçay *Acıpayam –Dz.)
el dutamağı Rüşvet cinsinden hediye. (*Mut köyleri –İç.)
elduvan [→ **ellik** (I) **-1**]
eldüğan [→ **ellik** (I) **-1**]

eldüren Kaynatılıp ağrıyan yerlere, sıcak sıcak sarılmak suretiyle, halk arasında ilâç olarak kullanılan bir çeşit bitki. (Sarayönü –Kn.)

ele [→ **ebe** (X) **-1**]

elebek Beyaz : *Karşıdan baktım kelebek, yanına vardım elebek.* (*Çivril –Dz.)

elebez kancığı İşsiz güçsüz olup, gönül eylemek için avare avare dolaşan. (Ceylanköy *Lüleburgaz –Krk.)

elecek (I) **1.** Dibek tokmağı. (Bağıllı *Şarkîkaraağaç –Isp.; Danışman *Fatsa, Akpınar –Or.; Şehli –Gr.) **2.** [→ **elicek** (I) **-1**] **3.** [→ **elcek** (II) **-1**]

elecek (II) [→ **ellik** (I) **-1**]

elecek (III) Loğ taşını çeken demir ya da ağaç sap. (Morcalı *Karaman –Kn.)

elecek (IV) Ocak karıştırmaya yarayan uzun sırık. (*Ermenek –Kn.)

elecik (I) **1.** Bağevi, kulübe. (Afşar köyleri *Pınarbaşı, Köyer –Ky.; –Ant.) **2.** Çocukların yaptıkları oyuncak ev. (Şahmuratlı –Yz.)

elecik (II) Tulumba kolu. (–Çr.)

eledo İletiver, veriver anlamında kullanılır. (Yağlılar *İvrindi –Ba.)

ele dolamak Sıkıca sarılmak : *Eline doladı gayrı.. Bu işi başa çıkarır.* (*Bor –Nğ.)

ele düşmek Ortaya düşmek (kadın için). (*Bor –Nğ.)

eleee Biriyle alay ederken kullanılır. (Sürez *Bozdoğan –Ay.)

eleey Korku bildirir ünlem. (Navlu *Yeşilova –Brd.)

elefe Düzgün, değerli söz. (*Kilis –Gaz.; Kuzuculu, Büyükçaylı *Dörtyol –Hat.; Gâvurdağı *Osmaniye –Ada.)

elegei [→ **elekçi -2**]

eleget [**eleket**] Kaldıraç. (*Ermenek –Kn.)

[**eleket**] : (*Ilgın –Kn.)

elegöre [**elgöre**] Uygun. (*Atabey –Isp.; Alaeddin *Acıpayam –Dz.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; –İç.)

[**elgöre**] : (Vazıldan *Divriği –Sv.)

eleği [→ **eliğ**]

eleği başında Çingene kadınlarına benzeyen arsız kadın. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

eleğimsema [→ **ebeğimsağma**]

eleğore Başka zamanlardakine nisbetle, diğerlerine nazaran anlamında. (İncekum *Silifke –İç.)

eleh (I) [→ **ebe** X) **-1**]

eleh (II) [**eleyman**] Elek. (Zarşat –Kr.)

[**eleyman**] : (Karakuyu –Mğ.)

eleh (III) Dağlarda yaşayan ve keçiye benzeyen bir hayvan. (*Kargı –Çr.)

eleḫmeg Götürmek, vermek. (–Brd.)

elekci karısı Hırsızlık vb. işler yapan, korkusuzca dolaşan kadın. (Elbengi *Yalvaç –Isp.)

elekçi [**elegci**] **1.** Dilenci. (*Merzifon ve köyleri –Ama.; –Yz.; *Bor, –Nğ.) **2.** Kavgacı, küfürbaz, çingene, çingene mizaçlı. (–Çr.; *Merzifon ve köyleri –Ama.)

[**elegci**] : (Hasanoğlan –Ank.) **3.** Zevksiz, tabiatsız. (*Maçka –Tr.)

elekçi karısı Çok gezen, evde durmayan kadın. (Navlu *Yeşilova –Brd.)

elekçi yükü Göç anında önden gönderilen eşya. (Vazıldan *Divriği –Sv.)

elekenti Hava alan, rüzgâr tutan (yer) : *Ne güzel elekenti yer. Bu gün hava elekentilik.* (Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

eleket [→ **eleget**]

elekkeçi Ceylan. (–Gr.)

eleklemek Kapı kapı dolaşmak, çok gezmek. (–Sm.; *Vize –Krk.)

elekmek [→ **elikmek** (I)]

elekmeği Başkasının işinde boğaz tokluğuna çalışan kimsenin söylediği söz. (*Acıpayam –Dz.)

elektrik Cep feneri. (Bekilli *Çal –Dz.)

elele [→ **ebebe** (II)]

elelele Ah, of, ay anlamında ünlem. (*Yalvaç –Isp.)

éleleyh O tarafa. (İrişli, Bayburt, *Selim, *Sarıkamış –Kr.)

el eli ebem eli El el üstünde kimin eli var oyunu. (*Güdül, *Ayaş –Ank.)

el eline bakası Başkasına muhtaç olasın anlamında ilenç. (Balıkhisar *Şiran –Gm.)

elellezi İki takım halinde oynanan bir oyun. (Takımlardan birinden bir oyuncu, diğer takımdaki oyunculara vurabilmek için takımın içine girer, vurabildiklerine yakalanmadan kendi tarafına kaçarsa vurdukları, kaçamazsa kendisi oyun dışı edilir.) (*Antakya –Hat.)

el elması Çok sevilen, el üstünde tutulan (kimse). (–Sm.)

elem (I) Sığırlara verilen yem. (–Gaz.)

elem (II) O derece, öyle. (Çarıkçı *Iğdır –Kr.)

elematmak Samanla karıştırılarak öküzlere verilen bir çeşit yem. (–Gaz.)

elembe (I) Fakat. (Yenice *Karacasu –Ay.)

elembe (II) [→ **elemit** (I)]

eleme [→ **elemit** (I)]

elemehere 1. Gerçekten. (Aşudu *Darende –Ml.) **2.** Kelli felli. (Aşudu *Darende –Ml.)

elemek (I) Sorulan şeye kaçamaklı cevap vermek, yanıltmak. (–Krş.)

elemek (II) Eylemek, etmek. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

elemen [**eliman** (II)] Elek. (Üçkuyu *Bolvadin –Af.)

[**eliman** (II)] : (–Çr.)

elemet 1. Çok. (Boyalı –Kn.; –İç.) **2.** İri, büyük, kocaman. (Tahtacı aşireti –Isp.; Cenciğe –Ezc.; Uluşiran *Şiran –Gm.)

elem etmek Utanmak. (Bekilli *Çal –Dz.)

elemi Öyle mi. (Bereketli *Tavas –Dz.; Karabüzey *Araç –Ks.; –Gaz.; Salamanfakılı –Yz.)

elemit (I) [**elembe** (II), **eleme, elemiye, elemle, elemli, elemliğe, elemne, elemüt, elemya, elemye**] İplik sarılan çıkrık. (Siği *Mudanya –Brs.; –Sn.; Mardar *Bafra, *Çarşamba –Sm.)

[**elembe** (II)] : (*Ermenek –Kn.)

[**eleme**] : (–Ist.; *Akseki –Ant.)

[**elemiye**] : (–Kn.)

[**elemle**] : (*Eşme –Uş.; *Ödemiş –İz.; –Ada.)

[**elemli**] : (–Sn.; –Sm.; *Küre –Ks.)

[**elemliğe**] : (–Ed.)

[**elemne**] : (*Gördes –Mn.; *Edremit –Ba.; –Brs.; Osmaniye *Ilgın –Kn.; *Bodrum –Mğ.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

[**elemüt**] : (–Sn.; –Sm.; *Ünye, Salman *Akkuş –Or.)

[**elemya**] : (Umurbey *Lapseki –Çkl.; Manastır, Yugoslavya)

[**elemye**] : (–Brs.; *Akseki –Ant.)
elemit (II) [**elemite**] Boğmaca hastalığı. (Gare *Ardeşen –Rz.)
[**elemite**] : (Gare *Ardeşen –Rz.)
elemite [→ **elemit** (II)]
elemitlemek Üstünkörü düzeltmek. (Tahtacı aşireti –Isp.)
elemiye [→ **elemit** (I)]
elemle [→ **elemit** (I)]
elemli [→ **elemit** (I)]
elemliğe [→ **elemit** (I)]
elemne [→ **elemit** (I)]
elemsame [→ **ebeğimsağma**]
elem telem etmek Boş yere dağıtmak, harcamak. (–Mğ.)
elem terem olmak Darmadağın olmak. (Orhaniye *Marmaris –Mğ.)
elemük [→ **elenti** (I)]
elemüt [→ **elemit** (I)]
elemya [→ **elemit** (I)]
elemye [→ **elemit** (I)]
elemzahman [→ **ebeğimsağma**]
elenci Yabancı. (–Çkr.)
elenek olmak Ayakbağı olmak : *Hasan'a elenek olma emi.* (Kapıköy *Maçka –Tr.)
elenge (I) Kasları hareket ettiren kalın sinir. (*Ahlat –Bt.)
elenge (II) Zayıf, çelimsiz. (*Iğdır –Kr.)
elenik [→ **elenti** (I)]
ēlenmek Alay etmek, eğlenmek. (Hasanoğlan –Ank.)
elentelen Darmadağınık, yıkkın. (Burhaniye *Nazilli –Ay.)
elenti (I) [**elemük, elenik, elentü**] Arpa, buğday ve benzerlerinin kalburdan geçirilmiş kısmı. (Çığrı, Kızılköy *Dinar –Af.; *Eşme –Uş.; Sofular *Eğridir ve köyleri, Uluğbey *Senirkent, Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Kavak, Kayadibi, Güney *Yeşilova, Kozağaç *Gölhisar, Yayla, Başpınar *Tefenni, Hacılar, Kozluca, Çebiç –Brd.; İsabey, Yukarı Seyit, Bekilli, *Çal, Oğuz, Akseki, Darıveren *Acıpayam, Kavak, Bulkaz, *Çivril, *Sarayköy ve köyleri –Dz.; Eymir *Bozdoğan, –Ay.; *Ödemiş ve çevresi –İz.; –Ba.; Fili *Biga –Çkl.; Tokat –Es.; *Merzifon –Ama.; Uzunmusa –Or.; *Kelkit ve köyleri, Uluşiran *Şiran, –Gm.; Bağlıca *Ardanuç, Ersis *Yusufeli –Ar.; –Ezm.; *Refahiye –Ezc.; Aşudu *Darende, –Ml.; *Kilis, *Nizip –Gaz.; *Gürün, *Koyulhisar Soğukpınar *Kangal –Sv.; *Mucur –Krş.; –Ky.; *Bor, –Ng.; *Karaman –Kn.; *Mut ve köyleri, *Mersin ve köyleri –İç.; Dont, *Fethiye ve köyleri, *Milas, Yerkesik –Mğ.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)
[**elemük**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**elenik**] : (Sofular *Eğridir –Isp.)
[**elentü**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)
elenti (II) Üşüme, titreme. (–Ky.)
elentü [→ **elenti** (I)]
elepceği dolaşmak Şaşıp kalmak. (Yayla *Tefenni –Brd.)
elepcek (I) İplik sarılan çıkrık. (Yeniköy –Sn.)
elepcek (II) El ayak dolaşması. (Kozluca –Brd.)
elepen [→ **elöpen**]
elerti Yıkılmak üzere bulunan, yerli yerine oturmamış eşya. (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)
ele sarılmak [→ **elden dutmak**]
elesefiye Gelişi güzel, körü körüne, düşünmeden. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
elesi ne O ne biçim söz anlamında : *–Ahmet'i gördün mü? –Elesi ne yanımdan geçti.* (*Ağın –El.)

eleski Mendil, elbezi. (–Kn.; –Ky.)
eleşmek (I) Ulaşmak, yetişmek, tutmak. (*Bozdoğan, *Karacasu –Ay.; Yenice *Ödemiş –İz.; *Nizip –Gaz.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)
ēleşmek (II) **1.** Dinlenmek, yatmak. (*Sarayköy ve köyleri –Dz.; Hasanoğlan –Ank.) **2.** Oturmak, durup beklemek. (–Ank.) **3.** Gecikmek. (*Fethiye ve köyleri –Mğ.)
eletek Çocukların bilya oyununda, bilye bir engele rastlarsa, bu söz kullanılır. (*Merzifon –Ama.)
eletek olmak Aşırı derecede çalışmak. (*Bor –Nğ.)
eletgaset [→ **eletgeset**]
eletgeset [**eletgaset**] Çarçabuk, tezelden: *Ahmet atla geldi, eletgeset geri döndü.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**eletgaset**]: (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
eletivermek [→ **eletmek**]
eletmek [**eletivermek, eltmek**] İletmek, götürmek. (Gerban, İshaklı *Bolvadin –Af.; *Eşme –Uş.; *Keçiborlu, *Uluborlu –Isp.; Güney *Yeşilova –Brd.; İsabey, Bekilli, Yukarı Seyit *Çal, *Tavas, Hacıfakı, Honaz –Dz.; *Nazilli –Ay.; *Menemen –İz.; *Turgutlu –Mn.; *Savaştepe, Yeniköy –Ba.; Çekirge –Brs.; Ilıcaksu *Domaniç –Kü. ve köyleri; *Mihalıççık, Yenise, İnönü, Bozan –Es.; *Düzce, –Bo.; *Akyazı –Sk.; Karakoçlu *Devrek, Aliköy *Çaycuma, *Safranbolu, Yakademirciler, Kışla –Zn.; *Araç –Ks.; *İskilip –Çr.; –Sm.; Danışman *Fatsa, Uzunmusa, *Perşembe –Or.; –Gr.; –Tr.; –Rz.; Erkinis *Yusufeli –Ar.; –Ml.; –Ur.; *Kilis –Gaz.; –Mr.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; Kuzayca, Kızılkoca, Gökkışla *Yerköy –Yz.; –Ank.; Türkmen, Yeniköy *Bünyan –Ky.; *Mucur –Krş.; *Kozan, *Kadirli, Tuzla, Haruniye –Ada.; *Silifke, *Mersin ve köyleri –İç.; Güzelsu *Akseki –Ant.; *Fethiye ve köyleri, *Milas, *Marmaris –Mğ.)
[**eletivermek**]: (Eymir *Bozdoğan –Ay.; Kızılbahçe –İz.; –Sm.)
[**eltmek**]: (Tömük, Çiftepınar *Mersin –İç.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)
ele tutmak Düzenbazlık yapmak, hile yapmak. (–Ank.)
eleva [→ **elevay -1**]
ele varmak El öpmek. (Şehli *Piraziz –Gr.)
elevay [**elāvay** (I), **eleva, elevayı**] **1.** Beceriksiz, tembel, başıboş. (Ovasaray, Çıkrık *Mecitözü, *İskilip –Çr.; *Merzifon –Ama.; *Zile, Bahçebaşı –To.; –Ml.; Kuzayca, İncirli, –Yz.; *Keskin, *Balâ, Solakuşağı *Şereflikoçhisar, Çayırlı *Haymana –Ank.; Yazıgınık *Mucur, –Krş.; –Ky.; –Nş.; –Kn.)
[**elāvay**]: (Sarıkavak –Es.; Alembeyli –Çr.; *Gemerek –Sv.; Hasanoğlan –Ank.; –Krş.; –Nş.; Kurugöl –Nğ.)
[**eleva**]: (Soğukpınar *Kangal, *Gürün –Sv.; *Pınarbaşı –Ky.)
[**elevayı**]: (Saray –Çkr.; *Merzifon ve köyleri –Ama.)
2. Ahmak. (Köşker –Krş.)
elevayı [→ **elevay -1**]
elevcik [**elevçik**] **1.** Bağlarda yağmurdan korunmak için toprak harçla yapılan küçük kulübe, tek katlı ev. (–Ky.; –Nş.)
[**elevçik**]: (–Ky. ve köyleri.)

2. Çalı çırpıdan yapılan bekçi kulübesi. (–Nş.)

elevçik [→ **elevcik -1**]

elevetsiz Tıynetsiz, sözünü bilmez. (Afşar *Sarız –Ky.)

eley (I) Üzüntü bildirir ünlem. (–Isp.)

eley (II) [**eleycek**] Yün bükmeğe yarayan araç. (Göçebe –Kü.) [**eleycek**] : (Fili *Biga –Çkl.)

eleycek [→ **eley** (II)]

eleyman [→ **eleh** (II)]

el eylemek El ile çağırmak. (*Kandıra –Kc.)

elez belez Ezik büzük. (–Zn.)

elezimek Korkmak, heyecanlanmak. (–Nğ.)

elfeden Yazma ve yamalık. (Lağus –Isp.)

elfene Masrafları birleştirerek yapılan kır ziyafeti. (–Gm. ; –Ant.)

elfeten Eflâtun, eflatun gibi. (–Çr.)

elfide Beceriksiz, tembel, başıboş. (Çığrı *Dinar –Af.)

elfiye Eskiden yüksek tabakadan olanların giydikleri gibi dizden yukarısı geniş pantolon. (*Bor –Nğ.)

elgadim Her zaman, ötedenberi. (Büyükkabaca *Senirkent –Isp.)

elgalem [→ **elganim -1**]

elgama [→ **elganim -1**]

elganem **1.** Her şeye karışmayan, elinden kötülük gelmeyen insan. (*Eğridir köyleri –Isp.) **2.** [→ **elganim -1**]

elganım [→ **elganim -1**]

elgani [**eltaşı** (II)] **1.** El değirmeni. (Suvermez *Aziziye –Af.; Burhaniye *Nazilli –Ay.; Kızılcaören, Karacaören –Kü.; Karahüyük –Kn.; –Ada.) [**eltaşı** (II)] : (Sücüllü *Yalvaç, Uluğbey *Senirkent –Isp.; Güney *Yeşilova, Başpınar *Tefenni –Brd.; –Çr.; Ersis *Yusufeli –Ar.; *Refahiye ve çevresi –Ezc.; –Ml.; –Ada.) **2.** İri çekilmiş bulgur. (*Gelendost, *Şarkîkaraağaç –Isp.)

elganim [**elgalem, elgama, elganem -2, elganım, elkalem, elkalemi, elkama, elkanem, elkaneme, elkanım -1**] **1.** Beceriksiz, tembel. (Kozağaç *Gölhisar –Brd. ; Arslanköy *Mersin –İç.; Kalkan *Kaş, *Elmalı, *Korkuteli ve köyleri –Ant.) [**elgalem**] : (Örkenez *Yalvaç –Isp.; *Bor –Nğ.) [**elgama**] : (Ortakaraviran *Bozkır –Kn.) [**elganem -2**] : (–Kn.) [**elganım**] : (Başpınar *Tefenni –Brd.; Darıveren *Acıpayam –Dz.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.) [**elkalem**] : (*Bor –Nğ.; Kirligirit –Kn.; *Akseki –Ant.) [**elkalemi**] : (*Ermenek –Kn.; Güzelsu *Akseki –Ant.) [**elkama**] : (*Ermenek, *Bozkır –Kn.) [**elkanem**] : (*Karaman –Kn.) [**elkaneme**] : (–İç.) [**elkanım -1**] : (Oğuz, Akseki *Acıpayam –Dz.) **2.** Uysal, uslu. (Yayla *Tefenni –Brd.; *Korkuteli ve köyleri, *Elmalı ve köyleri, *Kaş ve köyleri –Ant.)

elgar Koşma, ivme. (Maçaris *Erciş –Vn.)

el gatmak Araya girmek, işe karışmak. (*Bor –Nğ.)

elge [**elger**] Getir anlamında kullanılır. (Kösten –Dz.)

[**elger**] **:** (Ovacık *Tavas –Dz.)
elger [→ **elge**]
elgin Cimri. (*Bozkır, –Kn.)
elgirim Vasilik, vasi : *Çocukların elgirimi Hasan oldu.* (*Antakya –Hat.)
elgit 1. [→ **elkit -1**] **2.** Kimsesiz, garip. (*Bergama –İz.)
elgölgeliği (I) [**elgölgesi** (I)] Koruma, yardım : *O bize çok elgölgeligi etti, yoksa perişan olurduk.* (Tokat –Es.)
[**elgölgesi** (I)] **:** (Tokat –Es.; *Bor –Nğ.)
elgölgeliği (II) Kız çocuğu. (Muradiye –Rz.)
elgölgeliği (III) Tezkere, mektup. (–Yz.; –Nğ.; –Ada.)
elgölgesi (I) [→ **elgölgeliği** (I)]
elgölgesi (II) [→ **elkölgesi**]
elgöre [→ **elegöre**]
el götürmek Yalvarmak, yakarmak. (Karakoyunlu –Kr.)
el gurtaran İncinen ele lapa halinde sarılan, yaprağı ıtır yaprağına benzeyen bir çeşit bitki. (*Bor –Nğ.)
elguvan Mor ve mavi renkli güzel kokulu bir çiçek. (–To.)
elgüç Başkaları. (Ersis *Yusufeli –Ar.)
elgün maskarası Herkese alay konusu olan, kişiliği olmayan (kimse). (*Fethiye ve köyleri –Mğ.)
elhamır Ekşimiş hamur. (*Şuhut –Af.)
elhan Obur. (–Mğ.)
elhoca Uzun gagalı, siyah etli ve kışın ortaya çıkan bir kuş. (*Bahçe –Ada.)
-eli Gil, soysop : *Dayımelinin bahçesi.* (Güney *Buldan –Dz.)
eli ağzına değmek [→ **eli ağzına varmak**]
eli ağzına gitmek [**eli ağzına yetmek**] Para kazanacak hale gelmek. (–Gm.)
[**eli ağzına yetmek**] **:** (–Ada.)
eli ağzına uygun Hali vakti yerinde, geçim darlığı çekmeyen. (*Bor –Nğ.)
eli ağzına varmak [**eli ağzına değmek**] Halini düzeltmek : *Eli ağzına vardı da burnu büyüdü.* (Bahçeli *Bor –Nğ.)
[**eli ağzına değmek**] **:** (Bahçeli *Bor –Nğ.)
eli ağzına varmamak (I) **1.** Bir işi çok çabuk yapıp bitirmek. (–Çr.) **2.** Üzüntü nedeniyle hiç bir iş yapamamak. (–Çr.)
eli ağzına varmamak (II) İş tutamamak, fakir düşmek. (Bahçeli *Bor –Nğ.)
eli ağzına yetmek [→ **eli ağzına gitmek**]
eli arçun Eli her işe yatkın olmayan. (Kızık *Artova –To.)
eli ardına varmak Geride kalanla ilgilenmek : *Kapıyı yine açık bıraktın, elin ardına varmaz mı senin?* (*Bor –Nğ.)
eli ayağı kısa Kadın. (Kışla *Elmalı –Ant.)
eli ayağı şaşırmak Telâşa düşmek, ne yapacağını bilmemek. (–Gm.)
eli başına değmek (I) [**eli başına ermek** (III)] Bulûğ çağına girmek. (Yeniköy –Ba.)
[**eli başına ermek** (III)] **:** (–Ba.; Uzunmusa –Or.)
eli başına değmek (II) İş sahibi olmak. (Yeniköy –Ba.)
eli başına ermek (I) Kimseye ihtiyacı kalmamak, kendini idare edecek, kendi kendine geçinebilecek hale gelmek : *Eli başına ereli ne ana-*

sına, ne babasına eyvallah etmiyor. (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

eli başına ermek (II) Yaptığı işi bitirmiş olmak: *Bugün ancak elim başıma erdi.* (*Merzifon –Ama.)

eli başına ermek (III) [→ **eli başına değmek** (III)]

eli başına yetmek Bulûğa erip, kendi kendini idare edecek hale gelmek. (Uzunmusa –Or.; Havsu *Kelkit, Uluşiran *Şiran –Gm.; Muradiye, Tekke, Karayemiş, Ambarlık, Karasu, Küçükçiyil –Rz.; Bağlıca *Ardanuç, Ersis *Yusufeli –Ar.; –Kr.; Keçek *Oltu –Ezm.; –Mr. ve çevresi; *Koyulhisar –Sv.)

elibayır Bir çeşit buğday. (*Antakya –Hat.)

elibba Alfabe. (*Iğdır ve köyleri –Kr.)

eli belinde (I) [**eli böğründe** (III)] Bir çeşit kilim motifi. (Orhana *Anamur, İncekum *Silifke –İç.) [**eli böğründe** (III)]: (Hurma *Silifke –İç.)

eli belinde (II) Ahşap evlerde direk üzerindeki ağaçların kaymasını önlemek için sonradan konulan parça. (Çepni *Gemerek –Sv.)

eli beratlı 1. Halkın kötü gördüğü ve suç saydığı işlerde çok becerikli (insan). (–Tr.; *Bor –Nğ.) **2.** Ahlâk bakımından düşük kadın. (–Tr.)

elibol 1. Cömert, eli açık. (Kuzuculu *Dörtyol –Hat.) **2.** Paralı. (*Bor –Nğ.)

eliboş İşe yaramaz, kötü. (Köseceli –Gaz.; –Ank.)

eli böğründe (I) Eğrilmiş duvarların altından uzatılan ağaç destek. (Yassıviran *Senirkent –Isp.; Çıtak *Çivril, *Sarayköy ve köyleri –Dz.; *İskilip –Çr.; *Merzifon ve köyleri, Zana –Ama.; *Afşin ve çevresi –Mr.; –Ky.; *Bor, –Nğ.; Balkusan, *Ermenek, –Kn.; Çayağzı *Silifke –İç.; Ahatlı *Elmalı –Ant.)

eli böğründe (II) Kimsesiz, yalnız kalan, boynu bükük insan. (Çerçin –Brd.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; Tokat –Es.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; –Ezc.; Vazıldan *Divriği, *Gürün, Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; *Kadirli –Ada.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)

eli böğründe (III) [→ **eli belinde** (I)]

eli büyük (I) Ayı. (Gökköy *Reşadiye, Çayır *Zile, Kızılköy –To.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; Çepni *Gemerek –Sv.; –Yz.)

eli büyük (II) Yardımsever. (Ergân –Ezc.)

eli büyük (III) [→ **eli çakır**]

elice 1. [→ **ellice** (II) **-1**] **2.** Kazan. (*Şarkışla –Sv.)

elicek (I) [**elceg -2, elcek** (II) **-5, 6; elcik** (IV), **elçek** (VI), **elecek** (I) **-2**] **1.** İplik bükülen çıkrığın el ile tutulan yeri. (*Merzifon köyleri –Ama.; Salman *Akkuş –Or.; –Ml.; –Gaz.; *Gürün –Sv.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.) [**elceg -2**]: (–Brd.) [**elcek** (II) **-5**]: (–Ezm.; –Ur.; *Kilis –Gaz.) [**elcik** (IV)]: (*Savaştepe çevresi ve köyleri –Ba.; Karacabeyboğazı –Brs.) [**elçek** (VI)]: (Güllü *Buldan –Dz.) [**elecek** (I) **-2**]: (Üçkuyu, Bekilli *Çal –Dz.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; Tekeler, Kızılisalı *Silifke –İç.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.; Mağura ve köyleri –Kıbrıs.)

2. El değirmenini çevirmek için el ile tutulan yer. (Peşman *Daday –Ks.; –Çr.)
[**elcek** (II) **-6**] : (–Sv.)
3. Boyunduruğun ileri gitmemesi için kullanılan ağaç araç. (Uğurlu *Ermenek –Kn.) **4.** Yayıkların içinde hareket ettirilen, ağaçtan yapılmış kol. (Karaözü *Gemerek –Sv.) **5.** Çıkrık. (Kuzucu –Ed.) **6.** Bulgur çekme taşlarının arasına konulan delikli ağaç parça. (Çayır *Zile –To.)

elicek (II) Cıva gibi kabına sığamayan beş yaşına kadar çocuk. (*Mut köyleri –İç.)

eliç Bir çeşit çocuk oyunu. (*Erbaa –To.)

eli çabuk [→ **eli çakır**]

eli çakal [→ **eli çakır**]

eli çakır [**eli büyük** (III), **eli çabuk, eli çakal, eli çalık, eli çap, eli eğri, eli sakar, eli uz**] Hırsız. (*Eşme –Uş.; Uluğbey *Senirkent –Isp.; *Çal, *Sarayköy ve köyleri, –Dz.; Sürez, Eymir *Bozdoğan, Toygar –Ay.; *Ödemiş, Tepeköy *Torbalı –İz.; *Alaşehir –Mn.; *Alayunt –Kü.; Bozan, Tokat –Es.; *Düzce, Dadıç –Bo.; –Ml.; –Gaz.; –Mr. ve çevresi; *Antakya –Hat.; Kocayatak *Serik –Ant.; Yerkesik –Mğ.)
[**eli büyük**] : (Muradiye –Rz.)
[**eli çabuk**] : (Büyükkabaca *Senirkent –Isp.)
[**eli çakal**] : (Güney *Yeşilova –Brd.)
[**eli çalık**] : (İsabey *Çal, Bereketli *Tavas –Dz.; Tömek –Kn.)
[**eli çap**] : (Çepni *Gemerek, *Gürün –Sv.)
[**eli eğri**] : (Aşağıkayı *Tosya –Ks.; Çepni *Gemerek, *Gürün –Sv.; *Bor –Nğ.)
[**eli sakar**] : (*Çivril –Dz.; –Kü.)
[**eli uz**] : (–Nğ.)

eli çalık [→ **eli çakır**]

eli çap [→ **eli çakır**]

eliçin Köy halkının iş ortaklığı, karşılıklı yardım. (Sökün *Silifke –İç.)

eli çorlu Hiç bir iş yapamayan (kimse). (Alaeddin *Acıpayam –Dz.)

eli deli Tutumsuz, savurgan. (*Bor –Nğ.)

eli deneli [**eli garıncalı, eli karıncalı**] Kaş ile göz arasında bir yerden bir şey çalmayı huy edinen (kimse). (*Bor –Nğ.)
[**eli garıncalı**] : (*Bor –Nğ.)
[**eli karıncalı**] : (*Bor –Nğ.)

eli eğimli [**eli eğintili, eli kırık**] Elinden iş gelen, yetenekli, usta. (–To. ve köyleri; –Ky.; *Mucur –Krş.; *Bor –Nğ.; *Mut ve köyleri –İç.)
[**eli eğintili**] : (–Nğ.)
[**eli kırık**] : (–Rz. ve çevresi)

eli eğintili [→ **eli eğimli**]

eli eğri [→ **eli çakır**]

eli ermek Bir iş yapmaya zaman ve fırsat bulmak : *Elim ererse, senin kapıyı tamir edelim.* (Eldirek *Fethiye –Mğ.)

elifli bakla Bir çeşit bakla. (*Araç –Ks.)

eli garıncalı [→ **eli deneli**]

eligümeç [→ **ebegömeci** (I)]

eliğ [**eleği, eliğisi, erüğü**] Yün eğirmeye yarayan araç, kirmen. (Aşağıkayı *Tosya –Ks.; *Yıldızeli –Sv.; Kaya *Fethiye –Mğ.; Kuzucu –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.)
[**eleği**] : (Ilıcaksu *Domaniç –Kü.)
[**eliğisi**] : (Kemaller, Rusçuk, Bulgaristan)

[**erüğü**] **:** (Karahalil *Havza –Sm.; Darsıyak –Ky.)

eliğisi [→ **eliğ**]

elik (I) [**elik keçi, eliyh geçisi**] Dağ keçisi, karaca. (*Karacabey –Brs.; Melendere *Düzce, –Bo.; –Ist.; Kirpe *Safranbolu, *Bartın, Gerze –Zn.; Kayı *Tosya, *İnebolu –Ks.; Bayramören *Ilgaz –Çkr.; Kargı *Osmancık, *Kargı, *İskilip –Çr.; –Sn.; *Bafra, Dikbıyık *Çarşamba –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Turhal, *Niksar, *Erbaa, *Zile –To.; Aybastı, Uzunmusa –Or.; *Alucra, *Tirebolu –Gr.; Zevker *Refahiye –Ezc.; Karayün *Hafik, *Yıldızeli, Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; *Pınarbaşı ve köyleri –Ky.)

[**elik keçi**] **:** (Sarıca *Gölköy –Or.)

[**eliyh geçisi**] **:** (Uluşiran *Şiran –Gm.)

elik (II) Gecesefası çiçeği. (–Ezc.)

elik (III) Kaldıraç. (Navlı *Yeşilova –Brd.; Şabanözü *Polatlı –Ank.)

eli karıncalı [→ **eli deneli**]

elikci Beşik sallayan. (–Çr.; *Bayburt –Gm.)

elik çelik Çelik çomak oyunu. (*Güdül, *Ayaş –Ank.)

eli kefinli Öndeki ayaklarından biri beyaz olan at. (–Ky.)

elikesik Kuru bağ çubuklarının 15-20 cm. uzunluğunda olanlarına denir. (–Kn.)

elik etmek [→ **eliklemek** (I) **-2**]

eli kırık [→ **eli eğimli**]

elik keçi [→ **elik** (I)]

eliklemek (I) [**elik etmek**] **1.** Büyümek (çoğu zaman çocukların ana karnında büyümesi için kullanılır). (*Ulubey, Uzunmusa –Or.) **2.** Babasız, annesiz çocuğu alıp, evlât edinmek, büyütmek. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[**elik etmek**] **:**(*Kelkit –Gm.; –Ezc.)

eliklemek (II) Beslemek. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

eliklemek (III) Beklemek. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

elikli [**eliyli**] Besili. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[**eliyli**] **:** (Uluşiran *Şiran –Gm.)

elikmek (I) [**elekmek**] Utanmak, çekinmek, sıkılmak. (–Ks.; Şambayadı –Ank.; Çakallı, Rahimiye, Kuzgun, –Ada.; Çetrevilli *Silifke, Namrun *Tarsus, Civanyaylağı, Aslanköy *Mersin –İç.)

[**elekmek**] **:** (Karataş *Dinar –Af.)

elikmek (II) İrileşmek, büyümek. (Kumru *Fatsa –Or.)

elikmek (III) Bir yere gitmekten, bir iş yapmaktan üşenmek. (Hacıhamzalı *Tarsus –İç.)

elikmek (IV) Yabancı gözü ile bakmak, yabancı saymak. (–Ada.)

elikoynunda (I) **1.** Utangaç, sıkılgan (insan). (Yalnızdam *Elmalı –Ant.) **2.** Düşünceli (insan). (Körküler *Yalvaç –Isp.)

elik yolağı Patika, keçiyolu. (Kışlacık –Ama.)

elik yoncası Ormanlarda yetişen, yoncaya benzer bir ot. (Çilehane *Reşadiye –To.)

elil Kör. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

elim (I) Bilim. (–Gaz.)

elim (II) Ölüm. (–Tr. ve köyleri)

eliman (I) İman sahibi. (–Çr.)

eliman (II) [→ **elemen**]

elim aycum Varım, yoğum. (*Merzifon –Ama.)

elimbaş 1. Teslim olma ve baş eğme. (–Isp.; Tepeköy *Torbalı –İz.; –Ks.) **2.** Oyundan özürlü olarak bir an için ayrılmış olma (çocuklar arasında kullanılır). (–Ba.)

elim başımda Oyunda bir şey söylemek ya da ebe tarafından tutulmamak için söylenen söz. (–Brd.)

elim elim öpelek Küçük çocukların oynadıkları bir çeşit oyun. (*Gürün –Sv.)

elimucu Bir başkasına elini vurup, ebeliği ona devrederek oynanan bir oyun. (*Bergama –İz.)

elim yağlı 1. Çocukların oynadıkları koşmaca oyunu. (Çuvallı *Yeşilova –Brd.; –Çr.; –Ezc.) **2.** Çocukların oyun sırasında birkaç dakika oyun dışı tutulması. (*Sivrihisar –Es.)

elim yalak [→ **el öpen**]

elin beğendiği Sevilen hoşa giden şeyler (çerez cinsi): *Buyurun bağı dolaşın, elinizin beğendiklerini goparıp yiyin.* (*Bor –Ng.)

elincek (I) [→ **enik**]

elincek (II) Salıncak. (Yeniköy *Aşkale –Ezm.; Çamova *Divriği –Sv.)

elinden dirlikli Kıt kanaat geçinen. (–Dz.)

elin gözün hayrına Allah aşkına anlamına kullanılır. (*Sivrihisar –Es.)

elini altına salmak Bunamak. (*Bor –Ng.)

eliñiziñ artığı Yapılan yemeğin çok güzel olduğunu alçak gönüllülükle anlatmak için kullanılır : *Dün evde et gabağı bişirmişler. Eliñiziñ artığı o da pek iyi olmuş.* (*Bor –Ng.)

elinkörü Büyük ocaklarda kullanılan bir çeşit sacayağı. (Barla *Eğridir, –Isp.; Erbeyli –Ay.; –İz.; Hamzabey *İnegöl –Brs.; –Ist.; Uçmakdere *Şarköy –Tk.)

eli ölçum [**eli ölçüm**] Elinden her iş gelen. (Büyükkabaca *Senirkent –Isp.)

[**eli ölçüm**] : (–Kü.)

eli ölçüm [→ **eli olçum**]

eli pek Eli ağır, parasına sıkı. (–Kn.)

elirzaman [→ **ebeğimsağma**]

eli sakar [→ **eli çakır**]

eli sebepli Eli uğurlu, tuttuğu, girişti̇ği işten iyi sonuç alınan (kimse). (*Bor –Ng.)

eliselek (I) Cömert. (Sofular *Eğridir –Isp.; Güney, Çuvallı *Yeşilova, Çerçin, –Brd.; Honaz –Dz.; Toygar *Nazilli –Ay.; –Mn.; Tokat –Es.; *Ermenek –Kn.; Erenkaya *Akseki –Ant.)

eliselek (II) Beceriksiz, bir işi tam başaramayan. (–Brd. ve çevresi)

eli sidikli Uğursuz (kimse). (Güney *Yeşilova –Brd.)

eli sinan Yalancı, hilekâr. (*Antakya –Hat.)

eli şapşak vurmak [**el çalmak**] Alkışlamak. (–Ank.)

[**el çalmak**] : (*Iğdır –Kr.)

elişi (I) Kanaviçe işi. (*Acıpayam –Dz.; –Rz. ve çevresi)

elişi (II) Eliyle belini getirme. (–Or.)

elite Bizlengiç de denilen bir çiçek. (*Anamur –İç.)

elitmek El sallamak, çağırmak, işaret etmek. (–Ank.)

eli uz [→ **eli çakır**]

eli var 1. Haberi var. (*Nazilli –Ay.) **2.** Rolü var. (*Nazilli –Ay.)

eliyh geçisi [→ **elik** (I)]

eliyin artığı [**el kiri** (I)] **1.** El ucu. (Halilfakılı *Sorgun –Yz.) **2.** Para anlamına da kullanılır. (Halilfakılı *Sorgun –Yz.)

[**el kiri** (I)] : (*Bor –Ng.)

eliyli [→ **elikli**]

eli yordam Gece karanlıkta görmeden, el ile araştırma. (Bekilli *Çal –Dz.)

eli yordamlı Becerikli, elinden iş gelir. (–Kn.)

eli yüreği başında Korku içinde. (*Antakya –Hat.)

eli yüreğinde Kaygılı. (Köseler *Kadirli –Ada.)

eli yüzü yalamaç Üzeri pulsuz olan bir çeşit kertenkele. (*Bozkır –Kn.)

elkalem [→ **elganim -1**]

elkalemi [→ **elganim -1**]

elkama [→ **elganim -1**]

elkanası Lohusa kadınlara zarar verdiğine inanılan hayalî yaratık. (*Erciş –Vn.)

el kandili Demirci aracı olup keser ve baltayı tutarak ateşe göstermeye yarar. (–Ist.)

elkanem [→ **elganim -1**]

elkaneme [→ **elganim -1**]

elkanım 1. [→ **elganim -1**] **2.** Uslu, kimseye kötülüğü dokunmayan. (Kasımlar *Eğridir –Isp.; Kocayatak *Serik –Ant.)

elketek Beş taş oyunu. (Ziyere –Ama.)

el kınası Gelinin yakın akrabalarının arasında kına yakılan gece. (–Brs.)

elkin (I) Arsız, yaramaz, şımarık. (*Şarkîkaraağaç –Isp.)

elkin (II) Allaha yalvarma, yakarış. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

el kiri (I) [→ **eliyin artığı -2**]

el kiri (II) Kolayca temizlenip giderilebilen nesne. (*Bor –Nğ.)

elkit [**elgit -1, elküt**] **1.** Beceriksiz, tembel. (Halimiye, Fariske, *Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri, *Anamur –İç.)

[**elgit -1**] **:** (Tekeler *Silifke –İç.)

[**elküt**] **:** (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

2. Elinden her şeyi gidip iş yapamaz hale gelen. (Bayat *Emirdağ –Af.; –Kn.; –İç.) **3.** Kıskanç. (*Acıpayam –Dz.) **4.** Cimri, elinden hiç bir şey alınamayan. (Oğuz *Acıpayam –Dz.)

elkit etmek 1. Bekletmek, savsaklamak. (İshaklı *Bolvadin –Af.) **2.** İşten alıkoymak : *Beni işimden elkit etti.* (Bayat *Emirdağ –Af.)

elkoca Çulluk. (Hisarcık *Yayladağı –Hat.)

elkoğan Leylak. (–Krş.)

elkol olmak Gayrete düşmek. (*Bor –Nğ.)

elkoyun 1. Çobanların gece yatarken bağladıkları erkek koyun. (*Çal –Dz.) **2.** Önden giden erkek koyun. (*Çal –Dz.)

el kölgesi [**el gölgesi** (II), **el körgesi -1**] Salık vermek için yazılan mektup, ya da söylenen söz. (Önsen –Mr.; Köşker –Krş.; –Nğ.)

[**el gölgesi** (II)] **:** (–Ezc.; Belenkeşli *Mersin –İç.)

[**el körgesi -1**] **:** (*Bor –Nğ.)

el körgesi 1. [→ **el kölgesi**] **2.** Yardımıyle bir iş bitirilecek olan kimse. (–Gaz.)

el kurtaran Kökü çövene benzeyen, eflâtun çiçekli, lapa yapılarak çıbanları oldurmakda kullanılan bir çeşit bitki. (–Nğ.)

el kuşu (I) **1.** Değerli, sevgili, saygılı. (Köşker –Krş.) **2.** Her zaman başkasından ikram bekleyen. (Çamova *Divriği –Sv.) **3.** Çaresiz, zavallı. (*Mut ve köyleri –İç.)

el kuşu (II) Eldeki yeme alıştırılan her çeşit kuş. (–Sm.)
elküt [→ **elkit -1**]
ellag [→ **ellek -2**]
ellāğam [→ **ellāham**]
ellaḫ [→ **ellek -4**]
ellāham [**ellāğam, ellām, elleam, elleem, elleham, ellehem, ellelem, ellem, elliham**] Herhalde, galiba, zannedersem. (Türkmenaraplısı, Çallı –Yz.; *Develi –Ky.)
[**ellāğam**] : (*Zile –To.)
[**ellām**] : (–To.; –Ky.)
[**elleam**] : (Köprü *Keskin –Ank.)
[**elleem**] : (*İslahiye –Gaz.; Kürtü *Şereflikoçhisar –Ank.; İncekum *Silifke –İç.)
[**elleham**] : (*Sandıklı –Af.; –Ama.; *Şekeroba –Mr.; Soğukpınar *Kangal –Sv.; Çandırlar –Ada.)
[**ellehem**] : (*İskilip –Çr.; Heris *Artova –To.; Sarıca *Gölköy –Or.; *Kemaliye –Ezc.; *Balâ –Ank.; Nayha –İç.)
[**ellelem**] : (Güney *Yeşilova, Çamköy *Gölhisar –Brd.; *Acıpayam –Dz.; Eldirek *Fethiye, Kaya –Mğ.)
[**ellem**] : (–Af.; *Acıpayam, *Çameli, İğdir, *Çivril, Kösten –Dz.; Kozanlı *Ödemiş, *Bornova –İz.; *Simav –Kü.; *İskilip –Çr.; *Mersin ve köyleri –İç.; Çomaklıdede *Korkuteli –Ant.)
[**elliham**] : (–Af.)
ellak 1. [→ **ellek -2**] **2.** [→ **ellek -4**]
ellām [→ **ellāham**]
elleam [→ **ellāham**]
elleem [→ **ellāham**]
ellefci Buğday, arpa gibi tahılı kalburla temizleyen. (*Antakya ve köyleri –Hat.)
ellege kalsın İlenç olarak kullanılır : *Senin o yiyeceğin ellege kalsın.* (Çilehane *Reşadiye –To.)
elleh [→ **ebe** (X) **-1**]
ellehām [→ **ellāham**]
ellehem [→ **ellāham**]
ellehgarik Tüh tüh, yazık oldu anlamında kullanılır. (Darıveren *Acıpayam –Dz.)
ellek [**ellag, ellaḫ, ellāk -1, 2; ellemeyaḫ**] **1.** Zeki, akıllı, anlayışlı. (*Kurşunlu –Çkr.; *Zile –To.; Keşanuz –Ank.) **2.** İki yüzlü, dönek, yalancı. (*Akyazı ve çevresi –Kc.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Karabüzey *Araç –Ks.; *Gürün –Sv.)
[**ellag**] : (–Brd.)
[**ellāk -1**] : (Yassıören *Senirkent –Isp.; –Brd.; –Mn.; –Kü.; *İnebolu –Ks.; *Alaçam –Sm.; Uşhum *Yusufeli –Ar.; *Nizip –Gaz.; *Elmalı –Ant.)
3. Geveze, boşboğaz. (*Antakya –Hat. ve köyleri) **4.** Becerikli, eli çabuk. (Yayla *Tefenni –Brd.; *Mihalıççık, Keskin, Tokat –Es.; *Kargı –Çr.; *Bafra –Sm.; *Ezine, Efte –Ama.; Ortaveren *Artova –To.; Yeniköy *Aşkale, Keçek *Oltu –Ezm.; *Develi –Ky.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)
[**ellaḫ**] : (Çayağzı, Çandarlı *Şavşat –Ar.)
[**ellāk -2**] : (Bozan –Es.; Erkinis *Yusufeli –Ar.)
5. Oynak, cilveli, fahişe, orospu. (Aşağıkayı *Tosya –Ks.; Saray –Çkr.; Dinar *Artova –To.; Hacıilyas *Koyulhisar –Sv.) **6.** Her şeye el süren, azgın, durup dinlenmeyen yaramaz çocuk. (*Mut ve köyleri, *Mersin ve köyleri, Civanyaylağı –İç.)

[**ellemeyaḫ**] **:** (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

ellek büllek Allak bullak, karmakarışık: *Her tarafı ellek büllek etmiş, aman bu dert çekilir mi?* (Uluşiran *Şiran –Gm.)

ellelem [→ **ellāham**]

ellem [→ **ellāham**]

elleme (I) **1.** Atın, ön ayaklarını birbirine çarparak gitmesi. (Sarıca *Şiran –Gm.; Keçek *Oltu –Ezm.) **2.** Atın dört nala gitmesi. (Norman *Tortum –Ezm.)

elleme (II) **1.** Taze incir. (*Bafra –Sm.; *Ünye, *Fatsa –Or.; –Tr.) **2.** Kuru incirin ikinci kalitesi. (*Bodrum –Mğ.) **3.** Kestane. (–Ezm.)

elleme (III) İki yüzlülük eden (kimse). (*Akyazı –Kc.)

elleme (IV) Tek elle atılabilen büyük taş. (*Gürün, *Zara –Sv.)

elleme (V) Seçilmiş, iyi: *Elleme kömür.* (–Ba.; *Kandıra –Kc.; –Gaz.; –Ada.)

ellemedaş Beş taş oyunundaki taşlar. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

ellemeḫ Eline almak, dokunmak. (Kerkük)

ellemek Dam aktarmak. (Aliköy *Çaycuma –Zn.; *Lüleburgaz –Krk.)

ellemeyaḫ [→ **ellek -6**]

ellem gellem etmek Şöyle ya da böyle etmek, ne yapıp yapmak, altüst etmek. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

ellem kallem Kandırma. (Aşağıkayı *Tosya –Ks.)

elleñgeç [→ **engeç**]

ellēni El yıkanan leğen. (*Kaş, *Elmalı, *Korkuteli –Ant.)

ellep Beş ya da on taşla oynanan oyun. (Alemdar –Bo.; *Kurşunlu –Çkr.)

ellerde illerde kalası [→ **ellere kalası -1**]

ellere kalası [**ellerde illerde kalası, ellere kalasıca**] **1.** Kimsesiz, öksüz, yetim kalasın anlamında ilenç. (*Eşme –Uş.; Büyükkabaca *Uluborlu –Isp.; Güney *Yeşilova, Başpınar *Tefenni –Brd.; Oğuz *Acıpayam –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; Birgi *Ödemiş –İz.; –Kü.; Tokat, Sarıkavak –Es.; *Kargı –Çr.; Uzunmusa –Or.; Uluşiran *Şiran –Gm.; –Rz.; Ersis *Yusufeli –Ar.; Yeniköy *Aşkale –Ezm.; *Refahiye –Ezc.; *Ağın, *Keban –El.; –Mr. ve çevresi; Soğukpınar *Kangal, Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; *Mucur –Krş.; *Ermenek –Kn.; *Anamur –İç.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

[**ellerde illerde kalası**]**:** (–Çr.)

[**ellere kalasıca**] **:** (Kayadibi *Yeşilova –Brd.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.)

2. Nişanlısının başkasına kalması için kullanılan ilenç: *Allah seni onunla gönendirmeyede ellere kalasın.* (Sarıkavak –Es.)

ellere kalasıca [→ **ellere kalası -1**]

eller eller Allah için, elinden de öyle iş gelir ya, anlamında kullanılır: *–Bugün yimeği ben pişireyim. –Bişirin ya gayrı eller eller.* (*Bor –Ng.)

elleş 1. Komşunun komşuya tarla işlerinde yardımı. (*Lüleburgaz –Krk.; –Tk.) **2.** Komşusuna zarar veren çocuk. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

elleşme (I) **1.** Tokalaşma. (Kar-

kıncık *Artova –To.; –Mr.)
2. El şakası. (–Rz. ve köyleri)

elleşme (II) Dava. (Çakırlar *Akşehir –Kn.)

elleşmeg [→ **elleşmek** (I) **-1**]

elleşmek (I) [**elleşmeg**] **1.** Ağır bir yükü kaldırmak için bir kaç kişi birden tutmak. (*Eşme ve çevresi –Uş.; Sücüllü *Yalvaç, Uluğbey *Senirkent, *Eğridir ve köyleri –Isp.; Güney, Navlu, Kavak *Yeşilova, Yayla *Tefenni, Çamköy *Gölhisar, Kozluca, Çebiş –Brd.; Yukarıseyit *Çal, Oğuz, Darıveren *Acıpayam, Bulkaz, Konakköy *Çivril, *Sarayköy ve köyleri –Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; *Alaşehir –Mn.; *Savaştepe –Ba.; –Kü.; *Sivrihisar, Karatepe, Sarıkavak, Bozan, Tokat –Es.; *Kargı, –Çr.; *Merzifon –Ama.; Çilehane, *Reşadiye, *Artova –To.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Yavuz *Şavşat –Ar.; Aşudu *Darende –Ml.; *Nizip, –Gaz.; *Gürün, –Sv.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar, Çanıllı *Ayaş –Ank.; Avşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.; *Mucur –Krş.; *Bor –Nğ.; *Ereğli, *Karaman –Kn.; *Mersin ve köyleri, *Mut ve köyleri –İç.; Güzelsu *Akseki –Ant.; Eldirek *Fethiye –Mğ.; Ceylanköy *Lüleburgaz, Çavuşköy *Babaeski –Krk.) [**elleşmeg**] : (–Brd.)
2. Yardımlaşmak. (–Çr.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.) **3.** Uğraşmak, çalışmak. (Bayburt *Sarıkamış, *Iğdır –Kr.) **4.** Dokunmak. (İğdecik –Isp.; Birgi *Ödemiş –İz.; –Ba.; *Kandıra –Kc.; *Düzce –Bo.; Bayadı –Or.; –Gaz.; *Antakya ve köyleri –Hat.; –Ur.; –Kn.; Gavurdağı Yörükleri *Osmaniye, –Ada.) **5.** Pehlivanların asıl güreşe başlamadan önce birbirlerini sınamaları. (Uşhum, Ersis *Yusufeli –Ar.)

elleşmek (II) Çocuk oyunlarında eş seçmek. (Kaya *Fethiye –Mğ.)

elli (I) Ekmeği tandıra salıvermeye yarayan araç, pişirgeç. (Pınarbaşı *Karaman –Kn.)

elli (II) Bir iş ile ilgilenme, bir iş ile ilgisi olan. (*Sarayköy ve köyleri –Dz.)

elli (III) Sözü geçer, saygılı. (İshaklı *Çivril –Dz.)

elli (IV) Ne kadar olsa, istediğin kadar. (–Sv.; *Bor –Nğ.)

elli (V) İnsana yakın, insandan kaçmayan hayvan. (*Kargı –Çr.)

elli ayaklı Çalışkan, hünerli, eli ayağı tutan. (–Sm.)

elli başı Oyun grubunun başkanına verilen isim. (İshaklı *Bolvadin –Af.)

ellice (I) Küçük sepet. (Harput, –El.; –Ml.; –Ada.; –İç.)

ellice (II) [**elce** (I) **-1, 2**; **elice -1**]
1. Yağ tavası. (–Ay.; *Kırkağaç, *Salihli –Mn.; Afşar aşireti, Fakıekinciliği *Pınarbaşı, Taçin, Bakırdağ –Ky.; –Kn.; Doğanbeyli, Şıhşamı, Mustafabeyli –Ada)
[**elce** (I) **-1**] : (*Erciş, –Vn.; *Ahlat –Bt.; –Mş.)
[**elice -1**] : (–Vn.; Seydin *Avanos –Nş.; *Akkışla –Ky.)
2. Kulplu küçük tencere. (*Ahlat –Bt.)
[**elce** (I) **-2**] : (*Ahlat –Bt.)

elli gollu Güçlü kuvvetli. (*Bor –Nğ.)

elliği kıt Görgüsüz. (–Uş.)

elliḫ [→ **ellik** (I) **-1**]

ellihām [→ **ellāham**]

ellik (I) [**elcek** (I) **-1, 3**; **elcik** (III) **-1, 2**; **elcimek** (I), **elçek** (V), **elçorabı, eldivan, elduvan, eldüğan, elecek** (II), **elliḫ, ellik çorabı, enlik** (II), **ennik**] **1.** Eldiven. (İshaklı *Bolvadin, Çığrı *Dinar –Af.; Uluğbey, Yassıören, *Uluborlu, Büyükkabaca *Senirkent, Bağıllı, Sofular *Eğridir ve köyleri, Yakaköy *Gelendost, Senir, *Keçiborlu –Isp.; Navlu, Güney, Horaz, Karaköy, Kavak *Yeşilova, Yayla, Karamanlı *Tefenni, Çamköy *Gölhisar, –Brd.; Çıtak, Çöplü *Çivril, Bekilli, İsabey, Ortaköy, Yukarı Seyit *Çal, *Sarayköy ve köyleri, Bereketli *Tavas, Honaz –Dz.; –Brs.; Kükürt *Tavşanlı, Yakaköy, –Kü.; *Sivrihisar ve köyleri, Tokat, Bozan, Sarıkavak –Es.; Bozyaka –Bo.; Aliköy *Çaycuma –Zn.; Karabüzey *Araç –Ks.; *Kurşunlu, Saray –Çkr.; *Kargı, *İskilip, *Sungurlu, Ovasaray –Çr.; *Gerze, *Boyabat –Sn.; –Sm.; Sarayözü, Ezine, *Merzifon –Ama.; *Zile, *Turhal –To.; Danışman *Fatsa, *Şebinkarahisar, Tepeköy *Piraziz, Uzunmusa, *Bulancak –Gr.; *Çıldır –Kr.; *Ağın, –El.; İsmetpaşa, Aşudu *Darende –Ml.; –Gaz.; *Antakya, Hisarcık *Yayladağı –Hat.; *Divriği –Sv.; *Çayıralan, –Yz.; Çanıllı *Ayaş, *Güdül, –Ank.; Reşadiye, Akçakaya –Ky.; Budak, Yazıgmık, Acıöz, Kurugöl, Karakuyu *Mucur –Krş.; *Ermenek, –Kn.; –İç.; Güzelsu *Akseki –Ant.; Lefkoşe, –Kıbrıs)

[**elcek** (I) **-1**] : (Dümrek *Sivrihisar –Es.; *Iğdır –Kr.; Taşlıçay *Diyadin –Ağ.; *Erciş, –Vn.; Beşiri *Ahlat –Bt.; *Göksun– Mr.; Üçem *Bala, Çayırlı *Haymana, Türkşerefli, *Kalecik, –Ank.;–Krş.; Afşar aşireti ve köyleri *Pınarbaşı, Türkmen aşireti, Elbaşı *Bünyan, Talas –Ky.; *Karaman, *Sultaniye, *Çumra, Hatip, Sille, Çetni, –Kn.; Kaleboynu, *Kozan –Ada.)

[**elcik** (III) **-2**] : (*Gelendost –Isp.; Tokat –Es.; *Akşehir, Çakırlar –Kn.)

[**elcimek** (I)] : (Ağlı *Küre –Ks.; Ahiköy –Mğ.)

[**elçek** (V)] : (*Biga –Çkl.; Geben *Andırın –Mr.; *Balâ –Ank.)

[**elçorabı**]: (*Ayancık –Sn.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)

[**eldivan**] : (Kuşbaba *Bucak –Brd.; *Düzce –Bo.; *Silifke –İç.)

[**elduvan**] : (Darıcaköy, Mengencik *Düzce –Bo.; Soğukpınar *Kangal –Sv.)

[**eldüğan**] : (Darıcaköy, Mengencik *Düzce –Bo.; Soğukpınar *Kangal –Sv.)

[**elecek** (II)] : (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

[**elliḫ**] : (Kerkük)

[**ellik çorabı**] : (Salman *Akkuş –Or.)

2. Ekin biçerken sol elin parmaklarına geçirilen, eldiven şeklinde tahtadan yapılan bir araç. (*Eşme ve çevresi –Uş.; Kuşbaba *Bucak, Kozağaç *Gölhisar, Karamanlı, Başpınar *Tefenni –Brd.; *Savaştepe, Yeniköy, –Ba.; Kızılköy *Ezine, Fili *Biga –Çkl.; Nilüfer –Brs.;

*Kandıra –Kc.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Akyazı ve çevresi, –Sk.; –Çr.; –Sn.; –Sm.; –Ama.; Uzunmusa –Or.; Uluşiran *Şiran –Gm.; *Dörtyol –Hat.; Vazıldan, Palha, Çamova, *Divriği, Karaözü *Gemerek, *Gürün, *Gürcü –Sv.; Yalak, Avşar aşireti ve köyleri *Pınarbaşı –Ky.; *Bor –Nğ.; *Ermenek ve köyleri –Kn.; *Kadirli –Ada.; Masara, *Mut –İç.; *Finike, *Elmalı –Ant.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.; –Ed.; Ceylânköy *Lüleburgaz, Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

[**elcek** (I) **-3**] : (Harput –El.)

[**elcik** (III) **-1**] : (*Kemalpaşa –İz.; Bahçeli *Bor –Nğ.)

[**enlik** (II)] : (–Nğ.; *Karaman –Kn.)

[**ennik**] : (*Karaman, *Ereğli, Yukarı Akhisar *Aksaray, Dinek, Karasınır –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.)

3. Yemeniciler yemeni dikerken ip ellerini kesmesin diye parmaklarına geçirdikleri meşin parmaklık. (*Gerze –Sn.) **4.** Parmak ucu. (*Kemalpaşa ve köyleri –İz.)

ellik (II) **1.** Tırpanın el ile tutulan yeri. (–Gaz.; Çayırlı *Haymana, Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.) **2.** Çıkrığı çeviren kolun el ile tutulan yeri. (–Gaz.; *Mut ve köyleri –İç.) **3.** El değirmeninin taşını çevirecek tahta kol. (–Sv.) **4.** Elma, armut gibi meyveleri toplamak için kullanılan bir araç. (–To.) **5.** Orağın ağzına, biçilen ekinleri getiren araç. (Keper –Çkl.) **6.** Biçilmiş ekinlerin desteleri. (Bulkaz *Çivril, İsabey *Çal –Dz.)

ellik (III) **1.** Potentilla Rosaceae. (Kürkçü –Mn.) **2.** Geniş ve kalın yapraklı, sarı renkli, üzeri tüylü ve kabarık damarlı, ilkbaharda görülüp, yazın kaybolan bir bitki. (Hırka *Tavas –Dz.)

ellik (IV) Kaydırak oyununda atılan büyük taş. (–Ank.)

ellik (V) [→ **erekmeği**]

éllik (VI) **1.** Yabancı. (*Turgutlu, *Kırkağaç –Mn.; *Afşin –Mr.; –Nğ.) **2.** Tercüman. (*Eşme –Uş.) **3.** İnsan, kişi. (Navlu *Yeşilova –Brd.; Kızılcaören –Kü.) **4.** Ev halkı, topluluk. (Çepni *Sandıklı –Af.) **5.** Kalabalık. (Çomaklar *Ödemiş –İz.)

éllik (VII) **1.** Hükümet makamı. (*Sarayköy –Dz.) **2.** Genel : *Istanbul'da ellik bahçelere park diyorlar.* (Gâvurdağı *Osmaniye –Ada.) **3.** Aynı elden olan, aynı yerde oturan. (–Ar.; –Kr. ve çevresi; –Gaz.)

ellikaltı Ekin biçerken bir elin aldığı kadar toplanan sap. (Kavak *Yeşilova –Brd.)

ellik billik Hep beraber. (–Çr.)

ellikci Söz götürüp getiren. (Bağıllı *Eğridir –Isp.)

ellik çorabı [→ **ellik** (I) **-1**]

ellik günlük Düğün vb. toplantı yerleri için dikilen elbise. (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

ellikleme **1.** Ekin biçerken bir elin kavrayabildiği kadar kısmını avucunun içine alma. (Hacımuslu *Ilgaz, *Kurşunlu –Çkr.; *Kargı –Çr.; –Ank.) **2.** Ekin destesi. (Ağılcık *Çubuk, Çayırlı *Haymana –Ank.)

ellikleşme Ekin biçen kimselerin bir sıraya girerek aynı yöne doğru orak sallamaları. (Kuşbaba *Bucak –Brd.)

elli kollu Herhangi bir konuyu fazlasıyla abartma. (*Antakya –Hat.)

ellik otu Kurutulup koyunlara verilen bir çeşit ot. (Bayhar *Yeşilova, Karamanlı *Tefenni –Brd.; Uluşiran *Şiran –Gm.)

élliksiz 1. Issız, tenha yer. (Bademli –Brd.; Kösten, Honaz –Dz.; –Kü.; Güzelsu *Akseki –Ant.; Ceylan *Fethiye, Yerkesik –Mğ.) **2.** Başkalarıyla tanışıp konuşma gereği duymayan kimse. (Ovacık *Tavas –Dz.)

ellik süllük etmek Boş yere harcamak, ziyan etmek. (Kozağaç *Gölhisar –Brd.)

elliliğ Elli kuruşluk, elli liralık, ellilik. (Kerkük)

ellime Çok iri incir. (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

ellin kori [→ **ellin körü**]

ellin körü [**ellin kori**] Bir çeşit ilenç. (Ersis *Yusufeli –Ar.; *Ağın –El.; –Gaz.)

[**ellin kori**] : (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

elli olmak 1. Anlaşmalı olmak. (Sürez *Bozdoğan –Ay.) **2.** Başkasının olmak. (Dallıca *Nazilli –Ay.)

elliyejeyh Edecek, yapacak, elliyecek. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

elmabaş 1. Kırmızı başlı, eti yenebilen, ördek cinsinden bir kuş. (–Isp.; –Ks. ve çevresi; *Silifke –İç.) **2.** Kırmızı başlı, büyük bir çeşit arı, eşek arısı. (Yukarı Seyit *Çal –Dz.; Bahçeli *Bor –Nğ.)

elmabaş tüfeği [**elmebaş**] Ağız tarafı geniş ve kabarık, horoz tarafı dar olan av tüfeği. (–Ant.)

[**elmebaş**] : (–Ant.)

elmacık (I) Saka kuşu.(*Bodrum –Mğ.)

elmacık (II) Bir çeşit bitki. (Çeltek *Yeşilova –Brd.; Erçene *Afşin –Mr.; *Güdül, *Ayaş –Ank.)

elmacıksız Elmacık kemiklerinden biri ya da ikisi olmayan at. (–Nğ. ve çevresi)

elma çalısı İri fındık kadar meyveleri olan, lezzetli, ada çayı da denilen bir bitki. (*Bodrum –Mğ.)

elmadanlık Odaların köşelerine alçıdan yapılan küçük raf. (–Dy.)

elma eşeği Ağacın yüksek yerlerindeki elmayı almaya yarayan üç ayaklı bir araç. (*Zile –To.)

elmahi Ufak elma kurusu. (Hacıilyas *Koyulhisar –Sv.)

elmak [→ **elmek** (III)]

elmalık Odalarda duvarlara boydan boya yapılıp üstüne sahan ve benzeri şeyler konulan raf. (Kızılca –Dz.; Eymir, Sürez *Bozdoğan –Ay.; *Tire –İz.; –Çr.; *Milas –Mğ.)

elmalık başı Ocağın üst kısmında üzerine bir şey koymak için tahtadan yapılan çıkıntı. (Hamzabali, Yenipazar *Bozdoğan –Ay.)

elmas 1. Pembe renk. (–Çr.; Bergit ve Gâvurdağı Yörükleri –Mr.; –Ada.) **2.** Eflatun renk. (Namrun *Tarsus –İç.)

elmayası Elin iç kısmının parmaklara yakın yeri. (Görece –İz.)

elme Elma. (Hasanoğlan –Ank.)

elmebaş [→ **elmabaş tüfeği**]

elmek (I) **1.** Bir tutam, bir avucun aldığı kadar. (*Taşköprü –Ks.; *Terme –Sm.) **2.** Bir avuç. (Ağrakos *Suşehri –Sv.)

elmek (II) Çalışmak. (*Ünye –Or.)

elmek (III) [**elmak**] Ölmek. (–Tr. ve köyleri)

[**elmak**] : (Kaptanpaşa *Çayeli –Rz.)

elmeklemek El ile yoklamak. (Uzunmusa –Or.; *Tirebolu –Gr.; –Ky. ve çevresi)

elmelik Semiz otu. (Alaçam *Mut –İç.)

elmende Beceriksiz. (Selki *Beyşehir –Kn.)

elmin [→ **emir** (II)]

elmini almak Meleke kesbetmek, iyice öğrenmek. (*Hozat –Tn.)

elmir [→ **emir** (II)]

elmişek Süt kardeş. (Zana –Ama.)

elmuç Bir çeşit çocuk oyunu. (Fili *Biga –Çkl.)

eloca Çulluk kuşu. (Gavurdağı *Osmaniye –Ada.)

eloç Alıç. (Kesme *Divriği –Sv.)

el oğalamak [**el öğcelemek**] Minnet etmek, başkasından bir şey istemek, dilenmeye benzer tavır takınmak. (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

[**el öğcelemek**] : (*Bor –Ng̃.)

elorağı Ürünü el ile yolarken kullanılan araç. (*Bolvadin –Af.)

el öḫmelig [→ **el öpmelik**]

el öğcelemek [→ **el oğalamak**]

elöğrenci [**elöğrenceği**] Nakış, oya vb. el işi yapan kimselerin ilk işledikleri şey : *–Bu oya güzel olmamış. –Elöğrenci de ondan.* (Bozan –Es.)

[**elöğrenceği**] : (*Bor –Ng̃.)

el öğrenceği [→ **elöğrenci**]

elönü Düğünde çarşamba günü düzenlenen kına gecesi. (Yuva *Elmalı –Ant.)

elöpe Düğünün ertesi günü gelinin, gelen kadın misafir ve çocukların elini öpmesi. (*Ağın –El.)

elöpen [**elepen, elimyalak, elöper, elyaladan, elyalande, elyalaygan, elyalaycı**] Kertenkele. (Çerçin–Brd.; *Susurluk, *Edremit, Dündarlı, *Bergama –İz.; *Kırkağaç –Mn.; –Ba.; *Alayunt, –Kü.; –Ist.; –Çr.; Çayır *Zile –To.; Ergân, Cenciğe –Ezc.; *Çemişgezek –Tn.; Harput, –El.; *Ağın, Arapkir –Ml.; *Birecik –Ur.; *Kilis, –Gaz. ; Geben *Andırın, Izgın *Elbistan, *Afşin –Mr.; Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri, *Reyhanlı, Kuzuculu *Dörtyol –Hat.; *Yıldızeli, Çöplü, *Gürün, Çepni *Gemerek –Sv.; –Nş.; Uğurlu *Ermenek, *Karaman –Kn.; Oymaklı –Ada.; *Akseki –Ant.)

[**elepen**] : (Sücüllü *Yalvaç, İğdecik –Isp.; –Ba.; Erçene *Afşin –Mr.; Uğurlu, Balkusan *Ermenek –Kn.)

[**elimyalak**] : (Hacıbeyli, Kırcaklı, Toygar *Nazilli –Ay.; *Ödemiş ve çevresi, Çamlı *Kuşadası –İz.; *Bodrum, Yerkesik –Mğ.; *Serik –Ant.)

[**elöper**] : (*Emirdağ –Af.)

[**elyaladan**] : (Dengere *Tefenni, Çeltek *Yeşilova –Brd.; *Sarayköy ve köyleri –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.)

[**elyalande**] : (Salda *Yeşilova –Brd.)

[**elyalaygan**] : (*Tire –İz.)

[**elyalaycı**] : (*Ödemiş ve köyleri –İz.)

elöper [→ **elöpen**]

elöpme Evlendikten bir hafta sonra gelin, güveyi ve akrabalarına kız babası tarafından verilen ziyafet. (–Gaz.)

el öpmelik [**el öḫmelig, el öpümlük**] Gelin ya da güveye, kaynana ya da kayınbaba tarafından verilen armağan. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Başpınar, Yayla *Tefenni, Güney *Yeşilova, Kozluca, Çebiş –Brd.; Bulkaz *Çivril, *Sarayköy ve köyleri, Yukarı Seyit, İsabey, *Çal, Bereketli *Tavas –Dz.; Toygar *Nazilli, Eğridere *Kuyucak, Tepecik –Ay.; *Alaşehir –Mn.; Yeniköy –Ba.; –Brs.; –Kü.; *Sivrihisar, Tokat, Bozan –Es.; *Kandıra –Kc.; *Düzce –Bo.; –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; –Çr.; Uşhum *Yusufeli –Ar.; –Kr. ve bütün köyleri, Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; Çayırlı *Haymana, Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; *Bor, –Nğ.; *Karaman –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.; *Fethiye ve köyleri, Yerkesik –Mğ.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)
[**el öḫmelig**] : (–Brd.)
[**el öpümlük**] : (Kacar aşireti *Eşme –Uş.; Bekilli *Çal –Dz.)

elöpümlük [→ **elöpmelik**]

elöre (I) Uygun, yerinde. (Tekir *Silifke –İç.)

elöre (II) O kadar çok anlamında : *Bu selde elöre kütük gelmedi.* (Çiftepınar *Mersin –İç.)

elpapa El üstünde oynanılan taş oyunu : *Yaşar gel elpapa oynayalım.* (*Vezirköprü –Sm.)

elpe Tepe. (Yerebakan *Feke –Ada.)

elpeden [**elpeten, erpeden** (I), **erpeten**] **1.** Çul ya da çuval yapmakta kullanılan kıl sicim. (Genezin *Avanos –Nş.; *Beyşehir, *Ermenek –Kn.; *Anamur –İç.)
[**elpeten**] : (Fariske *Ermenek –Kn.)
[**erpeden** (I)] : (Horu *Dinar, *Şuhut –Af.; *Ermenek, Zıvarık, Sille, –Kn.; *Anamur –İç.; Karadere *Akseki –Ant.)
[**erpeten**] : (Yesit *Ilgın, *Ermenek, –Kn.)
2. Yorgan ipliği. (Kuzayca –Yz.)

elpelemek Yün ve pamuk gibi şeyleri kabartmak. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

elpence durmak [**elpençe durmak, elpençe düvan durmak**] Herhangi bir kimsenin karşısında elleri göğüs üzerinde bağlayarak saygı ile durmak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Rz.)
[**elpençe durmak**] : (*Yalvaç –Isp.)
[**elpençe düvan durmak**] : (*Bor –Nğ.)

elpençe durmak [→ **elpence durmak**]

elpençe düvan durmak [→ **elpence durmak**]

elpeten [→ **elpeden -1**]

elpeşte [→ **elbeşte** (II)]

elpeze Deste, demet : *Tütünleri elpeze yap da, denge koyarken bozulmasın.* (Fili *Biga –Çkl.; Nilüfer –Brs.; Kurşunlu *Gölpazarı –Bil.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

elpik (I) **1.** Çürümüş meyve ve organ. (–Kn.) **2.** Solgun, bayat. (Karkıncık *Artova –To.) **3.** Taze, yumuşak, körpe anlamında. (*Eğridir ve köyleri, *Gelendost, *Şarkîkaraağaç –Isp.; –Çr.)

elpik (II) Aklına eseni yapan, zırzop. (*Gazipaşa –Ant.)

elpime Herhangi bir şeyin ince ince dağılması, yıpranma, eskime, çürüme. (–Kn.)

elpimek (I) **1.** Kumaş ya da elbise ince ince dağılmak, lime lime olmak. (Eymir *Bozdoğan –Ay.; –Kn.) **2.** Yünlü bir şey güve yemesiyle delik deşik olmak. (–Kn.) **3.** Meyve çürümek. (–Kn.)

elpimek (II) İyice olgunlaşmak. (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

elpinti Un elendikten sonra eleğin üstünde kalan kısım. (Bekilli *Çal –Dz.)

elpme Toz toprak içine karışmış arpa, buğday gibi şeyleri avuç içinde üfleyerek ayırma. (–Çr.)

elpmek Tahılı savurmak. (*Kemaliye –Ezc.)

elpük selpük Ufak tefek, öteberi. (*Ilgaz –Çkr.)

el sallamak Vaz geçmek, el çekmek. (*Bor –Ng.)

elsaran [→ **eğsiran**]

elsıranı [→ **eğsiran**]

elsilek Havlu. (*Gerze –Sn.)

elsimek Turşu bayatlayıp yenmeyecek hale gelmek. (Nilüfer –Brs.)

elsin Ateş küreği. (Kızılhisar –Gaz.)

élsinmek Yadırgamamak, yakınlık göstermek. (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

elsiz 1. Yabancı. (–Sm. göçmenleri) **2.** Herkesten ayrı iş gören. (–To.)

elsun Toprak küreği. (–Ama.)

elşme Irmak ve dere kenarları kazıldığı zaman çıkan su. (Zana –Ama.)

elşük Hendek, kazılmış çukur. (Zana çevresi –Ama.)

el tahtası Leblebi kavururken karıştırmaya yarayan yarım daire şeklinde tahta. (–Ist.)

eltaşı (I) Dabağlanmış derileri son olarak perdahlamaya yarayan araç. (–Brs.)

eltaşı (II) [→ **elgani -1**]

eltaşı (III) **1.** Beştaş oyunu. (Yavuz *Şavşat –Ar.; Diktaş, Sincan *Divriği –Sv.) **2.** Küçük taş parçası. (Vazıldan *Divriği –Sv.; *Mut ve köyleri –İç.)

elti 1. Erkeğin iki karısının birbirine nisbetle aldıkları ad, ortak, kuma. (–Es.; *Alucra –Gr.; *Maçka –Tr.; Çayırla *Haymana –Ank.; –Ky.) **2.** Görümce. (Bereketli *Tavas, Kavakköy *Çivril, Beylerli –Dz.; *Nizip, –Gaz.; Bahçeli *Bor –Ng.)

eltmek [→ **eletmek**]

el tutacak Kayık küreğinin el tutacak yeri. (–Ist.)

el tutmak (I) Bir şeyhten zikir, tesbih çekmek için izin almak. (–Çr.)

el tutmak (II) [**el almak** (II), **el atmak**] **1.** Daralan bir kimseye yardım etmek. (*Akyazı ve çevresi –Sk.; –Çr.; Bayadı –Or.; –Rz.; Uşhum *Yusufeli –Ar.; *Ağın, *Keban –El.)

[**el almak** (II)] : (*Koyulhisar –Sv.)

[**el atmak**] : (*Beylerbeyi –Ist.; –Kr. ve birçok köyleri)

2. Kefil olmak. (Diphacı *Merzifon –Ama.; Bağlıca, Akarsu *Ardanuç –Ar.)

el tutmak (III) Herhangi bir şeyin satışında el tutup pazarlığı bitirmek, fiyatı üzerinde anlaşmak. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

eltüvi Yağ eritilen küçük el tavası. (*Safranbolu –Zn.)

el ucu (I) **1.** Sofrada kalan son lokma ya da ekmek parçaları. (*Tire –İz.; Doma *İnegöl –Brs.; Berendi *Ereğli –Kn.) **2.** Baş parmak hariç, dört parmak tutumu kadar. (*Tarsus –İç.)

el ucu (II) Yaş, tahsil ve para bakımından büyük olan kimselere saygı makamında söylenir. (Halilfakılı *Sorgun –Yz.)
el ucuynan Pek az, azıcık. (*Bor –Nğ.)
el ulā Ailede ufak tefek işleri yapan kimse. (*Sarayköy ve köyleri –Dz.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)
elulağı El işinde eklenen harç. (–Ks.)
el uşağı Hizmetçi çocuk. (–Ky.)
elüğun köri Bir kimsenin çağırmasına ya da sorusuna karşılık olarak tersleme, azarlama anlamında kullanılır. (–Tr. ve köyleri)
el üzmek Ümitsiz olmak. (*Iğdır –Kr.)
elvele Rengârenk. (*Ezine, *Bayramiç –Çkl.)
el vermek **1.** Yardım etmek (bir iş için). (*Kandıra –Kc.) **2.** Kafi gelmek. (Navlu *Yeşilova –Brd.; *Merzifon –Ama.)
el vermemek Herhangi bir oyunda rakibine fırsat vermemek. (Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)
el virmek İzin vermek. (*Bor –Nğ.)
el vurmak Güç doğumlara el ile yardım etmek. (Alaeddin *Acıpayam –Dz.)
el yağlığı Mendil. (*Kangal –Sv.)
elyaladan [→ **elöpen**]
elyalande [→ **elöpen**]
elyalaycı [→ **elöpen**]
elyalaygan [→ **elöpen**]
elyaran Sulak yerlerde yetişen, dikenli ve zehirli ot. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)
elyeğnisi Bahşiş. (Bozan –Es.)
elyeri Kiler. (*Şarkışla, Telin *Gürün –Sv.; *Boğazlıyan –Yz.)
el yetiştirmek İmkân olmak. (–Sm.)
el yumak **1.** Bitirmek, sona erdirmek. (*Edremit ve köyleri –Ba.; –Sm.) **2.** Vazgeçmek. (–Sm.)
el yüzlü Olduğu gibi görünmeyen, dışarıdakilere, yabancılara karşı daha iyi görünen kimse. (*Düzce –Bo.)

em (I) [**emçe, emsem** (III)] İlâç, merhem. (–Af.; –Kü.; –Bo.; –Ks.; İbik *İskilip, *Sungurlu –Çr.; Taşkaracaviran *Havza, –Sm.; *Merzifon ve köyleri, –Ama.; *Zile –To.; *Ünye, Uzunmusa –Or.; *Şebinkarahisar –Gr.; Uluşiran *Şiran –Gm.; *Kemaliye, *Refahiye ve çevresi –Ezc.; *Ağın, *Keban –El.; Aşudu *Darende –Ml.; Haran, –Ur.; *Kilis –Gaz.; *Göksun, –Mr.; Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı, *Antakya –Hat.; Palha, Çamova, *Divriği, Telin, *Gürün, Soğukpınar *Kangal –Sv.; Karahoca *Haymana, –Ank.; Yemliha *Himmetdede, Madazi, *Develi, Tavlusun, *Talas, Erkilet, *Pınarbaşı ve köyleri, Kurudere *Sarız, Türkmen aşireti *Bünyan, *Akkışla –Ky.; *Ürgüp –Nş.; *Ulukışla, *Bor –Nğ.; Tömek, Hatip –Kn.; Gavurdağı *Osmaniye, *Kozan, *Kadirli, –Ada.; *Mersin –İç.)
[**emçe**]: (–Ist.)
[**emsem** (III)]: (–Ba.)
em (II) **1.** Yetenek. (–Isp.; Yukarı Seyit *Çal –Dz.; Pazar –To.; Güren *Kızılcahamam –Ank.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.) **2.** Fayda, hayır. (*Bor –Nğ.) **3.** İşe yarayan. (–Gaz.)
ema Anne. (Mahıtanos *Of, –Tr.)

emağ çer [**emeçer**] Belli başlı. (–Sv.)
[**emeçer**] : (*Alucra –Gr.)
emaliken Kaput bezi. (*Karaman –Kn.)
emanat [**emenet**] Emanet. (Soğukpınar *Kangal –Sv.)
[**emenet**] : (Kaptanpaşa köyleri *Çayeli –Rz.)
embe [**eme** (III)] Ama, fakat. (*Akçaşehir –Bo.)
[**eme** (III)] : (Koyundere *Ahıska –Kr.)
embel [**enbel**] Hayvanları sürmek için uzun ya da kısa bir değnek ucuna geçirilen başsız çivi, nodul. (Gelegermi, Örkenez, Kumdanlı, *Yalvaç, Yakaköy *Gelendost –Isp.; Babakale *Ayvacık –Çkl.; *Akşehir, *Kadınhanı, Akviran *Karapınar, *Sultaniye, Alkaran *Çumra, Morcali, Manyan, *Karaman, Uğurlu, *Ermenek ve köyleri, Boyalı, Bilecik, –Kn.; Güvere, *Silifke, Aslanköy *Mersin, *Anamur, *Mut ve köyleri –İç.)
[**enbel**] : (Bağıllı *Şarkîkaraağaç –Isp.; *Seydişehir –Kn.; Güzelsu *Akseki –Ant.)
embeleşik Bir çocuk ya da hayvanın hiç durmadan oradan oraya koşturup her şeyi yayıp dökmesi. (*Bigadiç –Ba.)
embeli Zorluk, güçlük. (Durasan *Kaş –Ant.)
embici Küçük çocuğa, annesinin emzirirken söylediği söz. (Kuşbaba *Bucak –Brd.)
embilağ Tırtıl. (Balkandak *Beyşehir –Kn.)
embile Böyle. (Karatuş –Ezc.)
emce [→ **emmi**]
emcek (I) [**emcik -1, 2; emçek -2, emecen** (IV), **emicek** (II) **-1, emicik, emme** (I)] **1.** Meme. (Aşağılıca –Es.; –Çr.; –Ama. ve Azeri köyleri; *Iğdır –Kr.; *Oltu, Ilıca –Ezm.; *Kemah, –Ezc.; –Vn.; *Ahlat, –Bt.; *Siverek, –Ur.; –Sv.; *Beypazarı –Ank.; *Ürgüp –Nş.; *Bor –Nğ.; –Kn.; Kerkük)
[**emcik -1**] : (Büyükkabaca *Senirkent, Sofular *Eğridir –Isp.; Alaeddin *Acıpayam –Dz.; Çandarlı *Bergama –İz.; Gökköy *Reşadiye, *Zile –To.; Çepni *Gemerek –Sv.; Karahisar –Ky.; Akçalar *Seydişehir, *Ermenek, –Kn.; Güğü *Elmalı –Ant.)
[**emçek -2**] : (Çilehane *Reşadiye –To.; Kürkçüler –Ada.)
[**emecen** (IV)] : (Çanıllı *Ayaş –Ank.)
[**emicik**] : (–Gaz.)
[**emme** (I)] : (Uluğbey *Senirkent, Gönenköy, –Isp.; Kurna –Brd.; Balkusan *Ermenek –Kn.)
2. Meme başı, yapma meme, emzik. (*Ürgüp –Nş.; Gavurdağ *Osmaniye –Ada.)
[**emcik -2**] : (Kuşbaba *Bucak –Brd.; *Zile –To.; *Nazimiye –Tn.; *Antakya –Hat.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
[**emicek** (II) **-1**] : (*Gürün –Sv.)
3. Ufak çocukların başlarındaki bıngıldak. (Yeniköy *Aşkale –Ezm.; Erkilet *Pınarbaşı –Ky.) **4.** İbriğin su akıtan ağız kısmı. (*Ürgüp –Nş.)
emcek (II) [**emicek** (I)] **1.** Kedi, köpek yavrusu. (*Edremit –Ba.; Fili *Biga –Çkl.) **2.** Arı kurdunun saklı bulunduğu mumlu korunacak. (*Ağın, *Keban –El.)
[**emicek** (I)] : (*Gürün –Sv.)
emcekliğ Sütyen. (Kerkük)

emci [emçi, emçin, emici (I)] **1.** Eczacı. (–Brs.; –Kü.; –Çr.; *Yıldızeli –Sv.; *Pınarbaşı ve köyleri –Ky.; –Ed.) **2.** Doktor, operatör, ebe. (*Osmaniye, *Kadirli –Ada.; *Mersin –İç.)
[emçi]: (–Ist.)
[emçin]: (Ayvas *Sivrice –El.)
[emici (I)]: (–Ada.)

emcik 1. [→ **emcek** (I) **-1**] **2.** [→ **emcek** (I) **-2**]

emçe [→ **em** (I) **-1**]

emcek 1. Süt anne. (Karaçay –To.) **2.** [→ **emcek** (I) **-1**]

emçi [→ **emci -2**]

emçin [→ **emci -2**]

emden atmak Yemekten önce, ufak tefek şeyler atıştırmak, otlanmak. (Karamanlı *Tefenni –Brd.)

em düzmek Melhem yapmak. (–Gaz.)

eme (I) [**emete, emeti**] Hala, babanın kız kardeşi. (Çıkrık *Mecitözü, Boğazköy, –Çr.; *Boyabat –Sn.; Irmaksırtı, *Çarşamba, –Sm.; Sarı *Merzifon ve çevresi, –Ama.; Karkıncık *Artova, *Zile ve köyleri, –To.; *Ünye, Salman *Akkuş –Or.; Kezanç, *Şebinkarahisar, *Alucra, Piraziz –Gr.; Aşudu *Darende, –Ml.; Ağrakos *Suşehri, Kavak *Yıldızeli, *Kangal, İğdeli *Gemerek, Hacılyas, Yukarıkale *Koyulhisar, *Şarkışla, *Divriği ve köyleri, –Sv.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.; Karabekir *Keskin –Ank.; *Beyşehir –Kn.; Mahmutseydi –Ant.; –Mğ.)
[emete]: (Bahçeli, *Bor, –Nğ.; *Ereğli, *Beyşehir –Kn.)
[emeti]: (–Nğ.)

eme (II) [**emen** (III) **-3**] **1.** Çocukların oyun için kazdıkları ufak çukur. (Doma *İnegöl –Brs.; Holanda *Sivrihisar –Es.; *Kargı –Çr.) **2.** Çocukların oyunda işaretledikleri yer, ebenin yeri, kale. (Sırgı *Eşme –Uş.; Kapulluk *Beypazarı –Ank.)
[emen (III) **-3]:** (Esenli *Aybastı –Or.)
3. Çocukların çizgi oyunu oynadıkları taş. (–To.)

eme (III) [→ **embe**]

eme (IV) Yerden çıkarılan patateslerin bıraktıkları küçük çukur. (–To.)

emecan Tülbente sarılarak küçük çocukların ağzına verilen lokum. (–Bo.)

emecen (I) [**emicen -1, 2; emilcan, emilcen -1, emircek**] **1.** Kertenkele. (Çamova *Divriği –Sv.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar, *Beypazarı, Şabanözü *Polatlı, *Güdül, *Ayaş, Keşanuz –Ank.)
[emicen -1]: (Tepecik –Kü.)
[emilcan]: (Dodurga *Bozüyük –Bil.)
[emilcen -1]: (*Gölpazarı –Bil.)
[emircek]: (Küplü *Kavaklı –Ed.)
2. Hayvanları emen bir çeşit yılan. (Tokat –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Çamova *Divriği, Bulgaristan göçmenleri, Ortaköy *Şarkışla –Sv.)
[emicen -2]: (Çukurköy *Yalova –Ist.)

emecen (II) [**emicek** (III)] Ballıbaba denilen bir çeşit bitki. (*Ilgaz –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.)
[emicek (III)**]:** (*Gürün –Sv.; Büyükafşar –Ank.)

emecen (III) Sigara ağızlığı. (*Çerkeş –Çkr.; *Boyabat –Sn.)

emecen (IV) [→ **emcek** (I) **-1**]
emeci İşçi, gündelikçi. (–Af.; –Ba. ve çevresi, –Kü.; Tokat –Es.; *Düzce, –Bo.; *Çarşamba –Sm.; *Merzifon –Ama.; –Mr.; –Ada.)
emecük Çocukların oynamak için yaptığı gelin bebek. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
emeç (I) Hedef. (–Dy. çevresi)
emeç (II) Yamaç. (–Ba.)
emeç (III) Vurup kaçma oyunu. (*Bayramiç –Çkl.)
emeç (IV) Henüz memeden kesilmemiş buzağı. (Kayadibi –Gr.)
emeç (V) Saban demirinin geniş yeri. (Pirlepe göçmenleri –Ist.)
emeç (VI) Bağ ve bahçenin ekilmesinde karşılıklı yardım, imece. (–Sv.)
emeçer [→ **emağçer**]
emedanı [→ **emedeni** (I)]
emedene 1. Geçici olarak. (*Ulubey –Or.) **2.** [→ **emedeni** (I)]
emedeni (I) [**emedanı, emedene -2, emedennen**] Ansızın, birdenbire. (Nudra *Şarkîkaraağaç –Isp.; Bedre *İnegöl –Brs.; Bağlıca *Ardanuç, Hanlı, Yavuz, *Şavşat –Ar.; *Ardahan, *Posof –Kr.)
[**emedanı**] : (–Isp.)
[**emedene -2**] : (*Kaş –Ant.)
[**emedennen**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
emedeni (II) Yıkılmak üzere olan. (Akköy *Söğüt –Bil.; –Ist.)
emedennen [→ **emedeni** (I)]
emegan Masallarda adı geçen dev. (–Es.)
eme geçmek İşe yaramak, makbule geçmek : *Şu su öyle eme geçti ki . . .* (*Ağın –El.)
emegen Suyu çabuk emen maddelere verilen isim. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
eme göme yaramamak Hiç bir işe yaramamak. (Bahçeli *Bor –Ng.)
emegül [**emegülü, emekülüs**] Oruç. (–Ks.)
[**emegülü**] : (–Ks.)
[**emekülüs**] : (–Ks.; *Boyabat –Sn.)
emegülü [→ **emegül**]
emek (I) Saban kolu. (İçerenköy –Ist).
emek (II) Ekmek. (*Buldan –Dz.)
emeklemek Yavaş yavaş yürümek. (Büyükkabaca, Uluğbey *Senirkent –Isp.; Kozağaç *Gölhisar –Brd.; Yukarı Seyit *Çal –Dz.; *Nazilli, Tepecik –Ay.; Kaz *Lapseki –Çkl.; *Sivrihisar –Es.; *Göynük –Bo.; *İskilip –Çr.; Uzunmusa –Or.; *Alucra –Gr.; –Tr.; ve ilçeleri; Keçek *Oltu –Ezm.; *Refahiye –Ezc.; Soğukpınar *Kangal –Sv.; Çayırlı *Haymana –Ank.; *Mucur –Krş.; Ceylan *Fethiye –Mğ.)
emeksiz 1. Üvey evlât, evlâtlık. (İlyas *Keçiborlu –Isp.; *Alayunt, İnköy, –Kü.; –Bo.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; Burunkaya –Zn.; *İskilip –Çr.; Irmaksırtı *Çarşamba –Sm.; –Ml.; –Sv.) **2.** Hizmetçi. (–Ng.)
emekülüs [→ **emegül**]
emel (I) Kutsal inanca göre kişinin işlediği sevap ve günahın toplamı. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
emel (II) Barsak bozulması. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
emelek (I) Körpe, taze. (Bucak –Brd.; Höketçe *Saimbeyli –Ada.)
emelek (II) Henüz memeden kesilmemiş (çocuk). (Namrun *Tarsus –İç.)

emeli ağ Temiz iş. (*Hozat –Tn.)
emelli Çok iyi, besili, kuvvetli. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
emelli baş İyi, doğru dürüst, sağlam işe yarar. (*Iğdır –Kr.)
ememe Küçük yaşta erkeklik bezi burulmuş hayvan. (Yakaköy *Gelendost –Isp.; –Mn.)
emen (I) [**eben, emmen**] **1.** Çukur, bağ çubuğu, ağaç ya da sebze dikmek için açılan çukur. (Kılandıras *Sandıklı –Af.; Kumdanlı *Yalvaç, Uluğbey, Büyükkabaca, *Senirkent, *Eğridir, B. Findos –Isp.; Yayla *Tefenni, Güney *Yeşilova –Brd.; *Çivril –Dz.; *Ödemiş ve çevresi –İz.; –Kü.; *Sivrihisar –Es.; *Beyoğlu –Ist.; *Sungurlu, –Çr.; *Bafra, *Çarşamba –Sm.; *Merzifon –Ama.; *Niksar –To.; *Sorgun, Gülabi –Yz.; Büyükafşar *Balâ, Çayırlı *Haymana –Ank.; Balkandak *Beyşehir –Kn.)
[**eben**] : (*Atabey –Isp.; Çobansa *Fethiye –Mğ.)
[**emmen**]: (Yayla *Tefenni, Çerçin, –Brd.; *Elmalı –Ant.)
2. Hodak oyununda kemiği sokmaya yarayan küçük çukur, kale.(–Af.)
3. Çocukların oyun oynarken kazdıkları çukur. (Kavak *Yeşilova –Brd.; –Çkl. ve çevresi; *Ünye–Or.)
emen (II) Yeni yetişen bağ. (Bahattin, *İskilip –Çr.)
emen (III) **1.** Saklambaç oyunu. (Ilıcaksu *Domaniç –Kü.) **2.** Bir çukura fındık atıp içine düşürmece oyunu. (–Ezc.) **3.** [→ **eme** (II) **-2**] **4.** Çocukların oyunda hedef olarak diktikleri taş. (*Ünye –Or.; –Tr.; Kınık *Suşehri, Hacılyas *Koyulhisar –Sv.) **5.** Bir çeşit taş oyunu. (Çeltek *Yeşilova –Brd.; Ziyere –Ama.; *Refahiye ve çevresi –Ezc.) **6.** Çocukların oyunda kullandıkları düz taş ya da kiremit parçası. (–Ama.)
emen (IV) **1.** Dişbudak ağacı. (Dereçine *Bolvadin –Af.) **2.** Meşe ağacı. (Kadıçiftliği *Yalova –Ist.; Çilehane *Reşadiye –To.) **3.** Palamut meyvesi, pelit. (Karaçay *Kadınhanı –Kn.)
emen (V) Sığışıp oturacak kadar yer. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
emen (VI) Kumar oynanırken tarafların önceden ortaya koydukları ya da bir kimseye teslim ettikleri para. (–Sm. ve çevresi; –Tr.)
emence Parasız verilen, bağışlanan şey. (Pirinççeşme *Malkara –Tk.)
emendirmeg [→ **emendirmek** (I)]
emendirmek (I) [**emendirmeg**] Yormak, zahmet vermek. (Örkenez, Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Başpınar *Tefenni, –Brd.; Bulkaz, Çıtak, *Çivril, Ekse, Yukarı Seyit, İsabey *Çal –Dz.; –Kü.; Bozan, Tokat –Es.; –Ist.; Saray –Çkr.; *Kargı –Çr.; *Merzifon ve çevresi –Ama.; *Zile –To.; Hacılyas, *Koyulhisar, –Sv.; Çayırlı *Haymana, Sobran *Nallıhan, Çanıllı *Ayaş –Ank.; Muncusun –Ky.; *Bor –Nğ.)
[**emendirmeg**] : (–Brd.)
emendirmek (II) Boş yere ümitlendirmek, aldatmak. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
emeneşgen Üşenmeden, yorulmadan. (*Senirkent –Isp.)
emeneşken Gerçekten, cidden : *Çocuğun yaptığı ufacık suçu emeneşken babasına söyledin mi?* (*Gelendost, *Şarkîkaraağaç –Isp.)

emenet [→ **emanat**]
emenkömenci [→ **ebegömeci** (I)]
emenmeg [→ **emenmek** (I) **-1**]
emenmek (I) [**emenmeg, emmek**]
1. Boş yere yorulmak, emek vermek, uğraşmak, didinmek. (İshaklı *Bolvadin –Af.; Kaçar aşireti, Kiseler *Eşme –Uş.; Yassıören *Senirkent, Örkenez *Yalvaç, Karamanlı *Tefenni, Kozağaç *Gölhisar –Brd.; Üçkuyu, İsabey *Çal, Bulkaz, Çıtak *Çivril –Dz.; *Gediz, *Alayunt –Kü.; *Sivrihisar, Tokat, Bozan, Sarıkavak –Es.; *Çerkeş, *Kurşunlu –Çkr.; *Kargı –Çr.; *Vezirköprü –Sm.; *Merzifon ve çevresi –Ama.; *Niksar –To.; *Ünye –Or.; Ağcakışla –Sv.; Çayırlı, *Haymana, Sobran *Nallıhan, Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Bor –Nğ.; *Karaman, Sille –Kn.; Namrun *Tarsus –İç.)
[**emenmeg**] : (–Brd.)
[**emmek**]: (İncekum *Silifke –İç.)
2. Çok fazla emek vermek, çalışmak. (*Akşehir –Kn.; Karasavran *Saimbeyli –Ada.) **3.** Gayret etmek. (–Yz.)

emenmek (II) Gidip gelmek, geri dönmek : *Bu işim olsa da bir kere daha köye emenmesem.* (*Söğüt –Bil.)

emenmek (III) Dikkat etmek, özenmek. (–Af.; –Brd.; –Kü.; –Ank.; Gazi *Develi –Ky.; –Nğ.; –Ada.)

emenmek (IV) Ümit edip de olmamak. (*Ermenek ve köyleri –Kn.)

emen oyunu Üç arkadaşla oynanan bir çocuk oyunu. (–Ama.)

emer Memeden kesilmemiş çocuk. (Çiftlik *Dinar –Af.; Bağıllı *Şarkîkaraağaç, Senir *Keçiborlu, *Yalvaç ve köyleri, Yakaköy *Gelendost, İğdecik, –Isp.; Çuvallı *Yeşilova –Brd.; Çıtak *Çivril –Dz.; Bozan –Es.; –Bo.; *Bor–Nğ.; *Karaman –Kn.)

emere Ortaya bir iş çıkarmak, başarmak. (*Gürün –Sv.)

emeret Altın ve elmas gibi takınacak kıymetli süs eşyası. (–El. ilçe ve köyleri)

emeretli **1.** Uygun, yerinde, işe yarar. (*Eşme ve köyleri –Uş.; *Nizip –Gaz.; –Nş.; *Karaman –Kn.; *Tarsus, *Mut ve köyleri –İç.) **2.** Çokça, iyice. (Kaçar aşireti, Sirge *Eşme –Uş.; Uluşiran *Şiran –Gm.)

emeretsiz [**emezek**] Beceriksiz. (*Avanos –Nş.; *Karaman –Kn.)
[**emezek**] : (Mengeser –Ağ.)

emerük Erselik. (–Gm.)

emese Eldiven. (–Ama.)

emesen Yerme, çekiştirme, söz konusu etme. (Kayı *Tosya –Ks.; –Ank.)

émesen etmek Herhangi bir kimseye, beğenilmeyen hareketi dolayısıyla gözdağı vermek. (Peşman *Daday –Ks.)

emesken Bir çeşit siyah küçük erik, mürdüm eriği. | (Şabanözü *Polatlı, *Ayaş –Ank.)

emete [→ **eme** (I)]
emeti [→ **eme** (I)]

eme yara Güç belâ, zorlukla, bin zahmet ve emekle. (İncekum *Silifke –İç.)

eme yaramak İşe yaramak, faydalı olmak. (Uluğbey, *Senirkent –Isp.; İshaklı *Çivril –Dz.; Sarıkavak –Es.; *Göynük, Karacaağaç –Bo.; Karabüzey *Araç –Ks.; *Kargı

–Çr.; *Merzifon –Ama.; *Ünye, Danışman *Fatsa –Or.; *Tirebolu –Gr.; Uluşiran *Şiran –Gm.; –Kr. ve birçok köyleri; –Ezm.; *Ahlat –Bt.; *Ağın, *Keban –El.; Aşudu *Darende –Ml.; *Nizip, *Kilis –Gaz.; –Mr.; *Antakya, *Dörtyol –Hat.; *Gürün, *Gemerek, Soğukpınar *Kangal, *Divriği, *Koyulhisar –Sv.; İncirli, Büyükincirli –Yz.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar, Sobran, *Nallıhan –Ank.; –Krş.; Genezin *Avanos –Nş.; *Bor, –Nğ.; *Karaman, Uğurlu *Ermenek –Kn.; *Anamur –İç.)

eme yarı Çok zaman : *Mehmet ona gideli eme yarı oldu.* (Küçükyozgat –Ank.)

emeysiz Halsiz, güçsüz, dermansız, eli bir işe yakışmayan. (Köşektaş *Avanos –Nş.)

emeze Mızmız, yaramaz, dirliksiz (çocuk). (Satılmış –Es.)

emezek [→ **emeretsiz**]

emi [→ **emmi**]

emice 1. [→ **emmi**] **2.** [→ **emmideş**] **3.** Yabancı erkeğe seslenme için kullanılır. (Nefsiköseli*Görele –Gr.)

emicek (I) [→ **emcek** (II) **-2**]

emicek (II) **1.** [→ **emcek** (I) **-2**] **2.** Meme emme zamanı geçtiği halde, emmeye devam eden kuzu ve oğlakların ağzına takılan ince ağaçtan yapılmış burunsalık. (*Divriği ve köyleri –Sv.)

emicek (III) [→ **emecen** (II)]

emicek (IV) Ümit. (*Turhal –To.; *Bor –Nğ.)

emicek (V) Gelir kaynağı, fayda sağlayan mülk. (*Bor –Nğ.)

emicek (VI) Besin, gıda, azık. (*Bor –Nğ.)

emiceklik (I) Cesaret. (–Sv.)

emiceklik (II) Acelecilik. (*Zara –Sv.)

emicen 1. [→ **emecen** (I) **-1**] **2.** [→ **emecen** (I) **-2**]

emici (I) [→ **emci -2**]

emici (II) Yemişçi, sebzeci. (Atlandı *Kadınhanı –Kn.)

emicik [→ **emcek** (I) **-1**]

emicikılı [**emicikök**] Fidanların ucundaki ince kökler : *Bu fidan tutmaz, çünkü emicikılı kalmamış.* (Kızılköy *Dinar –Af.)

[**emicikök**] : (*Kargı, *Osmancık –Çr.)

emicikök [→ **emicikılı**]

emideş [→ **emmideş**]

emik 1. İnsan beyni. (Çeltek *Yeşilova, Karamanlı *Tefenni –Brd.; Kelekçi *Acıpayam, –Dz.; Sasallı *Menemen, Tepeköy *Torbalı –İz.; Karaağaç –Mn.; Eldirek –Mğ.) **2.** Yeni doğan çocukların başındaki bıngıldak. (*Sarayköy ve köyleri, Yukarı Seyit *Çal, –Dz.; –Mn. ve çevresi; *Mersin ve köyleri –İç.) **3.** Başın tam üstü, düz kemik yeri. (–Mn. ve çevresi) **4.** Boğaz, hançere. (–İz.) **5.** Alın. (Birgi *Ödemiş –İz.; Sürez, Eymir *Bozdoğan, *Karacasu, Karpuzlu, Germencik –Ay.)

emik altını Kadınların boyunlarına taktıkları altın dizisi. (–Ay.)

emilcan [→ **emecan** (I) **-1**]

emilcen 1. [→ **emecen** (I) **-1**] **2.** İneklerin memesini emen bir çeşit kertenkele. (*Alayunt –Kü.)

emilgatil Akrabalık. (*Elmalı ve köyleri –Ant.)

emilik (I) Bir haftalık keçi yavrusu. (*Kadirli –Ada.)

emilik (II) Üvey amca. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)

émim Konuşmada bir kelime unutulduğu zaman "efendime söyleyeyim" anlamında kullanılır. (*Antakya –Hat.)

emina Kolera ve tifonun tehlikelisi. (Kadıçiftliği *Taşköprü –Ks.; Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

eminmek (I) **1.** Yararlanmak, fayda sağlamak. (Büyükkabaca *Senirkent, *Yalvaç –Isp.; İshaklı, *Çivril ve çevresi, Yukarıseyit *Çal, Oğuz *Acıpayam, Ovacık *Tavas –Dz.; –Ba.; Tokat, Bozan –Es.; –Ks.; Soğukpınar *Kangal –Sv.; *Bor –Nğ.; Bayındır *Beyşehir, Gargara *Ermenek ve köyleri –Kn.; Ceylân, *Fethiye ve köyleri, Yerkesik –Mğ.) **2.** İneğin sütünden faydalanmak. (Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Kurşunlu –Çkr.; *Mut ve köyleri –İç.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

eminmek (II) Soğurulmak, emilmek. (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

emir (I) [**emirbenim, emirdastarı**] Gökkuşağı. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Pazaravdan *Bucak –Brd.; Alacalar *Kırkağaç –Mn.; Terkeşan –Yz.; Beydili *Nallıhan –Ank.; Genek *Yatağan –Mğ.)

[**emirbenim**] : (Yerkesik –Mğ.)

[**emirdastarı**] : (Karamanlı *Tefenni –Brd.)

emir (II) [**elmin, elmir, emril, ermil**] Araba ya da kağnı tekerinin ortasından geçen silindir şeklindeki demir parçası. (Çiftlik *Dinar –Af.; –Brd.)

[**elmin**] : (*Bayındır –İz.)

[**elmir**] : (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

[**emril**] : (Aliköy –Isp.)

[**ermil**] : (Nudra *Şarkîkaraağaç –Isp.)

emir (III) Siyahımtrak yeşil, neftî. (*Bor –Nğ.)

emir (IV) **1.** Kalaysız kaptaki yağ, yoğurt gibi şeylerin yeşil küfü. (*Bor –Nğ.) **2.** Sirkenin bozulmuşu : *Turşu küpünün yanına abdestsiz varma, emir olur.* (*Bor –Nğ.)

emir (V) Siyah haşhaş. (Bağıllı, Balcı *Şarkîkaraağaç –Isp.)

emirali Kışa kadar saklanabilen, sarı renkli bir çeşit üzüm. (–Nğ.)

emirbenim [→ **emir** (I)]

emircek [→ **emecen** (I) **-1**]

emirdastarı [→ **emir** (I)]

emirha Taze, körpe. (–Ks.)

emir olmak Sirke bozulmaya yüz tutmak (buna kızgın şiş sokulup karıştırılarak düzeltilir). (*Bor –Nğ.)

emirsema [→ **ebeğimsağma**]

emir semir Hayal meyal, belli belirsiz görünen şeyler hakkında kullanılan bir zarf. (–Ba.; İğneciler *Mudurnu –Bo.)

emirsultan Yeşil soğan. (*Düzce –Bo.)

emisemi Aslı, anlamı, kavramı olmayan şeyler için kullanılır. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; –Dz. ve köyleri)

emiş [→ **emişik** (I)]

emişçi [**emlikci** (I)] Kuzu ya da oğlakları annelerine emdiren adam : *Bu sene Ali'yi emişçi tuttum.* (İsmil *Çumra –Kn.)

[**emlikci** (I)] : (*Kangal –Sv.)

emişig [→ **emişik** (I)]

emişdirmek Sağmal hayvanları sağdıktan sonra yavrularına emdirmek. (*Mut ve köyleri –İç.)

emişik (I) [**emiş, emişig, emişme** (I)

-1, emişük -2, emişüklü, emüşük] Süt kardeş. (Çığrı *Dinar –Af.; *Eşme ve çevresi –Uş.; *Yalvaç, Uluğbey *Senirkent –Isp.; Başpınar, Yayla *Tefenni, Navlu *Yeşilova, –Brd.; Bekilli, İsabey, Yukarı Seyit, *Çal, *Sarayköy ve köyleri, Çıtak *Çivril, Bereketli *Tavas, Darıveren *Acıpayam, Beylerli, Kösten, Honaz –Dz.; *Nazilli, Sürez *Bozdoğan, Tepecik –Ay.; Yeniköy –Ba.; Tokat –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Ks.; *Kurşunlu, Saray –Çkr.; Kavşit *Sungurlu, *İskilip, *Kargı, –Çr.; *Taşova –Ama.; Uzunmusa, Bayadı, –Or. ve köyleri, *Nizip –Gaz.; *Afşin –Mr.; Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı, *Antakya ve köyleri –Hat.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; Yenikışla *Boğazlıyan –Yz.; Çayırlı *Haymana, Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; *Bünyan –Ky.; *Bor –Nğ.; *Ermenek ve köyleri –Kn.; *Tarsus ve köyleri, *Mut ve köyleri, Arslanköy *Mersin –İç.; Güzelsu *Akseki, –Ant.; Yerkesik –Mğ.)

[**emiş**] : (Darıveren *Acıpayam –Dz.; *Düzce –Bo.; –Or.; –Gaz.; *Antakya –Hat.; –Sv.; Höketçe *Saimbeyli –Ada.; *Silifke –İç.)

[**emişig**] : (–Brd.)

[**emişme (I) -1**] : (*Ünye ve çevresi –Or.; –Gaz.; *Ermenek –Kn.; –Ada.)

[**emişük -2**] : (Danışman *Fatsa, *Gölköy –Or.)

[**emişüklü**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[**emüşük**] : (–Çkr.; Uzunmusa –Or.)

emişik (II) Sağmal koyun ya da keçilerin oğlak ve kuzuları ile otlamaya gitmesi : *Davarlar bugün emişik gitti.* (Sobran *Nallıhan –Ank.)

emişken (I) Pişince taneleri birbirine yapışan pirinç ve bulgur gibi şeyler : *Bu pirinç emişkenmiş.* (–Ay.)

emişken (II) **1.** Meme emmeye düşkün çocuk. (–Çr.) **2.** Anasını sık sık emen kuzu: *Emişkenlerden bir şey kalmıyor ki.* (Bahçeli *Bor –Nğ.)

emişme (I) **1.** [→ **emişik** (I)] **2.** Sütlük. (*Ünye ve çevresi –Or.)

emişme (II) Bağdaşma, uyuşma. (*Edremit –Ba.)

emişmeg [→ **emişmek** (I)]

emişmek (I) [**emişmeg**] Su ile karıştırılan un, toprak, alçı gibi şeyler iyice bağdaşmak. (Çığrı *Dinar –Af.; Yayla *Tefenni, –Brd.; Oğuz *Acıpayam –Dz.; Eymir, Sürez *Bozdoğan, *Nazilli –Ay.; Birgi *Ödemiş –İz.; Sarıkavak –Es.; Hisarcık *Yayladağı, *Antakya ve köyleri –Hat.; –Nğ.; Eldirek *Fethiye, Yerkesik –Mğ.;

[**emişmeg**] : (–Brd.)

emişmek (II) Birleşmek, yapışmak. (*Merzifon ve köyleri –Ama.; Akcakuşağı *Kozan –Ada.; Andifli *Kaş –Ant.; *Fethiye ve köyleri *Bodrum, *Ula –Mğ.; Köfünye, Larnaka –Kıbrıs)

emişmek (III) [**emiştirmek** (I)] **1.** Sağmal hayvan yavruları annelerini sağılmadan önce gizli olarak emmek. (*Eşme ve köyleri –Uş.; Kayadibi *Yeşilova –Brd.;

Darıveren *Acıpayam, Kösten –Dz.; *Merzifon –Ama.; Piraziz –Gr.; –Kr. köyleri; *Anamur, *Mut ve köyleri –İç.; *Serik –Ant.; Dont *Fethiye –Mğ.) **2.** İki ayrı çocuk aynı kadını emmek, süt kardeş olmak. (*Sarayköy ve bütün köyleri –Dz.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Refahiye –Ezc.; *Zara –Sv.; *Ermenek –Kn.; *Silifke –İç.; *Milas –Mğ.) [**emiştirmek** (I)]: (–Çr.; *Ermenek –Kn.) **3.** Bir çocuk hastalandığı zaman, iyileşmesi için yaşıtı bir çocuğun annesini emmek. (*Ermenek –Kn.) **4.** Yavru anasını emmek. (Tokat –Es.; Bahçeli *Bor –Nğ.) **5.** Emzirmek. (*Reşadiye –To.)

emiştirmek (I) [→ **emişmek** (III) **-2**]

emiştirmek (II) Koyun, keçi, sığır yavrularını annelerinin yanına bırakıp emdirmek. (Bağıllı *Şarkîkaraağaç –Isp.; Ekse, İsabey, Üçkuyu *Çal, *Sarayköy ve köyleri –Dz.; Eğrigöz *Emet –Kü.; Tokat, Bozan –Es.; –Kr. ve köyleri; *Göksun ve köyleri –Mr.; *Bünyan –Ky.; *Mucur ve bütün köyleri –Krş.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Yerköy –Yz.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar, Ahırlı –Ank.; *Ermenek –Kn.)

emiştirmek (III) Sıcağa soğuk ya da soğuğa sıcak katarak ılıştırmak (su için). (Bereketli *Tavas –Dz.; Ağlı *Küre –Ks.; Civanyaylağı *Mersin –İç.)

emiştirmek (IV) Bir şeyin içine konulan bir sıvıyı adamakıllı aldırmak, kıvama getirmek: *Emiştirmeden yoğrulan hamurun ekmeği iyi olmaz.* (*Alaşehir –Mn.; *Edremit –Ba.; –Mğ.)

emiştirmek (V) İki şeyi birbirine iyice yapıştırmak, kaynatmak. (*Antakya ve köyleri –Hat.)

emişük **1.** Her cuma günü koyun ve keçilerin sağılmadan önce yavrularına emdirilmesi: *Emişük günü.* (Avara *Niksar –To.; –Or. ve köyleri) **2.** [→ **emişik** (I)]

emişüklü [→ **emişik** (I)]

emiş yakış Süt kardeşlik. (*Antakya –Hat.)

emit Ağaç budağı. (–Ba.; –Nğ.)

emite Amca, amca oğlu. (–Ezc.)

emizek Ahmak, budala. (Kımık *Fethiye –Mğ.)

emizik Ballıbaba, arslanağzı gibi çiçeklerin emilebilen kısmı. (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

emlek (I) **1.** Anası ölen kuzuları başkasına emzirme. (Ortaveran *Artova –To.) **2.** Süt kuzusu. (–Sv.)

emlek (II) Dörtgen. (–İz. çevresi)

emlek (III) Emlâk. (Danışman *Fatsa –Or.)

emleme (I) Bir yarayı ilâçla iyileştirmeye çalışma. (İğde –Kü.; –Mr.; *Gürün, Soğukpınar *Kangal –Sv.; *Pınarbaşı köyleri –Ky.)

emleme (II) Kırılan bir testinin parçalarını birbirine tutturma. (Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.)

emleme emlemek (I) **1.** [→ **emlemek** (I)] **2.** Kalpteki acıyı dindirmek için uygun sözlerle karşısındakini avundurmak. (–Çr.)

emleme emlemek (II) [**emlemek** (II)] Çanak çömlek gibi kapların çatlaklarını çimento vb. ile onarmak. (–Çr.)

[**emlemek** (II)] : (Köprüköy *Keskin –Ank.)

emlemek (I) [**emleme emlemek** (I) **-1**] Yaraya merhem sürmek, iyileştirmek. (Sarıkavak –Es.; Uzunmusa –Or.; *Refahiye ve çevresi, Ama *Kemah –Ezc.; –Gaz.; *Göksun –Mr.; Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; Çepni *Gemerek, Karadoruk *Gürün –Sv.; *Bor –Nğ.; *Osmaniye –Ada.; Hacıveliler *Finike –Ant.)

[**emleme emlemek** (I) **-1**] : (–Çr.)

emlemek (II) [→ **emleme emlemek** (II)]

emli Uygun, yerinde, yaraşık. (Karabüzey *Araç –Ks.; *Mut ve köyleri, *Mersin –İç.)

emlig İyi cins kuzu. (Zarşat –Kr.)

emlik (I) Süt emmekte olan insan ya da hayvan yavrusu. (Sofular *Eğridir –Isp.; Çıtak *Çivril –Dz.; Sarıkavak, Tokat –Es.; *Araç –Ks.; Orman *Çarşamba, *Kavak –Sm.; *Merzifon –Ama.; Çayır *Zile –To.; *Nazimiye –Tn.; Aşudu *Darende –Ml.; Kapıdere *Elbistan, *Afşin ve köyleri, *Göksun, Hartlap –Mr.; *Kilis, –Gaz.; Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı, *Antakya, Hisarcık *Yayladağı –Hat.; Soğukpınar *Kangal, Çepni *Gemerek, *Gürün, *Divriği –Sv.; Çayırlı *Haymana, Karaköy *Nallıhan, Etimesgut –Ank.; *Bünyan –Ky.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Anamur, *Mut ve köyleri, Sökün *Silifke, Yanpar –İç.)

emlik (II) [**emnik -1**] **1.** Zamanından daha geç doğan kuzu ya da oğlak. (Ovasaray, Farzant –Çr.; *Kangal, Çöplü, *Gürün, Çepni *Gemerek –Sv.; Darıca *Sorgun –Yz.; *Bor –Nğ.; Yeniköy *Ereğli, *Karaman –Kn.)

[**emnik -1**] : (Aşağıkaraçay *Acıpayam –Dz.; *Senirkent –Isp.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Zana ve çevresi –Ama.)

2. Körpe kuzu ve oğlak. (Boztepe –Çr.; –Ml.; –Sv.; –Mr.; *Karaman –Kn.) **3.** Yeni doğmuş koyun yavrusu. (Kuzuculu *Dörtyol –Hat.; *Bahçe, Şansa *Saimbeyli –Ada.; Civanyaylağı –İç.) **4.** Anası ölmüş kuzu. (Körküler *Yalvaç –Isp.; –Çkr.) **5.** Keçilerin doğurdukları ilk yavru. (Kayışlı –Mr.) **6.** Mevsimsiz doğan kuzu. (İncesu *Dinar –Af.; *Çerkeş –Çkr.; *Refahiye –Ezc.; Karahoca *Haymana –Ank.; *Kangal –Sv.) **7.** İyi yetişmesi için analarından süt alınmayan koyun ve keçi yavruları. (Hortu *Ereğli –Kn.) **8.** Zamanından sonra kuzulayan koyun. (Geçit *Ilgın, *Ereğli –Kn.) **9.** Yazın doğmuş koyun yavrusu. (Telin *Gürün –Sv.) **10.** Özel bir şekilde beslenen koyun ya da keçi. (–Ant.) **11.** Yoksul bir ailenin geçimine yarayan sağmal hayvan. (*Akseki –Ant.)

emlik (III) **1.** Sarı çiçek açan, kökünde kırmızı boyası olan bir çeşit ot. (Telin *Gürün –Sv.) **2.** Bir çeşit hastalığın tedavisi için, soyularak suyu emilen yaş çam kabuklarının iç tarafındaki beyaz etli kısım. (–Çr.)

emlikci (I) [→ **emişçi**]

emlikci (II) Çam kabuğu toplayıp satan kimse. (–Çr.)

emlik kuzu Henüz ot yememiş, yalnız anasını emen kuzu. (–Nğ.)

emlik oğlak İki üç aylık olan keçi yavrusuna verilen isim. (*Göksun –Mr.)

emlim Yabanıl öküz. (–Ant.)

emler Kadınların başlarına örttükleri yazma. (–Ama.)

emme (I) [→ **emcek** (I) **-1**]

emme (II) Ama, fakat. (Çiftlik *Dinar –Af.; Büyükkabaca *Senirkent, Yarıkkaya *Yalvaç –Isp.; Sakla, Navlu, *Yeşilova, Karamanlı *Tefenni –Brd.; İsabey, Yukarı Seyit *Çal, Eziler *Buldan, *Güney –Dz.; *Ödemiş ve köyleri, *Kiraz, *Bergama –İz.; –Mn.; *Edremit –Ba.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.; Hasanoğlan –Ank.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

emme (III) Dayı. (–Ezm.)

emme (IV) Kötü. (*Acıpayam –Dz.)

emme (V) Âmâ, kör. (*Ağın, *Keban –El.)

emmek [→ **emenmek** (I) **-1**]

emmel (I) Hayvanları yürütmek için kullanılan, ucunda demir bulunan sopa, değnek. (*Gelendost –Isp.)

emmel (II) Boyunduruğa alışkın öküz. (*Antakya ve köyleri –Hat.)

emmen [→ **emen** (I) **-1**]

emmete [→ **emmideş**]

emmeye yaramak Faydalanılabilir, yararlanılabilir olmak. (*Bor –Ng.)

emmi [**emce, emi, emice -1, emo**] Amca. (Uluköy, Kızılköy, *Dinar, –Af.; Körküler *Yalvaç, *Eğridir, Nudra, Bağıllı *Şarkîkaraağaç, –Isp. ve çevresi; Güney, Kavak *Yeşilova, Çamköy *Gölhisar, Başpınar *Tefenni, Pazaralan *Bucak, Kurna, –Brd.; Oğuz *Acıpayam, Emircik, İshaklı *Çivril, Tutluca, Honaz, Beylerli –Dz.; Çandarlı *Bergama, *Torbalı, *Tire, *Ödemiş ve bütün köyleri, *Kiraz ve köyleri –İz.; –Mn.; Reşadiye *Susurluk –Ba.; *Bayramiç –Çkl.; –Kü.; Yenipazar *Gölpazarı, Erenköy –Bil.; Demirciler *Gebze –Kc.; *Düzce, –Bo.; *Taşköprü, –Ks.; *Kargı, *Mecitözü –Çr.; Irmaksırtı *Çarşamba –Sm.; *Merzifon, –Ama.; Çilehane *Reşadiye, Almus *Niksar, *Zile, *Artova, *Turhal –To.; Bayadı, *Gölköy, *Ünye –Or.; Havsu *Kelkit –Gm.; –Ezc.; –Dy.; –El.; *Birecik –Ur.; –Mr.; *Antakya –Hat.; İğdeli, Çepni, Karaözü *Gemerek, Hacılyas *Koyulhisar, Kavak *Yıldızeli –Sv.; Gökçekışla *Yerköy, Türkmenaraplısı, –Yz.; Hasanoğlan, *Beypazarı –Ank.; *Mucur –Krş.; Muncusun –Ky.; *Bor –Ng.; *Sille, Dedeköy *Ereğli –Kn.; *Silifke, *Gülnar, *Anamur –İç.; Çomaklıdede *Korkuteli –Ant.; –Ed.; *Çorlu –Tk.)

[**emce**] : (Şıhlı, Piraziz –Gr.)

[**emi**] : (Uzunmusa –Or.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; Uluşiran* *Şiran –Gm.; Öğdem, Kaya *Yusufeli, Havlı, Yavuz *Şavşat –Ar.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Iğdır, –Kr. ve köyleri; –Ezm.; *Refahiye ve çevresi, Cenciğe, –Ezc.; *Erciş –Vn.; *Hozat –Tn.; *Ağın, *Keban –El.; *Birecik –Ur.; Palha *Divriği –Sv.; *Bünyan –Ky.)

[**emice -1**] : (–Kü.; Haçevera *Maçka –Tr.; Havsu *Kelkit, Uluşiran *Şiran –Gm.; –Rz. ve çevresi; –Ezm.)

[**emo**] : (Dutlu *Şavşat, Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

emmicelik Bir kız evlenirken güveyin babası tarafından kızın amcalarına verilen para ya da herhangi bir eşya. (Samsun *Akkuş –Or.)

emmidaş [→ **emmideş**]

emmideş [**emice -2, emideş, emmete, emmidaş, emmioğlu, emmiuşağı, emum**] Amcaoğlu. (Kızılköy *Dinar –Af.; Sarıkavak –Es.; –Çr.; *Zile –To.; *Alucra ve köyleri –Gr.; *Elbistan, *Göksun –Mr.; *Gürün, Çallı –Sv.; Dont, Karaçulha *Fethiye –Mğ.)

[**emice -2**] : (–Ezc.)

[**emideş**] : (*Zile –To.)

[**emmete**] : (*Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.)

[**emmidaş**] : (Lorşin *Afşin –Mr.)

[**emmioğlu**] : (*Acıpayam –Dz.; Çilehane *Reşadiye –To.)

[**emmiuşağı**] : (Karıncalı –Krş.)

[**emum**] : (Dilsizdağı, Karadere –Rz.)

emmioğlu [→ **emmideş**]

emmiuşağı [→ **emmideş**]

emmik [→ **emnik -2**]

emnik [**emmik**] **1.** [→ **emlik** (II) **-1**] **2.** Koça gelen kuzu. (Karahisar –Ky.)

[**emmik**] : (–Ky.)

emo [→ **emmi**]

emrah Saz çalıp, oynayan. (*Yalvaç –Isp.)

emre [→ **ebre** (III) **-1**]

emrehel Şaşkın, miskin, Allahlık : *Emrehelim sen ne işe yararsın?* (–Krş.)

emril [→ **emir** (II)]

emriz Çayır otları arasında bulunan dikenli bir ot. (Sofular *Eğridir –Isp.)

emsel Yaşıt. (Sürez *Bozdoğan –Ay.)

emsem (I) **1.** Boş inan. (–Bo. ve çevresi) **2.** Düzenlik, güvenlik.(Kumbağ –Tk.)

emsem (II) Sersem : *Bu adam emsemdir, her işi göremez.* (Büyüksöğle *Elmalı –Ant.)

emsem (III) [→ **em** (I) **-1**]

emser Bu yıl. (*Nazimiye –Tn.)

emsiz [**emsüz, enez** (I) **-1, eneze** (I), **ensiz**] **1.** Beceriksiz. (–Af.; Bağıllı, *Gelendost, *Şarkîkaraağaç, Büyükkabaca *Senirkent, *Eğridir ve köyleri –Isp.; Güney *Yeşilova, Kurna, –Brd.; Denizler, İsabey *Çal, Kelekçi *Acıpayam, Kiremitçi –Dz.; Tepeköy *Torbalı, *Çeşme, *Tire –İz.; –Mn.; *Karacabey –Brs.; *Tavşanlı, Tepecik *Simav –Kü.; Satılmış, Tokat –Es.; Gökçesu –Bo.; Bulak *Safranbolu –Zn.; *Kurşunlu, Saray, *Çerkeş –Çkr.; *Kargı –Çr.; Etimesgut –Ank.; –Krş.; *Bor –Nğ.; Mastat, *Karaman, Alibeyhöyüğü *Çumra, Aşağıtuzlukçu *Akşehir, Hortu *Ereğli, *Ermenek, Zıvarak, Güvenç, Detse, Çömek, –Kn.; Saray *Silifke, *Anamur, *Mersin, *Mut ve köyleri –İç.; Bağyaka *Finike, *Kaş, Erenyaka *Akseki –Ant.; Çobansa, Dont *Fethiye, *Milas, Yerkesik, –Mğ.)

[**emsüz**] : (Gökçesu ve köyleri, Dadıy –Bo.; *Kargı –Çr.)

[**enez** (I) **-1**] : (Tahtacı –Isp.; –Dz.)

[**eneze** (I)] : (*Sandıklı –Af.; Başpınar *Tefenni –Brd.; Gargara *Ermenek –Kn.)

[**ensiz**] : (*Karaman –Kn.)

2. Dertsiz, kedersiz, vurdumduymaz, savsak. (Karamanlı *Tefenni –Brd.; Kösten, Honaz –Dz.; –Ba.

ve çevresi; *Söğüt –Bil.; Bozan –Es.; –Kn.)

emsüz [→ **emsiz -1**]

emşelmek At ya da merkep, üzerine binilirken sırtındaki yaradan ya da alışkanlıktan dolayı arkasını kolaylıkla binilecek şekilde yere doğru alçaltmak. (–Kn. ve çevresi)

emti Hala. (*Antakya ve köyleri –Hat.)

emtih Anasız büyüyen kuzu ve oğlak. (Yakaköy *Gelendost –Isp.)

emtülü Başlangıç, ilk önce : *Buraya emtülü ben geldim.* (İğdecik, Sancaklıboz –Mn.)

emum [→ **emmideş**]

emüşük [→ **emişik** (I)]

emze Kardeş. (–Ezc.)

emzek Küçük çocuklara süt verilmesine yarayan lastikten yapılmış araç, biberon. (Çepni *Gemerek –Sv.)

emzik (I) İncir dallarının tepelerindeki tomurcuk. (Bereketli *Tavas –Dz.)

emzik (II) Halı, kilim gibi şeylerin köşelerine denir. (Semayük *Elmalı –Ant.)

emzik (III) Kışın, saçaklardan damlayan su damlacıklarının donarak oluşturduğu buzcuklar. (*Zile –To.)

emzik (IV) Hayvanların memelerinin uçları. (–Çr.; –Mr.)

emzik (V) [**emzikliğ**] Sigara ağızlığı. (–Af.; –Gaz.)
[**emzikliğ**] : (Kerkük)

emzikçi Başkasının çocuğunu emziren kadın, süt nine. (–Ml.)

emzikleme [**emzüyhlenmeyh**] Bulutların, yağmur yağacak biçimde olması. (–Sv.)
[**emzüyhlenmeyh**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)

emzikli Ağaçtan yapılmış su kabı. (İsabey, Yukarı Seyit *Çal –Dz.)

emzikliğ [→ **emzik** (V)]

emzik sakızı Çamlardan elde edilen bir çeşit sakız. (İlyas *Keçiborlu –Isp.)

emzik sopası İbrik emziği yapmak için kullanılan örs. (–Ks.)

emzük otu Boru ya da çan çiçeği. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

emzüyhlenmeyh [→ **emzikleme**]

emzüyh sürmek Çocuğunu emziren anne, yeniden hamile kalmamak, süt korumak. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

en (I) [**enek** (VIII)] Hayvanlara ya da eşyaya vurulan damga, işaret. (*Emirdağ, Düğer –Af.; *Gelendost, *Uluborlu, Yassıören *Senirkent, Örkenez *Yalvaç, *Eğridir ve köyleri, Yakaemir, Aşağıdinek –Isp.; Kuşbaba *Bucak, Kayadibi, Güney *Yeşilova, Başpınar *Tefenni, –Brd.; İsabey, Yukarı Seyit *Çal, Bulkaz *Çivril, Darıveren *Acıpayam –Dz.; Sürez *Bozdoğan –Ay.; –İz.; *Sivrihisar ve köyleri, Bozan, Tokat, Sarıkavak –Es.; Dadıy, –Bo.; *Kurşunlu, Genek, Eskipazar –Çkr.; Kemalli *Sungurlu –Çr.; Ahmetsaray –Sm.; *Merzifon ve köyleri, –Ama.; Çayır *Zile –To.; Uluşiran *Şiran, Bayburt –Gm.; Keçek, *Oltu –Ezm.; *Refahiye ve çevresi, *Kemaliye, Kuruçay, Armudan –Ezc.; –Gaz.; *Afşin ve köyleri, Bozöyük –Mr.; Ortaköy *Şarkışla, Palha, Vazıldan *Divriği, Soğukpınar *Kangal, *Gürün, *Koyulhisar, Çepni *Ge-

merek –Sv.; Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.; Sobran *Nallıhan, Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; *Mucur, –Krş.; Fakıekinciliği, Avşar aşireti ve köyleri *Pınarbaşı, *Bünyan, –Ky.; *Bor –Nğ.; Çakırlar *Akşehir, *Ilgın, Afgan *Karaman, *Ermenek –Kn.; Misis, Faydalı *Kozan, –Ada.; Navdalı *Mut ve köyleri, *Silifke, *Mersin aşiret ve köyleri, *Anamur, Civanyaylağı –İç.; Güzelsu *Akseki, –Ant.)

[**enek** (VIII)] : (Başpınar *Tefenni –Brd.; –Krş.)

en (II) [**ene** (III), **enğ**] **1.** Beygir, katır, eşek gibi hayvanların damağında, ön dişlerinin arkasında meydana gelen şişkinlik. (*Çal –Dz.; Evreşe *Gelibolu –Çkl.; Güzelyakup *Tavşanlı –Kü.; Medetli *Osmaneli –Bil.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Çr.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Şabanözü *Polatlı –Ank.; –Ky.; *Ermenek –Kn.; –Ant.; Şeref *Yatağan, *Milas, *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

[**ene** (III)] : (İncesu *Dinar –Af.; *Mut ve köyleri –İç.)

[**enğ**]: (Bulkaz *Çivril –Dz.; –Kü.; *Afşin ve köyleri –Mr.)

2. Dişi hayvanların üreme organlarının dış kısmı. (Saray –Çkr.) **3.** Sağlan hayvanların süt torbası. (–Gm.)

en (III) [**enk -2**] **1.** Parmağın ek yeri, eklem. (Tokat –Es.; Kemalli *Sungurlu –Çr.; *Kilis, Tıflar –Gaz.; Köy –İç.)

[**enk -2**] : (*Pötürge –Ml.)

2. Tırnak etlerinin lif gibi kabaran kısmı. (*Gemerek, *Şarkışla –Sv.) **3.** El ayası. (Hisarcık *Yayladağı –Hat.)

en (IV) Ağaç dallarının tomurcuk yeri. (Tokat –Es.; Kemalli *Sungurlu –Çr.; Köy –İç.)

en (V) **1.** Üstbaş, elbise. (–Sm.; Ambarlı *Vakfıkebir –Tr.) **2.** Yaka. (*Susurluk –Ba.; *Ünye –Or.) **3.** Yün ya da kıldan yapılan aba kumaş. (Zana –Ama.)

en (VI) Çatı. (–Sv.)

en (VII) Mektup. (*Seydişehir –Kn.)

en (VIII) **1.** İki yamaç arasındaki düz ve verimli toprak parçası. (–Ba.) **2.** Tarla sınırı. (–Dz.)

enaberi [**enarberi, enarıberi**] Öteberi, değersiz eşya : *Enaberiye para vermem.* (*Gördes –Mn.)

[**enarberi**] : (*Bozdoğan –Ay.)

[**enarıberi**] : (Tepecik –Ay.)

enacı [→ **enar**]

enak Sabanın gövdesi. (*Sungurlu –Çr.)

enāne Süs : *Kazandığı enānesine yetmez.* (–Nğ.)

enar [**enacı**] Orak biçerken kılavuzluk eden adam, amelebaşı. (Sürez *Bozdoğan –Ay.; Gebeler *Kırkağaç –Mn.; –Gr.)

[**enacı**] : (*Bozdoğan –Ay.)

enarberi [→ **enaberi**]

enarıberi [→ **enaberi**]

enari Beceriksiz. (Bereketli *Tavas –Dz.)

enatmak Çok konuşmak, gevezelik etmek (kadınlar arasında). (Ersis *Yusufeli –Ar.)

enayan olmak [**enben olmak**] Şaşırmak. (–Çr.)

[**enben olmak**] : (Tepeköy *Torbalı –İz.)

enbāl Kurak. (Yılanlı, Sofular *Eğridir –Isp.)

enbel [→ **embel**]

enben olmak [→ **enayan olmak**]
enberboyu Pembe ya da mavi çiçek açan sarmaşık. (–Dz.)
enbeşti Dövülmüş çam kabuğunu su ile karıştırarak yapılan ve tabaklarca kullanılan bulamaç. (*Niksar –To.)
enbitirimi Uç, son. (–Ank.)
encek (I) **1.** [→ **enik**] **2.** Hayvan yavrusu. (Tepeköy *Torbalı –İz.; –Ba. ve çevresi; *Gölpazarı –Bil.; –Ama.; –Tk.)
encek (II) [**encik** (II)] Beş altı yaşına kadar olan çocuk. (Tepeköy *Torbalı –İz.; Saka –Kü.; *İnegöl –Brs.; –Bo.; –Ama.; Osmaniye *Ilgın –Kn.)
[**encik** (II)] : (*Karamürsel –Kc.)
encek (III) Merdiven. (*Divriği –Sv.)
enceklemek (I) Küçük çocuk, el ve ayakları ile ilk kez yürümeye başlamak, emeklemek. (Tepeköy *Torbalı –İz.)
enceklemek (II) Kedi ya da köpek, yavrulamak. (Kuşbaba *Bucak –Brd.)
encel üncel Ekin tarlalarında ekinin arasında biten otlar. (Bayburt, İrişli *Sarıkamış –Kr.)
eñcen [**ençen**] Geveze. (Eldirek *Fethiye –Mğ.)
[**ençen**] : (*Bayramiç –Çkl.)
enci [**enekçi**] Hayvanları eneleyen, iğdiş eden adam. (*Atabey –Isp.; Ortaköy *Şarkışla –Sv.; –Ed.)
[**enekçi**] : (*Gürün –Sv.)
enciği çıkmak İyice ezilmek, iler tutar yeri kalmamak. (*Antakya –Hat.)
encik (I) [→ **enik**]
encik (II) [→ **encek** (II)]
encik (III) Küçük kazan. (–Ba.)
encik (IV) Diz kapağı ile kalça kemiği arası. (*Ünye ve köyleri –Or.)
encik üncük Yamrı yumru. (*Antakya –Hat.)
encil İncir. (*Iğdır –Kr.)
encül Birinci, ilk. (–Ank.)
ençek [→ **enik**]
ençen [→ **eñcen**]
endağ [→ **endeki** (I) **-1**]
endaki [→ **endeki** (II) **-1**]
endanlı durmak Terbiyeli durmak. (–Rz. ve köyleri)
ende [→ **endeki** (I) **-1**]
endegerede [→ **endeki** (I) **-1**]
endeği (I) [**endeğirde, endeki** (I) **-2, endeni** (II), **enderede, endiği, endiki, endirde, endirede**] **1.** Yanında, yanındaki, yakınındaki. (Bağıllı *Şarkîkaraağaç, Uluğbey *Senirkent –Isp.; Bolay *Hadım, *Ermenek –Kn.; *Mersin ve köyleri, *Mut ve köyleri –İç.; *Fethiye ve köyleri, *Milas –Mğ.)
[**endeğirde**] : (*Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.)
[**endeki** (I) **-2**] : (Yazırlı *Bozdoğan –Ay.)
[**endeni** (II)] : (Bağıllı *Şarkîkaraağaç –Isp.; *Bayramiç –Çkl.; *Silifke –İç.; Abdurrahmanlar *Serik –Ant.; *Fethiye ve köyleri, Yerkesik –Mğ.)
[**enderede**] : (*Ermenek –Kn.; –İç.)
[**endiği**] : (Uluğbey *Senirkent –Isp.)
[**endirde**] : (–Brd.; *Alanya –Ant.)
[**endirede**] : (–Brd.)
2. Bu, şu. (Yakaköy *Gelendost, –Isp.; –Brd.; *Acıpayam –Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; Uğurlu, Gargara *Ermenek –Kn.; İncekum *Silifke –İç.;* Fethiye, *Köyceğiz –Mğ.)

[**endiki**] : (Yassıviran *Senirkent –Isp.)

endeği (II) [→ **endeki** (II) **-1**]

endeğirde [→ **endeği** (I) **-1**]

endek (I) İyi yetişmeyen hayvan ya da bitki. (Gödene –Kn.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)

endek (II) Aşağı, bayağı, fena. (*Bor, Himmetli –Ng.; Zanapa *Ereğli, Karacahisar *Bozkır –Kn.)

endek (III) **1.** Kısa. (Tömek –Kn.) **2.** Dar gelen elbise ya da başka bir şeyi genişletmek için kenarına eklenen parça. (Eldirek *Fethiye –Mğ.)

endek (IV) Sözünden dönen, cayan, iradesiz. (Bayburt *Sarıkamış –Kr.; –Vn.)

endeki (I) [**endağ, ende, endegerede, enderde**] **1.** İşte, orada. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Başpınar, Karamanlı, Yayla *Tefenni, –Brd.; Bereketli *Tavas, Çıtak *Çivril –Dz.; Toygar *Nazilli, Eğridere *Kuyucak –Ay.; Birgi *Ödemiş –İz.; Dont *Fethiye, Yerkesik –Mğ.)

[**endağ**] : (Ayvagediği *Mersin –İç.)

[**ende**] : (*Sarayköy ve köyleri, Bereketli *Tavas –Dz.; *Mersin ve köyleri –İç.; *Alanya, Kumluca *Finike –Ant.; Karaçulha *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

[**endegerede**] : (Gerdan –Ada.)

[**enderde**] : (Afşar *Hadım –Kn.; *Anamur, Yanpar *Tarsus –İç.; Karasaçlı, Karaçulha *Fethiye –Mğ.)

2. [→ **endeği** (I) **-1**]

endeki (II) [**endaki, endeği** (II), **endeni** (I), **endere** (II), **endeyi**] **1.** Elindeki. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; –Brd.; *Tire –İz.; –Mn. ve çevresi; Uğurlu *Ermenek –Kn.; Kocayatak *Serik, Güzelsu *Akseki –Ant.; Dont *Fethiye –Mğ.)

[**endaki**] : (Ayvagediği *Mersin –İç.)

[**endeği** (II)] : (Uğurlu *Ermenek –Kn.)

[**endeni** (I)] : (Bağıllı *Şarkîkaraağaç –Isp.; *Bayramiç –Çkl.; *Silifke –İç.; Abdurrahmanlar *Serik –Ant.; *Fethiye ve köyleri, Yerkesik –Mğ.)

[**endere** (II)] : (İsahacılı –Ada.)

[**endeyi**] : (Darıveren *Acıpayam –Dz.)

2. Sırtındaki. (*Çaycuma –Zn.)

endeklemek İyice soruşturmak, ince eleyip sık dokumak. (*Düzce –Bo.)

endele İşte, öyle : *Endele yap.* (Yatırlı *Nazilli –Ay.)

endelekci Yalancı. (Aşağıkayı *Tosya –Ks.)

endelemek (I) İyice soruşturmak, ince eleyip sık dokumak, incelemek. (–Ba. ve çevresi; *Orhaneli –Brs.; *Kandıra –Kc.; Uluşiran *Şiran –Gm.)

endelemek (II) Bir işi ağır ağır yapıp boşuna zaman öldürmek. (Dadıy –Bo.)

endelep [**endelip -3, endelop**] Oyun, hile, düzen. (*Kurşunlu –Çkr.; *Çarşamba –Sm.; *Merzifon –Ama.; Sobran *Nallıhan –Ank.; İzvitler, Gargara *Ermenek –Kn.; *Mut köyleri –İç.)

[**endelip -3**] : (–Ng.)

[**endelop**] : (–İç.)

endelip **1.** Sersem. (–Kn.) **2.** Uydurma, yalan. (–Ky.) **3.** [→ **endelep**]

endelop [→ **endelep**]

endem Boy bos, endam. (–Kr.)

endeme **1.** Fidan dikmek için açılan çukur. (*Eğridir ve köyleri –Isp.;

Gödene *Fenike –Ant.) **2.** Sebzeleri sulamak için açılan su yolu. (*Akseki –Ant.) **3.** Biber, domates fidesi. (*Fenike, *Kaş ve köyleri –Ant.)

endemi Hepsi, bütünü. (Güney *Yeşilova –Brd.; –Mğ.)

endeni (I) [→ **endeki** (II) **-1**]

endeni (II) [→ **endeği** (I) **-1**]

enderde [→ **endeki** (I) **-1**]

endere (I) Olduğu yer, ora : *Sizin evin enderesi yıkılacak.* (Mastat *Karaman, –Kn.; Kocayatak *Serik –Ant.)

endere (II) [→ **endeki** (II) **-1**]

enderede [→ **endeği** (I) **-1**]

enderek [**endire** (I), **endirek**] Kocayemişi. (Piraziz –Gr.)
[**endire** (I)] : (*Ereğli –Zn.)
[**endirek**] : (–Zn.)

endes Orta : *Bu tarlanın endesini bulalım.* (Kızıllar *Karaman –Kn.)

endesiz bendesiz Görgüsüz, terbiyesiz. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

endeşe Bir çeşit bilezik. (–Es.)

endeyi [→ **endeki** (II) **-1**]

endez (I) Düzgün, doğru, eşit, iyi, denk. (İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Ist.; *Gerze –Sn.; *Beyşehir –Kn.; *Lüleburgaz, Pehlivanköy –Krk.; Karamurat *Malkara –Tk.)

endez (II) Kendir bükmeye yarayan araç. (Detse *Çumra –Kn.)

endez (III) Seyrekçe. (*Akhisar –Mn.)

endeze (I) Araç, aygıt, avadanlık. (*Zile –To.; Bağlıca *Ardanuç, –Ar.; Aşudu *Darende –Ml.; *Nizip –Gaz.; –Mr.; *Antakya –Hat.; Epçe –Ky.; Bahçeli *Bor –Nğ.; Dont *Fethiye –Mğ.)

endeze (II) Kalıp, model, patron. (*Merzifon –Ama.; Çayağzı *Şavşat, Ersis *Yusufeli –Ar.; *Antakya –Hat.; *Bor –Nğ.)

endeze (III) Engel, sözde neden. (–To.)

endezeden aldırmak Ağırdan almak, aldırış etmemek. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)

endi Evvelki : *Endi gün.* (–Bo.; Bulak *Safranbolu, *Ereğli, Aliköy *Çaycuma –Zn.)

endigün [**endiğun**] Dün, geçen gün. (*Düzce, Dadıy –Bo.)
[**endiğun**] : (İncekum *Silifke –İç.)

endiği [→ **endeği** (I) **-1**]

endiğun [→ **endigün**]

endik Utangaç, sıkılgan. (Bayralar –Ant.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)

endiki [→ **endeği** (I) **-2**]

endiklemek Yoksuzluğun son derecesine varmak. (Kaleboynu *Saimbeyli –Ada.)

endikmek 1. Şaşırtmak. (Geyran *Niksar –To.) **2.** Duraksamak, kararsız olmak. (Narlıdere –İz.) **3.** Sabırsızlanmak. (Salman *Akkuş –Or.) **4.** Utanmak, sıkılmak. (*Fethiye ve köyleri –Mğ.) **5.** Aklı başına gelmek, uyanmak. (–Çr.) **6.** Herhangi bir şey karşısında reflekssiz hareket yapmak. (*Anamur –İç.)

endime [**endimen**] Köy evlerinde herhangi bir eşya koymak için yapılan kapalı yer. (*Maçka –Tr.)
[**endimen**] : (*Maçka –Tr.)

endimen [→ **endime**]

endine Şuna : *Endine bak nasıl koşuyor.* (*Milas –Mğ.)

endira [**endire** (III)] Şuraya. (–Ant.)
[**endire** (III)]: (Çomaklıdede *Korkuteli –Ant.)

endirde [→ **endeği** (I) **-1**]

endire (I) [→ **enderek**]

endire (II) Biraz daha kalitesi düşük olan. (*Çal –Dz.)

endire (III) [→ **endira**]

endirede [→ **endeği** (I) **-1**]

endirek [→ **enderek**]

endirek ağacı Kabuğu ve meyvesi kırmızı olan, yaprağı ayva yaprağına benzeyip, yaz, kış dökülmeyen bir çeşit ağaç. (–Ama.)

éndiréllememek [**endur etmemek**] Tenezzül etmemek. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)
[**endur etmemek**] : (Kaptanpaşa köyleri *Çayeli –Rz.)

endirez [**endürüz**] Yabanî kiraz. (Hereke *Gebze –Kc.)
[**endürüz**] : (*Merzifon ve çevresi –Ama.; *Zile –To.)

endiri [**endirice -2**] Daha küçük, daha aşağı. (Yukarı Seyit *Çal, *Sarayköy ve köyleri, Bereketli *Tavas –Dz.; *Tire –İz.; Kavakiçi, Yenice *Simav –Kü.; Tokat –Es.; *Ermenek –Kn.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)
[**endirice -2**] : (Kırcaklı *Nazilli –Ay.)

endirice **1.** Daha enli. (*Gelendost, *Şarkîkaraağaç –Isp.) **2.** [→ **endiri**]

endirtlemek İneği sağmadan önce, sütü gelsin diye danasına bir iki yudum emdirtmek. (–Kr. ve köyleri)

endirtme Bir çeşit koyun sağma. (–Kr. ve köyleri)

endiygün Önceki gün. (*Ereğli, Cumayanı –Zn.)

endur etmemek [→ **éndiréllememek**]

enduva [→ **endva**]

endür etmek Alçak gönüllü olmak. (Erkinis *Yusufeli –Ar.)

endürüz **1.** Mahlep, andız otu. (*Zile –To.) **2.** [→ **endirez**]

endva [**enduva**] Artık, şimdi. (Karaçay *Kadınhanı –Kn.)
[**enduva**] : (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

ene (I) [→ **ebe** (X) **-1**]

ene (II) Evet, öyle. (Karamehmet, Manika *Çorlu –Tk.)

ene (III) [→ **en** (II) **-1**]

ene (IV) Cumartesi. (*Buldan –Dz.)

ene (V) Resim. (*Ilgaz –Çkr.)

eneben olmak Şaşırmak : *Onu görünce birdenbire eneben oldum.* (Yukarı Seyit *Çal –Dz.; *İnegöl –Brs.)

enee [→ **ebe** (X) **-1**]

enecek Merdiven. (Çilehane *Reşadiye –To.; Bolay *Hadım –Kn.)

eneç (I) **1.** Sel yarıntısı. (–Ba. ve çevresi; Büyükdoğanca *Kavaklı –Ed.) **2.** Az akan ya da hiç akmayan dere. (Doğla, *Karacabey –Brs.; İlyas *Lapseki, Sarıcaeli, –Çkl.) **3.** Dağlarda kışın akıp, yazın kesilen kaynağın yatağı. (Gökeyüp *Salihli –Mn.)

eneç (II) **1.** İki sırt arasındaki düz arazi. (Salur *Ürgüp –Nş.; Karamurat *Malkara –Tk.) **2.** Tepe üzerinde çukur yer. (Osmanlar, Söğle –Ant.) **3.** Ufak tepe, tepecik. (*Biga –Çkl.) **4.** İniş yokuş. (Çardakbeleni *Mustafa Kemal Paşa –Brs.)

eneç (III) Sarmaşık şeklinde, yenebilen bir çeşit ot. (*Nazilli –Ay.)

enedut Ekin demetlerini arabaya koymak için kullanılan bir araç. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

enef taşı Kapı çerçevelerinin oturtulduğu delikli taş. (*Bor –Nğ.)

enegk Saban demirlerinin geçirildiği ve tutağın bağlandığı kısım. (Aşağı Kayı *Tosya –Ks.)

eneğimsağma [→ **ebeğimsağma**]

enehter Anahtar. (*Birecik –Ur.)

enek (I) **1.** Sermaye : *Eneğim olsa çok işlere girişirim.* (*Sivrihisar –Es.; İncesu *Sungurlu, *İskilip –Çr.; –Gaz.; Vazıldan *Divriği, Karaözü *Gemerek –Sv.; Ahmetfakılı, Peyik *Akdağmadeni, İncirli –Yz.; Oyaca *Haymana, *Polatlı, Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; *Mucur, Köşker –Krş.; *Bor –Nğ.; *Kozan, *Pozantı, Hacıbayram –Ada.; *Anamur, Civanyaylağı –İç.) **2.** Hisse, pay : *Benim eneğimi veriniz.* (Sarıkavak Alpu, *Sivrihisar –Es.; Vazıldan *Divriği –Sv.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; *Mucur –Krş.; *Bor –Nğ.; *Kozan –Ada.) **3.** Çocukların oynadıkları bilye, ceviz gibi oyunlarda sahip oldukları sermaye : *Eneğimi çıkardım, artık oynamam.* (–Çr.; *Zile –To.; –Mr.; Karaözü *Gemerek –Sv.; *Polatlı –Ank.; –Krş.; –Ky.; –Nğ.; –Ada. ve çevresi) **4.** Herhangi bir oyun sonunda elde kalan son fiş ya da sayı. (*Sungurlu –Çr.; –Yz.)

enek (II) **1.** İğdiş edilmiş, burulmuş koyun, keçi, at gibi hayvanlar. (Sofular *Eğridir ve köyleri –Isp.; Yayla, Başpınar *Tefenni, Güney *Yeşilova, Kurna, –Brd.; Yazır, Darıveren, Köke *Acıpayam, *Sarayköy ve köyleri; Yukarı Seyit *Çal –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Bergama –İz.; *Afşin ve köyleri –Mr.; Çepni *Gemerek –Sv.; Çakırlar *Akşehir –Kn.; *Kaş –Ant.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.) **2.** İnsan ya da hayvanın erkeklik bezi. (Ilıca –Af.; –Ay.) **3.** İnsan ya da hayvanlarda sarkan gerdan. (*Ödemiş ve köyleri, *Kiraz ve köyleri –İz.; Nilüfer –Brs.; –Ed.; Şumnu, Kemaller, Rusçuk, Bulgaristan) **4.** Alt çenenin oynak yeri. (–Çr.; –Ama.) **5.** Koyun ya da keçinin mafsal kemiği. (*Yıldızeli –Sv.; *Seydişehir –Kn.)

enek (III) **1.** Sabanın el ile tutulan yerinden demir takılan yerine kadar olan kısım. (Ortaköy, İsabey *Çal, Narlıdere, Kösten, Honaz –Dz.; Ortaköy *İnegöl –Brs.; Köprücek *Emet –Kü.; *Sivrihisar –Es.; *Düzce, –Bo.; Çıkrık *Mecitözü –Çr.; *Merzifon ve köyleri, Zana –Ama.; *Zile –To.; Uzunmusa –Or.; Kurucaova *Akçadağ –Ml.; *Gürün –Sv.; Sobran *Nalıhan –Ank.; –Nğ.; *Köyceğiz, Eldirek, Dont *Fethiye –Mğ.; İskender –Ed.; *Çorlu –Tk.) **2.** Saban demirini taşıyan gövde kısmı. (*Susurluk, *Savaştepe, Yeniköy –Ba.; Babadere, –Çkl.; Üçüyük *Altıntaş –Kü.; Akköy *Söğüt –Bil.; –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Ist.; Peşman *Daday –Ks.; *Merzifon, Girap, Uygur –Ama.; Zermut –Gm.; Peterek, Utav, Ersis *Yusufeli –Ar.; –Kr. ve köyleri; Keçek *Oltu –Ezm.; *Doğubeyazıt, *Eleşkirt –Ağ.; *Ergani –Dy.; –El.; Barguzu, İsmetpaşa –Ml.; Kızılhisar –Gaz.; *Gürün –Sv.; Dişli *Sorgun –Yz.; *Beypazarı –Ank; *Erkilet –Ky.; *Tarsus –İç.; *Dadya –Mğ.; Paşaköy *İpsala –Ed.; *Lüleburgaz, Çavuş-

köy *Babaeski –Krk.) **3.** Saban bıçağı. (*Kadıköy –Ist.) **4.** Karasaban yapmakta kullanılan ham odun. (İnebeyli *Karamürsel –Kc.)

enek (IV) [**eneke** (I) **-1**] **1.** Taş, kemik, cam ya da madenden yapılmış zıpzıp, bilye. (*Gelendost, *Şarkîkaraağaç –Isp.; *Tosya –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; *Osmancık, *Kargı, –Çr.; –Sn.; *Çarşamba, *Havza, *Vezirköprü, *Alaçam –Sm.; *Merzifon ve köyleri, *Gümüşhacıköy –Ama.; *Zile, *Niksar, –To.; *Kemaliye –Ezc.; Yukarıkale *Koyulhisar –Sv.) **2.** Çocukların oynadığı aşıkların en büyüğü ve en güzeli. (Tokat –Es.; *Merzifon –Ama.; Uluşiran *Şiran –Gm.; –Gaz.; Kesme *Divriği –Sv.; –Ky.; –Kn.) [**eneke** (I) **-1**] **:** (*Alucra –Gr.; *Iğdır, –Kr.; –Ezm.; Vazıldan *Divriği, –Sv.; *Pınarbaşı –Ky.) **3.** Kaydırak, bilye gibi oyunlarda ortaya dikilen kuka ya da para. (*Afşin, –Mr.; –Nğ.; –Yz.) **4.** Dikdörtgen şeklinde yanyana dizilmiş dört aşık. (–Ama.)

enek (V) Fala baktırmak için verilen para. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

enek (VI) [**eneke** (II)] **1.** Tohumluk kuru fasulye. (*Turhal –To.) [**eneke** (II)] **:** (*Niksar –To.) **2.** Kayısı çekirdeği. (–Nş.)

enek (VII) Yığın, demet. (Berit ve Gâvurdağı Yörükleri –Mr.)

enek (VIII) [→ **en** (I) **-1**]

enek (IX) [→ **enik**]

enek (X) Düğün eşyası. (–Ky.)

enekçe Küçük çocuk başlıklarının bağı. (–Çr.)

enekçi [→ **enci**]

eneke (I) **1.** [→ **enek** (IV) **-2**] **2.** Öküz aşığı. (Çamova *Divriği –Sv.)

eneke (II) [→ **enek** (VI) **-1**]

eneke (III) Nehirlerde, göllerde buzlar çözüldükten sonra yüzen parçalar. (Keşanuz *Ayaş –Ank.; *Kozan –Ada.)

enekeç **1.** Oyun ve okul arkadaşı. (Keskin –Es.) **2.** Tarla işlerinde birbirlerine yardım eden kimseler. (Keskin –Es.)

enek memesi Uzun yapraklı, yumru kökü meyve gibi yenilen bir çeşit bitki. (Çeltek *Yeşilova –Brd.)

enekmene Tarlalarda yetişen bir bitkinin kökünde bulunan kırmızı yumruların yağda eritilmesiyle yapılan merhem. (*Cihanbeyli –Kn.)

ene kona [→ **enem konam** (I) **-1**]

enek yıldızı Altı yıldızdan oluşan, dördü bir dörtgen meydana getiren ve Küçükayı'nın yanında bulunan bir yıldız kümesi. (Kocahıdır *İpsala –Ed.)

enel (I) **1.** Ekin biçilirken aynı boyda biçilen kısım. (Darıveren *Acıpayam –Dz.) **2.** Tarlada imece halinde çalışan işçilerin bir seferde çapaladıkları ya da biçtikleri kısım. (Örkenez *Yalvaç –Isp.; Başpınar *Tefenni –Brd.; Oğuz *Acıpayam –Dz.) **3.** Tarlada çalışan işçilerin düzenli bir şekilde sıraya girip çalışmaları. (Çığrı *Dinar –Af.; Kavak *Yeşilova –Brd.)

enel (II) Zıpzıp, bilye. (Pazar –To.)

enelcek Takke gibi başlıkların, baştan düşmemesi için çene altından geçen bir ucu dikilmiş, bir ucu ilikli bağ. (Bayadı *Ünye –Or.)

énel duḫmag Bir sıraya girip iş yapmak. (–Brd.)

enelmek (I) Büyümek, ele gelmek. (*Akseki –Ant.)

enelmek (II) İğdiş olmak. (Aşudu *Darende –Ml.)

eneltmek [→ **enetmek**]

eneme (I) **1.** [→ **enenik**] **2.** Erkek keçi. (*Fatsa –Or.)

eneme (II) **1.** Tohumluk buğday. (–Ama.; –Kn.) **2.** Yeni yetişen çam fidanı. (Başköy –Ank.) **3.** Tarlayı tırmıkla tarama. (Teslim *Malkara –Tk.)

eneme (III) **1.** Arıtma. (–Ba.; *Gölpazarı –Bil.) **2.** En iyi, seçme. (*Gölpazarı –Bil.)

enemek (I) [**eneştürmek, enlemek** (I), **ennemek, en vurmak**] Hayvanlara işaret koymak amacıyle kulaklarını kesmek ya da boynuzunu kertmek. (Bekilli *Çal –Dz.; *Merzifon –Ama.; Bahçeli *Bor –Nğ.; Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.; Güzelsu *Akseki –Ant.)
[**eneştürmek**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**enlemek** (I)] : (İshaklı *Bolvadin –Af.; Kuşbaba *Bucak, Kayadibi *Yeşilova –Brd.; Yukarı Seyit *Çal –Dz.; *Sivrihisar –Es.; *İskilip –Çr.; Sobran *Nallıhan, Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Beyşehir –Kn.; *Anamur –İç.)
[**ennemek**] : (Çığrı *Dinar –Af.; Uluğbey *Senirkent, Kumdanlı *Yalvaç –Isp.; –Brd.; Sürez *Bozdoğan –Ay.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; *Refahiye ve çevresi –Ezc.; Köprüköy *Keskin –Ank.; *Ermenek –Kn.; Eldirek, Dont *Fethiye –Mğ.)
[**en vurmak**] : (*Eşme ve çevresi –Uş.; Yakaköy *Gelendost, *Eğridir, *Şarkîkaraağaç –Isp.; Kavak, Güney *Yeşilova, Yayla *Tefenni, Kozağaç *Gölhisar –Brd.; *Çal –Dz.; *Tosya –Ks.; *Kargı, –Çr.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; *Refahiye –Ezc.; *Mucur –Krş.; *Mut ve köyleri –İç.)

eñemek (II) İyisini seçmek, ayırmak. (Bayat *Emirdağ –Af.; –Ba.; –Çkr.)

enemek (III) Pancar, turp gibi bitkilerin tohumluklarını kök kısmından kesip huni şeklinde oyarak dikmek. (Çığrı *Dinar –Af.)

eneme koyun Doğar doğmaz burulan koyun. (–Ist.)

enem konam (I) [**ene kona**] **1.** Eni konu, adamakıllı. (Kozağaç, *Gölhisar –Brd.; Yenice *Ödemiş –İz.; –Ay.; *Bor –Nğ.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)
[**ene kona**] : (*Safranbolu –Zn.) **2.** Bir işi üşenmeden dikkatlice yapma. (*Eğridir ve köyleri, –Isp.; *Sarayköy –Dz.; *Urla –İz.)

enem konam (II) Kaygısız, rahat. (İğdecik, Sancaklıboz –Mn.)

enenik [**eneme** (I) **-1, enenük, enet** (I)] İğdiş edilmiş hayvan. (Yakaköy *Gelendost, *Keçiborlu, Büyükkabaca *Senirkent –Isp.; Başpınar *Tefenni –Brd.; *Sarayköy ve köyleri, *Çal –Dz.; Eğridere *Kuyucak, Tepecik –Ay.; *Zile –To.; –Ezm.; Bertiz –Mr.; *Gürün, *Şarkışla –Sv.; –Krş.; Türkmen aşireti, *Bünyan –Ky.; *Akşehir –Kn.; Küllük *Milas –Mğ.)
[**eneme** (I) **-1**] : (Çiftlik *Dinar –Af.; *Eğridir ve köyleri –Isp.; Başpınar *Tefenni, Çuvallı *Ye-

şilova –Brd.; Bekilli, *Çal, *Sarayköy ve köyleri, Bulkaz *Çivril, Kösten, Honaz –Dz.; Zeytinli *Bandırma, Yeniköy –Ba.; Tokat –Es.; Aslanköy *İzmit –Kc.; *Göynük –Bo.; Uvacık *Çerkeş, Dumanlı *Ilgaz, Saray –Çkr.; *İskilip, *Kargı –Çr.; *Çarşamba, –Sm.; *Merzifon ve köyleri, –Ama. ve köyleri; *Fatsa, Salman *Akkuş –Or.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; *Koyulhisar, Soğukpınar *Kangal, Tekerahma, Göbekviran *Gürün, Çepni, *Gemerek, Vazıldan *Divriği –Sv.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; Fakıekinciliği *Pınarbaşı –Ky.; *Mut ve köyleri –İç.; Çomaklıdede *Korkuteli, *Elmalı ve köyleri –Ant.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)

[**enenük**] : (*Gelendost –Isp.; *Zile ve köyleri –To.; Salman *Akkuş –Or.; Tekerahma, Göbekviran *Gürün –Sv.; *Talas –Ky.)

[**enet** (I)] : (Sandallar *Devrek –Zn.)

enenk Çift sürerken sabanın tutulan ve sürülen yeri. (Karabüzey *Araç –Ks.)

enente Hırıltı, gürültü. (*Tavas –Dz.)

enenük [→ **enenik**]

ener (I) Bağ ya da tarla işlerinde her işçinin payına düşen iş. (Çamköy *Gölhisar –Brd.; Kelekçi *Acıpayam –Dz.; *Urla –İz.)

eñer (II) [**eñere**] Eğer, şayet. (Ağlasun –Brd.; *Afşin –Mr.; *Bahçe –Ada.)

[**eñere**] : (Paşalı *Fethiye –Mğ.)

eñere [→ **eñer** (II)]

enesi Atlarda üst dudağın şişmesiyle beliren bir hastalık. (*Göksun –Mr.)

enesküneş etmek Alt üst etmek, dağıtmak. (Gökçekışla *Yerköy –Yz.)

eñeşmek İddialaşmak, bahse girişmek. (*Mut –İç.)

eneştirmek Yerli dokumadan olan elbiselik kumaşları yan yana dizmek, bir araya toplamak. (Erdoğdu –Kn.)

eneştürmek [→ **enemek** (I)]

enet (I) [→ **enenik**]

enet (II) **1.** Kayık ve gemilerin denize indikleri eğik yer. (–Zn.) **2.** Enginde akan suya ve pınara gidebilmek için açılan yol. (Kaboğlu –Zn.)

enet (III) Kara sığır gerdanı. (Satılmış –Es.)

enetmek [**eneltmek**] Hayvanları iğdiş ettirmek. (Çiftlik *Dinar –Af.; Yakaköy *Gelendost –Isp.; Yusufca *Gölhisar, –Brd.; Oğuz *Acıpayam –Dz.; –Mn. ve köyleri; –Bo.; Peşman *Daday –Ks.;*Kurşunlu –Çkr.; Salman *Akkuş –Or.; Tekerahma, Göbekviran, Karadoruk *Gürün, Çepni *Gemerek, Tutmaç –Sv.; *Bor –Nğ.; *Karaman –Kn.; Çomaklıdede *Korkuteli –Ant.)

[**eneltmek**] : (*Kilis –Gaz.; Aşudu *Darende –Ml.)

enevrek Bir çeşit dere balığı. (Abdurrahmanlar *Serik –Ant.; Kaya *Fethiye –Mğ.)

enez (I) **1.** [→ **emsiz -1**] **2.** Hantal, vurdum duymaz. (Arslanköy *Mersin –İç.)

enez (II) **1.** Geniş ağızlı büyük testi. (–İz.; *Bodrum –Mğ.) **2.** Çömlek. (*Edremit –Ba.)

enez (III) Bayır. (Bucak, Banus, Yenice *Eğridir –Isp.)

eñez (IV) Fırsat. (*Gülnar ve köyleri –İç.)
eneze (I) [→ **emsiz -1**]
eneze (II) [**egeze, eğez** (II), **eğeze, ehlez, ehnez, ehniz çöhnüz, enize** (I)] **1.** Cılız, zayıf, kudretsiz. (*Çal –Dz.; –Ba. ve çevresi; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Çengelköy –Ist.; *Çerkeş –Çkr.; *Ermenek ve köyleri, –Kn.; –Ada.)
[**egeze**]: (Aşağıkaraçay, Honaz –Dz.)
[**eğez** (II)] : (Bağıllı *Eğridir –Isp.)
[**eğeze**] : (Yukarıseyit *Çal –Dz.)
[**ehlez**] : (Kelekçi *Acıpayam –Dz.: Şıhlar *Ulubey –Or.; *Maçka ve köyleri –Tr.; *Nizip –Gaz.)
[**ehnez**] : (Kayadibi –Gr.; Havsu *Kelkit ve çevresi, Uluşiran *Şiran –Gm.; –Yz.; Yapıntı *Mut, Arslanköy *Mersin –İç.)
[**ehniz çöhnüz**] : (–Çr.)
[**enize** (I)] : (–Brd.)
2. Can çekişen, ölümü yaklaşan. (Karadamlı *Finike –Ant.)
eneze (III) [**enize** (II)] Av bekleme yeri, avcı kulübesi. (Harala, *İpsala –Ed.; *Çorlu –Tk.)
[**enize** (II)] : (Paşaköy, *İpsala, *Keşan –Ed.)
eñeze (IV) Çok ağlayan, huysuzlaşan çocuk. (*Kurşunlu –Çkr.)
eneze (V) Boşboğaz, geveze. (*Bayramiç –Çkl.; *Kurşunlu –Çkr.)
eneziklenmek Hoşgörmek, gözyummak. (*Kaş –Ant.)
enezimek (I) Eskimeye yüz tutmak. (*Bor –Nğ.)
enezimek (II) Şiddetini kaybetmek, hafiflemek, zayıflamak. (–Uş.; *Silifke –İç.)
enezimek (III) **1.** Bir şeye karşı aşırı ilgi duymak. (*Silifke ve köyleri –İç.) **2.** Boşvermek, dalga geçmek. (Çiftlik, Yerkesik –Mğ.)
enezlemek Zayıflamak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
engalle Oyuna üçüncü olarak giren kimse. (–Çr.)
engarı Çok bilgili kadın : *Ayol bu sizin çocuk engarı be.* (*Ünye –Or.)
engebe (I) **1.** Bir tepenin yüzü. (Kulaksız *Keskin –Ank.) **2.**[→ **engeme** (I) **-1**]
engebe (II) Felâket. (Akabe –Mr.)
engebe (III) Dere. (Emirgazi *Sultaniye –Kn.)
enge benge olmak [→ **engi bengi olmak**]
engeç [**eğingeç, elleñgeç, erlengiç**] Yengeç. (Çeltek, Güney *Yeşilova, Başpınar *Tefenni –Brd.; Bulkaz *Çivril, Darıveren *Acıpayam –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; Fili *Biga –Çkl.)
[**eğingeç**] : (Kırcaklı *Nazilli –Ay.)
[**elleñgeç**] : (*Antakya, Kuzuculu *Dörtyol –Hat.; *Bahçe –Ada.)
[**erlengiç**] : (*Antakya ve köyleri –Hat.)
engel (I) Kaba, karışık otlar, çalı çırpı. (–Nğ. ve çevresi)
engel (II) Rakip. (Yusufeli –Sv.)
engeme (I) [**engebe** (I) **-2, engene, engiş** (I), **enimeç, eniş** (I), **enişirek**] **1.** Meyil, iniş. (*Eşme ve köyleri –Uş.; Kesme *Eğridir –Isp.; Yukarı Seyit *Çal, Işıklı *Çivril –Dz.; Görece –İz.; Kızılelma, Çanpazarı *Biga –Çkl.; Ağlı *Küre –Ks.; İbik *İskilip –Çr.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; Yukarıkale, *Koyulhisar –Sv.; Sobran *Nallıhan –Ank.; *Hadım, Çakırlar –Kn.; *Anamur, *Mut ve köyleri –İç.; Si-

dek *Kaş, Bağyaka *Finike, *Serik, –Ant.; *Fethiye ve köyleri, *Dadya, *Bodrum, *Marmaris, Yerkesik –Mğ.)

[**engebe** (I) **-2**] : (Köfünye, Larnaka –Kıbrıs)

[**engiş** (I)] : (Çığrı *Dinar –Af.; Sücüllü, Örkenez *Yalvaç –Isp.; Başpınar *Tefenni –Brd.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)

[**enimeç**] : (*Bozdoğan –Ay.)

[**eniş** (I)] : (Bağıllı *Eğridir –Isp.; Yayla *Tefenni –Brd.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; Kaptanpaşa ve köyleri *Çayeli –Rz.; –Gaz.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; Vazıldan *Divriği –Sv.)

[**enişirek**] : (*Silifke –İç.)

2. Meyilli arazi. (İshaklı *Bolvadin –Af.; Keskin –Es.; Bargazmanlı *Vakfıkebir –Tr.; *Ermenek –Kn.; *Serik –Ant.; Kaya *Fethiye –Mğ.)

[**engene**] : (İshaklı *Bolvadin –Af.; –İç.)

3. Alçak yer. (*Ulubey –Or.) **4.** Yer üzerindeki oyuklar. (Başköy –Ank.) **5.** İki tepe arasındaki yer. (Müstecap –Tk.) **6.** Engebe. (–Isp.)

engeme (II) Dalkavuk, iki yüzlü, asalak, sığıntı. (Lahna *Hayrabolu –Tk.)

engemene İnişli. (Bük *Silifke –İç.)

engene [→ **engeme** (I) **-2**]

enges Avadanlık. (–Sv.)

engez (I) **1.** Araç, aygıt. (Eğin *Kemaliye –Ezc.; –Ml.; *Divriği, *Koyulhisar, –Sv.; *Boğazlıyan –Yz.; *Bor –Nğ.) **2.** Saban. (Emirler *Ulukışla, –Nğ.) **3.** Keten ve kendirden kalın ip ve urgan büken aygıt. (Çarıklar *Çumra –Kn.)

engez (II) Kendi yararını düşünen (adam). (*Karaman –Kn.)

engez (III) Fırsat. (*Merzifon ve köyleri –Ama.; Yapıntı *Mut –İç.)

engez (IV) Engel. (*Merzifon ve çevresi –Ama.)

engezdemek Dövmek, tokatlamak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim, *Iğdır –Kr.)

engezlemek **1.** Herhangi bir şeyi sahibi görmeden almak. (–Nş; *Bor –Nğ.) **2.** Düzmek, uydurmak, ırzına geçmek : *Herif nirdeyse dünyanın anasını engezleyecek.* (*Bor –Nğ.)

engevirt Yengeç. (*Alayunt –Kü.)

engını Bunu, şunu. (Uğurlu *Ermenek –Kn.)

engi (I) [**engin** (III) **-1, enme -1**] **1.** Nezle. (Çamlık *Bucak, –Brd; *Çeşme –İz.; Budak, Yazıgınık *Mucur, –Krş.; *Bünyan, Avşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.; *Ilgın, *Akşehir, *Karaman, *Ermenek, –Kn.; *Mut ve köyleri, Kum *Silifke –İç.)

[**engin** (III) **-1**] : (Yassıören *Senirkent, *Eğridir –Isp.; Kozluca, Çebiş –Brd.; Ovacık *Tavas, Yukarı Seyit *Çal –Dz.; Bağyaka *Finike –Ant.; *Fethiye ve köyleri, Yerkesik –Mğ.)

[**enme -1**] : (Birgi *Ödemiş –İz.; *Antakya –Hat.)

2. Bademcik iltihabı. (*Silifke ve çevresi –İç.) **3.** Sancı, ağrı. (–Ezc.; –Kn.) **4.** Felç. (*Yerköy –Yz.)

engi (II) [**engibiri**] **1.** O (kişi adılı). (*Ermenek ve köyleri –Kn.) **2.** İşte, yanındaki, çevresindeki. (*Sandıklı –Af.; –Brd.; –Ba. ve

çevresi; Aydınlı –Ada.; Mahmudiye –Ant.; *Milas –Mğ.)
[**engibiri**] : (*Ermenek –Kn.)
engi (III) Çene. (*Iğdır –Kr.)
engi (IV) Çocuk. (–İz.; –Kü.)
engi bengi olmak [**enge benge olmak, engibenk olmak -1, engiteng olmak, enibeni olmak, enit yanıt olmak, enk beng olmak, ent bent olmak, eñu yañu olmak, enü yenü olmak, enyan kalmak, enyan olmak**] Şaşmak, şaşa kalmak. (Üçkuyu –Dz.; Eymir, Sürez *Bozdoğan –Ay.; *Milas –Mğ.)
[**enge benge olmak**] : (*Çal –Dz.)
[**engibenk olmak -1**] : (*Sarayköy ve köyleri –Dz.)
[**engiteng olmak**] : (*Ağın, *Keban –El.)
[**enibeni olmak**] : (–Ba.)
[**enit yanıt olmak**] : (*Yalvaç –Isp.; *Nazilli –Ay.)
[**enk beng olmak**] : (Çığrı *Dinar –Af.; Darıveren *Acıpayam –Dz.)
[**ent bent olmak**] : (–Mn.)
[**eñu yañu olmak**] : (*Merzifon ve köyleri –Ama.)
[**enü yenü olmak**] : (*Merzifon ve çevresi –Ama.)
[**enyan kalmak**] : (*Bodrum –Mğ.)
[**enyan olmak**] : (Yukarı Seyit *Çal –Dz.; Saray, Kargın –Çkr.)
engibenk Hayret, şaşma. (Hırka *Tavas –Dz.; Hasköy *Bayındır –İz.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)
engibenk olmak 1. [→ **engi bengi olmak**] **2.** Boş bulunup ani bir şeyle irkilmek, korkmak : *Dalmışım, Ayşe'nin sesiyle engibenk oldum.* (Tahtacı –Isp.; –Dz.)
engibiri [→ **engi** (II) **-2**]
eñgiç (I) [→ **engim**]
engiç (II) Yüksük. (*Ermenek –Kn.)
engil (I) Üzüm çubuklarının ince ve uzun dalları. (Çepni *Gemerek –Sv.; Genezin *Avanos –Krş.; İsgöbü *Develi –Ky.)
engil (II) Buzağıya takılan küçük yular. (–Ky. ve köyleri)
engil (III) Bir yaşındaki çocuk. (–Ky.)
engil dingil Düzensiz, gelişigüzel. (–Çr.)
engilemek Alçalmak. (–İç.)
engili buğday Ak buğday. (Selki *Beyşehir –Kn.)
engim [**eñgiç** (I), **engim aşağı, éngime aşşaya**] Bayır aşağı, yukardan aşağı. (Kozluca, Çebiş, Çeltikçi –Brd.; *Sarayköy ve köyleri –Dz.; Sürez, Eymir *Bozdoğan –Ay.; Birgi *Ödemiş –İz.; Karaköy *Nallıhan –Ank.)
[**eñgiç** (I)] : (*Eğridir ve köyleri –Isp.)
[**engim aşağı**] : (Birgi *Ödemiş –İz.)
[**éngime aşşaya**] : (Darıveren *Acıpayam –Dz.)
engim aşağı [→ **engim**]
engime Büyük tepelerin küçük iniş yerleri, küçük uçurum. (Başpınar *Tefenni, Kozağaç *Gölhisar –Brd.; Darıveren *Acıpayam –Dz.; Hatipkışla *Çine, *Bozdoğan –Ay.; Uncuboz –Mn.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Vezirköprü –Sm.; *Milas, Bayır –Mğ.)
engime aşşaya [→ **engim**]
engin (I) [**engün**] Değer ve fiyatı düşük olan şey (için). (–Brd.; Bereketli *Tavas –Dz.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; *Kilis –Gaz.; *Gürün –Sv.;

Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; *Mucur –Krş.; Avşar aşireti *Pınarbaşı –Ky.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Anamur, *Mut ve köyleri –İç.; Mahmutseydi *Alanya –Ant.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)

[**engün**] **:** (Kerkük, Irak)

engin (II) [**eñin**] **1.** Alçak yer. (–Brd.; *Çal –Dz.; –Ba. ve köyleri; –Kü.; –Çr.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Aşudu *Darende –Ml.; –Mr.; Kuzuculu *Dörtyol, Hisarcık *Yayladağı, *Antakya –Hat.; Karaözü *Gemerek –Sv.; Uğurlu *Ermenek –Kn.; Gâvurdağı Yörükleri *Osmaniye –Ada.; Emirler, Gözne *Mersin, *Tarsus –İç.)

[**eñin**] **:** (İmamuşağı *Silifke –İç.) **2.** Geniş alan. (Dallıca *Nazilli –Ay.; *Çeşme –İz.; *Susurluk –Ba.; Tokat –Es.; *İskilip –Çr.; *Merzifon –Ama.; –Kr. ve birçok köyleri; –Gaz.; *Lüleburgaz –Krk.)

engin (III) **1.** [→ **engi** (I) **-1**] **2.** Diş nezlesi. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Oğuz *Acıpayam, –Dz.) **3.** Genellikle çene altının ve yüzün şişmesiyle beliren hastalık. (Darıveren *Acıpayam –Dz.) **4.** Ağır hasta, durumu ölüme yakın olan (kimse). (Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Gerede –Bo.; Sarıkavak –Es.)

engin (IV) Bulutlu hava. (Süngüllü *Çivril –Dz.; –Kü.; Kurna, Samandıra *Kartal –Ist.; *Merzifon ve köyleri –Ama.)

engin (V) İyi, güzel, temiz, sağlam. (Gölpazarı *Kurşunlu –Çkr.)

engin (VI) Yatık kumaş. (–Sm.; *Ünye –Or.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)

engin enmek [**engin olmag, engi olmak**] Nezleye tutulmak. (*Sandıklı –Af.; Bağıllı *Şarkîkaraağaç, Uluğbey *Senirkent –Isp.; Yayla, Karamanlı *Tefenni, Kayadibi, Güney *Yeşilova –Brd.; Darıveren *Acıpayam, Ekse, Bekilli *Çal, *Sarayköy ve köyleri, Köşten, Honaz –Dz.)

[**engin olmag**] **:** (–Brd.)

[**engi olmak**] **:** (Kuşbaba *Bucak –Brd.)

engine vermek Sürekli ağlamanın sonunda kendini tutamayarak uzun uzun iç çekmek. (*Ahlat –Bt.)

engin olmag [→ **engin enmek**]

éngine vermek (I) Kuş, yüksek bir yerden aşağı doğru uçmak. (*Ağın, *Keban –El.)

eñgine vermek (II) Ucuza vermek. (*Ermenek –Kn.)

engi olmak [→ **engin olmak**]

engir 1. Üzüm çubuğunun kökünden çıkan sürgünler. (*İncesu, –Ky.) **2.** Asma ya da kütüğün taze çubuğu. (*İncesu –Ky.)

engirde [→ **engire**]

engire [**engirde, eñire, enkere, enki, enkir, enkirde, enkire**] Oradaki, yanındaki, yakınındaki. (Başpınar *Tefenni, –Brd.; Tepe *Torbalı –İz.; Uğurlu *Ermenek –Kn.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)

[**engirde**] **:** (–Isp.; –Brd.; Tekeli, Köseleli, İskitler, Gargara, Uğurlu, *Ermenek –Kn.)

[**eñire**] **:** (*Ermenek –Kn.)

[**enkere**] **:** (Tepe *Torbalı –İz.)

[**enki**] **:** (Başpınar *Tefenni, Güney *Yeşilova, –Brd.; Yukarı Seyit *Çal, Eziler *Buldan, *Sarayköy ve köyleri, Çıtak *Çivril –Dz.;

Toygar *Nazilli –Ay.; *Salihli, *Foça, *Kemalpaşa –İz.; *Alaşehir, *Kırkağaç –Mn.; Yeniköy –Ba.; *Simav, –Kü.; Bakraz, *Bozüyük –Bil.; *Alanya, Güzelsu *Akseki –Ant.; Karasaçlı, Eldirek *Fethiye –Mğ.)

[enkir] : (Eziler *Buldan, Güney –Dz.)

[enkirde] : (Uluköy *Dinar –Af.; *Eşme ve köyleri –Uş.; Güney *Yeşilova –Brd.; *Sarayköy ve köyleri, Bozalan *Buldan, Kösten, Honaz –Dz.; –İz.; *Alaşehir –Mn.; Karasaçlı, Eldirek *Fethiye –Mğ.)

[enkire] : (*Buldan ve köyleri –Dz.)

engiş (I) [→ **engeme** (I) **-1**]

engiş (II) [**engişdene**] **1.** Yüksük. (*Ereğli, *Ermenek –Kn.)

[**engişdene**]: (Alibeyhüyüğü *Çumra –Kn.)

2. Şiş. (Güneyce –Rz.)

engiş (III) Kızgın pilekiyi (mısır ekmeğini pişirmeye yarayan toprak kap) aşağı almak için kullanılan tepesi eğik araç. (–Rz.)

engişdene [→ **engiş** (II) **-1**]

engiş durmak Namazda elleri dizlere dayayıp eğilmek. (*Merzifon –Ama.)

engiteng olmak [→ **engibengi olmak**]

engiz (I) **1.** Çukur ve karanlık yer. (Kazmasökü –Sn.) **2.** Derelerde sık ağaçlardan meydana gelen karanlık. (Kazmasökü –Sn.)

engiz (II) **1.** Ağaç filizi, piç. (–Ky.) **2.** Biçilmiş tarla, anız. (–Krş.)

engli **1.** Ruj. (*Çıldır –Kr.) **2.** Allık. (*Çıldır –Kr.)

engücü [**engüç** (I)] **1.** Elbette, şüphesiz, her halde, her ne olursa olsun, nasıl olsa, ister istemez. (Kızılköy *Dinar, –Af.; *Eşme ve köyleri –Uş.; *Şarkîkaraağaç, *Gelendost, Yassıviran *Senirkent, İlyas *Keçiborlu, Sofular *Eğridir, Aliköy –Isp.; Başpınar, Karamanlı *Tefenni, Kuşbaba *Bucak, Kozağaç *Gölhisar, Salda, Güney, Çuvallı *Yeşilova, –Brd.; *Çal, Oğuz *Acıpayam, –Dz.; Sürez, *Bozdoğan, Dallıca *Nazilli –Ay.; *Bergama, Tepeköy, *Tire, *Ödemiş –İz.; Dombaylı *Salihli, *Alaşehir –Mn.; Demirkapı *Susurluk, *Savaştepe, Yeniköy –Ba.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; *Pınarbaşı –Ky.; *Ermenek ve köyleri, *Hadım –Kn.; Arslanköy *Mersin, *Mut ve köyleri, *Silifke –İç.; Güzelsu, Erenyaka *Akseki, *Korkuteli ve köyleri, *Kaş ve köyleri, *Elmalı ve köyleri, –Ant.; *Bodrum, *Dadya *Mesudiye, Karaçulha *Fethiye, Denizabat, Yerkesik, –Mğ.)

[engüç (I)] : (*Ermenek ve köyleri –Kn.)

2. Sonunda, sonuç olarak. (*Karaağaç –Mn.)

engüç (I) [→ **engücü** **-1**]

engüç (II) Kırmızı toprak. (Çengelköy –Ist.)

engün [→ **engin** (I)]

engürü Toprak tencere, güveç. (–Nş.; –Nğ.)

engüşte Maşa. (*Zile –To.)

enğ [→ **en** (II) **-1**]

enğalle En geriye kalan, en geriden gelen. (–Çr.)

eni (I) Küçük kardeş. (Nikfer *Tavas –Dz.)

eni (II) Ne, soru edatı. (*Kadıköy –Ist.)

enibeni olmak [→ **engibengi olmak**]

eniç İniş, iki tepe arası. (Güney *Yeşilova –Brd.; Darıveren *Acıpayam –Dz.; *Bandırma –Ba.)

enig [→ **enik**]

enihon [→ **eynehan**]

enik [**elincek** (I), **encek** (I) **-1**, **encik** (I), **ençek, enek** (IX), **enig**] Kedi ve köpek yavrusu. (İshaklı *Bolvadin, Burhaniye *Dinar, –Af.; Bağıllı, *Eğridir, *Gelendost, Çavdır *Sütçüler, *Atabey, Örkenez *Yalvaç, *Şarkîkaraağaç, Uluğbey *Senirkent– Isp.; Kayadibi, Kavak, Çuvallı *Yeşilova, Kuşbaba *Bucak, Karamanlı *Tefenni, Kozluca, Çebiş,–Brd.; *Tavas, Çöplü *Çivril, İsabey, Ortaköy, Yukarı Seyit *Çal, –Dz.; *Burhaniye, *Nazilli, Karahayıt, Yenipazar, –Ay.; Tepeköy *Torbalı, *Bornova, *Urla –İz.; *Edremit, –Ba. ve çevresi; *Biga –Çkl.; Karaoğlan, *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; –Kü.; Akköy *Söğüt, *Osmaneli, Pazarcık *Bozüyük, İncirli –Bil.; Ayvalı *Sivrihisar, Bozan, –Es.; *Gerede, Gökçesu, İğneciler *Mudurnu, *Düzce, –Bo.; *Kadıköy –Ist.; –Zn.; –Ks.; Kuşsaray, –Çr.; –Sn.; *Çarşamba ve köyleri, Havza, Killik, –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Zile –To,; *Perşembe ve köyleri, –Or. ve köyleri; *Şebinkarahisar, –Gr.; –Tr. ilçe ve köyleri; –Gm.; *Ardahan, –Kr. ve köyleri; –Ezm.; *Refahiye ve çevresi, –Ezc.; *Doğubeyazıt –Ağ.; *Erciş –Vn.; Harput, *Ağın –El.; Aşudu *Darende –Ml.; *Besni, –Adı.; –Ur.; *Kilis, –Gaz.; *Afşin ve köyleri, Önsen, Hartlap, Tombak, –Mr.; Hisarcık *Yayladağı, Küçükçaylı, Kuzuculu *Dörtyol, *Antakya –Hat.; Çepni, Karaözü *Gemerek, Telin *Gürün, Vazıldan *Divriği –Sv.; *Boğazlıyan, İncirli –Yz.; Çokveren *Polatlı, *Keskin, –Ank.; –Krş.; Erkilet, Zencidere, Hisarcık –Ky.; *Bor –Ng.; *Sille, *Karaman, Uğurlu *Ermenek, Ballı *Ilgın, Arısama, Zıvarık, –Kn.; Gâvurdağı Yörükleri *Osmaniye, *Kozan, Küçükçaylı, Mansurlu –Ada.; *Mersin ve köyleri, *Tarsus, Yapıntı *Mut, İncekum, Sökün *Silifke, –İç.; Eğmir *Elmalı, *Kaş, Güzelsu *Akseki –Ant.; *Bodrum, –Mğ.; Ceylanköy *Lüleburgaz –Krk.; Banarlı –Tk.)

[**elincek** (I)] : (Sapu *Çerkeş –Çkr.)

[**encek** (I) **-1**] : (Kuşbaba *Bucak, Aziziye –Brd.; *Bergama, Tepeköy *Torbalı, *Ödemiş –İz.; Aydıncık, *Edremit, Yeniköy, –Ba.; *Gelibolu, Karacalar, Kirazlı –Çkl.; Çeşnigir *Karacabey –Brs.; Kümbet, İnönü –Es.; *Düzce –Bo.; Aliköy *Çaycuma, Devrek, *Bartın, Yörük *Safranbolu, Goca, –Zn.; *Osmancık –Çr.; *Merzifon ve çevresi –Ama.; Kesme *Divriği, Ağrakos *Suşehri, –Sv.; *Osmaniye, Haliliye –Ada.; Eldirek *Fethiye –Mğ.; Çavuşköy *Babaeski, Ceylanköy *Lüleburgaz –Krk.; *Çorlu, *Malkara –Tk.; İğridere, Bulgaristan)

[**encik** (I)] : (–Mn. ve çevresi; Demirkapı *Susurluk, Pelitköy *Burhaniye, Yeniköy –Ba.; Eğrigöz *Emet –Kü.; *Akyazı ve

çevresi –Sk.; *Taşköprü, –Ks.; *Kilis –Gaz.; –Mr.)
[**ençek**] : (Dont *Fethiye –Mğ.)
[**enek** (IX)] : (Dallıca *Nazilli –Ay.)
[**enig**] : (–Brd.)

enik kapı [**enikli kapı, ennikli kapı**] Eski han ya da köy evleri kapılarının ortasında, girip çıkmağa yarayan bir kişilik küçük kapı. (*Kilis –Gaz.; –Mr.; *Dörtyol –Hat.; –Ada.)
[**enikli kapı**] : (*Antakya –Hat.)
[**ennikli kapı**] : (–Ur.)

enikleci Gebe kalmış köpek ve kedi. (Bağıllı *Eğridir –Isp.)

eniklemek Kedi ya da köpek doğurmak. (Karamanlı *Tefenni –Brd.; Kösten, Honaz –Dz.; *Düzce –Bo.; *Merzifon, –Ama.; –Kr. ve köyleri; –Gaz.; *Antakya –Hat.; Çamova *Divriği –Sv.; *Ermenek –Kn.; İncekum *Silifke –İç.)

enikli Oyuncu. (*Akseki –Ant.)

enikli kapı [→ **enik kapı**]

enikonum Hısım akraba. (Havsu*Kelkit –Gm.)

enil Üstbaş, elbise, iç çamaşırı. (*Merzifon ve köyleri, *Zara ve çevresi –Ama.; *Zile –To.)

enileme İnceleme, derinden derine araştırma. (Davutlar *Kuşadası –Ay.)

enim ecim [**enime gunuma, enim gunum**] Etraflıca, iyiden iyiye : *Doktora derdini enim ecim anlat, çaresi bulunur.* (–Çr.)
[**enime gunuma**] : (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
[**enim gunum**] : (–Brd.)

enimeç [→ **engeme** (I) **-1**]

enime gunuma [→ **enim ecim**]

enimek Elbise kullana kullana eskimek. (Güney *Yeşilova –Brd.; *Bozdoğan –Ay.)

enim gunum [→ **enim ecim**]

enim zakim Aşağı yukarı, hemen hemen. (*Beyşehir –Kn.)

enim zekim Hiç acele etmeden, yavaş yavaş iş yapan. (Sarıkavak –Es.)

eñin [→ **engin** (I) **-1**]

eñipdin İlkönce. (*Ermenek –Kn.)

eñir [**eñir siñir**] Pek erken, şafak sökerken. (*Düzce –Bo.)
[**eñir siñir**] : (–Ba.)

eñire [→ **engire**]

eñir siñir [→ **enir**]

enisalkı Bir işi ağırdan almayı, geciktirmeyi anlatır. (–Çr.)

eniş (I) [→ **engeme** (I) **-1**]

eniş (II) Dokumada uzun iplik. (–Ks.)

enişirek [→ **engeme** (I) **-1**]

enişke Alçak, aşağı, alt. (*Kadınhanı –Kn.)

enişkelendirmek Alçaltmak, seviyeyi düşürmek. (Karaçay *Karaduman –Kn.)

enit Budala, aptal. (–Dz.)

enit yanıt olmak [→**engi bengi olmak**]

eñi yeñi Şaşma bildirir ünlem. (*Mecitözü –Çr.)

eniz Boş duran tarla. (–Nş.; –Nğ.)

enize (I) [→ **eneze** (II) **-1**]

enize (II) [→ **eneze** (III)]

enk **1.** Çene kemiklerinin birleştiği yer. (–Vn.; *Ahlat –Bt.) **2.** [→ **en** (III) **-1**]

enkariye Emanet. (Kapıköy *Maçka –Tr.)

enkas Şaka, yalan. (–Dz.; –Kü.; *Söğüt, İncirli –Bil.)

enk beng olmak [→ **engi bengi olmak**]

enkebe Yıkım. (Çavdarlı *Şavşat –Ar.)

enkebut Örümcek ağı. (*Antakya ve köyleri –Hat.)

enkebüt Korkulu rüya, kâbus. (*Silifke –İç.)

enkeç Ortak. (Bozan –Es.)

enkere [→ **engire**]

enkevel [→ **enkili**]

enki [→ **engire**]

enkile [→ **enkili**]

enkili [**enkevel, enkile**] En önce. (Başlamış *Dörtyol –Hat.; *Osmaniye –Ada.)
[**enkevel**] : (–Gaz.)
[**enkile**] : (*Lapseki –Çkl.)

enkini Bu, şu, o, bunu, şunu, onu. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Güney *Yeşilova –Brd.; *Sarayköy ve köyleri –Dz.; Toygar *Nazilli, Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Torbalı, *Bayındır, Balçuva –İz.; *Kırkağaç –Mn.; Yeniköy –Ba.; Dodurga *Bozüyük –Bil.; –Es.; Dölen *İzmit –Kc.; Yerkesik –Mğ.)

enkir [→ **engire**]

enkirde [→ **engire**]

enkire [→ **engire**]

enkiş ünküş Eğri büğrü, yassılmış, biçimini kaybetmiş. (Arslanköy *Mersin –İç.)

enköle Böyle. (*Bigadiç –Ba.)

enköp Azamî, en çok. (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

enkser [→ **enser -1**]

enlel Ekin tarlalarının bir başından, öteki başına kadar biçilmiş yer. (Yassıören *Senirkent –Isp.)

enlemek (I) [→ **enemek** (I)]

enlemek (II) Yorumlamak. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

enlemek (III) Karışlamak, ölçmek. (Dallıca *Nazilli –Ay.)

enlemek (IV) Mektup yazmak. (–Nğ.)

eñlenmek [→ **eñnenmek**]

enlerci Ekin toplayıcıların sağında ve başında duran adam. (Göcer *Karaman, *Ermenek ve köyleri –Kn.)

enleşmek İçine işlemek, geçmek : *Yağan yağmur yere iyice enleşti.* (–Gaz.)

enlik (I) **1.** Boyacılıkta kullanılan bir çeşit ot. (–Çr.; *Gürün –Sv.) **2.** Yağ ya da balmumu ile karıştırılarak merhem yapılan bir çeşit ot. (–Gaz.; *Gürün –Sv.) **3.** Dağ ya da tepelerin eteklerindeki ufak tarla. (*Söğüt –Bil.)

enlik (II) [→ **ellik** (I) **-2**]

enlik (II) Yüze sürülen kırmızı boya. (–Gaz.)

enlik emi Öksürüğe karşı kullanılan bir ilâç. (–Gaz.)

enlikli em Sadeyağ, balmumu ve enlik denilen bitki yaprağının karıştırılması ile yapılan merhem. (–Gaz.)

enlük Öğrencilerin giydikleri siyah önlük. (Kapıköy *Maçka –Tr.)

enme 1. [→ **engi** (I) **-1**] **2.** İnme, felç. (İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Gürün –Sv.)

eñ meñ En üstün. (–Gaz.)

enna Çuval. (Eymir *Sorgun –Yz.)

ennar Bağ filizi. (Gölcük, Kumarlar *Bayramiç –Çkl.)

enne (I) Babanın kız kardeşi, hala. (*Zara –Sv.)

enne (II) Kız tarafının gönderdiği çehiz. (–Af.)

ennek Bal peteklerinin delikleri. (Narun –Ml.)

ennemek [→ **enemek** (I)]

ennemene [→ **ennimene**]

eñnenmek [**eñlenmek**] Ceket ya da paltoyu kollarını geçirmeden sırta almak. (Şabanözü *Polatlı, Sobran *Nallıhan –Ank.)

[**eñlenmek**] : (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

enni Enli, geniş. (Çeltek *Yeşilova –Brd.; Danışman *Fatsa –Or.; Çetrevilli *Silifke –İç.)

ennik [→ **ellik** (I) **-2**]

ennikli kapı [→ **enik kapı**]

ennimene [**ennemene**] Bir çeşit mantar. (Eldirek *Fethiye –Mğ.)

[**ennemene**] : (Eldirek *Fethiye –Mğ.)

enniyh 1. Allık. (*Iğdır –Kr.) **2.** Ruj. (*Iğdır Kr.)

ennop Tavşan yavrusu. (Piraziz –Gr.)

enre Aslı var, doğru anlamında.(–Brd.)

enreşmek Sürü hep birden melemek. (Gözlü *Saiteli –Kn.)

ens Üzüntü, elem. (*Ulubey –Or.)

ensalkı [**eñsik**] İniş aşağı. (Cemele –Krş.)

[**eñsik**] : (Kuzören *Silifke –İç.)

ense (I) [→ **eğsi** (I) **-1**]

ense (II) **1.** Koyunlarda kuyruk. (Uluğbey *Senirkent –Isp.) **2.** Makat, kıç. (–Çr.)

ensekoca Sabanın ökçesiyle okunu birbirine bağlayan ve kılık ile ökçe arasına takılan 40-50 cm. uzunluğunda ağaç. (Eldelek *Elbistan –Mr.; Bürhan *Mersin –İç.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)

ensel [→ **eğsi** (I) **-1**]

enselemek Yatan koyunları kaldırıp otlamaya sürmek. (*Afşin –Mr.)

enselet Bile bile, isteyerek. (–Dy.; Harput –El.)

ensen [→ **eğsen**]

enser [**eğser, eğseri** (I), **eğseri mıhı, eğsı mıhı, ekser** (I), **enkser, enseri, enser mıhı, eseri** (I), **ēser mıhı, eyser, eyseri** (I), **eyser mıhı**] **1.** Döğme ya da köşeli büyük çivi. (Çiftlik *Dinar –Af.; Kozağaç, Yusufça *Gölhisar –Brd.; Oğuz *Acıpayam, Yukarı Seyit *Çal, Bulkaz, Çıtak *Çivril, Ovacık, *Tavas, *Sarayköy ve köyleri, Narlıdere –Dz.; Dallıca *Nazilli –Ay.; –Bo.; *Ödemiş, Tepeköy *Torbalı, *Çeşme, *Tire –İz.; –Mn.; *Susurluk ve köyleri –Ba.; Fili *Biga, *Bayramiç –Çkl.; Çeltikçi *İnegöl, Nilüfer –Brs.; Başköy *Tavşanlı, Şaphane *Gediz –Kü.; –Es.; *İzmit –Kc.; *Safranbolu –Zn.; Kazmasökü –Sn.; –Sm.; –Or.; *Şebinkarahisar –Gr.; Ağrakos *Suşehri, Kesme *Divriği –Sv.; *Osmaniye, Haliliye –Ada.; Eldirek *Fethiye –Mğ.; –Ed.; Ceylanköy *Lüleburgaz, Çavuşköy *Babaeski –Krk; Karamurat *Malkara –Tk.; İskeçe, Yunanistan)

[**eğser**] : (*Keçiborlu ve köyleri, Bağıllı *Eğridir –Isp.; Karamanlı *Tefenni, Kestel *Bucak –Brd.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; –Es. ve köyleri; –Sn.; *Bor –Nğ.; *Kozan –Ada.; Kocayatak *Serik –Ant.)

[**eğseri** (I)] : (Bağıllı *Şarkîkaraağaç, Körküler *Yalvaç, Yakaköy *Gelendost –Isp.; Güney, Çöplü *Çivril –Dz.; *Alaşehir –Mn.; İnköy –Kü.; *Sivrihisar ve köyleri –Es.; –Ks.; Garnizon, *Kurşunlu, –Çkr.; *Kargı –Çr.; Zana, Kıranga, Yaşova, –Ama.; Çepni *Gemerek –Sv. ve çevresi; –Yz.; *Ayaş, Solakuşağı *Şereflikoçhisar, Çayırlı *Haymana –Ank.;

–Krş.; Avşar aşireti *Pınarbaşı ve köyleri, *Bünyan –Ky.; *Karaman, Sille *Ermenek ve köyleri –Kn.)
[**eğseri mıhı**] : (Örkenez *Yalvaç –Isp.)
[**eğsı mıhı**] : (Kayadibi *Yeşilova –Brd.)
[**ekser** (I)] : (*Bergama, *Bornova –İz.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir, *Maçka köyleri –Tr.; Akatlı *Elmalı –Ant.; İncir *Fethiye –Mğ.)
[**enkser**] : (–Dz.; *Bergama –İz.)
[**enseri**] : (*Eşme ve köyleri –Uş.; *Çivril ve çevresi –Dz.; Eğrigöz *Emet –Kü.; Bozan –Es.; *Düzce, İğneciler *Mudurnu, Dadıç –Bo.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; *Kargı, *İskilip –Çr.; Sobran *Nallıhan –Ank.; *Karaman –Kn.)
[**enser mıhı**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**eseri** (I)] : (İğdecik –Isp.; Şerefiye –Or.)
[**ēser mıhı**] : (Darıveren *Acıpayam –Dz.)
[**eyser**] : (Sofular *Eğridir, *Atabey –Isp.; Salda *Yeşilova, Çerçin –Brd.; Beylerli, Ekse *Çal, –Dz.)
[**eyseri** (I)] : (Tokat –Es.; Peşman *Daday, Karabüzey *Araç –Ks.; –Çkr. ve köyleri; Çıkrık *Mecitözü –Çr.; *Merzifon –Ama.; *Yıldızeli, Çepni *Gemerek –Sv.; –Ank. ve köyleri; –Krş.; *Ermenek, *Akşehir –Kn.)
[**eyser mıhı**] : (–Brd.)
2. Keser. (–Kü.)

enser çivisi Kağnı ve arabaların eksenleri ile ağaç döşeklerini tuttıran demir çivi. (Kurna –Brd.)

enseri [→ **ensen -1**]
enserlemek Çivilemek. (Narlıdere –Dz.; –Kü.; *Saray –Tk.)
enser mıhı [→ **enser -1**]
eñseyüz Dağ ve tepelerin arka tarafı. (İmamlı *Silifke –İç.)
eñsıran [→ **eğsıran**]
ensi [→ **eğsi** (I) **-1**]
eñsik [→ **ensalkı**]
ensin Bir çeşit bitki. (–Ks.)
ensiren [→ **eğsiran**]
ensiz [→ **emsiz -1**]
enşer menşer olmak Dağıtmak, altüst etmek. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
enşi hamur Maya, ekmek mayası. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)
ent bent olmak [→ **engi bengi olmak**]
ente (I) Yenge. (Ergine, Bakacak –Ba.)
ente (II) Topraktan yapılmış sapsız çömlek. (Çünür, –Isp.)
entelozlamak İhtiyarlayıp işe yaramayacak hale gelmek. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
enter (I) Bir çeşit maymun. (Zarşat –Kr.)
enter (II) Elbise. (Uşhum *Yusufeli –Ar.)
enterez Yarar, çıkar. (*Lüleburgaz –Krk.)
enteşe Bilezik. (*Mengen –Bo.; *Saffranbolu, –Ks.; *Antakya –Hat.; Kızıllar *Karaman –Kn.; Dombay –Ed.)
enteştirmek Araştırmak, incelemek. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)
entimek Utanmak, çekinmek, sıkılmak. (Kaya *Fethiye –Mğ.)
entiyge Antika. (*Iğdır –Kr.)
enumgunum Üşenmeden. (Karamanlı *Tefenni –Brd.)
eñuyañu olmak [→ **engi bengi olmak**]

enüğü cucuğu En küçüğüne varıncaya kadar. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
enü yenü olmak [→ **engi bengi olmak**]
en vurmak [→ **enemek** (I)]
enyak Koyun ya da keçilerin yavrularını emzirecekleri zaman söylenir. (Hisarardı –Mğ.)
enyan kalmak [→ **engi bengi olmak**]
enyan olmak [→ **engi bengi olmak**]
enyek Saban demirinin takıldığı eğri ağaç. (Miye *Taşköprü –Ks.)
enzeli Kadın ve erkek tarafından karşılıklı oynanan bir halk oyunu. (–Kr.)
ep Deli. (–Nğ. ve çevresi)
epbey aşı [**ekmek aşı -2**] Doğranmış ekmeğin üzerine yağlı ve yumurtalı su döküp pişirerek yapılan bir çeşit yemek. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**ekmek aşı -2**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamıs –Kr.)
epbeyh [**epmek** (II), **eppey**] Ekmek. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim, Saraçlılar *Iğdır –Kr.)
[**epmek** (II)] : (–Tr. ve köyleri)
[**eppey**] : (*Bulanık –Mş.)
epcik [**epcit, epçit, epsit** (I), **epsüd, epsüt**] Kağnı tekerinin parçası. (Yukarı Seyit *Çal –Dz.)
[**epcit**] : (İğde –Mr.; Sobran *Nallıhan –Ank.)
[**epçit**] : (*Afşin –Mr.)
[**epsit** (I)] : (Tokat, Bozan –Es.; İğneciler *Mudurnu, –Bo.; –Krş.; *Çorlu –Tk.)
[**epsüd**] : (Hacıahmet *Düzce –Bo.)
[**epsüt**] : (–Zn.)
epcit [→ **epcik**]
epçirmek Aksırmak. (*Antakya –Hat.)
epçit [→ **epcik**]
epçit kapmak Araba tekerleğine çember geçirmek. (*Afşin –Mr.)
epek [**ebek** (III)] Arsa : *Muhtarın epeği.* (*Maçka –Tr.)
[**ebek** (III)] : (*Maçka –Tr.)
epek kepek [→ **ebelek sebelek** (II)]
epelek [**epenek** (I), **epilek**] Kelebek. (Bahçeli *Bor –Nğ.; *Akşehir, –Kn.)
[**epenek** (I)] : (*Zile –To.; –Sv.; *Develi –Ky.)
[**epilek**] : (Altıkapı *Yalvaç –Isp.)
epelek sepelek [→ **ebelek sebelek** (I)]
epelemek (I) Yağmur ya da kar hafif hafif yağmak, serpelemek. (Bağıllı, *Şarkîkaraağaç, *Yalvaç –Isp.; Uzunmusa –Or.; *Afşin ve köyleri –Mr.; Bahçeli, *Bor –Nğ.; Kaplanlı *Hadım, –Kn.; Güzelsu, *Akseki –Ant.)
epelemek (II) Çocuğu yürümeğe alıştırmak. (Çıtak *Çivril –Dz.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; Havsu *Kelkit –Gm.)
epelemek (III) Saçmak, ekmek. (–Isp. *Karaağaç –Mn.)
epeme [**epene** (II)] Beceriksiz, şaşkın. (–Nğ.)
[**epene** (II)] : (*Erciş –Vn.)
epene (I) Oyunda herkesin yeri. (*Niksar –To.)
epene (II) [→ **epeme**]
epenek (I) [→ **epelek**]
epenek (II) Kulunç hastalığı. (Akören *Safranbolu –Zn.)
eperimek [→ **epirmek** (II)]
epermek (I) Yırtılmak. (Zara –Ama.)
epermek (II) [→ **ebermek** (I)]
epesek Aptal, budala. (*Bolvadin –Af.; –Ist.)
epeşkere Açık, çok açık. (Kuşbaba *Bucak –Brd.)

epiç Altı yuvarlak, özellikle kendir ipliklerini kaynatmakta kullanılan bir çeşit kazan. (Kaptanpaşa ve köyleri *Çayeli –Rz.)

epik 1. Sanat. (–Ed.) **2.** İş, hüner. (–Es.)

epilek [→ **epelek**]

epir epir (I) Pütür pütür, diş diş, tane tane. (*Alaşehir –Mn.; –Mğ.)

epir epir (II) Çok yumuşak. (Kelekçi *Acıpayam –Dz.)

epiri İpekle işlenmiş ince krep. (*Tavas –Dz.)

epirmek (I) [**eprünmek**] **1.** Çok yorulmak. (*Taşköprü –Ks.; Barbaran –Tk.) **2.** Yıpranmak, eskimek, zayıflamak. (–Ky.)
[**eprünmek**] **:** (*Varto –Ms.)

epirmek (II) [**eperimek, eprimek** (II)] Genizden konuşmak. (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)
[**eperimek**] **:** (*Bergama –İz.)
[**eprimek** (II)] **:** (*Bergama, –İz.)

epirmek (III) Semirmek. (Büyükkabaca *Senirkent –Isp.)

epirmek (IV) [→ **eprimek** (I) **-5**]

epirtmek Yemek, yutmak, harcamak. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

epişik Yapışkan. (–Çr.)

epişmek (I) [→ **ebişmek**]

epişmek (II) Çocuklar birbiriyle itişmek, kakışmak. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

epit Araba tekerleğini meydana getiren ağaçlar. (Ceylanköy *Lüleburgaz –Krk.)

epivermek Kıvırmak, yuvarlamak. (*Buca –İz.)

epiyim Epeyce, epey. (Çakallı *Kavak –Sm.)

eplemek Atlamak. (–Mğ.)

epleyip seplemek Kırık dökük ve dağınık iş ya da şeyleri derli toplu hale getirmek, düzene koymak. (*Bor –Nğ.)

epli Uysal ve becerikli. (Romanya göçmenleri, –İz.)

epmek (I) Öpmek. (–Tr. ve köyleri)

epmek (II) [→ **epbeyh**]

epmeklik Ekmek yapılmak üzere ayrılan buğday ya da un. (*Bor –Nğ.)

epmeksiz İyilik bilmeyen : *Onu öz evlâdım gibi besledim, büyüttüm amma epmeksiz çıktı.* (*Bor –Nğ.)

epmek tahtası Üstünde hamur, yufka açılan enli düzgün tahta. (*Bor –Nğ.)

epmek tandırı Üzerine büyük ve yuvarlak saç konularak yufka ekmeği pişirilen geniş ve derin ocak. (*Bor –Nğ.)

epmek yimek Yemek yemek. (*Bor –Nğ.)

eppe (I) [→ **ede** (I) **-2**]

eppe (II) [→ **ebe** (X) **-1**]

eppey [→ **epbeyh**]

epretmek Eskitmek. (–Isp.)

eprik 1. [→ **ebrik** (IV)] **2.** Sabunlu su : *Çamaşırı epriğe bas.* (–Nğ.)

eprimek (I) [**ebrimek, ebrümek, epirmek** (IV), **eprümek**] **1.** Bozulmak, eskiyip çürümek, peltelenmek. (–Kr. ve köyleri; –Ur.; –Sv.; Ayvagediği *Mersin –İç.)
[**ebrimek**] **:** (Ayvagediği *Mersin –İç.)
2. Erimek. (Oğuz *Acıpayam –Dz.; *Koyulhisar –Sv.; –Ada.) **3.** Yıpranarak aşınmak. (Kavak *Yeşilova –Brd.; Oğuz *Acıpayam –Dz.; *Edremit –Ba.; Nilüfer –Brs.; *Kandıra –Kc.; *Ahlat –Bt.; *Ağın, *Keban –El.; *Koyulhisar –Sv.)

[**ebrümek**] : (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
4. Yırtılmak. (–Gm.) **5.** Et ya da sebze çok pişip, dağılacak hale gelmek, erimeye yüz tutmak. (*Kilis –Gaz.; *Pınarbaşı ve köyleri –Ky.)
[**epirmek** (IV)] : (Hisarcık *Yayladağı –Hat.)
[**eprümek**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.; –Sv.)
6. Elma, armut ve ayva gibi yemişler dura dura olgunlaşmak. (–Nğ.; –Ed.) **7.** Kokmak. (*Bayburt –Gm.)
eprimek (II) [→ **epirmek** (II)]
epritmek Yumuşatmak, yatıştırmak. (*Kandıra –Kc.; Berit ve Gâvurdağı Yörükleri –Mr.; –Ada.)
eprümek [→ **eprimek** (I) **-3**]
eprünmek [→ **epirmek** (I) **-2**]
epseme Tatarcık. (Arapören –Yz.)
epsemye Şeker pancarı. (–Bo.)
epsit (I) [→ **epcik**]
epsit (II) Mantar. (–Uş.)
epsüd [→ **epcik**]
epsüt [→ **epcik**]
epten Büsbütün, tamamiyle. (*Lüleburgaz –Krk.)
eptespozan Tenya, şerit. (*Antakya –Hat.)
eptil teptil Tamamiyle değişik, başka çeşit. (*Bor –Nğ.)
eptil teptil olmak Çok değişmek, bambaşka bir kılığa girmek. (*Bor –Nğ.)
er Koca. (*Iğdır –Kr.)
erağa Duvar örülürken arasına konulan hatıl. (Mezirme *Hekimhan –Ml.)
erakcin Buğday sapından yapılan kadın başlığı. (–Ky.)
eram Büyük yılan. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)
er avradı İşini gücünü bırakıp daha çok süslenip püslenen kadın. (*Bor –Nğ.)
erbani Beyaz üzerine sarı işlemeli örtü. (–Dz.)
erbi (I) [**eri**] **1.** Yazma, yemeni, başörtüsü. (Bayat *Aziziye –Af.; Uluğbey, *Senirkent, *Uluborlu –Isp.; Yukarı Seyit, *Çal, Bulkaz *Çivril –Dz.; İkipınar, Balçıkhisar *Mihalıççık –Es.; *Darende –Ml.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; *Finike –Ant.; Kaya *Fethiye –Mğ.)
[**eri**] : (–Brd.)
2. İpekli kumaş, krep. (Honaz –Dz.; –Ank.; Atlandı *Kadınhanı –Kn.)
erbi (II) Sarı saç. (*Mersin –İç.)
erbik (I) İnce, zarif. (–Dz.; Tavaklı *Ezine –Çkl.)
erbik (II) Besili koyun. (Genek *Yatağan –Mğ.)
erbişim [**erbuşum**] İbrişim. (Bağıllı *Eğridir –Isp.; –Dz.)
[**erbuşum**] : (–Gaz.)
erbuşum [→ **erbişim**]
erce Dişi köpek. (*Nazimiye –Tn.)
erçel Hırçın, huysuz, yaramaz (çocuk). (*Ulubey –Or.; Harput –El.; *Arapkir –Ml.; –Kn.)
erdegen İlk turfanda. (–Ezc.)
erden (I) Masal. (Tepeköy *Torbalı, –İz.)
erden (II) Sahur zamanı. (İznabol *Ermenek –Kn.)
erdeyh Bir çeşit hamur tatlısı. (*Iğdır –Kr.)
erdi Başakları olgunlaşmış ekin. (Yukarı Seyit *Çal, –Dz.; Dallıca *Nazilli –Ay.; *Alucra –Gr.)
erdirmek Acele ettirmek. (Çepni *Gemerek –Sv.)

ereğil otu Havuç. (–Kn.)

ereğizlemek Kadına söz atmak. (Taşucu –İç.)

erehcin Düğün gecesi gelinlerin başına konulan bir çeşit şapka, bere. (–Çr.)

erek (I) **1.** Otlakta hayvanların toplandığı yer, dinlenme yeri. (Kuşbaba, Ürkütlü *Bucak, –Brd.; Bulkaz *Çivril –Dz.; Kemaliye *Alaşehir, *Akhisar –Mn.; *Alaçam –Sm.; *Şebinkarahisar –Gr.; Havsu *Kelkit –Gm.; –Kn.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.; Ahiköy –Mğ.) **2.** Ağıl. (Balaban *Serik –Ant.) **3.** Koşu. (*Sosun –Sr.)

erek (II) Pazartesi günü. (*Ayaş –Ank.)

erek (III) Duvar örülürken iki sıra taş arasına konan çakıl ve çamur. (–Gaz.)

ere kalkmak Sahura kalkmak. (Körküler *Yalvaç –Isp.; İshaklı *Çivril –Dz.)

erekçin Evde başa giyilen takke. (*Antakya –Hat.)

erekeme Aşısız meyve ağacı. (Çeltikçi *İnegöl, Cumalıkızık –Brs.; Berit ve Gavurdağı Yörükleri –Mr.)

erekemelik Yabanî, aşısız ağaçlardan oluşan ufak koru. (Cumalıkızık –Brs.)

ereki Rakı. (*Antakya –Hat.)

erekleme Yabanî semizotu. (–Brs.)

erekme Kendi kendine yetişen. (*Çeşme –İz.)

er ekmeği [**ellik** (V), **er etmeği, ericek, ericek ekmeği, erlik** (I), **ertelik, ev ekmeği**] Sahur yemeği. (Çığrı, Çiftlik *Dinar –Af.; Sücüllü, Körküler, Kumdanlı, *Yalvaç, Yassıviran, *Senirkent –Isp.; Navlu *Yeşilova –Brd.; Bulkaz *Çivril, Yukarı Seyit, İsabey, *Çal, *Sarayköy ve köyleri, Beylerli, Kösten, Honaz –Dz.; Kılıçlar –Ank.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Beyşehir, *Ermenek ve köyleri –Kn.)

[**ellik** (V)] : (*Boğazlıyan –Yz.; *Bünyan, *İncesu –Ky.)

[**er etmeği**] : (Çerçin –Brd.; –Kn.)

[**ericek**] : (Keçi *Gümüşhacıköy, *Merzifon ve köyleri –Ama.)

[**ericek ekmeği**] : (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

[**erlik** (I)] : (Bağıllı *Şarkîkaraağaç, Tahtacı –Isp.; Vazıldan *Divriği –Sv.; –Yz.; –Krş.; *Karapınar, *Karaman, *Ermenek ve köyleri –Kn; –Ada.; Çukurbağ *Mut, İncekum *Silifke, *Anamur –İç.)

[**ertelik**] : (–Çkr.; –Çr.; *Ermenek –Kn.; *Kozan –Ada.; Çiftepınar *Mersin –İç.)

[**ev ekmeği**] : (Kayadibi *Yeşilova –Brd.)

erelik Yaprakları, şekerpancarı yaprağına benzeyen, seyrek ve top top biten, istendiği zaman yaprakları sarılarak yenen bir çeşit ot. (Çepni *Gemerek –Sv.)

erel otu Havuç. (–Kn.)

erem Kadınların giydikleri çarşaf. (–Ml.)

erembük Zayıf, çelimsiz insan ve hayvan. (*Kelkit –Gm.)

erem bürem Eğri büğrü, dolambaçlı. (Sürez *Bozdoğan –Ay.)

eremeke (I) Gerçekten. (*Dörtyol –Hat.; *Bünyan –Ky.; Kuyuluk *Kozan –Ada.)

eremeke (II) Bol bol, geniş geniş, sere serpe. (Tahtacı –Isp.; *Kadirli –Ada.)

eremeke (III) Yetişkin : *Eremeke kadınlar gibi her işe karışma.* (–Mr.)

eremeke (IV) Üşenmeden. (–Ada.)

eremeki Bir çeşit ot. (Çayırcık *Çerkeş –Çkr.)

eremik 1. Kısır, hiç doğurmayan insan ya da hayvan. (–Vn.; –Bt.; –Ky.) **2.** Cılız kalmış, büyüyememiş. (*Gümüşhacıköy –Ama.; –Ezc.) **3.** Hiç doğurmadığı için koşumda kullanılan kısır manda. (*Merzifon –Ama.) **4.** Göğsü olmayan, göğsü büyümemiş kız ya da kadın. (–Kü.)

erem perem [**erem peren, erenk perenk, eren peren, ereperen, esen pesen, evenk perenk**] Darmadağınık, karışık. (Bağıllı *Şarkîkaraağaç –Isp.; Kozağaç *Gölhisar –Brd.; Dallıca *Nazilli –Ay.; –Ba.; Haçevera, Mağura *Maçka, –Tr.; –Rz.; –Kr.; –Ezm.; –Nğ. ve çevresi; Eldirek *Fethiye –Mğ.)

[**erem peren**] : (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

[**erenk perenk**] : (Ersis *Yusufeli –Ar.; –Ur.)

[**eren peren**] : (*Merzifon ve köyleri –Ama.; Salman *Akkuş, Bayadı, –Or.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; Havsu *Kelkit –Gm.; Erkinis *Yusufeli –Ar.; Ağrakos *Suşehri, Hacılyas, *Koyulhisar –Sv.)

[**ereperen**] : (–Sv.)

[**esen pesen**] : (Çıtak *Çivril –Dz.)

[**evenk perenk**] : (*Şavşat –Ar.)

erem peren [→ **erem perem**]

eremük 1. Ekinlerin içinde sararmış olanı. (Uluşiran *Şiran –Gm.) **2.** Olgunluk belirtileri (bitkiler için). (Uluşiran *Şiran –Gm.)

eren (I) Amaç, erek. (*Urla –İz.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)

eren (II) [→ **ergen** (I)]

eren (III) Dirlik, erinç. (*Çal –Dz.)

eren (IV) Dost. (Navlu *Yeşilova –Brd.)

eren (V) Ölü çıkan eve komşuları tarafından götürülen yemek. (–Uş.; *Alayunt –Kü.; *Gediz –Mn.)

eren (VI) Hayırlı çocuk. (–Ky.)

erende Rende. (Akköy *Söğüt –Bil.)

erene Eğer. (Belen *Bodrum –Mğ.)

eren evi Ölü çıkan ev. (–Kü.)

erenkoca Yemek pişirmek ve çamaşır yıkamak için kullanılan büyük ocak. (*Tosya –Ks.)

erenk perenk [→ **erem perem**]

erenler çiçeği Kekik gibi kokan bir çiçek. (–Nğ. ve çevresi)

eren peren [→ **erem perem**]

eren peren etmek Darmadağınık, karmakarışık etmek. (*Ağın, *Keban –El.; –Gaz.)

eren peren olmak (I) [**eren teren olmak**] Darmadağınık hale gelmek, perişan olmak. (Bayadı –Or.; –Gaz.)

[**eren teren olmak**] : (*Bozdoğan –Ay.)

eren peren olmak (II) Çil yavrusu gibi dağılmak. (–Gaz.)

eren teren olmak [→ **eren peren olmak** (I)]

ereperen [→ **erem perem**]

er epmeği Kocanın kazancı. (*Bor –Nğ.)

erer Engel. (–Brd.)

er erik Can eriği. (*Görele –Gr.)

erer olmak Engel olmak. (–Brd.)

erer yeter Erişir yetişir. (–Çr.)

eres Buğdayın içinde bulunan bir çeşit ot. (Güzelsu *Akseki –Ant.)

eresen yapmak Yatak ve şiltelerin yün ve pamuklarını döverek kabartmak. (–Bo.)

ereşmek Dinlenmek. (Koyunevi *Kozan –Ada.)

ereteje Taptaze : *Ereteje yemekler yaptım, niye yemeyirsin.* (Uluşiran *Şiran –Gm.)

ēreti Emanet, geçici, iğreti. (*Alaşehir –Mn.; Haçevera *Maçka –Tr. ve çevresi; –Gm.; Gare *Ardeşen, Kaptanpaşa *Çayeli –Rz. ve çevresi.)

eretmeği [→ **er ekmeği**]

erez Buğday ve arpa tarlalarında, ekinle karışık olarak yetişen, delice otu da denilen ve buğdayla beraber öğütülüp yenilirse baş dönmesi yapan bir çeşit ot. (Sofular, Bağıllı *Eğridir –Isp.; Kestel *Bucak, Çebiş, Çeltikçi, Arvallı –Brd.; *Mersin ve köyleri, *Mut ve köyleri, *Anamur ve köyleri –İç.)

erezdene Yemeklere koku vermek için katılan bir çeşit ot. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

ereze 1. [→ **erezi**] **2.** Kemer vb. şeylerde kullanılan toka, halka. (Kocayatak *Serik –Ant.)

erezene Menteşe. (*Lapseki –Çkl.)

erezge [→ **erezi**]

erezgi [→ **erezi**]

erezi [**ereze -1, erezge, erezgi**] Kapılara konulan tahta ya da demir sürgü. (İğneciler *Mudurnu –Bo.; Sobran *Nallıhan –Ank.)
[**ereze -1**] : (Aşağıkayı *Tosya –Ks.)
[**erezge**] : (*Çerkeş –Çkr.)
[**erezgi**] : (–Bo.)

ereziden tutma vermek Mal ve yerin hepsini vermek. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

erezil Durumu iyi olmayan, rezil, perişan. (*Fethiye ve köyleri –Mğ.)

erez tutmak Hasta olmak. (Bağıllı *Eğridir –Isp.)

erfane Toplantı. (–Çr.)

erfen Kolay. (*Bigadiç –Bo.)

ergān üzümü Küçük siyah taneli, erken olgunlaşan bir çeşit üzüm. (–Ezc.)

ergap Akrep. (–Ky.)

erge Yapının her çeşit tehlikeden korunması. (–Ba.)

ergeç 1. [→ **erkeç** (I) **-1**] **2.** Erkek deve. (–Ada.)

ergek Yazın davarların yattığı yer. (–Sn.)

ergem Evlenme çağına gelmiş genç kız. (Ağlı *Küre –Ks.)

ergen (I) [**eğran, eğren** (I), **eren** (II), **ergenkirez, eyren**] Kızılcık. (Dereçine *Bolvadin –Af.; *Eğridir ve köyleri, Yassıören *Senirkent, –Isp.; Çamlık *Bucak, Karamanlı *Tefenni, Ağlasun, Çerçin –Brd.; *Sarayköy ve köyleri, İsabey *Çal, Bulkaz *Çivril, Honaz, Güney –Dz.; Birgi *Ödemiş –İz.; –Brs.; Argıthanı *Ilgın, *Beyşehir, –Kn.; –Ant.)
[**eğran**] : (Çomaklar *Ödemiş –İz.)
[**eğren** (I)] : (Çığrı *Dinar –Af.; –Isp.; Yayla *Tefenni –Brd.; –İz.; –Dy.; Bağyaka *Finike, *Elmalı –Ant.)
[**eren** (II)] : (Aziziye –Brd.; *Tire, Halıköy –İz.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)
[**ergenkirez**] : (Güzelsu *Akseki –Ant.)
[**eyren**] : (*Eğridir –Isp.; –Ant.)

ergen (II) Olgunlaşmış, olmuş. (–Isp.; –Çr.; –Gaz.)

ergencelik (I) [**ergençelik, ergenlik kabası, ergense, ergenselik, erginlik kabarı, erğencelik**] Evlenmemiş kız ya da erkeğin yüzünde ve boynunda çıkan sivilceler. (Sarıkavak, Tokat –Es.; *İskilip –Çr.; *Zile ve köyleri –To.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Çavdarlı *Şavşat, Erkinis *Yusufeli –Ar.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.; *Refahiye ve çevresi –Ezc.; *Gürün, Hacılyas *Koyulhisar, *Gemerek, Soğukpınar *Kangal –Sv.; *Yerköy –Yz.; Çayırlı *Haymana –Ank.; *Mucur ve köyleri –Krş.)

[**ergençelik**] : (–Kr. ve köyleri; –Ezm.)

[**ergenlik kabası**] : (–Or. ve köyleri)

[**ergense**] : (Yukarı Seyit *Çal –Dz.; Toygar *Nazilli –Ay.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)

[**ergenselik**] : (Çığrı *Dinar –Af.; İsabey *Çal, Bulkaz *Çivril, *Sarayköy ve köyleri –Dz.; Yeniköy –Ba.)

[**erginlik kabarı**] : (Bayadı –Or.)

[**erğencelik**] : (–Çr.)

ergencelik (II) [**ergenlik**] Dul bir kadının, genç bir erkekle evlendiği zaman kocasına verdiği armağan, tazminat. (*Gerze –Sn.; –Gaz.; Efsus *Elbistan –Mr.; *Antakya –Hat.)

[**ergenlik**] : (Çakırlar *Akşehir –Kn.)

ergençelik [→ **ergencelik** (I)]

ergene (I) Dağ beli. (*Çemişgezek –Tn.)

ergene (II) Maden. (–Bo.)

ergenek Pencere ya da kapı kasası. (–İz.)

ergenet Kırmızı saplı, beyaz taneli bir çeşit üzüm. (–Ay.; –Ml.; –Kn.)

ergenkirez [→ **ergen** (I)]

ergenlik [→ **ergencelik** (II)]

ergenlik kabası [→ **ergencelik** (I)]

ergen perçemi Reyhan çiçeği. (–Sm.)

ergense [→ **ergencelik** (I)]

ergenselik [→ **ergencelik** (I)]

ergerlenmek Erkek hayvan, dişisiyle çiftleşmek istemek. (Bardarçı *Seyitgazi –Es.)

ergezlenmek Sarkıntılık etmek, dalga geçmek, yeşillenmek. (–Es. ve köyleri)

ergi (I) [**erği**] Eğri. (*Antakya –Hat.; *Gazipaşa –Ant.)

[**erği**] : (–Gaz.)

ergi (II) Fahişe. (–Ank.)

ergi (III) Üzüntü, can sıkıcı şey. (–Kn.)

ergimadı [→ **ergimat**]

ergil Muşmula, döngel. (Dersim –Tn.)

ergimat [**ergimadı**] Dirgen. (*Kemaliye –Ezc.; *Divriği –Sv.)

[**ergimadı**] : (–Ezc.)

ergin (I) Çürümeye yüz tutmuş meyve. (*Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.)

ergin (II) Havı dökülmüş, erimiş, akmış kumaş. (*Ermenek –Kn.)

erginlik kabarı [→ **ergencelik** (I)]

ergisi Yetişkin, olgun. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

ergiş (I) Sobadan ateş çekilen eğri uçlu demir. (*Kemaliye –Ezc.)

ergiş (II) Erkek, yiğit. (–Rz.)

ergiş odası Erkeklere ait oda. (*Kemaliye –Ezc.)

ergitmek (I) Götürmek, alıp gitmek. (Kışla –Zn.)

ergitmek (II) Eğmek, bükmek. (*Antakya –Hat.)

ergiveç [**ergüveç, erkiveç**] Saç üstünde pişirilen yufka ekmeğini çevirmek için kullanılan 70-80 cm. uzunluğunda, 5-6 cm. enliliğinde ucu sivri tahta araç. (–Gaz.)
[**ergüveç**] : (–Ist.)
[**erkiveç**]: (–Gaz.; –Ant.)

ergizlemek Korkutmak, bir yere gizlenip korkutmak istemek. (–İç.)

ergörmek (I) [**ergürmek** (I)] Ulaştırmak, (Yenipazar –Ay.; –Çr.; –Ist.)
[**ergürmek** (I)]: (Gürcü* Kızılcahamam –Ank.)

ergörmek (II) Lâyık görmek. (–Nğ.)

ergüç Yayık kolu. (Ortalık *Ayancık –Sn.)

ergün (I) **1.** Yumuşak : *Ergün ekmek.* (*Adapazarı –Sk.) **2.** Uysal (kimse). (–Ada.)

ergün (II) Sulu kar, sulu sepken. (–Ama.)

ergürmek (I) [→**ergörmek** (I)]

ergürmek (II) Hamuru ekşitmek. (Gürcü *Kızılcahamam –Ank.)

ergürü Baştanbaşa. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

ergüveç [→ **ergiveç**]

erganem Beceriksiz. (Taşpınar *Aksaray –Nğ.)

erğen Bekâr. (–Çr.)

erğencelik [→ **ergencelik** (I)]

erği [→ **ergi** (I)]

erham Yün ve pamuk ipliğinden yerli tezgâhta dokunan renkli minder örtüsü. (Kızılköy *Ezine –Çkl.)

eri [→ **erbi** (I) **-1**]

eribmek Ulaşmak. (Başören *Eğridir –Isp.; Yörük *Serik –Ant.)

ericek [→ **er ekmeği**]

ericek ekmeği [→ **er ekmeği**]

eriç Kalınca bükülmüş yün ya da pamuk ipliği. (Doğan –İz.)

erig Temiz. (–Ks.; *Çerkeş –Çkr.)

erig̃ İştah verici. (–Ks.; –Or.)

erik (I) Aşınmış, yırtılmaya hazır elbise, kumaş. (Sofular *Eğridir –Isp.; *Çivril ve çevresi –Dz.)

erik (II) Çukur yer. (Çepni *Gemerek –Sv.)

erik (III) Hıdırellez. (–Yz.)

erik aşı Döğme aşının içine zerdali atılarak yapılan yemek. (*Ahlat –Bt.)

erikdeğdiren Ağustos böceği. (*Erciş –Vn.)

erik gallesi Çok az tereyağı ile pişirilen şekerli kuru erik. (–Ks.)

erikkurusu Kin, düşmanlık. (*Tire –İz.)

eriklemek Çeşitli meyve ve çerez yiyip tıkanarak bir şey yiyemeyecek hale gelmek. (–Nğ.)

erikmek (I) **1.** Azmak, taşkın hareketler yapmak. (Bayadı, –Or.; –Gr.; Fakıekinciliği *Pınarbaşı –Ky.) **2.** Üzülmek. (Hurma *Silifke –İç.) **3.** Anlamak, kavramak. (*Ulubey –Or.)

erikmek (II) Koyun sürüsü ikiye ayrılmak. (Halıköy –İz.)

erik püsü [**erik sakızı**] Erik ağacının çıkardığı zamk. (*Ermenek –Kn.)
[**erik sakızı**] : (Bağıllı *Eğridir –Isp.)

erik sakızı [→ **erik püsü**]

erilce [→ **eğrilce** (I) **-1**]

erileme Kavun ve karpuzları tarladan aktarma. (–Ist.)

erilmek 1. Yaşı büyüyerek çocukluktan çıkıp, gençlik çağına ermek. (İncekum *Silifke –İç.) **2.** Boyu bir yere yetişmek. (*Silifke –İç.)

erim Sevgi. (–Ks.)

erimçe Erkek ördeğin kuyruğu arasından yukarı doğru kıvrılmış olan tüyü. (Tombak *Göksun –Mr.)

erin Dudak. (Kadıçiftliği *Yalova –Ist.)

erinceğ [→ **erincek**]

erincek [**erinceğ, eringân, eringeç, eringen, eringin**] Tembel, üşenen (kimse). (*Yalvaç –Isp.; Çöplü *Çivril –Dz.; –Çr.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Iğdır, –Kr.; –Gaz.; –Sv.; Ahırlı –Ank.; *Mucur, –Krş.; –Ky.; *Avanos –Nş.; *Bor –Nğ.; *Karaman, Zıvarık, –Kn.; Çakallı –Ada.)

[**erinceğ**]: (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

[**eringân**] : (Yavuz *Şavşat –Ar.)

[**eringeç**] : (Çığrı *Dinar –Af.; Tepeköy *Torbalı –İz.; Tokat –Es.; *Zile –To.; *Afşin ve köyleri –Mr.; Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri, *Reyhanlı, *Antakya –Hat.; Hacılyas *Koyulhisar, *Gürün –Sv.; *Pınarbaşı –Ky.; –Nş.; *Ermenek ve köyleri –Kn.)

[**eringen**] : (Oğuz *Acıpayam, Yukarı Seyit *Çal, Bulkaz *Çivril –Dz.; –Çkl.; *Düzce –Bo.; Bayadı –Or.; Yavuz *Şavşat, Erkinis *Yusufeli –Ar.; –Kr.; *Ağın, *Keban –El.; Aşudu *Darende –Ml.; *Nizip –Gaz.; Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; Çamova *Divriği, Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; *Ermenek –Kn.; –Ant.)

[**eringin**] : (Oğuz *Acıpayam –Dz.; Toygar *Nazilli, Eymir *Bozdoğan –Ay.; –Nğ.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)

erinde yerinde Eninde sonunda. (İshaklı *Çivril –Dz.)

erine düşmek İyi bir erkekle evlenmek. (*Bor –Nğ.)

eringân [→ **erincek**]

erinleşmek Vedalaşmak. (–Ist.)

eringeç [→ **erincek**]

eringen [→ **erincek**]

eringin [→ **erincek**]

erinmek Üşenmek, tembellik etmek. (İshaklı *Bolvadin, Çiftlik *Dinar –Af.; Barla *Eğridir, *Keçiborlu, Bağıllı *Şarkîkaraağaç, Yakaköy *Gelendost, Yassıviran, Uluğbey *Senirkent, İğdecik *Atabey –Isp.; Kozağaç *Gölhisar, Karamanlı *Tefenni, Kayadibi, Salda, Güney, Kavak *Yeşilova, Kozluca, Çerçin, –Brd.; Oğuz *Acıpayam, İshaklı, Çöplü, Emircik *Çivril, Hüsniye *Çameli, *Sarayköy ve köyleri, –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Bayındır, Tepeköy *Torbalı –İz.; Dombaylı, Karaağaç –Mn.; Doğanlar, Gürele –Ba.; –Çkl.; İkipınar *Mihalıççık, *Sivrihisar ve köyleri, Bozan –Es.; *Düzce –Bo.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; –Ist.; *Tosya, Peşman *Daday –Ks.; *Kurşunlu, –Çkr. ilçeleri; *İskilip –Çr.; –Sn.; –Sm.; Sarayözü *Ezine, *Merzifon ve köyleri, –Ama.; *Zile, Çilehane *Reşadiye, –To. ve köyleri; Danışman *Fatsa, *Ulubey –Or.; *Şebinkarahisar, *Tirebolu, Nefsiköseli *Görele, *Keşap –Gr.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Yavuz *Şavşat, Erkinis, Ersis, *Yusufeli, Bağlıca *Ardanuç –Ar.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim, *Iğdır –Kr.; –Ezm.; Sosunga *Çayırlı, –Ezc.; *Ahlat, –Bt.;– Mş.; *Nazimiye –Tn.; *Keban, –El.; Aşudu *Darende –Ml.; –Ur.;*Kilis, Akçaköy *Nizip, –Gaz.;

*Afşin, –Mr.; *Antakya ve köyleri, Kuzuculu *Dörtyol, Hisarcık *Yayladağı –Hat.; Ağrakos *Suşehri, Ortaköy, E. Hüyük *Şarkışla, Vazıldan *Divriği, Çepni *Gemerek, Çöplü, Tekerahma, Göbekviran, *Gürün, Hacılyas *Koyulhisar, –Sv.; Yeniköy *Balâ –Ank.; Kurugöl, *Mucur –Krş.; Avşar aşireti ve köyleri *Pınarbaşı, Türkmen aşireti *Bünyan, Gazi *Develi, –Ky.; *Ürgüp –Nş.; *Bor, –Nğ.; *Ermenek, Yeniköy *Ereğli, *Karaman, Zıvarık, Detse, –Kn.; İncirgediği *Karaisalı, *Kadirli, Gâvurdağı Yörükleri *Osmaniye, Faydalı *Kozan, Çakallı –Ada.; *Anamur –İç.; Güzelsu *Akseki, Bağyaka *Finik, *Elmalı, *Korkuteli ve köyleri –Ant.; Kaya *Fethiye ve köyleri, *Milas –Mğ.; Şahin *Malkara –Tk.)

erinti (I) Ağaç fidanlarının ya da yeni bitmek üzere olan bitkilerin kurumaya yüz tutması. (*Milas –Mğ.)

erinti (II) Eritilmiş yağın süzüldükten sonra kalan kısmı, tortu. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.; Çamova *Divriği –Sv.)

erinti (III) Üzüntü, tasa. (Birgi *Ödemiş –İz.)

erintü Kar suyu. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

eripisi Tavşan. (–Çr.)

eriste Makarna gibi kesilip, fırında kavrulmuş hamur. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

eriş (I) **1.** Dokuma tezgâhlarında uzunluğuna atılan ip, arış, boy ipliği : *Halının erişi çok kaba.* (Çığrı *Dinar, *Emirdağ –Af.; Yayla *Tefenni –Brd.; Ekse, Yukarı Seyit *Çal, Çöplü *Çivril, Alaeddin *Acıpayam –Dz.; *Urla –İz.; Yeniköy, –Ba.; *Biga –Çkl.; Nilüfer –Brs.; *Sivrihisar, Bozan, Tokat, Sarıkavak –Es.; *Kandıra –Kc.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Peşman *Daday –Ks.; –Çkr.; *İskilip, –Çr.; Göynücek –Ama.; Sayaca *Ulubey –Or.; *Of –Tr.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Yeniköy *Aşkale –Ezm.; Tombak, *Göksun –Mr.; Çamova *Divriği, *Yıldızeli, *Zara –Sv.; Boğazlıyan –Yz.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar, *Keskin –Ank.; –Krş.; Karahisar *İncesu, *Develi, *Pınarbaşı ve köyleri –Ky.; *Ürgüp –Nş.; Bahçeli *Bor –Nğ.; Kızıllar *Karaman, Aziziye *Ereğli –Kn.; Akeyne *Anamur, *Silifke, Çiftepınar *Mersin –İç.; Kabaağaç *Fethiye, Bozburun –Mğ.; –Ed.; *Lüleburgaz –Krk.; Edirköyü *Saray –Tk.) **2.** Siyahla karışık benekli ip. (–Isp.; Kayadibi *Yeşilova –Brd.; *Kadirli –Ada.) **3.** Kirinden, kötüsünden, kıtığından ayrılmış temiz yün. (Civanyaylağı *Mersin –İç.) **4.** Uzun ve iyi cins lifleri olan yün ya da pamuk. (Akeyne *Anamur –İç.) **5.** Sicim. (Kumdanlı *Yalvaç –Isp.; İsabey *Çal –Dz.; *Kandıra –Kc.) **6.** Hasır yapmakta kullanılan sazın tezgâha uzunlama konulanı. (Bandula *Kelkit –Gm.) **7.** Halının geçki ipi. (*Gördes –Mn.; –Sn.)

eriş (II) Yünden yapılan kuşak. (Güney *Yeşilova –Brd.; –Dz.)

eriş (III) Araba oku. (*Gölcük,*İzmit –Kc.)

eriş (IV) Uzun bir değneği taşa vurarak oynanan bir çeşit çocuk oyunu. (*Çivril –Dz.)

eriş (V) Evlerde hamurdan yapılan ince makarna. (Bulkaz *Çivril –Dz.)

eriş (VI) Alay, şaka. (*Birecik –Ur.)

erişek (I) Amaç, erek. (Yeniköy *Aşkale –Sv.; –Tk.)

erişek (II) Yakışık almayacak şekilde el şakası yapan (kimse). (Azaplı *Kadirli –Ada.)

erişgi [**erişgil, erişgin** (I), **erişki, erişkin** (I)] Et sucuğu. (*Bünyan –Ky.; –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.)

[**erişgil**] : (*İskilip –Çr.)

[**erişgin** (I)] : (*Silifke, *Tarsus –İç.)

[**erişki**] : (*Gemerek –Sv.; –Ky.; –Nğ.; –Krk.)

[**erişkin** (I)] : (*Reyhanlı –Hat.)

erişgil [→ **erişgi**]

erişgin (I) [→ **erişgi**]

erişgin (II) Ermiş (kimse). (–Çr.; *Mut ve köyleri –İç.)

erişgin (III) [**erişik** (III), **erişkin** (II)] **1.** Yetişkin, evlenme çağına gelmiş (kız). (*Susurluk –Ba.; *Kurşunlu –Çkr.)

[**erişik** (III)] : (Çamova *Divriği –Sv.)

[**erişkin** (II)] : (Kumdanlı *Yalvaç –Isp.; Kayadibi *Yeşilova, Yayla *Tefenni –Brd.; *Çivril ve çevresi –Dz.; Kemaliye *Alaşehir –Mn.)

2. İhtiyar. (*Milas –Mğ.)

erişif [**erişik** (II)] Cin, peri. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)

[**erişik** (II)] : (Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

erişigli Hastalıklı, zayıf, kendini toparlayamayan. (–Brd.)

erişik (I) **1.** İnanışlara göre, şeytan çarpmasıyle olduğuna inanılan, çırpınma ve seğirme belirtileri de gösteren bir çeşit sinir hastalığı. (Çiftlik *Dinar –Af.; –Isp.; Başpınar, Yayla, Karamanlı *Tefenni, Kuşbaba *Bucak, Çuvallı *Yeşilova –Brd.; *Sarayköy ve köyleri, Oğuz *Acıpayam, –Dz.; Ölçek *Ardahan –Kr.; Kızılhisar *İncesu –Ky.; *Kaş ve köyleri, *Elmalı ve köyleri, *Korkuteli ve köyleri, Erenyaka *Akseki –Ant.; Kemaller, Rusçuk, Bulgaristan) **2.** Deli. (*Yalvaç –Isp.; Çindere –Dz.)

erişik (II) [→ **erişif**]

erişik (III) [→ **erişgin** (III) **-1**]

erişik (IV) Ötekine berikine çok sataşan kimse. (Büyükmanika *Saray –Tk.)

erişikli **1.** Sinirli, çabuk öfkelenen. (Çığrı *Dinar –Af.; *Eğridir ve köyleri –Isp.; Yayla *Tefenni, Çeltek *Yeşilova, Oğuz *Acıpayam –Dz.) **2.** İnanışa göre cin, şeytan çarpmasıyle herhangi bir uzvu eğrilen ya da tutmayan, sara tutmuş gibi çırpınan (kimse). (*Gelendost, *Şarkîkaraağaç –Isp.; Karamanlı *Tefenni, Kuşbaba *Bucak –Brd.)

erişki [→ **erişgi**]

erişkin (I) [→ **erişgi**]

erişkin (II) [→ **erişgin** (III) **-1**]

erişmek (I) **1.** İlişmek, el ile şakalaşmak, alay etmek. (Narlıdere –İz.; *Bayburt –Gm.; –Rz.; –Kr. ve birçok köyleri; –Ezm.; –Dy.; *Halfeti –Ur.; *Kilis, –Gaz.; –Mr.; *Pınarbaşı –Ky.; *Saray –Tk.) **2.** Sataşmak, yiğitlik satmak. (*Kadirli, –Ada.) **3.** Boğuşmak. (Harput –El.) **4.** Tartışmak. (Doğan-

beyli –Ada.) **5.** Güreşçiler birbirleri ile tutuşmak, güreşe başlamak. (–Ml.)

erişmek (II) Şeytan, cin çarpmak. (Çığrı *Dinar –Af.; Karamanlı *Tefenni, –Brd.; İshaklı *Çivril –Dz.; Kocayatak –Ant.)

erişte Deniz yosunu. (Sasallı *Menemen –İz.; Kangarlı *Lapseki –Çkl.)

eriştirmek (I) **1.** İki kişi arasında söz getirip götürmek. (Uluğbey *Senirkent –Isp.) **2.** İki kişi arasındaki rekabeti artırmak, kızıştırmak. (Çilehane *Reşadiye –To.) **3.** Bir kimseyi yansılayarak kızdırmak. (–Rz.; –Ezc.)

eriştirmek (II) Köpekleri birbirleri üzerine saldırtarak onları boğuşturmak. (Büyükmanika *Saray –Tk.)

eritmek Sindirmek. (*Eğridir ve köyleri, Sücüllü *Yalvaç, Bağıllı, *Şarkîkaraağaç –Isp.; Kozağaç *Gölhisar, –Brd.; Oğuz *Acıpayam, Bulkaz *Çivril –Dz.; Dallıca *Nazilli, Sürez *Bozdoğan, Tepecik –Ay.; *Susurluk –Ba.; Tokat, Bozan –Es.; *Kandıra –Kc.; *Kurşunlu –Çkr.; –Çr.; –Tr.; Salarha, Karadere, İyidere –Rz.; Utav *Yusufeli –Ar.; Keçek *Oltu –Ezm.; *Refahiye ve çevresi, Cenciğe –Ezc.; Aşudu *Darende –Ml.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; Nize –Ky.; *Bor –Nğ.; *Milas, *Fethiye ve köyleri, Yerkesik –Mğ.; İncekum *Silifke –İç.)

eriyh [→ **erük -1**]

eriyip akmak [**eriyip epzimek**] Çok zayıflamak. (*Bor –Nğ.)

[**eriyip epzimek**] : (–Gm.)

eriyip epzimek [→ **eriyip akmak**]

erk (I) Sözü, nazı geçme, etkisi olma, hatırını kırmama anlamında kullanılır : *Benim erkim ellere geçer de kardeşime geçmez.* (Uluşiran *Şiran –Gm.; –Kr. ve köyleri; –Ezm.; Musik *Tutak –Ağ.; –Dy.; –Ur.)

erk (II) İçlek sıkıntı, güçlük, yük. (Kerkük, Irak)

erk (III) Çevresi yüksek kayalık ve taşlık arazi. (Dudaş *Söğüt –Bil.)

erke Fazla nazlı ve serbest büyüyen çocuk. (–İz.)

erkeç (I) [**ergeç -1, erkeş -2**] **1.** Üç ya da dört yaşlarında olan enenmiş erkek keçi. (Çığrı, İncesu *Dinar, Eskiakviran *Emirdağ –Af.; Sücüllü, Örkenez *Yalvaç, Bağıllı *Şarkîkaraağaç –Isp.; Kozağaç *Gölhisar, Çamlık, Kestel *Bucak, Başpınar, Yayla *Tefenni, Kayadibi, Güney *Yeşilova, Kozluca, Çebiş, Arvallı, Çerçin –Brd.; İsabey *Çal, Darıveren *Acıpayam, *Sarayköy ve köyleri, Bulkaz *Çivril, Kösten, Honaz –Dz.; Dallıca *Nazilli, Eğridere *Kuyucak, Sürez, Eymir, *Bozdoğan –Ay.; *Tire, *Ödemiş ve köyleri, *Kiraz ve köyleri –İz.; *Alaşehir, –Mn. ve çevresi; –Ba.; Gazelyakup *Tavşanlı, –Kü.; *Sivrihisar, Balçıkhisar –Es.; İğneciler *Mudurnu, *Göynük –Bo.; *Akyazı –Sk.; Aliköy *Çaycuma –Zn.; Peşman *Daday –Ks.; –Sn.; Sıralı *Kavak –Sm.; *Niksar –To.; *Dörtyol –Hat.; Ceritmüminli *Keskin, Üçem *Balâ, Solakuşağı *Şereflikoçhisar, Çanıllı *Ayaş, Çayırlı *Haymana, Sobran *Nallıhan, Elecik –Ank.; *Bor –Nğ.;

Alan *Çumra, Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı, *Ermenek ve köyleri, Gödene, –Kn.; *Anamur ve köyleri, Civanyaylağı *Mersin, *Mut ve köyleri –İç.; Güzelsu *Akseki, Murtıma –Ant.; *Milas, *Marmaris, Yerkesik –Mğ.)

[**ergeç -1**] : (–Ay.; Kızılcaören –Kü.; –Ist.)

[**erkeş -2**] : (Kavak *Yeşilova –Brd.; Sarılar *Avanos –Krş.; –Nğ.)

2. Keçi sürüsünün başından giden iri ve güzel yapılı, erkek keçi. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

erkeç (II) Fırıncı küreği. (*Bergama –İz.)

erkek (I) **1.** Beş yaşından yukarı olan tüylü erkek deve. (–Nğ.; –Ada.)

2. Bir yaşından büyük erkek koyun. (–Kr. ve köyleri)

erkek (II) Ana ark, en geniş su yolu. (Görmel *Ermenek –Kn.)

erkek bulut Yağmursuz bulut. (Ovasaray –Çr.)

erkek gadife (I) Kadife çiçeğinin yalın katlısı. (*Bor –Nğ.)

erkek gadife (II) Erkek yapılı kadın. (*Bor –Nğ.)

erkek iskambil Kimi kâğıt oyunlarında (11) sayı değeri olan as. (–Tr.)

erkeklemek (I) Kendini bulmak, buluğa ermek. (Yavuz *Şavşat –Ar.)

erkeklemek (II) Gövdeleri yenen bazı bitkiler kartlaşmak, ihtiyarlamak. (–Kr. ve köyleri)

erkeklenmek Kabarmak. (Çepni *Gemerek –Sv.)

erkektren Lokomotif. (–Yz.)

erkek üzüm Şırası az çıkan, kalın kabuklu üzüm. (Koyunbaba, *Kalecik –Ank.; *Beyşehir –Kn.)

erkelemek (I) Çok sevmek, çocuğu nazla büyütmek. (Çilehane *Reşadiye –To.)

erkelemek (II) Benzetlemek, yansılamak, taklit yapmak. (Yeniköy *Seyitgazi –Es.)

erkenet Bir üzüm çeşidi. (Uğurlu *Ermenek –Kn.)

erkenlemek Erken gelmek. (*Lapseki –Çkl.)

erkeş 1. Erkek keçi. (Sarıcaali –Ed.)

2. [→ **erkeç** (I) **-1**]

erket Rek'at. (Karakoyunlu –Kr.)

erketmek (I) **1.** Herhangi bir iş için birisine rica etmek. (*Ardahan ve çevresi –Kr.) **2.** Nazlanmak. (–Ezm.)

3. Yabancılık duymamak. (–Dy.)

erketmek (II) Herhangi birisinin malını kendi malı gibi kullanmak. (*Şavşat –Ar.; –Dy.)

erkırı Eşkiya, yol kesen. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

erkillik [**erkinlik**] Özgürlük. (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

[**erkinlik**] : (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

erkilme 1. İrkilme. (*İskilip –Çr.) **2.** Doğrulup durma. (–Ama.)

erkim olmak Sahip olmak, göz önünde bulundurmak. (*Şereflikoçhisar –Ank.)

erkin koymak Serbest bırakmak. (Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

erkinlik [→ **erkillik**]

erkış Kervan. (*Ulubey –Or.; Tekke *Kızılcahamam –Ank.)

erkit Vücut organlarından birinin sakatlık ya da noksanlığı. (–Ezm.)

erkitmek Noksanlaştırmak. (–Ezm.)

erkit olmak İşinden kalmak, işinden alıkonmak, boşuna yerinden

ayrılmak. (Karataş *Dinar –Af.; Başköyü –Brd.)

erkiveç [→ **ergiveç**]

erkon Ağır ağır, yata kalka. (Çufaraksu *Of –Tr.)

erkurtaran Hayvanların sancılarını geçirmekte kullanılan bir çiçek. (Kayışlı –Mr.)

erkül kalmak Herhangi bir işten geri kalmak. (Horu *Dinar –Af.)

erlengiç [→ **engeç**]

erlenmek [**erleşmek**] Cin çarpmak. (İbecikdere *Fethiye –Mğ.) [**erleşmek**]: (Darıveren *Acıpayam –Dz.; *Bodrum –Mğ.)

erleşikli Cin çarpmış. (Darıveren *Acıpayam –Dz.)

erleşmek [→ **erlenmek**]

erliği kesilmek Şiddetli ve birdenbire olan korku etkisiyle erkeklik yeteneğini kaybetmek. (–Tr.)

erlik (I) [→ **er ekmeği**]

erlik (II) **1.** Mertlik, yiğitlik, erkeklik. (*İskilip, –Çr.; Uşhum *Yusufeli –Ar.; *Bor –Nğ.; Aslanköy *Mersin –İç.) **2.** Meni. (–Kn.)

erlik (III) Evlenecek çağa gelmiş kız. (–Bt.)

erme Köy yolu. (Kalkan *Kaş –Ant.)

ermek (I) Eğirmek. (–Gaz.)

ermek (II) Becermek, her işin altından kalkmak. (Sarıidris *Karaağaç –Isp.)

ermek (III) Meyveler olgunlaşmak. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; Birgi *Ödemiş –İz.; *Merzifon ve çevresi –Ama.)

ermek (IV) Acele etmek. (Çepni *Gemerek –Sv.)

ermek (V) Arı kovanlarında, arıların girip çıkmasına yarayan delik. (Sulusaray –To.)

ermeni Dört parçanın birbirine eklenmesiyle meydana gelen büyük kilim. (Ölçek *Ardahan –Kr.)

ermik Patates vb. şeylerin suda fazla haşlanınca dağılacak hale gelmesi. (–Brs.; Uluşiran *Şiran –Gm.)

ermil [→ **emir** (II)]

ernek Saban demirinin geçtiği ağaç. (Zığan *Pazar –Rz.)

erneşmek (I) Sataşmak. (Dömez *Söğüt –Bil.)

erneşmek (II) Oyunda eşleşmek. (Yuva *Elmalı –Ant.)

ernik (I) Eskimeğe yüz tutmuş kumaş ya da elbise. (Çuvallı, Çeltek *Yeşilova –Brd.; Darıveren *Acıpayam, Kösten, Honaz –Dz.; Birgi *Ödemiş –İz.; –Ba.; *Ermenek –Kn.; *Milas –Mğ.)

ernik (II) [**erpik** (I)] Erimeğe başlamış kar. (Başpınar *Tefenni –Brd.; Bulkaz *Çivril –Dz.; –Es. ve köyleri; *Yusufeli, *Şavşat –Ar.; –Kr.; *Koyulhisar –Sv.) [**erpik** (I)]: (*Yalvaç –Isp.; İsabey, Yukarı Seyit *Çal, Çıtak, Bulkaz, *Çivril –Dz.; –Nş.; Eskinuz *Aksaray –Nğ.; Aşağı Tuzlukçu *Akşehir, Zıvarık –Kn.)

ernik (III) **1.** Erimeğe yüz tutmuş salamura peynir. (Erkinis *Yusufeli –Ar.) **2.** Erimiş yağ. (*Divriği –Sv.)

ernik (IV) Eski minder yüzü. (–Brs. köyleri)

ernik (V) Kadınların kullandıkları allık. (–Ezm.)

ernimeg [→ **ernimek**]

ernimek [**ernimeg, erpimek** (I)] Elbise ya da kumaş eskimeye yüz tutmak. (Bağıllı *Şarkîkaraağaç –Isp.; Yayla *Tefenni, Kayadibi

*Yeşilova, Çerçin –Brd.; Birgi *Ödemiş –İz.; Yeniköy –Ba.; Maydos –Çkl.; –Brs.; –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Sobran *Nallıhan –Ank.; *Lüleburgaz –Krk.)
[**ernimeg**] : (–Brd.)
[**erpimek (I)**] : (Kösten, Honaz –Dz.; Uluşiran *Şiran –Gm.)

ernük Erkek çocuklarda yenecek herhangi bir şeye karşı uyanan arzu, imrenme. (*Refahiye ve çevresi –Ezc.)

ero Teneffüs. (Soğukpınar *Kangal –Sv.)

erpeden (I) [→ **elpeden -1**]

erpeden (II) Zerre, az şey. (İleydağı *Uluborlu –Isp.)

erpeleme 1. Elleme, dokunma. (Uluşiran *Şiran –Gm.) **2.** Silkeleme. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

erpeten [→ **elpeden -1**]

erpi Başörtüsü. (–Or.)

erpik (I) [→ **ernik** (II)]

erpik (II) **1.** İyi pişmiş. (*Sarayköy –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; Şaphane *Gediz –Kü.) **2.** Yumuşak. (Dedeköy *Çal, Uluköy *Tavas –Dz.)

erpik (III) Çok gevşek ve yumuşak kas. (–Isp.)

erpik (IV) Zamanı geçmiş meyve. (Çakırlar *Akşehir –Kn.)

erpik (V) Düzgün. (–Isp.)

erpimek (I) [→ **ernimek**]

erpimek (II) Çürümek, ezilmek. (Bulkaz *Çivril –Dz.; –Brs.; –Ml.)

erpimek (III) Yumuşamak : *Lodos eserse donmuş olan bu kar çabuk erpir.* (Çığrı *Dinar –Af.)

erpimek (IV) Çoğalmak (yaralar için): *Ali'nin yaraları hep erpimiş.* (Çamova *Divriği –Sv.)

erriyh Ergen, kocaya varma çağına gelmiş kız. (*Iğdır –Kr.)

ersanı [→ **ersin** (I) **-2**]

ersek (I) [**ersenek, erzük**] Erkeğe düşkün kadın. (*Gelendost, *Şarkîkaraağaç –Isp.; Tokat –Es.; *Düzce –Bo.; Dikhacı *Merzifon –Ama.; Çakırlar *Akşehir –Kn.; –Nğ.; Yapıntı *Mut, Çayağzı, *Silifke, Aslanköy *Mersin –İç.)
[**ersenek**] : (–Nğ. ve çevresi)
[**erzük**] : (Başekrek *Çemişkezek –Tn.)

ersek (II) Yarık : *Hava kurak olduğundan toprak erseklerle paramparça olmuş.* (Mirahor *Eğridir –Isp.)

ersel Kocasına bağlı kadın. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

ersele Tabakların kireç koydukları taş kap. (–Nğ.)

erseleme Sert bir cismi ovuşturup yumuşatma, örseleme. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

erselemek Ezip sarsmak, örselemek. (–Tr.)

erselenmek İtilip kakılmak, örselenmek. (*Maçka ve köyleri –Tr.)

ersemek [**ersimek**] Koca istemek. (Tokat –Es.; *Bor –Nğ.; Hatip –Kn.; Aslanköy *Mersin –İç.)
[**ersimek**] : (*Iğdır –Kr.)

ersen Kolay. (Çeltek *Yeşilova –Brd.)

ersenek [→ **ersek** (I)]

ersimek [→ **ersemek**]

ersin (I) [**ersanı, ersön, ersun -1, 2; ersün -1, 2; erşin** (I) **-1, erşün** (I) **-1, evsün** (I) **-2**] **1.** Ateş küreği. (Kuzguncuk –Ist.; –Ama.; *Pütürge –Ml.)
[**ersön**] : (–Sm.)
[**ersun -1**] : (Şehsadi, –Ama.)

[**ersün -1**] : (–Çkr.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Erbaa –To.; *Şebinkarahisar –Gr.; Ağrokas *Suşehri –Sv.; Belemedik *Karaisalı –Ada.; Kerkük, Irak)
[**erşin** (I) **-1**]: (Polat *Akçadağ –Ml.)
[**erşün** (I) **-1**] : (Ziyere –Ama.)
[**evsün** (I) **-2**] : (*Merzifon –Ama.; Bozçalı *Reşadiye –To.; *Nizip –Gaz).
2. Tekneye yapışmış hamuru kazımağa yarayan demir araç. (*Sungurlu, *İskilip, –Çr.; *Zile ve köyleri, –To. ve köyleri; *Erciş –Vn.; *Ahlat –Bt.; Büyükafşar –Ank.; *Pınarbaşı –Ky.)
[**ersanı**] : (*Gelibolu –Çkl.; Vazıldan *Divriği –Sv.)
[**ersun -2**] : (*İskilip –Çr.)
[**ersün -2**] : (–Isp.; *Tosya, *Taşköprü –Ks.; –Çkr.; *Boyabat –Sn.; *Kargı –Çr.; Zana ve çevresi –Ama.; *Zile –To.)
3. Hamur kesmek için kullanılan bir çeşit bıçak. (–Çr.) **4.** Tandır ekmeğini piştikten sonra tandırdan çıkarmak ve kesmek için kullanılan demir araç. (*Iğdır –Kr.) **5.** Küçük çocukların yatırıldığı toprağı ısıtmak için, toprağın konulduğu kürek biçiminde araç. (–Çr.)

ersin (II) Bir çeşit güzel kokulu bitki. (Gökçekışla *Yerköy –Yz.)

ersön [→ **ersin** (I) **-1**]

ersun 1. [→ **ersin** (I) **-1**] **2.** [→ **ersin** (I) **-2**]

ersün 1. [→ **ersin** (I) **-1**] **2.** [→ **ersin** (I) **-2**] **3.** Yemenicilerin deri kesmek için kullandıkları balta yüzüne benzeyen bir araç. (*Gerze –Sn.)

erşi Çirkin. (Çilehane *Reşadiye –To.; Kızıldaş *Arpaçay –Kr.)

erşin (I) [**erşün** (I) **-2**] **1.** [→ **ersin** (I) **-1**] **2.** Saçda yufka döndürmeğe yarayan bir çeşit demir araç. (Yalpankaya *Hendek –Kc.; Şıhlı, Piraziz –Gr.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
[**erşün** (I) **-2**] : (*Tirebolu –Gr.)

erşin (II) [**erşün** (II)] Uzunluk ölçüsü, arşın. (*Iğdır –Kr.)
[**erşün** (II)] : (*Ağın, *Keban –El.)

erşün (I) **1.** [→ **ersin** (I) **-1**] **2.** [→ **erşin** (I) **-2**]

erşün (II) [→ **erşin** (II)]

ertan Erken gün doğma zamanı : *Ertan saati kalktım.* (–Kn.)

erte Herhangi bir işde ilk başarı. (Yeğren *Beyşehir –Kn.)

ertelik [→ **er ekmeği**]

erte beklemek Dince kutsal sayılan gecelerde ibadet etmek. (–Kn.)

erteleyin Şafakla beraber. (–Ada.)

ertelik [→ **er ekmeği**]

ertem Erdem. (*Bakırköy, –Ist.; –Sn.)

erten Sabah, güneşin doğduğu zaman. (–Kn.; *Saray –Tk.)

ertene Sahur. (*Bergama –İz.)

erteş merteş Parça parça, yırtık, sökük. (Bahadın –Yz.)

ertey Ertesi gün, erte : *Ertey yola çıkalım.* (Düzenli *Borçka –Ar.)

ertişmek (I) Şımarmak, karşısındaki kimseye kafa tutmak. (Çığrı *Dinar –Af.)

ertişmek (II) Çökmek. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

ertişmek (III) Vücut organlarından biri, ters hareket nedeniyle incinmek, burkulmak. (–Gaz.)

ertmek (I) [→ **eğirtmek**]

ertmek (II) Kurtarmak. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

ertteden Erkenden. (Çilehane *Reşadiye –To.; Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)
ertük Uğursuz. (–Gr.)
eruk [→ **erük -1**]
erü Hoş : *Bu kadın çok erüdür.* (–İç.)
erüğü [→ **eliğ**]
erük [**eriyh, eruk**] **1.** Kayısı. (Hacıahmet, Karaköy *Düzce –Bo.; –Ezc.) [**eriyh**] : (*Iğdır –Kr.) [**eruk**] : (*Bulanık –Mş.) **2.** Erik. (Hacıahmet, Karaköy *Düzce –Bo.; Nefsiköseli *Görele –Gr.)
erüşte Hamurdan kibrit çöpü gibi doğranan makarna. (*Merzifon ve köyleri –Ama.)
erüşte çorba Kesilmiş hamur ve mercimek. (–Ks.)
ervan Delikanlı. (*Safranbolu –Zn.)
erveç Fırında ekmeği çevirmek için kullanılan ağaç. (–Sv.)
eryeten (I) Turfanda. (Çine –Dz.)
eryeten (II) Beyaz incirden daha büyük ve sivrice, yeşil renkli bir cins incir. (–Ada.)
erz (I) Saygı. (*Iğdır –Kr.)
érz (II) Irz : *Érz namus tertemiz.* (*Antakya –Hat.)
erz (III) Dövülmüş çam kabuğu. (*Niksar –To.)
erzaḫ Gelin almaya giden dünürcüye erkek evinden giden yemeklik vb. şeyler. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
erzail Azrail. (*Hozat –Tn.)
erzan 1. Ceza. (Akçaşar *Eğridir –Isp.; İkipınar *Mihalıççık –Es.; –Kn.) **2.** Suç. (*Eğridir –Isp.; –Kn.)
erze Dilekçe. (*Iğdır –Kr.)
erzel Arsız, yüzsüz. (*Gelendost, *Şarkîkaraağaç –Isp.)
erzem Bodrum ya da evin altındaki taşlık yer. (–Ky.)
erziyan Anason. (*Kemaliye –Ezc.)
erzük [→ **ersek** (I)]
es Fayda. (*Uluborlu –Isp.)
esa 1. [→ **eğsi** (I) **-1**] **2.** Baston. (*Iğdır –Kr.)
esāalet [**eselet**] **1.** Bilerek, isteyerek, kasten: *Esaālet söyledim, gulağına değsin de, utansın diye.* (*Bor –Ng.) [**eselet**] : (Yenice *Tarsus –İç.) **2.** Şakadan : *Esāalet söyledim, sen de gerçek mi sandın?* (*Bor –Ng.)
esan Kağnı dingili. (Nudra *Şarkîkaraağaç –Isp.)
esanlaşmak Helallaşmak, vedalaşmak. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)
esaran Yufka ekmeğin hamurunu kesmeğe yarayan araç. (Nudra *Şarkîkaraağaç –Isp.)
esbit [→ **espit**]
esdece Düğün ve toplantılarda herhangi biri oynarken onu desteklemeye anlamında söylenir. (Çeltek *Yeşilova –Brd.)
ese 1. [→ **eğsi** (I) **-1**] **2.** Fırın temizliğinde kullanılan ucu bez sarılı sırık. (–Kü.)
esebalı [**esebee**] Bir çeşit üzüm. (–Mr.; –Ky.; Dindebol *Ermenek –Kn.) [**esebee**] : (*Silifke –İç.)
esebee [→ **esebalı**]
esek Sabanın bütün parçalarını taşıyan eğri sopa. (–Ed.)
eselek Dengesiz. (Kaptanpaşa köyleri *Çayeli, Hemşin –Rz.)
eselemek (I) Kovmak. (Bağyaka *Finike –Ant.)
eselemek (II) Özlemek. (Tepeköy *Torbalı –İz.)
eselet [→ **esāalet -1**]
eseli (I) Al bez üzerine kılapdanla işlenmiş, kenarları saçaklı bir çeşit başörtüsü. (*Bodrum –Mğ.)

eseli (II) Yarı kavrulmuş, yarı kavrulmamaış kahve. (Gelenbe *Kırkağaç –Mn.)

eselmek (I) [**esenmek** (I)] İrileşmek, serpilmek, boylanmak, yetişmek, büyümek. (Çığrı *Dinar –Af.; Bağıllı *Şarkîkaraağaç –Isp.; Kavak *Yeşilova, Kozağaç *Gölhisar –Brd.; Oğuz, Darıveren *Acıpayam –Dz.; Eymir, Sürez, *Bozdoğan, Karacasu –Ay.; Nilüfer –Brs.; *Gediz, –Kü.; Alpagut, İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Ada.; Yapıntı *Mıt, *Anamur, –İç.; Bağyaka *Finike –Ant.; *Fethiye ve köyleri *Bodrum, *Milas, Yerkesik –Mğ.)
[**esenmek** (I)] : (Yahyalı *Develi –Ky.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)

eselmek (II) [**esenmek** (II)] Esnemek, yaylanmak. (*Afşin –Mr.)
[**esenmek** (II)] : (Eldirek *Fethiye –Mğ.)

eseltmek Esnetmek, yaylandırmak. (*Afşin –Mr.)

esem Sağlam, sağlığı yerinde olan (kimse). (*Kangal –Sv.)

eseme (I) Mıntık. (*Kozan –Ada.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)

eseme (II) Künye, kimlik. (Karabüzey *Araç –Ks.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Çayağzı *Şavşat, Bağlıca *Ardanuç –Ar.; Yeniköy *Aşkale –Ezm.; Çamova *Divriği –Sv.)

esemeli Deli. (Çamova *Divriği –Sv.)

esen (I) [→ **eser** (I) **-1**]

esen (II) Veda. (–Çr.)

esen (III) **1.** Parasız verilen, beleş, hoyrat : *O yığdığın mal esenine tökülsün.* (İrişli, Bayburt, *Sarıkamış, *Selim –Kr.; *Milas –Mğ.) **2.** Armağan, bağış. (*Milas –Mğ.)

esen (IV) Elbet anlamında. (Keramet *Orhangazi –Brs.)

eseñimek Yavaşlamak, şiddeti azalmak. (*Bor –Nğ.)

esenlemek **1.** Hayır dua ile yolcu etmek, selâmetlemek. (Tokat –Es.; –Çkr.) **2.** Hatırını hoş, gönlünü şen etmek. **3.** Ferahlamak, rahatlamak. (*Çal –Dz.)

esenleşmek Bir iki kişi dertleşmek, konuşmak. (Uluğbey *Senirkent, Cebel *Eğridir –Isp.; *Ulubey –Or.)

esenmek (I) [→ **eselmek** (I)]

esenmek (II) [→ **eselmek** (II)]

esenneşmek Tartışarak konuşmak. (Marunca *Merzifon –Ama.)

esen pesen Darmadağınık, karmakarışık. (Çıtak *Çivril –Dz.)

eser (I) [**esen** (I), **esgin -1, esgün, esi** (II), **esiş, eskin** (I), **esük** (II)] **1.** Rüzgâr, sert esen rüzgâr. (Çığrı *Dinar –Af.; Yayla *Tefenni, –Brd. *Sarayköy ve köyleri, *Çal –Dz.; Eymir, Sürez *Bozdoğan, Eğridere *Kuyucak, *Nazilli –Ay.; *Bayramiç –Çkl.; *Kadıköy –Ist.; –Rz. ve köyleri; *Mucur –Krş.; Bahçeli *Bor –Nğ.)
[**esen** (I)] : (Başpınar *Tefenni –Brd.; *Acıpayam –Dz.; –İz.; Peçenek, Buğralar *Kızılcahamam –Ank.; *Manavgat, Bağyaka *Finike, Çini, Güzelsu *Akseki, *Fethiye ve köyleri, Şerefler –Mğ.)
[**esgin -1**] : (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Kuşbaba *Bucak –Brd.; *Sarayköy ve köyleri, –Dz.; Bozan –Es.; *Merzifon –Ama.; Gargara *Ermenek ve köyleri –Kn.; Sobran, Sarılar *Nallıhan –Ank.; Ovacık, Yerkesik –Mğ.)

[**esgün**] : (*Kargı, *İskilip –Çr.; –Sm.; –Or. ve köyleri)
[**esi** (II)] : (Eşme –Uş.)
[**esiş**] : (–Ba.; –Rz.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; Soğukpınar *Kangal –Sv.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)
[**eskin** (I)] : (Bağıllı *Eğridir –Isp.; Kuşbaba *Bucak, –Brd.; Gerzile –Dz.; –Bo.; –Ks.; Uşhum *Yusufeli –Ar.; *İskilip –Çr.; Gargara *Ermenek –Kn.; Bağyaka *Finike –Ant.; *Fethiye ve köyleri, *Ula –Mğ.)
[**esük** (II)] : (Arageriş *Tirebolu –Gr.)
2. Soğuk. (Kozluca –Brd.; –Ank.)

eser (II) **1.** Büyük demir çivi. (Çeltek *Yeşilova –Brd.; –Dz.; *Kaş, *Elmalı, *Korkuteli –Ant.) **2.** Arının iğnesi. (Erkinis *Yusufeli –Ar.)

eser (III) [**eserge**] **1.** Sar'a. (*Bozdoğan –Ay.; –Gm.; Çayağzı *Şavşat –Ar.; *Milas –Mğ.)
[**eserge** (III) **-1**] : (*Merzifon –Ama.)
2. Delilik. (Ersis *Yusufeli –Ar.; Yeniköy *Aşkale –Ezm.)

eser (IV) Evlerde kiremit altlarına konulan tahta. (–Dz.)

eseren [→ **eyiş** (I) **-1**]
eserge [→ **eser** (III) **-1**]
eseri (I) [→ **enser -1**]
eseri (II) Açık kavrulmuş kahve. (Harput –El.)
eserik [→ **eserli** (I) **-2**]
eserli (I) [**eserik, eserük -1, eserüklü, esirek -2, esirik -2**] **1.** Delişmen, deli. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Kozluca, Çebiş, Yayla *Tefenni, –Brd.; Kelekçi *Acıpayam, *Sarayköy ve köyleri –Dz.; *Ödemiş –İz.; *Edremit ve çevresi –Ba.; –Çr.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; –Tr.; Bağlıca *Ardanuç, Ersis *Yusufeli, Yavuz, Çavdarlı, Çayağzı *Şavşat –Ar.; Yeniköy *Aşkale –Ezm.; Çamova *Divriği, Karaözü *Gemerek, –Sv.; Gargara *Ermenek –Kn.; *Silifke –İç.; Güzelsu *Akseki –Ant.; Eldirek, Dont *Fethiye, *Bodrum, Yerkesik –Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.)
[**eserük -1**] : (Ayvalı *Taşköprü, Karabüzey *Araç –Ks.)
[**eserüklü**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)
2. Sarhoş. (Sarıkavak –Es.)
[**eserik**] : (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)
[**esirek -2**] : (Yassıören *Senirkent –Isp.)
[**esirik -2**] : (*Düzce –Bo.; Kırım Türkleri –Ist.)
3. Sar'alı olan (kimse). (Tepeköy *Torbalı –İz.; Aliköy *Çaycuma –Zn.; *Gürün, *Koyulhisar –Sv.; *Ermenek ve köyleri –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.) **4.** Herhangi bir tarafına inme inen (kimse). (Oğuz *Acıpayam –Dz.)

eserli (II) Gösterişli. (Hisarcık *Yayladağı –Hat.)

esermek Beslenmek, gelişip gürbüzleşmek. (Toygar *Nazilli –Ay.)

esermek besermek Bir çocuğu büyütüp yetiştirmek. (Balkur *Devrek –Zn.)

ēser mıhı [→ **enser -1**]

eserük **1.** [→ **eserli** (I) **-1**] **2.** Herhangi bir hastalıktan kalan iz. (–Sv.)

eserüklü [→ **eserli** (I) **-1**]

esetlemek Çocuk ya da hastaya özenerek bakmak. (*Ulubey, Bayadı, Uzunmusa –Or.)

esevele Düğünlerde söylenilen mâni. (Ahmetçe –Çkl.)

esevi [→ **eğsi** (I) **-1**]

esger [**esker**] Asker. (Yassıören *Senirkent –Isp.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.; Hasanoğlan –Ank.; *Mucur –Krş.; Fakıekinciliği *Pınarbaşı –Ky.; *Bor –Nğ.)

[**esker**] : (–Isp.; –Ezm.; *Antakya –Hat.; –Kn.; Bozağaz, Şıhömer *Gülnar –İç.)

esgetşülmek Hatırlanmak. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

esgi (I) Eski, bayat. (–Sm.; –Gaz.; Tekerahma, Göbekviran *Gürün –Sv.; Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

esgi (II) [→ **eski** (I) **-1**]

esgi (III) [→ **eski** (II) **-1**]

esgieteyh [→ **eksiketek**]

esgilemek [→ **eskilemek**]

esgili İçinde kene bulunan mer'a. (*Mut ve köyleri –İç.)

esgin **1.** [→ **eser** (I) **-1**] **2.** Tipi. (*Ilgaz –Çkr.)

esgün [→ **eser** (I) **-1**]

esıranı [→ **eğsiran**]

esi (I) [→ **eğsi** (I) **-1**]

esi (II) [→ **eser** (I) **-1**]

esi (III) Dört yaşını bitiren hayvan. (Misebolu *Mudanya –Brs.)

esik (I) [**essih, essik, esük** (I)] **1.** Çukur yer. (Çıkrık *Mecitözü, *Kargı, *Tosya, B. Hırka *Alaca, –Çr.; *Boyabat –Sn.; *Merzifon ve çevresi –Ama.; Harput –El.; Kocaözü *Hekimhan –Ml.; –Gaz.; *Afşin ve köyleri –Mr. ve köyleri; Çepni *Gemerek, Soğukpınar *Kangal, Çöplü *Gürün, Çobansaray *Yıldızeli –Sv.; –Yz.; Şıhlar –Ank.; *Pınarbaşı köy ve aşiretleri, *Bünyan köy ve aşiretleri, –Ky. ve köyleri; –Nğ.; *Ermenek, *Karaman, *Seydişehir, Afşar –Kn.; Faydalı *Kozan, Yerebakan *Feke –Ada.; Emirşahlar *Anamur, *Gülnar ve köyleri, *Tarsus, Çortuk –İç.; –Ant.)

[**essih**] : (Aşudu *Darende –Ml.)

[**essik**] : (Çamova *Divriği, Soğukpınar *Kangal –Sv.; *Mucur, –Krş,; Zile –Nş.; Bahçeli, *Bor –Nğ.; –Ada ve köyleri)

[**esük** (I)] : (İbik *İskilip –Çr.; *Turhal –To.)

2. Tepelerin düz kısmı. (Gazelyakup *Tavşanlı –Kü.; *İskilip –Çr.; *Şebinkarahisar, Testik *Alucra –Gr.; Başlamış *Dörtyol –Hat.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; Uğurlu *Ermenek –Kn.) **3.** Vadi. (Civanyaylağı *Mersin –İç.) **4.** Hafif sırt, yamaç. (–Ezm. köyleri) **5.** Uçurum. (–Çkr.) **6.** Sel yarıntısı. (*Mut ve köyleri, Buluklu –İç.) **7.** Dağ ve tepelerde suların ayrı ayrı yamaçlara ayrılıp aktığı bölge. (–Çkr.; *Refahiye –Ezc.) **8.** Rüzgâr almayan kuytu yer. (–Gaz.; *Koyulhisar –Sv.) **9.** Hafif rüzgâr alan ve rüzgârların üzerini yaladığı yüksek arazi parçaları. (Kayı *Tosya –Ks.) **10.** Suyu kesilmiş dere. (Zeamet *Kemalpaşa –İz.)

ēsik (II) [**eesik**] **1.** [→ **eysiyh**] **2.** Günü dolmadan doğan çocuk. (Peşman *Daday –Ks.)

[**eesik**] : (Peşman *Daday –Ks.)

esik (III) [→ **eksiketek**]

esik basmak [→ **esiklemek** (I)]

esik kesik İnişli çıkışlı arazi. (–Ada.)

esiklemek (I) [**esik basmak, essiklemek, esüklemek**] Tökezlenmek,

sendelemek, ayağı kaymak, ayağı sürçmek. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; –Ky.; *Ermenek ve köyleri –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.)

[**esik basmak**] : (Bulkaz *Çivril –Dz.)

[**essiklemek**] : (Genezin *Avanos –Nş.)

[**esüklemek**] : (*Gürün –Sv.)

esiklemek (II) Bir kimsenin eksiğini bulmak. (Çığrı *Dinar –Af.)

esikli [→ **eksiketek**]

esilgi Mendil. (*Ayaş, *Nallıhan, –Ank.)

esilmek (I) [**esiltmek**] Eksilmek, azalmak. (Bağıllı *Eğridir –Isp.; Kuşbaba *Bucak –Brd.; *Sarayköy ve köyleri, Darıveren *Acıpayam –Dz.; Sürez *Bozdoğan, Tepecik –Ay.; –Çr.; *Ağın, *Keban –El.; –Ur.; Bertiz –Mr.; *Koyulhisar –Sv.; –Nğ.; *Ermenek ve köyleri, *Karaman –Kn.; Karsavuran *Saimbeyli –Ada.; *Anamur, *Mut ve köyleri –İç.; *Serik –Ant.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)

[**esiltmek**] : (*Ağın, *Keban –El.)

esilmek (II) İçini dökmek, iç sıkıntısından kurtulmak. (Çıtak *Çivril, *Çal –Dz.)

esiltmek [→ **esilmek** (I)]

esime Sürgün. (–Ada.)

esin Sabah rüzgârı. (Taşucu *Silifke, –İç.)

esine durmak Biraz beklemek. (–Bo.)

esine tüşürmek Anmak, hatırlamak. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

esinti (I) İçinde hamur yoğrulacak bir çeşit küçük tekne. (Dumlupınar –Kü.)

esinti (II) Söylenti. (Navlu *Yeşilova –Brd.)

esip savurmak Düşüncesizce bağırıp çağırmak, sövmek. (*Ağın, *Keban –El.)

esip yortmak Sürtüklük, serserilik, haylazlık etmek. (*Bor –Nğ.)

esir Sıra, zaman, aralık, mevsim. (–Dz.; *Bor –Nğ.)

esir almaca Düğünlerde oynanan bir halk dansı. (Türkmen oymakları *Mersin –İç.)

esiran [→ **eğsiran**]

esiranı [→ **eğsiran**]

esirek **1.** Herhangi bir nedenle kendinden geçmiş, esrik. (Yassıören *Senirkent –Isp.) **2.** [→ **eserli** (I) **-2**]

esirekli [**esiren** (III)] İşkilli, sinirli, kuruntulu. (*Gelendost, *Şarkîkaraağaç, *Keçiborlu, –Isp.; Eymir *Bozdoğan –Ay.)

[**esiren** (III)] : (Ersis *Yusufeli –Ar.)

esiremek (I) Sarhoş olmak. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

esiremek (II) Kükremek. (Tepeköy *Torbalı –İz.)

esiren (I) [→ **eğsiran**]

esiren (II) Kuduz köpek. (Yeniköy *Aşkale –Ezm.)

esiren (III) [→ **esirekli**]

esirgemek İğrenmek. (Köfünye, Larnaka –Kıbrıs)

esirgin (I) [**esirgün, esürgün**] Tipi, kar fırtınası. (–Sm.; *Ünye –Or.; *Koyulhisar –Sv.)

[**esirgün**]: (Başağrı *Mesudiye –Or.)

[**esürgün**] : (Uzunmusa –Or.; –Gr.; *Koyulhisar –Sv.)

esirgin (II) Ele avuca sığmayan, hal ve hareketleri aşırı olan. (Danışman *Fatsa –Or.)

esirgün [→ **esirgin** (I)]

esirik [**esirikli, esürük -1**] **1.** Kızgın, öfkeli, sinirli. (*Buca –İz.; *Burhaniye –Ba.; –Çkl. köyleri; –Çkr.; Bayadı –Or.; –Kr.; Soğukpınar *Kangal –Sv.; Sobran *Nallıhan –Ank.; Sarıcaali *İpsala –Ed.; Deliorman, Bulgaristan)

[**esirikli**] **:** (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Kozağaç *Gölhisar –Brd.; Kelekçi *Acıpayam, *Çal –Dz.; Kılkış –İz.; Yeniköy –Ba.; –Brs.; Sarıkavak –Es.; *Kargı –Çr.; Soğukpınar *Kangal –Sv.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; –Krş.; –Nğ.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

2. [→ **eserli** (I) **-2**] **3.** Deli **:** *Bugünlerde esirik oldum.* (Başpınar *Tefenni –Brd.; *Biga –Çkl.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)

[**esürük -1**]**:** (*Taşköprü –Ks.; –Or.)

4. Dalgın, yarım akıllı. (*Kurşunlu –Çkr.; –Ank.; –Nğ.)

esirikli [→ **esirik -1**]

esirimek [**esirmek** (I) **-5**] Kavga etmek. (Belen *Bodrum –Mğ.)

[**esirmek** (I) **-5**] **:** (Genek *Yatağan –Mğ.)

esirmek (I) **1.** Azmak, kudurmak, delirmek. (Bayat *Emirdağ –Af.; Bağıllı *Şarkîkaraağaç –Isp.; Dallıca *Nazilli –Ay.; Kurtuluş *Tire, Kılkış –İz.; Yeniköy –Ba.; Nilüfer –Brs.; Bozan –Es.; Büyüktersiye *Adapazarı –Sk.; –Ist.; Bayadı –Or.; –Gm.; Erkinis *Yusufeli –Ar.; –El.; –Sv.; Ahiköy –Mğ.; –Ed.) **2.** Gereksiz yere öfkelenmek, kızmak. (Dereçine *Bolvadin –Af.; Söğüt *Orhaneli –Brs.; Sobran *Nallıhan –Ank.) **3.** Öfkelenip bağırmak, çağırmak. (–Kü.; *Milas –Mğ.; *Saray –Tk.) **4.** Azarlamak. (*Bartın –Zn.) **5.** [→ **esirimek**]

esirmek (II) **1.** Kızgın erkek deve kükremek. (Birgi *Ödemiş –İz.; –Ezm.; –Kn.) **2.** Fazla beslenen hayvan etrafa saldırmak. (Tepecik *Emet –Kü.)

esirmek (III) Sallanmak: *Hac devesi gibi ne esiriyorsun.* (*Kilis –Gaz.)

esirmek (IV) Yaramazlık etmek. (Kalınkoz *Acıpayam –Dz.)

esirmek (V) Üstelemek, ayak diremek. (Şabanözü *Polatlı, Çanıllı *Ayaş –Ank.)

esirmek (VI) Boş yere savururcasına para harcamak. (–Ba.)

esirmek (VII) Sarhoş olmak. (Yakakayı –Es.; *Düzce –Bo.; Şabanözü *Polatlı –Ank.)

esirmek (VIII) Bir söz ya da fikre fazlasıyle önem vermek. (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

esirkemek Korumak, kayırmak. (*Ereğli –Kn.)

esirten (I) Neşe verici alkollü içki ve benzeri maddeler. (*Yıldızeli –Sv.)

esirten (II) Ayartan, kışkırtan, herhangi bir fikri başkasına aşılayan. (*Gelendost, *Şarkîkaraağaç –Isp.)

esirtgen (I) Besleyici, besleyen. (–Or.)

esirtgen (II) Kuvvetlendirici. (–Or.)

esirtmek (I) Beslemek. (–Or.)

esirtmek (II) Sarhoş yapmak **:** *Rakı beni esirtti.* (Çilehane *Reşadiye –To.)

esirtmek (III) Delirmek. (Uzunmusa –Or.)

esiş [→ **eser** (I) **-1**]

esiş esmek Rüzgâr çok şiddetle esmek. (–Sv.)

esiyh Geçilmesi zor, sarp engelli dönemeç. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

eska [→ **eğsi** (I) **-1**]

eske Halk, ahali. (–Mn.)

eskemi Arkalıksız, örme sandalye. (–Rz. ve çevresi)

esken Dingil. (Gürlü *Kızılcahamam –Ank.)

esker [→ **esger**]

esketek [→ **eksiketek**]

eskev Oturulan oda. (–Brd.)

eskın [→ **eşgın -1**]

eski (I) [**esgi** (II)] **1.** Çamaşır. (Üçkuyu *Çal, Eziler *Güney, Kösten, Honaz, –Dz.; Tepecik *Kuyucak –Ay.; Fadıl *Orhaneli –Brs.; Çilehane *Reşadiye –To.; Danışman *Fatsa –Or.; Larhan *Maçka –Tr.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; Sobran *Nallıhan –Ank.; *Bor –Nğ.) [**esgi** (II)] : (Çığrı *Dinar –Af.) **2.** İşte giyilen frenk gömleği. (Akçaeniş *Elmalı –Ant.) **3.** Çocukların ara bezi. (*Gerze –Sn.) **4.** Çaput, bez parçası. (Bağıllı *Şarkîkaraağaç –Isp.; Birgi *Ödemiş, Çandarlı *Bergama –İz.; *Bor –Nğ.; *Ilgın –Kn.) **5.** Kadınların manto yerine giydikleri uzunca bir giysi. (Hisarcık *Yayladağı –Hat.)

eski (II) [**esgi** III] **1.** Kene. (Örkenez *Yalvaç, Uluğbey *Senirkent –Isp.; Kozağaç *Gölhisar –Brd.; Honaz –Dz.; Sürez *Bozdoğan –Ay.; Çakırlar *Akşehir –Kn.; Eldirek, Dont *Fethiye –Mğ.)

[**esgi** (III)] : (*Mut köyleri –İç.)

2. Kenelerin yaptığı bir çeşit koyun, keçi ve davar hastalığı, propilozmos. (Çığrı *Dinar –Af.; *Eğridir ve köyleri, Sütçüler –Isp.; Yayla *Tefenni –Brd.; Kösten, Honaz –Dz.; –Ay.; Gargara *Ermenek –Kn.; –Ada.; Yanpar *Mersin –İç.) **3.** Tavuk biti. (Mesken *Yatağan –Mğ.)

eskibeki [**eskiberk, eskiberki, eskipeki**] **1.** Az kullanılmış çamaşır, elbise ve eşya. (Çığrı *Dinar –Af.; *Eğridir ve köyleri, Uluğbey *Senirkent, *Gelendost, *Şarkîkaraağaç, Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Kuşbaba *Bucak, Güney *Yeşilova –Brd.; Bekilli *Çal, Çıtak *Çivril, Kösten, Honaz –Dz.; Bozan –Es.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Ferenge *Erbaa –To.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; Yerkesik –Mğ.)

[**eskiberk**] : (*Gürün –Sv.)

[**eskiberki**] : (Bahçeli *Bor –Nğ.)

[**eskipeki**]: (Oğuz *Acıpayam –Dz.; *Lüleburgaz –Krk.)

2. Paçavra. (*Çal –Dz.)

eskiberk [→ **eskibeki -1**]

eskiberki [→ **eskibeki -1**]

eskietek [→ **eksiketek**]

eskihasır Kulunç hastalığı. (Karahoca *Haymana –Ank.)

eskilemek [**esgilemek**] Propilozmos ya da eski denilen hastalığa tutulmak. (Çığrı* Dinar –Af.; *Eğridir ve köyleri –Isp.; Yayla *Tefenni –Brd.; Gargara *Ermenek –Kn.; Yanpar *Mersin –İç.)

[**esgilemek**]: (*Mut ve köyleri –İç.)

eskilik (I) Merada bir yıl ya da daha eskiden kalan otlanmamış ve çiğnenmemiş kuru ot bulunan yer. (*Lüleburgaz –Krk.)

eskilik (II) Kadının ahlâken düşük olması. (Köfünye, Lârnaka, Limasol –Kıbrıs)

eskilik (III) Derilerin kireçten çıkarıldıktan sonra konulduğu yer. (–Çkl.; –Brs.)

eskin (I) [→ **eser** (I) **-1**]

eskin (II) Karla dolan ve düz yerden ayırt edilemeyen çukur. (–Çkr.)

eskipeki [→ **eskibeki-1**]

eskirmek Köpeği, birisi üzerine saldırtmak için kışkırtmak: *Beni ısırtmak için köpeği eskirdi.* (Yenikköy –Ba.; *Hayrabolu –Tk.)

eski üskü Yıpranmış, eskimiş şeyler, çürük çarık. (*Antakya ve köyleri –Hat.)

eskiye toplamak Eskiyi anmak, eskisi gibi olmak istemek. (*Akçaşehir –Bo.)

esküre Madenden yapılan küre. (–Mğ.)

eslek **1.** Söz tutan, yumuşak başlı. (Şıhlar, *Ulubey –Or.; –Tr.; *Ardeşen –Rz.; *Torul –Gm.) **2.** Çalışkan, gayretli. (*Bayburt –Gm.; –Rz.) **3.** Atılgan, çevik. (Kaptanpaşa köyleri *Çayeli –Rz.; Vihik –Ezm.)

eslemek **1.** Aldırış etmek, önem vermek. (*Düzce –Bo.; –Ist.; –Çr.; *Maçka ve köyleri, –Tr.; *Bayburt –Gm.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.) **2.** Herhangi bir kimseyi, kendisine belli etmeden gözetlemek. (Çilehane *Reşadiye –To.)

eslememek Aldırış etmemek, önem vermemek. (Bazı yerlerde olumlu şekli kullanılmaz.) (*Lapseki –Çkl.; *Gürün –Sv.)

eslen **1.** Çukur. (Tömük *Mersin, *Tarsus ve köyleri –İç.) **2.** Küçük sel yatağı. (Aslanköy *Mersin –İç.)

eslenti Küçük vadi. (Civanyaylağı *Mersin –İç.)

esli Karakter sahibi. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

esma Büyük kazan. (Kemaller *Ezine –Çkl.)

esma çalgını Sersem, aptal. (*Bor –Nğ.)

esme (I) Nefes, dua. (Zarşat –Kr.)

esme (II) Tandırın üzerine örtülen yorgan. (Höbek *Kangal –Sv.; –Ky.)

esmek (I) Bir şeyi eksiltmek, azaltmak. (Çığrı *Dinar –Af.; Darıveren *Acıpayam –Dz.; Bozan –Es.; –Ks.; *Merzifon–Ama.; *Bor–Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri–İç.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.)

esmek (II) **1.** Sıvışmak, kaçmak, aradan kayboluvermek. (Kösten, Kızılyer, Karaçay, Honaz –Dz.) **2.** Herhangi bir şeye kızıp, bulunduğu yerden hızla çıkmak. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.) **3.** Yüreği kalkmak, heyecanlanmak. (–Nğ.)

esmek (III) Esnek olmak, yaylanmak. (–Brs.; –Ama.)

esmek (IV) Tahılı savurarak temizlemek. (Harput –El.)

esmek (V) Davar ve koç katım zamanı, kasım ayı. (Boğanak *Zara –Sv.)

esnek (I) **1.** Hayvanların ısırmaması için burunlarına takılan demir halka. (Davulga *Emirdağ –Af.; Kavakköy *Çivril, Ekse, *Çal –Dz.; *Çerkeş –Çkr.; *İskilip, –Çr.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar, Çanıllı *Ayaş –Ank.; Köşker –Krş.; *Ermenek ve köyleri –Kn.; *Mut köyleri, *Ana-

mur, *Mersin ve köyleri –İç.) **2.** Hayvanların yayılmamaları için ağızlarına geçirilen torba, sepet. (Davulga *Emirdağ –Af.; *Kurşunlu –Çkr.) **3.** Hayvanların annelerini emmemeleri için ağızlarına takılan ağaç parçası. (Çıtak *Çivril –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Lapseki –Çkl.; –Ist.; –Çr.; –Ml.; –Nğ.) **4.** Develer güreşirken ağızlarına geçirilen ipten yapılmış torba. (Fadılca –Mğ.) **5.** Azgın develerin ağızlarına takılan kayış ya da demir araç. (–Çr.; –Ant.) **6.** Dizgin. (–Ama. ve köyleri) **7.** Nallanırken azgınlık yapan atların burunlarına kıstırılan ağaç araç. (Girap –Ama.) **8.** Hayvanın boğazına bakmak için ikisi dikey, ikisi yatay dört ağaç parçasından merdiven şeklinde yapılan nalbant aracı. (–Gaz.)

esnek (II) Hasta hayvanın karnının anormal şekilde hızlı hızlı inip kalkması. (İzvitler, Gargara *Ermenek –Kn.)

esnek (III) Baş ve işaret parmaklarının açılmasıyle iki parmak ucu arasında kalan uzunluk. (*Ermenek –Kn.; *Bor –Nğ.)

esnek (IV) Pehlivanların çene altından parmakları ile birbirlerini boğarcasına yaptıkları oyun. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

esnek (V) Dağların sulak yerlerinde olan otluk. (Sarıvadi *Ermenek –Kn.)

esnek (VI) Aralık. (*Eğridir ve köyleri –Isp.)

esnek (VII) Yatkın, uysal. (–Tr.)

esnek (VIII) [**esrik** (I)] Delimsek, delişmen. (*Söğüt –Bil.)

[**esrik** (I)] : (Dallıca *Nazilli –Ay.; –Ba.; *Bodrum –Mğ.)

esneksiz Ağzı bozuk, saygısız. (*Gelendost, *Şarkîkaraağaç –Isp.; *Sarayköy ve köyleri, *Çal –Dz.; Yağbastı *Kula –Mn.; *İskilip –Çr.; *Akdağmadeni –Yz.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

espenar Kuş yakalamaya yarayan, çalı çırpıdan yapılmış ve arkası ağla örülmüş önü açık tuzak. (Limanköy *Çayeli –Rz.)

espir Çok gezen. (Güneyce –Rz.)

espirlemek Ölüm derecesinde hasta olanların yüzünde ölümün yaklaştığını gösteren kabarcıklar belirmek. (–Nğ.)

espit [**esbit**] Araba tekerleğinin çember kısmını meydana getiren ağaç parçalardan herbiri. (–Af.; –Mn. ve çevresi; *Edremit, Demirkapı, Ömerköy *Susurluk, –Ba.; Gedelek *Orhangazi, *Mustafa Kemal Paşa, *İnegöl –Brs.; Bozan –Es.; *Düzce –Bo.; *Akyazı –Sk.; Ağlı *Küre –Ks.; –Nğ.; *Lüleburgaz, Çavuşköy *Babaeski –Krk.; *Saray –Tk.)

[**esbit**] : (–Ba.; *Kandıra –Kc.)

esrarail Uyuşturucu madde. (Eğrigöz *Emet –Kü.)

esral (I) Çarpık. (Baklan *Eğridir –Isp.; Akdağ *Akşehir –Kn.)

esral (II) Aklı az, sapık. (Baklan *Eğridir –Isp.; Akdağ *Akşehir –Kn.)

esram Kürek. (*Akşehir –Kn.)

esran [→ **eğsiran**]

esrek [**esrik** (II)] **1.** Sarhoş. (Şabanözü *Polatlı, Emirce, Kiraz *Nallıhan –Ank.)

[**esrik** (II)] : (–Çr.; Çilehane *Reşadiye –To.)

2. Deli. (Tokat, Aşağılıca –Es.)

esremek [**esriremek**] **1.** Delirmek. (Numanoluk *Seyitgazi –Es.) **2.** Sarhoş olmak. (–Ist.) [**esriremek**] : (–Kn.)

esrik (I) [→ **esnek** (VIII)]

esrik (II) [→ **esrek -1**]

esrik (III) Ekinlerin çok büyüyerek dik duramaz hale gelmesi. (Çilehane *Reşadiye –To.)

esriremek [→ **esremek -2**]

esrük (I) Çok koşan (hayvan). (Balkır *Devrek –Zn.)

esrük (II) Erkek isteyen dişi deve. (*Bafra –Sm.)

essan [→ **eğsen**]

essi Eski. (Sayağzı *Silifke –İç.)

essih [→ **esik** (I) **-1**]

essik [→ **esik** (I) **-1**]

essiki Eskiye değgin. (*Silifke –İç.)

essiklemek [→ **esiklemek** (I)]

essimek Eskimek. (Sayağzı *Silifke, Burunucu *Tarsus –İç.)

est At kovalama ünlemi. (Karaçay aşireti, Boşhöyük *Kadınhanı –Kn.)

estaa Şaşma ünlemi. (–Brd.; *Bor –Nğ.)

este Toprak evlerin üstü, damı. (İvrindi –Ba.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)

estek (I) At gemi. (Gâvur ve Beritdağı Yörükleri –Mr.)

estek (II) Elbise. (–Ur. ve çevresi)

estek (III) Aslı olmayan söz. (–Mn.; *Bayramiç –Çkl.; –Nğ.)

estek kerestek Boş, başı sonu olmayan, ipe sapa gelmez söz. (–Nğ.)

estek köstek Öteberi. (*Akyazı ve çevresi –Sk.)

estire estire Bir işin hızlı hızlı yapıldığını anlatır. (–Brs.)

estirikli Kafadan çatlak, serseri, deli. (Bağıllı *Eğridir –Isp.)

estirmek (I) **1.** Duygularına yenilip, aklına eseni yapmak. (*Düzce –Bo.; –Çkr.; –Çr.; –Rz.; Yerkesik –Mğ.) **2.** Aklına geldiği gibi konuşmak. (Ersis *Yusufeli –Ar.) **3.** Acele karar vermek. (*Ağın, *Keban –El.) **4.** Delirmek. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

estirmek (II) Havalandırmak. (*Sarayköy ve köyleri –Dz.; –Ank.)

estirmek (III) Süzüle süzüle yürümek. (*Merzifon –Ama.)

estirmek (IV) İster istemez vermek : *Estir bakalım paraları hadi estir.* (*Antakya –Hat.)

estiv Çamur, batak : *Yağan yağmurla sel bol miktarda estiv getirmiş.* (Bucak, Akçaşar *Eğridir –Isp.)

estürmek Yükseltmek, büyültmek : *Sen de şu Avrupalıları estüre estüre estürdün.* (–Sm.)

esufismek Çok kızmak, küfretmek. (Haçavera *Maçka –Tr.)

esük (I) [→ **esik** (I) **-1**]

esük (II) [→ **eser** (I) **-1**]

esük (III) [→ **eysiyh**]

esüklemek [→ **esiklemek** (I)]

esürgün [→ **esirgin** (I)]

esürük **1.** [→ **esirik** (I) **-3**] **2.** Cin peri çarpmış (kimse). (Boşçiftlik *Reşadiye –To.) **3.** Saralı. (–Ama.)

eş (I) **1.** Kuma, ortak. (*Eğridir ve köyleri, Bağıllı *Şarkîkaraağaç, Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Güney *Yeşilova –Brd.; *Sarayköy ve köyleri, Ovacık *Tavas –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Merzifon –Ama.; –Nğ.; *Karaman –Kn.; Güvere *Silifke –İç.; *Fethiye ve köyleri, *Milas, Yerkesik –Mğ.) **2.** Arkadaş. (*Çal –Dz.;

Tepeköy *Torbalı –İz.; Umurlu –Ay.; –Çr.; *Nizip –Gaz.; Kuzgun –Ada.) **3.** Birbirine düşman kimseler : *Behey insan sen bunun eşi misin de bu kadar eksik tarafını arıyorsun.* (Çeltik *Yeşilova –Brd.)

eş (II) İnsan ve hayvanlarda doğum sırasında, bebek ya da yavrudan sonra gelen etsi madde, son, etene. (*Lapseki –Çkl.; *Düzce –Bo.; Peşman *Daday –Ks.; Havza –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Maçka –Tr. ve çevresi; *Refahiye –Ezc.; *Ağın, *Keban –El.; *Antakya –Hat.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; Çiftepınar *Mersin –İç.; Kerkük)

eş (III) İyi. (*Akseki –Ant.)

eşak Cevizin içindeki yenilmeyen kabuk kısmı. (*Silifke –İç.)

eşbabiyan [→ **eşbabiye**]

eşbabiye [**eşbabiyen, eşbabye**] Kayısı. (*Hozat –Tn.; Harput, –El.; –Gaz.)

[**eşbabiyan**] : (–Dy.)

[**eşbabye**] : (–El. bucak ve köyleri)

eşbabye [→ **eşbabiye**]

eşbah [**eşbahlı**] Şen, neşeli. (Bağıllı *Şarkîkaraağaç, Yakaköy *Gelendost, *Yalvaç, İğdecik –Isp.; Çuvallı *Yeşilova –Brd.; Alaeddin *Acıpayam, –Dz.; Eymir, *Bozdoğan, Toygar *Nazilli –Ay.; Tepeköy *Torbalı –İz.; Dadam, Akçakavak –Bo.; –Ama.; Köşker –Krş.; Kale *İncesu –Ky.)

[**eşbahlı**] : (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

eşbahlanmak Nazlanmak. (*Gürün –Sv.)

eşbahlı [→ **eşbah**]

eşbek Verimli toprak. (*Maçka ve köyleri –Tr.)

eşbehlenmek Övünmek, böbürlenmek. (Çığrı *Dinar –Af.; Yazırlı *Nazilli –Ay.; –Ml. ve köyleri)

eşbek Kibirli, burnu büyük. (*Bozüyük –Bil.)

eşbulma Toplantılarda oynanan bir halk oyunu. (–Ada.)

eşdaş Akran. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)

eşdirmek Koşturmak. (*Mut ve köyleri –İç.)

eşeğim kunu Uzun eşek denen bir oyun. (Cenciğe –Ezc.)

eşek (I) [**eşekleme** (I), **eşik** (V) **-1, eşşek** (II)] **1.** Odun kesmek için kullanılan üç ya da dört ayaklı sehpa. (–Dz.; *Düzce –Bo.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir, –Tr.; *Kelkit ve çevresi –Gm.; –Rz.; Keçek *Oltu –Ezm.; Hacılyas *Koyulhisar, *Gürün, Çepni, *Gemerek –Sv.)

[**eşik** (V) **-1**] : (Alaeddin *Acıpayam –Dz.)

[**eşşek** (II)] : (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

2. Duvar örmek ve sıva yapmak gibi işlerde kullanılan dört ayaklı sehpa. (Kuzuculu *Dörtyol –Hat.; Tutmaç, Vazıldan *Divriği –Sv.; Sobran *Nallıhan –Ank.; *Fethiye –Mğ.; *Saray –Tk.)

[**eşekleme** (I)] : (–Ant. ilçe ve köyleri)

3. Hızarla odun kesmek için kullanılan tezgâh. (–Tr.) **4.** Üzerine herhangi bir şey koymaya yarayan destek. (Fili *Biga –Çkl.; *İskilip –Çr.; *Antakya –Hat.) **5.** Üç ayaklı sehpa. (Eymir *Bozdoğan –Ay.;

Sarıpınar –Ist.; –Ama.) **6.** Üzerinde ince odunları kesmek için kullanılan kalın ağaç yada kütük. (Bozan –Es.) **7.** Odun koyup yakmaya yarayan ızgara. (–Sm.) **8.** Sel gelen yerin önüne konulan iki ayaklı sehpa. (Ceket *Reşadiye –To.) **9.** Odunu boyuna yarmak için kullanılan bir araç. (*Ünye –Or.)

eşek (II) [→ **eşelek** (I) **-2**]

eşek (III) Telli sazlarda üzerine telin bindiği köprü. (Haçavera *Maçka –Tr.; *Antakya –Hat.)

eşek (IV) Çukurda ateş yakmak için açılan hava deliği. (–Nş.)

eşek alması [**eşek elması**] Yazın yetişen, lezzetsiz bir çeşit elma. (*Antakya –Hat.)

[**eşek elması**] **:** (–Gm.)

eşek baklası Bakladan küçük, koyu ve alaca renkli büyük bir çeşit fasulye. (–Tr.; *Bartın –Zn.; Dereköy –To.)

eşek buyduran Kış güneşi. (–Kü.; Elamanlı *Sarız –Ky.; Horoz *Ulukışla –Nğ.; –Kn.; Kayarcık *Saimbeyli –Ada.)

eşek cenneti Ceza evi. (–Tr.)

eşekcuğa Mantar denilen bitki. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

eşek çıtlığı Düzgün kamış gibi yetişen bir çeşit ot. (Ömerhacılı *Kaman –Krş.)

eşek dikeni 1. Kara lahana büyüklüğünde, yapraklarında toplu iğne gibi dikenler bulunan ve eşeklere yedirilen bir bitki. (Fili *Biga –Çkl.; Haçavera *Maçka, –Tr.) **2.** Büyük diken. (Dülgerli, Karadere –Rz.)

eşek elması [→ **eşek alması**]

eşek eriği Uçları sivri ve uzun bir çeşit yeşil erik. (*Suşehri –Sv.)

eşek gunmas Kanser. (Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı –Kn.)

eşek helvası [**eşek kalkanı**] Enginara benzer bir çeşit bitki. (*Bozdoğan –Ay.)

[**eşek kalkanı**] **:** (Zemme –Kü.)

eşek inciri Meyvesi yenmeyen, yabanî incir. (Çomaklıdede *Korkuteli –Ant.)

eşek kalkanı [→ **eşek helvası**]

eşek kangalı [→ **eşek kengeri**]

eşek kanıyla aşılanmak 1. Aşırı derecede vurdum duymaz olmak. (–Tr.) **2.** Çok soğukkanlı olmak. (–Tr.)

eşek kengeri [**eşek kangalı**] Kökü tatlı, dalları dikenli bir bitki. (*Ağın, *Keban –El.)

[**eşek kangalı**] **:** (*Halfeti –Ur.)

eşek kömürdeği [**eşek közlemesi**] Eşeklerin çok yediği bir çeşit ot. (Çeltek *Yeşilova –Brd.)

[**eşek közlemesi**] **:** (Otacı *Kızılcahamam –Ank.)

eşek közlemesi [→ **eşek kömürdeği**]

eşekleme (I) [→ **eşek** (I) **-2**]

eşekleme (II) Sucuların eşeğin iki yanına sardıkları ve su tenekesi koydukları kasa. (*Alaşehir –Mn.)

eşekli top Havaya atılan topu yakalayıp, diğer arkadaşlarına vererek oynanan bir çocuk oyunu. (İlama –Isp.)

eşek megrulu Lactuea scariola, (compositae). (–Mğ.)

eşek memesi İri taneli, oval bir çeşit siyah üzüm. (Oğuz *Acıpayam, Maran –Dz.)

eşek nalıyla damgalamak İddia sonunda kaybedeni cezalandırmak. (–Tr.)

eşek öldüren güneş [**eşşek öldüren**] Karlı, rüzgârlı kış gününde açılan güneşli hava. (*Alaşehir –Mn.; Dadıy –Bo.)
[**eşşek öldüren**] : (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
eşektırnağı Kesildiğinde süt gibi sıvı çıkaran bir çeşit ot. (Sofular *Eğridir –Isp.)
eşekturpu Hardal denilen ot. (–Çkr.)
eşek yağırı Meşe ağaçlarının kabuklu ceviz büyüklüğünde, siyaha yakın renkte olan meyvesi. (Kösten, Honaz –Dz.)
eşek yuncası Ekin tarlalarında yetişen, koyu yeşil renkte, yoncadan büyük yapraklı bir çeşit ot. (*Hozat –Tn.)
eşelek (I) [**eşek** (II), **eşelek haşalak, eşik** (IV), **eşşek** (I) **-1, 2**] **1.** Ceviz içinin ortasında bulunan ve içi ikiye ayıran sert madde. (–Bo.; Aliköy *Çaycuma –Zn.; –Çkr.; Çıkrık *Mecitözü –Çr.; Gürsöku *Ayancık –Sn.; *Ahlat –Bt.; –Sv.)
[**eşşek** (I) **-1**] : (*Eğridir ve köyleri –Isp.; –Gaz.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.)
2. Elma, armut gibi meyvelerin yenildikten sonra kalan çekirdekli kısmı. (*Düzce, –Bo.; *Safranbolu –Zn.; Peşman *Daday, Karabüzey *Araç –Ks.; *Kurşunlu, Saray –Çkr.; *Sungurlu, *İskilip, –Çr.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Zile, –To.; *Ahlat –Bt.; –Sv.; –Yz.; Çayırlı *Haymana, Sobran *Nallıhan –Ank.)
[**eşek** (II)] : (*Bor, –Nğ.)
[**eşik** (IV)] : Yassıören *Senirkent –Isp.; Çerçin –Brd.)
[**eşşek** (I) **-2**] : (*Eğridir ve köyleri –Isp.; –Gaz.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.)
3. Mısır koçanı. (–Yz.; Ağaeli *Kalecik –Ank.) **4.** Meyve. (Beydili *Nallıhan –Ank.; –Ada.)
[**eşelek haşalak**] : (*Araç ve köyleri –Ks.)
5. Olgunlaşmamış meyve. (*Refahiye –Ezc.) **6.** Meyve çürüğü. (Hamzabey *İnegöl –Brs.; –Bo.; *Boyabat –Sn.; –To.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
eşelek (II) Tavukların eşelendiği yer. (*Gelibolu –Çkl.)
eşelek (III) Sinir : *Eşeleklerimi ayağa kaldırdın.* (–Bo.)
eşelek (IV) Şişman kadınlara verilen isim. (Uzunmusa –Or.)
eşelek haşalak [→ **eşelek** (I) **-4**]
eşelmek [**eşer beşer çıkarmak**] Unutulmuş bir söz ya da olayı yeniden ortaya çıkarmak, alevlendirmek. (*Çarşamba ve köyleri –Sm.)
[**eşer beşer çıkarmak**] : (Uluğbey *Senirkent –Isp.)
eşemek (I) Tarlaların ya da ağılların etrafına konulan budaklı çam dalı. (Orhaniye *Marmaris –Mğ.)
eşemek (II) Küçük su dökmek, işemek. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)
eşemene Hafif ekşi tatta, yeşille siyah karışımı kabuğu olan, çok güzel kokan bir çeşit meyve. (*Karaman –Kn.; Tekeler *Silifke, *Anamur –İç.)
eşenek (I) **1.** Çalışma yeri. (Kesme *Eğridir –Isp.) **2.** Az kazanç elde edilen iş yeri. (*Ünye –Or.)
eşenek (II) Çekirdek, koçan. (*Boyabat –Sn.)
eşenek (III) Sebze yetiştirilen bahçe, saha. (Çatak, Karlıtepe, Cilâder *Ünye –Or.)

eşer beşer çıkarmak [→ **eşelmek**]

eşeş Kendine bakamayıp, onun bunun sırtından geçinen insan. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

eşet Beter, daha kötü. (Küçükisa *Zile –To.)

eşg Aşk. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

eşgere [→ **eşkere**]

eşgermek (I) **1.** Ses vermek. (Demirtaş *Alanya –Ant.) **2.** Görünmek : *Sözünü ederken öteden eşgerdi.* (*Ermenek ve köyleri –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.)

eşgermek (II) Alevlendirmek, ateşi yakmak. (Kuşbaba *Bucak –Brd.)

eşgın [**eskın**] **1.** İlkbaharda dağlarda yetişen, geniş yapraklı, ekşimsi bir çeşit ot. (–Ezm.; *Arapkir –Ml.; Çepni *Gemerek –Sv.) [**eskın**] : (–Ezm.) **2.** Ağaçların bir yıllık sürgünleri. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

eşgi (I) [**eşği, eşi** (I) **-1, eşki (I)**] **1.** Ekşi. (İrişli, Bayburt, *Sarıkamış, *Selim –Kr.; –Ezc.; *Sorgun –Yz.; Hasanoğlan –Ank.; *Bor –Nğ.) [**eşği**] : (–Gaz.) [**eşi** (I) **-1**] : (–Brd.; Eziler, Güney –Dz.; *Menemen –İz.; Turgutlu –Mn.; Peşman *Daday –Ks.) [**eşki** (I)] : (Yavuz *Şavşat –Ar.; –Bt.; *Hozat –Tn.; *Birecik –Ur.; *Kilis –Gaz.; *Antakya ve köyleri –Hat.; Çepni *Gemerek –Sv.; –Nğ.; *Ereğli –Kn.; Tekir *Silifke –İç.) **2.** Limon. (*Bor –Nğ.)

eşgi (II) Üzüm şırasından yapılan, tadı ekşimsi bir çeşit tatlı. (*Sorgun –Yz.)

eşgi alma Yabanî acı elma. (Hasanoğlan –Ank.)

eşgice [**eşkice**] Kireçli topraklarda yetişen kökleri ve yaprakları ekşi bir bitki. (*Ağın, *Keban –El.) [**eşkice**] : (*Ağın –El.)

eşgili [**eşkili** (II) **-5**] **1.** Doğranmış ekmek üzerine, suda pişirilen ekşi meyve ve kavurma dökülerek yapılan yemek. (–Ezc.) **2.** Turşu. (–Gaz.) [**eşkili** (II) **-5**] : (Havsu *Kelkit –Gm.)

eşgimek (I) Ekşimek. (*Bor –Nğ.)

eşgimek (II) Surat asmak, surat asarak küfretmek. (*Bor –Nğ.)

eşgin (I) [**eşgün, eşğin, eşkün** (I)] Atın tırısla rahvan arası yürüyüşü. (–Brd.; Yukarı Seyit *Çal, *Sarayköy ve köyleri, *Çivril ve çevresi –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; Birgi *Ödemiş, Tepeköy *Torbalı –İz.; *Alaşehir –Mn. ve çevresi; –Ba. ve çevresi; Tokat, Sarıkavak –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Kurşunlu –Çkr.; *İskilip –Çr.; *Merzifon –Ama.; Çilehane *Reşadiye –To.; –Or. ve köyleri; –Tr.; –Gm.; Çakırlar, Akarsu *Ardanuç –Ar.; –Kr. ve köyleri; *Refahiye –Ezc.; *Erciş, –Vn.; *Ağın, *Keban –El.; Aşudu *Darende, Gündüzbey –Ml.; *Nizip ve köyleri, –Gaz.; *Afşin, –Mr.; Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; –Sv.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Pınarbaşı ve köyleri –Ky.; –Nğ.; *Ermenek, –Kn.; Kırobası *Silifke, *Mut ve köyleri, Anaypazar –İç.; *Milas, Döğüşbelen –Mğ.) [**eşgün**] : (*Divriği –Sv.) [**eşğin**] : (–Gaz.) [**eşkün** (I)] : (Yavuz *Şavşat –Ar.; Palha *Divriği –Sv.)

eşgin (II) [→ **eşkın -1**]

eşgirmek [→ **eşgirtmek**]
eşgirtmek [**eşgirmek**] Koşmak, seğirtmek. (Efgân *Karaman, *Ermenek ve köyleri –Kn.)
[**eşgirmek**] : (*Ermenek –Kn.)
eşgun Dağlarda yetişen, yaprakları soyulup, ortası yenen bir çeşit bitki. (*Kemaliye –Ezc.)
eşgümük Bir çeşit ot. (Tekerahma, Göbekviran *Gürün –Sv.)
eşgün [→ **eşgin** (I)]
eşği [→ **eşgi** (I) **-1**]
eşğin [→ **eşgin** (I)]
eşḫamra İki üç gün bekletilip, ekşitilen hamur. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)
eşi (I) **1.** [→ **eşgi** (I) **-1**] **2.** Salça. (İğdecik –Isp.; Çamköy *Gölhisar, Kuşbaba *Bucak, –Brd.)
eşi (II) Yahu anlamında : *Eşi get de . . .* (*Iğdır, İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
eşi (III) Nemli yerlerde biten bir çeşit ot. (Kaklıç *Menemen –İz.)
eşice İki karısı olan erkeklerin, karılarının birbirlerine karşı giriştikleri kıskançlık ve yarış hali. (Kaya *Fethiye –Mğ.)
eşiği gaytarmak Kapıyı kapatmak. (Yazılıköy *Emirdağ –Af.)
eşiḫ [→ **eşik** (II) **-2**]
eşik (I) Taneleri alınmış mısır sapı, koçan. (Eber *Dinar –Af.; Gönen –Isp.; Kızılkaya *Bucak, Güney, Çuvallı *Yeşilova, Karamanlı *Tefenni, –Brd.; Gölcük *Çameli, Kelekçi *Acıpayam –Dz.)
eşik (II) [**eşiḫ**] **1.** Etraf, çevre. (Karakoyunlu *Iğdır –Kr.) **2.** Dış, dışarı. (*Iğdır –Kr.; *Erciş –Vn.; *Bulanık –Mş.)
[**eşiḫ**] : (Koyundere *Ahıska –Kr.)
eşik (III) Ayakkabı ökçesi. (Bozan –Es.)
eşik (IV) [→ **eşelek** (I) **-2**]
eşik (V) **1.** [→ **eşek** (I) **-1**] **2.** Merdiven. (Tutmaç –Sv.; *Çubuk –Ank.; –Nğ.)
eşiklik Kapı boşluğunun alt kısmında bulunan alçak basamak, eşik. (Dikici *Dinar –Af.; Bekilli *Çal –Dz.; *Kandıra –Kc.)
eşimcik [→ **ekşikulak**]
eşimek (I) Kurt ya da geyik gibi hayvanların uğrak yerleri. (Viranköy –Kü.)
eşimek (II) Ekşimek. (Sürez *Bozdoğan –Ay.)
ēşimik [**ēşümük** (II)] Ekşimiş süt ya da yoğurdu kaynatarak yapılan yağsız peynir, kesik, çökelek. (–Ba.)
[**ēşümük** (II)] : (Dadıy –Bo.)
eşimine Koyunun ikindi zamanı otlaması. (Hortu *Ereğli –Kn.)
eşingen (I) Benzer, eş. (Bahçeli *Ezine –Çkl.)
eşingen (II) Çok eşinen hayvan. (–Çr.)
eşingen (III) Yaramaz. (*Çal –Dz.)
eşinmek Yaramazlık etmek. (Günay *Buldan, *Sarayköy ve köyleri, *Çal, Kavakköy *Çivril –Dz.; Eğridere *Kuyucak –Ay.; –Ba.; Tokat –Es.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; –Kr. ve köyleri; Yerkesik –Mğ.)
eşir (I) Deri tulum. (Örencik *Divriği, *Kangal –Sv.)
eşir (II) Obur adam. (*Refahiye ve çevresi –Ezc.)
eşir (III) İri ağızlı. (*Refahiye –Ezc.)
eşir (IV) **1.** Kabuğu soyulmuş buğday ve etle pişirilen bir çeşit yemek. (*Antakya –Hat.) **2.** Çeşitli

tahıl ve şekerle yapılan bir çeşit tatlı. (*Antakya –Hat.)

eşira [**eşire** (I) **-2**]

eşiran [→ **eyiş** (I) **-1**]

eşire (I) [**eşira, eşura**] **1.** Yaramaz, haşarı. (Kaçar aşireti, Sirge *Eşme –Uş.; Kozağaç *Gölhisar –Brd.; *Çal –Dz.; *Kurşunlu –Çkr.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

[**eşura**]: (*Bozdoğan –Ay.)

2. Öfkeli, sinirli, kavgacı. (Hüsniye *Çameli –Dz.)

[**eşira**]: (*Bozöyük –Bil.)

eşire (II) **1.** Abartma. (Yukarı Seyit *Çal –Dz.) **2.** Suçunu azaltmak için aranılan çıkar yol. (Güney *Eşme –Uş.; Toygar *Nazilli –Ay.)

eşiref Çok kısa boylu insan. (Çepni *Gemerek –Sv.)

eşirgenmek (I) **1.** Kıskanmak, çekememek. (Çığrı *Dinar –Af.; *Eğridir ve köyleri, –Isp.; *Çivril ve köyleri –Dz.; Bağyaka *Finike –Ant.) **2.** Sevişmek: *Bu iki komşu çok eşirgenirler.* (*Tavşanlı –Kü.)

eşirgenmek (II) **1.** Can sıkıntısını gidermek için herhangi bir kimse ile dertleşmek, konuşmak. (–Af.; Elbengi *Yalvaç, Uluğbey *Senirkent –Isp.; Aşağıtuzlukçu *Akşehir –Kn.) **2.** Yoldaşlık etmek, birbirinin elinden tutmak, eş olmak: *Bu çiftlikde kimse yok, onunla eşirgenerek oturabilirsek oturacağız.* (*Ermenek –Kn.) **3.** Konuşmaya hazır bir halde yutkunup durmak. (Numanoluk *Seyitgazi –Es.)

eşirgenmek (III) Oyalanmak. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

eşiyreliğe kaçmak 1. Suçunu örtmeğe çalışmak. (Kavakiçi, Yenice *Simav –Kü.) **2.** Çocuk, kabahatini söyleyince huysuzluk etmek, ağlamak. (Kavakiçi, Yenice *Simav –Kü.)

eşizen Süzgeç. (*Bulanık –Mş.)

eşkārdak Kara tavuk ve saklambaç oyunlarında eş. (*Bor –Ng.)

eşkelek Çoban çantasının kancası. (Atlas *Sivrihisar –Es.)

eşkem köşkem Kayıtsız, gamsız. (*Eşme ve çevresi –Uş.; Birgi *Ödemiş –İz.; *Kula, *Alaşehir –Mn.)

eşker Sarışın: *Kardeşin sana hiç benzemiyor, o eşker, sen ise esmersin.* (*Antakya –Hat.)

eşkere [**eşgere, eşkire**] Açık, belli, meydanda. (Yarıkkaya *Yalvaç –Isp.; Kuşbaba *Bucak –Brd.; Aliköy *Çaycuma –Zn.; Çıkrık *Mecitözü –Çr.; Uluşiran *Şiran –Gm.; *Arpaçay, *Çıldır –Kr.; –Mr.)

[**eşgere**]: (Kuşbaba *Bucak –Brd.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; –El. ve köyleri; Telin *Gürün –Sv.; Güzelsu *Akseki –Ant.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)

[**eşkire**]: (–Dz.)

eşkermek Çıkagelmek, görünüvermek. (Lefkoşe, Köfünye, Lârnaka, –Kıbrıs)

eşkertmek Göstermek, açığa vurmak. (Çeltikçi *Anamur –İç.)

eşkı Bir yüzü keskin marangoz aracı. (*Düzce –Bo.)

eşkın [**eşgin** (II), **eşkin** (I)] **1.** Filiz, sürgün. (*Akçaabat ve köyleri, *Maçka ve köyleri –Tr.; Havsu *Kelkit, Şiran *Uluşiran, –Gm.; *Ağın, *Keban –El.; *Nizip ve çevresi, –Gaz.; *Afşin ve köyleri –Mr.)

[**eşgin** (II)] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**eşkin** (I)] : (Tokat –Es.; –Tr. ilçe ve köyleri; –Rz. ve çevresi; –Mr.; *Gürün, –Sv.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)
2. Yaprakları soyularak özü yenen bir çeşit bitki. (*Refahiye ve çevresi –Ezc.; *Afşin –Mr.)
eşki (I) [→ **eşgi** (I) **-1**]
eşki (II) [→ **ekşikulak**]
eşki (III) Erik ezmesi. (*Arapkir –Ml.)
eşki (IV) Keçi. (Kadıçiftliği *Yalova, *Beyoğlu –Ist.)
eşki aş [**eşkili köfte**] Dövülmüş bulgur, iç yağı ve domatesle yapılan bir çeşit köfte, ekşili köfte. (*Antakya ve köyleri –Hat.)
[**eşkili köfte**] : (*Antakya ve köyleri –Hat.)
eşkice [→ **eşgice**]
eşki hamur Maya olarak kullanılan ekşi hamur. (–Kr.; –Ezm.; *Refahiye ve çevresi, Cenciğe –Ezc.; *Hozat –Tn.; *Kilis –Gaz.)
eşkili (I) İşkil, kuşku. (*Bergama, *Bornova –İz.; –Rz.)
eşkili (II) **1.** Ekşi hamurdan yapılan ekmek, bazlama. (Karaözü *Gemerek, Telin *Gürün, Ortaköy, E. Hüyük *Şarkışla –Sv.; Mansurlu –Ada.) **2.** Mercimek, nohut, yarma, taze kabak ve fasulye ile yapılan ve içine bolca ekşi konan bir çeşit çorba. (Çıkrık *Mecitözü –Çr.; Kuzuculu *Dörtyol –Hat.) **3.** Kaynatılmış kayısı kurusu, et ve yağ ile yapılan bir çeşit yemek. (Cenciğe –Ezc.; Ömerhacılı *Kaman –Krş.) **4.** Kelle ve sirke ile yapılan yemek. (*İskilip –Çr.) **5.** [→ **eşgili -2**]
eşkilik Hamur mayası. (*Antakya ve köyleri –Ant.)
eşkili köfte [→ **eşki aş**]
eşkimek (I) Özelliğini yitirmek. (Çepni *Gemerek –Sv.)
eşkimek (II) Ekşimek. (Tekeler *Silifke –İç.)
eşkimelek [→ **ekşikulak**]
eşkimen [→ **ekşikulak**]
eşkin (I) [→ **eşkın -1**]
eşkin (II) Kısa sopalı bir çeşit kiraz. (Çeltikçi *İnegöl –Brs.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)
eşkine balığı Bir çeşit balık. (*Beykoz –Ist.)
eşkinlemek Filizlenmek. (*Maçka ve köyleri –Tr.)
eşki pekmez Nar pekmezi. (*Antakya ve köyleri –Hat.)
eşkire [→ **eşkere**]
eşkirek Ekşice, ekşimsi, az ekşi. (Tozkovan *Gülnar –İç.)
eşkit Bağ yapraklarına dolanan asalak bir bitki : *Bağı eşkit dolamış, zarar çoktur.* (*Kilis –Gaz.)
eşkitmak Ekşitmek. (Çayağzı *Şavşat –Ar.)
eşküin (I) [→ **eşgin** (I)]
eşküin (II) Bir işi yapmaya pek gönüllü olan adam. (Akyoma –Gr.)
eşli **1.** Çok. (Türkmen aşireti *Bünyan –Ky.) **2.** Kalabalık. (Türkmen aşireti *Bünyan –Ky.)
eşlik Arkadaş, dost. (–Ky.)
eşme (I) Kaynak, göze, pınar. (Üçkuyu *Çal –Dz.; *Bozdoğan, –Ay.; *Bornova –İz.; Yeniköy, *Savaştepe, –Ba.; Kemaller *Ezine –Çkl.; Gebeciler *Simav –Kü.; *Seyitgazi, –Es.; Karabüzey *Araç, Eldüren

*Daday –Ks.; Genek –Çkr; *İskilip, –Çr.; *Vezirköprü, Balcalı *Çarşamba –Sm.; *Merzifon –Ama.; *Zile, Ortaviran *Artova, Kızılköy –To.; Ağcatepe –Or.; *Kilis –Gaz.; –Yz.; Faraşlı *Kalecik,Sobran *Nallıhan, Çanıllı *Ayaş, Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; –Nğ.; *Milas –Mğ.; Bulgaristan göçmenleri, Bıyıkali –Tk.)

eşme (II) Ağaçsız yerlerde, hayvanları sıcaktan korumak için yapılan gölgelik. (İncesu *Dinar –Af.; *Senir –Isp.; *Kurşunlu –Çkr.; –To. ve çevresi; *Mesudiye –Or. ve köyleri; Düzköy *Keşap, *Şebinkarahisar –Gr.; –Nğ.; *Ereğli, *Hadım, –Kn.; Civanyaylağı *Mersin, *Mut ve köyleri –İç.; *Manavgat, Murtma –Ant.)

eşme (III) **1.** Toprağı kazarak açılmış küçük çukurlar. (*Akyazı –Sk.; –Çr.; –Ada.) **2.** Yağmur sularını toplamak için toprağa kazılan çukur. (*Mut ve köyleri –İç.)

eşme (IV) Pamuktan yapılmış sicim, kırnap. (–Ur.)

eşme (V) Kuş vurmak için çocukların kullandıkları ok, yay. (Hümer *Ayancık –Sn.)

eşmeç [→ **eğircek**]

eşmek (I) Hareket etmek, yola çıkmak. (*Bozdoğan –Ay.; *Buca –İz.; –Mn. ve çevresi; *Lapseki –Çkl.; –Ist.; –Gaz.)

eşmek (II) İp bükmek. (*Merzifon –Ama.; *Ahlat –Bt.)

eşmek (III) Coşmak. (Kozağaç *Gölhisar –Brd.)

eşmek (IV) [**eşnek** (I) **-2**] Su dolu çukur : *Bizim tavuklar eşmekten su içtiler.* (Dallıca *Nazilli –Ay.)

[**eşnek** (I) **-2**] : (Semayük *Elmalı –Ant.)

eşmek (V) Toplanmış bir şeyi dağıtmak. (*Kurşunlu –Çkr.)

eşmeli Kaymak : *Babam on kilo eşmeli sattı.* (–Yz.)

eşnek (I) **1.** Ova ve dağ yamaçlarındaki çukurlar. (–Isp.; *Finike –Ant.) **2.** [→ **eşmek** (IV)]

eşnek (II) Gün dönümü. (Banus *Eğridir –Isp.)

éşnik [**éşniyh**] Koyunların az kar yağdığı zaman, eşinerek otlamaları. (*Sarıkamış, *Selim –Kr.)

[**éşniyh**] : (*Sarıkamış, *Selim –Kr.)

éşniyh [→ **éşnik**]

eşpek **1.** Şehvetli. (Ilıcaksu *Domaniç –Kü.; Yeniköy –Ba.) **2.** Meraklı. (–Ed.)

eşşeği dāh dimek İşi iyi gitmek, kazancı hızla artmak. (*Bor –Nğ.)

eşşek (I) **1.** [→ **eşelek** (I) **-1**] **2.** [→ **eşelek** (I) **-2**]

eşşek (II) [→ **eşek** (I) **-1**]

eşşek (III) Tarlaları su baskınından korumak için çalı ve taşlardan yapılan set. (Çilehane *Reşadiye –To.)

eşşeklenmek Meyve çekirdeklerinin kabuğu katılaşmak. (*Bor –Nğ.)

eşşek marılı Yabanî marul. (*Bor –Nğ.)

eşşek öldüren [→ **eşşek öldüren güneş**]

eşşek turpu **1.** Yaban turpu. (Kızılkilise *Anamur –İç.) **2.** Hardal. (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

eşşemene Kertenkele. (*Alanya –Ant.)

eşşik Eşik. (Gündüzbey –Ml.; *Bor –Nğ.)

eştirmek (I) Koşturmak. (*Gürün –Sv.; –İç.; *Akseki –Ant.)

eştirmek (II) Kazdırmak. (–Rz. ve çevresi)

eşura [→ **eşire** (I) **-1**]

eşülle Doğu. (Türkistan göçmenleri –Ist.)

eşümük (I) Ekşiye yakın, ekşimsi. (*Gölköy –Or.)

ēşümük (II) [→ **ēşimik**]

eşün Ekmek ve yufkayı pişirmeye ya da çevirmeye yarayan kürek. (–Or.)

et ben olmak [**et beniz olmak, et bent olmak**] Rengi atmak, son derece utanmak, bozulmak. (*Düzce –Bo.)

[**et beniz olmak**] : (*Düzce –Bo.)

[**et bent olmak**] : (*Düzce –Bo.)

et beniz olmak [→ **et ben olmak**]

et bent olmak [→ **et ben olmak**]

ét bét Soy sop, hısım akraba. (Bayat *Emirdağ –Af.)

et bicik Büyük memeli, fakat az sütlü hayvan. (–Nğ.)

etcıvazım Efendicağızım anlamında. (*Düzce –Bo.)

etcicej Süt vermeyen, çok yapışık hayvan memesi. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

et çamır [**et çamur**] Kil çamuru. (*Mut ve köyleri –İç.)

et çamur [→ **et çamır**]

etde (I) **1.** [→ **ede** (I) **-1**] **2.** [→ **ede** (I) **-2**]

ētde (II) Ötede, ilerideki. (Hacıahmet *Düzce –Bo.)

et demiri Derinin içini temizlemekte kullanılan rende. (–Ant.)

etdirseği Gözde çıkan arpacık. (*Susurluk, Yeniköy –Ba.; Bergaz *Ezine –Çkl.; –Brs.; *Nizip –Gaz.)

etebe Kapı, pencere üstüne kemer yerine konulan kalın ağaçlar. (Yayladağı, *Antakya –Hat.)

eteğ Tekneye un elenirken alta serilen bez. (Ceylân *Fethiye –Mğ.)

eteğiki Öteki. (Hurma, Çetrevilli *Silifke –İç.)

eteği ağırlaşmak Utanmak. (–İç.)

eteğine eğri Kötü kadın. (Çepni *Gemerek –Sv.)

eteğine cığız [**eteğine pis**] Fazla cinsî arzu duyan, tatmin olmayan insan. (Çepni *Gemerek –Sv.)

[**eteğine pis**] : (*Bor –Nğ.)

eteğine pis [→ **eteğine cığız**]

eteğini çekmek Günah sayılan işlerden vazgeçmek. (*Bor –Nğ.)

eteği uzun Zengin. (*Bor –Nğ.)

eteğü El değirmeninin altına konan deriden örtü. (*Kavak –Sm.)

etek (I) Derinin karın tarafı. (–Isp.; Yusufça *Gölhisar –Brd.; –Brs.; Zana –Ama.; –To. ve köyleri; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.)

etek (II) Çocuk kundağı. (*Ermenek –Kn.)

etek (III) [**etekcek -4**] Kadınların önlerine bağladıkları önlük. (Yakaköy *Gelendost –Isp.; Vazıldan *Divriği –Sv.)

[**etekcek -4**] : (Karabüzey *Araç –Ks.)

etek (IV) Saçak, sallanan uç. (Birgi *Ödemiş –İz.)

etek (V) [→ **efek** (I) **-1**]

etek (VI) [→ **eten** (I)]

etek (VII) Namus. (–Gaz.)

etek (VIII) Kasık. (*Fethiye ve köyleri –Mğ.)

etekaltı Gerdekten sonra güveyin kayın pederine götürdüğü armağan. (–Gaz.)

etek baş Aşağı taraf. (*Bor –Nğ.)
etek bezi Çocuğun kundak eşyalarından olup, içine pamuk konularak dikilmiş kalınca ve büyük bez. (*Kandıra –Kc.)
etekce [**etekcek -5, etekçe -2**] Üç etekli elbise. (–Nğ.; –Kn.)
[**etekcek -5**] : (–Nğ. ve çevresi)
[**etekçe -2**] : (Bahçeli *Bor –Nğ.)
etekcek [**etekçe, etekçek, etekçelik, eteyhleme, eteyhliḫ**] **1.** Eteklik. (Tahtacı aşireti –Isp.; Bekilli *Çal –Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; *Sivrihisar, Tokat –Es.; –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; –Ama.; *Bor –Nğ.; Çobansaray *Yıldızeli, Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
[**etekçe**] : (*İskilip –Çr.)
[**etekçek**] : (*Bor –Nğ.; Akçakaya *Gülnar –İç.)
[**etekçelik**] : (Sarıkavak –Es.)
[**eteyhleme**] : (İrişli, Bayburt, *Sarıkamış, *Selim –Kr.)
[**eteyhliḫ**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.) **2.** Elbise içine giyilen kolsuz ya da askılı gömlek, kombinezon. (*Afşin, *Elbistan –Mr.) **3.** Elbise. (Kuzköy *Ünye –Or.; Karakaya *Yıldızeli –Sv.; Zencidere *Akçakaya –Ky.) **4.** [→ **etek** (III)] **5.** [→ **etekce**]
etekçe 1. [→ **etekcek -1**] **2.** [→ **etekce**]
etekçek [→ **etekcek -1**]
etekçelik [→ **etekcek -1**]
etek pıçağı Ustura. (*Bor –Nğ.)
et elması Yazın yetişen, yeşil renkli bir çeşit elma. (–Gm.)
eten (I) [**etek** (VI), **etene** (I), **etine**] İnsan ya da hayvan eşi, sonu. (Çığrı *Dinar, *Sandıklı –Af.; *Eşme ve çevresi –Uş.; *Eğridir ve köyleri –Isp.; Çeltek *Yeşilova –Brd.; Oğuz *Acıpayam, Kösten, Honaz –Dz.; Toygar *Nazilli –Ay.; *Kemalpaşa köy ve aşiretleri –İz.; *Gediz, İğdecik, Sancaklıboz –Mn.; Cırpan –Ba.; Karakoca *Biga –Çkl.; Satılmış –Es.; İğneciler *Mudurnu, *Düzce, *Gerede, Dadıy –Bo.; Peşman *Daday, *Taşköprü, –Ks.; *Ilgaz, *Kurşunlu –Çkr.; Soğukpınar *Kangal –Sv.; *Ermenek ve köyleri –Kn.; Tuzla –Ada.; Civanyaylağı *Mersin –İç.; *Milas, Karaçulha *Fethiye –Mğ.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)
[**etek** (VI)]: (Kırcaklı *Nazilli –Ay.)
[**etene** (I)] : (Tokat –Es.; –Çkr.; –Ama.; Karkıncık *Artova –To.; Havsu *Kelkit, Uluşiran *Şiran –Gm.; –Kr. ve çevresi; *Refahiye –Ezc.; –Vn.; *Yıldızeli, E. Hüyük *Şarkışla –Sv.)
[**etine**] : (Bozan –Es.)
eten (II) Sebze ya da meyvelerin yenilebilen kısmı. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; *Çal, *Sarayköy köyleri –Dz.; –Ba.; *Ermenek ve köyleri –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.)
eten (III) Yayın balığı. (*Marmaris –Mğ.)
etene (I) [→ **eten** (I)]
etene (II) Herhangi bir yiyeceğin posası: *Yemek yanmış da etenesi kalmış.* (Yeregömü *Ayaş –Ank.)
eteni [→ **étévinli**]
eten tavı Arpa, buğday vb. şeylerin son ekilme zamanı. (Senir –Isp.)
eter (I) Haber. (*Merzifon, –Ama.; Azerî köyleri –Kr.; *Erciş –Vn.)
eter (II) Kullanılmış giyecek eşyası, kirli çamaşır. (*Kilis –Gaz.; *Antakya –Hat.)

eter (III) Çocuk kokusu. (Hisarcık *Yayladağı –Hat.)
eterik Çok tatlı ve kırmızı renkli bir çeşit erik. (Çeltek *Yeşilova –Brd.)
eterin kesile Ocağın söne, evin bata anlamında ilenç. (Hisarcık *Yayladağı –Hat.)
eteş Ateş. (*Bor –Nğ.)
eteş almaya gelmek Gittiği yerden çabucak dönmek. (*Bor –Nğ.)
eteşlemek Yakmak, tutuşturmak. (*Bor –Nğ.)
et et üstüne koymamak Kilo almamak, şişmanlamamak. (–Gm.)
étévinli [**eteni, etine yarı**] Şişmanca, etine dolgun: *Sizin oğlan étévinli olacak.* (Peşman *Daday –Ks.)
[**eteni**]: (*Eğridir ve köyleri –Isp.; *Bor –Nğ.; *Mut köyleri, *Mersin ve köyleri, *Silifke –İç.)
[**etine yarı**]: (*Silifke –İç.)
eteyhleme [→ **etekcek**]
eteyhliḫ [→ **etekcek**]
et gabağı Asma kabağı, bol et, sarmısak, nane ve üzüm suyu ile pişirilen bir çeşit yemek. (*Bor –Nğ.)
etgafa Anlayışsız, kalın kafalı, ahmak. (*Bor –Nğ.)
etgi Büyü yapmak için okunmuş eşya. (Büyükkabaca *Senirkent –Isp.)
et gibi olmak Yağmurdan çok fazla ıslanmak. (Salda *Yeşilova –Brd.)
eti 1. Baba. (–Tr.; Rusya ve Orta Asya Göçmenleri) **2.** Küçük kardeş. (–Tk. Rusya ve Orta Asya Göçmenleri)
etik (I) Çevik (insan). (Yusufça *Gölhisar, Çeltek *Yeşilova, Çerçin –Brd.; Kelekçi *Acıpayam –Dz.; Ağlı *Küre –Ks.)
etik (II) [→ **edik -1**]
etik (III) Saban kolu. (Alaçam *Bafra –Sm.)
etik (IV) Kırıkçı, çıkıkçı. (–Gr.)
eti kopmak Ödü kopmak, çok korkup ürpermek. (–Tr.)
etikmek Terbiyesi bozulmak, saygısızca davranmak. (Uzunmusa –Or.)
et ilmesi Kesilen hayvanın budu: *Etin iki ilmesini yukarıya dağıttım.* (Bahçeli *Bor –Nğ.)
etinden kesmek Pek az vermek, cimrilik etmek. (*Bor –Nğ.)
etine [→ **eten** (I)]
etine gitmek Kilo almak, şişmanlamak. (*Bor –Nğ.)
etine yarı [→ **étévinli**]
etir Kolonya. (*Iğdır –Kr.; Azerbeycan)
etirengi Ten rengi: *Etirengi çorap aldım.* (*Iğdır –Kr.)
etirikli Nazlı. (Karamanlı *Tefenni –Brd.)
etir tetir İşe yaramaz. (–Nğ.)
etiş [**ediş**] Gürültü: *Dışardaki etiş nedir?* (–Gr.; *Maçka –Tr.)
[**ediş**]: (*Maçka –Tr.)
etişken Sabanın ön tarafına takılan halka çivisi. (*Düzce –Bo.)
etişmek Yetişmek: *Bizim öküz yıkıldı, fakat ölmeden etiştim.* (Çığrı *Dinar –Af.)
etişte Herhangi bir şeyin en önemli öğesi: *Etiştesi çıkıncaya kadar dövdüm.* (–Mğ.)
etiştirmek Yetiştirmek: *Bahçemde yirmi tane elma ağacı etiştiriyorum.* (Çığrı *Dinar –Af.)
et itmek Baygın, hareketsiz hale getirmek: *Döğe döğe çocuğu et ittiñ.* (*Bor –Nğ.)

et kırmak [**et kırılmak**] Çok yorulup terledikten sonra kol ve bacaklar sızlamak, tutulmak. (*Tire –İz.)

et kırılmak [→ **et kırmak**]

etki **1.** Eziyet, sıkıntı, aşırı güçlük. (Demirkapı, *Susurluk, –Ba.; *Gelibolu –Çkl.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; –Ed.; Çavuşköy *Babaeski, *Lüleburgaz –Krk.) **2.** Büyü. (Yayla *Tefenni –Brd.; *Bodrum, Ahiköy, Yerkesik –Mğ.)

etlek Ödlek, korkak. (–Tr. ve çevresi)

etlemek Kireçten çıkarılan derilerin üzerindeki fazla et parçalarını ayıklamak. (–Isp.; –Brs.)

etlenmeğ Güvenmek. (Kerkük)

etlerin döküle İlenç olarak kullanılır. (*Ağın, *Keban –El.)

etli Oldukça yaşlanmış hayvan. (–Ba.)

etlik (I) [**ettiyh**] **1.** Kış için etinden kıyma, kavurma, pastırma ve sucuk yapılan semiz hayvan. (*Eğridir köyleri –Isp.; Bulkaz *Çivril –Dz.; Tokat –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Aliköy *Çaycuma –Zn.; *Kurşunlu –Çkr.; –Çr.; *Çarşamba –Sm.; *Merzifon köyleri –Ama.; Çilehane *Reşadiye, *Zile –To.; Danışman *Fatsa –Or.; *Alucra –Gr.; Bağlıca, Akarsu *Ardanuç, Erkinis *Yusufeli –Ar.; –Kr. ve köyleri; Keçek *Oltu –Ezm.; *Refahiye –Ezc.; Aşudu *Darende –Ml.; *Afşin –Mr.; *Koyulhisar, *Gürün –Sv.; Sobran *Nallıhan –Ank.; *Mucur –Krş.; *Pınarbaşı, *Sarız –Ky.; *Bor –Nğ.; *Ermenek ve köyleri –Kn.; Eldirek *Fethiye –Mğ.) [**ettiyh**] : (*Iğdır –Kr.) **2.** Buzağı. (*Aksaray –Ist.) **3.** Sucuk pastırma ve sızgıt cinsi yiyecekler. (–Ank.)

etlikleyin Onun yaptığı gibi, onun dediği gibi. (–Nğ.)

etmak [→ **etmek**]

etmeḫ [→ **etmek**]

etmek [**etmak, etmeḫ, etmeyh**] Ekmek. (Darıyeri *Düzce –Bo.; Çayağzı *Şavşat –Ar.; –Ank.) [**etmak**] : (Tekeler *Silifke –İç.) [**etmeḫ**] : (Koyundere *Ahıska –Kr.) [**etmeyh**] : (*Iğdır –Kr.)

etmeme Az süt veren sağmal hayvan. (*Yalvaç –Isp.; Kozağaç *Gölhisar –Brd.; Oğuz *Acıpayam –Dz.; Toygar *Nazilli –Ay.; Tepeköy *Torbalı –İz.; Tokat –Es.; –Çr.; Bayadı –Or.; –Krş.; *Pınarbaşı ve köyleri –Ky.)

etmeyh [→ **etmek**]

etmeze Birdirbir oyunu. (İznabol *Ermenek –Kn.)

et mıhı El ve ayak parmaklarında olan nasır. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

et olmak İnme inmek, eli ayağı tutmamak. (*Sivrihisar –Es.)

et pazarı Arife günü. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

étraflēyn Çepçevre. (–Gaz.)

etrek Teknedeki hamuru kazımaya yarayan demirden yapılan kürek biçiminde bir araç. (Alaeddin *Acıpayam –Dz.)

etren Çıplak, elbisesiz. (Karaçulha, *Fethiye –Mğ.)

etrenk Et gibi açık kırmızı renk. (–Çr.)

et tavuğu Eti için beslenen ingiliz tavuğu. (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

ettendirek Dolgun, şişman (kimse). (*Düzce –Bo.)

etteni eriği Pembe ve yeşil renkli, hafif buruk lezzetli bir erik çeşidi. (*Düzce –Bo.)

etti (I) İnsana alıştırılmış koyun ya da keçi yavrusu. (Sobran *Nallıhan –Ank.)

etti (II) Küfür ve azar anlamına kullanılır: *Seni gidi etti seni.* (Nilüfer –Brs.)

ettikleyin [**éttikléyn**] Söylediği, dediği gibi. (–Çr.; *Ağın –El.; –Gaz.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; *Bor –Nğ.)

[**éttikléyn**]: (–Gaz.)

éttikléyn [→ **ettikleyin**]

ettiyh [→ **etlik** (I) **-1**]

et toprak 1. Yumuşak ve tavlı toprak. (Güney *Yeşilova –Brd.; Oğuz *Acıpayam –Dz.; Tokat –Es.; Aşağıemerle *Taşköprü –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; –Ama.; –Gm.; Keçek *Oltu –Ezm.; *Refahiye çevresi –Ezc.; Hisarcık *Yayladağı, *Antakya –Hat.; Soğukpınar *Kangal, *Gürün, –Sv.; *Bor –Nğ.; Pınarbaşı *Karaman –Kn.; *Anamur –İç.) **2.** Killi toprak. (*Sarayköy ve köyleri –Dz.; Yeniköy –Ba.; Maskara –Brs.; Sarıkavak –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Çr.; Fünges *Yusufeli –Ar.; –Ky.; –Nğ.; *Mut ve köyleri –İç.) **3.** Kırmızı renkli toprak. (Kırcaklı *Nazilli –Ay.; Görece –İz.; –Ezm.; Önsen –Mr.; –Nş.; Yerkesik –Mğ.) **4.** Sapan işlemeyen çamurlu toprak. (Sarıcaeli –Çkl.)

et üzümü Dolgun, sulu üzüm. (–Ank.)

etyan Öte, öte taraf. (Hacıahmet *Düzce –Bo.)

etyaran Daha çok parmaklarda olan bir çeşit çıban, dolama. (Çığrı *Dinar –Af.; *Gelendost, *Şarkîkaraağaç, Sücüllü, Kumdanlı *Yalvaç, *Eğridir ve köyleri, *Keçiborlu –Isp.; Güney, Navlu *Yeşilova –Brd.; Oğuz *Acıpayam, Yukarı Seyit *Çal, Bulkaz *Çivril, *Sarayköy ve köyleri, Kösten, Honaz, Kızılyer, –Dz.; Eymir, *Bozdoğan, Toygar *Nazilli –Ay.; Görece, Tepeköy *Torbalı –İz.; –Mn.; *Savaştepe ve köyleri, Yeniköy *Susurluk –Ba.; Çeltikçi *İnegöl –Brs.; –Kü.; Tokat, Bozan –Es.; *Kandıra –Kc.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *İskilip, *Kargı –Çr.; *Merzifon –Ama.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Silifke –İç.; *Serik –Ant.; Eldirek, Dont *Fethiye –Mğ.; Ceylanköy, *Lüleburgaz –Krk.)

et yarığ Ağaç havan, döveç. (Denizler *Çal –Dz.)

ev 1. Oda. (*Bolvadin –Af.; –Isp.; –Dz.; *Sındırgı –Ba.; –Kü.; *Kilis –Gaz.) **2.** Arabalarda yük konulan yer. (Aliköy *Çaycuma –Zn.) **3.** [→ **ev içi**]

ev arası [**ever arası**] Mahalle, sokak arası. (Körküler *Yalvaç, Yakaköy *Gelendost –Isp.; *Sarayköy ve köyleri, Benlik *Acıpayam, Hırka *Tavas –Dz.; Eymir, *Bozdoğan, Toygar *Nazilli –Ay.; *Ödemiş –İz.; –Ist.; –Çr.; *Gürün –Sv.; Kurudere *Sarız –Ky.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Pozantı, *Karaisalı –Ada.)

[**ever arası**]: (Çerçin –Brd.)

evardı [→ **evçi**]

evarmaḫ Evlendirmek. (Çavdarlı *Şavşat –Ar.)

ev avradı Ev işlerini gereğiyle yapan, kendini ev işlerine bağlayan kadın. (*Bor –Nğ.)

ev baş olmak Yapılmakta olan ev tümden bitmek. (–Sn.; –Sm.)

ev bucak olmak Aile yuvası kurmak. (*Bor –Nğ.)

evceklenmek Hayal edilen şey gerçekten olacakmış gibi hareket etmek. (*Alayunt –Kü.)

evcersiz Faydasız, mantıksız. (Oğuz *Acıpayam –Dz.)

evcik (I) [**evcük** (I)] Küçük çocukların taş ve kiremit parçaları ile evcilik oynamak için yaptıkları ev. (İshaklı *Bolvadin –Af.; Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Bozan –Es.; *Merzifon –Ama.; *Niksar ve köyleri, *Turhal ve köyleri, *Erbaa ve köyleri, *Artova, *Zile –To.; –Tr.; *Kelkit –Gm.; *Antakya –Hat.; Karaözü *Gemerek –Sv.; –Krş.; *Bünyan –Ky.; *Bor –Nğ.; *Mut ve köyleri –İç.; *Serik –Ant.) [**evcük** (I)] : (Karabüzey *Araç –Ks.; *Gölköy –Or.; Uluşiran *Siran –Gm.; Soğukpınar *Kangal –Sv.)

evcik (II) Kasık. (*Ağın, *Keban –El.)

evcik (III) [**evcük** (II)] Keklik avlağı. (*Ağın, *Keban –El.) [**evcük** (II)] : (*Ağın, *Keban –El.)

evcikıran Çok zehirli, beyaz renkli bir çeşit mantar. (Kösten, Honaz –Dz.)

evcil Evine düşkün adam. (Güney *Yeşilova –Brd.; *Çal, *Sarayköy ve köyleri –Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.; *Susurluk, Yeniköy –Ba.; *Düzce –Bo.; *İskilip, –Çr.; *Merzifon –Ama.; Havsu *Kelkit –Gm.; –Kr.; *Refahiye ve çevresi –Ezc.; –Gaz.; Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Mersin ve köyleri –İç.)

evcimal 1. [→ **evcimen** (I)] 2. [→ **evcimik**]

evciman 1. [→ **evcimen** (I)] 2. [→ **evcimik**]

evcimek (I) Evinin işine ve eksiklerine düşkün olmak, eksiklerini tamamlamaya çalışmak. (*Sarayköy ve köyleri, *Çivril –Dz.; Tepeköy *Torbalı –İz.)

evcimek (II) Herhangi bir hayvan eve alışmak, evcilleşmek. (Ahiköy –Mğ.)

evcimen (I) [**evcimal -1, evciman -1, evcuman, evcüman, evcümen, evcümük**] Ev işlerinde becerikli, çalışkan olan, derleyip toparlayan (kadın). (*Sandıklı –Af.; *Keçiborlu ve çevresi, Bağıllı *Şarkîkaraağaç, *Eğridir ve köyleri, Tahtacı aşireti –Isp.; Yayla *Tefenni –Brd.; *Ödemiş –İz.; –Mn. ve çevresi; Yeniköy –Ba.; *İznik –Brs.; Kavakiçi, Yenice *Simav –Kü.; *Sivrihisar, Tokat, Satılmış, –Es.; *İskilip –Çr.; *Çarşamba –Sm.; Ziganа *Torul –Gm.; Soğukpınar *Kangal, Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; –Yz.; *Pınarbaşı ve köyleri –Ky.; Tömek –Kn.; Yapıntı *Mut –İç.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.) [**evcimal -1**] : (Havsu *Kelkit –Gm.; Erkinis *Yusufeli, Yavuz *Şavşat –Ar.; –Ezm.; *Refahiye ve çevresi, –Ezc.; –Gaz.; *Koyulhisar –Sv.)

[**evciman -1**] : (–To. ve köyleri; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; *Kilis –Gaz.; Hisarcık –Ky.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; Tekeler *Silifke –İç.)

[**evcuman**] : (Hamurcu *İncesu –Ky.)

[**evcüman**] : (*Ağın, *Keban –El.; *Arapkir –Ml.; *Gürün –Sv.; Ortaköy –Nğ.; *Ermenek –Kn.)

[**evcümen**] : (–Ba.; Hacıahmet *Düzce –Bo.; Peşman *Daday, –Ks.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Şıhlar *Ulubey –Or.; –Sv.; Keşanuz –Ank.; *Bor, Ortaköy –Nğ.)

[**evcümük**] : (Aşağıkayı *Tosya –Ks.; *Kargı –Çr.; *Niksar –To.; Pazar *Kızılcahamam –Ank.)

evcimen (II) Kurul, kurultay, komisyon. (–Çr.)

evcimen (III) Evde beslenen hayvan. (Güney *Yeşilova –Brd.)

evcimik [**evcimal -2, evciman -2, evcumal, evçimik**] Tutumlu. (Bulkaz *Çivril –Dz.; –Ba.; *Kurşunlu –Çkr.)

[**evcimal -2**] : (–Gm.)

[**evciman -2**] : (*Zara –Sv.)

[**evcumal**] : (Alansa *Kelkit –Gm.)

[**evçimik**] : (*Kargı –Çr.)

evcumal [→ **evcimik**]

evcuman [→ **evcimen** (I)]

evcük (I) [→ **evcik** (I)]

evcük (II) [→ **evcik** (III)]

evcüman [→ **evcimen** (I)]

evcümen [→ **evcimen** (I)]

evcümük [→ **evcimen** (I)]

ev çağrımı Evlenme nedeniyle yeni akraba olan ailelerin ilk kez birbirlerini yemeğe çağırmaları. (–Ezc.)

evçi [**evardı, evlik** (I) **-1**] Kiler : *Evçimiz küçük olduğundan eşyamızı almıyor.* (Güzelsu *Akseki –Ant.)

[**evardı**] : (Bulkaz *Çivril –Dz.)

[**evlik** (I) **-1**] : (Soğukpınar *Kangal, Karaözü *Gemerek –Sv.; –Yz.; –Krş.)

ev çıkımı Yaz başlangıcı. (–Ur.)

evçimik [→ **evcimik**]

evçitili Yerli dokuma üzerine kalıpla basılmış çiçekler. (Harput –El.)

evdeci Çiftliklerde işçilere yemek hazırlayan ahçı. (Başlamış *Dörtyol –Hat.; İncirlik, –Ada.; *Tarsus ve köyleri –İç.)

evdesthane Helâ, tuvalet. (Karakoyunlu –Kr.)

evdeş Karı koca. (Cebel *Eğridir –Isp.)

evdi [→ **evedi**]

evdik **1.** Nikâhlanmadan nişanlısı ile cinsî ilişkide bulunan ya da ona kaçan kız. (Karakuyu –Ada.) **2.** Piç (çocuk). (Çandırlı –Ada.)

evdilemek Yün ditmek : *Şu yünü evdileyin.* (*Görele –Gr.)

evdime Koyunlarda olan kan boğması hastalığı. (Eğmir *Elmalı –Ant.)

evdindmek Acele etmek. (–Ada.)

evdinmek Oyalanmak, oyalanarak zaman geçirmek. (*Bor –Nğ.)

evdireği Evini iyi çekip çeviren, idaresini bilen kadın. (*Dadça –Mğ.)

evdirme Suyu az olan çeşme ya da kuyularda su kabı doluncaya kadar bekleme. (Güvere *Silifke –İç.)

evdirmek [→ **evmek**]

evdu [→ **evedi**]

evdüme Seçme, iyilerini ayırma. (*İnebolu, –Ks.)

eve (I) Oyunda ebe: *Gelin saklambaç oynayalım, men ebe olacağım.* (İ-

rişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)

eve (II) [→ **evedi**]

evecek [→ **evecen**]

evecekli [→ **evecen**]

evecen [**evecek, evecekli, evecik, evecük, eveç** (I), **evedici, evedile, evegen, even** (II), **evetici, evgil, evgin, evici, evicik**] Aceleci. (Örkenez *Yalvaç –Isp.; Çerçin –Brd.; Ayvalı *Sivrihisar, Bozan, Tokat –Es.; Ahiköy *Düzce –Bo.; *Çerkeş, *Ilgın, *Kurşunlu, –Çkr.; *İskilip –Çr.; *Boyabat –Sn.; –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Uşhum *Yusufeli –Ar.; *Refahiye ve çevresi –Ezc.; Aşudu *Darende –Ml.; *Kilis, –Gaz.; –Mr. ve çevresi; –Sv.; *Keskin, Sobran *Nallıhan, Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Bünyan, *Pınarbaşı –Ky.; *Kadirli –Ada.; Patlangıç *Fethiye –Mğ.)

[**evecek**] : (*Uluborlu, *Eğridir ve köyleri, –Isp.; Çilehane *Reşadiye –To.; Uşhum *Yusufeli, Çayağzı *Şavşat –Ar.; *Koyulhisar –Sv.)

[**evecekli**]: (Körküler *Yalvaç –Isp.)

[**evecik**] : (*Susurluk –Ba.; Satılmış –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Tuzcular *Bartın –Zn.; Danışman *Fatsa –Or.; *Tirebolu –Gr.; Kemaller, Rusçuk, Bulgaristan)

[**evecük**] : (–Sm.)

[**eveç** (I)] : (Kuzuculu *Dörtyol –Hat.)

[**evedici**] : (–Rz.; *Kilis –Gaz.)

[**evedile**] : (–Rz. ve köyleri)

[**evegen**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.; *Darende –Ml.)

[**even** (II)] : (Çığrı *Dinar –Af.; Karamanlı *Tefenni –Brd.; *İskilip –Çr.; –Ama.; Erkinis, Uşhum *Yusufeli –Ar.; Kuzuculu *Dörtyol –Hat.)

[**evetici**] : (–Or.; –Tr.; *Kelkit ve köyleri –Gm.; –Sv.)

[**evgil**] : (Bağyaka *Finike –Ant.)

[**evgin**] : (Bayadı –Or.; –Ezc.; –Ur.; –Gaz.; Kuzuculu *Dörtyol –Hat.; Çepni *Gemerek –Sv.; *Keskin ve köyleri –Ank.; *Karaman, *Ermenek –Kn.; Endel *Osmaniye –Ada.; Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)

[**evici**] : (Körküler *Yalvaç –Isp.)

[**evicik**] : (Bozan –Es.)

evecenlik [**evecennik**] Acelecilik. (*Merzifon –Ama.; Sanusa *Erbaa –To.)

[**evecennik**] : (*Mut köyleri –İç.)

evecennik [→ **evecenlik**]

evecik [→ **evecen**]

eveciik [→ **evecen**]

eveç (I) [→ **evecen**]

eveç (II) Bir yaşında erkek koyun. (–Tr.)

eveçi Doğum yaptıran kadın, ebe. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)

evedalag Acele olarak. (–Brd.)

evede [→ **evedi**]

evede binme Acele yapma, aceleye getirme. (Çıkrık *Mecitözü –Çr.)

eved etmek [→ **evmek**]

evedi [**edeti, evdi, evdu, eve** (II), **evede, evedinen, evēk** (I), **evet, eveti, evetiye, evetii, evgi**] Acele, çabuk. (Çığrı *Dinar –Af.; –Isp. ilçe ve köyleri; –Brd.; *Sarayköy ve köyleri, Yukarı Seyit, *Çal, Köşten, Honaz, Kocabaş –Dz.;

–Ay.; –Kü.; –Ist.; Sarıkavak –Es.; –Ks.; *Kargı, *İskilip, *Sungurlu –Çr.; *Merzifon ve köyleri, Sarayözü *Ezine –Ama.; *Zile –To.; *Alucra –Gr.; –Tr.; *Ardeşen, Kaptanpaşa köyleri *Çayeli, Hemşin, –Rz.; Akarsu *Ardanuç, Çayağzı, Yavuz *Şavşat, Uşhum *Yusufeli, –Ar.; Kurtkale *Çıldır, –Kr.; Keçek *Oltu –Ezm.; *Refahiye ve çevresi –Ezc.; –Dy.; *Hozat –Tn.; Aşudu *Darende, Gözene –Ml.; *Kilis, –Gaz.; *Afşin ve köyleri, –Mr.; *Kangal, Hacılyas, *Koyulhisar, *Divriği –Sv.; Sarıhamzalı *Sorgun, Yenice –Yz.; *Mucur, *Çiçekdağı, –Krş.; *Pınarbaşı ve köyleri, *Bünyan –Ky.; –Nğ.; –Kn. ilçe ve köyleri; *Kadirli –Ada.; *Mut ve köyleri, *Silifke, *Mersin ve köyleri –İç.; *Akseki –Ant.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

[**edeti**] : (–Ist.)

[**evdi**] : (*Devrek –Zn.)

[**evdu**] : (*Niksar –To.)

[**eve (II)**] : (*Beşiktaş –Ist.)

[**evede**] : (–Brd.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; Soğukpınar *Kangal –Sv.)

[**evedinen**] : (Çıkrık *Mecitözü –Çr.)

[**evēk (I)**] : (Tekir *Silifke –İç.)

[**evet**] : (–Ba. ve çevresi; Saray, –Çkr.; –Çr.; *Turhal, *Niksar, *Zile –To.; –Gaz.; Seyit –Ant.)

[**eveti**] : (*Eşme ve çevresi –Uş.; Kozağaç *Gölhisar, Başpınar *Tefenni –Brd; Darıveren *Acıpayam –Dz.; –Ama.; *Turhal –Tr.; Şıhlar *Ulubey, –Or.; *Mesudiye –Gr.; –Tr.; *Kelkit, –Gm.; –Ezm.; –Ezc.; –Sv.; –Ada.; Çapar –İç.; *Serik –Ant.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)

[**evetiye**] : (Tahtacı –Isp.)

[**evetü**] : (*Ünye –Or.)

[**evgi**] : (*Alanya –Ant.)

evedici [→ **evecen**]

evedi etmek [→ **evmek**]

evedile [→ **evecen**]

evedinen [→ **evedi**]

eved kassad Acele, çabuk. (–Ml.)

evedlemek [→ **evmek**]

evef Saban oku ile boyunduruğu bir ağaca bağlayan ağaç halka. (Durlaz *Ereğli –Kn.)

evegen [→ **evecen**]

evēk (I) [→ **evedi**]

evek (II) Güvercine benzeyen bir kuş, kumru. (*Kandıra –Kc.; Hacıveli, Abana, Bozkurt –Ks.)

eveklemek [→ **evmek**]

ev ekmeği [→ **er ekmeği**]

evelde Elbette, hele belli anlamında. (*Şarkîkaraağaç –Isp.; *Kırkağaç –Mn.; *Akseki –Ant.)

evelek [**efelek** (I) **-1, efelik, evelik, evelik mancarı, evellik, everek**] **1.** Yaprakları yenilebilen, tohumlarından da çay yapılan ıspanağa benzeyen bir çeşit ot, labada. (Tokat –Es.; *Kargı –Çr.; *Boyabat –Sn.; *Alaçam –Sm.; *Ulubey –Or.; *Piraziz –Gr.; Uşhum *Yusufeli –Ar.; Keçek *Oltu –Ezm.; *Refahiye ve çevresi –Ezc.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; –Nğ.; –Kn.)

[**efelek** (I) **-1**] : (Çığrı *Dinar, Dereçine *Bolvadin –Af.; Yukarı Seyit *Çal –Dz.; Bozan, Bardacık –Es.; Kurtköy –Ist.; Çilehane *Reşadiye –To.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; –Yz.; Çayırlı *Haymana –Ank.; Dont *Fethiye –Mğ.)

[**efelik**] : (Sofular *Eğridir –Isp.;

–Ks.; –Çr.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Bizeri, Kızılköy –To. ve çevresi; Salman *Akkuş –Or.; Gökçekışla, *Sorgun –Yz. ve köyleri; Yerkesik –Mğ.)

[**evelik**] : (*Dinar –Af.; –Sm.; –To. ve çevresi; *Şebinkarahisar, *Alucra –Gr.; *Kelkit –Gm.; –Kr.; –Ezm; –Ezc.; *Doğubeyazıt –Ağ.; *Erciş, –Vn.; Vazıldan, Palha *Divriği, Çepni, *Gemerek, Yukarıkale, *Koyulhisar, *Gürün, –Sv.; –Krş.; Avşar *Pınarbaşı –Ky.; Hotamış, Şabanlı –Kn.)

[**evelik mancarı**] : (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

[**evellik**] : (*Mucur –Krş.)

[**everek**] : (–Ky.)

2. Mantar. (–Sm.)

evelem Kazları semirtmek için verilen mısır unu hamuru. (Amasra –Zn.)

evelem develem konuşmak İleri geri konuşmak. (–Gm.)

evelemek Oyalamak, alıkoymak. (Kayadibi *Yeşilova –Brd.; –Ed.)

evelenmeḫ Çocuk ya da hayvan sırt üstü yatıp, o yana bu yana dönmek. (Kerkük)

evelez kaldıraz Gelişi güzel, üstün körü, baştan savma. (Dedeköyü *Çal –Dz.)

evelik [→ **evelek -1**]

evelik mancarı [**evelek -1**]

evelik otu Yabanî pancar otu. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

evelik [→ **evelek -1**]

evemek (I) [→ **evermek**]

evemek (II) Oyunda üstün gelmek, yenmek. (–Ml.)

even (I) Zalim, zorba, başkasına söz hakkı ve davranma erkinliği vermeyen (kimse). (Şabanözü *Polatlı –Ank.)

even (II) [→ **evecen**]

eveni Avlu. (Selanik göçmenleri, Ulucak *Menemen –İz.)

evenkövenci [→ **ebegömeci** (I)]

evenk perenk [→ **erem perem**]

evenmek [→ **evermek**]

ever arası [→ **ev arası**]

evere Mandanın üç dört yaşına kadar olan dişi yavrusu. (*Erciş –Vn.)

everek [→ **evelek**]

everen Büyük, ulu. (*Alaşehir –Mn.)

everim Evlenecek çağa gelmiş olan (kimse). (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

evermeg [→ **evermek**]

evermek [**evemek** (I), **evenmek, evermeg**] Evlendirmek. (Çığrı *Dinar –Af.; –Isp. ilçe ve köyleri; Güney, Kayadibi *Yeşilova, Kozağaç *Gölhisar, Yayla *Tefenni, Çerçin, –Brd.; İsabey, Yukarı Seyit *Çal, Oğuz *Acıpayam, Bulkaz *Çivril, Eziler, *Güney, *Sarayköy ve köyleri, Beylerli –Dz.; Eymir, Sürez, *Bozdoğan, Dallıca *Nazilli, Tepecik –Ay.; *Bornova, *Ödemiş, *Kiraz ve köyleri, –İz.; *Alaşehir, İğdecik, Sancaklıboz, *Demirci –Mn.; *Edremit, *Susurluk, Yenikköy, –Ba.; Nilüfer –Brs.; *Sivrihisar ve köyleri –Es.; *Kandıra –Kc.; *Düzce –Bo.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; Aliköy *Çaycuma –Zn.; Karabüzey *Araç –Ks.; –Çkr.; *İskilip –Çr.; –Sn.; *Ladik, *Bafra, *Çarşamba –Sm.; *Taşova, *Merzifon –Ama.; *Zile –To.; Şehli –Gr.; Danışman *Fatsa, *Perşembe ve köyleri, –Or. ve köyleri; *Maçka –Tr.; *Bayburt, –Gm.; Erkinis *Yusufeli, Yavuz *Şavşat, Bağlıca

*Ardanuç –Ar.; –Kr. ve köyleri; Keçek *Oltu, –Ezm.; *Refahiye ve çevresi, –Ezc.; *Ağın –El.; –Ml.; *Kilis, –Gaz.; *Afşin ve köyleri, –Mr.; Hisarcık *Yayladağı, Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı, *Antakya ve köyleri –Hat.; *Divriği ve köyleri, Hacıilyas *Koyulhisar, *Gürün, Soğukpınar *Kangal, –Sv.; –Ank. ilçe ve köyleri; *Pınarbaşı ve çevresi, *Bünyan –Ky.; –Nş.; *Bor –Nğ.; *Ermenek ve köyleri, Atlandı *Kadınhanı –Kn.; –Ada.; *Mut ve köyleri, *Anamur, –İç.; Güzelsu *Akseki –Ant.; *Fethiye ve köyleri, Yerkesik –Mğ.; –Ed.; Çavuşköy *Babaeski, Ceylanköy *Lüleburgaz –Krk.; *Saray –Tk.)

[**evemek** (I)] : (Bekilli *Çal –Dz.)

[**evenmek**] : (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

[**evermeg**] : (–Brd.)

eveseve (I) Seve seve, istekle. (*Antakya –Hat.)

eveseve (II) Hepsi, bütünü : *Eveseve geldiler ve gittiler.* (Reşadiye *Bergama –İz.)

eveşik Bir işi herkesin birbiri üstüne atması. (Ortaveran *Artova –To.)

evet [→ **evedi**]

eveti [→ **evedi**]

evetici [→ **evecen**]

eveti etmek [→ **evmek**]

evetilemek [→ **evmek**]

evetiye [→ **evedi**]

evetlemek [→ **evmek**]

evetlenmek [→ **evmek**]

evetü [→ **evedi**]

eveyik (I) Sarı renkte çok özlü bir çeşit buğday. (*İskilip –Çr.; *Vezirköprü –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Gürün –Sv.)

eveyik (II) [**eveyk**] Güvercine benzeyen bir çeşit av kuşu, üveyik. (*Düzce –Bo.; *Merzifon –Ama.; Karkıncık *Artova –To.; Halkavun ve köyleri –Ank.; *Bünyan –Ky.)

[**eveyk**] : (*Antakya ve köyleri –Hat.)

eveyik kır Üveyik kuşunun rengine benzeyen bir at donu. (*Merzifon –Ama.)

eveyik tahıl Kırmızı buğday. (–To. ve çevresi)

eveyk [→ **eveyik** (II)]

evez 1. Karşılık, bedel : *Borcunun evezine buğday verdi.* (*Iğdır –Kr.) 2. Yerine anlamında kullanılır: *Senin evezine çalışdım.* (*Iğdır –Kr.)

evgeş gevgeş [→ **eğrim büğrüm**]

evgeş kulak Kulaklarını dik tutamayan at : *Atın donu iyi ama evgeş kulak.* (Düğrek –Mğ.)

evgi [→ **evedi**]

evgidi Bir, bir buçuk yaşındaki çocuğun herşeye el uzatmaya başlaması. (Çeltek *Yeşilova –Brd.)

evgil [→ **evecen**]

evgin [→ **evecen**]

evgöre [**evgörmelik**] Herhangi bir kimseye götürülen yeni ev hediyesi. (–Ur.; –Gaz.)

[**evgörmelik**] : (–Çr.)

evgörmelik [→ **evgöre**]

ev güveğisi Köşeyi bucağı karıştıran, her tarafı darmadağınık eden (kimse). (*Bor –Nğ.)

evici [→ **evecen**]

evicik [→ **evecen**]

evi çalmak Evi badana yapmak. (Uğurlu *Ermenek –Kn.)

ev içerisi Ev halkı. (*Sarayköy –Dz.)

ev içi [**ev -3**] Mutfak. (–Brs.; –Rz.; Veliisa –Nğ.)
[**ev -3**] : (–Brs.)

évihlenmek Tembel tembel, ağır ağır hareket etmek. (*Antakya –Hat.)

evik (I) Bir çeşit buğday. (–Tr.)

evik (II) Fare yavrusu. (Sarımbey –Çr.)

eviklemek [→ **evitlemek -1**]

evikleşmek Gecikmek, oyalanmak. (*Antakya –Hat.)

evildenmek **1.** Boşuna zaman geçirmek, az çalışmak. (Köşker, –Krş.; Hortu *Ereğli –Kn.; Karaçulha *Fethiye –Mğ.) **2.** Çocuk kendi kendine söylenmek. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

evil tevil Değişen, bozulan. (*Bor –Nğ.)

evimsemek Başkasının evini kendi evi gibi görmek, kendi evinde imiş gibi hareket etmek. (*Bor –Nğ.)

evin (I) **1.** Buğday tanesinin olgunlaşmış içi, özü. (Başpınar *Tefenni, Çerçin, –Brd.; Hasköy *Sarayköy, Dedeköyü, Yukarı Seyit *Çal, Darıveren *Acıpayam, –Dz.; Kırcaklı *Nazilli, Eymir, *Bozdoğan, –Ay.; Birgi *Ödemiş, Bayındır *Tire –İz.; *Alaşehir –Mn.; *Edremit, –Ba.; *Kandıra –Kc.; –Sn.; *Bor –Nğ.; *Ermenek, *Karaman, –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.; *Milas, *Fethiye ve köyleri –Mğ.; –Krk.) **2.** Çok taneli başak: *Şu buğday evinli.* (Kayadibi *Yeşilova –Brd.; Bulkaz *Çivril –Dz.; Akçova –Ay.; Eğrigöz *Emet –Kü.; Civanyaylağı *Mersin –İç.) **3.** Tohum. (–Ba.; –Sn. ve çevresi; –Kn.) **4.** Burçak başağı. (Medar *Akhisar –Mn.; Bergaz *Ezine –Çkl.) **5.** Ürün, tanelenmiş ürün : *Yaylanın evini iyi olur.* (Kesme *Eğridir –Isp.; *Ünye –Or.; –Kn.; Yerkesik –Mğ.) **6.** Zeytin tanesi. (*Ayancık –Sn.) **7.** Hoşaf, komposto, çorba gibi yiyeceklerin içindeki taneler. (–Ba.) **8.** Saman haline gelmiş ot. (Başköy –Ank.) **9.** Ardıç meyvesi. (İğneciler *Mudurnu –Bo.) **10.** Yabanî ağaçların yenmeyen meyveleri. (Bengü *Bafra –Sm.)

evin (II) **1.** Yemek zamanı, öğün. (*Bor –Nğ.) **2.** Kez, kere. (–Nğ.)

evin (III) **1.** Pişmiş yemeğin katı kısmı : *Yemeğin evininden koyma, suyundan koy.* (–Sm.) **2.** Yaprak dolmasının bulgurlusu. (–Ada.; –Ant.)

evin bağlamak Ürün tanelenmek, tane bağlamak, olgunlaşmak. (*Ermenek –Kn.)

evindirmek Yetiştirmek. (–Ky.)

evin elliği Ev halkı, ev içindeki insanlar. (Navlu *Yeşilova –Brd.)

evin evcer (I) Yersiz, anlamsız, boş konuşmayı anlatır. (Kozağaç *Gölhisar, Başpınar *Tefenni –Brd.; Yukarı Seyit *Çal, –Dz.; –Ba.)

evin evcer (II) Bereket anlamında kullanılır : *Başakların evini evceri yok.* (Bulkaz *Çivril –Dz.)

evinlenmeg [→ **evinlenmek**]

evinlenmek [**evinlenmeg**] Olgunlaşmak (buğday, arpa vb. için). (Uluğbey *Senirkent –Isp.; Kayadibi *Yeşilova –Brd.; Yukarı Seyit *Çal, Oğuz *Acıpayam –Dz.; Kırcaklı *Nazilli, Tepecik –Ay.; Yeğenli *Tire –İz.; *Ermenek –Kn.; Bağyaka *Finike –Ant.; Yerkesik –Mğ.)
[**evinlenmeg**] : (–Brd.)

evinli Özlü (buğday, arpa vb. için). (*Sandıklı –Af.; Kuşbaba *Bucak, Kayadibi *Yeşilova, –Brd.; *Sarayköy ve köyleri, Darıveren *Acıpayam, Yukarı Seyit *Çal –Dz.; Kırcaklı *Nazilli, *Bozdoğan, Karaçakal *Yenipazar, Tepecik –Ay.; Birgi *Ödemiş, Tepeköy *Torbalı –İz.; –Mn ve çevresi; Yeniköy –Ba.; *Kandıra –Kc.; *Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.; *Fethiye ve köyleri, Yerkesik –Mğ.)

evinlik Yeni evlenen kız, ilk kez el öpmeğe geldiğinde verilen ziyafet : *Komşu bizi evinliğe çağırdı.* (*Taşköprü –Ks.)

evinme Henüz iki kez kuzulamış koyun. (*Sultaniye –Kn.)

evinsiz (I) Özsüz (tahıl için). (Çığrı *Dinar –Af.; Uluğbey, Yassıören *Senirkent, Kumdanlı *Yalvaç –Isp.; Güney *Yeşilova, –Brd. ve köyleri; Bulkaz, *Çivril ve çevresi, Darıveren *Acıpayam, *Saraykoy ve köyleri –Dz.; Kırcaklı *Nazilli, Eymir *Bozdoğan, Tepecik –Ay.; Birgi *Ödemiş, –İz.; *Alaşehir –Mn.; *Edremit, Yeniköy –Ba.; *Kandıra –Kc.; *Ermenek –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.; *Fethiye ve köyleri, Yerkesik, Meserik –Mğ.)

evinsiz (II) **1.** Değersiz, boş (söz için). (*Dinar –Af.; Kumdanlı *Yalvaç, Uluğbey, Yassıören *Senirkent –Isp.; Karamanlı *Tefenni, Yayla –Brd.; *Çivril ve çevresi, Çıtak *Çal, *Tavas, Honaz –Dz.; *Bozdoğan ve köyleri, Tepecik –Ay.; Birgi *Ödemiş –İz.; Ergili *Bandırma, –Ba. ve çevresi; Yerkesik –Mğ.) **2.** İyi huylu olmayan, sözünü bilmeyen, güm güm konuşan (kimse). (–Brd.)

evinsiz (III) Neşesiz, keyifsiz, canı sıkılan. (İshaklı *Bolvadin –Af.)

evinsiz çavdar Haylaz, iş tutmayan, herşeyin kaçamak yolunu arayan. (*Ermenek –Kn.)

evir ağaç [→ **evirgeç**]

evir devir etmek Alt üst etmek. (*Tirebolu –Gr.)

evirecek [→ **evirgeç**]

evirgeç [**eğri ağaç** (II), **evir ağaç, evirecek, evleç -1, evrāaç, evrāç, evrağaç, evreaç, evre ağaç, evrecek, evreç, evreğaç, evreğeç, evrekaç, evrengeç -1, evreyeş, evreyiç, evri ağaç, evriyeç**] Saç üzerinde pişirilen yufka ekmekleri çevirmeye yarayan uzun ve yassı tahta araç. (–Çkr.; *Afşin ve köyleri –Mr.; Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; –Gaz.; Karayusuf hüyüğü *Avanos –Nş.)

[**eğri ağaç** (II)] : (–Nğ.)

[**evir ağaç**] : (*Gürün –Sv.)

[**evirecek**] : (*Kangal –Sv.)

[**evleç -1**] : (İğdecik –Isp.)

[**evrāaç**] : (Sarıkavak –Es.; *Pınarbaşı –Ky.)

[**evrāç**] : (Çağlan –İz.; Havşit *Sungurlu, –Çr.; –Ar.; Büyükçaylı *Dörtyol –Hat.; Geben *Andırın –Mr.; –Yz.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; *Mucur –Krş.; –Ky.; Şabanlı, Hotamış –Kn.; Mansurlu –Ada.; *Mersin ve köyleri –İç.)

[**evrağaç**] : (Eskiyapar *Alaca –Çr.; *Afşin –Mr.; Aşudu *Darende –Ml.; *Yerköy, Küçükboymul –Yz.; İvriz *Ereğli –Kn.; Çakallı –Ada.)

[**evreaç**] : (Çepni *Gemerek –Sv.; Ağaeli –Ank.; *Mersin ve köyleri –İç.)

[**evre ağaç**] : (Çepni *Gemerek –Sv.; Kadışehri *Sorgun –Yz.)
[**evrecek**] : (Kahyalı –Çkr.)
[**evreç**] : (Emirler, Geresin *Keçiborlu –Isp.; Lengime –Brd.; Dutluca, Söğüt, Honaz –Dz.; Kurtkulağı –Ay.; Sarıkozan *Kula –Mn.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; –Ur.; *Kilis –Gaz.; –Mr.; İncirlik –Ada.)
[**evreğaç**] : (–Ada.)
[**evreğeç**] : (Kızılköy *Dinar, *Emirdağ –Af.; Uluğbey *Senirkent –Isp.; *Antakya –Hat.; –Ada.; *Mersin –İç.)
[**evrekaç**] : (–Çr.)
[**evrengeç -1**] : (*Hekimhan –Ml.; Yeniköy, Hortu *Ereğli –Kn.; Gâvurdağı *Osmaniye –Ada.)
[**evreyeş**] : (Gönenköy –Isp.)
[**evreyiç**] : (Tatarlı *Bünyan –Ky.)
[**evri ağaç**] : (Büyükafşar *Kırıkkale –Ank.; Dadağı –Ky.)
[**evriyeç**] : (–Gaz.)

evirgen İşini bilen, tedbirli. (–Ur.)

evirli [**evirlik**] Düğünden beş on gün sonra oğlan evinin kız evine, kız evinin de oğlan evine verdikleri ziyafet. (Gürağaç *Tavşanlı –Kü.; Solaklar –Kc.; Kızılca *Şile –Ist.)

[**evirlik**] : (Küçükbahçe –İz.; Peşman *Daday –Ks.; *Kandıra –Kc.)

evirlik [→ **evirli**]

evirmek (I) **1.** Hamur açmak. (*Daday –Ks.) **2.** Ekmek pişirmek. (*Afşin ve köyleri –Mr.; Süksün *İncesu –Ky.)

evirmek (II) İpliği ve yünü bükerek inceltmek, eğirmek. (*Mucur –Krş.)

evirtlemek [→ **evitlemek -1**]

evis Karpuz dikmek için açılan ocak. (–Ama.)

evismek **1.** Arpa, buğday, bulgur gibi tahılların kepeklerini ayırmak. (*Kilis –Gaz.; –Mr.; Civanyaylağı *Mersin –İç.; *Bodrum –Mğ.) **2.** Tarla sürülürken yabancı otları toplamak. (Eymir *Bozdoğan –Ay.) **3.** Arpa, buğday, bulgur gibi tahılların kepeklerini ayırmakta kullanılan silindir biçiminde, ortası çukurca bir aygıt. (*Kilis –Gaz.; –Mr.)

ev issi Evin reisi. (–Ks.)

eviş geviş Çerez, kuru yemiş. (Kızılcabölük –Dz.)

evişmek (I) **1.** [→ **evmek**] **2.** Hazırlanmak. (*Ermenek –Kn.) **3.** Çalışıp çabalamak. (Ahiköy –Mğ.)

evişmek (II) **1.** İki şeyi birbiri üzerine tamamen getirmek, uydurmak: *Bu iki tahta birbirine iyice evişsin.* (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Çanakçı *Serik –Ant.) **2.** Bir kaç kişi birbiriyle anlaşmak, uyuşmak: *Bu adamlar birbirleriyle çok iyi evişti-ler.* (*Eğridir ve köyleri –Isp.)

evişmek (III) Su toprağın içine geçmek, toprak suyu emmek. (*Bor –Nğ.)

eviştirmek (I) **1.** Derleyip toparlamak. (Avşar aşireti *Pınarbaşı ve köyleri, Pazarviran –Ky.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; Aslanköy *Mersin –İç.; İbradı *Akseki –Ant.) **2.** Herhangi bir işi acele bitirmek. (*Ermenek –Kn.; Endel *Osmaniye –Ada.; Yerkesik –Mğ.)

eviştirmek (II) **1.** Barıştırmak. (*Eğridir ve köyleri –Isp.) **2.** Sinirlendirmek, kızdırmak. (*Maçka –Tr.)

evitlemek [**eviklemek, evirtlemek**] **1.** Ayıklamak, seçmek. (Tokat –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Ist.; *İs-

kilip –Çr.; Fatsa *Ayancık, –Sn. ve çevresi; Sobran *Nallıhan –Ank.)
[**eviklemek**] : (–Bo.)
[**evirtlemek**] : (Sarıyer –Ist.; –Sn.)
2. Çabuk çabuk yemek. (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

evkelemeḫ [→ **efkelemek**]

evkelemek (I) **1.** Kadın salına salına yürümek. (*Kurşunlu –Çkr.) **2.** Yerde olan bir şeyi görmeden, ayakla basıp geçmek. (Kerkük)

evkelemek (II) Kalburu çalkalayarak kullanmak, elemek. (*Düzce –Bo.; *Bahçe –Ada.)

evkinmek Taklit etmek, benzetlemek, öykünmek. (Gâvurdağı *Osmaniye –Ada)

evkuşu Güvercin. (Honaz –Dz.; –Mğ.)

evkutluğu El öpmeden sonra kız tarafının oğlan evine gitmesi. (Cumalıkızık, –Brs.)

évle Öğle, öğleyin. (Peşman *Daday –Ks.; Koyundere *Ahıska –Kr.)

evleç 1. [→ **evirgeç**] **2.** Çamdan yapılan büyük ağaç testi. (–Isp.)

evleg [→ **evlek** (I) **-2**]

evlek (I) [**evleg, evlet** (II)] **1.** Tarlaya tohum ekmek için saban iziyle bölünen kısımlardan herbiri. (Beylerli –Dz.; Toygar *Nazilli –Ay.; *Edremit ve çevresi, Yeniköy –Ba.; Sarıkavak –Es.; *Kandıra –Kc.; İğneciler *Mudurnu, *Düzce, –Bo.; Genek –Çkr.; Buğabağı –Çr.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Karkıncık, Kızık, Çamlıbel *Artova, Zora, Çat, Çiftlik *Reşadiye –To.; Uzunmusa –Or.; Uşhum, Erkinis *Yusufeli –Ar.; –Kr.; Keçek *Oltu –Ezm.; Cenciğe, *Refahiye ve çevresi –Ezc.; *Ağın, *Keban –El.; Aşudu *Darende –Ml.; *Antakya ve köyleri, Hisarcık *Yayladağı –Hat.; Bizevi, Yazıldan *Divriği, Hacılyas *Koyulhisar, *Zara, Soğukpınar *Kangal, –Sv.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar, Sobran *Nallıhan –Ank.; *Mucur –Krş.; Avşar aşireti *Pınarbaşı –Ky. ve köyleri; Bahçeli *Bor –Ng.; *Ermenek –Kn.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.; Çavuşköy *Babaeski, Ceylanköy *Lüleburgaz –Krk.; *Saray –Tk.)
[**evlet** (II)] : (Güney *Yeşilova –Brd.)
2. Bahçelerde sebze vb. şeyleri dikmek için ayrılan parçalardan herbiri. (*Sivrihisar –Es.; *Düzce –Bo.; Hacıveli, Abana, Bozkurt –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; *Merzifon ve köyleri, Zana –Ama.; *Doğubeyazıt –Ağ.; –Ezm.; Hasanoğlan –Ank.; –Ky. ve çevresi; *Ermenek –Kn.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)
[**evleg**] : (–Brd.)
3. Bahçe ve tarlalarda açılan su yolu. (Kapıköy *Maçka, –Tr. ve köyleri; Ergân, –Ezc.; *Afşin –Mr.; Karaözü *Gemerek –Sv.; Güzelsu *Akseki –Ant.) **4.** Suyun toprağı oyduğu yer. (*Vakfıkebir –Tr.) **5.** Öküzlerin bir seferde sürebileceği tarla parçası. (*Mersin ve köyleri –İç.)

evlek (II) On kiloluk tahıl ölçüsü. (Söğün *Silifke –İç.)

evlek (III) Kolay, basit. (–Ur.)

evlek (IV) On lira (argo) : *Bu ceketi dört evleğe aldım.* (*Merzifon –Ama.)

evlek almak [→ **evlek kırmak**]

evlekçi 1. Ev sahibi. (Nayha –Ank.) **2.** Tarlayı evleklere ayıran işçilerin başında duran adam. (–Çr; Bayadı –Or.)

evlek kırmak [**evlek almak, evleklemek**] Sürülecek tarlayı eşit parçalara ayırmak. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Toygar *Nazilli, Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Afşin ve köyleri –Mr.; Afşar aşireti ve köyleri *Pınarbaşı –Ky.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)

[**evlek almak**] : (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

[**evleklemek**] : (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

evleklemek [→ **evlek kırmak**]

evlek tapanı Evlek yapmak için kullanılan bir karış genişliğinde, yetmiş seksen santim uzunluğunda tahta. (Ergân –Ezc.)

evlek yazmak Sabanla evleği ayıran çizgileri çizmek. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

evlemek (I) **1.** Kağnı arabalarının mazısı yatağından, dingil yuvasından çıkmak. (*Merzifon –Ama.; *Zile –To.; Yavuz *Şavşat –Ar.; –Kr.; –Ezm.; *Refahiye ve çevresi –Ezc.; Soğukpınar *Kangal –Sv.; Eldirek *Fethiye –Mğ.) **2.** Kağnının iki ana parçasını birleştirmek, çatmak, yivmek. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Bulkaz *Çivril –Dz.)

evlemek (II) Birbirine eklemek, ucu ucuna getirmek, ulamak. (Haçdişlen *Anamur, *Mut ve köyleri –İç.)

evlensek Tekrar evlenmek isteyen dul erkek. (Çerçin –Brd.; Bayadı –Or.; –Rz.; Çayağzı *Şavşat –Ar.; *Mucur –Krş.; Civanyaylağı, Çiftepınar *Mersin –İç.)

evlensek olmak Canı evlenmek istemek. (Çiftepınar *Mersin –İç.)

evlet (I) Evlat, çocuk. (–Dz.)

evlet (II) [→ **evlek** (I) **-1**]

evlik (I) **1.** [→ **evçi**] **2.** Fazla eşya, yatak yorgan konulan oda, sandık odası. (Gülâbi –Yz.; *Pınarbaşı ve çevresi –Ky.) **3.** Köylerde haremlik ya da selamlık olarak kullanılan büyük oda. (*Sungurlu –Çr.; Kayarcık *Saimbeyli –Ada.) **4.** Büyük ev. (İğdeli *Gemerek –Sv.)

evlik (II) **1.** Kavak ya da servi fidanı. (Çarıksaray *Şebinkarahisar –Gr.) **2.** Labada otu. (Kızıllar *Karaman –Kn.) **3.** Çam dalı. (Oğuz *Acıpayam –Dz.)

evlik (III) Kadınların yüzlerine sürdükleri kırmızı boya, allık. (Kerkük)

evlü Kardeş. (Kadı *Gerze –Sn.)

evlük Doğumundan itibaren evde yetiştirilen, eve ve insana alışkın hayvan. (Sarı *Merzifon –Ama.)

evlüm çerlüm Görgü, yetenek. (*Gürün –Sv.)

evmek [**evdirmek, eved etmek, evedi etmek, evedlemek, eveklemek, eveti etmek, evetilemek, evetlemek, evetlenmek, evişmek** (I) **-1**] Acele etmek, acele ettirmek. (Çiftlik *Dinar, *Bolvadin –Af.; *Uluborlu, *Keçiborlu, *Yalvaç ve köyleri, Yakaköy *Gelendost, Yassıviran *Senirkent –Isp.; Kavak *Yeşilova, Karamanlı *Tefenni, Yusufça *Gölhisar, Kuşbaba *Bucak –Brd.; Darıveren *Acıpayam, Kızılhisar, Kösten, Honaz –Dz.; *Bayındır, *Kemalpaşa, Kızılbahçe –İz.; –Ba.; *İnegöl ve köyleri –Brs.; Kitiz *Bozüyük, *Söğüt –Bil.; *Sivrihisar, Tokat –Es.; İğneciler *Mudurnu, Dadıy, –Bo.; –Ist.; *Safranbolu, Kilimli, –Zn.; Karabüzey *Araç, *İnebolu, –Ks.; Kavak *Şabanözü, Bağdiğin *Eskipazar, *Kur-

şunlu, Saray, –Çkr.; Kemalli, *Sungurlu, Çıkrık *Mecitözü, *İskilip, –Çr.; –Sn.; –Sm.; *Merzifon ve köyleri, Zana –Ama.; *Zile, *Erbaa, *Reşadiye –To. ve köyleri; Danışman *Fatsa, Salman *Akkuş, *Ünye, –Or.; Nefsiköseli *Görele, Yolağız, Keşap, *Piraziz, –Gr.; Şahmelik *Vakfıkebir, –Tr.; Uluşiran *Şiran, Havsu *Kelkit –Gm.; Yavuz, Ersis *Yusufeli –Ar.; –Kr. ve köyleri; –Ezm.; –Ezc.; –Dy.; *Ağın, *Keban –El.; *Pötürge, Aşudu *Darende –Ml.; *Kilis –Gaz.; Kitiz *Göksun, –Mr.; Kuzuculu *Dörtyol –Hat.; Soğukpınar *Kangal, Tekerahma, Gübür *Gürün, Çepni *Gemerek, Ağrakos *Suşehri, E. Hüyük *Şarkışla, Hacılyas *Koyulhisar, Tutmaç, –Sv.; *Boğazlıyan –Yz.; Çanıllı, *Ayaş, Sobran *Nallıhan, Dağhalil –Ank.; Köşker, –Krş.; Türkmen aşireti *Bünyan, Hisarcık –Ky.; Sarılar *Avanos –Nş.; –Nğ.; *Karaman, *Ilgın, *Ermenek –Kn. ve köyleri; İncirgediği *Karaisalı, *Kadirli, –Ada.; *Silifke, Yapıntı, *Mut ve köyleri, *Mersin ve köyleri, Yanpar –İç.; –Ant. ilçe ve köyleri; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

[**evdirmek**] : (İlyas *Keçiborlu, *Atabey, Yakaköy *Gelendost, *Yalvaç ve köyleri, Yassıviran *Senirkent, İğdecik –Isp.; Çuvallı, Salda *Yeşilova, Kuşbaba *Bucak, Çerçin, –Brd.; Beylerli –Dz.; *Bornova, *Bergama –İz.; *Sivrihisar –Es.; Dadıç –Bo.; *İskilip, *Mecitözü –Çr.; Çilehane *Reşadiye –To.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; Havsu *Kelkit –Gm.; Erkinis, Ersis, Uşhum *Yusufeli, Yavuz *Şavşat, Bağlıca *Ardanuç –Ar.; *Ardahan ve çevresi –Kr.; –Ezm.; –Ezc.; *Ağın, *Keban –El.; Aşudu *Darende –Ml.; –Gaz.; –Mr. ve çevresi; Kuzuculu *Dörtyol –Hat.; Telin *Gürün, Ağrakos *Suşehri, Ortaköy *Şarkışla, Soğukpınar, *Kangal, Hacılyas, Koyulhisar, Çepni *Gemerek –Sv.; Türkmen araplısı –Yz.; Çanıllı *Ayaş, Sobran *Nallıhan –Ank.; *Ermenek, *Karaman –Kn.; *Mut ve köyleri, *Mersin ve köyleri, *Anamur –İç.; Güzelsu *Akseki, *Korkuteli ve köyleri, *Elmalı ve köyleri –Ant.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

[**eved etmek**] : (Oğuz *Acıpayam –Dz.)

[**evedi etmek**] : (–Brd.; –Nğ.)

[**evedlemek**] : (*Çal –Dz.)

[**eveklemek**] : (*Tavas –Dz.; Sultanhisar *Nazilli –Ay.; *Kırkağaç –Mn.)

[**eveti etmek**] : (Kayadibi *Yeşilova –Brd.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; –Gm.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; –Ezc.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

[**evetilemek**] : (*Gölköy –Or.; –Gm.)

[**evetlemek**] : (–Af.; Akse –Uş.; *Yalvaç, *Şarkîkaraağaç –Isp.; Bulkaz, *Çivril, *Acıpayam, *Saray ve köyleri, *Çal ve köyleri –Dz. ve köyleri; Gelenbe –Mn.; *Edremit, –Ba. ve çevresi; *Tavşanlı –Kü.; Sarıyer –Ist.; Kale *Ilgaz, *Kurşunlu –Çkr.; –Sm.; *Zile –To.; *Ünye, –Or.; Arageriş *Tirebolu –Gr.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir, Haçevera *Maçka –Tr.; Kap-

tanpaşa köyleri *Çayeli, –Rz.; *Afşin –Mr.; –Sv.; Çömelek *Mut –İç.)

[**evetlenmek**] : (Limasol, –Kıbrıs)

[**evişmek** (I) **-1**] : (Kozlar *Tavas, –Dz.; *Bornova –İz.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; Uluşiran *Şiran –Gm.; *Ermenek –Kn.; Yerkesik, Bozburun –Mğ.)

ev olmak Geçinmek, bağdaşmak, uyuşmak. (*Bor –Nğ.)

evrāaç [→ **evirgeç**]

evrāç [→ **evirgeç**]

evrağaç [→ **evirgeç**]

evraksız Namussuz, şerefsiz (kimse). (İshaklı *Bolvadin –Af.)

evram Yulaf : *Bizim hayvana bir kile evram lâzım.* (Mahmutseydi *Alanya –Ant.)

evran (I) [**evren** (I)] Büyük yılan, canavar. (İncesu *Dinar –Af.; Navlu *Yeşilova, Başpınar *Tefenni –Brd.; *Sarayköy ve köyleri, Yukarı Seyit *Çal, –Dz.; Eymir *Bozdoğan, Kırcaklı *Nazilli –Ay.; *Tire, *Bayındır –İz.; –Ba.; Tokat –Es.; –Sm.; Aşudu *Darende –Ml.; *Kilis, –Gaz.; İğde –Mr.; Kuzuculu *Dörtyol, *Antakya –Hat.; Çayırlı *Haymana –Ank.; *Pınarbaşı, Salkuma, Şehşaban –Ky.; Yeniköy *Ereğli –Kn.; Üskül *Karaisalı –Ada.; *Mersin, *Silifke, –İç.; Yerkesik, –Mğ.)

[**evren** (I)] : (Çığrı *Dinar –Af.; Kozağaç *Gölhisar, Güney *Yeşilova –Brd.; İsabey *Çal –Dz.; Toygar *Nazilli –Ay.; Mumcular *Ödemiş –İz.; *Biga –Çkl.; Hisarcık *Yayladağı –Hat.; Türkmen aşireti *Bünyan –Ky.; *Kadirli –Ada.; Civanyaylağı, Çavuşlar *Mersin –İç.; Dont *Fethiye –Mğ.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

evran (II) Fazlasıyle uzayıp yükselen ağaç ya da büyüyen insan. (–Dz.; *Bozdoğan –Ay.; Birgi *Ödemiş –İz.; –Mn. ve çevresi; Kızılkeçili *Edremit –Ba.; –Çr.; Uzunmusa –Or.; –Sv.; *Milas –Mğ.)

evran (III) **1.** Kasırga, hortum. (*Akseki –Ant.; Karaağaç –Ed.) **2.** Şiddetli yağmurdan sonra derelerin bulanık akması. (Çini *Akseki –Ant.)

evran çekiği Bir hat üzerinde yer yer çökmüş arazi. (Çıtak *Çivril –Dz.)

evrat Kadın, karı : *Benim evrat şimdi eve gitti.* (Çıtak *Çivril –Dz.)

evratı Eğrelti otu. (*Sungurlu –Çr.)

evreaç [→ **evirgeç**]

evre ağaç [→ **evirgeç**]

evrecek [→ **evirgeç**]

evreç [→ **evirgeç**]

evreğaç [→ **evirgeç**]

evreğeç [→ **evirgeç**]

evrekaç [→ **evirgeç**]

evrem (I) Obur. (*Buca –İz.)

evrem (II) Kurak havada batıdan çakan şimşek. (–Ist.)

evren (I) [→ **evran** (I)]

evren (II) Büyük, yüksek. (–Brd.; Seyit –Gr.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

evren (III) **1.** Boylu boslu, iri yarı, yakışıklı. (*Eşme ve köyleri –Uş.; –Brd.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.) **2.** Kahraman, yiğit. (Kapıdağı *Uluborlu –Isp.) **3.** Bey, ağa, lider. (Kahrat *Tire –İz.)

evren (IV) Zaman. (Sütlüce *Beyoğlu –Isp.)

evrengeç 1. [→ **evirgeç**] **2.** Yufka ekmeğini açmaya yarayan araç. (Kırmıt –Ada.)

evret Tekrar, yine anlamında. (*Nizip –Gaz.)

evreyeş [→ **evirgeç**]

evreyiç [→ **evirgeç**]

evri ağaç [→ **evirgeç**]

evrim çevrim Kıvrım kıvrım. (Vazıldan *Divriği –Sv.)

evrişim İbrişim. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

evriyeç [→ **evirgeç**]

evrümçevrüm Papatya. (Ergeni *Osmaniye –Ada.)

evrümlü İşini bilen, kendi işini çeviren (kimse). (Uluşiran *Şiran –Gm.)

evrüşte Kesilip kurutulmuş hamur, ev makarnası, erişte. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

evsabı Koca. (–Ank.)

ev sahavı [→ **ev uşağı**]

evsan Hafif, kolay. (Bağıllı *Şarkîkaraağaç –Isp.)

evsane [**evsene**] Aklı eksik, aklını yitirmiş, deli. (Bahattin *Ulubey Or.)

[**evsene**] : (Yavuz, Çayağzı *Şavşat –Ar.)

evsecek [**evsecik, evsek**] Tahılın taşlarını ayıklamakta kullanılan budaksız ağaçtan yapılmış az kenarlı tepsi. (Yeniköy –Ba.; *Düzce, Berk –Bo.; –Ks.; –Çr.; –Sm.; *Ünye –Or.)

[**evsecik**] : (–Sv.)

[**evsek**] : (*Daday –Ks.)

evsecik [→ **evsecek**]

evsek [→ **evsecek**]

evseklemek Tasalanmak, üzülmek. (*Koyulhisar –Sv.)

evsel Evcil. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.)

evselemek [**efselemek -1, 2; efsemek, efsermek, efsmek, evsemek -1, evsenmek, evserlemek, evsimek** (I), **evsirmek, evsivermek, evsmek** (I) **-1**] **1.** Tahılın içindeki yabancı cisimleri evsecek denilen kap içinde savurarak temizlemek. (Çeltek *Yeşilova –Brd.; *Sarayköy ve köyleri, Kelekçi *Acıpayam, Yukarı Seyit *Çal, Kösten, Honaz, Beylerli –Dz.; *Savaştepe, Yeniköy –Ba.; *Göynük –Bo.; Karabüzey *Araç –Ks.; –Sm.; –Ezm.; –Yz.; *Mucur –Krş.; *Bor –Nğ.)

[**efselemek -1**] : (Kemaliye *Alaşehir –Mn.; –Gm.; Ersis *Yusufeli –Ar.)

[**efsemek**] : (*Iğdır –Kr.)

[**efsermek**] : (Dallıca *Nazilli –Ay.; Poyracık, Kınık, *Bergama –İz.; Keçek *Oltu –Ezm.)

[**efsmek**] : (Pelitköy *Burhaniye –Ba.; *Kilis –Gaz.; Hisarcık *Yayladağı, *Antakya –Hat.; Türkmenaraplısı –Yz.)

[**evsemek -1**] : (*Gördes –Mn.; Namrı *Söğüt –Bil.; *Sungurlu –Çr.; *Zara –Sv.; –Nğ.; Misis –Ada.)

[**evsenmek**] : (*Ünye –Or.)

[**evserlemek**] : (–Mğ.)

[**evsimek** (I)] : (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Sarıkavak –Es.; –Bo.; *Afşin –Mr.; Büyükçaylı *Dörtyol –Hat.; Hasandede *Keskin –Ank.; Bahçeli *Bor –Nğ.; Zıvarık *Sille –Kn.; –Ada.)

[**evsirmek**] : (*İskilip –Çr.)

[**evsivermek**] : (–Mn. ve köyleri; Yeniköy –Ba.)

[**evsmek** (I) **-1**]: (*Keçiborlu –Isp.; Honaz –Dz.; *Bozdoğan, *Kuşadası

–Ay.; Tepeköy *Torbalı, Davutlar, Balçova –İz.; –Ba.; *Ezine –Çkl.; –Es.; İğneciler *Mudurnu, Berk –Bo.; *Taşköprü –Ks.; Genek –Çkr.; –Çr.; –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Ahlat –Bt.; –Gaz.; –Mr. ve çevresi; *Antakya –Hat.; *Bor –Nğ.; Gâvurdağı *Osmaniye –Ada.)

2. Toprağı inceltmek. (Bekilli *Çal, Emircik, Süngüllü *Çivril –Dz.) [**efselemek -2**] **:** (Güney *Yeşilova –Brd.; Dallıca *Nazilli –Ay.; *Ödemiş ve çevresi –İz.; –Mn.; Yeniköy –Ba.; Yerkesik –Mğ.)

evselenmeğ Yeni elbise buruşmak, ütüsü bozulmak. (Kerkük)

evsellemek Yeni terbiye edilmeye başlanan at rahvan yürümeyi öğrenmek. (Sertaç –Brd.)

evsemek 1. [→ **evselemek -1**] **2.** Öğütülmüş bulguru kepeğinden ayırmak. (Kaymaklı, Lefkoşe, Köfünye, Lârnaka, Limasol –Kıbrıs) **3.** Karıştırmak, altüst etmek. (–Ba.)

evsen Hafif, az, yavaş. (Gömlekçi *Bodrum –Mğ.)

evsene [→ **evsane**]

evsenmek [→ **evselemek**]

evserlemek [→ **evselemek**]

evsevü [→ **eğsi** (I) **-1**]

evsi Tahılın içindeki yabancı maddeleri bir araya getirme. (Çıkrık *Mecitözü –Çr.; –Ada.)

evsik [→ **evsin** (I) **-1**]

evsil [→ **evsin** (I) **-2**]

evsilemek [**evsmek** (I) **-2**] Tahılın içindeki yabancı cisimleri, çöpleri elle ayıklamak, üzerinden üzerinden almak : *Buğdayı evsileyerek gavuzundan ayırdım.* (Kavak *Yeşilova, Karamanlı *Tefenni –Brd.; Sürez *Bozdoğan –Ay.)

[**evsmek** (I) **-2**] **:** (–Kn.)

evsilmek (I) **1.** Kaynaşmak, çoğalmak (sinek, pire gibi böcekler için kullanılır). (*Bergama –İz.; Eldirek *Fethiye –Mğ.) **2.** Dolu olan bir şey taşmak: *Şu havuz evsiliyor.* (Umurbey *Gemlik –Brs.)

evsilmek (II) Tane tane saçılmak. (Kırcaklı *Nazilli –Ay.)

evsim [→ **evsin** (I) **-1**]

evsime Yarı yarıya dövülmüş harman. (*Bolvadin –Af.)

evsimek (I) [→ **evselemek**]

evsimek (II) Kalp çarpmak, yürek oynamak. (–Af.)

evsimek (III) Açlıktan içi ezilmek, baygınlık geçirmek. (Armutlu *Gemlik –Brs.)

evsimek (IV) Başak ve boy vermiş bitkiler rüzgârdan hafif hafif sağa sola sallanmak, yalpalanmak. (Bayat *Emirdağ –Af.)

evsin (I) [**evsik, evsil, evsim, evsün** (II)] **1.** Avlanırken, avcıların hayvanlardan gizlendiği yer, öneze. (–Çr.; –Sn.; *Lice –Dy.; Aşudu *Darende, *Besni –Adı.; *Halfeti –Ur.; *Kilis, *Oğuzeli –Gaz.; –Mr.; Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı, Hisarcık *Yayladağı –Hat.; Ağcakışla *Şarkışla –Sv.; Çıkrıkçı *Akdağmadeni –Yz.; Akkışla *Bünyan, *Pınarbaşı, –Ky.; *Osmaniye, *Saimbeyli, *Kozan, *Kadirli, –Ada.; Civanyaylağı *Mersin, Yalak –İç.)

[**evsik**] **:** (Namru *Söğüt –Bil.)

[**evsim**] **:** (–Ur.)

[**evsün (II)**] : (–Gaz.; Karaözü *Gemerek –Sv.; Bakırdağı –Ky.)
2. Kuzu ya da oğlak ağılı. (*Uluborlu –Isp.; *Yeşilova ve köyleri –Brd.; Ortaköy, Yukarı Seyit *Çal, Belavi –Dz.)
[**evsil**] : (Kayadibi *Yeşilova –Brd.)
3. Davar ya da büyük baş hayvan ağılı. (–Kü.; Aşağı Karaçay –Kr.)
4. Ahırda buzağı için ayrılan özel yer. (Güzelyurt –Kü.)

evsin (II) Meşe ya da çınardan yapılmış gölgelik. (–Mğ.)

evsinmek (I) Isınmak, alışmak, evi gibi saymak, yabancılık çekmemek. (–El.; –Ml.; –Sv.; –Ank.; *Afşin –Mr.; Eldirek *Fethiye, Yerkesik –Mğ.)

evsinmek (II) **1.** Daha önce korktuğu birşeyi andıran olay ya da nesneden korkmak. (Çakır –Af.) **2.** Merak etmek, kuruntu etmek. (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

evsirmek [→ **evselemek -1**]

evsivermek [→ **evselemek -1**]

evsmek (I) **1.** [→ **evselemek -1**] **2.** [→ **evsilemek**] **3.** Süt, çorba, pekmez vb. şeyleri kaynatırken kepçe ile savurarak havalandırmak. (*Yalvaç –Isp.; *Alaşehir –Mn.; *Ezine –Çkl.; *Kandıra –Kc.) **4.** Harman aktarıldıktan sonra diğren ile saplarını yüze çıkarmak. (Bozan –Es.) **5.** Dövülmüş buğdayı kabuğundan ayırmak. (*Bozdoğan –Ay.) **6.** Kuru mısır tanelerini koçanından ayır mak. (*Bozdoğan –Ay.)

evsmek (II) Eksiltmek. (*Ayancık –Sn.)

evsük 1. [→ **eysiyh**] **2.** Gününden önce doğmuş çocuk. (*Ünye –Or.)

evsüketekli [→ **eksiketek**]

evsüklü [→ **eksiketek**]

evsün (I) **1.** [→ **eğsiran**] **2.** [→ **ersin** (I) **-1**]

evsün (II) [→ **evsin** (I) **-1**]

evşan Sidik. (–Kr.)

evşan etmek [→ **evşen etmek**]

evşek Eşek. (–Zn.)

ev şendi [→ **ev şenliği**]

ev şendiği [→ **ev şenliği**]

evşen etmek [**evşan etmek**] İşemek. (–Çr.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)
[**evşan etmek**] : (–Kr.)

ev şenliği [**ev şendi, ev şendiği**] Bir kimsenin karısı, eşi. (–Ba.; Tokat –Es.; *İskilip –Çr.; Yavuz *Şavşat –Ar.; *Zile –To.; Danışman *Fatsa –Or.; Havsu *Kelkit –Gm.; Dülgerli, Karadere –Rz.; *Antakya ve köyleri –Hat.; Çandır *Boğazlıyan –Yz.; –Ank.; *Pınarbaşı ve köyleri –Ky.)
[**ev şendi**] : (–Gaz.)
[**ev şendiği**] : (–Gaz.)

evşin [**evşün**] **1.** [→ **eyiş** (I) **-1**] **2.** Saç üzerinde ekmeği çevirmeye yarayan araç. (*Çarşamba –Sm.; –Gr.)
[**evşün**] : (*Ünye ve köyleri –Or.)

evşinmek Küçük çocuk emekleme devresinden önce el, kol ve ayak hareketleri yapmak, emekleme çabası göstermek. (Bayat *Emirdağ –Af.)

evşirmek (I) İki kat iplik ya da yünü çıkrıkla bükmek. (–Krş.; Zıvarık –Kn.; Civanyaylağı *Mersin –İç.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)

evşirmek (II) Devşirip toplamak. (Karakaya –Kn.)

evşirmék (III) Teneke, mukavva gibi eşyayı ya da yuvarlak bir şeyi ezip bozmak, girintili çıkıntılı hale getirmek. (Darıveren *Acıpayam –Dz.; Denizabat, Yerkesik –Mğ.)

evşki Atgillerin taze tersi. (–Tr. ilçe ve köyleri)

evşün [→ **evşin -2**]

evtiği artırmak **1.** Aşırı bunaltı ve acı ile kıvranıp durmak: *Hasta evtiği artırdı.* (*Bor –Nğ.) **2.** Saklamak istediği sıkıntı ve üzüntüsünü herhangi bir hareketiyle belli etmek. (*Bor –Nğ.)

evtik (I) İş, güç, uğraşma, boş zamanlarda eğlence, zaman değerlendirme çeşidinden yapılan iş. (*Bor –Nğ.; *Karaman, Koraş *Ereğli, *Karapınar, *Ermenek, Eğrigöz –Kn.; *Karaisalı –Ada.; Civanyaylağı, Çiftepınar *Mersin –İç.)

evtik (II) Eğlencelik yemiş, çerez. (Çiftepınar *Mersin –İç.)

evtik (III) **1.** Acelecilik, çabukluk. (*Gelendost, *Şarkîkaraağaç –Isp.; –Kn.) **2.** Herhangi bir kaygı ya da olaydan ileri gelen heyecan, evecenlik ve yürek çarpıntısı. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; *Akşehir ve köyleri –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.)

evtik (IV) Kararsızlık, duraksama, ikircim. (–Brd.)

evtik itmek [→ **evtiklemek** (I)]

evtiklemek (I) [**evtik itmek, evtiklenmek** (I) **-1, evtinlenmek, evtinmek** (I)] Boş durmamak için herhangi bir şeyle uğraşmak, ufak tefek iş yapmak, oyalanmak. (*Ermenek –Kn.; *Anamur, Çiftepınar *Mersin –İç.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)

[**evtik itmek**] : (*Bor –Nğ.)

[**evtiklenmek** (I) **-1**] : (Çiftepınar *Mersin –İç.)

[**evtinlenmek**] : (*Bor –Nğ.)

[**evtinmek** (I)] : (Tahtacı –Isp.; Yapıntı *Mut –İç.)

evtiklemek (II) **1.** Gerektiğinden fazla acele etmek, evecenlik göstermek. (Yenice *Buldan, *Çivril ve köyleri –Dz.; –Kn.) **2.** Gecikmek. (*Mut ve köyleri –İç.)

evtiklemek (III) Ne yapmak ya da ne demek gerektiğini bilmemek, duraksamak. (Çerçin –Brd.)

evtiklenmek (I) **1.** [→ **evtiklemek** (I)] **2.** Boş zamanlarda can sıkıntısından çerez çeşidinden şeyler yemek. (Çiftepınar *Mersin –İç.)

evtiklenmek (II) Sıkıntı ve üzüntüsünü belli etmemeye çalışmak, bunları gizleyecek hareketler yapmak. (*Bor –Nğ.)

evtinlenmek [→ **evtiklemek** (I)]

evtinmek (I) [→ **evtiklemek** (I)]

evtinmek (II) **1.** Hastalığın verdiği ağrı, sızı ve acı ile kıvranmak, herhangi bir yeri didiklemek. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; *Mersin ve köyleri Yapıntı *Mut –İç.) **2.** Bir şeye üzülerek el, ayak ve baş oğuşturmak. (*Eğridir ve köyleri –Isp.)

evtinmek (III) Kümes hayvanları ayaklarıyle yeri eşmek, eşinmek. (*Mucur –Krş.)

evtüklemek İnsan, üzerine çöken bir sıkıntı, halsizlik ve bunalım etkisiyle hiç bir iş yapmadan oturmak, zamanı boşuna geçirmek : *Dün içime bir acı düştü, hiç bir iş yapa-*

madım, akşama kadar evtükledim. (*Eğridir ve köyleri, *Yalvaç –Isp.; *Bozkır –Kn.)

evtüklenmek Endişelenmek, meraklanmak: *Babam dağa gitmişti, çok geç kaldı, iki üç saat evtüklendim.* (*Eğridir ve köyleri –Isp.)

evurtlemek Bir şeyin iyilerini seçmek. (*Koyulhisar –Sv.)

ev uşağı [**ev sahavı**] Evin hanımı. (–Isp.; *Mecitözü –Çr.; *Turhal –To.; –Nş.; *Bor –Nğ.; –Kn.) [**ev sahavı**]: (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)

evücük Çocukların oynadığı bir çeşit oyun. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

evükle Acele. (*Ezine –Çkl.)

evüldemek Heyecanlanmak. (Divanlı –Yz.)

evün (I) Ahır ve avlu damı. (Tepelice –Kn.)

evün (II) Taneleri olgunlaşmış tahıl. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Sarayreis –Kn.; Çimi *Akseki –Ant.)

evür Buğday ve kendir destelerinin çadır gibi tarlaya dizilmiş şekli. (*Taşköprü –Ks.)

evürtlemek Bir şeyin iyilerini ve ele gelenlerini seçmek. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

evüs Çift sürülürken sabanın açtığı yol, iz. (*Merzifon ve köyleri –Ama.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

évüstü Dam. (*Safranbolu –Zn.)

evütlemek Toplamak: *Yere dökülen mısırı evütledi.* (Peşman *Daday, *İnebolu –Ks.)

evza [→ **eza** (I)]

evzalı Saçma ya da barut ile patlayan tüfek. (*Gölcük, *İzmit –Kc.)

evzan Kapı girişi, antre. (–Ist.)

evze (I) [→ **eza** (I)]

evze (II) Naz, mızmızlık: *Bu çocuk hasta olalı evzeli bir şey oldu.* (İğneciler *Mudurnu –Bo.)

evzelemek [**evzilemek**] **1.** El ile araştırmak. (Salar –Af.) [**evzilemek**]: (Uluğbey *Senirkent –Isp.) **2.** Buğday ya da arpa başaklarını el ile ufalayarak tanelerine bakmak. (*Uluborlu –Isp.)

evzik Çaydanlık. (Bahçeli *Bor, Kandilli –Nğ.)

evzilemek [→ **evzelemek -1**]

evzilenmek Üzülmek. (Ahiköy –Mğ.)

evzilmek [→ **evzinmek -3**]

evzinmek (I) [**evzilmek**] **1.** Yattığı ya da oturduğu yerde sağa sola dönmek. (Bulkaz *Çivril –Dz.; Tepecik –Ay.; Şehitlioğlu *Kula –Mn.) **2.** Kabına sığamamak, rahat duramamak, gereksiz yere her tarafı karıştırmak. (Çığrı *Dinar –Af.; *Uluborlu –Isp.) **3.** Telaş etmek. (Sürez, *Bozdoğan –Ay.; *Alaşehir –Mn.) [**evzilmek**]: (*İzmit –Kc.) **4.** İçten içe kıvranmak, üzülmek. (Bayat *Emirdağ –Af.; –Ay.) **5.** Çocuk bir yerde duramamak, yaramazlık etmek. (*Senirkent, *Uluborlu –Isp.) **6.** Eziyet etmek. (–Uş.) **7.** Eğlenmek, uğraşmak. (Narlıdere –İz.)

evzinmek (II) Saçma sapan konuşmak. (Yukarı Söğüt *Çal –Dz.)

evzinmek (III) Ellerini yere sürüştürerek aramak. (–Af.)

eya (I) [**eyde**] **1.** Bana bak, beni dinle anlamında. (Ayvalı *Taşköprü –Ks.) [**eyde**]: (Danaveli *Susurluk –Ba.)

2. Öyle ise, madem ki anlamında. (–Tr.)

eya (II) [→ **eye** (III)]

eya (III) Yapma gübre. (Salarha köyleri –Rz.)

eyakcak İki üç basamaklı küçük merdiven. (Karkıncık *Artova –To.; Harput –El.)

eyaklı [**eyatlak, eyatlı**] Üstünkörü, baştan savma yapılan iş. (–Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.)
[**eyatlak**] : (Navlu *Yeşilova, –Brd.)
[**eyatlı**] : (*Dinar –Af.; Körküler *Yalvaç, *Gelendost –Isp.; *Senirkent, İğdecik –Isp.; Başpınar *Tefenni, Kozağaç *Gölhisar –Brd.)

eyaktaş Yol arkadaşı. (Dülgerli *Karadere –Rz.)

eyatlak [→ **eyaklı**]

eyatlı [→ **eyaklı**]

eycana [→ **eci -2**]

eyce [→ **eci -2**]

eycebaba Büyük baba. (–Sk.)

éycene İyice, adamakıllı. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

eyde [→ **eya** (I) **-1**]

eydemir [→ **eğidemir**]

eydemiri [→ **eğidemir**]

eydi 1. [→ **eğdi** (II) **-1**] **2.** [→ **eğdi** (II) **-2**]

eydin Giyilen çamaşır. (*Marmaris –Mğ.)

éydirme Koyun ve inekler 15-20 dakika ara ile ikinci kez sağılırsa buna éydirme, bu süte de éydirme süt denir. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)

eydişmek Ağız kavgası yapmak, tartışmak. (Karabüzey *Araç –Ks.; *Merzifon ve köyleri –Ama.)

eydük Örs. (*Düzce –Bo.)

eye (I) [**eğe** (I) **-1, eyye**] Sahip, koruyucu. (*Niksar –To.; –Ml.; Uluşiran *Şiran –Gm.; *Divriği –Sv.)
[**eğe** (I) **-1**] : (–Ist.; –Tr.; –Bt.; –Ml.; –Gaz.; *Cihanbeyli –Kn.)
[**eyye**] : (Palo –El.)

eye (II) **1.** Evin, ailenin en sayılan kadını. (*Ahlat –Bt.) **2.** Baba. (Badula *Kelkit –Gm.)

eye (III) [**eğa, eğe kemiği -2, eğeyi, eya** (II), **eyeği, eye kemiği, eyey, éyéy kemiği**] Kaburga kemiği. (Bağıllı *Şarkîkaraağaç –Isp.; Tokat –Es.; Sobran *Nallıhan –Ank.; –Ng.; Çomaklıdede *Korkuteli, Akçaeniş *Elmalı –Ant.; *Fethiye ve köyleri, Yerkesik –Mğ.)
[**eğa**] : (*Dörtyol –Hat.; Genezin *Mucur –Krş.; Avşar, Solaklar *Pınarbaşı –Ky.; *Avanos –Nş.; Dont *Fethiye –Mğ.)
[**eğe kemiği -2**] : (*Çarşamba –Sm.; *Merzifon –Ama.)
[**eğeyi**] : (Tahtacı –Isp.)
[**eya** (II)] : (–Çr.)
[**eyeği**] : (–İz.; –Kü.; Kayı *Tosya –Ks.; Mahmutbeyli *Kavak –Sm.; Aşudu *Darende –Ml.; *Kilis –Gaz.; –Mr.; *Antakya ve köyleri –Hat.; –Sv.; –Ada.)
[**eye kemiği**] : (Sürez *Bozdoğan –Ay.)
[**eyey**] : (Akuluk *Çal –Dz.)
[**éyéy kemiği**] : (Darıveren *Acıpayam –Dz.)

eye (IV) Erkeğin karısına sesleniş ya da hitap şekli: *Eye, bir çay goy içeyh.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)

eyecen Kırlarda yetişen, yabanî bir çeşit kılçıklı ot. (Çığrı *Dinar –Af.; Kösten, Honaz –Dz.)

eyeç Su birikintisi, gölcük. (*Biga –Çkl.)

eyef [**egef, eğef** (I) **-1**] Kağnı ya da saban oklarını boyunduruğa bağlayan halka biçiminde bükülmüş ince ağaç. (Yakasinek *Bolvadin, Bayat *Emirdağ, Dikici, Kızılköy *Dinar –Af.; *Eşme ve çevresi,*Ulubey –Uş.; *Keçiborlu, Uluğbey *Senirkent, Örkenez, Kumdanlı *Yalvaç –Isp.; Dengere *Tefenni, Kavak, Navlu *Yeşilova, Kuşbaba *Bucak, Yusufça *Gölhisar –Brd.; –Dz. ilçe ve köyleri; Toygar, Kırcaklı *Nazilli, Eymir, Sürez, *Bozdoğan, Alanlı –Ay.; *Bayındır, *Menemen, *Tire, Görece –İz.; Selimşahlar –Mn.; Mahmudiye –Gr.; *Hekimhan –Ml.; –Sv.; *Kadınhanı, *Ermenek –Kn.; *Anamur –İç.; *Serik, *Akseki, –Ant.; *Datça, *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

[**egef**] **:** (Bayındır *Tire –İz.; Bozkır, Tepelice –Kn.; Güvere *Silifke –İç.)

[**eğef** (I) **-1**] **:** (Çığrı *Dinar –Af.; Barla *Eğridir ve köyleri, *Sütçüler ve köyleri, Yassıören *Senirkent –Isp.; Başpınar, Yayla *Tefenni, Güney, Kayadibi *Yeşilova –Brd.; *Çivril, Yukarı Seyit, İsabey, Bekilli, *Çal –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; Ulucak *Kemalpaşa, Bayındır, *Bornova, *Ödemiş ve çevresi, Tepeköy *Torbalı –İz.; Durasıllı *Salihli –Mn.; Saraycık –Kü.; *Balâ, Solakuşağı, Kürtü, Yusufuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; Karaman ve köyleri, Uğurlu *Ermenek, Karkın *Çumra, Keras *Ereğli, Boyalı Kirligiret, Şabanlı, Hotamış, Sille, Akçaşehir –Kn.; *Mut ve köyleri, *Anamur –İç.; Güzelsu *Akseki –Ank.; Yerkesik, Düğrek *Milas –Mğ.)

eyeği [→ **eye** (III)]

eyeği sayması Pastırmacılıkta kaburga kemiklerinin üstündeki etler. (–Ky.)

eyek Alt çene. (Kerkük)

eyek çalmak Hasta en son dakikalarını yaşamak. (Kerkük)

eye kemiği [→ **eye** (III)]

eyelce [→ **eğrilce** (I) **-1**]

eyele Kağnı okuna geçirilen bir çeşit çivi. (Dumanlı –Çkr.)

eyelmiş Ağır başlı, olgun. (*Bor –Ng.)

eyem İyi. (*Gerze –Sn.)

eyengi [→ **eğek** (I) **-2**]

eyenk 1. [→ **eğek** (I) **-1**] **2.** [→ **eğek -2**] **3.** Sabanın demirsiz ve oksuz hali. (*Ağın, *Keban –El.)

eyenmek Ayak diremek, bekinmek, ısrar etmek. (–Ar.)

eyeralmaz Kuzeybatıdan gelen yağmur. (Kemaliye *Alaşehir –Mn.)

eyerleyip beyerlemek Herhangi bir konuğu en iyi şekilde ağırlamak, her çeşit gerekseme ve rahatını sağlamak. (*Bor –Ng.)

eyertmek Toprağı derince işlemek. (Dastarlı, Çanıllı, *Ayaş, *Güdül –Ank.)

eyes [→ **eğens**]

eyeş [→ **eğiş** (I) **-2**]

eyeşlenme Bir işin başında uzun zaman oyalanma. (Çeltek *Yeşilova –Brd.)

eyeşmek 1. Bir işin yapılmasını başka birine bırakmak, havale etmek. (Sobran *Nallıhan –Ank.; Büyükelvat, *Akseki –Ant.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.) **2.** Bir iş üzerinde

tartışmak. (Çerçin –Brd.; Dadıç –Bo.; –Sv.) **3.** Birbirine engel olmak: *Bir kütük büeşir, iki kütük eyeşir, üç kütük tutuşur.* (Karaca *Marmaris –Mğ.)

eyey [→ **eye** (III)]

éyéy kemiği [→ **eye** (III)]

eyfel Kolaylık: *Ali bu işin eyfelini bilir.* (Çiğil –Kn.)

eyfen Daha ucuz, daha iyi anlamlarında kullanılır. (*Çal ve çevresi –Dz.; –Nğ. ve köyleri)

eygef Saban kayışı yerine kullanılan eğri ağaç. (–Kü.)

eygin Herhangi bir kimseye karşı maddî ve manevî borçlu olma: *Sana karşı çok eyginim.* (Ovacık *Tavas –Dz.)

eyha Sürü hayvanlarına seslenme ünlemi. (*Maçka –Tr.; Uluşiran *Şiran –Gm.; *Yusufeli –Ar.; *Refahiye ve çevresi –Ezc.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

eyha etmek Çok iyi bir duruma getirmek, mutluluğa kavuşturmak. (–Nğ.)

eyhatta bir Arasıra. (*Bor –Nğ.)

eyha yapmak Tarlayı gübrelemek, verimli hale getirmek. (Bayadı –Or.)

eyhleşmek Herhangi bir işi ortaklaşa yapmak. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

eyhti Bencil, görgüsüz, kimseye iyiliği dokunmayan adam. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

eyi İyi, peki. (Telin *Gürün –Sv.)

eyiceme [**eyicemen**] İyice, adamakıllı. (*Afşin –Mr.)

[**eyicemen**] : (*Afşin –Mr.)

eyicemen [→ **eyiceme**]

eyidemir [→ **eğidemir**]

eyidemür [→ **eğidemir**]

eyiden Çok iyi, güzel. (Hacıhamzalı, Gülek *Tarsus –İç.)

eyilcan otu Sulak yerlerde yetişen bir çeşit ot. (Darıveren *Acıpayam –Dz.)

eyilce [→ **eğrilce** (I) **-1**]

eyilcen Çayır dikeni. (İlâma *Eğridir –Isp.; Kayak *Yeşilova, Başpınar *Tefenni, Çerçin –Brd.; Oğuz *Acıpayam –Dz.; Tokat –Es.)

eyilecen [→ **eğrilce** (I) **-1**]

eyilemek (I) Temizlemek. (Hisarcık *Yayladağı –Hat.; Koraş *Ereğli –Kn.)

eyilemek (II) **1.** Ağaçlar hastalık sonucu meyvelerini dökmek. (Tavaklı *Ezine –Çkl.) **2.** Sebze ya da meyveler kurumak : *Kabakların hepsi eyilemişler.* (Navlu *Yeşilova –Brd.)

eyiletmek Deri, kürk ve postu kullanabilecek hale getirmek, tabaklamak, sepilemek. (–Çr.)

eyilik Gelinin çeyizi arasına konulan çıklava torbası. (–Ada.)

eyim Şey anlamında. (*Afşin –Mr.)

éyin (I) [**egni -1, eğil** (I) **-2, eğen** (I) **-1, eğin** (I) **-1**] **1.** Vücut, beden. (–Dz.; Peşman *Daday –Ks.; –Sn.; –To.; *Ünye –Or.; *Iğdır ve köyleri –Kr.; Şabanözü *Polatlı –Ank.)

[**egni -1**] : (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

[**eğen** (I) **-1**] : (Tepeköy *Torbalı –İz.)

2. Sırt, arka. (–Dz.; Peşman *Daday –Ks.; –Sn.; –To.; *Ünye –Or.; *Iğdır ve köyleri –Kr.; Şabanözü *Polatlı –Ank.)

[**eğil** (I) **-2**] : (Aşağıkayı *Tosya –Ks.)

[**eğin** (I) **-1**] : (*Bergama –İz.)

3. Göğüs kemiği. (–Ist.)

eyin (II) [**egil, eğen** (II) **-1 eğil** (II), **eğin** (II), **eğinbaş, eğni** (I), **eyinbaş**] **1.** Üst baş, giyecek, elbise. (Karabüzey *Araç –Ks.; –Çkr.; Danışman *Fatsa, *Ünye ve köyleri –Or.; *Kelkit, Uluşiran *Şiran –Gm.)

[**egil**] : (*Kargı –Çr.)

[**eğen** (II) **-1**] : (Salman *Akkuş –Or.; Kayadibi –Gr.)

[**eğil** (II)] : (Saray –Çkr.; *Merzifon –Ama.)

[**eğin** (II)] : (–Isp.; Kirpe *Safranbolu –Zn.; Muşçalı *Çarşamba, Kavak, –Sm.; Bayadı, –Or. ve köyleri.)

[**eğinbaş**] : (Kozağaç *Gölhisar –Brd.; Sandallar *Devrek, Aliköy *Çaycuma –Zn.; *Merzifon –Ama.; Bayadı –Or.)

[**eğni** (I)]: (–Ist.; –Ks.; –Sm.; *Reşadiye –To.; –Or.; Tutmaç –Sv.)

[**eyinbaş**] : (Eymir *Bozdoğan –Ay.; –Zn.; Bayadı –Or.; Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

2. İç çamaşırı. (*Ünye –Or.; Karaburun *Görele, Piraziz –Gr.)

eyinbaş [→ **eyin** (II) **-1**]

eyin beyin olmak [**eyit beyil olmak**] Şaşırmak. (Oğuz *Acıpayam –Dz.; *Refahiye –Ezc.; –Ml.; *Bor –Ng.)

[**eyit beyil olmak**] : (Çerçin –Brd.)

eyink [→ **eğek** (I) **-2**]

eyinlikli durmak Rahat durmak, yaramazlık yapmamak. (–Çr.)

éyinnik İyilik. (Çayağzı *Silifke –İç.)

eyir (I) [**eğir** (I)] Kızılcık. (–Kn.)

[**eğir** (I)] : (–Kn.)

eyir (II) Akarsu kıyısında bulunan ağaçlık yer. (Çerçin –Brd.)

eyirdeyh [**eyirdek**] Hamuru yumurta büyüklüğünde kesip, yağda kızartarak yapılan bir çeşit börek. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)

[**eyirdek**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)

eyirmek [→ **egirmek**]

eyirtmeç [→ **eğircek**]

eyis (I) Alay, eğlenme: *Benimle eyis mi ediyorsun?* (*Datça –Mğ.)

eyis (II) [→ **eğsi** (I) **-1**]

eyisi [→ **eğsi** (I) **-1**]

eyisran [→ **eğsiran**]

eyiş (I) [**egeş, egiş** (I) **-3, egüç, eğiş** (I) **-3, ekiş, eksiran -2, eseren, eşiran, evşin -1**] **1.** Ateş küreği. (–To.; Danışman *Fatsa, –Or. ve köyleri; İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.; –Ml.; –Sv.; Kürkçüler –Ada.)

[**egeş**] : (Hayati *Erbaa –To.)

[**egiş** (I) **-3**] : (*Bozdoğan –Ay.; –Ist.; Kaptanpaşa köyleri *Çayeli –Rz. –Ar.; –Ezm.; –Dy.; –Ml.; –Sv.; –Kn.)

[**egüç**] : (Bifera *Araklı –Tr.)

[**eğiş** (I) **-3**] : (–Çkr.; –To.; *Ünye, Sarıca *Gölköy, –Or.; –El.; *Arapkir, Ağın –Ml.; –Ur.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

[**ekiş**] : (Harput –El.; *Arapkir –Ml.; –Ky.)

[**eksiran -2**] : (*Beyşehir –Kn.)

[**eseren**] : (Harput –El.)

[**eşiran**] : (–Isp.)

[**evşin -1**] : (*Çarşamba –Sm.; Dereli *Erbaa –To.; *Ünye –Or.) **2.** Hamur teknesini kazımaya yarayan demir araç. (*Zara –Sv.) **3.** Pekmez pişirilirken karıştırmakta kullanılan uzun saplı kürek. (–Nş.) **4.** Övendirenin ucuna takılan, ça-

murları silmeye yarayan yassı demir. (Ergan –Ezc.)

eyiş (II) Bıçkı, hızar talaşı. (İvriz, Zanapa, *Ereğli –Zn.)

eyişmek Eğilmek. (*Sivrihisar –Es.)

eyit beyil olmak [→ **eyin beyin olmak**]

eyitlemek Şarkı söylemek. (Dere *Gerede –Bo.)

eyitmek (I) Cevap vermek. (–Ba.; Şabanözü *Polatlı –Ank.)

eyitmek (II) İşittirmek, duyurmak. (*Mustafa Kemal Paşa –Brs.)

eyitten İyiden iyiye, adamakıllı, bayağı. (İncekum *Silifke –İç.)

eyiyatlı Üstünkörü. (İlyas *Keçiborlu –Isp.)

éylam Zaman, müddet: *Bir éylamdır haber alamadım.* (Genezin *Avanos –Krş.)

éyle Öyle. (–Gaz.)

eylece [**eylecene**] Öylece, olduğu gibi. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[**eylecene**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)

eylecene [→ **eylece**]

eylek (I) **1.** Hayvanların yazın öğle zamanı dinlenmek üzere oturdukları gölgelik ve sulak yer. (–İz.; Süzey *Araç –Ks.; Pazar *Kızılcahamam –Ank.) **2.** Yolcuların geceyi geçirdikleri yer, han, konak. (*Senirkent, *Uluborlu –Isp.; Çerçin –Brd.; –Ank.) **3.** Sabahleyin sığırların toplandığı yer. (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

eylek (II) Su birikintisi. (Başköy –Ank.)

eyleme Bir çeşit saçkıran hastalığı. (–Nğ.)

eylemek (I) Un yapılan buğday ve diğer tahılları kalburlayıp kesmüğünü ayırmak. (*Ermenek –Kn.)

eylemek (II) **1.** Yufka açmak. (*Ermenek ve köyleri, Çavuşçu *Ilgın –Kn.) **2.** Ekmek yapmak. (*Ermenek ve köyleri, Çavuşçu *Ilgın –Kn.) **3.** Karıştırmak, yoğurmak. (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

eylemek (III) Ham deriyi işlemek, deriyi sumaklamak. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; –Ama.; –Nğ.; *Ermenek –Kn.; Civanyaylağı, Çiftepınar *Mersin, *Mut ve köyleri –İç.; Güzelsu *Akseki –Ant.)

eylemeseydine Yapmasaydın, olmasaydı anlamına. (*Fethiye ve köyleri –Mğ.)

eylem seylem Eğlene eğlene, ağır ağır. (–Ba.)

eylen Tarlayı işlerken ayrılan belirli bir kısım. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

eylentü Eğrelti otu. (Salman *Akkuş –Or.)

eyler çalmak Ninni söylemek. (*Kemaliye –Ezc.)

eyleşük Hastalıktan kalkmış, yeni yeni iyileşmeye başlayan (kimse). (Uluşiran *Şiran –Gm.)

eyletmek Getirmek. (–Ur.)

eyleyici (I) Buğdayı temizleyip kesmiğinden ayıran (kimse). (–Kn.)

eyleyici (II) İşi olmayıp, başkalarını da işinden alıkoyan (kimse). (Yerkesik –Mğ.)

eyleyin Öğleyin, öğle zamanı. (*Maçka –Tr.)

eylim Semer: *Eylimin keçesi yırtılmış.* (Dağhalilköyü –Ank.)

eylim eylim [**eğlim eğlim**] Salkım salkım. (*Kargı –Çr.; *Antakya –Hat.)

[**eğlim eğlim**] : (*Bor –Nğ.)

eyliyh [→ **eylük**]

eylük [**eyliyh**] İyilik, yardım. (Yavuz *Şavşat –Ar.)
[**eyliyh**] : (*Iğdır –Kr.)

eyme (I) Kapı sürgülerinin geçtiği ve iki ucu söveye çakılı eğri demir. (*Tire –İz.)

eyme (II) Toprak damlı evlerin üzerinde kullanılan yuvarlak taş, loğ taşı. (*Tire –İz.)

eyme (III) İki dağ arasındaki alçak yer. (Arpaköy –Or.)

eyme (IV) Eğilip duvara yaslanan çalı. (*Bor –Nğ.)

eymece (I) Ucuna hamur ya da et takılıp balık avlamak için kullanılan demirden yapılmış, yarım daire şeklinde bir çeşit olta. (Kızılin *Nizip –Gaz.)

eymece (II) [**eymeç** (I) **-2**] Yaş ağacı eğerek yapılan yay. (*Fethiye ve köyleri –Mğ.)
[**eymeç** (I) **-2**] : (Kavak *Yeşilova –Brd.)

eymeç (I) **1.** [→ **eğmeç** (I) **-4**] **2.** [→ **eymece** (II)] **3.** İki tekerlekli öküz arabalarında yüklerin düşmemesi için çakılan eğri ağaç. (Yamanköy *Mudanya –Brs.)

eymeç (II) [**egmaç, eğmeç** (II) **-1**] Kıvrıntı, viraj. (Yukarı Seyit *Çal –Dz.; Bozhane *Beykoz –Ist.)
[**egmaç**] : (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)
[**eğmeç** (II) **-1**] : (Yeniköy *Aşkale –Ezm.)

eymeç (III) Kesilmiş körpe ağaçların, üstündeki kabukları soyulduktan sonraki hali. (Peşman *Daday –Ks.)

eymeç (IV) Üç ya da dört kat olan yün. (Kızılköy *Dinar –Af.)

eymeç (V) Pantolonun önündeki düğmeli ya da fermuarlı kısım. (Uluköy *Dinar –Af.)

eymek Ekmek. (–Ezm.)

eymeli [**eymenç, eymenik**] Utangaç. (*Çerkeş –Çkr.)
[**eymenç**] : (–Ank.)
[**eymenik**] : (Çiğiller *Gördes –Mn.)

eymenç [→ **eymeli**]

eymenik [→ **eymeli**]

eymenmek [**eğmenmek**] **1.** Korkmak, korkuyla canı sıkılmak, ürkmek. (*Gelendost, *Şarkîkaraağaç –Isp.; Başköyü –Brd.; *Çal –Dz.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.) **2.** Utanmak, sıkılmak, çekinmek. (–Dz.; Narlıdere –İz.; Hırkalı *Demirci, Çiğiller *Gördes –Mn.; *Çerkeş –Çkr.; *Andırın –Mr.; *Gürün –Sv.; –Yz.; Keskin, –Ank.; Köşker –Krş.; –Kn. ve çevresi; Sülük *Osmaniye –Ada.; *Marmaris, Turgut –Mğ.)
[**eğmenmek**] : (Yeniköy –Ba.; *Gürün –Sv.; Karabekir, Yahşiyan –Ank.; *Bodrum, *Milas –Mğ.)

ey mi İyi mi, olur mu anlamında. (*Kargı –Çr.; –Kr. ve köyleri; Aşudu *Darende –Ml.)

eymir [→ **eğmir**]

eynahan [→ **eynehan**]

eynal Kaplıca. (*Simav –Kü.)

eynar **1.** Yarıcı, ortakçı, bölücü. (–Ba.) **2.** Tarlada kalabalık iş yaparken kenarda çalışan (kimse). (Yeniköy –Ba.)

eynat İnatçı. (*Antakya –Hat.)

eyne (I) Perşembe: *Bayram eyne günü başlıyor.* (Ortaköy, Bekilli *Çal –Dz.)

eyne (II) Ayna. (*Antakya –Hat.)

eynehan [**eğnehan, eğnihan, eğnihon, enihon, eynahan, eynehar, eynihal, eynihan, eynihon**] Obur, midesine düşkün. (*Dinar –Af.; *Ke-

çiborlu ve köyleri, Senir –Isp.; –Brd.; Hançalar *Çal –Dz.; Çaysimav –Kü.; –Ist.; –Gm.; –Kn.; Kuzgun –Ada.; Kınık *Fethiye –Mğ.)

[**eğnehan**] : (İshaklı *Çivril –Dz.; –Ba.)

[**eğnihan**] : (*Eğridir ve köyleri, Ulubey *Senirkent –Isp.; Darıveren *Acıpayam, Yukarı Seyit *Çal, –Dz.)

[**eğnihon**] : (–Dz.; Yazırlı *Nazilli –Ay.; *Bodrum –Mğ.)

[**enihon**] : (Eymir *Bozdoğan –Ay.; Şeref *Yatağan –Mğ.)

[**eynahan**] : (–Brd.; –Ba.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Çomaklıdede *Korkuteli –Ant.)

[**eynehar**] (–Kr.)

[**eynihal**] : (Oğuz *Acıpayam –Dz.)

[**eynihan**] : (Navlu *Yeşilova –Brd.; *Sarayköy ve köyleri –Dz.; *Bor –Nğ.)

[**eynihon**] : (Honaz –Dz.)

eynehar [→ **eynehan**]

eynel [**eğnel**] Sürülecek bir tarlanın belirli kimselere ayrılan, kısım ya da parçaları. (*Sandıklı, Çığrı *Dinar –Af.; *Gelendost, *Uluborlu, *Yalvaç ve köyleri, *Keçiborlu ve çevresi –Isp.; Kuşbaba *Bucak, Başpınar *Tefenni, Çerçin –Brd.; Kızılhisar *Acıpayam –Dz.; –Ay.; Tepeköy *Torbalı –İz.; Akait *Akşehir –Kn.; Dont *Fethiye –Mğ.)

[**eğnel**] : (Çiftlik *Dinar –Af.; Büyükkabaca *Senirkent –Isp.; Güney *Yeşilova –Brd.; Emircik, Haydar, Balçıkhisar *Çivril, Yukarı Seyit, *Çal, *Sarayköy ve köyleri, Beylerli –Dz.; –Ay.; Tepeköy *Torbalı –İz.; İnceburun *Silifke –İç.; *Serik –Ant.; *Fethiye, Kaya, Yerkesik –Mğ.)

eynelci [**eğnel başı, eyner** (II), **eynerci**] Ekin biçilen tarlada işçiyi idare eden (kimse). (Çığrı *Dinar –Af.; –Isp.; Oğuz *Acıpayam –Dz.)

[**eğnelbaşı**] : (*Serik –Ant.)

[**eyner** (II)] : (Dallıca *Nazilli, Eymir *Bozdoğan –Ay.; Çardı *Orhaneli, *Mustafa Kemal Paşa –Brs.)

[**eynerci**] : (Bağıllı *Şarkîkaraağaç –Isp.; –Dz.; Toygar *Nazilli –Ay.)

eyneline dönmek [→ **eğneline dönmek**]

eynenmek [→ **eğnenmek** (I)]

eyner (I) [**eğner**] Tarla çapalanır ya da ekin biçilirken tarlanın ilk önce işlenmeğe başlanan parçası. (Davas *Ermenek, Bayındır, *Beyşehir –Kn.; *Anamur –İç.)

[**eğner**] : (*Eğridir ve köyleri –Isp.; *Mut ve köyleri –İç.)

eyner (II) [→ **eğnelci**]

eynerci [→ **eynelci**]

éyñi Aynı. (–Gaz.)

eynihal [→ **eynehan**]

eynihan [→ **eynehan**]

eynihon [→ **eynehan**]

eynik durmak Rahat durmak. (Çıkrık *Mecitözü –Çr.)

eyo Aile reisi olan kadın. (–Bt.)

eyraltu Ormanlarda yetişen bir çeşit ot. (Peşman *Daday –Ks.)

eyran [→ **eğren** (II) **-1**]

eyrek (I) [**egrek, eğrek** (I) **-1, eğrik** (I)] **1.** Hayvanların yazın öğle sıcağında toplanıp dinlendikleri yer. (Çiftlik *Dinar –Af.; Gemen, Körküler *Yalvaç, Yassıviran *Senirkent –Isp.; Çuvallı, Salda *Yeşilova –Brd.; Yukarı Seyit *Çal,

Oğuz, Alaeddin *Acıpayam, Bulkaz, Çıtak *Çivril –Dz.; Kırcaklı *Nazilli, *Karacasu –Ay.; *Akhisar –Mn.; Ergine *Bakacak Demirkapı *Susurluk –Ba.; Kemalli *Ezine, Fili *Biga –Çkl.; Nilüfer –Brs.; Çöğürler, Pazar –Kü.; İlyasbey –Bil.; Yusuflar –Es.; *Mudurnu, –Bo.; *İskilip –Çr.; *Merzifon ve çevresi –Ama.; *Mesudiye –Or.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Hisarcık *Yayladağı, Kuzuculu *Dörtyol –Hat.; Ağrakos *Suşehri, Ortaköy *Şarkışla, Hacılyas *Koyulhisar, Tutmaç –Sv.; *Marmaris, *Fethiye ve köyleri, Ahiköy –Mğ.)

[egrek]: (Dont *Fethiye –Mğ.)

[eğrek (I) -1]: (Bayat *Emirdağ –Af.; *Eşme ve çevresi –Uş.; Yayla *Tefenni, Kozağaç *Gölhisar, Güney *Yeşilova –Brd.; Beylerli, Kösten, Honaz, Bulkaz *Çivril, Oğuz *Acıpayam –Dz.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; Yeniköy –Ba.; *Gelibolu –Çkl.; *Alayunt –Kü.; Bozan, Karatepe, Tokat –Es.; *Kandıra –Kc.; –Ks.; *İskilip –Çr.; *Boyabat –Sn.; –Sm.; *Merzifon ve köyleri, *Taşova, –Ama.; Salman *Akkuş –Or.; Havsu *Kelkit –Gm.; Girveli –Kr.; *Göksun –Mr.; Hisarcık *Yayladağı, *Antakya ve köyleri –Hat.; Yukarıkale, Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; Avşar köyleri *Pınarbaşı –Ky.; Höketçe –Ada.; *Mut –İç. ve köyleri; Beyobası *Köyceğiz, Eldirek *Fethiye –Mğ.; *Finike –Ant.; *Lüleburgaz, Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

[eğrik (I)]: (Yılanlı *Eğridir –Isp.; Başpınar *Tefenni –Brd.; *Seydişehir, Karaviran *Bozkır, Avdan *Ilgın, Uğurlu *Ermenek –Kn.; Civanyaylağı *Silifke, Ferhenk, Orhana, Kızılaliler *Anamur –İç.)

2. Üstü kapalı ağıl. (*Malkara –Tk.)

eyrek (II) Göğüs kemiğine birleşmeyen en alttaki üç kaburga kemiği. (–Ks.; *Kargı –Çr.)

eyrelce [→ **eğrilce** (I) **-1**]

eyremek Hayvan dinlenmek. (Kırcaklı *Nazilli –Ay.)

eyren [→ **ergen** (I)]

eyres Genellikle Eğridir gölünde bulunan bir çeşit tatlı su balığı. (*Eğridir –Isp.; –Ist.)

eyreti Sapa, kuytu (yer): *Hasan'ın evi yoldan eyreti kalır.* (Kemer –Mğ.)

eyreti almak Emanet almak. (*Merzifon –Ama.)

eyreyn Çay ya da dere yataklarının kenarlarında biriken su: *Söğüt ağacının yanındaki eyreynde çok balık vardır.* (*Demirci –Mn.)

eyri Boru dirseği. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)

eyrice (I) **1.** [→ **eğrilce** (I) **-1**] **2.** Keçi ve koyunlarda olan bir hastalık. (Adatepe –Dz.)

eyrice (II) Hayvanın but tarafından yapılan pastırma. (–Çkr.)

eyricek Ot ve tahıl demetlerini bağlamaya yarayan ot bağını yapmakta kullanılan araç. (Havsu *Kelkit –Gm.)

eyridemir Çalı kesmeğe yarayan bir çeşit araç. (Güzelsu *Akseki –Ant.)

eyrikepçe Kurbağa yavrusu. (–Kr.)

eyrim (I) At eyerinin altına konulan keçe. (–Kn.)
eyrim (II) [→ **eğrim** (I)]
eyrim (III) [→ **eğren** (II) **-1**]
eyrim (IV) [**eyrimli** (II)] İpliğin bükümlülük hali. (Ersis *Yusufeli –Ar.)
[**eyrimli** (II)] : (Ersis *Yusufeli –Ar.)
eyrim büyrüm [→ **eğrim büğrüm**]
eyrimli (I) Sırma işlemeli gelin elbisesi. (*Gediz –Kü.)
eyrimli (II) [→ **eyrim** (IV)]
eyrisek Yay, eğmeç. (Peşman *Daday –Ks.)
eyri söbü Eğri büğrü. (Karaköy *Düzce –Bo.)
eyruk Artık: *Böyle oldu eyruk nideyim.* (*Yenişehir –Brs.)
eysan [→ **eğsen**]
eyse [→ **eğsi** (I) **-1**]
eysebak İri taneli bir çeşit üzüm. (*Ermenek –Kn.)
eysen [→ **eğsen**]
eyser [→ **enser -1**]
eyseran [→ **eğsiran**]
eysere [→ **eğsiran**]
eyseren [→ **eğsiran**]
eyseri (I) [→ **enser -1**]
eyseri (II) [→ **eğsiran**]
eyseri (III) [→ **eğsi** (I) **-1**]
eyser mıhı [→ **enser -1**]
eysıran [→ **eğsiran**]
eysi [→ **eğsi** (I) **-1**]
eysikale Tabaklıkta derilerin et taraflarına kireç vurmak için sönmemiş kirecin ısıtıldığı küp. (–Isp.)
eysikli [→ **eksiketek**]
eysilesi Geberesi anlamında ilenç. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
eysilmek Eksilmek. (İğneciler *Mudurnu –Bo.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)
eysinti Küçük hamur teknesi. (Eğret –Af.; Mahmudiye –Gr.)
eysiran [→ **eğsiran**]
eysiren [→ **eğsiran**]
eysisiran [→ **eğsiran**]
eysiyh [**eēsük, eğsik** (II), **eğsük, esik** (II) **-1, esük** (III), **evsük -1**] Eksik, noksan. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)
[**eēsük**] : (*Perşembe –Or. ve köyleri)
[**eğsik** (II)] : (–Çr.)
[**eğsük**] : (Ayvagediği *Mersin –İç.)
[**esik** (II) **-1**] : (Darıveren *Acıpayam –Dz.; *Ağın, *Keban –El.; –Gaz.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)
[**esük** (III)] : (*Gölköy –Or.)
[**evsük -1**] : (*Ünye –Or.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)
eysüiketek [→ **eksiketek**]
eyşam Açık, belli: *Şu hal ne kadar eyşam.* (Çay *Eğridir –Isp.)
eyşi [→ **eğşi -2**]
eyşi gece Bir çeşit ekşi ot. (Çanıllı *Ayaş –Ank.)
eyşin [**eyşün**] Pişirilen ekmeği saç üzerinde çevirmeye yarayan araç, evirgeç. (–Bo.)
[**eyşün**] : (Seyit –Gr.)
eyşün [→ **eyşin**]
eyti Acı, sert, keskin. (*Bornova –İz.)
eytilemek Keskinleşmek, sertleşmek. (*Bornova –İz.)
eytiş Hatır sorma. (–Ank.)
eyva Evet. (*Alanya –Ant.)
eyvaz (I) Beceriksiz (kimse). (Aziziye –Brd.; –Nğ.)
eyvaz (II) **1.** Üvez. (–Çr.) **2.** Muşmula. (–Yz.)
eyveten [**eyveti**] Çok aceleci adam. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[**eyveti**] **:** (Uluşiran *Şiran –Gm).

eyveti [→ **eyveten**]

eyyaf Saban kayışı ucuna yaş emeşe ağacından örülerek yapılan eğri halka. (Ayvalı *Tavşanlı –Kü.)

eyyahlı İğreti, geçici bir zaman için yapılan. (–Brd.)

eyyaklı [**eyyatlı**] Baştan savma, üstünkörü. (Karamanlı *Tefenni –Brd.; Oğuz *Acıpayam, –Dz.)

[**eyyatlı**] **:** (–Isp. ilçe ve köyleri, *Sarayköy ve köyleri –Dz.)

eyyam Yumuşak, iyi: *Bugün hava eyyam.* (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

eyyatlı [→ **eyyaklı**]

eyye [→ **eye** (I)]

eyyi İyi, güzel. (–Gaz.; *Antakya –Hat.)

eyyi etmek İyi etmek. (*Antakya –Hat.)

eyzi Sıkıntı, üzgü. (*Çal –Dz.)

ez Sahip. (*Tosya –Ks.)

ezā (I) [**ecza, edize, eğza, evza, evze** (I), **ezva -2, eze** (III) **-2**] Kibrit. (Eğret –Af.; Karaoğlan *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; –Kü.; Dadıç –Bo.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; *Maçka ve köyleri, *Vakfıkebir ve köyleri –Tr.)

[**ecza**] **:** (Demirci –Mn.; *Bayramiç, Keper, –Çkl.; Gare *Ardeşen –Rz.)

[**edize**] **:** (Dedesil *Acıpayam –Dz.; Üzümlü –Ay.)

[**eğza**] **:** (–Bo.)

[**evza**] **:** (–Or. ve köyleri; Nefsiköseli *Görele –Gr.; Uluşiran *Şiran –Gm.; *Iğdır –Kr.; –Ezm.)

[**evze**] **:** (*Sarıkamış –Kr.)

[**ezva -2**] **:** (–Gr.; –Kr.; –Vn.)

[**eze** (III) **-2**] **:** (Çüngüş *Çermik –Dy.)

ezā (II) [**eze** (V)] Başsağlığı dileme. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; –Brd.; –Kü.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Bor –Nğ.)

[**eze** (V)] **:** (*Bolvadin –Af.)

ezalamak Doğum sancısı ya da bunun gibi şiddetli bir sancı çekmek. (*Maçka ve köyleri –Tr.)

ezbet Hısım, akraba. (Harput –El.)

eze (I) [**ebe** (I) **-3**] **1.** Teyze. (*Emirdağ –Af.; *Kuşadası –Ay.; *Urla –İz.; *İzmit –Kc.; –Tr.; *Bayburt –Gm.; Ersis, Öğdem *Yusufeli –Ar.; Keçek *Oltu, –Ezm.; –Ezc.; –Vn.; *Sason –Sr.; Harput, –El.; Keskin –Ank.; *Çumra –Kn.)

[**ebe** (I) **-3**] **:** (*Uzunköprü –Ed.) **2.** Hala. (*Zile –To.; –Ezm.)

eze (II) Zayıf. (–Ba.)

eze (III) **1.** Kapsülün patlayıcı kısmı. (Sofular *Eğridir –Isp.; *Çivril –Dz.; –Ant.) **2.** [→ **ezā** (I)]

eze (IV) Tırnakların dibindeki deri. (–Çkr.; *Zile –To.)

eze (V) [→ **ezā** (II)]

eze (VI) **1.** Avuç ortası, aya. (Yukarı Seyit *Çal –Dz.) **2.** Vücut. (Sarı *Merzifon –Ama.)

eze (VII) Çok pişmiş. (–Sv.)

ezelemek Ezmek. (*Silifke –İç.)

ezelğit Saban okunu eyefe tutturan çivi. (Kasımlar *Eğridir, Cebel –Isp.)

ezeltere [**ezentere, ezertene, ezertere**] Anason. (*Gürün –Sv.; –Nğ.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)

[**ezentere**] **:** (Kesme *Eğridir –Isp.; Çerçin –Brd.; –Çr.)

[**ezertene**] **:** (*Pınarbaşı ve köyleri –Ky.)

[**ezertere**] **:** (Karayakup *Suşehri –Sv.)

ezenmek Durmak: *Satılmış beni görünce hemen ezendi.* (Tahtayazı –Ank.)
ezentere [→ **ezeltere**]
ezertene [→ **ezeltere**]
ezertere [→ **ezeltere**]
ezeyer Sazlık yer. (*Bandırma –Ba.)
ezgāne Keçi kıllarını kabartmak için dört urgandan yapılmış ve ucunda deynek bulunan bir çeşit mutaf aygıtı. (*Ezine –Çkl.)
ezgelemek Karşısındakini kızdırmak ve onunla alay etmek için onun dediklerini aynen tekrarlamak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
ezgen Her zaman nemli olan, nemli kalabilen toprak. (Yukarısöğütönü –Es.)
ezgertmek **1.** Bir işi fazla dikkat ve özenle yapmak. (*Bayburt –Gm.; –Ezc.) **2.** Sevgi ile anmak. (*Bayburt –Gm.)
ezgi (I) [**ezginnik, ezği, ezğü**] Eziyet, sıkıntı. (*Milas –Mğ.)
[**ezginnik**] **:** (İskele *Anamur –İç.)
[**ezği**] **:** (–Çr.)
[**ezğü**] **:** (*Gürün –Sv.)
ezgi (II) Erzak. (Aşudu *Darende –Ml.)
ezgi (III) Cilve, işve. (–Ba.)
ezgi (IV) İnceleyerek araştırma. (–Nğ. ve çevresi)
ezgil Muşmula. (–Bil.; *Iğdır –Kr.; Azerbeycan)
ezgilemek (I) Geciktirmek. (Yavuz *Şavşat –Ar.)
ezgilemek (II) [**ezğilemek**] Bir işi inceden inceye düşünerek yapmak. (–İz.)
[**ezğilemek**] **:** (–Çr.)
ezgilenmek Kendi kendine türkü söyleyerek eğlenmek. (Sarıkavak –Es.)
ezgili Halinden herzaman yakınan (kimse). (*Düzce –Bo.)
ezgin (I) [**ezik** (I)] **1.** Paraca durumu bozuk olan (kimse). (Karatlı *Yeşilova, Yayla *Tefenni, Kozağaç *Gölhisar, Çerçin –Brd.; *Sarayköy ve köyleri, Bereketli *Tavas, Yukarı Seyit *Çal –Dz.; *Savaştepe –Ba.; *Altıntaş, Kürt –Kü.; *Sivrihisar –Es.; Uzunmusa –Or.; Akarsu *Ardanuç –Ar.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.)
[**ezik** (I)] **:** (*Eğridir –Isp.)
2. Çok cefa görmüş, her çeşit işe girmiş, çok küçük yaşda hayatın zorluklarını görmüş (kimse). (*İskilip –Çr.; –Kr.) **3.** Yorgun olan (kimse). (*Gölköy –Or.; *Mucur –Krş.; Aslanköy *Mersin –İç.)
ezgin (II) Keten tohumu. (Nş.)
ezgin (III) Zayıf hayvan. (*Mut ve köyleri –İç.)
ezgin (IV) [**ezgün**] Çürük, ezik meyve. (*Merzifon –Ama.)
[**ezgün**] **:** (Zana –Ama.; Kerkük)
ezginnik [→ **ezgi** (I)]
ezgin tezgin **1.** Kaçıp yolunu şaşırmış hayvan: *Ezgin tezgin bir av bulamadın mı?* (Yukarı Seyit *Çal –Dz.; *Bodrum –Mğ.) **2.** Yolunu şaşırmış (kimse): *Ezgin tezgin ne dolaşıp duruyorsun?*
ezgü İyi (kimse): *Ezgülerin kemiği çürür adı kalır.* (Ayvacı *Merzifon –Ama.)
ezgün [→ **ezgin** (IV)]
ezği [→ **ezgi** (I)]
ezğilemek [→ **ezgilemek** (II)]
ezğü [→ **ezgi** (I)]
ezi (I) Köşe. (Kürcü *Demirci Kınık *Kırkağaç, Selçikli *Akhisar –Mn.;

Sarıköy *Gönen, Ömerköy *Susurluk –Ba.)

ezi (II) El ayasındaki sert ve nasırlı kısım. (Başpınar *Tefenni –Brd.)

ezi (III) Baltanın çelik ile demir kısmının birleştiği yer. (*Acıpayam –Dz.)

ezibaşı Köşebaşı. (*Bigadiç, –Ba.; Ceylan *Fethiye –Mğ.)

ezik (I) [→ **ezgin** (I) **-1**]

ezik (II) Buğday nişastası. (Çepni *Gemerek –Sv.)

ezik (III) Bazı meyvelerden yapılan ekşimsi yiyecek, marmelât. (*Suşehri –Sv.)

ezimevi Susam yağı ve tahin çıkaran fabrika. (–Dz.; –Ada.)

ezim ezim etmek Tamamen ezmek. (Köfünye, Lârnaka –Kıbrıs)

ezimlik Bir kerede su katılıp ezilecek kadar. (*Bor –Nğ.)

ezine Bezelye. (Kelekçi *Acıpayam –Dz.)

ezinmek (I) Nazlanmak. (Barla *Eğridir –Isp.; *Kurşunlu –Çkr.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.)

ezinmek (II) **1.** Yıkanmak. (Yayla *Tefenni –Brd.; Yukarı Seyit *Çal –Dz.; *Anamur –İç.) **2.** Yıkanırken keselenmek. (Darıveren *Acıpayam –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; Aslanköy *Mersin –İç.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

ezinti (I) Hamur teknesi. (İnköy –Kü.; Havsut *Kelkit –Gm.)

ezinti (II) Kullanılmış küçük sabun parçaları. (Aşağı Kayı *Tosya –Ks.; –Tr.; –Gm.)

ezinti (III) [**ezüntü**] Üzüntü. (–Gm.; *Koyulhisar –Sv.)

[**ezüntü**] : (Aşağıkayı *Tosya –Ks.)

ezirgān cizirgān Tahteravalli. (*Ermenek –Kn.)

eziyh [**ezniyh**] Ezik. (*Iğdır –Kr.)

[**ezniyh**] : (*Iğdır –Kr.)

ezma Erik ve kızılcık pekmezi. (Ersis *Yusufeli –Ar.)

ezme Kuşburnu ve erikten yapılan salçalar. (–Ama. ve çevresi)

ezmek (I) Sırtı keseletmek ya da sabunlatmak. (Salda *Yeşilova –Brd.; Darıveren *Acıpayam –Dz.)

ezmek (II) Bir konuyu ballandıra ballandıra anlatmak. (*Bor –Nğ.)

ezmencik ezmencik Ağzında kelimeleri yaya yaya konuşma için kullanılır. (*Düzce –Bo.)

eznabı Yaramaz, haylaz çocuk. (*Sandıklı –Af.)

ezniyh [→ **eziyh**]

ezreç Kutu. (Sofular *Eğridir –Isp.)

ezücük Az miktarda olan şey. (Zana –Ama.)

ezüntü [→ **ezinti** (III)]

ezva [**ezve** (I)] **1.** İlâç, ecza. (*Ünye –Or.; –Kr.; *Gürün –Sv.; –Nğ.) **2.** [→ **ezā** (I)] **3.** Kapsül. (*Ünye –Or.; –Kr.; *Gürün –Sv.; –Nğ.)

[**ezve** (I)] : (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; Köseler *Kadirli –Ada.; *Anamur –İç.)

ezvacı Eczacı. (*Bor –Nğ.)

ezve (I) [→ **ezva -3**]

ezve (II) Kirpi. (–Tr.)

ezze Şaşkınlık bildirir ünlem. (*Antakya –Hat.)

ezzezze Çayırlarda olan karahindiba bitkisi. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)

F

fāarimek Yıpranmak, eskimek. (*Bor –Nğ.)

fabalak Şeker, tuz, bal, pekmez vb. şeyleri koymak için sukabağından yapılan kap. (*Marmaris –Mğ.)

faç İçinde üzüm ezilen dört köşe taş tepsi. (Cerit –Mr.)

fadıl Çok konuşan. (Fariske *Ermenek –Kn.)

fadılım Çirkin. (Fariske *Ermenek –Kn.)

fadıllı Koşul, şart: *Köye gitmeyiver, gidilmesi fadıllı mı?* (Karamanlı *Tefenni –Brd.)

fadine Kışlık kavun. (*Kandıra –Kc.)

fadlacı Deri tüccarı. (–Gaz.)

fadmak Dövmek. (Gülpınar *Ezine –Çkl.)

fadurgan Kendi kendine konuşan, homurdanan (kimse). (Uluşiran *Şiran –Gm.)

fafa Akılsız, aptal. (–Rz.)

fafatara [→ **farfatara**]

fag fag [→ **fan fan**]

fağva Kuruntu, korku: *Zatı onun fağvasını çekiyordum.* (Uluşiran *Şiran –Gm.)

fah fah Genizden, burundan konuşma için söylenir. (*Lapseki –Çkl.)

faḫ faḫ gülmek [**fak fak gülmek, fakır fakır gülmek, fangıl fangıl gülmek**] Yüksek sesle, kahkaha ile gülmek. (*Mucur –Krş.; Bahçeli *Bor –Nğ.)
[**fak fak gülmek**] : (Danışman *Fatsa –Or.)
[**fangıl fangıl gülmek**]: (*Ermenek –Kn.)

fahı Hoca, imam. (*Alucra, *Şebinkarahisar –Gr.)

faḫıbeyni [→ **fakıbeyni**]

fahırdamaḫ [→ **fahırdamak**]

fahırdamak [**fakırdamaḫ**] İyice kaynamak. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**fahırdamaḫ**] : (*Mucur –Krş.)

faḫlama [**faklama**] Yapılarda kullanılan destek tahtası, dayak. (–To.; Yazıgınık, Acıöz, Şatıroğlu *Mucur –Krş.)
[**faklama**] : (–To.)

fahrat Taş kırılan balyoz. (Karahoca *Haymana –Ank.)

fahtı Çit. (Güneyce –Rz.)

fakan Kapan, tuzak, fare kapanı. (Bereketli *Tavas –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; *Demirci –Mn.; Pelitköy *Burhaniye –Ba.)

fak çekmek Kahkaha atmak. (*Tirebolu –Gr.)

fak fak gülmek [→ **faḫ faḫ gülmek**]

fakfakı İri ve sulu zerdali. (Ayvalı *Sivrihisar –Es.)

fakıbeyni [**faḫıbeyni**] Yoğurt ve pekmezi karıştırarak yapılan yiyecek. (*Antakya –Hat.; –Gaz.)
[**faḫıbeyni**] : (–Gaz.)

fakır fakır gülmek [→ **faḫ faḫ gülmek**]

fakite Tabaklanmış ve yağlanıp boyanmış büyük baş hayvan derisi. (*Ermenek –Kn.)

faklama [→ **faḫlama**]

faklangıç **1.** Pistonuyla suyu içine çekip sonra dışarı atan bir çocuk

oyuncağı. (*Güdül, *Ayaş –Ank.) **2.** Kamış ya da ağaç dalından yapılıp tabanca gibi ses veren bir çocuk oyuncağı, patlangıç. (Kurna –Brd.)

fakolmak Bozulmak. (Genek *Yatağan –Mğ.)

fala Tavuğun belirli bir yerde yumurtlaması için taş ya da başka maddeden yumurta gibi yapılmış cisim, fol. (*Iğdır –Kr.; Kerkük)

falak (I) Kapı mandalı. (Karaviran, Tepelice *Bozkır –Kn.)

falak (II) Ham, olmamış. (*Ünye –Or.)

falak (III) **1.** Tarlalarda mısırlara dadanan ala karga. (Yılanlı *Eğridir –Isp.) **2.** Güvercin cinsinden eti yenen bir çeşit av kuşu. (–Kn.)

falak (IV) Ayı yavrusu. (Yılanlı, Cebel *Eğridir –Isp.)

falakan Kuvvetli esen rüzgâr, fırtına. (Şerefler –Mğ.)

falaklanmak (I) **1.** Yeni yetişen bir bitki olgunlaşmak, filizlenmek: *Bizim baklalar dolu yağmasaydı iyice falaklanmıştı.* (*Anamur –İç.) **2.** Fındık, ceviz vb. olgunlaşınca kabuğundan kolayca ayrılmak. (Şıhlar *Ulubey –Or.)

falaklanmak (II) Aptal aptal, alık alık bakınmak. (*Eğridir ve köyleri –Isp.)

falaku Süpürge yapılırken bağlamayı kolaylaştıran sıkıştırma aracı. (Fili *Biga –Çkl.)

falambır Küçük kutu. (Güneyce –Rz.)

falaz Fırtına, tozu toprağı ayağa kaldırarak esen rüzgâr. (*Şereflikoçhisar –Ank.)

faldıramak [**faldırmak**] **1.** Soğuktan titremek, çeneleri birbirine vurmak. (Bahçeli *Bor –Ng.; *Ermenek ve köyleri, *Karaman –Kn.; *Anamur, Yapıntı *Mut, Çortak –İç.)

[**faldırmak**] : (Dont *Fethiye –Mğ.) **2.** Korku, kızgınlık ve heyecandan titremek. (*Yalvaç –Isp.; *Bor –Ng.; *Ermenek –Kn.) **3.** Yaşlılıktan dolayı ses titremek. (Çortak –İç.)

faldıravık Çok konuşan, geveze. (Fariske *Ermenek –Kn.)

faldırdamak (I) Sersemlemek, aklı karışmak. (*Çal –Dz.)

faldırdamak (II) Köhneleşmek, eskimek. (*Çal –Dz.)

faldırdamak (III) Konuşmadığı halde ortada dolaşıp, orayı burayı karıştırarak yaptığı gürültüyle başkalarını rahatsız etmek: *Ayşe faldırdayıp durma otur artık.* (Emircik, Süngüllü *Çivril –Dz.)

faldırık Sözleri ve hareketleri normal olmayan (kimse). (–Çr.)

faldırmak [→ **faldıramak -1**]

falfallık yapmak Herhangi bir konuyu karıştırmak, şaşalamak. (Akçaşar *Eğridir –Isp.)

faliç Felç. (*Antakya –Hat.)

falika Oyuk. (Güneyce –Rz.)

falinya Kazak. (Çepni *Gemerek –Sv.)

falit Kabak ekilen çukur, ocak. (*Sürmene –Tr.)

fallamak (I) **1.** Küfür etmek. (Karaköy *Nallıhan –Ank.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.) **2.** Azarlamak, paylamak. (–Mr.) **3.** Kandırmak, aldatmak. (Telin *Gürün –Sv.) **4.** Bozmak, berbat etmek. (*Kilis –Gaz.)

fallamak (II) Aklını oynatmak. (Dallıca *Nazilli –Ay.)

fallamak (III) Falına bakmak. (Bayhar *Yeşilova –Brd.)

fallamak (IV) Büyük abdest yapmak. (–Gaz.)

fallatmaḫ Herhangi bir şeyin kabuğunu çıkarmak. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

falle Gece yatağa işeyen (kimse). (*Uluborlu –Isp.)

fallik **1.** Utanma duygusu olmayan, yüzü kızarmayan (kimse). (–Kü.; –Ada.) **2.** Sürtük. (–Kü.; –Ada.) **3.** Oynak yürüyüşlü, kırıtık. (–Kü.; –Ada.; –Kn.)

faltaka (I) Dedikoducu. (*Alaşehir –Mn.; Zeytinli *Edremit, –Ba.; Karabiga *Biga –Çkl.; Gargara *Ermenek –Kn.)

faltaka (II) Kaza, belâ. (Sarıveliler *Ermenek –Kn.)

fambur Ihlamur. (Güneyce –Rz.)

famile **1.** Kadın ceketi. (Eymir *Bozdoğan –Ay.) **2.** Kadın paltosu. (Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Turgutlu –Mn.)

fan Asılsız haber. (Yapıntı *Mut –İç.)

fanaz (I) Kuru otların yanmasından çıkan alev. (Yaka *Gelendost, *Şarkîkaraağaç, *Eğridir ve köyleri –Isp.; Civanyaylağı *Mersin, *Silifke –İç.)

fanaz (II) Abartılmış yalan. (*Mut ve köyleri –İç.)

fanaz avı Çıra yakılarak gece yapılan balık avı. (Bağıllı *Eğridir –Isp.)

fandak fasdak Yarım yamalak. (Tepeköy *Torbalı –İz.)

fandırmak Yıprandırmak, eskitmek. (Eldirek *Fethiye –Mğ.)

fan fan [**fag fag**] Eskimiş, ihtiyarlamış. (*Kurşunlu –Çkr.; Sille *Zıvarık –Kn.)

[**fag fag**] **:** (Sille *Zıvarık –Kn.)

fañfañlamak [→ **farımak** (I) **-1**]

fanfar Budala, sersem, alık. (Tahtacı *Silifke –İç.)

fangıl fangıl gülmek [→ **faḫ faḫ gülmek**]

fangıra Eşek arısının beyi. (*Kula, *Salihli –Mn.)

fangirifingil Mantı. (*İpsala –Ed.)

fangıt [**fañğıt, farhut**] Eskimiş, kullanılmış kapkacak için kullanılır. (*Mucur –Krş.)

[**fañğıt**] **:** (–Çr.)

[**farhut**] **:** (*Bor –Nğ.)

fañğıt [→ **fangıt**]

fanık (I) Kırık, zedeli, sakat: *Fanık testi.* (Nar –Nş.)

fanık (II) Durgun, sönük, neş'esiz. (Himmetoğlu *Göynük –Bo.)

fanık (III) Gevşek, laçka olmuş. (–Krş.)

fanıklamak Laçka olmak, gevşemek, genişlemek. (–Krş.)

fañılamak (I) [→ **fanlamak -1**]

fanılamak (II) Ev sessiz, kimsesiz ve boş kalmak: *Ahmetlerin evi ıssız fanılıyor.* (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

fanik Yakışıklı. (Fariske *Ermenek –Kn.)

fanis Gaz yağı lambası. (*Antakya ve köyleri –Hat.)

fanlamaḫ [→ **fanlamak -1**]

fanlamak [**fañılamak** (I), **fanlamaḫ**] **1.** Kulak çınlamak. (Yukarı Seyit *Çal, Bulkaz *Çivril –Dz.; –Kü.; *Kurşunlu –Çkr.; –Ks.; *Zile –To.;

Sobran *Nallıhan, Çanıllı *Ayaş –Ank.; –Nş.; –Nğ.; *Ermenek ve köyleri –Kn.; *Serik –Ant.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)

[**fañılamak** (I)] : (İshaklı *Çivril –Dz.)

[**fanlamaḫ**] : (*Çal –Dz.; *Mucur –Krş.)

2. Gürültü ya da üşütmekten dolayı baş ya da kulak uğuldamak. (*Eşme ve köyleri –Uş.; *Merzifon ve köyleri –Ama.) **3.** Yankı yapmak, yankılamak. (–Çr.)

fanlatmak Habersizce birinin kulağına bağırmak. (–Kü.)

fanmak (I) [→ **farımak** (I) **-2**]

fanmak (II) Sönmek : *Lamba çabuk fandı.* (Hazergrat *Keçiborlu –Isp.)

fanmak (III) Pişman olmak, aklını başına toplamak. (Çavdarlı *Şavşat –Ar.)

fanni Kendini beğenen kadın. (Kozluca *Keçiborlu –Isp.)

fanoş Keklik. (*Bor - Nğ.)

fanri Çok büyük olan mercan balığı. (Gilindire *Gülnar –İç.)

fansetmek Aklanmak, arınmak, beraat etmek. (Akçetaş *Köyceğiz –Mğ.)

fanti Oyun kağıdı. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

far (I) Çamaşır kazanı. (*Zile –To.; *Yerköy –Yz.)

far (II) Kekliğin boğazındaki kırmızı halka. (*Mut ve köyleri –İç.)

faraç Mısır kavurmak için tenekeden yapılan tava. (Akçapınar –Brs.)

faradan Herhangi bir hayvan sürüsünün birden ve toplu olarak kalktığı zaman çıkardığı ses. (–Nğ.)

faradak yanmak Birdenbire yanıp geçmek, parlayıp sönmek. (Kaya *Fethiye –Mğ.)

faragöz **1.** Sofa. (–Rz.) **2.** Mutfakla salon arasında olan kapı. (Güneyce –Rz.)

faralak İçi boş, kurtlu ceviz, fındık vb. yemişler. (*Ünye –Or.)

faraş Turfanda. (*Iğdır –Kr.)

farç İnce ve düz taş: *Bir farç ısıt da karnına koy, ağrısı geçer.* (–Gaz.; *Ermenek –Kn.)

farçalmak [**farçalanmak**] **1.** Gürültü etmek, yaramazlık yapmak. (*Kayaş –Ank.) **2.** Şımarmak. (–Ank. ve çevresi)

[**farçalanmak**] : (*Ayaş –Ank.) **3.** Söze önem vermemek, aldırış etmemek, sözü alaya almak. (Çandır *Kalecik –Ank.)

farçalanmak [→ **farçalmak -2**]

farda (I) **1.** Ufak kilim ya da seccade. (Dereköy –To.; Yahyalı, Hisarcık –Ky.; –Nş.; *Bor –Nğ.; Seki, Eldirek *Fethiye –Mğ.; Yapıntı *Mut –İç.; *Alanya –Ant.) **2.** Yatak örtüsü. (Kanlıca *Boğazlıyan –Yz.)

farda (II) Elbise kırışığı. (–İç.)

fārec [→ **farıç**]

fare kuyruğu Küçük, ucu sivri, ince dişli testere. (–Tr.)

farfarı (I) Yaban ördeğinin sürü sürü gelip gitmesi. (*Antakya –Hat.)

farfarı (II) Tutumsuz, savurgan. (–Çr.)

farfarı (III) Herhangi bir yerde yerleşip oturamayan. (–Gaz.)

farfatara [**fafatara**] Kelebek. (Limanköy *Çayeli –Rz.)

[**fafatara**] : (Limanköy *Çayeli –Rz.)

farhut [→ **fangıt**]

farıç [**fārec, fariç**] Keklik yavrusu. (*Antakya –Hat.; –Krş.; –Ky. ve köyleri; *Ürgüp –Nş.; *Bor –Nğ.; Salur –Kn.)

[**fārec**]: (Ömerhacılı *Kaman –Krş.)
[**fariç**] : (–Nğ.)
farıçlamak Körpelik çağı geçmek, büyümek, serpilmek. (*Bor –Nğ.)
farık İnce boru. (*Antakya –Hat.)
farıldamak Parlamak. (*Bor –Nğ.)
farımag (I) **1.** [→ **farımak** (I) **-1**] **2.** [→ **farımak** (I) **-2**] **3.** [→ **farımak** (I) **-3**]
farımag (II) [→ **farımak** (II) **-1**]
farımag (III) [→ **farımak** (IV) **-1**]
farımaḫ 1. [→ **farımak** (I) **-1**] **2.** [→ **farımak** (I) **-2**]
farımak (I) [**fañfañlamak, fanmak** (I), **farımag** (I) **-1, 2, 3; farımaḫ -1, 2; farimek** (I) **-1, 2, 3, 4, 5**] **1.** İhtiyarlamak. (Çığrı *Dinar –Af.; Uluğbey, Yassıören *Senirkent, *Eğridir –Isp.; Başpınar *Tefenni, Kurna –Brd.; *Sarayköy, *Tavas, Süller, Yukarı Seyit *Çal –Dz.; Eymir *Bozdoğan, *Nazilli, Germencik –Ay.; Tokat, Bozan –Es.; Ferenge *Erbaa –To.; Aşudu *Darende, –Ml.; *Zara, –Sv. ve çevresi; Hortu *Ereğli, *Ermenek –Kn.; *Kozan, *Saimbeyli, *Feke –Ada.; *Anamur, Civanyaylağı *Mersin –İç.; Çomaklıdede *Korkuteli –Ant.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)
[**fañfañlamak**] : (Peşman *Daday, *Taşköprü –Ks.)
[**farımag** (I) **-1**] : (–Brd.)
[**farımaḫ -1**] : (*Gürün –Sv.)
[**farimek** (I) **-1**] : (*Emirdağ –Af.; Bağıllı *Eğridir, Örkenez *Yalvaç –Isp.; Tepeköy *Torbalı –İz.; *Alaşehir –Mn.; *Sivrihisar, Sarıkavak –Es.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Ortaköy –Nğ.; –Kn.)
2. Yıpranmak, eskimek. (Çığrı *Dinar –Af.; Uluğbey *Senirkent, *Sarayköy –Isp.; Karamanlı *Tefenni –Brd.; *Urla –İz.; Tokat, Bozan –Es.; Aşudu *Darende –Ml.; *Kozan, *Feke, *Saimbeyli –Ada.; Çomaklıdede *Korkuteli –Ant.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)
[**fanmak** (I)] : (*Çal –Dz.; Pazarcık *Bozüyük –Bil.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)
[**farımag** (I) **-2**] : (–Brd.)
[**farımaḫ -2**] : (*Gürün –Sv.)
[**farimek** (I) **-2**]: (*Safranbolu –Zn.; –Ama.; *Bor –Nğ.)
3. Zayıflamak. (Çığrı *Dinar, *Emirdağ –Af.; *Senirkent, *Uluborlu –Isp.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)
[**farımag** (I) **-3**] : (–Brd.)
[**farimek** (I) **-3**] : (Yendiğin *Ilgın –Kn.)
4. Yorulmak, yorgunluktan halsiz düşmek. (Yeniköy –Ba.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; *Kandıra, *İzmit –Kc.; *Kozan, *Feke, *Saimbeyli –Ada.; Eldirek *Fethiye –Mğ.; –Ed.; *Vize, Çavuşköy *Babaeski, *Lüleburgaz –Krk.; *Malkara, *Saray –Tk.) **5.** Kuvvetten düşmek, kuvvetsiz kalmak. (Ovacık *Tavas, Narlıdere –Dz.; Dodurga *Bozüyük –Bil.; Satılmış –Es.; *Hayrabolu –Tk.)
[**farimek** (I) **-4**] : (*Merzifon ve köyleri –Ama.; Yendiğin *Ilgın –Kn.)
6. Herhangi bir iş üzerinde uğraşmaktan kuvveti kesilip dayanamamak. (*Bandırma –Ba.) **7.** Dinçliğini, canlılığını kaybetmek. (–Dz.)
[**farimek** (I) **-5**] : (Zana –Ama.)
8. Bütün kuvvetini harcamak, elden geleni yapmak. (–İz.)

farımak (II) [**farımag** (II)] **1.** Sebze, meyve ve çiçekler, mevsimi geçmek nedeniyle azalmak. (–Brd.)
[**farımag** (II)] **:** (–Brd.)
2. Sebze ve meyveler mevsim bitiminde son olarak yetişmek, son turfanda yetişmek. (Senir –Isp.)

farımak (III) [**farimek** (II) **-1, 2**] **1.** Bıkmak, usanmak. (Estiğin –To.; *Şarkışla –Sv.; Sobran *Nallıhan –Ank.; *Kozan, *Feke, *Saimbeyli –Ada.; –İç.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.; *Lüleburgaz –Krk.)
[**farimek** (II) **-1**] **:** (–Nğ.)
2. Vazgeçmek, caymak. (Palha *Divriği –Sv.; Kulu, Baf, Köfünye, Larnaka –Kıbrıs)
[**farimek** (II) **-2**] **:** (Nilüfer –Brs.; –Nğ.)
3. Uslanmak, kötü huylarından vazgeçmek. (Karkıncık *Artova –To.)

farımak (IV) [**farımag** (III)] **1.** Ateş sönmeye yüz tutmak. (–Brd.; –Dz.; *Göynük, İğneciler *Mudurnu –Bo.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)
[**farımag** (III)] **:** (–Brd.)
2. Kaynar bir şey soğumak. (–Yz.)

farımak (V) Tükenmek, bitmek. (*Elmalı, *Korkuteli ve köyleri –Ant.)

farıtmak Bıktırmak, usandırmak. (Güzlük *Araç –Ks.)

farızlık etmek Bir çok sözde nedenlerle herhangi bir şeyden kaçınmak, yedi dereden su getirmek. (*Kadirli –Ada.)

fariç [→ **farıç**]

farimek (I) **1.** [→ **farımak** (I) **-1**] **2.** [→ **farımak** (I) **-2**] **3.** [→ **farımak** (I) **-3**] **4.** [→ **farımak** (I) **-5**] **5.** [→ **farımak** (I) **-6**]

farimek (II) **1.** [→ **farımak** (III) **-1**] **2.** [→ **farımak** (III) **-2**]

fariş Yumurtadan yeni çıkan keklik yavrusu. (Erkilet –Ky.)

farkıt Çok eskimiş, ele alınacak yeri kalmamış eşya. (–Çr.)

farlamag → [**farlamak** (II)]

farlamak (I) Kuş birden bire uçmak. (Bereketli *Tavas, Yukarı Seyit *Çal –Dz.; Dallıca *Nazilli –Ay.; *Edremit ve köyleri –Ba.; Yapıntı *Mut, –İç.; –Ant. ve ilçeleri; Eldirek *Fethiye –Mğ.)

farlamak (II) [**farlamag**] Ateş birden bire alevlenmek. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; Kurna –Brd.; *Sarayköy ve köyleri, *Çal, Kösten, Honaz, Karaçay –Dz.; Birgi *Ödemiş –İz.; Uluşiran *Şiran –Gm.; –Mr. ve çevresi; –Nğ.; Yapıntı *Mut –İç.; –Ant. ve ilçeleri)
[**farlamag**] **:** (–Brd.)

farlatmak Ateşi alevlendirmek. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

farlatma Bol alevle yanan çalı çırpı. (–Nğ.)

farma Giyim eşyalarına süs için konulan kırma, fırfır. (Kaptanpaşa köyleri *Çayeli –Rz.)

farmaç [**farmaş**] Yatak ve yorganları denk yapmak için kullanılan hurç. (*Iğdır –Kr.)
[**farmaş**] **:** (Ayrancı, Küpeli –Ama.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)

farmana [**farmane**] Kırmızı çuha üzerine sim işlenmiş gelin elbisesi. (–Gr.)
[**farmane**]: (*Gelendost –Isp.; –Kn.)

farmane [→ **farmana**]

farmaş [→ **farmaç**]

farradak Birdenbire, aniden. (–Isp.)

farsaḫ Kene denilen böcek. (*Mucur –Krş.)

farsak 1. Akılsız, delişmen (kimse). (*Bor –Nğ.) **2.** Dağ köylüsü. (–Ada.)

farsi Kapı süvelerini oymakta kullanılan bir çeşit rende. (–To.)

fars tahtası Kayık içindeki eğreti döşeme. (–Ist.)

farş Çok, pek. (–Sv.)

farşa [**farşi**] Terbiyesiz, edepsiz. (Çıkrık *Mecitözü –Çr.; Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**farşi**] **:** (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

farşak Kalın kabuklu üzüm. (*Sille –Kn.)

farşi [→ **farşa**]

farş olmak Rezil olmak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)

farta Abartılmış yalan. (Yassıören *Senirkent –Isp.; Yukarı Seyit *Çal –Dz.; Ayvalı *Taşköprü –Ks.; *Ünye, Uzunmusa –Or.)

fartal İyi ve kötü hiç bir söze aldırış etmeyen (kimse). (–Çr.)

fart furt Önüne arkasına bakmadan gitmeyi anlatır. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

fartfurtçu [**fartfürteci**] Gelişi güzel iş yapan konuşan, palavra atan (kimse). (Yukarı Seyit, *Çal –Dz.; –Mn.; Saray –Çkr.; *Kargı –Çr.; *Zile –To.; Keçek *Oltu –Ezm.; *Afşin –Mr.; Gargara *Ermenek –Kn.)
[**fartfürteci**] **:** (*Kargı –Çr.)

fartfürteci [→ **fartfurtçu**]

farti Mertek denilen, dört köşeli, kalınca kereste. (–Rz. ve çevresi)

fart kirt Fazla atıp tutarak konuşmayı anlatır. (*Bor –Nğ.)

fartuk furtuk Şekli bozulmuş, eskimeye yüz tutmuş (ayakkabı için). *Üç aylık ayakkabı fartuk furtuk oldu.* (Çıtak *Çivril –Dz.)

fas (I) Başı beyaz, vücudu siyah renkli bir çeşit koyun. (Veliköy –Rz.)

fas (II) Baş. (*Kurşunlu –Çkr.)

fasaklı Kirli, pasaklı. (Tahtacı –Isp.)

fasal (I) **1.** Tahıl, sebze, meyve ve yün gibi şeylerin döküntüsü. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; *Beyşehir, –Kn.) **2.** Suyun dibine çöken tortu. (*Beyşehir –Kn.)

fasal (II) Köylerde izinsiz olarak ekilen tütün. (Örkenez *Yalvaç –Isp.)

fasal (III) Usul, kural. (–El.)

fasalak [**faslak** (IV)] Kaba, yobaz (kimse). (Civler *Ermenek –Kn.)
[**faslak** (IV)] **:** (Durcalar *Ermenek –Kn.)

fasan [**fasdam**] Güzel. (Fariske *Ermenek –Kn.)
[**fasdam**]**:** (Fariske *Ermenek –Kn.)

fasdak (I) İki avuç dolusu. (–Uş.; –Kü.)

fasdak (II) Çabuk va ansızın anlamında kullanılır: *İşi anlar anlamaz fasdak kayboldu.* (Sürez *Bozdoğan –Ay.)

fasdaklamak (I) Herhangi bir şeyden iki avuç dolusu almak. (–Uş.; –Kü.)

fasdaklamak (II) Bir işi baştan savma yapmak. (Eymir, Sürez *Bozdoğan –Ay.)

fasdam [→ **fasan**]

fasdemek [→ **fasetmek**]

fasetmek [**fasdemek**] Kaçmak, bırakıp gitmek. (*Bozdoğan –Ay.)

[**fasdemek**] : (*Bozdoğan –Ay.)
fasfas (I) [→ **fassadaḫ**]
fasfas (II) Kaba yumuşak bir cisme basıldığında çıkan ses: *Odayı Isparta halıları ile döşemiş, basdıkça ayaklar fasfas gömülüyor.* (–Çr.)
fas galdırmak (I) **1.** Barutu ateşlemek. (*Bor –Nğ.) **2.** Ateş ya da sıcak küle su dökerek külleri havaya kaldırmak. (*Bor –Nğ.)
fas galdırmak (II) Araya fitne sokup kavgaya sebep olmak. (*Bor –Nğ.)
fasgöt İşe yaramaz. (Uğurlu *Ermenek –Kn.)
fasıg Boş, bozuk. (*Silifke –İç.)
fasıḫ Fitneci, bozguncu. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
fasık Neticesiz, sonucu olmayan. (Tahtacı –Isp.)
fasıl (I) Güldürücü, eğlendirici sözler söyleyenlere denir. (İbriktepe *İpsala –Ed.)
fasıl (II) Ayı yavrusu. (Aziziye –Brd.; *Beypazarı –Ank.)
fasıl (III) [**fasile, fasille -1**] **1.** Bezelye. (*Araç, Peşman *Daday –Ks.; *Bor –Nğ.) **2.** Fasulye. (–Dz.; –Nğ.)
[**fasile**] : (Nefsiköseli *Görele –Gr.)
[**fasille -1**] : (Eziler *Buldan, *Güney –Dz.; Salman *Akkuş, Danışman *Fatsa –Or.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)
3. Bir çeşit yabanî ot. (–Kn.; –İç.)
fasıldak Kalın, kart ve kısık sesli (kimse). (*Gelendost, *Şarkîkaraağaç –Isp.)
fasırdamak Fısıltı halinde konuşmak. (*Bor –Nğ.)
fasile [→ **fasıl** (III) **-2**]
fasille 1. [→ **fasıl** (III) **-2**] **2.** Kuru fasulye. (Hasanoğlan –Ank.)
fasine Basma. (İnönü *Söğüt –Bil.)
faskaldırmak Birisine takılıp, alay etmek, gülüşmek. (–Nğ.)
faskırtmak Dumanı üfleyerek dağıtmak. (*Silifke –İç.)
faskulak Kulağı az duyan (kimse). (–Nş.; Doğanbeyli –Ada.)
fasla (I) [**faslak** (I)] Büyük parça. (İkipınar *Mihalıççık –Es.; –Çkr.; Çıkrık *Mecitözü, *İskilip –Çr.; *Bor –Nğ.; –İç.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)
[**faslak** (I)] (Kaçar *Eşme –Uş.; Uluğbey *Senirkent –Isp.; –Sm.; –Kn.; *Anamur –İç.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)
fasla (II) **1.** İri iri kesilmiş kabak dilimi. (*Mudurnu –Bo.; *Tosya, Peşman *Daday –Ks.; *Kargı –Çr.) **2.** İri iri kesilmiş kabak dilimlerini suda haşlayarak yapılan yemek. (Büyükkabaca *Senirkent –Isp.)
fasla (III) [**faslak** (II) **-1**] Ablak yüzlü (kimse). (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
[**faslak** (II) **-1**] : (–Kü.)
faslak (I) [→ **fasla** (I)]
faslak (II) **1.** [→ **fasla** (III)] **2.** Çok şişman ve kızıl renkli (kimse). (*Mut ve köyleri –İç.)
faslak (III) **1.** Sarnıç. (Deregümü –Isp.; Aşudu *Darende –Ml.) **2.** Küçük musluk. (–Isp.)
faslak (IV) [→ **fasalak**]
faslak (V) Kör olmuş göz. (Zana –Ama.)
faslak (VI) Ceviz, bakla, fasulye gibi şeylerin sıcaktan içlerinin bozulması. (Zana –Ama.)
faslak (VII) Kabuğuyla pişmiş kabak. (Kumdanlı *Yalvaç –Isp.)

faslam Kibirli. (Muzvadı *Ermenek –Kn.)

faslamak Yanık nedeniyle cilt kabarmak. (*Kurşunlu –Çkr.)

fasli Ağaç yongası. (Darıveren *Acıpayam –Dz.)

fassadaḫ [**fasfas, fassadan**] Birdenbire kabarmayı anlatır: *Elim ateşe dokunur dokunmaz fassadah kabardı.* (Büyükkabaca *Senirkent –Isp.)

[**fasfas** (I)] : (–Nğ.)

[**fassadan**] : (–Nş.)

fassadan [→ **fassadaḫ**]

fastaklamak Bir işi gelişigüzel yapmak. (*Bozdoğan –Ay.)

fasuk İçinde taneleri büyümemiş olan fasulye. (–Gr.)

fasulya Bakla. (–Ks.)

faşa [→ **fayşa**]

faşalakçı Önemsiz bir nedenle bağırıp çağıran, yaygaracı. (*Karaman –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.)

faşal fayrak Gelişigüzel dikilmiş, iyi dikilmemiş elbise. (*Yalvaç –Isp.)

faşfaş atmak [**faşıldamak**] Su basınçla akmak. (–Çr.)

[**faşıldamak**] : (*Kilis –Gaz.)

faşfaş ayşa 1. Herşeye siniri bozulup gülen (kimse). (*Bor –Nğ.) **2.** Uysal, yumuşak başlı kimse. (*Bor –Nğ.)

faşılamak Kızmak, hiddetlenmek, homurdanmak. (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

faşılavık Aceleci. (Fariske *Ermenek –Kn.)

faşıldak Çabuk fakat özenmeden iş yapan (kimse). (*Ermenek –Kn.)

faşıldamak [→ **faş faş atmak**]

faşıradak [**faşıradan**] Herhangi bir şey bolca ve birden akmak: *Kızgın yağ faşıradak çocuğun ayaklarına dökülmesin mi?* (–Sm.)

[**faşıradan**] (–Sm.)

faşıradan [→ **faşıradak**]

faşırdamak 1. Su taşacak derecede kaynamak. (*Düzce –Bo.) **2.** Su yerden ses çıkararak kaynamak ve akmak. (*Düzce –Bo.)

faşlak Kötü kadın. (Emircik *Çivril –Dz.)

faşoma Çardak, çit vb. yapılırken kullanılan yaprakları kesilmiş ağaç dalları. (Güneyce –Rz.)

faşşadak Kaynar bir şeyin birdenbire dökülmesini anlatır. (–Sm.)

faşşş Yılanın sürünürken çıkardığı sesi anlatır. (Bereketli *Tavas –Dz.)

faşulca Her işi üstünkörü yapan fakat iyi yapmış gibi kendini beğenen (kimse). (Zana –Ama.)

fat (I) Kekeme. (Türkşerefli *Haymana –Ank.)

fat (II) Hırka. (*Çal –Dz.)

fat fat Bir çeşit ot. (Çeltek *Yeşilova –Brd.)

fat fut Gelişigüzel girip çıkmayı, dolaşmayı anlatır. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

fatı Kasımpatı. (*Sarayköy ve köyleri –Dz.; –Ist.; *Elmalı ve çevresi –Ant.)

fatik Patik. (*Ermenek –Kn.)

fatma kadın kuşağı Gök kuşağı. (*Bigadiç –Ba.)

fatmacık Kınkanatlılardan kara benekli kırmızı renkte, kurtçukları yediği için faydalı sayılan bir böcek. (Çığrı, Kızılköy *Dinar –Af.; –Tr.; Kaya *Fethiye –Mğ.)

fatmak 1. Bölmek, parçalamak. (*Simav, –Kü.) **2.** Kırmak. (Bayındır *Tire –İz.) **3.** Ezerek, taşa vura

vura parçalamak. (*Ödemiş ve köyleri, *Kiraz ve köyleri –İz.) **4.** Dövmek. (*Ödemiş ve köyleri, *Kiraz ve köyleri –İz.; *Edremit, Pelitköy *Burhaniye –Ba.)

fatmaşal Uzun bir sap üzerinde sıra ile gittikçe küçülerek çiçek açan bir çiçek. (*Düzce –Bo.)

fattak Zakkum ağacı. (*Marmaris –Mğ.)

fattıke Güvercinin küçüğü. (*Nazimiye –Tn.)

favat Alaca: *Ahmet'in bir favat horozu var.* (*Vakfıkebir, *Maçka, *Akçaabat –Tr.)

favlak Yeşil kabuklu ceviz. (Kürkçüler –Ada.)

favli Bir çeşit siyah üzüm. (–Rz.)

faydos Paydos. (Peşman *Daday –Ks.)

fayın 1. Korkak, cesaretsiz (kimse). (Zıvarık *Sille –Kn.; *Bor –Nğ.) **2.** Kendisine dayanılamayan (kimse). (–Nğ.)

fayka Kadın hırkası. (*Iğdır –Kr.)

faymak Fırlamak, fırlatmak. (*Akçakoca, –Bo.)

faysak Herhangi bir üzüntü ya da hastalığa dayanamayan, kendini bırakıveren (kimse). (Aslanköy *Mersin –İç.)

fayşa [**faşa, fayşe**] Kötü kadın, fahişe. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)
[**faşa**] : (Sofular *Eğridir –Isp.)
[**fayşe**] : (Yenimüslüman *Zile –To.)

fayşe [→ **fayşa**]

fayfuduk Giyim kuşamına özenmeyen (kimse). (Çeltek *Yeşilova –Brd.)

fazam Kurnaz (kimse). (Çukurbağ *Ermenek –Kn.)

fazan Meyvenin ince zarı, kabuğu. (–Sm.)

fazlarak Fazlaca, biraz fazla. (Sökün *Silifke –İç.)

fed Köpekleri kovma ünlemi. (Ilısu –Ama.)

fedik Kaynamış buğday, mısır. (Aşağıkayı *Tosya –Ks.; Kayışlı –Mr.; *Kadirli –Ada.)

fedil Yufka. (–Yz.)

fedire Tahta bakraç. (Hasköy –Ed.)

fegge Ziyafet sofrası. (–Gaz.)

feğeldemek Mevsim başında haşarat ortaya çıkmak. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

feğeldeşmek Toplu halde oynamak, ayaklara dolaşmak: *Kapıda çocuklar feğeldeşiyor.* (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

fekfiklemek Bir ağacın işe yaramayan filizlerini temizlemek. (*Antakya –Hat.)

fehil Damızlık koyun, keçi. (*Antakya ve köyleri –Hat.)

fehir Kalp, yürek: *Fehrim kırıldı.* (–Kü.)

fehlān Bir kaç kez sürülmüş tarla. (*Hozat –Tn.; –El.)

fehle Amele, işçi. (*Iğdır –Kr.)

fehme Korku, ürperti. (*Iğdır –Kr.; *Erciş –Vn.)

fehmeli Korkunç, korkulu. (*Erciş –Vn.)

fehre çamırı Tuğla, kiremit, testi gibi şeyler yapmaya yarayan kırmızı ya da kurşunî renkli kil. (*Antakya –Hat.)

fek (I) Kuş kanadının büyük kalemleri. (–Ur.)

fek (II) Boyunduruktaki kayışın kaymaması için ortaya çakılan tahta. (Ömerhacılı *Kaman –Krş.)

fekramak Ekşimek. (*Bor –Ng.)
fel (I) **1.** Hile. (*Erciş –Vn.) **2.** Sihir. (*Erciş –Vn.)
fél (II) Sır, kişisel düşünce. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)
fél (III) Yorgunluk, bitkinlik ve halsizliği anlatır: *Bugün çok felsizim.* (Çeltek *Yeşilova –Brd.)
felce Atmaca. (Karaburun *Görele –Gr.)
feldirdemek (I) [**feldiremek -1, feldirmek, felfellemek** (I) **-1**] Titremek (organ için): *Dizlerim feldirdiyor.* (Tahtacı –Isp.; Yukarı Seyit *Çal, Çöplü *Çivril –Dz.; *Afşin –Mr.; –Krş.; Fakıekinciliği *Pınarbaşı –Ky.; *Bor –Ng.; *Anamur –İç.)
[**feldiremek -1**] **:** (*Bor –Ng.; *Ermenek, *Aksaray –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.; Yerkesik, Eldirek *Fethiye –Mğ.)
[**feldirmek**] **:** (Kızıllar *Karaman –Kn.)
[**felfellemek** (I) **-1**] **:** (–Mr. ve çevresi)
feldirdemek (II) Hiç durmadan konuşmak. (Çeltek *Yeşilova –Brd.)
feldirdemek (III) Hoplamak, zıplamak, yerinde duramamak. (*Mucur –Krş.)
feldirdetmek Yuvarlamak. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
feldiremek 1. [→ **feldirdemek** (I)] **2.** Zayıflık ya da hastalık nedeniyle ürperip titremek. (Kacar aşireti *Eşme –Uş.; –Ng.)
feldir feldir [**fel fel -1**] **1.** Keskin keskin, canlı canlı, dikkatli dikkatli bakmayı anlatır. (Yassıören, Yassıviran *Senirkent –Isp.; Çeltek *Yeşilova –Brd.; Uluşiran *Şiran –Gm.; *Gürün –Sv.)
[**fel fel -1**] **:** (–Çr.)
2. Alık alık bakınmak. (*Edremit –Ba.)
feldirmek [→ **feldirdemek** (I)]
fele Arkaya yatık kısa boynuz. (Hortu *Sivrihisar –Es.)
felefeş Önemsenmeyen iş. (*Gölpazarı –Bil.)
felek (I) [**felenk -2**] Kayığın kolayca yüzdürülmesi ya da karaya çekilmesi için üzerine donyağı sürülen ortası kertikli ağaçlar. (Akçayır *Edremit –Ba.; Aliköy* Çaycuma –Zn.; *İnebolu –Ks.; –Sn.; –Sm.; *Perşembe –Or.; *Tirebolu –Gr.; –Tr. ve çevresi; –Rz.)
[**felenk -2**] **:** (–Çkl.; –Ist.; –Tr.; Gare *Ardeşen –Rz.)
felek (II) Topaç. (Sürez, Eymir *Bozdoğan –Ay.)
felek demiri [→ **felenk -1**]
feleke (I) Kaydırak oyunu. (*Tosya –Ks.; –Ama.)
feleke (II) Falaka. (*Antakya –Hat.)
felemidi [→ **felemit**]
felemin Buğday. (Günder *Ermenek –Kn.)
felemit [**felemidi**] Sandık ya da dikiş makineleri içindeki küçük göz, çekmece. (*Tirebolu –Gr.; *Maçka ve köyleri, –Tr. ve köyleri)
[**felemidi**] **:** (–Rz.)
felemma Çok politik (kimse). (Bağlıca *Ardanuç –Ar.)
felen Merdiven. (Muzvadi *Ermenek –Kn.)
felenbur Ihlamur. (Kaptanpaşa köyleri *Çayeli –Rz.)
felenk [**felek demiri**] **1.** Kaldıraç. (–Kü.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; *Maçka ve köyleri –Tr.; –Rz. ve çevresi; *Ermenek, *Karaman –Kn.;

Civanyaylağı *Mersin, *Anamur, Genceli *Mut –İç.; Cini *Akseki –Ant.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)
[**felek demiri**] : (Hacıhamzalı, Gülek, *Tarsus –İç.)
2. [→ **felek** (I)] **3.** Büyük kazanları indirip bindirmeğe yarayan sırık. (*Maçka –Tr.)

felercika Masura sarmaya yarayan araç. (Dilsizdağı, Karadere –Rz.)

felesek Duvar arasındaki hatıla çakılan dilme parçası. (–Kn.)

feleyh Felek. (*Iğdır –Kr.)

fel fel 1. [→ **feldir feldir -1**] **2.** Şaşkın şaşkın (bakmak için). (*Zile –To.)

fel fel bakmak Şaşkın şaşkın bakmak. (*Merzifon, –Ama.)

felfele [→ **ferfene -1**]

fel fel esmek Kalb şiddetle çarpmak. (*Merzifon ve çevresi –Ama.)

felfellemeg [→ **felfellemek** (I) **-2**]

felfellemek (I) [**felfellemeg**] **1.** [→ **feldirdemek** (I)] **2.** Eski zindeliğini, hareketliliğini, canlılığını kaybetmek. (*Eğridir ve köyleri, Büyükkabaca *Senirkent –Isp.; *Çal –Dz.; –Çr.; –Sv.)
[**felfellemeg**] : (–Brd.)
3. Dişler çürüyüp sallanmak. (*Eğridir –Isp.)

felfellemek (II) Afallamak, şaşırmak. (–Kü.)

felfellemek (III) Dönen, hareket eden bir cisim durmadan önce hızını kaybetmek. (–Gaz.; *Saimbeyli –Ada.)

felfen Deve güreşlerinde erkek devenin önüne çekilen dişi deve. (–Dz.)

felfene [→ **ferfene -1**]

felfers 1. [→ **felfes** (I) **-2**] **2.** [→ **felfes** (I) **-3**]

felfes (I) [**felfers -1, 2**] **1.** İşe yaramaz, eski, köhne, çürük. (–Af.; Bağıllı *Şarkîkaraağaç –Isp.; *Seydişehir –Kn.) **2.** Beceriksizce, baştan savma, üstünkörü yapılan işler. (Bağıllı *Eğridir –Isp.; Tokat– Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Eskipazar ve köyleri, *Çerkeş ve köyleri –Çkr.; –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.)
[**felfers -1**]: (–Ks.; *Kurşunlu –Çkr.)
3. Dikkatsizlik, düzensizlik, tertipsizlik. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; –Çr.)
[**felfers -2**] : (–Ks.)

felfes (II) Şüphe, işgil. (*Yalvaç –Isp.)

felfeselenmek Şüpheye, kuruntuya düşmek. (Nilüfer –Brs.)

felgetirmek İhtiraslı olmak. (–Gm.)

feli (I) **1.** Serçe kuşu. (–Mğ.) **2.** Küçük kuş. (Eldirek *Fethiye, *Dadya –Mğ.)

feli (II) **1.** Kabak dilimi. (*Maçka ve köyleri, Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; –Rz.) **2.** Dilim, parça. (Limanköy *Çayeli, Güneyce –Rz.)

felice Eti yenmeyen, atmacaya benzer bir çeşit kuş. (*Perşembe –Or. köyleri)

feliga [**felika, feluka**] Sandal, küçük kayık, balıkçı kayığı. (*Ünye –Or.)
[**felika**] : (Nefsiköseli, *Görele, *Tirebolu –Gr.)
[**feluka**] : (–Rz.)

felik 1. Duvar yaparken taşlar arasına konulan çakıl ve küçük taşlar. (Kozağaç *Gölhisar –Brd.; Yukarı Seyit *Çal –Dz.; –İç.; Dont *Fethiye –Mğ.) **2.** Büyük taş. (Uluşiran *Şiran –Gm.; Emirgazi *Sultaniye –Kn.)

felika [→ **feliga**]

felk Ekin biçilirken her orak vuruşda orağın ağzından dökülen kısım. (Kumdanlı *Yalvaç –Isp.; Gireği *Çal –Dz.)

felle vermek Görünmek, meydana çıkmak, haber vermek. (*Gelendost, *Şarkîkaraağaç –Isp.)

fellemek (I) Kapıyı sürgülemek, kilitlemek. (*Ezine –Çkl.)

fellemek (II) [→ **fellendirmek** (I) **-1**]

fellendirmek (I) [**fellemek** (II)] **1.** Şüpheye düşürmek, şüphelendirmek. (–Kü.; *Maçka ve köyleri –Tr.) [**fellemek** (II)] **:** (–Kü.) **2.** Kışkırtmak, bir kimsenin öfkesini artırmak. (*Maçka ve köyleri –Tr.)

fellendirmek (II) Bakımsızlık yüzünden yara azmak. (–Tr.)

felleñlemek İhtiyarlık, yorgunluk ya da hastalık nedeniyle tökezlemek, sendelemek. (Turan –Ky.; *Ermenek –Kn.)

fellenmek (I) **1.** Şüphelenmek. (–Kü.) **2.** Öfkelenmek, bağırıp çağırmak, hırçınlaşmak. (*Bergama –İz.; Nilüfer –Brs.; –Tr.)

fellenmek (II) Bir şeyin şiddeti artmak, hızlanmak. (*Maçka –Tr.)

felte Tırpanla ekin biçilirken yığılan ekinlerin sıra ile toplanması. (Tokat –Es.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar, Çayırlı, Karahoca *Haymana –Ank.)

felten **1.** Karışık, düzensiz, bozuk. (*Kilis, *Nizip –Gaz.) **2.** Çetin, zor. (–Gaz.)

feluka [→ **feliga**]

femele Ocak başı. (–Rz. ve çevresi)

femele taşı Ocak taşı. (–Rz. ve çevresi)

femi Ocak. (–Rz. ve çevresi)

femile **1.** Şalvarın üzerine giyilen ceket. (–Ay.) **2.** Tayyör, ceket. (–İz.)

fendak Hendek. (İncekum *Silifke –İç.)

fendellemek Fırsat bilmek. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

fene Kurnaz, yaman, işgüzar. (–Tr.; Uzunmusa –Or.; –Gr.; *Divriği, Tutmaç –Sv.; *Mersin ve köyleri, –İç.)

fenekir (I) Ördek cinsinden bir çeşit küçük av kuşu. (*Bor –Ng.)

fenekir (II) Delik deşik olmuş, eskimiş. *Bu ayakkabının fenekiri çıkmış.* (*Bor –Ng.)

fenekmek Şaşırmak, çaresiz kalmak. (Kurucaova *Akçadağ –Ml.)

fener Uçurtma. (–Brd.)

fenerit üzümü Kırmızı renkli, ince kabuklu, şaraplık bir çeşit üzüm. (Dereköy –To.)

fenese Yavaş ve serin esen yel. (*Osmaniye –Ada.)

fengere [→ **fengire**]

fengerlemek Bir mevki ya da makamdan almak, devirmek, ayak kaydırmak. (Gilindire *Gülnar –İç.)

fengerlenmek Bir mevki ya da makamdan alınmak, devrilmek, ayağı kaydırılmak. (Gilindire *Gülnar –İç.)

fengire [**fengere**] Yün eğirmeğe yarayan iğ, kirman. (Büyükkabaca *Uluborlu, Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Akçaşehir –Bo.; –Zn.; Saray –Çkr.; *Beypazarı, Elmalı *Kızılcahamam, Çanıllı *Ayaş –Ank.) [**fengere**] **:** (–Ank. ilçe ve köyleri)

feniklemek Şaşırmak, hayrete düşmek. (Bahçeli *Bor, –Ng.)

fenikmek (I) **1.** Başı dönmek. (Dişli *Bolvadin –Af.; –Çr.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; –To.; *Ağın, *Keban, –El.; Aşudu *Darende –Ml.; –Ky.; *Karaman, *Ilgın –Kn.) **2.** Bunalmak, yarı baygınlık geçirmek, sıkıntı basmak. (–Ama.; –Bt.; –Dy.; *Çemişgezek –Tn.; *Siverek –Ur.; –Gaz.; –Mr.) **3.** Ağlamaktan ya da bağırmaktan yorgun düşmek. (–Tr.; *Bayburt –Gm.; –Sv.) **4.** Solumak, tık nefes olmak. (–Ezc.) **5.** Açlıkdan bayılacak gibi olmak, gözü dönmek. (–Gm.; Akçaköy *Nizip –Gaz.) **6.** Azıkmak. (Vazıldan *Divriği –Sv.)

fenikmek (II) **1.** Sinmek, çekinmek. (*Niksar –To.) **2.**. Ürkmek. (–Ezm.)

fenikmek (III) **1.** Acele etmek. (*Çarşamba, –Sm.; –Gr.; –Ezm.; –Dy.) **2.** Telâşlanmak, heyecanlanmak. (–Kr.; –Ezm.; *Ahlat –Bt.; –Dy.)

fenikmek (IV) Yalvarmak. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

feniksemek Uykusu kaçmak. (–Sm.)

feniktirmek **1.** Herhangi bir kimsenin fazla acele etmesini isteyerek elini ayağını şaşırtmak, iki ayağını bir pabuca sokmak. (*Ahlat –Bt.) **2.** Şaşırtmak, korkutmak. (Yukarı Seyit *Çal –Dz.) **3.** Sersemletmek. (–Çr.) **4.** Kıvrandırmak. (Kızılkeçili *Edremit –Ba.)

feniyhmek Bocalamak, ne yapacağını bilememek. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)

fenkur Kafes. (–Dy.)

fennos [→ **fenos**]

fennus [→ **fenos**]

fennüs [→ **fenos**]

fenos [**fennos, fennus, fennüs, fenüs**] Gemici feneri. Hüyüklü *Yalvaç –Isp.; *Ağın, *Keban –El.)

[**fennos**] : (*Birecik –Ur.)

[**fennus**] : (*Söğüt, Yenipazar *Gölpazarı –Bil.)

[**fennüs**] : (Yeniyapan –Mr.)

[**fenüs**] : (Yeniyapan –Mr.)

fenüs [→ **fenos**]

ferak Servet. (Karamanlı *Tefenni –Brd.)

ferde Perde. (Koyundere *Ahıska –Kr.)

fere Civcivlikten çıkıp, yenilebilecek hale gelmiş tavuk. (*Iğdır ve köyleri, İrişli Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.; –Bt.; –Ank.)

ferec [**fereç**] Süprüntüyü alıp atmak için kullanılan kürek biçiminde saplı araç, faraş. (*Antakya –Hat.)

[**fereç**] : (*Antakya –Hat.)

ferece tahtası [**ferice tahtası**] Duvara dayanan ve üzerinde deri sıyrılan tahta. (–Isp.)

[**ferice tahtası**] : (–Isp.)

ferecik Çoban kepeneği. (Üsgübürt *Kemah –Ezc.)

fereç [→ **ferec**]

ferek (I) **1.** Asma çubuklarını bağlamak için dibine dikilen kuru ağaç, herek. (Çamlık, Bucak –Brd.; Yukarı Seyit *Çal, Darıveren *Acıpayam –Dz. Aşağıkayı *Tosya –Ks.; Bağlıağaç, Arsa, Kadıköy *Fethiye, *Bodrum, Yerkesik –Mğ.) **2.** Üzüm verecek hale gelmiş bağ çubuğu. (*Milas –Mğ.) **3.** Dam üzerine atılan ağaç. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

ferek (II) Tazı ile köpeğin birleşmesinden doğan bir cins av köpeği. (Çayırlı *Haymana –Ank.; Alan

*Çumra, Morcalı *Karaman, Koraş *Ereğli –Kn.)

feren Lahana. (*Yalvaç –Isp.; –Ist.)

feretiko Kendir ve pamuk karıştırılarak dokunan keten, poplin gibi kumaş. (Limanköy *Çayeli –Rz.)

ferez Ekin biçildikten sonra tarlada kalan kısım. (Vazıldan *Divriği –Sv.; –Kn.)

ferfana [→ **ferfene -1**]

ferfane [→ **ferfene -1**]

ferfellemek [**ferfillemek, ferfüllemek**] İhtiyarlayıp kuvvetten düşmek. (Kılıç *Keçiborlu –Isp.; –Sv.)
[**ferfillemek**] : (Zana –Ama.)
[**ferfüllemek**] : (–Ama.)

ferfendelik Çocukların kurtlu fındıkların deliğine bir kibrit çöpü takıp çevirerek yaptıkları oyuncak. (–Rz.)

ferfene [**felfele, ferfana, ferfane, ferfene, ferfere** (I) **-2**] **1.** Ortaklaşa yapılan yemekli içkili toplantı. (Kızılköy *Dinar –Af.; Homa *Çivril, *Çal –Dz.; –Ist.; –Ks.; –Çkr.; *Boyabat –Sn.; –Ama.; *Zile, *Erbaa –To.; *Afşin –Mr.; –Sv.; İncirli –Yz.; Demirtaş *Kayaş, *Kızılcahamam, –Ank.; –Krş.; Hamurcu *İncesu, *Develi –Ky.; *Bor –Nğ.; *Karaman, –Kn.; Saimbeyli –Ada.; Güzelsu *Akseki –Ant.)
[**felfele**] : (*Bünyan –Ky.)
[**ferfana**] : (Armutlu, Aybastı –Or.)
[**ferfane**] : (*Gerede, –Bo.; *Yerköy –Yz.; Sobran *Nallıhan –Ank.; *Mucur –Krş.; –Kn.)
[**ferfene**] : (Akkışla –Ky.; –Kn.)
2. Düğün ya da bayramlarda gençlerin birleşerek bir kuzu ya da koyun kesip yemeleri. (Ekse *Çal –Dz.; –Ama.) **3.** Çocukların ayrı ayrı evlerden malzemelerini toplayıp kırda yaptıkları pilav. (Çepni *Gemerek –Sv.; Külekçi *Çayıralan –Yz.; –İç.)
[**ferfere** (I) **-2**] : (Çepni *Gemerek, *Şarkışla –Sv.)
4. Pişmiş yumurta. (Adiller *Ermenek –Kn.)

ferfere (I) **1.** Düğün yemeği. (*Boyabat –Sn.) **2.** [→ **ferfene -3**]

ferfere (II) Zımba makinası, delgi. (–Ist.)

ferfere (III) Hırsızlık. (Balıbeyi *Artova –To.)

ferferek Pervane. (–İz.; Dont *Fethiye –Mğ.)

ferferlemek Yorulmak, düşecek hale gelmek. (Çepni *Gemerek –Sv.)

ferfilişli Eli işe yatkın olmayan. (Çıkrık *Mecitözü –Çr.)

ferfillemek [→ **ferfellemek**]

ferfine Köy kahvelerinde, odalarında ortaklaşa yapılan pilav için kişi başına düşen para. (Çöplü *Çivril –Dz.)

ferfilemek Çocuk sesi kesilinceye kadar bağırmak. (–Ur.)

ferfit Zayıf. (Efsus *Elbistan –Mr.)

ferfüllemek [→ **ferfellemek**]

ferg Hıdrellezden sonra tarlayı kuvvetlendirmek için yapılan nadas. (Iğdır *Araç –Ks.; Dont *Fethiye –Mğ.)

ferge Sincap. (Mardar *Bafra –Sm.)

ferice tahtası [→ **ferece tahtası**]

feriç 1. Keklik yavrusu. (–Krş.; Salkuma –Ky.) **2.** Yumurtlama çağına gelmiş piliç. (–Krş.)

feride Acele. (Karamanlı *Tefenni –Brd.)

ferihmek Siniri, hırsı geçmek, ferahlamak, açılmak. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

ferik (I) [**ferük, firig** (I), **firik** (II) **-1**] **1.** Kümes hayvanlarının civcivlikten çıkmış yavruları, piliç. (*Eğridir ve köyleri, Aşağıdinek –Isp.; Kocaberges, Erdek *Bandırma –Ba.; *Gelibolu, *Bayramiç –Çkl.; *Sivrihisar ve köyleri, Sarıkavak, Tokat –Es.; *Kandıra –Kc.; –Bo.; *Akyazı ve çevresi –Sk.; Aliköy *Çaycuma, *Devrek, Yakademirciler –Zn.; Karabüzey *Araç, *Küre, *Daday ve köyleri –Ks.; –Çkr.; *Kargı, *İskilip, *Osmancık –Çr.; *Boyabat, *Gerze –Sn.; –Sm.; *Merzifon ve köyleri, –Ama.; *Zile –To.; Danışman *Fatsa, *Gölköy, *Ünye –Or.; –Tr. ve köyleri; Uluşiran *Şiran, –Gm.; –Rz.; *Şavşat, *Ardanuç, Öğdem –Ar.; –Kr.; –Ezm.; *Refahiye ve çevresi, –Ezc.; *Doğubeyazıt –Ağ.; *Erciş, –Vn.; –Dy.; *Nazimiye –Tn.; *Ağın –El.; Aşudu *Darende, *Pütürge –Ml.; –Ur.; –Gaz.; *Afşin, –Mr.; Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; –Sv. ilçe ve köyleri; *Sorgun –Yz.; Çayırlı *Haymana, Çanıllı *Ayaş, *Balâ, –Ank.; *Mucur –Krş.; *Develi, *Pınarbaşı, Salkuma –Ky.; –Nş.; *Bor –Nğ.; *Karaman, *Ermenek, *Ilgın, –Kn.; *Bahçe –Ada.; *Mersin ve köyleri, *Mut –İç.; *Anamur, *Serik –Ant.; Kerkük)

[**firig** (I)] : (Hasanoğlan –Ank.)

[**firik** (II) **-1**] : (Hisarardı, Sücüllü *Yalvaç –Isp.; *Ulukışla –Nğ.)

2. Dişi piliç. (Kışla –Zn.; Karabüzey *Araç –Ks.; –Ama. ve köyleri; Şehli –Gr.; *Ermenek –Kn.)

[**ferük**] : (–Tr. ilçe ve köyleri)

3. Dişi hindi. (Burunkaya –Zn.)

ferik (II) Kuma, ortak. (–Brs.; *Sürmene –Tr.; *Şereflikoçhisar ve köyleri –Ank.; *Bünyan, *Pınarbaşı, –Ky. ve köyleri; –Nş.; –Nğ.; Koçhisar *Aksaray –Kn.)

ferik (III) **1.** Taze fasulye. (–Ezc.) **2.** Tek çekirdekli kuru tane fasulye. (–Ezc.)

ferik (IV) **1.** Genç, taze, körpe. (Yukarı Seyit *Çal –Dz.; –Ezc.; –Yz.; –Nğ.; Gâvurdağı *Osmaniye –Ada.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.) **2.** Yaşını göstermeyen, olduğundan genç görünen (kimse). (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

ferik (V) Sarı akrep. (Uzuncaburç –İç.)

ferik (VI) Buğday başaklarının yeni sertleşmeye başladığı zamanki durumu. (*Boğazlıyan ve köyleri –Yz.)

ferike Tavuk. (*Çayıralan –Yz.)

feriklemek (I) Görünmeden, belli etmeden kaçmak. (–Mn.)

feriklemek (II) Lahana dikildikten bir süre sonra gelişmeye başlamak. (Salman *Akkuş –Or.)

ferikmek **1.** Ürkütmek (daha çok hayvanlar için kullanılır). (Palha *Divriği –Sv.) **2.** Korkudan soluk soluğa kalmak. (*Zara –Sv.)

ferimek (I) **1.** İhtiyarlamak. (Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; –Nğ.) **2.** Kuvvet ve kudretten düşmek. (Kaçar *Eşme –Uş.; Uluğbey *Senirkent –Isp.; Bereketli *Tavas, Yukarı Seyit *Çal –Dz.; Yeniköy –Ba.; –Çr.; Şıhlar *Ulubey –Or.; Palha *Divriği –Sv.; –Mğ.) **3.** Güzelliğini yitirmek. (*Yerköy –Yz.; *Aksaray –Nğ.; *Milas –Mğ.)

ferimek (II) Bir işten soğumak. (–Gm.)

feriste Sepet. (Karadere ve köyleri *Hendek –Sk.)
feriz Ekini alınmış tarla. (–Ada.)
ferk (I) Sürülmüş tarla. (–Kü.; –Çr.)
ferk (II) **1.** Herhangi bir eşyayı eli sakatmış gibi eğreti tutmayı anlatır: *Testiyi düşüreceğini biliyordum çünki ferk gibi tutuyordu.* (Emircik, Süngüllü *Çivril –Dz.) **2.** Becerik-siz. (*Çal –Dz.)
ferketmek Tarlayı bir yıl boş bırakmak. (–Ks.)
ferkey Parlak. (*İzmit –Kc.)
ferkine garmak Kötü hastalığa tutulmak, inme inmek. (*Sivrihisar –Es.)
ferkinti Mezarlık. (Ayşepınar –Ky.)
fermana (I) [**fermane, fermaniye, fermele, fermen, fermene, fermile, feymene**] **1.** Kadınların giydiği üzeri işlemeli yelek. (Körküler *Yalvaç –Isp.; –Ba.; *Düzce –Bo.; Kurşunlu *Gölpazarı –Bil.; –Es.; *Kilis, *Nizip –Gaz.; –Mr.; Gürcü *Kızılcahamam –Ank.; Köşker –Krş.; *Bor –Nğ.; *Beyşehir, Faris *Ermenek, Sille –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.)
[**fermane**] **:** (*Keçiborlu –Isp.; *Urla –İz.; –Çkr.; *Beypazarı, –Ank.; –Ky.; –Nğ.; *Ilgın, *Akşehir, *Aksaray –Kn.)
[**fermaniye**] **:** (*Sungurlu –Çr.; *Akçakaya –Ky.)
[**fermele**] **:** (*Karacasu –Ay.; Ulucak *Menemen –İz.; –To.; *Antakya –Hat.)
[**fermen**] **:** (–Ks.)
[**fermene**] **:** (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; –Brs.; *Ünye –Or.; Zigana *Torul –Gm.; Çeşmelizebir *Cihanbeyli –Kn.; Kumbağ –Tk.)
[**fermile**] **:** (*Çivril, *Tavas –Dz.; Yanıkköy *Menemen –İz.)
[**feymene**] **:** (Narlıdere –İz.)
2. Eteklik. (–Gaz.)
fermana (II) Kuvvetsiz. (Bağlıca *Ardanuç –Ar.; *Divriği –Sv.)
fermane [→ **fermana** (I) **-1**]
fermaniye [→ **fermana** (I) **-1**]
ferme Burgu denilen araç. (–Ist.)
fermele [→ **fermana** (I) **-1**]
fermen [→ **fermana** (I) **-1**]
fermene [→ **fermana** (I) **-1**]
fermile [→ **fermana** (I) **-1**]
fernus [**fernuz**] Lamba şişesi. (*Düzce –Bo.)
[**fernuz**]: (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
fernuz [→ **fernus**]
fers Hırs. (*Bor –Nğ.)
fersek Zeki, akıllı, kurnaz. (–Nğ.; *Ereğli –Kn.)
ferteş Şişman, toplu. (Bozlar –Brd.)
fert ettirmek Parmağını birinin gözüne sokmak. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)
ferük [→ **ferik** (I) **-2**]
ferzek [**ferzenk**] Kötü kadın, fahişe. (*Çarşamba ve köyleri –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Ünye –Or.; Piraziz –Gr.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)
[**ferzenk**] **:** (*Maçka ve köyleri, –Tr.; –Rz.; Uluşiran *Şiran –Gm.)
ferzenk [→ **ferzek**]
fesek (I) Yabanî domuz yavrusu. (*Niksar –To.)
fesek (II) Başkasına ait kaybedilen bir şeyin yerine alınan yenisi. (Akkışla –Ky.)
feserti Fısıltı. (Kaptanpaşa ve köyleri *Çayeli –Rz.)

feslan [feslihan, feslikan, fesliken -1] Saksıda yetiştirilen, ballıbabagillerden yaprakları güzel kokan bir çiçek, fesleğen. (Bekilli *Çal, –Dz.)
[feslihan]: (–Ky.)
[feslikan]: (Kavak *Yeşilova, Başpınar *Tefenni –Brd.; Kasımlar *Gölpazarı –Bil.; *Ermenek –Kn.; –İç.)
[fesliken -1]: (Çığrı *Dinar –Af.; Bağıllı *Eğridir –Isp.)

feslek (I) **1.** Bir çeşit bezelye. (*Vezirköprü, –Sm. ve köyleri; –Sn.) **2.** Nohut. (*Taşköprü –Ks.)

feslek (II) **1.** Üzerine kiriş atılacak direkleri birbirine bağlayan ince uzun tahta. (*Çal –Dz.) **2.** Ağaç parçası, yonga. (Çığrı *Dinar –Af.)

feslek bulguru Feslek denilen bir çeşit bezelye ile buğday haşlaması. (–Sm. ve köyleri)

fesliğan üzümü [fesliken -2, fesliken üzümü] Fesleğen gibi kokan bir çeşit üzüm. (Hasanoğlan –Ank.)
[fesliken -2]: (Keşanuz –Ank.)
[fesliken üzümü]: (–Ba.)

feslihan [→ **feslan**]

feslikan [→ **feslan**]

fesliken 1. [→ **feslan**] **2.** [→ **fesliğan üzümü**]

fesliken üzümü [→ **fesliğan üzümü**]

feselli İçine maya konulmayan, yağda kızartılan yufka gibi bir çeşit ekmek. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)

fes olmak Çok içki içip kendini kaybedecek şekilde sarhoş olmak. (Lefkoşe, –Kıbrıs)

fesüklük Kekemelik, pepemelik. (*Ulubey –Or.)

feşal [→ **feşel**]

feşek Dayanıksız basma ya da bez. (Karahasan, *Gölköy –Or.)

feşel [feşal] Yaramaz, haşarı çocuk. (Karayenir –Brd.; *Çeşme –İz.; *Safranbolu –Zn.; Karabüzey *Araç, Yazıhamit *Taşköprü –Ks.; *Kurşunlu, Saray, –Çkr.; *İskilip, *Kargı –Çr.; *Boyabat, –Sn.; –Sm.; *Merzifon –Ama.; Danışman *Fatsa, *Ulubey, Uzunmusa –Or.; Nefsiköseli *Görele, Piraziz, Bulancak, Sasu, –Gr.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)
[feşal]: (Karabüzey *Araç –Ks.)

feşken Ağacın kökünde çıkan sürgünler. (*Bor –Ng.)

fete Dede. (Kösten –Dz.)

fetetmek Bozup işe yaramaz hale getirmek, boşa gitmesine sebep olmak, mahvetmek. (Çığrı *Dinar –Af.)

fetik Ayı yavrusu. (*Safranbolu –Zn.)

fetik fetik Tane tane. (*Afşin –Mr.)

fetil 1. [→ **fetir -1**] **2.** [→ **fetir -2**]

fetir [fetil -1, 2] 1. Saçta pişirilen mayasız yufka ekmeği. (–Çkr.; –Sm.; *Merzifon ve çevresi –Ama.; *Şebinkarahisar, *Alucra, Şehli, *Piraziz –Gr.; *Kelkit, –Gm.; *Şavşat, Çakırlar *Ardanuç, *Yusufeli, –Ar.; *Sarıkamış, *Selim, *Iğdır, –Kr.; Keçek *Oltu, –Ezm.; *Refahiye, Nörkah –Ezc.; *Erciş –Vn.; –Bt.; –Md.; –Dy.; –El.; –Ml.; –Ur.; –Gaz.)
[fetil -1]: (*Koyulhisar, *Hafik –Sv.; –Ml.)
2. Bazlama. (*Bayburt –Gm.; *Ahlat –Bt.; Ağrakos *Suşehri, Palha *Divriği –Sv.; Kerkük, Irak)

[**fetil -2**] **:** (Çıkrık *Mecitözü –Çr.; *Niksar –To.; Uluşiran *Şiran –Gm.; –Sv.)

3. İyi pişmemiş, hamur kalmış ekmek. (–Ur.)

fetiz Mayası fetir denilen yufka ekmeğinden biraz fazla olan ekmek. (Kerkük, Irak)

fetlemek (I) Atılmış pamukları bir çöpe takarak yuvarlamak. (–Ur.; *Kilis –Gaz.)

fetlemek (II) Koşmaca, körebe ve saklambaç oyunlarında, ebe oyunculardan birini yakalamak. (–Kü.)

fetletmek Becermek, başarmak. (İshaklı *Çivril –Dz.)

feyil 1. Huysuzluk, kıskançlık, hırs. (Kızılköy *Dinar –Af.; *Yalvaç –Isp.; Kuşbaba *Bucak –Brd.; Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Eldirek *Fethiye –Mğ.; Telin *Gürün –Sv.; Zıvarık –Kn.) **2.** Açgözlülük, görgüsüzlük. (–Brd.; Telin *Gürün –Sv.) **3.** Niyet, kalbten geçen istek. (Kırcaklı *Nazilli –Ay.; Karabüzey *Araç, Peşman *Daday –Ks.; Arslanköy *Mersin –İç.)

feyili bozuk Düzenbaz, ahlâksız. (*Bozdoğan –Ay.)

feyili bozulmak Huyu bozulmak. (–Dz.)

feyillenmek Aklını belirli bir şeye takıp durmak. (–Nğ.)

feyilsiz (I) [**feyilsüz** (I)] Doymak bilmeyen, obur. (Burhaniye *Dinar –Af.; Çeltek *Yeşilova, –Brd.; –Ba.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; Çomaklıdede *Korkuteli –Ant.; Eldirek *Fethiye –Mğ.) [**feyilsüz** (I)] **:** (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

feyilsiz (II) **1.** İşsiz güçsüz, düşüncesiz, gamsız. (Kaya *Fethiye –Mğ.) **2.** Onun bunun işine karışan (kimse). (Fiğrege *Artova –To.)

feyilsüz (I) [→ **feyilsiz** (I)]

feyilsüz (II) Huysuz, kıskanç, hırslı (kimse). (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

feyilsizlik Kanaatkar olmama hali. (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

feyl Akıl, düşünce. (Karaköy *Düzce –Bo.; *Bor –Nğ.)

feylini toplamak Bütün arzu ve hırsıyla dünya malına sarılmak. (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

feymene [→ **fermana** (I) **-1**]

féz Otlakda davar yatağı. (Badılı, Üçveren *Refahiye –Ezc.)

fıcık [**fıdıcık**] Bir şeyin en küçüğü, ufacık, küçücük. (*Ayvacık –Çkl.) [**fıdıcık**] **:** (Pirlerkondu *Hadım –Kn.)

fıcımak Bir şeyin çok hızlı, çok çabuk yapıldığını anlatır: *Ahmet fıcımak gibi geçip gitti yanımdan.* (İshaklı *Çivril –Dz.)

fıcıktırmak Kuvvetle atmak. (–İç.)

fıcıtmak [**fıçıtmak, fıncıtmak, fırcıtmak**] Atıvermek, kaldırıp atmak, fırlatmak. (Tahtacı –Isp.; Yukarı Seyit *Çal, Kösten, Honaz –Dz.; Sürez *Bozdoğan –Ay.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; –Ada.; *Tarsus, *Mersin ve köyleri, *Anamur, *Mut ve köyleri –İç.) [**fıçıtmak**] **:** (Birgi *Ödemiş –İz.) [**fıncıtmak**] **:** (Aşudu *Darende –Ml.; –Mr.; Büyükçaylı *Dörtyol –Hat.; Haruniye –Ada.) [**fırcıtmak**] **:** (*Antakya –Hat.)

fıcramah [→ **fıkramak** (I) **-1**]

fıça [→ **fıçı** (I)]

fıççık [**fırçık** (II)] Vıcık vıcık çamur. (Büyükkabaca *Senirkent –Isp.)
[**fırçık** (II)] : (Kösektaş *Avanos –Nş.)
fıççа [→ **fıçı** (I)]
fıçı (I) [**fıça, fıççа, fırça, ficce, fiççe**] Topaç. (Kızılköy *Dinar –Af.; –Isp.; Sarıbeyler –Ba.; –Kü.; *Sivrihisar –Es.; *Güdül, *Ayaş –Ank.)
[**fıça**] : (Kınık *Kırkağaç –Mn.; Bozan –Es.)
[**fıççа**] : (–Af.; Sücüllü *Yalvaç –Isp.; Atlandı *Kadınhanı, Sille –Kn.)
[**fırça**] : (–Kn.)
[**ficce**] : (Örkenez *Yalvaç –Isp.)
[**fiççe**] : (*Yalvaç, *Şarkîkaraağaç –Isp.)
fıçı (II) Yayık. (Birgi *Ödemiş –İz.; Palluca *Demirci –Mn.; Sarıkavak –Es.; *Korkuteli ve çevresi, *Elmalı ve çevresi –Ant.)
fıçı (III) **1.** Etli, şişman (kimse). (Çeltek *Yeşilova –Brd.) **2.** Etli hayvan. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)
fıçık Ekmek kırıntısı. (İnköy –Kü.)
fıçıko Su kabağı. (Güneyce –Rz.)
fıçımak [**fıdırak**] Uzun değnek: *Elime fıçımağı aldım mı keçilerin yedi ceddine okurum.* (Çeltek *Yeşilova –Brd.)
[**fıdırak**] : (Civanyaylağı *Mersin –İç.)
fıçıta Bir çeşit palamut balığı. (–Ist.)
fıçıtmak [→ **fıcıtmak**]
fıddır fiş Çok gezen kız. (Dont *Fethiye –Mğ.)
fıddırık Oynak, hoppa (kimse). (*Bor –Ng.)
fıdıcık [→ **fıcık**]
fıdıdık etmek Üşümek. (*Çivril –Dz.)
fıdık (I) Fidan. (*Halfeti –Ur.; *Reyhanlı –Hat.)
fıdık (II) [→ **fitik** (I) **-1**]
fıdık (III) Pişirilmek üzere soyulan taze mısırın dış yaprağı. (–Gaz.)
fıdık (IV) Çocukların oynadığı bir çeşit oyuncak, bilye. (*Perşembe, –Or. ve köyleri)
fıdıl (I) Toy, genç. (Bekilli *Çal –Dz.)
fıdıl (II) Erkeklik bezi. (–Or.)
fıdılamak [→ **fıydırmak** (I)]
fıdın Yeni dikilen bağ. (Aşağı Kayı *Tosya –Ks.; –Ky.)
fıdırak [→ **fıçımak**]
fıdıraklamak Bir şeyi öfke ile biraz uzağa atmak. (Civanyaylağı *Mersin –İç.)
fıdlamak [→ **fıkramak** (I) **-1**]
fığancı Başkalarının kavga etmelerine sebep olan (kimse). (Sofular *Eğridir –Isp.)
fığla (I) Küme, birikinti. (Dere *Seydişehir –Kn.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)
fığla (II) Kalça kemiği. (Dere *Seydişehir –Kn.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)
fığla (III) Çığlık, feryat. (*Ermenek ve köyleri –Kn.)
fığla kopmak Acı acı çığlık alımak. (*Mut ve köyleri –İç.)
fığlamak (I) Gelecek bir kimseyi gözlemek, beklemek. (–Kn.)
fığlamak (II) Bağırmak, ağlamak. (Kurna –Brd.)
fığlata Yüksek sesle bağırmayı anlatır. (Uğurlu *Ermenek –Kn.)
fığlı Kasırga. (Aşağıhadım *Hadım –Kn.)
fıḫare Fakir, yoksul. (–Gaz; Sarıhavuzlu *Sorgun –Yz.)
fıḫır fıḫır [**fık fık** (II)] Herhangi bir şeyin ateş üzerinde kaynamasını

anlatır. (Uluşiran *Şiran –Gm.) [**fık fık** (II)] : (Tahtacı –Isp.; *Perşembe ve köyleri, –Or. ve köyleri; Yeniköy *Aşkale –Ezm.)

fıḫramah [→ **fıkramak** (I) **-1**]

fıḫramak [→ **fıkramak** (I) **-1**]

fık Çok sıcak. (*Ürgüp –Nş.)

fıka (I) [**fıkı** (I)] Küçük su testisi. (İpkaiye, Danişment *Biga –Çkl.) [**fıkı** (I)] : (Çavuş *İnegöl –Brs.)

fıka (II) [→ **fıkka** (I)]

fıkfık (I) **1.** İrmik ile yapılan bir çeşit pelte. (*İpsala –Ed.) **2.** Un ile yapılan bir çeşit yemek. (Ağlı *Küre –Ks.)

fık fık (II) [→ **fıḫır fıḫır**]

fık fık (III) Kısık kısık, sessiz sessiz gülmeyi anlatır. (*Gelendost –Isp.; –Ml.; *Boğazlıyan ve köyleri, *Yerköy –Yz.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Mucur –Krş.; *Ermenek ve köyleri –Kn.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

fıkfık (IV) Fahişe, kötü kadın. (*Bozdoğan –Ay.)

fıkfık (V) Duyduğu bir sözü hemen başkasına ileten, söz getirip götüren. (Çıtak *Çivril –Dz.)

fıkga [**fıkka** (II)] Çok küçük, ufak. (Uluğbey *Senirkent –Isp.) [**fıkka** (II)] : (*Mut ve köyleri –İç.)

fıkfıkı Tahta testi. (*Ayaş –Ank.)

fıkı (I) [→ **fıka** (I)]

fıkı (II) Şakacı, komik (kimse). (Çavuşköy *Babaeski –Krk.)

fıkı (III) Sıkı etki, baskı. (–Çr.)

fıkıldamak Su ve sulu şeyler kaynamaya başlamak. (Keçek *Oltu –Ezm.)

fıkıradak Çabuk kaynamayı anlatır. (–Sm.)

fıkıramak Hafif kaynamak. (*Düzce –Bo.)

fıkka (I) [**fıka** (II)] Kutu, küçük kutu. (*Şile –Ist.; *Ermenek –Kn.) [**fıka** (II)] : (–Ist.)

fıkka (II) [→ **fıkga**]

fıkka (III) Kara pekmez karıştırılarak yapılan bir yemek. (*Gürün –Sv.)

fıkkadak [**fıkkadan**] Bir etki sonucu ani ölümü anlatır. (–Sm.) [**fıkkadan**] : (–Sm.)

fıkkadan [→ **fıkkadak**]

fıkka gibi **1.** Tıpatıp, birbirine iyi uyan şeyler için söylenir. (*Ermenek –Kn.) **2.** Küçük ve güzel olan şeyler için söylenir. (*Ermenek –Kn.)

fıkoku Diken çileği. (–Rz.)

fıkrak İnsanın içinden gelen, tutamadığı ağlama. (Yassıören *Senirkent –Isp.)

fıkramag [→ **fıkramak** (I) **-1**]

fıkramak (I) [**fıcramaḫ, fıdlamak, fıḫramah, fıḫramak, fıkramag, fırıkmak, fırkımak** (II), **fırşımak** (I), **fırtlamak** (I), **fışıramak -2, fışırdamak** (II), **fışkımak, fışnamak, fıtımak, fıtılamak** (I), **fıtlamak**] **1.** Herhangi bir yiyecek maddesi ekşimek. (*Keçiborlu, *Yalvaç –Isp.; –Brd.; Yukarı Seyit *Çal, Bereketli *Tavas –Dz.; –Kü.; *Sivrihisar –Es.; –Ks.; –Çr.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Afşin –Mr.; *Koyulhisar, *Gemerek –Sv.; Köşker –Krş.; *Pınarbaşı –Ky.; –Nğ.) [**fıcramaḫ**] : (*Antakya –Hat.) [**fıdlamak**] : (–Nğ.) [**fıḫramah**]: (*Antakya –Hat.; *Gürün –Sv.; *Mucur –Krş.) [**fıḫramak**] : (Zana –Ama.; –Sv.; *Bünyan –Ky.; *Bor –Nğ.) [**fıkramag**] : (–Brd.)

[**fırıkmak**] : (Körküler *Yalvaç –Isp.)
[**fırkımak** (II)] : (–Çr.)
[**fırşımak** (I)] : (Bağıllı *Şarkîkaraağaç –Isp.)
[**fırtlamak** (I)] : (Hasanoğlan –Ank.; *Bor –Nğ.)
[**fışıramak -2**] : (*Düzce –Bo.)
[**fışırdamak** (II)] : (Saray –Çkr.)
[**fışkımak**] : (–Çr.)
[**fışnamak**] : (–Ba.; *Emet –Kü.; *Kurşunlu –Çkr.; *Ağın, *Keban –El.)
[**fıtımak**] : (–Brd.; Oğuz *Acıpayam –Dz.)
[**fıtılamak** (I)] : (–Sv.; *Bor –Nğ.; *Ermenek ve köyleri –Kn.; –İç. ilçe ve köyleri)
[**fıtlamak**] : (Kavak *Yeşilova –Brd.; –Nğ.)
2. Yiyecek maddeleri ekşiyince üzerinde kabarcıklar meydana gelmek. (Kösten, Honaz –Dz.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; –Gaz.; –Nğ.; *Korkuteli ve çevresi, *Elmalı ve çevresi –Ant.)

fıkramak (II) **1.** Fıkır fıkır gülmek. (Dallıca *Nazilli –Ay.; *Fethiye ve çevresi –Mğ.; Hisarcık –Ky.; –Nğ.) **2.** Yerinde duramamak, hep hareket etmek, oynamak. (Çeltek *Yeşilova –Brd.)

fılar Ökçesiz erkek ayakkabısı. (–Çr.)
fılcan Fincan. (–Gaz.; Genek *Yatağan –Mğ.)
fılçık Elinden iş gelmeyen, beceriksiz. (Emircik, Süngüllü *Çivril –Dz.)
fıldır Yaldız. (Celâ –Mr.)
fıldıramak [→ **fıldırdamak**]
fıldıratmak [→ **fıydırmak** (I)]
fıldırdamak [**fıldıramak**] Gözleri parıl parıl yuvalarında oynamak, parlamak. (*Düzce –Bo.) [**fıldıramak**] : (*Ağın, *Keban –El.)
fıldır fıldır 1. Canlılık, hareketlilik, çabukluk anlatır. (Bağıllı *Şarkîkaraağaç –Isp.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.) **2.** Sık adımlarla yürümeyi anlatır. (Çöplü *Çivril –Dz.)
fıldırık Serbest davranışları nedeniyle şüphe uyandıran, hafif kadın. (–Kü.)
fıldırıyık Tahtadan yapılan bir çeşit çocuk oyuncağı. (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)
fıldırla Savur gitsin, at gitsin, yuvarla anlamlarında emir. (Uluşiran *Şiran –Gm.)
fıldırmag [→ **fıydırmak** (I)]
fıldırmak (I) **1.** [→ **fıydırmak** (I)] **2.** Döndürerek, savurarak atmak. (*Kadirli –Ada.; *Mut ve köyleri –İç.) **3.** Döndürmek. (Gümele *Söğüt –Bil.)
fıldırmak (II) Çıldırmak. (Çöplü *Çivril –Dz.)
fıldırmak (III) Kaçmak, firar etmek. (Çepni *Gemerek –Sv.)
fılık Yumuşak tüylü keçi. (–Tr. ilçe ve köyleri)
fılıka (I) Fiskos, gizli konuşmayı anlatır. (Kesme *Divriği –Sv.)
fılıka (II) Küçük ev. (Danışman *Fatsa –Or.)
fılıka (III) İdare lambası. (Ömerli *Ulukışla, –Nğ.)
fılışgın [→ **fışkan -1**]
fılik [→ **filik** (I) **-1**]
fıllanmak Çevresinde dönmek, dolanmak. (*Bor –Nğ.)
fıllıklamak [→ **fıydırmak** (I)]
fıncılı Döl yolu, rahim yolu. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

fıncık Cinsiyet organı. (Uğurlu *Ermenek –Kn.)

fıncık Tekme, çifte. (–El.)

fıncıtmak [→ **fıcıtmak**]

fında etmek Fırlatmak, atmak. (Lefkoşe –Kıbrıs)

fındık (I) Süs eşyası yapılan fakat içine hiç başka bir şey katılmayan altın, som altın. (–Kn.)

fındık (II) Erkeklik bezi. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

fındık biber (I) Küçük fakat çok acı olan bir çeşit biber. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

fındık biber (II) Aksi, inatçı olan çocuk. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

fındık cevizi Küçük, kabuğu ince, üzeri pütürsüz ve beyazımsı bir çeşit ceviz. (*Bafra –Sm.; –Nğ.)

fındıklı Küçük kareli, yerli dokuma kumaş. (*Ermenek –Kn.)

fındıllı [**fındırdak, fıngılı, fıngırdak**] Yakışıklı ve oynak (kimse). (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**fındırdak**] : (Karabüzey *Araç –Ks.)
[**fıngılı**] : (–Krş.)
[**fıngırdak**]: (*Bozdoğan –Ay.; –Ba.)

fındıraz Uzak, öte, cehennem: *Fındıraza gitti.* (Ovacık *Tavas –Dz.)

fındırdak [→ **fındıllı**]

fıngılamak [**fıñgırdamak, fıngırdaşmak**] Yılışmak, fingirdemek (–Ezc.)
[**fıñgırdamak**] : (*Düzce –Bo.)
[**fıngırdaşmak**] : (–Ba.)

fıngıldamak Çocuk kendi kendine, için için ağlamak. (–Ba.)

fıngılı [→ **fındıllı**]

fıngırdak [→ **fındıllı**]

fıñgırdamak [→ **fıngılamak**]

fıngırdaşmak [→**fıngılamak**]

fıñlamak Kulak çınlamak. (Çomaklıdede *Korkuteli –Ant.)

fır (I) Ur, şişkinlik. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)

fır (II) Baş dönmesi. (–El.)

fıra İskonto. (–Rz.)

fırada Ayrı. (*Alaşehir –Mn.)

fıra getmek Kapanın elinde kalmak, kapışılmak. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

fıraḫ Üzüntü, keder. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

fıraḫtı [**fırakdu, fıraklı, fıraktı**] Parmaklık, çit. (Setbaşı –Brs.; –Sm.; *Reşadiye –To.; *Şebinkarahisar, Piraziz –Gr.; –Tr. ilçe ve köyleri; Uluşiran *Şiran –Gm.; –Rz.; *Koyulhisar, Vazıldan *Divriği, Ağrakos *Suşehri –Sv.; –Kıbrıs)
[**fırakdu**] : (Kayadibi –Gr.)
[**fıraklı**] : (–Sm.; *Ünye –Or.; *Görele, *Tirebolu –Gr.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)
[**fıraktı**] : (*Çarşamba –Sm.; *Niksar –To.; Kuzköy *Akkuş, Danışman *Fatsa, Bayadı, Uzunmusa, –Or.; –Gr. ilçe ve köyleri; Gare, *Ardeşen –Rz.; *Çorlu –Tk.)

fırakdu [→ **fıraḫtı**]

fıraklamak [→ **fıydırmak** (I)]

fıraklı [→ **fıraḫtı**]

fıraktı [→ **fıraḫtı**]

fıralatmak [→ **fıydırmak** (I)]

fıranga Eşek arısı. (Gölde *Kula –Mn.)

fıraz [→ **foraz** (I)]

fırcıtmak [→ **fıcıtmak**]

fırça [→ **fıçı**]

fırçanak Nal deliği. (*Develi –Ky.)

fırçı (I) **1.** Domuz kılı. (–Kn) **2.** Fırça. (İğneciler *Mudurnu –Bo.; –Gaz.; Yerkesik –Mğ)

fırçı (II) Fıçı. (–Gaz.)

fırçı (III) Çocukların kamıştan yaptıkları, suyu çekip fışkırtan bir oyuncak. (Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.)

fırçı bıcağo Tahtalardaki çukurları düzeltmekte kullanılan küçük demir rende. (–Tr.)

fırçığını bozmak Karmakarışık etmek, bozmak. (*Antakya –Hat.)

fırçık (I) **1.** [→ **fırtık** (I) **-1**] **2.** Arsız çocuk. (–El.)

fırçık (II) [→ **fıçcık**]

fırçık (III) İşe yaramaz hale gelen, bozuk. (*Antakya –Hat.)

fırçıklı [→ **fırtık** (I) **-1**]

fırçiklenmek 1. Daha fazla sürtünmek, sürtünerek rahatsız etmek. (–Ezc.) **2.** Sululuk etmek. (–Ezc.)

fırdanah Çepeçevre. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

fırfıgıç Kalabalık. (*Görele –Gr.)

fırfılıka [**fırfılik, fırfıra -2, fırfırı** (I)] Fırıldak, rüzgâr gülü. (Güneyce –Rz.)
[**fırfılik**] : (*Ağın, *Keban –El.)
[**fırfıra -2**] : (Yavuz *Şavşat –Ar.; –Dy.; *Nizip –Gaz.; Kerkük)
[**fırfırı** (I)] : (–Gaz.)

fırfılik [→ **fırfılıka**]

fırfır (I) [**fırfıra -1, fırfırıh, fırfırık -1, fırfırik -1, fırfıriyh, fırık** (III), **fırıncak, fırındak, fırıştak,fırkala, fırlak** (I), **fırna**] **1.** Topaç. (–Sn.; Akarsu *Ardanuç –Ar.; Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı, *Antakya –Hat.; Dont *Fethiye –Mğ.)
[**fırfıra -1**] : (–Vn.; *İncesu –Ky.)
[**fırfırıh**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)
[**fırfırık -1**] : (*Düzce –Bo.; *Oltu –Ezm.)
[**fırfırik -1**] : (*Kelkit –Gm.; –Kr.; –Ezm.; –Ezc.; –Dy.)
[**fırfıriyh**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim, *Iğdır –Kr.; –Ezm.)
[**fırık** (III)] : (–Ml.)
[**fırıncak**] : (*Ermenek –Kn.)
[**fırındak**] : (–Ada.)
[**fırıştak**] : (*Afşin –Mr.; Ortaköy *Şarkışla –Sv.)
[**fırkala**] : (*Ödemiş –İz.)
[**fırlak** (I)] : (İncesu *Dinar –Af.; –İz.; *Bayramiç –Çkl.)
[**fırna**] : (Fili *Biga –Çkl.)
2. Boyutları 4 - 12 cm. olan, kenarları tırtıklı tahtadan yapılmış, ucuna ip bağlanarak havada çevrilince ses yapan bir çocuk oyuncağı. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; Yayla *Tefenni –Brd.; *Kilis –Gaz.)

fırfır (II) Çok yaramaz çocuklar için kullanılır. (Çeltek *Yeşilova –Brd.)

fırfır (III) İçinde kömür yakılan maltız. (*İnegöl –Brs.)

fırfıra 1. [→ **fırfır** (I) **-1**] **2.** [→ **fırfılıka**]

fırfırı (I) [→ **fırfılıka**]

fırfırı (II) Sözünde durmayan, dönek. (*Boyabat –Sn.; *Yerköy –Yz.; *Bor –Nğ.)

fırfırıh [→ **fırfır** (I) **-1**]

fırfırık 1. [→ **fırfır** (I) **-1**] **2.** [→ **fifik**]

fırfırına Düdük. (Gündoğdu –Rz.)

fırfırik 1. [→ **fırfır** (I) **-1**] **2.** [→ **fırfılıka**]

fırfıriyh [→ **fırfır** (I) **-1**]

fırgıl Suda pişmiş armut, elma. (*Ünye, –Or. ve köyleri)

fırhat Sıkıntı. (Kızılköy *Dinar –Af.)

fırhıtmah Kırıtmak, cilve yapmak. (Bahçeli *Bor –Nğ.)

fırıç Fırında kurutulmuş armut. (*Şebinkarahisar –Gr.; Uluşiran *Şiran, Mavrengel –Gm.; *Refahiye ve çevresi –Ezc.)

fırıdan Birdenbire, aniden yapılan bir hareketi anlatır. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

fırıfıs Nedeni olmayan sinir, öfke. (Bayat *Emirdağ –Af.)

fırığı çıḫmaḫ Derisi tamamen soyulmak. (*Iğdır –Kr.)

fırıhtı Kuytu. (Günden *Ermenek –Kn.)

fırık (I) Açık yeşil renkli, serçeden biraz büyük olan, arı kuşu da denilen bir kuş. (Parsa –İz.; *Marmaris –Mğ.)

fırık (II) Sonu gelmeyen iş. (–Çr.)

fırık (III) [→ **fırfır** (I) **-1**]

fırık dönmek Bir şeyi acele ile aramak, her tarafı aramak. (–Gm.)

fırık fırık Fırıl fırıl. (*Bor –Ng.)

fırıkmak [→ **fıkramak** (I) **-1**]

fırıncak [→ **fırfır** (I) **-1**]

fırındak [→ **fırfır** (I) **-1**]

fırın darısı [**fırın darusu**] Fırınlanmış mısır. (Danışman *Fatsa –Or.; Nefsiköseli *Görele, *Tirebolu –Gr.) [**fırın darusu**]: (Kuzköy *Akkuş –Or.)

fırın darusu [→ **fırın darısı**]

fırınlık Mutfak. (Kepez –Çkl.)

fırın paklası Fırında kurutulmuş taze fasulye. (*Tirebolu –Gr.)

fırış Evlerde dışarıya doğru yapılan çıkıntı. (–Kn.; –Ng.)

fırışka Rüzgâr etkisiyle serpinti halinde yağan yağmur. (Kışla, *Elmalı –Ant.)

fırıştak [→ **fırfır** (I) **-1**]

fırıt [**fırt** (III)] Çuval. (Koru *Dinar, *Sandıklı ve köyleri –Af.; Nudra *Şarkikaraağaç –Isp.; Hadım *Çal –Dz.; *Antakya –Hat.) [**fırt** (III)]: (Yavlu, Köşk –Ay.)

fırıtmak Kaçıp kurtulmak, caymak. (Meki, *Çubuk –Ank.)

fırızma Balık ağı gibi örülmüş saman sepeti. (*Şebinkarahisar –Gr.; Ağrakos *Suşehri –Sv.)

fırik 1. Olgunlaşmaya başlamış tahıl ya da meyve. (*Ağın, *Keban –El.) 2. Zamanı geçmiş dut. (*Ağın –El.)

fıriklenmek (I) Kurumağa başlamak. (*Ağın, *Keban –El.)

fıriklenmek (II) Dört dönerek birşey aramak. (–Ezm.)

fırk Irmak ya da sel sularının getirdiği çamurlu toprak. (*Kargı –Çr.; –Ky.)

fırka (I) İki kulplu küçük testi. (Kumarlar *Bayramiç –Çkl.)

fırka (II) İspirto lambası. (–Ezm.)

fırka (III) Kadın ceketi. (Danışman *Fatsa –Or.)

fırka (IV) Saça takılan üzeri boncuklu bir çeşit toka. (Çepni *Gemerek –Sv.)

fırkaç Beşik. (–Brs. çevresi)

fırkala [→ **fırfır** (I) **-1**]

fırkat Çatal iğne. (Yayla, Karamanlı *Tefenni –Brd.)

fırk fırk 1. Yerinde duramayıp yaramazlık etmeyi, sürekli hareketliliği anlatır. (Eymir *Bozdoğan –Ay.) 2. İkide bir burun çekmeyi anlatır. (*Düzce –Bo.)

fırkıl 1. Suda ya da sıcak külde haşlanmış meyve. (Tekke *Erbaa –To.; Kumru *Fatsa –Or.) 2. Hoşaf yapmak için ayrılan meyvelerin tam kurumamış hali. (Zana –Ama.)

fırkımak (I) [→ **fırtıkmak**]

fırkımak (II) [→ **fıkramak** (I) **-1**]
fırkıslak Sırılsıklam. (Yassıören *Senirkent –Isp.; –Brd.)
fırkıslak olmak Herhangi bir şey çok ıslanmak, sırılsıklam olmak. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)
fırkıtmak (I) **1.** Kırıtmak, cilve yapmak, kırıtarak yürümek. (Çepni *Gemerek –Sv.; Köşker –Krş.; –Ky.; *Bor –Nğ.) **2.** Cilve amacıyle küsmek. (*Bor –Nğ.)
fırkıtmak (II) Topaç ya da iğ gibi şeyleri elle döndürmek. (*Sivrihisar –Es.)
fırkıtmak (III) İşten kaçmak. (–Nş.)
fırlak (I) [→ **fırfır** (I) **-1**]
fırlak (II) Çeviklik: *Benim çocuk çok fırlaktır.* (–Bt.)
fırlandırmak Dolaştırmak, etrafını çevirmek, sarmak. (*Silifke –İç.)
fırlan geldi Fırdolayı, çepçevre: *Bu bahçe fırlangeldi benimdir.* (B. Kızılhisar *Besni –Adı.)
fırlanmak [**fırlaşmak** (II), **fırranmaḫ**] Dönmek, dolaşmak, gezmek. (Tahtacı –Isp.; Dallıca *Nazilli –Ay.; Birgi *Ödemiş, Tepeköy *Torbalı –İz.; *Edremit ve köyleri –Ba.; –Kü.; *Düzce –Bo.; –Çr.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Zile –To.; Nefsiköseli *Görele –Gr.; –Gm.; Bağlıca *Ardanuç –Ar.; *Ağın, *Keban –El.; –Ml.; –Gaz.; *Antakya –Hat.; Palha *Divriği, *Gürün, *Koyulhisar –Sv.; Çayırlı *Haymana –Ank.; *Pınarbaşı –Ky.; –Nş.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; –Ada.; *Mersin ve köyleri, *Anamur, *Mut ve köyleri –İç.; Eldirek *Fethiye –Mğ.) [**fırlaşmak**(II)]: (Eymir *Bozdoğan –Ay.; *Zile –To.; –Ezc.) [**fırranmaḫ**]: (*Iğdır –Kr.)
fırlanta Çocukların oynadıkları çember. (*Bozüyük –Bil.)
fırlantı Krep. (*Saray –Tk.)
fırlaşmak (I) Kimse işitmeyecek kadar sessiz konuşmak. (–Sv.)
fırlaşmak (II) [→ **fırlanmak**]
fırlıḫ dönmek Çocuklar elele tutuşup halka yaparak dönmek. (*Silifke –İç.)
fırma Hurma. (Nefsiköseli *Görele –Gr.)
fırmar ekmeği Yufka ekmeğinin kalını. (Karamanlı *Tefenni –Brd.)
fırna [→ **fırfır** (I) **-1**]
fırnat Orakla ekin biçildiğinde elde edilen ekin sapı demetçiği. (Ömerhacılı *Kaman –Krş.)
fırnı Fırın. (*Iğdır –Kr.)
fır olmak Zar atarken her iki tarafın zarları aynı sayıda gelmek. (–Çr.)
fırradak Herhangi bir işi ani yapmayı anlatır. (–Mn.; –Sm.)
fırranmaḫ [→ **fırlanmak**]
fırsant Fırsat. (Koyundere *Ahıska, *Iğdır –Kr.; –El.; *Bor –Nğ.)
fırşımak (I) [→ **fıkramak** (I) **-1**]
fırşımak (II) Çocuk öfkelenmek. (Bağıllı *Şarkîkaraağaç –Isp.)
fırt (I) İnce bulgur. (Karaköy *Şiran –Gm.)
fırt (II) Yudum, bir içim. (*Refahiye –Ezc.; –Dy.; *Nizip –Gaz.; Kesme *Divriği –Sv.; Enez *Keşan –Ed.)
fırt (III) [→ **fırıt**]
fırt (IV) Dönek. (Yamanlı *Saimbeyli –Ada.)
fırt (V) İskambilde vale kâğıdı. (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)
fırtan Oynak, hoppa kadın. (Dereköy –Ky.)

fırtana (I) Fırtına. (Kuzköy *Akkuş –Or.; *Bor –Nğ.)

fırtana (II) Şiddetli kavga. (*Bor –Nğ.)

fırtatmak Damar damar üstüne binmek ve ağrı yapmak. (–Bt.)

fırtdıḫ [**fırtıḫ, fırtık** (III), **fırtılıh, fırtılık -1**] Sümük. (*Erciş –Vn.)

[**fırtıḫ**] : (Ceritdüzü *Şavşat –Ar.)

[**fırtık** (III)] : (–Kr.; –Ezm.)

[**fırtılıh**] : (*Iğdır, İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)

[**fırtılık -1**] : (–Ama. Azeri köyleri)

fırtfırt Un çorbası. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

fırtıdak Aniden, birdenbire. (Sarı *Merzifon –Ama.)

fırtıḫ [→ **fırtdıḫ**]

fırtıḫlı Burnu akan çocuk. (*Iğdır –Kr.)

fırtık (I) [**fırçık** (I) **-1, fırçıklı**] **1.** Oynak, hoppa. (Sücüllü *Yalvaç –Isp.; –Mn.; –Es. ve köyleri; Saray –Çkr.; *İskilip –Çr.; Telin *Gürün –Sv.; Hamurcu *İncesu –Ky.; *Avanos –Nş.; –Kn.; *Bor –Nğ.; Höketçe *Saimbeyli –Ada.)

[**fırçık** (I) **-1**] : (–Gm.; –Ezm.)

[**fırçıklı**] : (–Çr.)

2. Alıngan (kimse). (–To.) **3.** Her şeye burnunu sokan (kimse). (Yukarıkale *Koyulhisar –Sv.)

fırtık (II) Sonucu olmayan şey. (–Çr.)

fırtık (III) [→ **fırtdıḫ**]

fırtıkmak [**fırkımak** (I), **fırtmak** (IV)] Kol, bacak ya da bir eklem bükülüp incinmek, burkulmak, çıkmak. (*Mucur, Köşker –Krş.; *Bor –Nğ.; –Kn.)

[**fırkımak** (I)] : (*Keskin –Ank.)

[**fırtmak** (IV)] : (Tahtacı –Isp.; *Mut köyleri –İç.)

fırtık vermek Aldatmak. (Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.)

fırtılıḫ [→ **fırtdıḫ**]

fırtılık 1. [→ **fırtdıḫ**] **2.** Burun. (Zaimköyü *Sarıkamış –Kr.)

fırtıştırmak Herhangi bir şeyi iyi kötü yapıvermek. (*Keçiborlu –Isp.)

fırtlamak (I) [→ **fıkramak** (I) **-1**]

fırtlamak (II) **1.** Göz dışarı fırlamak. (*Düzce –Bo.) **2.** [→ **fırtmak** (I)]

fırtlamak (III) Burun çekmek. (*Düzce –Bo.)

fırtlangıç Kamış ya da ağaç dallarının özü çıkarılarak yapılan ve tabanca gibi ses veren pistonlu çocuk oyuncağı, patlangıç. (Ağlı *Küre –Ks.; –Krş.)

fırtmak (I) [**fırtlamak** (II) **-2**] Herhangi bir şey yerinden oynamak, çıkmak. (Nudra *Şarkîkaraağaç, Uluğbey *Senirkent –Isp.; Viranköy –Kü.; –Es. ve köyleri; Saray –Çkr; –Çr.; –Sv.; –Yz.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar, Sobran *Nallıhan –Ank.; –Nğ.; *Ermenek, *Karaman, *Seydişehir –Kn.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)

[**fırtlamak** (II) **-2**] : (*Ermenek –Kn.)

fırtmak (II) Kaçmak, kaçıp gitmek. (Bayat *Emirdağ –Af.; Yassıören *Senirkent, Örkenez *Yalvaç –Isp.; Kümbet *Seyitgazi –Es.; *Kandıra –Kc.)

fırtmak (III) **1.** Sözünden dönmek. (Tahtacı –Isp.; –Es. ve köyleri; *Kurşunlu –Çkr.; Çayırlı *Haymana –Ank.) **2.** Darılmak. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Kozağaç *Gölhisar –Brd.; *Taşköprü –Ks.; *Bor –Nğ.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

fırtmak (IV) [→ **fırtıkmak**]
fırttırık Olur olmaz şeye darılan insan. (İğneciler *Mudurnu –Bo.)
fırtzırt Yalan. (Fariske *Ermenek –Kn.)
fıs [**fısık -2, fısik**] **1.** İçi boş, kof. (Kızılkaya *Bucak –Brd.; Sasunga *Çayırlı –Ezc.; *Erciş –Vn.; –Bt.; *Nazimiye –Tn.; –El.; –Ur.; –Gaz.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.; *Bünyan –Ky.)
[**fısık -2**] : (–Ezc.)
[**fısik**] : (–Ezc.)
2. Kuvvetsiz, cılız. (İğdecik –Isp.)
fısalmak [**fısdalmak, fosalmak, foslamak** (III)] Balon, lastik top ve araba lastiği gibi cisimler hava kaçırıp boşalmak, sönmek, patlamak. (*Kilis –Gaz.)
[**fısdalmak**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)
[**fosalmak**] : (–Nğ.)
[**foslamak** (III)] : (–Nğ.)
fısaratsız Düşüncesizce davranan (kimse). (*Emirdağ –Af.)
fıs çıkmak İçi boş çıkmak, kof çıkmak. (–Gaz.)
fısdalmak [→ **fısalmak**]
fısdik Yastık. (*Kızılcahamam –Ank.)
fısdüğü Çekilip elenmiş çok ince bulgur. (*Zile –To.)
fısettiri Birden bire sönmeyi anlatır. (*Antakya –Hat.)
fısga [**fıska** (II), **fisge** (II)] Tohumluk küçük soğan, arpacık soğanı. (*Karaman –Kn.)
[**fıska** (II)] : (*İskilip –Çr.; *Karaman –Kn.)
[**fisge** (II)] : (Tokat –Es.; *Merzifon ve köyleri –Ama.)
fısık 1. Eğrilmiş, yamulmuş, ezilmiş demir, teneke ya da kereste. (Yusuflu *Bayındır –İz.) **2.** [→ **fıs -1**]
fısıkolaşmak [**fısılaşmaḫ**] Sessiz sessiz konuşmak. (Kurna –Brd.)
[**fısılaşmaḫ**]: (Uluşiran *Şiran –Gm.)
fısılaşmaḫ [→ **fısıkolaşmak**]
fısılcık Gizli konuşulan şey, sır. (Akyoma –Gr.)
fısıldak Vantilatör. (Fili *Biga –Çkl.)
fısılmak Ezilmek, sıkışmak: *Parmağım kapı aralığına kısılarak fısıldı.* (*Tire –İz.)
fısın (I) Suyun basıncını artırarak çarkların hızlı dönmesini sağlayan değirmen oluğu altındaki payraya eklenen ince, dar ağaç boru. (Zuday *Erbaa –To.; –Sv.; –Krş.; *İncesu –Ky.; Sarılar *Avanos –Nş.; *Ermenek –Kn.)
fısın (II) Tavşan yuvasındaki hava deliği. (Maden –Nğ.)
fısın (III) Uyku. (Gevheri *Aksaray –Nğ.)
fısın (IV) Çirkin. (Fariske *Ermenek –Kn.)
fısınlamak (I) Uyuklamak. (Gelveri *Aksaray –Nğ.)
fısınlamak (II) Fısıldamak, sessiz konuşmak. (Kesme *Divriği –Sv.)
fısır Basma: *Bu fısırı kaça aldın?* (*Marmaris –Mğ.)
fısırdaşdak Fısıldaşmak. (*Ermenek –Kn.)
fısırgan Güzün yetişen patates. (Banus *Eğridir –Isp.)
fısırgı [→ **fıska** (I)]
fısırık Sonucu olmayan, boş iş. (Kızılköy *Dinar –Af.; Kirazlı –Çkl.; –Ur.)
fısırtı Sessiz konuşmayı anlatır. (Bereketli *Tavas, *Çivril ve çevresi –Dz.; Cenciğe –Ezc.; Yerköy –Yz.; Bahçeli *Bor –Nğ.; *Anamur –İç.)
fısırtı (II) [→ **fıska** (I)]

fısik [→ **fıs -1**]

fıska (I) [**fısırgı, fısırtı** (II), **fıskıl, fışgırıḫ**] Sivilce, kabarcık, yanık kabarcığı. (*Dinar –Af.; –Brd.; Tepeköy *Torbalı –İz.; Kızılkeçili *Edremit –Ba.; –Ks.; –Sm.; –Mr. ve çevresi; *Bor –Nğ.; –Ed.)
[**fısırgı**] : (*Ermenek –Kn.)
[**fısırtı** (II)] : (*Düzce –Bo.)
[**fıskıl**] : (*Kandıra –Kc.)
[**fışgırıḫ**] : (Uluşiran *Şiran –Gm.)

fıska (II) [→ **fısga**]

fıska (III) Olmamış incir. (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)

fıska (IV) Ayakkabıların ucuna konulan sert kösele. (*Ünye köyleri –Or.)

fıskamak Suyu tulumbadan fışkırtmak. (Kesme *Divriği –Sv.)

fıskar Un elendikten sonra eleğin üzerinde kalan esmer tanecikler. (Köfünye, Larnaka –Kıbrıs)

fıska soğanı Yemeğe bütün konan küçük soğan. (*Safranbolu –Zn.)

fıskıl [→ **fıska** (I)]

fıskışmak Nefes almak. (*Ünye –Or.)

fıskuyruk Tütün. (Kadıköy *Buldan –Dz.)

fıslak Fıstık tatlısı. (Keşanuz –Ank.)

fısmak Eğriltmek: *Tenekenin kenarını fıstı:* (*Bayındır –İz.)

fısmırı Saman altından su yürüten, sinsi (kimse). (–Ml.)

fısnılık Değirmende çarkın döndüğü yer. (Karkıncık, *Artova –To.)

fısra Makad, kıç. (Aptalca *Silifke –İç.)

fısrık Asılsız, boş söz. (Demirkapı *Susurluk –Ba.)

fıssık (I) Yaş: *Bu dağın odunu hep fıssık.* (Fariske, Lamus *Ermenek –Kn.)

fıssık (II) Çürük. (Bereketli *Tavas –Ezc.)

fıstiyhlemek Kaçmak. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

fış İçi boş ya da çürük fındık, fıstık, ceviz, badem gibi yemişler. (*Birecik –Ur.; *Kilis, *Nizip, –Gaz.; Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı, *Antakya –Hat.)

fışafış Manda pisliği. (Çarıkçı *Iğdır –Kr.)

fışañ Rüzgârla karışık yağan kar ya da yağmur. (Sarıhacılar *Gölpazarı –Bil.; Ağaçhisar, Bozan –Es.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; Sobran *Nallıhan –Ank.)

fışdıgeç [→ **fışkırdak**]

fışdılık Sidik torbası, mesane. (–Gm.)

fışdırmak [**fışırtmak**] Bir şeyi ucundan tutup, savurarak atmak. (*Silifke –İç.)
[**fışırtmak**] : (Bayadı –Or.; *Görele –Gr.)

fışfırdal Sidiğini tutamayan (kimse). (*Sivrihisar –Es.)

fışfış (I) Yumurta tatlısı. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

fışfış (II) Zerdali. (–Mr.)

fışfışı [→ **fışkırdak**]

fışgena Salyangoz. (Ömerli *Ulukışla –Nğ.)

fışgılıḫ Rüşvet. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

fışgın [**fışırgın** (II)] Sürekli yağmur. (Sofular *Eğridir –Isp.; Dallıca *Nazilli –Ay.; *Sivrihisar, –Es. ve köyleri; Tilavşin *Afşin –Mr.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)
[**fışırgın** (II)] : (Zana –Ama.)

fışgırdaḫ (I) [→ **fışkırdak**]

fışgırdah (II) Islık. (*Iğdır –Kr.)

fışgırıḫ [→ **fıska** (I)]

fışgırık Filit aracı. (İshaklı *Çivril –Dz.)

fışgırmaḫ Bir şey birdenbire kabarmak. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

fışıklamak Korkup, ürküp kaçmak. (Tokat –Es.)

fışıl Yaramaz çocuk. (*Kargı –Çr.)

fışılak Sesli sesli soluk alan (kimse). (*Pınarbaşı –Ky.; –Kn.)

fışılamaḫ [→ **fışılamak**]

fışılamak [**fışılamaḫ, fışırdamak** (III), **fışlamak**] Kızmak, sinirlenmek, hiddetlenmek. (Tokat –Es.; –Çr.; Yeniköy *Aşkale –Ezm.; *Gürün –Sv.; –Krş.; –Yz.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; *Anamur –İç.; Eldirek *Fethiye, Yerkesik –Mğ.) [**fışılamaḫ**] : (*Mucur –Krş.) [**fışırdamak** (III)] : (–Sv.) [**fışlamak**] : (Eymir *Bozdoğan –Ay.; –Kr.)

fışıldayık (I) Her işi becerirmiş gibi davranan (kimse). (*Çal –Dz.)

fışıldayık (II) Bir çeşit büyük boylu ot. (Çeltek *Yeşilova –Brd.)

fışıldıyan Maytap. (Kerkük)

fışıramak **1.** Gübre asitlenerek kabarcıklar çıkarmak. (*Düzce –Bo.) **2.** [→ **fıkramak** (I) **-1**]

fışırdamak (I) **1.** Su akarken ses çıkarmak. (–Nğ.) **2.** Köpürmek, köpürürken ses çıkmak: *Kireç fışırdamağa başladı.* (*Alucra –Gr.)

fışırdamak (II) [→ **fıkramak** (I) **-1**]

fışırdamak (III) [→ **fışılamak**]

fışırgın (I) Söğüt ağacının sürgünü. (Aşağı Kayı *Tosya –Ks.; –Kn.)

fışırgın (II) [→ **fışgın**]

fışırtmak [→ **fışdırmak**]

fışka (I) Yağmur. (Turcalar *Ermenek –Kn.)

fışka (II) Yaş gübre. (Eldirek *Fethiye –Mğ.)

fışka (III) [→ **fışkan -1**]

fışkan [**fılışgın, fışka,** (III) **fışkıl, fışkırak, fışlağan, fışlahan, fışlan** (I), **fişan** (I) **-1, fişlağan, fişlān**] **1.** Sürgün, filiz. (–Ay.; Yeniköy –Ba.; –Brs.; Aliköy *Çaycuma –Zn.) [**fılışgın**] : (*Alaşehir –Mn.) [**fışka** (III)]: Sofular *Eğridir –Isp.) [**fışkıl**] : (Sofular *Eğridir –Isp.; –Mr.) [**fışkırak**] : (*Atabey –Isp.) [**fışlağan**] : (*Mustafa Kemal Paşa –Brs.) [**fışlahan**] : (Yeniköy –Ba.) [**fışlan** (I)] : (Hezergrat *Keçiborlu –Isp.; Çavuşköy *Babaeski –Krk.) [**fişan** (I) **-1**]: (*Bor –Nğ.) [**fişlağan**] : (–Ed.) [**fişlān**] : (–Ed.) **2.** İnce fındık çubuğu. (Uzunmusa –Or.)

fışkı (I) Karışık, düzensiz. (Ayvalı *Taşköprü –Ks.; *Zile –To.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.)

fışkı (II) **1.** İnce dut sopası. (*Akyazı –Sk.) **2.** Ağaç yongası. (Karabüzey *Araç –Ks.)

fışkıl [→ **fışkan -1**]

fışkılık Gübrelik. (İshaklı *Bolvadin –Af.)

fışkımak [→ **fıkramak** (I) **-1**]

fışkırak [→ **fışkan -1**]

fışkıran Bir çeşit av ördeği. (Sasallı –İz.)

fışkırdak [**fışdıgeç, fışfışı, fışgırdaḫ** (I), **fışkırgeç, fıştırgeç**] Su fışkırtan araç. (Örkenez *Yalvaç –Isp.; Dalıca *Nazilli –Ay.; *Ödemiş –İz.; *Alaşehir –Mn.; *Susurluk, Yeniköy –Ba.; *Düzce –Bo.; *Pendik

–Ist.; Çanıllı *Ayaş –Ank.; *Bor –Nğ.; *Elmalı, *Korkuteli –Ant.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)

[fışdıgeç]: (*Bozdoğan –Ay.)

[fışfışı]: (–Gaz.)

[fışgırdaḫ (I)]: (Uluşiran *Şiran –Gm.)

[fışkırgeç]: (Darıveren *Acıpayam, Yukarı Seyit *Çal, Bulkaz *Çivril –Dz.; Dallıca *Nazilli, Eymir *Bozdoğan –Ay.; –İz.; –Mn.)

[fıştırgeç]: (Kırcaklı *Nazilli –Ay.)

fışkırgeç [→ **fışkırdak**]

fışla Sebze bahçelerinde yapılan arkların çevresindeki yükseklikler. (*Gelibolu –Çkl.)

fışlağan [→ **fışkan -1**]

fışlahan [→ **fışkan -1**]

fışlak (I) Fıskiye. (Himmetoğlu –Zn.)

fışlak (II) [**fışlan** (II)] Çok sarışın ve mavi gözlü (kimse). (Karkıncık *Artova –To.; Gazi *Develi –Ky.)

[fışlan (II)]: (*Afşin ve köyleri –Mr.; Köşker –Krş.)

fışlak (III) Çabuk etkilenen, olur olmaz şeye kızan (kimse). (–Ml.)

fışlamak [→ **fışılamak**]

fışlan (I) [→ **fışkan -1**]

fışlan (II) [→ **fışlak** (II)]

fışna [→ **fişne**]

fışnamak [→ **fıkramak** (I) **-1**]

fışrak Azgın, hiddetli (kimse). (*Osmaniye –Ada.)

fıştına Lor peynirinin süzülen suyu. (Evreşe *Gelibolu –Çkl.)

fıştınmak Vazgeçmek, boşlamak. (Eldirek *Fethiye –Mğ.)

fıştırgeç [→ **fışkırdak**]

fıt Üzüm çiğnemek için tahtadan yapılmış oluklu sandık: *Üzümleri fıta doldurun.* (İlyas *Keçiborlu –Isp.; –Brd.; –Rz.)

fıta [fıta (III) **-1, fite, fota, futa]** **1.** Hamam havlusu. (*Sandıklı –Af.; –Isp.; –Brd.; *Merzifon –Ama.; –Ank.; *Ermenek –Kn.)

[fıta (III) **-1]:** (*Ermenek –Kn.)

[fite]: (*Iğdır –Kr.)

[fota]: (–Sm.; –Md.)

2. Önlük. (*Çeşme –İz.; Pazarcık *Bozüyük –Bil.; Karacaören –Ks.; *Merzifon –Ama.; *Lüleburgaz –Krk.)

[futa]: (*Kuşadası –İz.; *Biga –Çkl.)

3. Baş örtüsü. (*Sandıklı –Af.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; Hasanlar *Milas –Mğ.) **4.** Çocukların beline dolanan yün kuşak. (Kemaller, Rusçuk, Bulgaristan) **5.** Çiftçilerin içine ekmek bağladıkları yün dokuma mendil. (Gündoğdu –Brs.)

fıtfıt 1. Düğürcük de denilen ince bulgur. (*Kalecik –Ank.) **2.** İnce bulgur, un ve patlıcan ile yapılan bir çeşit yemek. (Ağaeli –Ank.)

fıtfıta Civelek, bir dalda durmayan. (–Dy.; Kerkük)

fıt fıt etmek Fısıltı halinde ve başkalarını kışkırtarak konuşmak. (*Silifke –İç.)

fıtı (I) Bulgur kırığı. (Parak *A-luc ra, *Şebinkarahisar –Gr.; *Refahiye ve çevresi –Ezc.)

fıtı (II) Gece yarısı. (*Vize –Krk.)

fıtık (I) [→ **fitik** (I) **-1**]

fıtık (II) Dikenli ve bodur ardıç ağacının tohumu. (Bertiz, Çokak *Andırın –Mr.)

fıtık atmak Oynamak, dans etmek. (–Gr.)

fıtık otu Agrimonia eupatorium, compositae. (*Bergama –İz.)

fıtılamak (I) [→ **fıkramak** (I) **-1**]

fıtılamak (II) Sel çok şiddetli akmak. (*Bor –Nğ.; –Kn.)

fıtmak [→ **fıkramak** (I) **-1**]

fıtır ekmek Mayasız hamurdan yapılan ekmek. (*Kilis –Gaz.)

fıtır etmek Meraklanmak. (Kesme *Divriği –Sv.)

fıtlamak [→ **fıkramak** (I) **-1**]

fıtmak Ezilmek. (Yazırlı *Nazilli –Ay.)

fıtnamak İçinden, gizli gizli hiddetlenmek. (Bayat *Emirdağ –Af.)

fıtruka Filiz. (Güneyce –Rz.)

fıttıslanmak Ateş havasız kalarak sönmek. (*Antakya –Hat.)

fıydaklamak [→ **fıydırmak** (I)]

fıydarmak [→ **fıydırmak** (I)]

fıydınlı Hoppa huylu insan. (*Çal –Dz.)

fıydırmak (I) [**fıdılamak, fıldıratmak, fıldırmag, fıldırmak** (I) **-1, fıllıklamak, fıraklamak, fıralatmak, fıydaklamak, fıydarmak, fızdırmak, fildirmek** (I)] Atıvermek, kaldırıp atmak, fırlatmak. (Çığrı, *Dinar –Af.; Uluğbey *Senirkent, Tahtacı –Isp.; –Brd. ilçe ve köyleri; –Dz. ilçe ve köyleri; Sürez *Bozdoğan, Dallıca *Nazilli –Ay.; –İz. ilçe ve köyleri; *Susurluk, Pelitköy *Burhaniye –Ba.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; Sarıkavak –Es.; *Mudurnu, *Düzce –Bo.; Bizmişen –El.; Çepni *Gemerek –Sv.; Çayırlı *Haymana, Sobran *Nallıhan –Ank.; Uğurlu *Ermenek –Kn.; *Anamur, *Silifke –İç.; –Ant. ve köyleri; *Marmaris –Mğ.; –Ed.; *Vize –Krk.; *Saray, *Malkara, –Tk.; Varna, Bulgaristan)

[**fıdılamak**] : (Kuşbaba *Bucak –Brd.)

[**fıldıratmak**] : (Büyükkabaca *Senirkent –Isp.)

[**fıldırmag**] : (–Brd.)

[**fıldırmak** (I) **-1**] : (Çığrı *Dinar –Af.; *Eğridir ve köyleri, Yaka *Gelendost, İğdecik –Isp.; Bereketli *Tavas, Ekse, Bekilli *Çal, Bulkaz *Çivril –Dz.; *Nazilli, *Bozdoğan –Ay.; –Mn.; *Sivrihisar –Es.; *Afşin –Mr.; –Nğ.; *Ermenek –Kn.)

[**fıllıklamak**] : (Eldirek *Fethiye –Mğ.)

[**fıraklamak**] : (*Ermenek –Kn.; *Mut köyleri –İç.)

[**fıralatmak**] : (Tilavşin *Afşin –Mr.)

[**fıydaklamak**] : (*Fethiye ve köyleri –Mğ.)

[**fıydarmak**] : (Alanlı –Ay.)

[**fızdırmak**] : (Güzelsu *Akseki –Ant.)

[**fildirmek** (I)] : (Eymir *Bozdoğan –Ay.)

fıydırmak (II) Çalmak. (Kumdanlı *Yalvaç –Isp.)

fıyık (I) Arıları yiyen bir kuş. (Çapak *Torbalı –İz.)

fıyık (II) Islık. (Süngüllü *Çivril –Dz.; Yazırlı *Nazilli –Ay.)

fıyık çalmak Islık çalmak. (Kumdanlı *Yalvaç –Isp.; İshaklı *Çivril –Dz.)

fıykırık Düdük. (*Bayramiç –Çkl.)

fıykırmak 1. Haykırmak, bağırmak. (*Anamur –İç.) **2.** Tilki bağırmak. (Abdurrahmanlar *Serik –Ant.)

fıymak Kaçmak, sıvışmak. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; Dallıca *Nazilli –Ay.; –Ba.; Çepni *Gemerek –Sv.; *Yatağan –Mğ.)

fızdırmak [→ **fıydırmak** (I)]

fızlı Hızlı. (*Silifke –İç.)

fibe Saban. (–Isp.)
ficce [→ **fıçı** (I)]
ficek (I) Mektup. (–Ezc.)
ficek (II) **1.** Kur'a. (Uluşiran *Şiran –Gm.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)
2. Yazı tura. (–Sv.)
ficek (III) Mani, şiir. (–Ezc.)
ficek atmak [**ficik atmak, fişek atmak**] Kur'a çekmek. (–Ezc.; Ağcakışla *Şarkışla –Sv.)
[**ficik atmak**] : (*Yerköy –Yz.)
[**fişek atmak**] : (Yavuz *Şavsat –Ar.)
ficekmek (I) Kuşkulanmak, şüphe etmek. (–Or.)
ficekmek (II) Fala bakmak. (*Tercan –Ezc.)
ficik (I) **1.** Ağacın filizi. (*Ilgaz, *Kurşunlu –Çkr.) **2.** Ekinler arasında yetişen fiğe benzeyen bir çeşit ot. (Palha *Divriği –Sv.)
ficik (II) [**fidirik**] Çok küçük ve sarı tüylü bir kuş. (Sökün *Silifke –İç.)
[**fidirik**] : (Civanyaylağı *Mersin –İç.)
ficik atmak [→ **ficek atmak**]
ficil Ufak, küçük. (*Mucur –Krş.)
ficir Kalça kemiğinin topuz gibi çıkıntılı olan kısmı. (*Zile –To.)
ficiriklenmek Evhamlanmak. (*Mut ve köyleri –İç.)
ficirikli Hileli, düzenli. (Yukarı Seyit *Çal –Dz.; Dallıca *Nazilli –Ay.; Yeniköy *Divriği –Sv.; *Anamur –İç.; Güzelsu *Akseki –Ant.; Yerkesik –Mğ.)
fiççe [→ **fıçı** (I)]
fiçen Hayvana verilen kuru ot. (*Kızıltoprak –Ist.)
fiçir kemiği Diz kapağındaki iki kemiği birleştiren kıkırdak. (Küçük İsa *Zile –To.)
fiddire [→ **fiddirik**]
fiddirek [→ **fiddirik**]
fiddirik [**fiddire, fiddirek**] Oynak, hoppa, hafif kız ya da kadın. (*Merzifon ve köyleri –Ama.; Aşudu *Darende –Ml.; –Ank.; *Pınarbaşı –Ky.; *Bor –Nğ.)
[**fiddire**] : (–Nğ.)
[**fiddirek**] : (Çığrı *Dinar –Af.; Yukarıdinek –Isp.)
fidetmek Ödeşmek. (*İskilip –Çr.)
fidi (I) [**fidik**] **1.** Kaz yavrusu. (–Ba.)
[**fidik**] : (–Zn.; Karabüzey *Araç –Ks.)
2. Hindi yavrusu. (*Araç –Ks.)
fidi (II) [**fidil**] Fide. (*Ermenek ve köyleri –Kn.)
[**fidil**] : (Nefsiköseli *Görele –Gr.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir–Tr.)
fidi fidi (I) Ciltte olan kırmızı ve küçük kabarcıklar. (*Sarayköy ve köyleri –Dz.)
fidi fidi (II) Küçücük, ufacık. (Büyük Kızılhisar –Gaz.)
fidik [→ **fidi** (I) **-1**]
fidil [→ **fidi** (II)]
fidirik [→ **ficik** (II)]
fidit [**filit**] Yeni dikilen bağ. (*Tosya –Ks.; *Osmancık, *Kargı –Çr.; *Boyabat –Sn.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; *Zile –To.; –Ank.)
[**filit**] : (–Sm.)
fidivan Sözünde durmadığı gibi kendisini haklı çıkarmak için çeşitli nedenlerle karşısındakinin gözünü boyamak isteyen (kimse). (*Salihli, *Alaşehir –Mn.)
fifik [**fırfırık -2, filistop, firfilik**] Düdük. (Şehler *Hendek –Kc.)
[**fırfırık -2**] : (Salarha –Rz.)
[**filistop**] : (–Rz. ve çevresi)
[**firfilik**] : (–Rz.)

fiğen [**fiğin** (I)] Ekin destelerinden yapılan yığın. (Aşağı Kayı *Tosya –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; Gürcü *Kızılcahamam –Ank.)
[**fiğin** (I)] : (Çiftlik *Kalecik –Ank.)

fiğıştamak Yavaş yavaş kaynamaya başlamak. (*Bor –Ng.)

fiğil Niyet, meram, fikir. (*Bor –Ng.)

fiğin (I) [→ **fiğen**]

fiğin (II) Sopa. (Vazıldan *Divriği –Sv.)

fiğ kopmak Sezmek, sezinlemek. (Yaka *Gelendost –Isp.)

fiğ vermek Birine kötü öğüt vermek, fit vermek. (Bayadı –Or.; –Sv.)

fiğ yeri Bir işin bilinmeyen tarafı, hileli tarafı. (Eldirek *Fethiye –Mğ.)

fik **1.** Yabanî mercimek. (–Dz.) **2.** Hayvan yemi. (*Elmalı ve köyleri –Ant.)

fike (I) **1.** Elbise, gecelik. (Şabanözü *Polatlı –Ank.) **2.** Pamuk ipliğinden dokunmuş kısa ceket. (*Ayaş –Ank.)

fike (II) Düğün sahibi tarafından tutulan ve düğüne davet edilecek kimseleri bir takım tekerlemelerle çağıran kadın. (*Gelibolu –Çkl.; *Elmalı ve köyleri –Ant.)

fike çekmek [**fiko çekmek**] Islık çalmak. (Kerkük)
[**fiko çekmek**] : (Kerkük)

fik fik yapmak Cinsî ilişkide bulunmak. (*Bozdoğan –Ay.)

fikirdemek Güleç yüzlü olmak. (–Kn.)

fikke Bayram ya da düğünlerde büyük kazanlarda pilav pişiren (kimse). (Palha *Divriği –Sv.)

fiko çekmek [→ **fike çekmek**]

fil **1.** [→ **fili** (I)] **2.** Kapı zembereği. (Kıranbergaz –Çkl.)

fila Terlik. (*Keşan –Ed.)

filal Çocukların giydiği yazlık sandal. (Zermut *Torul –Gm.)

filase Kısaca, sözün kısası. (*Bor –Ng.)

filbağı Olursa, şayet, ola ki: *Yolda yürürken filbağı önümüze hırsız çıktı, ne yaparız.* (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)

filçik (I) Oynak, hoppa kız ya da kadın. (*Bor –Ng.)

filçik (II) Sürgün, filiz. (Çanıllı *Ayaş –Ank.)

filçiklemek Bir bez parçasını didiklemek. (Kabaağaç *Fethiye –Mğ.)

fildirdemek İnsan ya da hayvanın gözleri karanlıkta parlamak. (Uluğbey *Senirkent –Isp.)

fildir fildir (I) Sıcak zamanlarda serin serin esen rüzgar için kullanılır. (Yeğenli *Tire –İz.)

fildir fildir (II) Canlı, hareketli ve zeki bakışlı göz için kullanılır. (*Düzce –Bo.; *Gürün –Sv.)

fildirfiş (I) Mekik. (Yukarı Seyit *Çal –Dz.; *Bafra –Sm.)

fildirfiş (II) Abdestini tutamayan çocuk. (–Ama.)

fildirik Koyun ya da keçi gübresi. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

fildirmek (I) [→ **fıydırmak** (I)]

fildirmek (II) Acele hareket etmek. (*Bornova –İz.)

file Bile, dahi: *Bu düğünde bana file bohça koymuşlar.* (*Gazipaşa –Gaz.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

fileke (I) Kürek kemiği. (Yendiğin *Ilgın –Kn.)

fileke (II) Yassı, hafif taş ve bu taşlarla oynanan oyun. (Yendiğin *Ilgın –Kn.)

filer Terlik. (–Mr.; *Keşan –Ed.)

filfil (I) Testi. (–Ezm.)

filfil (II) Kuş ya da tavuk kanadının uç kısmı. (Şekeroba –Mr.)

filfil (III) Yonca otu. (*Alaşehir –Mn.)

filfirik İki ya da üç köşeli olup, her köşesine bir fitil konularak kullanılan toprak ya da teneke kandil. (Yendiğin *Ilgın –Kn.)

fili (I) [**fil -ı, filli**] Kapı, pencere ve dolabın sürgüsü ya da mandalı. (*Bergama, Alibeyli –İz.; *Susurluk, –Ba.; *Mustafa Kemal Paşa, –Brs.; *Tavşanlı –Kü.)

[**fil -ı**] : (*Edremit ve çevresi –Ba.; –Çr.; Hamitabat *Lüleburgaz –Krk.)

[**filli**] : (*Kırkağaç –Mn.)

fili (II) **1.** Uyluk kemiği. (Trak *Şarkîkaraağaç –Isp.; Çanakçı *Serik –Ant.) **2.** Kol ya da bacak kemiklerinin çıkıntıları, kenetleri. (*Eğridir –Isp.; Yendiğin *Ilgın –Kn.)

fili (III) İpten yapılmış özengi. (*Çivril ve köyleri, Yukarı Seyit *Çal –Dz.; *Seydişehir –Kn.)

fili (IV) Dilim: *Kaymaklı kadayıf filiciklerini kes keste ye.* (Barbaros –Tk.)

filiç Oruç tutmayan adam. (*Niksar –To.)

filik (I) [**fılik, fillik, finik** (II)] **1.** Tiftik keçisi. (Çığrı *Dinar –Af.; *Eğridir ve köyleri, Bağıllı *Şarkîkaraağaç, Kumdanlı *Yalvaç –Isp.; *Tefenni ve köyleri –Brd.; Yukarı Seyit *Çal, *Sarayköy ve köyleri –Dz.; Yavuz *Şavşat –Ar.; Sürez *Bozdoğan –Ay.; Eğrigöz *Emet –Kü.; –Sm.; –Ist.; –Or. ve köyleri; –Ezc.; Aşudu *Darende –Ml.; *Afşin ve köyleri –Mr.; *Koyulhisar, *Gürün –Sv.; Gülabi –Yz.; *Pınarbaşı, *Bünyan, *Deveili –Ky.; *Bor –Nğ.; –Kn.; Arslanköy *Mersin –İç.; Çomaklıdede *Korkuteli –Ant.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

[**fılik**] : (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

[**finik** (II)] : (Alan *Çumra –Kn.) **2.** Tiftik keçisinin yavrusu. (Hocalar *Sandıklı –Af.) **3.** Dişi keçi. (Çıtak *Çivril –Dz.; –Ay.; Yeniköy *Aşkale –Ezm.; Çamova *Divriği –Sv.)

[**fillik**] : (*Bozdoğan –Ay.) **4.** Keçi yavrusu. (*Boyabat –Sn.) **5.** Tiftik keçisinin ince, uzun, yumuşak ve parlak tüyü, tiftik. (Uluğbey *Senirkent –Isp.; *Çal –Dz.; *Alaşehir, *Kula –Mn.; –Bo.; *Osmancık, *İskilip, Ovasaray, –Çr.; –Sm.; –Ama.; Alihoca –To.; –Ezc.; –Ml.; İncirli, Sarıhamzalı *Sorgun –Yz.; *Keskin, Üçem *Balâ, Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.; –Nş.; *Pınarbaşı ve köyleri –Ky.; *Bor –Nğ.; *Karaman –Kn.) **6.** Beyaz tiftik keçisi. (*Merzifon ve köyleri –Ama.; Karkıncık *Artova –To.; *Şebinkarahisar –Gr.; Kavaközü *Mut –İç.) **7.** Bir yıllık kaz, ördek ya da tavuk. (–Sm.) **8.** Piliç. (–Ks.) **9.** Keklik yavrusu. (*İncesu –Ky.)

filik (II) **1.** Tahılın topraktan ilk yeşerip çıkan kısmı. (–Çkr.) **2.** Taze, yeşil başak. (*Tarsus ve köyleri –İç.) **3.** Koza. (*Gördes –Mn.)

filik (III) Çevresi püsküllü, dört köşe baş örtüsü. (–To.)

filik (IV) Kıvırcık saç. (Aşudu *Darende –Ml.)

filike (I) [→ **filke** (I)]

filike (II) Çocukların oynadıkları kaydırak oyunu. (Kemaliye *Alaşehir –Mn.)

filini toplamak Gereğinden fazla yemek, bitirene kadar yemek. (–Sm.)

filiskin Mentha silvestris, Labiatae. (Bölcekköy *Bergama –İz.)

filistop [→ **fifik**]

filit [→ **fidit**]

filize (I) Ağaçları sürüyerek çekmek için çakılan demir halka. (*Ermenek –Kn.; Arslanköy *Mersin –İç.; Çini *Akseki –Ant.)

filize (II) Kürklü manto. (*Zara –Sv.)

filize yatmak Karpuz teveği bir iki karış uzunluğunda boy vermek. (Yukarı Seyit *Çal –Dz.; Birgi *Ödemiş –İz.; –Ba.)

filiz kıran Ağaçların filizlendiği mevsimde esen bir çeşit fırtına. (*Fethiye ve köyleri –Mğ.)

filke (I) [**filike** (I), **filki** (I), **firke** (I)] Musluk. (Kumarlar, Gölcik *Bayramiç –Çkl.; Karaağaç –Bo.; *Kartal –Ist.; Mülayim –Zn.; *Taşköprü, –Ks.; *Kurşunlu –Çkr.; *Merzifon ve çevresi, *Taşova –Ama.; Sobran *Nallıhan –Ank.; Sarılar *Avanos –Krş.; *Pınarbaşı ve köyleri –Ky.; –Nş.; *Bor –Nğ.)
[**filike** (I)] : (*Safranbolu –Zn.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Çanlı *Ayaş –Ank.)
[**filki** (I)] : (Ahırköy *Söğüt –Bil.)
[**firke** (I)] : (–Krş.)

filke (II) Şamdan. (Harput –El.)

filki (I) [→ **filke** (I)]

filki (II) Küçük mandal. (–Sm.)

fille Hayvana yük sarmak için ip ya da urgandan yapılan askı. (Kayadibi *Yeşilova –Brd.; *Sarayköy ve köyleri, Eziler, Denizli *Güney –Dz.; *Bozdoğan –Ay.; Birgi *Ödemiş, *Tire, *Bayındır –İz.; Kınık *Kırkağaç –Mn.)

filleke Çocukların oyun oynadıkları yassı taş. (–Nğ.)

fillemek (I) Kapıyı sürgülemek, kilitlemek. (–İz.; *Susurluk, *Edremit, Yeniköy –Ba.; Evreşe *Gelibolu –Çkl.; *Mustafa Kemal Paşa –Brs.; Saraycık *Bozüyük –Bil.; Köstemek *Şebinkarahisar –Gr.; *Sille –Kn.; Sarıcaali –Ed.; Hamitabat *Lüleburgaz –Krk.)

fillemek (II) Kanamak. (*Bergama –İz.)

filli [→ **fili** (I)]

fillice Nohut. (*Bartın –Zn.)

fillik [→ **filik** (I) **-3**]

filo bıçağı Tabakların kullandığı deriyi sıyırmakta kullanılan bir çeşit eğri bıçak. (–Isp.; –Tr.)

filorcin Av kuşu. (–Ed.)

filte Lif, fitil. (Bayat *Emirdağ –Af.; Karaözü *Gemerek –Sv.)

filtelemek Bir kâğıdı işe yaramayacak şekilde parçalamak. (Kenger *Kula –Mn.)

filye Sardunya çiçeği. (–Dz.)

fin Yaban bezelyesi. (–Ky.)

fincik Tekme. (–Ezc.)

findos [**fintos**] Soğan tohumu, küçük soğan. (İshaklı *Bolvadin –Af.)
[**fintos**] : (Karamanlı *Tefenni –Brd.)

fineri Kuruntu. (*Senirkent –Isp.)

fineyer etmek Meraklanmak, üzüntüden kendi kendini yiyip bitirmek. (*Senirkent –Isp.)

fineyerli Her zaman üzüntülü, kederli olan (kimse). (*Senirkent –Isp.)

fingel Fol yumurtası. (–Ur.)

fingere İğ, kirman. (Vazıldan *Divriği –Sv.)

fingi Süslü, şık. (Hisarköy *Domaniç –Kü.)

fingil (I) Köylü kadınların giydikleri eteklik. (–Af.)

fingil (II) Kaynak sularının kumlu ve gevşek topraklarda kum ve toprak zerreleriyle kubbe yaparak kaynaması. (Arapköy –Or.)

fingirti Cilveli ve şımarık gülüş. (Yukarı Seyit *Çal –Dz.; Birgi *Ödemiş –İz.; *Susurluk –Ba.; Tokat –Es.; *Zile –To.; –Tn.; –Ml.; *Bor –Nğ.; Adiller *Ermenek –Kn.; Masara *Mut –İç.)

fingo Kibrit. (*Menemen –İz.)

finik (I) İçlenmemiş olan fasulye, nohut, bezelye gibi sebzeler. (Hacıahmet *Yalova –Ist.)

finik (II) [→ **filik** (I) **-1**]

finik (III) Açıklık. (*Bornova –İz.)

finik (IV) Tavşanların barındığı yer. (Çepni *Gemerek –Sv.)

finik (V) İçinden yer yer çürümüş, boşalmış ağaç. (–Sv.)

finik (VI) Küçük ev köpeği. (Karabüzey *Araç –Ks.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)

finik (VII) Burun deliklerinde olan kirler. (Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

finiker Çıralı çam ağacı. (Güney *Yeşilova, Çamköy *Gölhisar –Brd.; Kösten, Honaz, Ovacık *Tavas –Dz.)

finik finik Çocukların tıpış tıpış yürümesini anlatır. (Kesme *Divriği –Sv.)

finikmak Birisi tarafından koşturulmak. (Bağlıca, Akarsu *Ardanuç –Ar.)

finikmek (I) [**finükmek**] Bozulmak. (Sultanhisar *Nazilli –Ay.; *Tosya –Ks.; Akarsu *Ardanuç –Ar.)

[**finükmek**] : (*Boyabat –Sn.)

finikmek (II) Sağa sola koşmak. (Çavdarlı, Yavuz *Şavşat, Akarsu *Ardanuç –Ar.)

finikmek (III) [**finimek**] Baş dönmek. (Araplar –Kn.)

[**finimek**] : (–Ama.)

finiktirmek Oraya buraya kaçırmak: *Oğlum şu hayvanları ne finiktiriyorsun.* (Yavuz *Şavşat –Ar.)

finimek [→ **finikmek** (III)]

finini Ufak tefek, küçücük. (*Ünye ve çevresi –Or.)

finiyer (I) Çok bilmiş, içten pazarlıklı. (–Isp.)

finiyer (II) Çürük, bozuk. (–Brd.)

finiyerli (I) Sinirli, huysuz. (*Eğridir ve köyleri –Isp.; –Brd.)

finiyerli (II) Büyüyememiş, kurtlanmış meyve. (–Brd.)

finizlik Kurnazlık, şeytanlık. (Gökdere *Osmaniye –Ada.)

fink (I) **1.** Böğrülce. (Dedeköyü *Çal –Dz.; Kaya *Fethiye –Mğ.) **2.** Baklagillerden hayvan yemi olarak yetiştirilen bir bitki, fiğ. (Yayla *Tefenni –Brd.)

fink (II) Kadının cinsiyet organı. (*Beypazarı –Ank.)

fink (III) Yağ kandillerinde kullanılan ve pamuğu bükerek yapılan fitil. (Kerkük)

finkmek Fırlamak, kaçmak: *Çocuk evden finkti.* (*Hayrabolu –Tk.)

finnardı [**finnari**] Uzak. (*Yalvaç –Isp.)

[**finnari**] : (*Fethiye ve köyleri, Akçalan *Bodrum –Mğ.)

finnari [→ **finnardi**]

finnas Kerpiçten yapılmış üstü açık ambar. (Aşağıtuzlukçu *Akşehir –Kn.)

finnik Kısa boylu (kimse). (Bereketli *Tavas –Dz.; –Ur.; *Kilis –Gaz.)
fino [→ **finye**]
finoyur olmak Delirmek, çıldırmak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış –Kr.)
fint (I) Balmumundan yapılmış mum. (–Bt.; –Dy.)
fint (II) Vida. (*Sarıkamış, *Selim –Kr.)
fint buran Vida anahtarı, İngiliz anahtarı. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)
fintos [→ **findos**]
finükmek [→ **finikmek** (I)]
finya [→ **finye**]
finye [**fino, finya**] Huni. (Emeşe *Biga –Çkl.; *Saray –Tk.)
[**fino**] : (Bandula *Kelkit –Gm.)
[**finya**] : (Osmaniye *Ilgın –Kn.)
finzan Bağ evi. (*Kemaliye –Ezc.)
fir Dargın, küs: *Bu bana firdir.* (*Safranbolu –Zn.)
fira düşmek [**fire düşmek**] Zayıflamak. (–Ank.; Dont *Fethiye –Mğ.)
[**fire düşmek**] : (–Or.)
firalanmak Tahıl alt ve üstüne saçak salmak, çimlenmek. (*Şarkîkaraağaç –Isp.)
firangi Soba. (*Bozüyük –Bil.)
firat Daha ekinler biçilmeden yemeklik un yapmak için ilk olgunlaşan üründen yapılan harman. (Hüyüklü *Yalvaç –Isp.)
firaz [→ **foraz** (I)]
firç Söz inceliği, nükte. (Çıkrık *Mecitözü –Çr.)
firçe Fırça. (–Md.; *Antakya –Hat.)
firde [**fire** (I)] Hayvan vergisi. (Aşudu *Darende –Ml.; Kesim –Mr.; *Boğazlıyan –Yz.; *Pınarbaşı, *Develi –Ky.; *Bor, *Aksaray –Nğ.; Aziziye *Ereğli –Kn.; *Kadirli –Ada.; *Mersin, *Mut köyleri –İç.)
[**fire** (I)] : (Yenicekale –Mr.)
firdeci Vergi alımcısı, tahsildar. (Afşar köyleri *Pınarbaşı –Ky.; *Mut ve köyleri –İç.)
firdöndü Koyun, keçi gibi hayvanları bağlarken ipin ucuna takılan demir halka. (Bekilli, *Çal –Dz.; *Bodrum –Mğ.)
fire (I) [→ **firde**]
fire (II) Şırası çıkarılmış üzüm posası. (Zencidere –Ky.)
fire (III) Daima, herzaman. (Hançalar *Çal –Dz.)
fire düşmek [→ **fira düşmek**]
firek (I) [**firenk** (I), **firek patlıcanı, frek, frenk** (II), **frenk elması, frenk patlıcanı**] Domates. (*Gelendost, *Eğridir, *Yalvaç –Isp.; *İskilip, Çıkrık *Mecitözü, –Çr.; Şerbelik *Havza –Sm.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; –Ezm.; *Şereflikoçhisar –Ank.; *Mucur –Krş.; *Develi –Ky.; *Karaman, Gargara *Ermenek –Kn.; Tozkovan *Gülnar –İç.; Güğü, Kışla *Elmalı –Ant.)
[**firenk** (I)] : (Bağıllı *Şarkîkaraağaç –Isp.; *Birecik –Ur.; *Pınarbaşı, *Develi –Ky.; *Karaman –Kn.; Çukurbağ *Mut –İç.)
[**firenk patlıcanı**] : (–Ml.; Köşker –Krş.)
[**frek**] : (–Af. ve çevresi)
[**ferenk** (III)] : (*Karaman –Kn.)
[**frenk elması**] : (–Ank.)
[**frenk patlıcanı**] : (–Dy.)
firek (II) [**firenk** (II)] Asma kilit. (Çamköy *Gölhisar –Brd.; İğneciler *Mudurnu –Bo.; –To.; *Afşin –Mr.; Çepni, Karaözü *Gemerek,

*Şarkışla, –Sv.; Çayırlı *Haymana –Ank.)

[**firenk** (II)]: (–Bil.; *Merzifon –Ama.; Uluşiran *Şiran –Gm.; Cenciğe –Ezc.; Çepni *Gemerek –Sv.; Ayaslan *Ilgın –Kn.)

firek (III) Ekin saplarından yapılan deste. (–Kü.)

firek bağı Boyunbağı, kravat. (*Bor –Nğ.)

firek biberi Küçük, kırmızı, yuvarlak ve çok acı bir çeşit biber. (*Bor –Nğ.)

firekli Frengili. (*Afşin –Mr.)

firengilemek Kilitlemek. (*Bor –Nğ.)

firenk (I) [→ **firek** (I)]

firenk (II) [→ **firek** (II)]

firenk gülü Krizantem denilen çiçek. (–Ada.)

firenk ocağı Maltız. (–Brd.; Şehli *Piraziz –Gr.)

firenk patlıcanı [→ **firek** (I)]

firenk pekmezi Salça. (*Birecik –Ur.)

firesetli Becerikli. (Karabüzey *Araç –Ks.)

fireyh köyneği Firenk gömleği. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)

firez **1.** Ekin. (–Isp.; *Niksar –To.) **2.** Yeni çıkmağa başlamış ekin. (Gâvurdağı *Osmaniye –Ada.) **3.** Biçilmiş tarlada kalan tahıl kökleri, anız. (–Ml.; –Gaz.; Izgın *Elbistan, *Afşin, –Mr.; Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı, *Antakya ve köyleri –Hat.; Çepni, Karaözü *Gemerek, *Kangal, Çöplü, *Gürün –Sv.; Karakız –Yz.; *Kızılcahamam –Ank.; –Ky. ilçe ve köyleri; *Bor –Nğ.; –Ada. ilçe ve köyleri; *Mersin –İç.; *Bodrum, –Mğ.; –Ed.) **4.** Harman süpürgesi yapılan ot. (Üçem *Balâ –Ank.) **5.** Ocakta odunları tutuşturmak için kullanılan kuru ot, ve ince dallar. (–Krş.)

fireze **1.** Kılavuz çivilerin başlarını gizlemek için kullanılan marangoz makkabı. (*Susurluk –Ba.; –To.; Solakuşağı *Şereflikoçhisar –Ank.) **2.** Büyük ağaçları çekmek için kullanılan çengelli çivi. (*Anamur –İç.)

firez gibi Çok zayıf. (*Bor –Nğ.)

firezine ekmek Ekin biçildikten sonra tarlayı sürdürüp tekrar ekmek. (*Bor –Nğ.)

firfil ağacı Kavak ağacı. (Güneyce –Rz.)

firfilik [→ **fifik**]

firfirim Bir çeşit çiçek. (*Çarşamba –Sm.)

firğet Dertli, kederli. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

firhale Çabuk, acele. (Kangal *Maçka –Tr.)

firidin olmak Korkup telaş etmek, korkup kaçmak. (–Krş.)

firig (I) [→ **ferik** (I) **-1**]

firig (II) Ekinlerin sararıp kurumadan önceki durumu. (*Nazimiye –Tn.)

firih Yeni ötmeye başlayan horoza denir. (Örkenez *Yalvaç –Isp.)

firik (I) [**firikli**] **1.** Olgunlaşmaya başlayan tahıl. (Sarıkavak, Karatepe –Es.; –To.; –El.; Aşudu *Darende –Ml.; –Ur.; *Kilis –Gaz.; *Afşin –Mr.; Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.; *Gemerek, *Gürün, –Sv.; İncirli –Yz.; *Balâ, Solakuşağı *Şereflikoçhisar, Çayırlı *Haymana –Ank.; –Krş.; Karahisar *İncesu, Elbaşı *Bünyan, Erkilet *Pınarba-

şı –Ky.; *Bor –Nğ.; –Kn.; –Ada.) [**firikli**]: (Karkıncık *Artova –To.)

2. Çerez olarak yenen tahıl kavurgası. (–Md.; *Pütürge –Ml.; –Ur.; *Antakya –Hat.; *Gemerek –Sv.; Karahoca *Haymana –Ank.; –Nğ.; Gâvurdağı *Osmaniye –Ada.; *Mersin ve köyleri –İç.)

firik (II) [**firrik**] **1.** [→ **ferik** (I) **-1**]

2. Daha ötmeye başlamamış horoz. (İshaklı –Af.; *Gelendost –Isp.; *Kızılcahamam –Ank.; *Bozkır, Atlandı *Kadınhanı –Kn.; Seydiler *Manavgat –Ant.) [**firrik**]: (Büyükkabaca *Senirkent –Isp.)

firik (III) Turfanda. (–Ur.; Boşçayır *Kangal –Sv.; Çandırlar –Ada.)

firik (IV) **1.** Gelin. (–Krş.) **2.** Ortak, kuma, ikinci karı. (Hamurcu *İncesu –Ky.)

firik (V) Nemini kaybetmiş tarla. (–El.)

firik (VI) [**firtik** (II)] Sabun ufağı. (Hamurcu *İncesu –Ky.) [**firtik** (II)]: (–Krş.; Dadağı –Ky.)

firik darı Taze darı. (–Gaz.)

firiklemeğ Çok şiddetli ishal olmak. (Kerkük)

firiklenmek (I) Dört dönmek. (–Gm.)

firiklenmek (II) Yemişler yarı kurumuş duruma gelmek. (Sarıkavak –Es.; *Gürün –Sv.)

firikli [→ **firik** (I) **-1**]

firik pilavı Ateşte ütülenen taze buğdaydan yapılan pilav. (–Nğ.)

firildek Fırıldak. (Bekilli *Çal –Dz.)

firil firil Hafif hafif, serin serin esen rüzgâr için kullanılır.(Sürez *Bozdoğan –Ay.; *Düzce –Bo.)

firilti [**fisilti** (I)] Hafif hafif esen serin rüzgâr, esinti. (Çığrı *Dinar –Af.; –Brd.; *Sarayköy ve köyleri –Dz.; Birgi *Ödemiş, *Bayındır –İz.; *Fethiye ve köyleri, Yerkesik –Mğ.) [**fisilti** (I)]: (Çöplü, Bulkaz *Çivril –Dz.)

firimek Kurumak. (Ağlı *Küre –Ks.; Çöplü *Gürün, *Gemerek ve köyleri –Sv.; Şahmuratlı *Sorgun, İncirli –Yz.)

firingi Anahtar. (*Nizip –Gaz.)

firiş Binalarda dışarıya doğru olan çıkıntı, balkon. (*Susurluk –Ba.; –Nğ.)

firit Yalancı. (*Niksar –To.)

firitmek Yaş, nemli olan şeyleri biraz kurutmak. (Çepni *Gemerek –Sv.)

firke (I) [→ **filke** (I)]

firke (II) Tenekeden yapılmış şişesiz lamba. (Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.)

firki İçinde yemek yenen bakır kap. (Kal'a *İncesu –Ky.)

firman Topaç. (–Uş.; –Kü.)

firni Mahallebi. (*Iğdır –Kr.)

firos etmek Kaçmak. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

firrik [→ **firik** (II) **-2**]

firt **1.** Olmamış mısır. (*Ermenek –Kn.; *Anamur –İç.) **2.** Olmamış kavun. (*Ilgın –Kn.)

firte [**fisike**] Hindi. (*Vezirköprü –Sm.) [**fisike**]: (Killik *Alaçam –Sm.)

firtik (I) Makbuz. (*Mecitözü, *Merzifon ve köyleri, –Çr. ve köyleri, *Akdağmadeni, *Boğazlıyan –Yz.; –Ky. ilçe ve köyleri; –Ada.)

firtik (II) [→ **firik** (VI)]

firtlenmek Kaygılanmak, içine bir hüzün çökmek. (Bekilli *Çal –Dz.)

firzekte Ahırın altında tezek atmağa yarayan delik. (–Nğ.)

fis [**fisfis** (I)] Gizli söz. (*Bornova –İz.; –Bt.)
[**fisfis** (I)] : (*Bor –Nğ.)
fisare [**fişare**] Ağacın kenarından, gövdesinden çıkan filizler. (*Ermenek –Kn.)
[**fişare**] : (Kal'a, Karahisar *İncesu –Ky.)
fisfis (I) [→ **fis**]
fisfis (II) Küçük lamba, idare lambası. (*Antakya –Hat.)
fisfis (III) Çalıkuşu. (*Antakya –Hat.)
fisfise [**fisirdi, fisirgi**] Ufak sivilce. (*Kilis –Gaz.)
[**fisirdi**] : (*Safranbolu –Zn.)
[**fisirgi**] : (*Ermenek –Kn.; *Silifke –İç.)
fisge (I) **1.** [→ **fiske** (I) **-1**] **2.** [→ **fiske** (I) **-2**]
fisge (II) [→ **fısga**]
fisgecük Küçücük, ufacık. (Karabüzey *Araç –Ks.)
fisgermek [**fisgirmek** (II)] Çıban ya da sivilce çıkmaya başlamak. (*Mut ve köyleri –İç.)
[**fisgirmek** (II)] : (*Silifke, *Mut ve köyleri –İç.)
fisgil Ufak çıban başı. (*Eşme ve köyleri –Uş.; –Nğ.; Kızıllar *Karaman –Kn.; *Mut ve köyleri –İç.)
fisgirmek (I) Ağaç sürgün vermeğe başlamak. (–İç.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)
fisgirmek (II) [→ **fisgermek**]
fisik [**fissik**] Sabanda iğ demirini tabana tutturan demir çivi. (Çepni *Gemerek –Sv.)
[**fissik**] : (Süksün *İncesu –Ky.)
fisike [→ **firte**]
fisil (I) Küçük soğan, arpacık soğanı. (–Sn.; Kaydalapa *Bafra, –Sm.; Zana, –Ama.; *Niksar –To.; –Or. ilçe ve köyleri; Nefsiköseli *Görele, *Şebinkarahisar, Seyit –Gr.; *Koyulhisar –Sv.)
fisil (II) [**fiskil**] Filiz, sürgün. (*Ermenek –Kn.; Masara *Mut, –İç.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)
[**fiskil**] : (–Nğ.; Masara *Mut –İç.)
fisil (III) Sıska, zayıf. (*Niksar –To.)
fisil (IV) Tüylenmemiş fare yavrusu. (Piraziz –Gr.)
fisil (V) Yemeğin içindeki et parçaları. (*Bor –Nğ.)
fisildemek [**fisirdemek**] Fısıldamak, yavaş sesle konuşmak. (İğneciler *Mudurnu –Bo.; *Bor –Nğ.)
[**fisirdemek**] : (Uluğbey *Senirkent –Isp.; Çeltek *Yeşilova –Brd.; Eymir *Bozdoğan –Ay.)
fisilti (I) [→ **firilti**]
fisilti (II) Altın gerdanlık. (–Sm.)
fisirdemek [→ **fisildemek**]
fisirdi [→ **fisfise**]
fisirgi [→ **fisfise**]
fisirti Sessiz konuşma, fısıltı. (Uluğbey *Senirkent, Bağıllı *Şarkîkaraağaç –Isp.; Kavak, Güney *Yeşilova, Yayla, Başpınar *Tefenni, Kozağaç *Gölhisar –Brd.; *Sarayköy ve köyleri, Oğuz *Acıpayam, Yukarı Seyit *Çal –Dz.; *Nazilli –Ay.; Birgi *Ödemiş –İz.; Yeniköy –Ba.; Tokat, Sarıkavak –Es.; –Gaz.; *Bor –Nğ.; *Ermenek –Kn.; –Nş.; *Mut ve köyleri –İç.; *Milas, *Fethiye ve köyleri –Mğ.)
fiske (I) [**fisge** (I) **-1, 2**; **fiskiye**] **1.** İdare lambası, kandil. (*Bolvadin –Af.; Balaç –Sm.; –Ama.; Burhanettin –Or.; *Şebinkarahisar, Şehli *Piraziz –Gr.; Araköy, Uluşiran *Şiran –Gm.; *Refahiye ve

çevresi –Ezc.; –Ur.; Ağrakos *Suşehri, Vazıldan *Divriği –Sv.; Çavundur –Ank.; –Kn.; *Milas –Mğ.)
[**fisge** (I) **-1**] : (*Kelkit –Gm.; Harput –El.; Hasanoğlan –Ank.; Kümbet –Ada.)
[**fiskiye**] : (*Suşehri –Sv.)
2. Şamdan. (–Çr.; –Sm.; –Tr.; –Ezm.; Cimin –Ezc.; –Dy.; –Ank.)
[**fisge** (I) **-2**] : (–Sv.)

fiske (II) Hayvanın arka ayağıyle attığı çifte. (*Nizip –Gaz.)

fiske (III) [**fisko**] Böğürtlen. (–Ezm.)
[**fisko**] : (–Rz. ve çevresi)

fiske (IV) Ağaçlarda beliren ilk tomurcuk. (Kışla *Elmalı –Ant.)

fiske (V) Süzgeç. (Kepez –Çkl.)

fiskene [**fişgana, fişgele, fişgene, fişgilek, fişkele, fişkene**] Sümüklü böcek. (–Nğ.)
[**fişgana**] : (Pinili *Avanos –Nş.)
[**fişgele**] : (Morcalı *Karaman –Kn.)
[**fişgene**] : (*Bor –Nğ.; *Ereğli –Kn.)
[**fişgilek**] : (Gelegermi *Yalvaç –Isp.)
[**fişkele**] : (*Ilgın, *Karaman –Kn.)
[**fişkene**] : (–Nğ.)

fiskil [→ **fisil** (II)]

fiskilen Erik. (Fariske *Ermenek –Kn.)

fiskirmek Nezleden ağız burun akmak. (Çeltek *Yeşilova –Brd.)

fiskiye [→ **fiske** (I) **-1**]

fisko [→ **fiske** (III)]

fismak Eğriltmek. (Tepeköy *Torbalı –İz.)

fisne [→ **fişne**]

fison [**fişon**] Değirmende suyu çarka döken ağaç boru. (–Rz.; *Koyulhisar –Sv.)
[**fişon**] : (Reşadiye –Ky.)

fissik [→ **fisik**]

fiston Elbise. (*Afşin –Mr.; Ömerhacılı *Kaman –Krş.; Akkışla –Ky.)

fişan (I) **1.** [→ **fışkan -1**] **2.** Yulaf. (Çayhan *Ereğli –Kn.) **3.** Ekinin içindeki çerçöp. (–Nğ.)

fişan (II) Tipi, esintili kar. (Kavacık *Nallıhan –Ank.)

fişare [→ **fisare**]

fişek (I) [**fişşek -1, 2**] **1.** Yayık tokmağı. (Toygar *Nazilli, Sürez *Bozdoğan –Ay.; *Bornova, *Kemalpaşa ve köyleri –İz.; *Kandıra –Kc.; Peşman *Daday –Ks.; *Kurşunlu, Saray –Çkr.; –Çr.; Çepni *Gemerek –Sv.; *Karaman –Kn.; Kumluca *Finike –Ant.)
[**fişşek -1**] : (Narlıdere –İz.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)
2. Yayık. (Demirli *Bucak –Brd.; *Afşin ve köyleri –Mr.; *Antakya ve köyleri –Hat.; *Bor –Nğ.; Gâvurdağı *Osmaniye –Ada.)
[**fişşek -2**] : (–Mr.)
3. Yayığın ağzındaki kapak. (–Mr.)

fişek (II) Bir yaşındaki koyun. (Sofular *Eğridir, *Atabey –Isp.; Bereketli *Tavas –Dz.; Aliköy *Çaycuma –Zn.; Çepni *Gemerek –Sv.; Gölcük, Yerkesik –Mğ.)

fişek (III) Kâğıttan yapılan huni. (–Sv.)

fişek (IV) Mısır koçanı. (Bargızı –Ml.)

fişek atmak [→ **ficek atmak**]

fişekçi Arabozan, söz getirip götüren (kimse). (Zana –Ama.; *Bor –Nğ.)

fişeklemek [**fişek vermek, fişek virmek, fişkirmek, fişşeklemek**] Kışkırtmak. (*Bafra –Sm.; Çanıllı *Ayaş –Ank.)

[**fişek vermek**] : (–Krş.; –Nğ.)
[**fişek virmek**] : (*Bor –Nğ.)
[**fişkirmek**] : (*Kadirli –Ada.)
[**fişşeklemek**] : (Yayla *Tefenni –Brd.)

fişeklenmek Birdenbire yerinden doğrulmak ve aynı hızla harekete geçmek: *Oğlan bu sözü duyar duymaz fişeklendi.* (Sarı *Merzifon –Ama.)

fişeklik Hamam külhanında duman çıkan delik. (–Af.)

fişek vermek [→ **fişeklemek**]

fişek virmek [→ **fişeklemek**]

fişelek Hareketli, becerikli. (*Çarşamba –Sm.)

fişenk [**fişeyh**] Mermi, kurşun. (Bağıllı *Şarkîkaraağaç –Isp.; *Düzce –Bo.; *Iğdır –Kr.; –Mğ.)
[**fişeyh**] : (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)

fişeyh [→ **fişenk**]

fişfişlemek Herhangi bir malı yağma etmek. (Karaözü *Gemerek –Sv.)

fişgana [→ **fiskene**]

fişgele [→ **fiskene**]

fişgene [→ **fiskene**]

fişgermek Ağaçlar tomurcuklanmak. (*Mut ve köyleri –İç.)

fişgilek [→ **fiskene**]

fişildemek [**fişirdemek**] Çocuk ayak altında çok dolaşmak. (*Ermenek –Kn.)
[**fişirdemek**] : (*Taşköprü –Ks.)

fişilevik Yerinde duramayan, hareketli. (Fariske *Ermenek –Kn.)

fişirdemek [→ **fişildemek**]

fişirek Taze söğüt dalı. (Körküler *Yalvaç –Isp.)

fişir fişir Herhangi bir organın kuvvetlice yanıp kabarmasını anlatır. (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

fişke Kalın toz, süprüntü. (Aliköy *Çaycuma, *Devrek –Zn.)

fişkele [→ **fiskene**]

fişkene [→ **fiskene**]

fişkermek Ağaçlar ve bitkiler yeşermek. (Civanyaylağı *Mersin –İç.)

fişkirmek [→ **fişeklemek**]

fişlağan [→ **fışkan -1**]

fişlān [→ **fışkan -1**]

fişne [**fışna, fisne**] Vişne. (Çeltek *Yeşilova –Brd.; –Dz.; *Bergama –İz.; –Mn.; *İskilip –Çr.; –Sm.; Kuzköy *Akkuş –Or.; *Iğdır –Kr.; *Bor –Nğ.)
[**fışna**]: (Uluğbey *Senirkent, *Uluborlu –Isp.)
[**fisne**] : (Danışman *Fatsa –Or.)

fişon [→ **fison**]

fişşek **1.** [→ **fişek** (I) **-1**] **2.** [→ **fişek** (I) **-2**]

fişşeklemek [→ **fişeklemek**]

fişşik akıllı Saf, herşeye çabuk inanan. (Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı –Hat.)

fiştek Şıllık. (–Ks.)

fiştil Kumaşlarda dokuma hatası, pürtük, taraz. (–Tr.)

fiştillenmek Kumaş tarazlanmak, pürtüklenmek. (–Tr.)

fita (I) **1.** Hindi. (Bozcaarmut *Bozüyük –Bil.; B. Tersiye –Kc.) **2.** Dişi hindi. (Kuzucu –Ed.)

fita (II) Basınç, sıkıştırma. (*Ermenek –Kn.)

fita (III) **1.** [→ **fıta -1**] **2.** Düğünlerde güveyin oturacağı yerin belli olması için sandalyenin arkasına asılan ipek havlu. (–Nğ.)

fitas Kadınların başlarına örttükleri yazma. (Sulusaray *Artova –To.; Vazıldan *Divriği –Sv.)

fitdemek Kışkırtmak. (Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)

fite [→ **fıta -1**]

fitetmek 1. Ödemek. (*Keçiborlu, *Eğridir –Isp.) **2.** Elinde avucunda olanı başkasına vermek. (Şeyhler *Ulubey –Or.)

fitfit Çorba. (–Isp.; Çiftlik *Kalecik –Ank.)

fitik (I) [**fıdık** (II), **fıtık** (I)] **1.** Tahsildar makbuzu. (Sarayözü, Şehsadi *Ezine, Heniske, Girap –Ama.; –Mr. ve köyleri; *Divriği –Sv.; –Krş.; –Nğ.)
[**fıdık** (II)] **:** (–Gaz.)
[**fıtık** (I)] **:** (Güneybatur *Kelkit –Gm.)
2. Askere çağırma kâğıdı. (Akkışla –Ky.)

fitik (II) Domuz yavrusu. (–Ks.)

fitik (III) Küçük yağ çömleği. (Höbek –Ky.)

fitil Kazları beslemek için verilen bir çeşit yem. (–Bo.)

fitil çöpü Eğrilecek pamuğu çıkrıkta bükmeye yarayan araç. (*Mersin ve köyleri –İç.; *Bor –Nğ.)

fitil tahtası Üzerinde fitil yapılan düzgün tahta. (*Mersin ve köyleri –İç.)

fitinalık Fide bahçesi. (Güneyce –Rz.)

fitirdi Dedikodu. (Çocuközü *Bartın –Zn.)

fitire [**fitirek**] Yeni yeşermiş bitkiler. (*Karaman, *Ermenek –Kn.; Çarıklar *Anamur, *Mut ve köyleri –İç.; Güzelsu *Akseki –Ant.)
[**fitirek**] **:** (Bayat *Emirdağ –Af.)

fitirek [→ **fitire**]

fitle (I) Parça. (–Ur.)

fitle (II) Çile, iplik, yün çilesi. (–Ml.)

fitle (III) Lamba fitili. (*Antakya ve köyleri –Hat.)

fitleşmek Ödeşmek. (Kozağaç *Gölhisar –Brd.; Hadım *Çal –Dz.)

fitoz (I) [**fittoz**] Gelinlerin başlarına çevre ile yapılan hotoz şeklinde saç biçimi. (–Çr.; *Merzifon ve köyleri –Ama.; Reyhanlı ve Amik ovası Türkmenleri –Hat.)
[**fittoz**] **:** (–Ezc.)

fitoz (II) Güzel: *Benim kızım fitozdur.* (*Şavşat –Ar.)

fitoz (III) Böbürlü, çalımlı. (*Gürün –Sv.)

fitra 1. Tahılın topraktan yeni çıkmış hali. (–Rz.) **2.** Mısır fidanı. (Limanköy *Çayeli –Rz.)

fitri Ökse otu. (Yavuz *Şavşat –Ar.)

fittek Kapanın telini tutturmaya yarayan ve üzerine yiyecek konulan küçük tahta parçası. (*Dadya –Mğ.)

fittik İncir, söğüt gibi özü boş olan ağaç dallarından yapılan ve içine portakal kabuğu konularak patlatılan düdük şeklinde bir çocuk oyuncağı. (–Sv.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

fittoz [→ **fitoz** (I)]

fitye Yeni yetişen üzüm bağı. (Harala *İpsala –Ed.)

fiyç (I) Ayak. (–Çr.)

fiyç (II) Çivi. (–Çr.)

fiyen [**fiyin**] Yığın. (*Çerkeş –Çkr.)
[**fiyin**] **:** (Deliviran *Çubuk –Ank.)

fiyin [→ **fiyen**]

fiyo Ördek. (–Ks.)

fizāa Sızıldanma, inilti. (*Bor –Nğ.)

fiza fiza Acı acı bağırma ve ağlamayı anlatır. (–Kn.)

fizirim Islık. (–Bt.)

focullanmak Sinirlenmek, öfkelenmek. (–Ezc.)

foça Kadife gibi derisi olan ve ayı balığına benzeyen bir çeşit balık. (Çetrevilli *Silifke –İç.)

foda Kadınların köylerde kuşandıkları peştemal. (*Maçka –Tr.)

fodana Kırılınca içi bütün çıkan ceviz. (*Ermenek –Kn.)

fodine Tembel. (*Bor –Nğ.)

foduk Hendek. (*Maçka ve köyleri –Tr.)

foduma Rençberlerin giydiği keçeden yapılmış bir çeşit çizme. (Reşadiye *Dadya –Mğ.)

fodurğan Olur olmaz şeye küsen (kimse). (Uluşiran *Şiran –Gm.)

fok **1.** Fare kapanı. (*Ayancık –Çkl.; –Gaz.) **2.** Kuş, tilki vb. hayvanları avlamak için kurulan tuzak. (*Ayancık –Çkl.)

foka vermek Gizli olan bir şey açığa vurulmak. (–Tr.)

fokye El ve yüz şişmesiyle beliren ve bu şişliklerde kanın hareketi hissedilen bir çeşit hastalık. (Hasköy *Havsa –Ed.)

fola Çelik çomak oyununda merkez ve başlangıç yerlerine açılan küçük çukurlar. (*Maçka –Tr.)

folak Peltek, kelimeleri tam ve doğru söyleyemeyen. (*Bergama –İz.)

folata Balık tutmaya yarayan bir çeşit araç. (Düzağaç –Af.)

folaz [**folos**] Boş, çürük. (*Ayaş –Ank.)
[**folos**] **:** (–Rz. ve çevresi)

fol etmek Ceviz, fındık vb. yemişleri kabuklarından ayıklamak. (–Or.; Nefsiköseli *Görele –Gr.)

folgu Kısa sopa. (Başlamış *Dörtyol –Hat.)

foli Tohum ekmek için toprağa açılan küçük çukur. (Kaptanpaşa köyleri –Rz.)

foli avı Gömlekli bir çeşit balık ağı. (Çetrevilli *Silifke –İç.)

folik (I) [**folit** (I)] Kabak ekilen çukur. (–Tr. ilçe ve köyleri)
[**folit** (I)] **:** (*Sürmene –Tr.)

folik (II) Su kabağı. (*Kemaliye –Ezc.)

folit (I) [→ **folik** (I)]

folit (II) Karmakarışık, dağınık. (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)

folladı Eski evlerde içinde yıkanılan küçük bölme, gusulhane. (–Gaz.)

follama Yumurta ile yoğurttan yapılan bir çeşit yemek. (Araköy *Şiran –Gm.)

follamak (I) **1.** Öküzün boynuzu dibinden kırılmak. (Karkıncık *Artova –To.; *Zara –Sv.) **2.** Vurulan yer birdenbire şişmek. (–Sv.)

follu Yeşil kabuğundan ayrılmış ceviz. (Pirlerkondu *Hadım –Kn.)

folluḫ Tavukların yumurtlaması için hazırlanmış yer. (Uluşiran *Şiran –Gm.)

folos [→ **folaz**]

foloz [→ **folus**]

folta (I) Viraj, dönemeç. (*Bayındır –İz.; *Divriği ve köyleri –Sv.)

folta (II) Olta. (Uğurlu *Ermenek –Kn.)

foltak [**föltek**] Bol, geniş. (–Sm.; *Niksar –To.; –Or. ilçe ve köyleri; Nefsiköseli *Görele –Gr.)
[**föltek**] **:** (*Ünye –Or.)

foltan Eskimiş ve bollaşmış çarık. (*Ünye –Or.)

folu Tavuğu alıştırmak için yumurtlayacağı yere konulan yumurta. (*Ermenek –Kn.)

folus [**foloz, foluz**] Seyrek kalbur. (*Şuhut –Af.; *Atabey –Isp.; –Brd.; Bereketli *Tavas, Yukarı Seyit *Çal –Dz.; Dallıca *Nazilli –Ay.; –Kn.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)
[**foloz**] **:** (*Bodrum –Mğ.)

[**foluz**] **:** (Başpınar *Tefenni –Brd.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

foluz [→ **folus**]

foman Ot yığını. (Güneyce –Rz.)

fomatır Yığın yapılmış keten demeti. (*Ünye –Or.)

fongu Para hazinesi. (*Avanos –Nş.)

fongul Kocamış, ihtiyarlamış, şişmanlamış ve hiç bir işi yapmaya hali kalmamış kadın. (*Mucur –Krş.)

fongurdamak Şiddetli kaynamak. (–Sv.)

foñgur foñgur Şiddetli kaynamayı anlatır. (*Düzce –Bo.)

foni [**fonü**] Huni. (*Sarayköy ve köyleri –Dz.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; Sumandır *Korkuteli –Ant.)

[**fonü**] **:** (Çepni *Gemerek –Sv.)

fonlamak Kulak çınlamak. (–Sv.)

fonu Su bardağı. (–Mğ.)

fonü [→ **foni**]

foraz (I) [**fıraz, firaz, foruz**] Horoz. (*Fethiye ve köyleri –Mğ.)

[**fıraz**] **:** (*Ödemiş –Ay.)

[**firaz**] **:** (–Dz.)

[**foruz**] **:** (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

foraz (II) Erkek. (*Fethiye ve köyleri –Mğ.)

forforlamak Lamba ya da mumun alevi düzgün çıkmak. (Çıtak *Çivril –Dz.)

fork Kötü yola düşmüş. (Körküler *Yalvaç –Isp.; *Erciş –Vn.)

forma Dalgıç elbisesi. (Bozburun *Marmaris –Mğ.)

formal Baş örtüsünün arkadan bağlanışı. (Dilsizdağı, Yolbaşı, İnci, Karadere –Rz.)

forotiko İç çamaşırı yapmada kullanılan bir çeşit yerli dokuma. (Güneyce –Rz.)

forsa Hız, coşkunluk: *Kavgada Ali bir türlü forsasını alamadı, herifi parça parça edecekti.* (*Fethiye ve köyleri –Ama.)

forsumak Bozulmak, çürümek. (*Osmancık, –Çr.)

forta Yalan, palavra. (–Dy.; Yazı, Siniski *Divriği –Sv.; Kerkük)

forta atmak Yalan söylemek, palavra atmak. (*Hozat –Tn.)

fortacı Yalan söyleyen, palavra atan (kimse). (*Hozat –Tn.; Kerkük)

fortman Para kesesi. (Kirazlı *Şavşat –Ar.)

fortuk **1.** Kısa boylu (kimse). (Bahattin *Ulubey, Bayadı –Or.) **2.** Sekiz ile dokuz yaşındaki çocuk. (*Ulubey –Or.) **3.** İhtiyar, yaşlanmış (kimse). (Yukarıkale *Koyulhisar –Sv.)

fortul Herhangi bir iş ya da doğal bir olayın sonunda çıkacağı sanılan kötülük. (–Sm.)

foru Otlak. (*Ünye, Uzunmusa –Or.)

foruk İçi boş, çürük olan yemiş. (Nefsiköseli *Görele, *Tirebolu –Gr.)

forul forul Uykuda horlamayı anlatır: *Forul forul uyuyordu.* (Burhaniye *Dinar –Af.)

forum Kibir, gurur: *Onların forumuna diyecek* yok. (–Bo.)

forumcu Kendini bir şey sanan, kendi kendine poz veren, kurumlu, gururlu (kimse). (*Düzce –Bo.)

forut Meyve vermeyen çam fıstığının kozalağı. (Tavaklı *Ezine –Çkl.)

foruz [→ **foraz** (I)]

fos (I) Çelik çomak oynarken, çeliğe eldeki çomağın çarpmaması, boşa gitmesi. (–Sv.; –Krş.; Eldirek *Fethiye –Mğ.)

fos (II) Hiç eziyet, sıkıntı çekmemiş, zorlukla karşılaşmamış (kimse). (Çeltek *Yeşilova –Brd.)

fosa (I) Yaşlı koyun. (*Menemen, *Tire, Çamaltı –İz.)

fosa (II) Döküntü, çürük, işe yaramaz: *Elmaların fosasını ne yaptınız?* (Hırka *Tavas –Dz.; –Mn.)

fosa bırakmak Tarlanın sürülmesini, en nemsiz olduğu zamana bırakmak. (*Ağın, *Keban –El.)

fosalah [→ **fosalak**]

fosalak [**fosalah**] Şişman olduğu halde kuvvetsiz olan (kimse). (*Merzifon ve köyleri –Ama.; *Ünye –Or.)

[**fosalah**] : (Banaz *Yıldızeli –Sv.)

fosalmak [→ **fısalmak**]

fos bıyık Pos bıyık. (*Silifke –İç.)

fosfos Fısıltı. (–Tr.)

fos göbelek Yenmeyen mantar. (Kızılköy *Dinar –Af.)

fosi Herhangi bir şey dikmek için açılan çukur. (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)

foskulak Mantargillerden çamlar arasında yetişen içinde siyah toz bulunan bir çeşit mantar. (Çeltek *Yeşilova –Brd.; Hacılyas *Koyulhisar –Sv.)

foslak Gücü, kuvveti olmayan, bitkin ve üzerine gevşeklik çökmüş (kimse). (*İskilip –Çr.)

foslamak (I) **1.** İflas etmek. (Fili *Biga –Çkl.) **2.** Herhangi bir şeyde kazanacağını umup kaybetmek, yenilmek. (Yukarı Seyit *Çal –Dz.; *Mucur –Krş.; *Bor –Nğ.) **3.** İddia sonunda yenilip, utanmak. (*Mucur –Krş.; *Bor –Nğ.) **4.** Sonu gelmemek, sonuçsuz kalmak. (*Kandıra –Kc.; *Zile –To.)

foslamak (II) Başı dönmek, sersemleşmek. (–Ay.; –Kn.)

foslamak (III) [→ **fısalmak**]

foslamak (IV) Bir işi yapmaktan çabucak vazgeçmek, yılmak. (–Ba.; *Perşembe –Or. ve köyleri)

foslatmak Patlıcanı sıcak külde pişirmek. (*Zile –To.)

fossadak [**fosuradak**] Herhangi bir cismin içindeki havanın çıkmasını, boşalmasını anlatır. (–Sm.)

[**fosuradak**] : (–Sm.)

fossuk (I) [**fosuk** (I)] İçi boş, çürük: *Bu ceviz fossuktur.* (Palha *Divriği –Sv.; –Krş.)

[**fosuk** (I)] : (Bayadı –Or.; Palha *Divriği –Sv.)

fossuk (II) Şişman, iri kalçalı kadın. (Palha *Divriği –Sv.)

fosturuk İyi ya da kötü hiç bir söz ya da olaya aldırış etmeyen, ne doğana gülen, ne ölene ağlayan (kimse). (–Çr.)

fosucu Yüze gülüp arkadan konuşan (kimse). (*Sivrihisar –Es.)

fosuk (I) [→ **fossuk** (I)]

fosuk (II) Gücü, kuvveti yerinde olmayan (kimse). (Bayadı –Or.)

fosul [**fösül**] Fırınlanmış sebze ya da meyve. (*Çarşamba –Sm.; –To.; Kumru *Fatsa, *Ünye –Or.)

[**fösül**] : (Karkıncık *Artova –To.)

fosuldak Dışı içinden daha geniş olan cisim. (–Sm.)

fosuldamak Burnundan çabuk çabuk solumak. (İshaklı *Bolvadin –Af.)

fosul fosul Kaygısızca yapılan bir hareketi anlatır. (Yayla *Tefenni –Brd.)

fosur Homoseksüel erkek. (–To.)

fosuradak [→ **fossadak**]

fosuramak Şişmek, kabarmak: *Sabanın kolu fosuramış.* (Aliköy *Çaycuma –Zn.)

fosurdak (I) Yiyecek olarak ağır olmayan, hafif şeyler. (–Kn.)

fosurdak (II) Burnu tıkalı olup da nefes alırken göğsü körük gibi ses çıkaran (kimse). (Tokat –Es.)

fosut Kulakları işitmeyen, sağır. (Kelgin –Ky.)

foşaf Hoşaf. (*Silifke –İç.)

foşel Saçma ya da kurşun atan bir çeşit doldurma av tüfeği. (*Merzifon ve köyleri –Ama.)

foşurdamak (I) Su ya da sulu şeyler göz göz olarak kaynamak. (–Kc.; –Nğ.)

foşurdamak (II) Hamur ekşiyip göz göz olmak. (*Kandıra –Kc.; *Fethiye ve köyleri –Mğ.)

foşurdamak (III) Kızgınlık sonucu burundan soluyarak acaip sesler çıkarmak. (*Alucra –Gr.)

fot (I) Çoban köpeklerinin boyunlarına takılan demir tasma. (Kürkçüler –Ada.)

fot (II) Kavga sırasında araya girenlerin yeter artık bırakın anlamında kullandıkları sözcük. (*Silifke –İç.)

fot (III) Değneklerle oynanan bir çeşit çocuk oyunu. (*Bünyan –Ky.)

fota [→ **fıta -1**]

fotak Kanatlı hayvanların tepelerinde bulunan uzun ve toplu tüyler, sorguç. (Sayaca, Ebûlhayır –Or.)

fotal Denizin karaya attığı odun parçaları. (İncekum *Silifke –İç.)

fotanak Kara lahanaya benzeyen, değirmi yapraklı ve yalnız çorbası yapılan bir bitki. (Şeyhler *Ulubey –Or.)

fot fot [**fottuk**] İçi boş ağaçtan yapılan ve su ya da başka bir şey atan çocuk oyuncağı. (*Bor –Nğ.) [**fottuk**]: (Kösten, Abas, Karaçaylar, Honaz –Dz.)

fotik Domuz yavrusu. (Karkıncık *Artova –To.)

fottoz Kadınların baş örtülerinin düşmemesi için üç parmak eninde, kumaştan yapılan bağ. (Keçek *Oltu –Ezm.)

fottuk [→ **fot fot**]

fotuk (I) Ayı, domuz vb. hayvanların yavruları. (*Zile, *Reşadiye –To.; –Or.)

fotuk (II) Küçük çukur: *Göz fotukları.* (–Tr.)

fotul Dik kafalı, her işe burnunu sokan, huysuz (kimse). (–Tr. ve çevresi)

foylan Sürülmüş toprak. (*Gelibolu –Çkl.)

foyrak Çekecek. (*Ünye –Or.)

foyraz Poyraz. (Civler *Ermenek –Kn.; Hurma, Sökün, Çetrevilli *Silifke –İç.)

foyrazlı Kaba saba insan. (Yayla *Tefenni –Brd.)

föltek [→ **foltak**]

föltemek Genişlemek. (*Ünye –Or,)

förtlemek Fırlamak: *Gözü dışarı förtlemiş.* (*Tirebolu –Gr.)

förül förül Rüzgârın esmesini anlatır: *Rüzgâr förül förül esiyordu.* (Çeltek *Yeşilova –Brd.)

fösük Dişsiz ya da dişsiz gibi konuşan. (*Perşembe ve köyleri, –Or.; Nefsiköseli *Görele –Gr.)

fösül [→ **fosul**]

fösül fösül Fısıltı halinde konuşmayı anlatır. (*Tirebolu –Gr.)

fösür fösür Aralıksız içmeyi anlatır. (sigara, pipo vb. için). (Nefsiköseli *Görele –Gr.)

föü Beyaz taneli çok ürün veren bir çeşit üzüm asması. (*Antakya ve köyleri –Hat)

frahti [**fraklı, fraktı**] Tarla ya da bahçe çevresine yapılan çit. (–Sn.; Yonra, Mağura *Maçka –Tr.; –Rz.)
[**fraklı**] : (–Or.; –Gr.)
[**fraktı**] : (*Çarşamba –Sm.)

fraklı [→ **frahti**]

fraktı [→ **frahti**]

fransola Güzel kokulu, beyaz renkli ve boru gibi çiçek açan bir bitki. (*Fethiye –Mğ.)

frek [→ **firek** (I)]

freklemek Kapamak, kilitlemek. (–To. ve çevresi)

frengi (I) Kilidin zemberek kısmı. (*Şebinkarahisar –Gr.)

frengi (II) Yapılarda direklerin arasına eğik olarak çakılan direk. (Kızılköy –To.; *Maçka –Tr.)

frenk (I) [**frenkgöreği**] Büyük anahtar. (–Çkr.; –Ank.)
[**frenkgöreği**] : (Çuvallı *Yeşilova –Brd.)

frenk (II) [→ **firek** (I)]

frenk elması [→ **firek** (I)]

frenkgöreği [→ **frenk** (I)]

frenk ocağı Maltız. (–Brd.)

frenk patlıcanı [→ **firek** (I)]

frik Tiftik. (–Brd.)

fuçan Arpa, buğday ve tahılların rüzgârla ayrılan boş tane ya da kabukları. (*Maçka –Tr.)

fuçanı Mısır tozu. (–Rz. ve köyleri)

fudak Sıpa. (Başviran *Eğridir –Isp.; –Ks.)

fufik Taze, yumuşak. (–El.)

fufu Çocuk dilinde yara, bere. (–Tr. ve köyleri)

fufudi [**fufuli**] Ergenlik, sivilce. (Limanköy *Çayeli –Rz.)
[**fufuli**] : (–Rz. ve çevresi)

fufuli [→ **fufudi**]

fuğm Üstü kapalı at arabası. (Nilüfer –Brs.)

fuka Kibrit. (*Şile –Ist.)

fule Sabanın kulaklarını açık tutmak için kulaklar arasına konulan kazık. (*Bayındır –İz.)

fule yapmak Herhangi bir şeyi ağzına kadar doldurmak: *Otomobilin deposunu fule yaptım, öyle işe çıktım.* (–Ist.)

fulka Vapur ya da yelkenli gemilerin kayıkları. (–Sn.)

fuluş Yaramaz. (*Ermenek –Kn.)

fund Tarla kenarlarındaki tümseklik. (Pasinler ovası, *Narman –Ezm.)

funduk Fındık. (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)

funt gaynatmaḫ Karışıklık çıkarmak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim –Kr.)

funu Onu anlamında kullanılır. (Çavuşbucağı *Silifke –İç.)

fup Hemen. (*Maçka ve köyleri –Tr.)

fura Bahçe kapılarının üstüne yağmurdan korunması için balık sırtı gibi dizilen tahtalar. (–Isp.)

furçak Burçak. (İncekum *Silifke –İç.)

furda (I) Ekmek kırıntısı. (Rumeli göçmenleri *Bornova –İz.; –Brs.)

furda (II) Küçük incir. (–Ay.)

furdala Kenar. (*Şile –Ist.)

furfula Fırında kurutulmuş meyveden yapılan hoşaf. (*Maçka –Tr.)

furlayan Çekirge. (Limanköy, Mapavri –Rz.)

furma Hurma. (–Dz.; *Bergama –İz.; –Mn.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.; Sökün *Silifke –İç.)

furmak Vurmak. (*Bergama –İz.; –Sm.)

furmaşlık **1.** Pamuk ipliği. (Seyitler *Manavgat –Ant.) **2.** Çuval dokunan kalın iplik. (Seyitler *Manavgat –Ant.)

furnas Bir çeşit kurbağa. (*Maçka –Tr.)

furnoz Akrep. (Haçavera *Maçka –Tr.)

furtuna Fırtına. (İncekum *Silifke –İç.)

furuç [**furunç**] Fırında kurutulmuş armut. (Yavuz, *Şavşat –Ar.) [**furunç**] **:** (*Posof –Kr.)

furun Fırın. (*Düzce –Bo.; Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)

furunç [→ **furuç**]

furun gurusu Fırında kurutulmuş mısır. (Denizli, Beşikdüzü *Vakfıkebir –Tr.)

furuş Çok olgunlaştığı için üzeri buruşuk olan incir. (–Sn.)

fus Ekşi. (–Vn.)

fusa Tasa, üzüntü, sıkıntı. (Kavuncu, *Tefenni –Brd.; Bereketli *Tavas –Dz.)

fuska (I) Diken çileği, böğürtlen. (–Rz.)

fuska (II) [**fuşka, fuşkulu**] Yanma sonucu ciltte olan kabarıklık. (*Edremit –Ba.; –Rz.) [**fuşka**] **:** (Güneyce –Rz.) [**fuşkulu**] **:** (–Rz.)

fuskul Sebze ya da meyvelerin ince kabuğu. (–Sm.)

fuş İçi boş, fos. (*Maçka ve köyleri –Tr.; Güneyce, –Rz. ve çevresi)

fuşka [→ **fuska** (II)]

fuşkulu [→ **fuska** (II)]

fuşlamak Ekşimek. (Keçek *Oltu –Ezm.)

fuşukar Güzel. (*Silifke –İç.)

fut Boşuna, boşa: *Bir kilo şeker aldım fut gitti.* (–Rz. ve çevresi)

futa [→ **fıta -2**]

futalamak Atmak. (Aziziye *Ereğli –Kn.)

fut olmak Kızmak. (–Ank.)

futtu **1.** Küçük çömlek. (Pirlerkondu –Kn.) **2.** Topraktan yapılmış su maşrapası. (*Hadım –Kn.)

futum **1.** Yayık. (*Karabük, *Safranbolu –Zn.) **2.** Kuyu bileziği. (Balkır *Devrek, Aliköy *Çaycuma –Zn.) **3.** Ağaçtan yapılmış, silindir şeklinde arı kovanı. (Başköy –Ank.)

fuyaa Bağ beklerken kuşları kovalamak için söylenir. (Çeltek *Yeşilova –Brd.)

fücürme Tohum çatlama. (Kaplanlı *Hadım –Kn.)

fürgen Araba. (–Kr.)